

in exitu de Ægypto conductum, in cœlo advocatum.

TIT. LXIV. De varia Christi apparitione variis facta, et in locis et modis; et de nostra apparitione.

Quomodo tertio die solemnitate ter repetita, tribus locis et tribus modis apparuit Christus? In stabulo tribus Magis, prima die; in baptismo paucis discipulis, secunda die; in convivio pluribus invitatis, tertia die. Prima apparitio facta est in loco vili, secunda in humili, tertia in sublimi. Hæc apparitio prima facta magis per stellam in oraculo; secunda discipulis per vocem auditam in propatulo; tertia in convivii per vinum factum in miraculo. In loco vili stella visa est sapientibus, ut sapientum sapientia destruat. Vox in propatulo audita simplicibus, ut simplicitas instruat. Vinum in miraculo mistum antepositur dubitantibus, ut infidelitas confundatur. De prima dicitur: *Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum (I Cor. iii)*. De secunda: *Estote simplices sicut columbæ (Matth. x)*. De tertia: *Omne quod non est ex fide peccatum est (Rom. xiv)*. Apparuit autem tribus modis: In stabulo hominis filius; in baptismo Dei Filius et de Spiritu conceptus: quia dictum est: *Hic est Filius meus dilectus (Matth. xvii)*. Et super eum est Spiritus sancti visus. In convivio vero Deus quia hoc nemo posset facere nisi esset Deus cum eo. Prima apparitio in humanitate, qua verus homo; secunda in dignitate qua plus quam homo; tertia in potestate qua æqualis Deo. Similiter et nos appareamus tribus locis et modis, incipientes in stabulo, proficientes in baptismo, perseverantes in convivio. Adam apparuit, ut

in stabulo: *Infixus sum, inquit, in limo profundi (Psal. lxxviii)*. Naaman Syrus, et eunuchus Caudacis reginæ, in baptismo: *Ecce aquam, inquit, Quis prohibet me baptizari (Act. viii)*. Stephanus in convivio. *Ecce, inquit, video cœlos apertos (Act. vii)*. In primo clamat inferius: *Sana animam meam, quia peccavi tibi (Psal. xl)*. In secundo mundus orat: *Amplius lava me, Domine (Psal. l)*. In tertio famelicus: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie (Matth. vi)*. In stabulo curamur ejus livore; in baptismo lavamur ejus cruore; in convivio inebriamur ejus odore. De primo dicitur: *Livore ejus sanati sumus (Isa. lxi)*; de secundo: *Abluti estis, sanctificati estis (I Cor. vi)*. De tertio: *Curremus in odore unguentorum tuorum (Cant. i)*. Stabulum est in fetore peccatorum tuorum, baptismus in decore donorum, convivium in odore meritorum. Similiter tribus modis apparet, in conscientia, fama, justitia. Conscientia refertur ad stellam, fama ad vocem auditam, justitia ad vinum propinatum. Stella significat conscientiam lucidæ cogitationis; vox, famam conversationis; vinum, justitiam gratæ operationis. Conscientia latet in occulto, fama volat in publico, justitia patet in manifesto. De prima dicitur: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ (II Cor. i)*. De fama: *Lucent lux vestra, (Matth. v)*, etc. De tertia: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam (ibid.)*. Per conscientiam apparent sæculares populi, per famam, clerici regulares et monachi; per justitiam, sæculares. Primi apparent incedentes lento incessu, secundi festino passu, tertii rapido cursu.

APPENDIX

AD

HUGONIS OPERA MYSTICA.

SERMONES CENTUM.

PRÆFATIO.

Cum, Scriptura teste, *lucerna sit pedibus nostris verbum Dei et lumen semitis (Psal. cxviii)*, modis omnibus sacræ Scripturæ ver bis legendis, meditandis, audiendis, dicendis scribendisque, prout licet, studium impendere debemus, præsertim, nos fratres charissimi, sociique claustrales, qui actionis turbationibus abrenuntiavimus, et solius præstandæ contemplationis quieti nos mancipavimus. Cujus virtutis evidentissimum beata Maria, soror Marthæ, nobis præbet exemplum, quæ, sorore circa frequens ministerium satagente, secus pedes Domini, auribus intentis, sitiendo verba loquentis, optimam partem, Domino teste, legitur elegisse: *cujus laudabilem mirabilemque virtutem multi contemnant. Ex quibus nonnullos, qui*

intellectu sibi cælitus dato in Scripturis gaudia capere potuissent, ad tantam audimus vitiorum et morum fœditatem enormitatemque delapsos, ut anima eorum verbum Dei nauseante et spiritalem escam abominante, usque ad portas mortis appropinquarent, et inter Ægyptios magis quam inter Israelitas, interque cives Babylonis magis quam Jerusalem viderentur reputandi. Vidimus et alios, solertia sui studii, cooperante gratia Christi, ad tantam virtutum bonitatem, honestatemque morum de pravitate pervenisse, ut in ipsis luce clarius agnosceretur impletum quod scriptum est : *« Misit Dominus verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum (Psal. cvi). »* Omnes igitur ad legendum verbum Dei provocemur, sed eruditiores etiam ad loquendum, minus autem docti ad audiendum, ut et in nobis perficiatur quod scriptum est : *« In doctrinis glorificate Dominum (Isa. xxiv). »* Et quoniam quædam vobis de florentissimo divinæ Scripturæ agro documenta dudum collegi, visum est mihi in hoc sermone ea vobis proponere, ut in his etiam vestrum valeatis sensum exercere. Sciendum tamen est quod non omne tempus nostrum lectionibus debemus impendere, quia secundum Salomonem *omnia tempus habent et suis spatiis transeunt universa (Eccl. v)*. Est ergo et tempus legendi, et est tempus meditandi. Est tempus veritatem inquirendi ut erudiatur sensus, et est tempus virtutem exercendi ut sanetur affectus; et est tempus boni operis exhibendi ut adjuvetur proximus: Est tempus orandi, et est tempus cantandi, tempus diviniis officiis assistendi, et tempus cuilibet rei necessariæ intendendi. Ex quibus omnibus, velut apes mel de diversis floribus, debemus internæ suavitatis dulcedinem nobis colligere, mellifiduumque justitiæ favum sancte vivendo consummare.

SERMO PRIMUS

In Dedicatione ecclesiæ historice.

Sanctificavit Dominus tabernaculum suum (Psal. xlvi). Habet, fratres charissimi, tabernaculum Domini, id est sancta Ecclesia, lapides suos; habet cæmentum, habet fundamentum, habet parietes, habet tectum, habet longitudinem, habet latitudinem, habet altitudinem, habet sanctuarium, habet chorum, habet navem, habet atrium, habet altare, habet turrim, habet signa sonantia, habet vitreas fenestras, habet dealbaturam interiorem et exteriorem, habet cereos duodecim, habet pontificem dedicantem. Omnia quæ dicta sunt, plena sunt sacramentis et spiritualia præferunt documenta. Singuli lapides sunt singuli fideles, quadri et firmi, quadri stabilitate fidei, firmi virtute patiendi. Cæmentum est charitas, quæ singulos coaptat, conjungit et vivificat; et ne per aliquam discordiam invicem discrepent, uniformiter æquat. Fundamentum sunt prophætæ et apostoli, sicut scriptum est : *Superædificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu (Ephes. ii)*. Parietes sunt contemplativi, Christi fundamento, quod superius est vicini, terrena deserentes, cælestibus adhærentes. Tectum in hoc spirituali ædificio non sursum eminet, sed deorsum pendet : in hoc ab ædificio materiali diversum, et ab ipso talis dispositionis dissimili modo remotum. Tectum sunt activi, terrenis actionibus proximi, propter suam imperfectionem minus cælestibus intendentes, et necessitati proximorum res terrenas administrantes. Longitudo sanctæ Ecclesiæ consideratur secundum diuturnitatem temporum; latitudo, secundum multitudinem populorum; altitudo, secundum differentiam meritorum. In longitudine enim porrigitur, dum secundum tria tempora, tempus naturalis legis, et tempus scriptæ legis, et tempus gratiæ a primo justo usque ad ultimum justum extenditur. In latitudinem distenditur, dum multorum populorum numerositate

A dilatatur. In altitudinem erigitur, dum per differentiam minorum et majorum elevatur. Possumus dicere etiam quod longitudo sanctæ Ecclesiæ est ab oriente usque ad occidentem. Latitudo a septentrione usque ad meridiem. De longitudine dictum est : *Venient ab Oriente et Occidente, et reumbent cum Abraham, Isaac et Jacob in regno cælorum (Matt. viii)*. De latitudine dictum est : *Dicam aquiloni : Da; et austro : Noli prohibere (Isa. xliii)*. De utraque dictum est : *Filii tui de longe venient, et filii tuæ de latere surgent (Isa. lx)*. Altitudo etiam secundum gradus dignitatis consideratur. In altum enim erigitur, dum super laicos ordo sacerdotalis, et super sacerdotalem episcopalis, et super hunc archiepiscopalis, et super omnes denique papa episcopus Romanorum collocatur. Sacrarium significat ordinem virginum; chorus, ordinem continentium; navis, ordinem conjugatorum. Strictius namque est sanctuarium quam chorus, et chorus quam navis, et pauciores sunt virgines quam continentes, et continentibus quam conjugati. Sacratior est etiam locus sanctuarium quam chorus, et chorus quam navis. Sic dignior est chorus virginum quam ordo continentium, et dignior ordo continentium quam conjugatorum. Atrium sunt falsi Christiani, qui sunt sanctificati in eo quod baptizati; sed pleni sunt putredine cadaverum, quia sunt pleni corruptione vitiorum. De hoc atrio scriptum est : *Atrium, quod foris est, noli metiri, quia projectum est, et datum gentibus (Apoc. xi)*, quia falsi Christiani damnantur cum gentibus, et dantur ad puniendum dæmonibus. Altare Christus est, super quem non solum sacrificia bonorum operum, sed etiam orationum offerimus, dicentes : *Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, etc.* Turris est nomen Domini, sicut scriptum est : *Turris fortissima nomen Domini; ad eam fugiet justus et salvabitur (Prov. xviii)*. Signa sunt prædicatores, qui verba Dei loquuntur. Fenestræ vitræ sunt viri spirituales, .

per quos nobis divina cognitio illucet. Interior dealbatura significat munditiam cordium; exterior, munditiam corporum. Duodecim cerei duodecim sunt apostoli, qui vexillum crucis, et fidem passionis Christi prædicaverunt per quatuor partes mundi. Habet ergo sancta Ecclesia singulos lapides per singulos fideles; cæmentum, per charitatem; fundamentum, per prophetas et apostolos; parietes per contemplativos, tectum per activos. Habet longitudinem per diurnitatem temporum, latitudinem per multitudinem populorum, altitudinem per differentiam meritorum, sacrarium per ordinem virginum, chorum per ordinem continentium, navem per ordinem conjugatorum. Habet altare Christum; turrim per nomen Domini, signa per prædicatores. Habet vitreas fenestras per viros spirituales, interiorem dealbaturam per munditiam cordium, exteriorem per munditiam corporum, duodecim cereos per duodecim apostolos. Sequitur pontifex, qui significat Christum, qui circumivit Ecclesiam suam, primum in tempore naturalis legis admonendo eam per patriarchas; deinde in tempore legis scriptæ admonendo eam per prophetas. Deinde in tempore gratiæ per semetipsum eam circumivit et Introivit, foris eam erudiendo per doctrinam, intus sanctificando per gratiam. In primo circuitu dixit: *Carnem cum sanguine non comedetis (Gen. iv)*. In secundo dixit: *Non occidetis (Exod. xx)*. In tertio dixit: *Qui irascitur fratri suo, reus est iudicio (Matth. v)*. Multi autem existimantur in hoc spirituali ædificio per sanctitatem contineri, qui longe ab ipso per pravitatem sunt remoti. Extra ipsum sunt immundi, fornicarii, concubinari, adulteri, incestuosi, ebriosi, feneratores, avari, fures, rapaces, odiosi, homicidæ, mendaces, perjuri, et qui dicunt fratri suo, *fatue (Matth. v)*. Qui vident mulierem ad concupiscendum eam (*ibid*). Nec ipsius sunt lapides, qui charitatis non sunt participes. Talem igitur vitam, fratres, agamus, ut Dei lapides esse possimus. Quod ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

In Dedicazione ecclesiæ tropologica.

Sanctificavit Dominus tabernaculum suum (Psal. xlv). Tabernaculum Domini secundum sensum tropologicum est anima. Habet autem ipsa anima, quæ tabernaculum Domini dicitur, lapides suos, cæmentum suum, et cætera, quæ ad constructionem Ecclesiæ pertinent, sicut ea in præcedenti sermone disposuimus. Lapidés istius tabernaculi sunt singulæ virtutes per exercitationem bene politæ, et per immobilitatem contra vitia stabiles. Cæmentum est charitas, per quam cæteræ virtutes complectuntur, ununtur, æquantur et continentur. Fundamentum Christus est, sicut ait Apostolus: *Fundamentum aliud nemo ponere potest præter id quod positum est, quod est Christus Jesus (I Cor. iii)*. Habet parietes per contemplationem cælestium bonorum, per quam fundamentum suo, id est Christo a terrenis affectibus

A elongata vicinibus inhæret. Habet etiam tectum per bonam actionem, per quam indigentibus temporalia pro æternis administrat. Habet longitudinem per fidem per quam cuncta quæ Deus per se, per angelos, per homines fecit ab initio, vel facturus est usque in finem, vera esse credit. Habet altitudinem per spem, per quam erigitur a terrenis ad cælestia, a transitoris ad æterna, a visibilibus ad invisibilia, a corporalibus ad spiritualia. Habet latitudinem per charitatem, per quam dilatatur dextrorsum et sinistrorsum, dextrorsum ad amicos diligendos in Deo, sinistrorsum ad inimicos diligendos propter Deum. Habet sacrarium, per hoc quod facta est ad imaginem Dei. Sicut enim in ædificio Ecclesiæ, sacrario nihil est dignius: sic in anima, divina imagine nihil est sanctius, nihil nobiliss, aut excellentius. Habet chorum, per hoc quod facta est ad similitudinem Dei. Sicut namque in Ecclesia post sacrarium chorus primus invenitur, sic in anima post divinam imaginem divina similitudo sublimior intelligitur. Habet navem suam per sensualitatem; sicut enim in navi Ecclesiæ consistunt conjugati, sic in sensualitate continentur quinque sensus corporis nostri, qui bene dicuntur conjugati, quia in terrenis rebus habent, et per exercitationem cognitionis propagationem, et per experimentum naturale delectationis voluptatem. Habet atrium per carnem, in qua sunt quasi cadavera mortuorum originales fomites vitiorum. Habet altare cor suum, de quo scriptum est: *Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies (Psal. l)*. Habet vitreas fenestras sensus spirituales, per quos radio veri Solis illustratur, et a cæcitate ignorantæ suæ liberatur. Habet turrim nomen Domini de qua scriptum: *Turris fortissima nomen Domini, ad eam confugiet justus et salvabitur (Prov. xvii)*. Habet signa per prædicationem, per quam ad cultum Dei convocat elongatos. Habet interiorem dealbaturam per munditiam cordis, exteriorem per munditiam corporis. Habet duodecim cereos, quibus illuminatur secundum doctrinam duodecim apostolorum, per quam ad fidem per bonam operationem eruditur. Habet pontificem sanctam Trinitatem. Circuit eam Pater per potentiam, Filius per sapientiam, Spiritus sanctus per benignitatem. Pater per potentiam incutit timorem, Filius per sapientiam confert cognitionem, Spiritus sanctus per benignitatem confert consolationem. Pater dicit: *Ego feci cælum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt. Ego angelis peccantibus non peperi. Ego Adam de paradiso projeci. Ego primordiale genus diluvio perdidici. Ego Sodomam et Gomorrham subverti. Ego Pharaonem cum exercitu suo submersi. Ego populum Israeliticum peccantem punivi: Mihi aperi ne sic faciam tibi. Filius dicit: Ego sum sapientia Dei, qui ex ore Altissimi prodivi. Ego attingo a fine usque ad finem fortiter. Ego sum sermo Dei vivus, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: mihi aperi ne forte non parcam tibi. Spiritus sanctus dicit: Ego a Patre et Fi-*

lio procedo, amor utriusque, lapsorum sublevator, A dolentium consolator : mihi aperi, si vis spirituali gaudio lætificari. Isti tamen tres sicut sunt unus Deus, sic sunt Pontifex unus. Sanctificat itaque Trinitas Ecclesiam istam intus et foris. Intus ab inquinamento spiritus, foris ab inquinamento carnis. Habet ergo Ecclesia ista, id est anima, lapides per virtutes, cæmentum per charitatem, fundamentum per Christum, parietes per contemplationem, tectum per bonam actionem, longitudinem per fidem, altitudinem per spem, latitudinem per charitatem, sacrarium per hoc quod facta est ad imaginem Dei, chorum per hoc quod facta est ad Dei similitudinem, navem per sensualitatem, atrium per carnem, altare per cor contritum. Habet et vitreas fenestras per sensus spirituales, turrim per nomen, signa per prædicationem, interiorem dealbaturam per munditiam cordis, exteriorem per munditiam corporis, duodecim cereos per duodecim apostolorum doctrinam : Pontifex ejus est Trinitas sancta. Conetur igitur, fratres charissimi, unusquisque vestrum, conetur, inquam, ut, secundum ea quæ supra dicta sunt, tabernaculum Dei fiat, ut in ipso dignetur Deus habitare. Magnus est enim honor, magna securitas, magna gloria Deum in se habere habitatorem. Providendum itaque nobis summopere est, ut tales simus intus et foris, intus per fidem, foris per bonam operationem, ut Dominus majestatis ad nos venire, et apud nos dignetur facere mansionem. Sed quia tales sine ejus gratia esse non possumus, ipsam incessanter necesse est ut imploremus. Ipse namque dabit gratiam, et non solum gratiam, sed et gloriam : gratiam in via, gloriam in patria; gratiam in mundo, gloriam in cælo, gratiam in præsentibus, gloriam in futuro; gratiam in itinere, gloriam in perventione; gratiam in tempore, gloriam in æternitate; gratiam in justificatione, gloriam in beatitudine; gratiam in merito, gloriam in merito præmio, in qua vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

Dedicatione Ecclesiæ anagogice.

Lauda, Jerusalem, Dominum (Psal. cxxvii). Jerusalem civitas sancta, et civitas Sancti, sancta Ecclesia est, quæ sicut civitas ædificatur, et ædificata diversis ornamentis ornatur. Habet hæc civitas sancta, id est Ecclesia, lapides suos, murum suum, turres suas, ædificia sua, portas suas. Habet lapides, scilicet fideles, qui sicut per cæmentum lapis jungitur lapidi, sic per charitatem junguntur sibi. Habet murum per munimen virtutum, quibus ipsa contra vitia firmatur, ne vitia irruentia auferant illi spiritualia bona. Habet turres per illos qui sunt in contemplatione sublimes. Quasi namque turres in sancta Ecclesia levantur, dum perfecti quique, relictis terrenis, ad cælestia per contemplationem sublimantur. Habet ædificia minora, habet majora, habet maxima. Minora habet ædificia per vitam conjugatorum, majora per vitam continentium, maxima per vitam virginum. Vita namque conjugatorum

PATROL. CLXXVII.

A per terrenorum actionem et generant voluptatem circa ima subsistit. Vita vero continentium per virtutum exercitationem, et honorum operum exhibitionem ad altiora se subrigit. Vita vero virginum per cordis puritatem, et carnis integritatem ad cælestia se extollit. Habet ædificia lapidea, habet eburnea. Lapidea habet per illos qui sunt in fide firmi, eburnea per illos qui sunt castitate nitidi. Lapis namque per firmitatem significat fidem. Ebur vero per naturæ frigiditatem significat castitatem. Habet portas diversas, per quas diversæ nationis et conversationis homines a se dudum remotos inducit, et cives suos et domesticos facit. Habet portas, portam gregis, portam piscium, portam veterem, portam vallis, portam stercoris, portam fontis, portam aquarum, portam equorum, portam judicalem. Quarum mysticam significationem vobis breviter, prout Dominus dedit, adnotabo. Porta gregis erat illa, ubi erat Probatica piscina, id est ovilis piscina, quia ibi abluebantur carnes ovium, quæ in sacrificio ponebantur. Porta vero gregis, en quod ovis innocens animal est, significat innocentiam. Per hanc itaque portam inducuntur nocentes et sunt innocentes : nocentes per culpam, innocentes per justitiam. Per culpam foris, per justitiam intus. Foris lupi, intus oves. Lupi per rapacitatem, oves per simplicitatem. O quam bona porta, in qua talia fecit dextera Excelsi! Porta piscium vocabatur porta illa, per quam pisces de mari veniente inferebantur. Porta ista significat pœnitentiam, quæ quasi unam columnam habet hinc per compunctionem cordis, alteram inde per confessionem oris; tectum vero desuper satisfactionem operis. Per istam vero invehuntur inquietudine sæculi præsentis agitati, sale scilicet amaricati, fetore corrupti, undositate elati, squammis veteris hominis hispidi, cœno carnalis delectationis polluti, a luce veri Solis alieni, rete beati Petri vel ejus vicem agentium de fluctibus mundanis educti, et in sanctam Jerusalem, id est Ecclesiam, squammis peccatorum detractis, induci. Sunt tamen quidam, qui, ad similitudinem anguillarum, pelle veteris hominis se stringentes, luto vitiorum in hærentes, vel sæpe vel semper rete Dominicum eduginnt, et sursum ad lucem veritatis non veniunt, ut ibi mortificentur sibi, vivificenturque et vivant Deo. Porta vetus charitas est. Sicut scriptum est : *Charissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab initio (I Joan. 11)*. Per hanc portam intrant, qui se de amore sæculi transferunt ad amorem Dei. Per hanc intravit beata Maria Magdalene, quæ post tot et tanta carnis scandala facta est ex lebetè phiala, de vase contumeliæ in vas translata gloriæ. Porta vallis, quæ erat contra vallem Josaphat, significat humilitatem. Per hanc intrant illi, qui de superbia diaboli redeunt ad humilitatem Christi. Foris sublimes, intus humiles. Foris similes cedro, intus hyssopo : cedro per elationem, hyssopo per humilitatem. Per elationem aversi, per humilitatem cou-

versi, id est a Deo aversi ad Deum conversi. Porta stercoris, quæ erat in inferiori parte civitatis, per quam purgationes eliminabantur, significat excommunicationem. Per hanc non inducuntur, sed eji- ciuntur profani, qui sunt stercorea per culpam et projiciuntur per vindictam; stercorea proprio facto, projiciuntur verbo divino. Non enim decet ut accubet hædus cum agno, peccator cum justo, immundus cum mundo, adulter cum Christo, ne forte justus, provocatus exemplo peccatoris, extendat ad iniquitatem manus suas. Porta fontis dicta est, quia erat contra fontem Siloe. Siloe interpretatur missus, et significat Christum, quem misit Pater ad salutem generis humani. O quam bonus fons! Fons iste sapientiæ Verbum Dei in excelsis, cujus rivulo potantur sitibundi, satiantur famelici, revocantur abjecti, sanantur ægroti, reconciliantur inimici, liberantur captivi, justificantur impii, beatificantur miseri. Porta ergo Siloe fides est Christi. Qui extra hanc portam sunt, sunt infideles; qui intra sunt, sunt fideles. Infideles membra diaboli, fideles membra Christi. Membra diaboli diabolo unita, cum diabolo damnanda: unita per culpam, damnanda per pœnam. Membra Christi Christo unita per fidem, cum Christo beatificanda per gloriam. Porta aquarum significat compunctionem. Qui hanc ingrediuntur, in hac abluuntur. Extra hanc sordidi, intra hanc mundi; extra nigri, intra candidi; extra hædi, intra agni. Porta equorum significat vitiorum refrenationem. Qui per hanc ingrediuntur, cohibent freno temperantiæ impetum iræ, hiatum avaritiæ, voracitatem gulæ, fluxum luxuriæ. Porta judicialis significat discretionem. Per hanc qui ingrediuntur, discernunt inter sanctum et profanum, mundum et immundum, verum et falsum, bonum et malum, justitiam et culpam, veritatem et mendacium, honestum et inhonestum. Habet itaque sancta Ecclesia murum per munimen virtutum, turres per illos qui sunt in contemplatione sublimes, diversa ædificia per diversa bene viventium merita, portas diversas per diversas gratiæ cœlestis operationes, portam gregis per innocentiam, portam piscium per pœnitentiam, portam veterem per charitatem, portam vallis per humilitatem, portam stercoris per excommunicationem, portam fontis per fidem, portam aquarum per compunctionem, portam equorum per vitiorum refrenationem, portam judicialem per discretionem. Beati qui ingrediuntur per portas istas. Studemus, fratres charissimi, studemus tam gloriosæ civitatis cives esse, et in ipsa Domino Deo nostro sacrificium laudis immolare, offerentes illi vitulos labiorum nostrorum, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

In Nativitate beatæ Mariæ.

Ave, maris stella. Præsens sæculum, fratres charissimi, mare est. Ad similitudinem namque maris fatet, tumet, falsum est, et instabile. Fetet per

luxuriam, tumet per superbiam, instabile est per curiositatem. Oportet itaque, fratres charissimi, habere navem, et ea quæ ad navem pertinent, si tam periculosum mare sine periculo transire volumus. Oportet nos habere navem, malum, velum, et duo ligna inter quæ velum extenditur, superius et inferius cherucum quem gallum ventum observantem vocare possumus. Debemus habere chordas, remos, gubernaculum, anchoram, escam nobis necessariam. Rete etiam habeamus, ut aliquem piscem extrahere valeamus. Videte quid ista significant. Navis significat fidem, quæ in Abraham, qui fuit prima credendi via, quasi in uno ligno initium cepit; et adhuc in Isaac et Jacob satis aucta fuit. Cæpit autem postmodum dilatari navis ista secundum propagationem decem tribuum. Numerus credentium quanto magis crevit, tanto magis navem fidei dilatavit. Deinde post transitum maris Rubri suscipientibus filiis Israel legem Dei, et in ipsis in terra promissionis postmodum multiplicatis amplius est dilatata. Deinde veniente Christo, et ipso pro genere humano passo, et in omni terra sono apostolicæ prædicationis audito, postquam plenitudo gentium intrare cœpit, multum navem istam dilatavit. In tempore autem Antichristi, refrigerante charitate multorum, falsis fidelibus exclusis, rursus in altum reducetur et constringetur, et sicut in Adam in prora fidei fuit primum lignum, sic ultimus justus in puppi ejus erit ultimum lignum.

Sane quicumque ab initio mare præsentis sæculi salubriter transfretaverunt, quicumque pericula ejus evaserunt, quicumque ad portum salutis pervenerunt, omnes navi fidei navigaverunt, et transierunt.

Fide gratiorem hostiam Abel obtulit Deo quam Cain, per quam testimonium consecutus est esse justus, et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Henoch placuit Deo, et translatus est. Fide Noe aptavit arcam in salutem domus suæ. Fide qui vocatus est Abraham obedivit exire in locum quem accepturus erat. Fide Sara sterilis accepit virtutem conceptionis. Fide Isaac singulos filiorum benedixit. Fide Joseph moriens de reversione in terram promissionis filiorum Israel memoratus est, et de ossibus suis illum asportandis mandavit. Fide Moyses natus occultatus est. Fide se filium filix Pharaonis negavit. Fide Pascha celebravit. Fide filii Israel mare Rubrum transierunt. Fide muri Jericho corruerunt. Et quid adhuc dicam? Describet enim meridies narrantem de sanctis antiquis, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones. Quorum alii obturaverunt ora leonum ut Daniel. Alii exstinxerunt impetum ignis ut tres pueri; convalescerunt de infirmitate, ut Job, Ezechias; fortes facti sunt in bello, ut Josue, Judas Machabæus; acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos, ut per Eliam, et per Elisenn. Alii distenti sunt, non suscipientes a morte temporali per transgressionem legis redemptionem, sicut septem fratres qui in libro Machabæorum passi leguntur. Alii lapidati sunt ut Jeremias in Ægypto,

Ezechiel in Babylone; secti sunt, ut Isaias; in occisione gladii mortui sunt, ut Urias, Josias, circuierunt in melotis, ut Elias, et alii cremicolæ (Hebr. xi, 4-38).

Et ii omnes, et multi alii fide pericula præsentis sæculi transierunt, eo quod testimonio fidei probati inventi sunt. Istius navis tabulæ sunt sacræ Scripturæ sententiæ: et ad ejus fabricationem alias tabulas nobis tradit Vetus Testamentum. Alias Novum. Clavi, quibus istæ tabulæ compinguntur, id est, sententiæ conjunguntur, auctoritates sunt sanctorum, quibus concordant ea quæ continentur in serie duorum Testamentorum. Istæ tabulæ exciduntur per lectionem, dolantur per meditationem. Malus, qui in altum dirigitur, significat spem, per quam levamur ad cœlestia quærenda et sapienda. Sicut scriptum est: *Quæ sursum sunt querite, non quæ super terram; quæ sursum sunt sapite, ubi Christus est in dextera Dei Patris (Coloss. iii)*. Velum charitas est, quæ extenditur, antorsum, dextrorsum, sinistrorsum: Antorsum per desiderium futurorum, dextrorsum per dilectionem amicorum, sinistrorsum per dilectionem inimicorum. Duo ligna superius et inferius significant, rationem et sensualitatem: rationem superius, inferius sensualitatem: Debet charitas superius firmari per rationem, et immobiliter teneri; inferius vero per sensualitatem non solum teneri, sed et moveri, quia per eam debet in bona actione exerceri. Sic etiam fit in navi materiali, quia lignum superius non movetur, et lignum inferius movetur. Galliculus significat discretionem spirituum. Ad hoc enim galliculus, vel aliud aliquid vice ejus malo superponitur, ut eo quis ventus vel unde spiraret discernatur. De hoc itaque gallo, id est spirituum probatione scriptum est: *Probate spiritus utrum ex Deo sint (I Joan. iv)*. Et item: *Alii datur discretio spirituum (I Cor. xii)*. Chordæ sunt virtutes, humilitas, patientia, compassio, modestia, castitas, continentia, constantia, mansuetudo, bonitas, prudentia, fortitudo, justitia, temperantia. Istæ chordæ, id est virtutes per exercitationem debent semper extendi ut per eam nostræ spei malus possit firmari. Nullum enim malus spei potest habere firmamentum, si exercitationem contingat deesse virtutum. Sequuntur remi, qui de navi emittuntur et in aquas demittuntur, per quos bona opera significantur, quæ se fide procedunt, et in aquas, id est in proximos, se extendunt. Aquæ enim sunt populi, qui oriuntur per nativitatem, fluunt per mortalitatem, et effluunt per mortem. Debemus autem habere remos istos non solum a dextris, ut bona faciamus his qui nobis bene faciunt tantum, sed etiam a sinistris, ut beneficiamus et his qui nobis male faciunt, sicut scriptum est: *Benefacite his qui vos oderunt (Matth. v)*; et: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, potum da illi (Rom. xii)*. Gubernaculum quo navis dirigitur, significat discretionem, quæ nos in directum ducit, ne vel a dextris dissolvamur per prospera, vel a sinistris frangamur per adversa. Anchora nostra

A humilitas est, quæ ad ima demittitur, per quam navis nostra stabilitur, ne forte, flante vento, diabolicarum suggestionum, et turbante mare, cogitationum nostrarum navis nostra concutiatur et in profundum demergatur. Debet ergo navis fidei nostræ per humilitatem firmari et stabiliri, ut in tempore tentationis habeat firmum statum, quamvis habere non possit liberum cursum. Escam habere debemus per Scripturarum lectionem. Istam escam non appetunt mali, sicut scriptum est: *Omnem escam abominata est anima eorum, et appropinquerunt usque ad portas mortis (Psal. cvi)*. Ista bonis tribuitur, sicut scriptum est: *Misit verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum (Psal. cvi)*. Rete significat prædicationem. Istud rete debemus sine cessatione exercere, et eo homines præsentis sæculi fluctibus submersos extrahere, et, squamis peccatorum detractis, Domino nostro Jesu Christo præparare. Debemus quoque, more nautarum, celeusma cantare per divinæ laudis modulationem, sicut Psalmista ait: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo (Psal. xxxiii)*. Post hæc omnia necessarius est nobis ventus, qui significat Spiritus sancti aspirationem, ut per ipsam dirigamur ad portum quietis, ad medicum salutis, ad terram promissionis, ad domum æternitatis. Debemus igitur, fratres charissimi, habere navem per fidem, malum per spem, velum per charitatem, galliculum per probationem spirituum, chordas per exercitationem virtutum, remos per exhibitionem bonorum operum, gubernaculum per discretionem, anchoram per humilitatem, escam per Scripturarum meditationem et lectionem, rete per prædicationem, et celeusma debemus cantare per laudis Dei jubilationem. Dominus autem dabit ventum per sui spiritus aspirationem. *Omne enim datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (Jac. i)*. Lumina sunt dona; Pater luminum actor, largitor, et distributor donorum. Donum optimum significat dona naturæ; donum perfectum significat dona gratiæ. Ipse itaque dabit nobis ventum prosperam, id est Spiritum sanctum, qui nobis dedit cætera bona: sive illa quæ sunt per naturam, sive illa quæ sunt nobis data per gratiam. Ut autem, fratres charissimi, mare istud salubriter transeamus, maris stellam, id est beatam Mariam sæpissime salutemus, et salutantes invocemus dicentes: *Ave, maris Stella*. More quoque nautarum, fundamus semper preces ad beatam Mariam, et ad ejus filium. Multa sunt enim, impedimenta nostra sicut egregius versificator testatus est, dicens

*Sævit mare, fremunt venti
Fluctus surgunt turbulentij,
Navis currit, sed currenti
Tot occurrunt obvia.*

*Hinc syrenæ voluptatis
Draco, canes, cum piratis
Mortem pena desperatis,
Hæc intentant omnia.*

*Post abyssos, nunc ad cælum
Furens unda fert phaselum,*

*Natal matris, fuit velum,
Nautæ cessat opera.*

*Contabescit in his malis
Homo noster animalis ;
Tu nos mater spiritalis,
Pereuntes libera.*

*Jesu, sacri ventris fructus
Nobis inter mundi fluctus,
Sis via, dux, et conductus :
Liber ad cœlestia.*

*Tene clavum, rege navem ;
Tu, procellam sedans gravem,
Portum nobis dei suavem
Pro tua potentia.*

*Ex te natus nobis datus,
Qui Deus regnat beatus,
Per immensa sæcula. Amen.*

SERMO V.

In adventu Domini.

Paratus esto, Israel, in occursum Domini, quoniam venit. Sicut sacer est omnis, fratres charissimi, locus, in quantum est locus: sic sacrum est omne tempus, in quantum est tempus. Dicimus tamen aliquando respectu alterius loci: Bonus aut malus est iste locus; et respectu alterius temporis: Bonum aut malum est illud tempus; quamvis propter locum et tempus non dicimus hæc vel illa, sed propter loco et tempore accidentia. Sicut igitur alius locus dicitur minus sacer propter perpetratam culpam, et alius magis sacer propter operantem inibi gratiam: sic aliquod tempus minus sacrum dicitur propter factam in ipso aliquam iniquitatem, et aliquod magis sacrum nominatur propter aliquam in ipso exercendam religionem. Omne tamen sacrum est tempus in quantum est tempus, et omnis locus sacer est in quantum est locus. Est itaque, fratres, modo tempus adventus Domini, in quo debemus per aliquam spiritualem religionem præparari. Tempus est, in quo venit Deus homo ad hominem pro homine redimendo, liberando, justificando, beatificando: Redimendo de culpa, liberando de pœna, justificando per gratiam, beatificando per gloriam. In hoc itaque tam sacro tempore debemus in bono propensius exerceri, ut per ejus gratiam mereamur abundantius visitari. Certe si rex dignaretur ad nos venire, et nobiscum facere mansionem, diligenter et nos, et nostra in ejus susceptionem præpararemus.

Studeamus ergo, fratres, qui adhuc foris forsitan servilibus operibus deservimus, studeamus domum cordis nostri intrare, fenestras ejus aperire, quid ibi deceat, et quid non deceat inspicere, telas araneorum deponere, scopis aream mundare, lutum et paleam ejicere, junco recenti, herbis odoriferis, floribus redolentibus mundatam tegere, cortinis variis parietes ornare, festivis vestibus nos induere, solemne convivium instaurare, et jucundis deinde cantibus in occursum ejus exsultare. Si extra nos fuimus servilibus operibus, id est peccatis intenti, revertamur ad cor nostrum, sicut propheta docet dicens: *Redite, prævaricatores ad cor (Isa., LXIV)*. Fenestræ hujus domus sunt sensus spirituales, per

A quos divina cognitio nobis irradiat, et penetrabilia nostræ mentis illustrat. Has fenestras per diligentem circumspectionem aperiemus, ut quid ibi sit bonum, quid malum discernamus: bonum custodiamus, malum ejiciamus. Araneorum telæ, quæ tenues sunt, et in altum pendent, mentis humanæ designant elationem. Alius elevatur propter nobilitatem generis, alius propter florem pulchritudinis, alius propter robur fortitudinis, alius propter cumulum possessionis, alius propter fastum potestatis, alius propter majorem sibi collatam prærogativam gratiæ cœlestis. Sed quisquis superbit, quasi telas araneorum inanes in altum texit. Deponamus, fratres, has telas per elationis depressionem, sicut Apostolus præcipit, dicens: *Noli altum sapere, sed time (Rom.*

B *ii)*. Mundemus quoque aream cordis nostri, ejicientes paleam et lutum. Lutum inquinat, palea transvolat. Ideo lutum significat immunditiam, palea vanam gloriam. Ejiciamus hoc et illam per cordis compunctionem, et oris confessionem.

Denique quasi quodam junco tegamus aream cordis per satisfactionem pœnitentiæ, ne quid transactæ terrenæ et carnalis vitæ in nobis appareat, sicut David dicit: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata (Psal. xxxi)*. Herbas quoque odoriferas, et flores redolentes habeamus per bonam opinionem, ut cum Apostolo dicere possimus: *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco (II Cor. ii)*. Variæ cortinæ sunt virtutes diversæ.

C *Has extendere debemus per virtutum exercitationem.* Cortina alia viridis, alia hyacinthina, alia crocea, alia nigra, alia rubra, alia candida. Viridis significat fidem, quia sicut in rebus de terra nascentibus viror primum sensui occurrit, ita fides omnium virtutum prima consistit. Prima dico ordine non dignitate. Omnes enim virtutes charitas dignitate præcedit, sine qua cæteræ nihil prosunt. Hyacinthina spem cœlestium designat, eo quod colorem cœli et aeris purioris in se demonstrat. Per crocei coloris cortinam charitas figuratur, eo quod croceus color flammam imitatur. Cortina nigra humilitatem insinuat, quæ sibi nigredinem peccatorum suorum semper repræsentat; rubra patientiam, quæ nunquam rubescit sanguine passionis; candida

D *designat munditiam, quæ semper sine sorde descendit.* Cultiores vestes, fratres, bona designant opera. Sicut namque pulchræ vestes homines foris coram hominibus decorant, sic bona opera sanctum et justum prædicant et commendant. Nihil ergo his vestibus circa nos gloriosius, nihil pretiosius, nihil laudabilius, nihil utilius. Istitis studeamus indui, si in occursum Domini volumus esse gloriosi. Cibum debemus præparare per frequentiore et solertiore sacre Scripturæ lectionem et meditationem. Per hunc cibum anima roboratur, per hunc impinguatur, per hunc in bono opere vires accipit, et illas ad perfectum sine defectu perducit. Sed et cantibus jucunditatem cordis in ejus adventu demonstrare debemus, sicut scriptum est: *Benedicite, gentes, Deum*

nostrum, et auditam facite vocem landis ejus (Psal. lxxv).

Curemus ergo, curemus fenestras hujus domus aperire per mentis circumspectionem, telas aranearum deponere per elationis depressionem, telas aranearum scopare per criminis confessionem, junco tegere per pœnitentiæ satisfactionem, cortinas per parietes extendere per exercitationem virtutum, pretiosis vestibus indui per exhibitionem bonorum operum, escas preparare per sacræ Scripturæ lectionem et meditationem, cantu psallere per divinæ landis decantationem. Taliter curemus preparari in occursum Domini, ut mereamur ab illo visitari, qui vivit et regnat Deus.

SERMO VI.

In festo cujuslibet sancti.

Sacra Scriptura, laudem decantans justis in capite libri, de ipso dicit : *Erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo* (Psal. i). Quærendum est nobis, fratres charissimi, quæ sunt istæ aquæ, quis decursus aquarum, quæ radix ligni, quis stipes, qui rami, quis cortex, quæ medulla, quæ folia, qui flores, qui fructus. Aquæ istæ dona sunt gratiæ, quibus Deus justum irrigat, ut crescat et fructum faciat. Decursus aquarum vices sunt aspirationum. Scriptum est enim : *Spiritus ubi vult spirat, et nescis unde veniat et quo raat* (Joan. iii). Affluit nobis itaque Spiritus sanctus et defluit, accedit et recedit. Affluit ad nostram justificationem, defluit ad nostram humiliationem. Accedit ut crescamus, recedit ne superbiamus; ut crescamus virtute, ne superbiamus de virtute propter gratiam abundantem. Fons Christus, flumina dona, quibus justus vegetatur, augmentatur, consummatur per perfectionem. Radix arboris hujus est fides, quæ est origo et fundamentum aliarum virtutum, et radix bonorum operum. Per istam radicem justus in Deo plantatur, sine qua nullum fructum bonum profert. Sicut Apostolus ait : *Sine fide enim impossibile est placere Deo* (Hebr. ii). O quam bona radix ista, quam sumit initium boni, vita justis. Stipes designat spem supernorum bonorum, per quam erigimur et roboramur a transitoriis ad æterna conscendentes. Rami charitatem insinuant, quæ sursum erigitur per dilectionem Dei, et in latum extenditur per dilectionem proximi. Medulla, quæ intrinsecus latet

A istos, inquam, flores illa habebat et redolebat quando dicebat : *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco*. (II Cor. ii). De his floribus scriptum est : *Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa* (Eccle. vii). De malis autem : *Nomen impiorum putrescet* (Prov. x). Habet quoque fructum lignum istud, habet fructum extra, fructum intra, fructum supra. Intra in animo, extra coram proximo, supra in Deo. In animo per bonam conscientiam, coram proximo per doctrinam, in Deo per gloriam. Habet igitur lignum istud, justus videlicet secus salutarium decursus aquarum plantatus radicem per fidem, stipitem per spem, ramos per charitatem, medullam per intentionem, corticem per conversationis speciem, folia per bonam actionem, flores per bonam opinionem; fructum, sicut superius dictum est, intus per conscientiam, foris per doctrinam, supra per gloriam. Talis fuit, fratres charissimi, justus iste. Beatus enim hic cujus hodie festa celebramus, cujus virtutes recitamus, cujus sanctitatem commendamus, cujus suffragium imploramus, illuminamur verbo, formamur exemplo, unanimum patrocinio. Tales esse, fratres, laboremus, et imitemur Patrem filii, magistrum discipuli, dominum servi, milites ducis, oves pastoris. Sed quia nostris viribus talia facere non valemus, Dominum exoremus qui omnibus dat affluenter et non improperat (Jac. i), ut flumine sapientiæ suæ, cujus impetus letificat civitatem ejus (Psal. xlvii), nostri cordis ariditatem irrigare dignetur, ut fluant de ventre mentis nostræ flumina aquæ vivæ salientis in vitam æternam (Joan. vii). Per hanc enim aquam, si nostri cordis hortum irrigaverit, vegetabitur in nobis radix fidei, roborabitur stipes spei, erigentur et extendentur rami charitatis, producentur folia boni operis, flores bonæ opinionis, fructus justificationis et glorificationis : justificationis in via, glorificationis in patria. Ad cujus patriæ ingressum absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum (Apoc. xxi). Et dabit quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ scilicet præparavit Deus diligentibus se (I Cor. ii), qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO VII.

In festo Apostolorum.

Qui sunt isti qui ut nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras? (Isa. lx.) Beatorum, fratres, apostolorum solemnia celebramus, in quorum præconium, et laudem, et admirationem eorum dignitatem et excellentiam admiratus propheta, divinitus inspiratus, oraculo tali proclamavit, dicens : *Qui sunt isti*, etc. Hujus igitur oraculi verba tam præclara tanque divina ad laudem et honorem et gloriam eorum de quibus dicta sunt, et ad vestram utilitatem quibus dicenda sunt, exponenda, prout Deus scientiarum Dominus dederit prompta devotione aggredimur, spe consummationem promittimus. *Qui sunt isti*, inquit, *qui ut nubes volant*, quia pulchre et convenienter, fratres charissimi, sancti

apostoli nubibus comparantur, et per nubes significentur. Sicut namque non solum ex sensu nostro, sed et ex verbis sanctorum colligimus, quatuor habent nubes proprietates, per quas beatorum apostolorum quatuor designantur principales virtutes. Nubes enim pluunt et protegunt, coruscant et volant. Sic apostoli pluunt et protegunt, coruscant et volant. Pluerunt quando in omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terrarum verba eorum (Psal. xviii). Pluunt per prædicationem, protegunt per intercessionem, per miracula coruscant, per contemplationem volant. Unusquisque pluit ubi prædicavit; pluit Thomas in India majori, Bartholomæus in India minori, Simon et Judas in Perside, Philippus in Scythia, Matthæus in Æthiopia, Marcus in Alexandria, Joannes in Asia, Andreas in Achaia, Petrus in Cappadocia, Paulus in Græcia, Petrus et Paulus deum in Italia. Sic in principio gratiæ multo sono prædicationis salutarium verborum pluviam effuderunt. Istam pluviam desiderabat Psalmista quando dicebat: *Anima mea sicut terra sine aqua tibi* (Psal. cxlii). Suscepit itaque terra, id est genus humanum terrenis intentum supervenientem imbrem istum, et fecit fructum: fructum de quo scriptum est, *fructum vero vitæ æternæ* (Joan. iv). O quam bonæ nubes istæ, quarum imber terram sic inebriat, ut talem fructum faciat! Adhuc nubium istarum stillicidiis irrigamur salutaribus, quando eorum scripta legimus aut meditamur. Protegunt per intercessionem. Ipsi etenim se medios inter Deum et nos ponunt, ne Deus facinora nostra per iram videat, et nos per districti iudicii fervorem puniat. Sic Paulus nubes fuit, et gentes per eum conversas sibi commissas protexit, quando pro eis gratias agebat, et sine intermissione orabat. Adhuc quoque et ipse, et alii nos protegunt, quando pro salute nostra preces ad Deum fundunt. Miraculis coruscant, mortuos suscitando, leprosos mundando, cæcos illuminando, et alios infirmos curando non solum in carne viventes, sed et nunc cum Christo regnantes. Volatus significat contemplationem. Nunquid non ille volaverat, qui dicebat: *Nostra autem conversatio in cælis est?* (Philipp. iii.) Verè volaverunt qui usque ad cæli palatium cum Christo regnantes conscenderunt. Nubes igitur sunt apostoli pluentes per prædicationem, protegentes per orationem, coruscantes per virtutem, volantes per contemplationem.

Et quasi columbæ ad fenestras suas. Columba avis simplex est, nec intus habet iracundiam fellis, nec foris simulationem operis. Simpliciter ergo veram significat. Fenestræ sensus corporis sunt, per quos egrediuntur interiora, et ingrediuntur exteriora. Sancti itaque apostoli quasi columbæ ad fenestras suas esse dicuntur, quia columbinam simplicitatem in suis sensibus habuisse dignoscuntur. Sequitur versus de laude eorum: *Candidiores nive, nitidiores lacte, etc.* (Thren. iv). Possumus per nivem, quæ de cælo venit, et super omne candidum albet, virgi-

nes, et per lac, quod de fecunditate carnis nascitur, conjugatos novi testamenti accipere; per ebur vero antiquum, eo quod elephas animal est castissimum, continentes veteris testamenti. Per sapphirum, eo quod cæli prætendat colorem, spirituales ejusdem testamenti viros recte possumus designare. Sancti autem apostoli candidiores sunt nive; nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores, quia et virgines novi testamenti, angelicam vitam honestate castitatis imitantes, et conjugatos legitime convenientes mirabili dignitate præcellunt; et continentes veteris testamenti, etiam martyrio rubentes, et spirituales viros, sive prophetas, excellentia singulari transcendunt: *Multi, namque prophetae et reges veteris testamenti voluerunt videre quæ ipsi viderunt, et non viderunt: et audire quæ illi audierunt, et non audierunt* (Matth. xiii.) Unde Isaias, in spiritum contemplatus Christum colaphis cæsum, spinis coronatum, cruce suspensum, ait: *Vidimus eum, et non erat aspectus; desideravimus eum despectum et novissimum virorum, virum dolorem scientem infirmitatem* (Isa. xxxiii). In novo quoque testamento, martyres, confessores, virgines, et omnes denique sancti alii libenter Christum in carne vidissent, et ejus doctrinam salutarem audissent, si potuissent. Sed hoc privilegium apostolicæ dignitati concessum est. Omnes ergo sanctos beati apostoli præcedunt, qui Christum in carne viderunt, et Spiritus sancti cœlitus missi primitias acceperunt. Istos studeamus dignis præconiis venerari, istos bonis operibus imitari. Istorum exoremus regimine gubernari, istorum interventu patrocinari. Desideremus denique jungi eorum consortio, et eorum frui gaudio, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, etc.

SERMO VIII.

In festivitate cujuslibet sancti.

Israel germinabit quasi liliū. Unde canimus: *Justus germinabit sicut liliū, et florebit in æternum ante Dominum* (Ose. xiv). In rebus visibilibus si sit qui quærat, tot possunt reperiri spiritualium rerum et invisibilium significationes, quot in ipsis videlicet visibilibus et corporalibus rebus inveniuntur proprietates, sive intus in natura, sive foris in forma. Non solum namque ipse res nobis sunt quasi ad cognoscendum et expetendum summum et æternum bonum directiones et exhortationes; sed naturales earum qualitates et formales dispositiones. Homo quippe, quem Dominus docet scientiam, revocatur ad verum et inmutabile bonum, non tantum intus per rationem et aspirationem, sed foris quoque per scripturam et creaturam. Prima liliū proprietates, quæ sensibus nostris occurrit, viror est. Cernimus etiam liliū in erectum crescere, nec huc aut illuc erectionis suæ statum inclinare. Medicinale est, et habet fibras in radice aptissime sibi conjunctas. Vestitur hasta baculi ejus foliis suis. Invenitur per ramulos suos sursum, quando ad plenitudinem incrementi sui pertingit pluraliter discretum. Habet

florem sexifidum candidum, intus quibusdam granulis croceum, suave redolentem. Est etiam non solum erectum, sed et rectum. Hæc omnia spiritualiter justo conveniunt. Viret justus, et crescit in erectum, et cætera quæ jam disposuimus in ipso spiritualiter inveniuntur. Viror designat fidem, eo quod fides prima sit in virtutibus, sicut viror primum cernitur in rebus germinantibus, quod in superiori quodam sermone ostendimus. Erectio significat spem, per quam erigimur a præsentis sæculi nequam ad supernorum spirituum societatem, ad veræ beatitudinis plenitudinem, ad æterni Dei contemplationem sperandam, amandam, desiderandam, querendam et inveniendam. Medicinalis est per prædicationem; sicut namque medicinæ diversis aegritudinibus et infirmitatibus corporum: sic multiplici modo prædicationes aegritudines curantur animarum. Pharmaca et medicamenta sanant apostemata, verbum prædicationis expellit peccata. Habet quoque justus fibras [dossas] et radices intus unitas, dum concordat in ipso cogitatio cogitationi, sensus sensui, voluntas voluntati, affectio affectioni. Sic sibi concordat, nec de alio in aliud se transmutat, sicut e converso de stulto scriptum est: *Stultus sicut luna mutatur (Eccli. xxvii)*. Sicut enim luna modo est prima, modo secunda, modo tertia, et sine intermissione de uno statu transfertur in alium: ita stultus per carnalia desideria raptus alteratur, ut nunquam nec sibi nec alteri conveniens sed semper dissidens inveniatur.

Et notandum quod folia liliæ eriguntur, quia quidquid justus exterius exercet per actionem, sursum levatur per intentionem. Rectus, per justitiam, tribuit enim unicuique quod suum est, tribuit fideli quod fidelis est, infideli quod infidelis est, justo quod justus est, injusto quod injustus est, amico quod debet amico, inimico quod inimico, *quæ sunt Cæsaris, Cæsari, quæ sunt Dei Deo (Matth. xxi)*. Pluraliter ramusculos dividit per multiplicem Spiritus sancti gratiam. Dum enim diversis donis multipliciter perfunditur, ramos dividere non inconvenienter dicitur. Candidus est per munditiam: dum namque ab omni inquinamento mentis et spiritus purgatur, liliæ candorem per munditiæ decorem imitatur. Sexifidus est per perfectionem: senarius etenim eo quod constat et perficitur ex partibus suis perfectionem significat. Partes senarii sunt unum, duo, tria, quæ simul constituunt sex, et sive dicas sexies unum, sive ter duo, sive his tria, senarium consummabis. Grana in flore croceum colorem præterdentia charitatem figurant. Crocens namque color rutilum flammæ splendorem videtur præ se ferre, sicut jam alibi demonstravimus. Redolentia quoque bonam exprimit famam, sicut in aliis sermonibus dictum est. Ad formam itaque liliæ justus viret per fidem, erigitur per spem, medetur per prædicationem, conjungitur sibi per unanimiorem, vestitur foliis suis per bonam actionem, rectus est per justitiam,

A multiformiter discretus per multiplicem Spiritus sancti gratiam, candidus per munditiam, sexifidus per perfectionem, croceus per charitatem, redolens per bonam opinionem. Sunt et aliæ liliæ proprietates, sicut quod frigidæ naturæ esse dignoscitur, vitiorum extinctionem insinuat, et quædam aliæ per quas virtutes et bona opera possunt figurari. Sed hæc modo de proprietatibus liliæ dixisse sufficiat. Notanda sunt quoque quatuor verba quæ dicta sunt, *germinabit, florebit in æternum ante Dominum*. In lilio, fratres, primum est germinare, extremum florere. Significat ergo germinare bonam inchoationem, florere consummationem. Quod vero ait *in æternum* exprimit perpetuam justum in bono perseverantiam; quod dixit *ante Dominum*, intentionem bonam. Germinat igitur justus bona inchoando, floret consummando, in æternum perseverando, ante Dominum recta intentione bona sua faciendo. Studeamus, fratres, sic germinare, sic florere per merita et intercessionem justorum, cujus hodie solemnia celebramus, ut in gloriam regni cælestis transferri mereamur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat, etc.

SERMO IX.

n festivitate Conceptionis B. Virginis, sed magis in desponsatione cujuslibet animæ fidelis.

Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te (Cant. iv). Quis est, fratres, qui loquitur, et quæ est ad quam loquitur? Loquitur amicus ad amicam, sponsus ad sponsam, immaculatus ad castam, incorruptus ad integram, Deus ad animam et ad talem, qualis ista fuit cujus hodie solemnia celebramus, cujus castitatis irradiamur exemplis. *Tota pulchra es*. Pulchra es intus, pulchra foris. Intus in corde, foris in corpore. Intus rubicunda, foris candida, utrobique composita. Rubicunda per charitatem, candida per castitatem, composita per humilitatem. *Tota ergo pulchra es, amica mea, et macula non est in te*. Totum quod in te est pulchrum est, et nihil inest tibi quod sit sordidum. In toto grata, in nullo ingrata, in toto places, in nullo displices. *Tota pulchra es*. Pulchra per naturam, pulchrior per gratiam, pulcherrima flos per gloriam. Quæ et qualia putatis, fratres, ornamenta esse, quibus sponsa Dei, anima justorum, sic possit decorari, ut sic debeat decor ejus commendari? Legimus quod Assuerus rex fecerit puellas ad thalamum suum deductas ingentia diligentia præparari, balneis lavari, unguentis deliniri, et omnibus quæ decori conveniunt adornari (*Esther. ii*). Sic Deus inno multo amplius sponsam suam sibi præparat, et omnibus quæ spiritualem formam decorant ditat. Primum dat ei lavacrum per compunctionem et fletum peccaminum ut a sordibus scelerum velut hyssopo aspersa mundificetur, et lota super nivem dealbetur. Unguenta sunt dona spiritualia, quibus post fletum delibata a mœroris asperitate lenificatur. Sequuntur ornamenta, vestes, zona, annulus, murecula, pecten, peplum, inauras, diadema, speculum, calceamenta. Vestes designant

virtutum et bonorum operum varietatem, quibus A anima intus et foris coram Deo et proximo decoratur et honestatur. De hac multiplici varietate scriptum est: *Astitit regina a dextris tuis in vestitu decorato, circumamicta varietate (Psal. XLIV)*. Zona, qua lumbi præcinguntur, castitatem significat, qua suta luxuria carnis humanæ refrenatur, sicut scriptum est: *Sint lumbi vestri præcincti (Luc. XII)*. Annulus exprimit fidem integram, per quam sponsa sponsum absentem diligit, et ad ejus speciem jugi desiderio pervenire concupiscit. Murenula, quæ pectori affligitur, ne adulter manum inserat, castam præterdit dilectionem, quam diabolus violare non permittitur per aliquam pravam delectationem. Pecten, quia capillos ab invicem discernit, virtutem figurat discretionis. Peplum, quod capillos ne fluant B conservat, cogitationum sobrietatem et quietem insinuat. Inaures eo quod aurium ornamentum sunt, obedientiam exprimunt. Diadema figurat gloriam conscientiæ, de qua scriptum est. *Gloria nostra est testimonium conscientiæ nostræ (I Cor. I)*. Speculum significat Scripturarum lectionem, in qua anima quid in se bonum sit, quidve malum, quid honestum, quid inhonestum contempletur. Calceamenta, quæ munimenta sunt pedum, quibus per diversa loca movemur, prædicationem circumquaque delatam figurant.

Habet itaque sponsa ista lavacrum per compunctionem, unguenta per spiritualium donorum susceptionem, vestes per bonam actionem, zonam per castitatem, annulum per fidem, murenulam per castam dilectionem, pectinem per discretionem, peplum per cogitationum quietem et sobrietatem, inaures per obedientiam, diadema per gloriam, speculum per lectionem, calceamenta per prædicationem. His omnibus adduntur plerumque lapides pretiosi, qui, propter suum fulgorem, miracula longe lateque coruscantia designant. O felix sponsa Dei, anima justæ, quæ talibus ornamentis decoratur, et ad thalamum æterni regis præparatur! Multa potest anima talis uti fiducia. Nonnunquam tamen contingit, ut donis ditata, divinis, magno terrore divina contemplantur C judicium concutiatur, et multo motu formidinis afficiatur. Cujus exemplum rei nobis Esther historia tribuit: Legimus namque quod Esther regem Assuerum contra basilicam in throno suo sedentem, virgam tenentem, ardentibus oculis furorem pectoris indicantem contemplata pene examinata sit, in tantum ut rege et ministris ejus coram consolantibus vix potuerit se levare (Esther. v). Quid, fratres, in hac re Assuerus rex significat, nisi Deum? quid Esther, nisi animam? quid basilica, nisi divinitatem? quid thronus, nisi majestatem? quid virga, nisi potestatem? quid ardor oculorum nisi superni judicii figurat terrorem? Esther, regem supradicto modo intuita, expavescens cecidit; et anima, Deum et districta Dei judicium contemplantur, coram divina majestate contremiscit. Sed resumat vires, dona sibi collata, et consolationes factas consideret et dicat:

Etiam si occiderit me, in ipsum sperabo. Bonus enim est Dominus sperantibus in eum, animæ quærentis illum. Qui vivit et regnat, etc.

SERMO X.

De timore Dei.

Deum timere, et mandata ejus observare, hoc est omnis homo (Eccii. XII). Multas et præclaras, dilectissimi fratres, auctoritates in divinis invenimus Scripturis de timore Domini. Scriptum est enim: *Beatus vir qui timet Dominum (Psal. cxi)*; et iterum: *Initium sapientiæ timor Domini (Psal. cx)*; et: *Qui sine timore est non potest justificari (Eccli. I)*; et: *Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non super timentem Dominum (Eccli. xxv)*. Sapientia dicitur cogitatio de cœlestibus et divinis; scientia de terrenis et humanis; et magnus prædicatur qui invenit vel alteram vel utramque. Quando namque, ut de inventore scientiæ primum loquamur, et de minoribus ad majora conscendamus, quemlibet in logica peritum cernimus, magnum prædicamus. Certe si aliquem videremus doctum in grammatica sicut Priscianum, dialectica sicut Aristotelem, rhetorica sicut Tullium, diceremus: *Magnus est iste*. Si autem videremus eum doctum in mechanica, diceremus similiter: *Magnus est iste*. Si vero videremus eum eruditum in arithmetica, musica, geometria, astronomia sicut Boetium, vel quemlibet inventorem, vel translatores artium, multo magis clamarem: *Magnus est iste*. Si autem scirem illum etiam in physica sapientem, ut Hippocratem vel Galenum, et provecum in theoria sæculari ut Platonem, et Socratem, omnino clamarem: *Magnus est iste*. Si quoque videremus istum taliter scientia sæculari doctum, sapientia divini Scripturæ peritissimum, doctum scilicet in Veteri et Novo Testamento, historia, allegoria, tropologia, anagoge, litterarum triplici sermone sicut Hieronymum, in ratiocinatione disertum sicut Augustinum, in moralitate sicut Gregorium, sapientem denique sicut Salomonem, omnibus modis proclamarem: *Magnus iste*. Non tamen, fratres, major timente Dominum. Magnus namque qui invenit sapientiam et scientiam, sed non super timentem Dominum. Sapientia hic accipitur pro cognitione, quæ facit quidem doctum sed D et justum, de qua scriptum est: *Beatus homo qui invenit sapientiam (Prov. III)*. Beatus namque qui sapientiam non tantum cognitione, sed etiam sapore justitiæ invenit, quia per talem inventionem bonum internum sapere incipit. Sed et si iste talis inventor sapientiæ pulcher esset ut Absalon, fortis ut Samson, velox ut Asael, probus ut Alexander, dives ut Cræsus, potens ut Octavius Augustus, longævus ut Henoch, nihil illi vel totum conferret nisi Deum timeret. Scriptum est enim de pulchritudine: *Fallax gratia et vana est pulchritudo; mulier timens Deum ipsa laudabitur (Prov. xxxi)*. De Sapientia autem et fortitudine et divitiis dicit Dominus talibus verbis per Hieremiam: *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec dives*

in divitiis suis, sed in hoc gloriatur, si noscat quod ego sum Dominus (Jer. 1x).

Omnia denique quæcumque in præsentī sæculo percipi possunt, quam inutilia quam transitoria sint, ex multis Scripturarum locis colligimus. Solus ergo timens Deum ad beatitudinem festinat, si tamen sic timeat, ut a malo recedat, et faciat bonum. Sane duo sunt timores, unus servilis, alter filialis. Servilis servorum, filialis filiorum. Servilis habet formidinem, filialis amorem. Servilis de peccato perpetrato, filialis de dono accepto. Servilis de tormento sustinendo, filialis de præmio accipiendo. Servilis inchoantium, filialis perfectorum. Verum octo sunt, per quæ excitamur et informamur ad timorem Dei, per tria prima ad timorem servilem, per tria ultima ad timorem filialem, per duo media ad utrumque. Sunt autem hæc: culpa, sententia, pœna, creatura, scriptura, natura, gratia, gloria. Per culpam, sententiam et pœnam incitatur ad timorem servilem. Per naturam, gratiam et gloriam ad timorem filialem; per creaturam et scripturam ad utrumque. Servilis habet formidinem pœnæ. Filialis habet amorem justitiæ. Servilis aliquando cito transit; filialis, qui dicitur sanctus, permanet in sæculum sæculi. Excitamur itaque ad timorem servilem per culpam ex consideratione divini sententiæ; per sententiam vero excitamur ex æstimatione sequentis pœnæ. Dum enim timeamus puniri per pœnam, timeamus etiam judicari per sententiam: et dum judicari per sententiam timeamus, culpam, quæ causa est malorum perhorrescimus. Erit namque in damnatis secundum magnitudinem culpæ pondus sententiæ, miseria sequentis pœnæ. Sic *abyssus abyssum invocat (Psal. xli)*. Abyssus culpæ invocat abyssum sententiæ, et abyssus sententiæ invocat abyssum pœnæ. Et hoc in voce *cataractarum tuarum, Domine (ibid.)*, id est in testimonio prædicatorum tuorum. O quam profundæ, quam late, quam horrendæ sunt abyssi istæ. Profunditatem facit magnitudo, latitudinem multitudo, horrorem utriusque contemplatio. Pœnam autem propter semetipsam formidamus. Sed quam pauci, qui oculos divertunt ad contemplationem timoris, et quam multi sunt, qui eos vertunt ad spectacula vanitatis! De istis scriptum est: *Cor sapientium ubi tristitia (Eccl. vii)*; de illis autem: *Cor stultorum, ubi lætitia (ibid.)*. Per tria quoque ultima naturam, gratiam, gloriam informamur ad timorem filialem. Est autem timor filialis, ut quem amas nolis offendere propter gloriam; sicut timor est servilis, ut quem times non audeas offendere propter pœnam. Per naturam vocamur ad timorem filialem, quia dum naturæ nostræ dignitatem consideramus ex magna dilectione timeamus Deum offendere per culpam, qui nobis ex dilectione imprimere dignatus est imaginem et similitudinem suam.

Magnus namque honor, magna dignitas humanæ conditionis, cui naturaliter indita est forma creaturæ deitatis. Ad hunc eundem quoque timorem

per considerationem gratiæ ducimur, quia dum quod nobis impiis absque merito per gratiam contulit perpendimus, eum peccando ad iram provocare dedignamur. Sed et ex gloria futura, quæ revelabitur in nobis, ad hunc timorem provocamur, quia dum audimus quod nobis promisit, *quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. ii)*, præ nimia dilectione jam timeamus illum offendere, qui tanta voluit nobis promittere, et potest dare. Per duo etiam media, per creaturam et scripturam, ad utrumque timorem nonnunquam pervenimus. Ad timorem namque servilem per creaturam cogimur, quia dum ejus magnitudinem consideramus, immensam Creatoris majestatem formidamus; nec ignoramus omnipotentem pœnam inferre, si nos invenerit legis suæ transgressores esse. Sic etiam ad hunc ipsum timorem per Scripturam impellimur, quia dum divinas comminationes in ipsa frequenter audimus, Dei præcepta transgredi pertimescimus. Per creaturam vero ad timorem filialem attingimus, quia dum tantam molem cernimus, Creatorem mirabilem, laudabilem, amabilem, et ex amore timendum judicamus. Sic quoque per Scripturam ad hunc castum timorem provehimur, dum in ea divina promissa meritum humanum transcendentia legitimus, et promissorem amando timeamus ne offendamus. Sunt igitur ista octo, quibus ad timorem Dei ascendamus, a minoribus incipientes, ad majora pervenientes: Culpa, sententia, pœna, creatura, scriptura, natura, gratia, gloria. Timeamus Deum, fratres, unusquisque secundum quod in se conspiciat. Si in malo sumus, corrigamus errata; si in bono, melioremus incepta, et mandata ejus observemus. Quæ sunt ista mandata? *Dilectio Dei et proximi*. Quantum debemus diligere Deum? *Super omnia*. Quantum proximum? *Sicut nosmetipsos: beneficio, verbo, voto*. In beneficio est opus bonum, in verbo sanum consilium, in voto pium desiderium. Timeamus ergo Deum, et mandata ejus observemus. Per hæc igitur ad gloriam, sine his itur ad pœnam. *Hoc est, inquit, omnis homo*. Si omnis homo est qui Deum timet, et mandata ejus observat, constat quod ille homo non est qui hoc non facit. Si enim cognoscit Deum et mandata ejus, et non timet nec observat, contemptor est, et magis esse diabolus dicendus est quam homo. Si vero non cognoscit Deum et mandata ejus, cæcus est, et magis bestia dicendus est quam homo. Si autem cognoscit, et timet et custodit, vere homo est, et tali nomine dignus appellari. Timeamus ergo Dominum et mandata ejus observemus, ut per talem viam perveniamus ad supernam patriam, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat.

SERMO XI.

De spirituali sanitate.

Sana me, Domine, et sanabor, salvum me fac, et salvus ero, quoniam laus mea tu es (Jer. xvii). Fratres, qui sanari rogat, infirmum se esse demon-

strat. Sed quis est iste infirmus? Genus humanum, in cuius voce ista dicuntur infirmum: per peccatum originale et per multa actualia erat, et medicum quærebat. Venit medicus, et sanatus est ægrotus. Duodecim autem sunt quæ de sanatione humani generis nobis exponere proposuimus. Ægrotus, medicus, vulnera, medicina, vasa, antidota, diæta, dispensatores, locus, tempus, sanitates, gaudia de ipsis sanitatibus recuperatis. Ægrotus iste genus est humanum, de cuius ægitudine Isaias testatus est dicens: *Omne caput languidum, et omne cor nærens; a planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas (Isa. 1)*. Vulnerus, et livor, et plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Alius etiam alibi clamat: *Caput meum doleo*. Alius: *Ventrem meum doleo*. Alius: *Lumbi mei impleti sunt illusionibus (Psal. xxxvii)*. Sic membra generis humani clamabant, et dolorem suæ ægitudinis insinuabant. Sed, ut dictum est, venit medicus, et sanatus est ægrotus. Quis est iste medicus? *Deus qui sanat contritos corde, et alligat contritiones eorum (Psal. cxlvi)*. Vulnera sunt peccata originalia, quæ quisque contraxit per ignorantiam in mente, per concupiscentiam in carne luxuriose vivendo, et actualia, quæ commisit prave vivendo. Illa habet ex parentibus, ista ex propriis operibus. Illa habet ex alieno, ista ex suo. Medicina est gratia, quæ duobus modis vulneribus nostris infunditur. Uno amaro, et altero dulci. Amaro per increpationem, dulci per consolationem. Increpationis vinum, consolatio oleum. Vasa sunt sacramenta, in quibus, et per quæ gratia spiritualis continetur et infertur, sicut aqua baptismi, oleum, chrisma, aqua benedicta, et cætera talia. Antidota sunt septem dona Spiritus sancti, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, spiritus timoris Domini, ut simus per timorem humiles, per pietatem misericordes, per scientiam discreti, per fortitudinem invicti, per consilium providi, per intellectum cauti, per sapientiam maturi. Timor expellit elationem, pietas crudelitatem, scientia indiscretionem, fortitudo debilitatem, consilium improvidentiam, intellectus incautelam, sapientia stultitiam. O quam bona antidota, quibus tam mala curantur apostemata! Diæta est sacra Scriptura, quæ diverso modo nobis apponitur, dum secundum diversam capacitatem audientium prædicatur. Nunc apponitur audientibus vel legentibus per historiam, nunc per allegoriam, nunc per tropologiam, nunc per anagogen, nunc quoque per auctoritatem Veteris Testamenti, nunc per auctoritatem Novi, nunc mysticis velaminibus involuta, nunc pura, nuda et aperta.

Talibus ergo modis et multis aliis nobis cibusiste spiritualis apponitur, ut per eum æger noster confortetur et ad sanitatem reformetur. Recte autem Scriptura diæta esse dicitur, quando quæ in ea esse facienda legimus, facimus; quæ cavenda cavemus. Sic enim in cibo præcepta medicorum facimus, quia

A alia comedimus, alia vitamur. Dispensatores sunt sacerdotes, qui divina sacramenta tractant, et divinam nobis gratiam arcana summi largitoris distributione mirabiliter administrant. Qui servi summi medici sunt, et ad ejus arbitrium vasa et medicamenta illius tractare debent. Locus est mundus iste, in quem, quasi in quandam infirmariam, de paradiso homo, post peccatum, delatus est, ut hic infirmitatem suam curare studeat, et sanitatem recipiat. Tempus quod Deus concessit homini, ut in eo sanitati restituatur, rærens sæculum est, quod in tria tempora dividitur, tempus naturalis legis, tempus scriptæ legis, tempus gratiæ. Tempus naturalis legis fuit ab Adam usque ad Moysen; tempus scriptæ legis a Moyse usque ad Christum; tempus gratiæ a nativitate Christi usque ad finem mundi. Et notandum quod locus iste, in quo æger sanatur, est asper, tempus longum, remedium efficax. Locus est asper ut prævaricator castigetur, tempus longum ne sanandus præoccupetur, remedium efficax ut infirmus curetur. Sanitates sunt virtutes. Quando etenim homo per virtutes exercetur, et pelluntur vitia et ipse sanatur. Virtutes namque expellunt vitia, humilitas superbiam, charitas invidiam, pax iracundiam, lætitia acediam, largitas avaritiam, abstinentia gastrimargiam, castitas luxuriam. Virtutes itaque, locus possidentes vitiorum sanitates sunt ægitudinum. Gaudia de sanitatibus recuperatis sunt beatitudines. Contristatur homo quando infirmatur, gaudet quando sanatur. Sic in præsentis sæculi de infirmitate nostræ corruptionis dolemus; quando autem in resurrectione ad veram sanitatem consurgemus, in æterna beatitudine adepta sanitate gaudebimus.

Homo igitur est ægrotus, Deus medicus, vitia vulnera, medicina gratia, vasa sacramenta, antidota Spiritus sancti dona, diæta Scriptura, dispensatores sacerdotes, locus mundus, tempus præsens sæculum, virtutes sanitates, gaudia beatitudines: *Sana me itaque, Domine, et sanabor; salvum me fac et salvus ero, quoniam laus mea tu es. Sana me de infirmitate, salvum me fac de perditione. Sana me de culpa, salvum me fac de pena. Sana me in tempore, salvum me fac in æternitate, quia laus mea tu es introque, qui vivis et regnas.*

SERMO XII.

De spiritualibus montibus et arboribus Israel.

Montes Israel ramos vestros expandite, florete et fructum facite (Ezech. xxxvi). Habent, fratres charissimi, loca suas significationes sicut tempora. Sicut enim per mane accipimus cognitionem veritatis, per meridiem amorem virtutis, per vesperam ignorantiam, per mediam noctem malitiam, per lucem justitiam, per tenebras culpam: sic accipimus per campum libertatem, per collem bonam actionem, per montem contemplationem, per cœlum beatitudinem, per vallem vero iniquitatem, per abyssum desperationem, per infernum damnationem. Campus, in æqualitate constitutus tria habet

supra loca significantia : colle r, montem, cœlum; A tria subtus : vallem, abyssum, infernum. Campus significat libertatem, quia sicut ille, qui in campo est, habet facultatem sine alicujus tumuli obviantia ante vel retro, dextrorsum vel sinistrorsum, vel quo placet divertendi : sic ille, qui vere liber est, habet potentiam quod magis placet faciendi. Collis, qui a planitie terræ modicum consurgit, bonam actionem exprimit, per quam a terrenis elevamur. Mons qui nubibus magis approximat, contemplationem designat, quæ nos sursum levans ad visionem cœlestium bonorum exaltat. Cœlum autem, quia locus beatitudinis est, beatitudinem ipsam non inconvenienter insinuat. Vallis, quia ad inferiora se deprimit, significat iniquitatem, quæ malos ad ima trahit. Abyssus desperationem significat, in quam nihi de valle iniquitatis descendunt. Unde scriptum est : *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit (Prov. xviii)*. Infernus autem, quia locus est damnationis, damnationem significat. Montes Israel, etc. Montes Israel sunt justii contemplativi, qui, ramos suos, id est sanctas et fructuosas cogitationes, de radice fidei et stipe bonæ voluntatis procedentes, expandunt per proximi dilectionem, et florent per bonam inchoationem, et fructum faciunt per consummationem, et folia producant per bonam actionem.

Sane tria principaliter arborum genera mihi videntur in montibus Israel nasci, crescere, ramos expandere, florere, fructum facere, folia producere. C Prima olea sive oliva, secunda vitis, tertia ficulnea. Oliva significat misericordiam, quia sicut oleum alios excedit liquores : ita misericordia alias præcedit virtutes. Vitis significat sapientiam, quia vinum, modice sumpsum, acuit ingenium. Ficulnea, quia dulces habet fructus, dulcedinem designat internam. Solet autem Patri assignari misericordia, Filio sapientia, Spiritui sancto dulcedo. Plantat itaque Pater olivam, Filius vitem, Spiritus sanctus ficulneam. Sciendum est tamen quod, licet faciamus talem discretionem in hujusmodi assignatione trium virtutum, nulla tamen est intelligenda divisio in operatione trium personarum. Istarum autem trium virtutum infructuositatem in reprobis propheta deplorans, dixit : *Ficus non florebit, et non erit germen in vineis. D Mentietur opus oliivæ (Habac. iii)*. Significat itaque oliva misericordiam, vitis sapientiam, ficulnea dulcedinem internam. Sunt et aliæ forsitan arbores in montibus Israel, per quas diversæ figurantur virtutes, sicut per buxum propter virorem fides, per cedrum propter altitudinem spes, per pinum propter pinguedinem charitas, per spinam recta increpatio, per myrtum temperantia figuratur. Expandamus, fratres, ramos, floreamus, et fructum faciamus, ne Dominus nos infructuosos inveniat, et nos succidat et succendat. *Jam enim securis ad radicem arboris posita est (Matth. iii)*. Fructificemus sicut oliva, vitis, ficulnea. Sunt namque quidam qui fructum faciunt amarissimum de quibus scriptum est :

Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile (Deut. xxxii). Nos autem sicut oliva fructifera in domo Domini speremus in misericordia Dei (Psal l). Qui vivit et regnat.

SERMO XIII.

In anno novo.

Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit (Psal. xcvi). Fecit Dominus mirabilia in creatione mundi, fecit mirabilia in redemptione generis humani. Fecit mirabilia in creatione mundi creando terrestria et cœlestia, infima et summa, visibilia et invisibilia, corporalia et spiritualia. Fecit quoque mirabilia in rebus conditis. In clementis et elementatis, simplicibus et compositis, in causis et efficientiis, in naturis et formis, in figuris et coloribus, in vegetatione germinantium, et fecunditate generantium. Fecit mirabilia in redemptione generis humani carnem assumendo, esuriendo, sitiendo, miracula faciendo, patiundo, moriundo, resurgendo, ascendendo, Spiritus sancti gratiam tribuendo, culpas condonando, impios justificando, miseros beatificando. *Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit*. Canticum est vita. Canticum novum, vita nova. Canticum vetus, vita vetus. Nova vita justitia, vetus vita culpa. Porro tribus modis distinguitur cantus, gravi, acuto, superacuto. Gravis significat vitam conjugatorum, acutus continentium, superacutus virginum. Qui bene vivit, bene cantat, qui male vivit male cantat, quia discordat. Ab hoc cantico discordant avari, fures, rapaces, inmundi, fornicatores, adulteri, molles, masculorum concubitores, perjuri, mendaces, homicidæ. Ab hoc cantico discordant etiam multi, qui sacris ordinibus sunt sublimati, qui in domibus eburneis debent habitare, id est castitatem servare sicut sunt subdiaconi, diaconi, præsbyteri, episcopi, archiepiscopi, et viri forsitan apostolici, canonici regulares, monachi, eremitæ, reclusi Horum omnium nonnulli a laude divina discordant, quia, quamvis Christiani sint nomine, pagani tamen sunt conversatione; et quamvis rectam habeant de Deo fidem, tamen mortua est, quia non habent operationem. Discordant ergo a cantico laudis Dei, quia *non est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. xv)*. Omnes tales canticum vetus cantant, quod magis significat tristitiam quam gaudium.

De hujusmodi laudatoribus scriptum est : *Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus ? Plenus sum. Holocausta arietum, et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsitit hæc de manibus vestris, ut ambularetis in atris meis ? Ne offeratis ultra sacrificium frustra. Incensum abominatio est mihi. Neomeniam, et sabbatum, et festivitates alias non feram. Iniqui sunt cœtus vestri. Kalendas vestras, et solemnitates vestras odit anima mea; facta sunt mihi molesta; laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras avertam oculos meos a vobis; et cum*

multiplicaveritis orationem, non exaudiam; manus enim vestrae sanguine plene sunt, id est, peccato (Isa. 1). Et per Malachiam prophetam: Ecce ego projiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum, et assumet vos secum dixit Dominus (Malac. 1). Per alium quoque prophetam de talibus dicitur: *Putabant se habere vasa cantici sicut David (Amos. 6).* Dum etenim subtilibus vocibus verba divinae laudis sibilant, et duplici aut triplici modulatione cantica sonant, *vasa cantici se habere sicut David putant, quia se vere laudatores esse Dei existimant. Sed non placet vox, quia vita displicet. Nos ergo, fratres, cantemus Domino sicut praecepit Psalmista. Rex omnis terrae Deus, psallite sapienter (Psal. xlv).* Quid sapienter? Non simus pravis operibus dediti, non in psallendo verbis otiosus intenti, non vanis aspectibus curiosi, non risu dissoluti, non excursu vagi. Cantemus sicut quidam versificator dicit.

*Omnibus his horis eadem vox cordis et oris.
Vox est grata chori, quando cor concinit ori.*

Cantemus igitur Domino canticum novum, quia mirabilia fecit, et non solum quia fecit, sed etiam quia mirabilia facturus est. Fecit duo praecipua mirabilia: unum in creatione mundi, alterum in redemptione generis humani. Et facturus est duo: unum in renovatione creati, alterum in glorificatione redempti. In fine namque saeculi, quando nova faciet omnia, tunc faciet mirabilia in renovatione creati. Quando autem dicet electis: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi (Matth. xxv)*, tunc faciet mirabilia in glorificatione redempti. Ad quam glorificationem nos perducere dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat.

SERMO XIV.

In synodo, aut in festo confessorum sacerdotum, de vestibus sacris.

Sacerdotes tui, Domine, induantur justitiam (Psal. cxxxi). Oportet, fratres charissimi, ut nos qui in domo Dei sacerdotio fungimur, dignam sacerdotio justitiam ducamus, et honestis in officio vestibus induamur, imo virtutes, quae per vestes sacerdotales designantur, exerceamus. Quid namque prodest ornari vestibus, nisi ornemur virtutibus? Certè si videremus sacerdotem sine sacerdotalibus vestimentis missam celebrare, sine alba, sine stola, sine infula, multum miraremur, et cum horrore nimio ministrum talem detestaremur. Si ergo detestandus esset qui accederet ad altare sine vestibus, quam detestandus, quam horrendus est, qui accedere praesumat cum vitis et sine virtutibus? Quantum distat inter vas quodlibet et cibum, tantum distat inter significans et significatum. Vestes significant, virtutes significantur. Vestes foris coram populo decorant, virtutes intus coram Domino ministrum commendant. Sicut igitur non audeamus accedere ad altare sine vestibus, sic non praesumamus accedere sine virtutibus. Videamus

denique quae sunt istae vestes, et quae per eas significantur virtutes. Sunt ergo vestimenta, interior linea, exterior scilicet alba, amictus super humeros, quod nos super humerale dicere possumus, zona, stola, manipula, infula. Ante omnia debet sacerdos quotidiana vestimenta deponere, deinde manus abluere, et sic candida vestimenta sumere. Depositio quotidianorum vestimentorum significat veteris hominis depositionem, ablutio manuum criminum confessionem, assumptio novorum vestimentorum virtutum exercitationem. Linea interior interior est, exterior exterior. Ista est in occulto, illa in manifesto. Ista latet, illa patet. Propterea interior significat munditiam cordis, exterior munditiam corporis. Super humerale, quod supra humeros ponitur, ubi onera solent imponi, tolerantiam praesentium significat laborum, quae nobis necessaria est, si veri sacerdotes volumus esse. Unde de illis qui eam perdiderunt scriptum est: *Vae his qui perdiderunt sustentiam!* (Eccl. 11.)

Et Dominus de laude patientiae in Evangelio ait: *In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi).*

Sustineamus ergo, fratres, quidquid nobis acciderit adversum, ut *sicut bona suscepimus de manu Domini, ita et mala sustineamus (Job 1).* Zona, quae lumbos circumdat et vestimenta constringit ne diffluant, virtutem continentiae insinuat, quae fluxam luxuriae nostrae lasciviam refrenat. Stola, quae colla imponitur, jugum suave Domini exprimit, de quo Dominus in Evangelio ait: *Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (Matth. 11).* Sequitur manipula, quae in brachio sinistro dependet, quae nihil aliud denotat sacramenti, nisi quod pro cautela ibi ponitur, ne sacerdos aliquid in officio suo incaute et negligenter agat, sed omnia diligenter, sicut qui in conspectu Domini et sanctorum angelorum consistit, perficiat. Significat ergo cautelam, per quam cavenda cavemus, et facienda facimus. His omnibus minister Domini indutus, his omnibus adornatus, nondum est aptus officio sacerdotali, nec illud implere praesumat, nisi septimum, quod infula dicitur, caeteris addatur et superponatur. Istud vestimentum excellentius est caeteris, eminentque universis. Quam igitur virtutem per hoc significari dicimus, nisi charitatem de qua dicit Apostolus: *Adhuc vobis excellentiorem viam demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc. (1 Cor. 11 xiii)*, quae bene novit fraternitas vestra. Qui cum alia dona spiritualia et virtutes demonstrasset, tandem de charitate intulit dicens: *Si linguis, etc.* O beata virtus charitas! et beatus solus, qui in ipsa usque in finem perseverat! Qui ergo cum aliis virtutibus charitatem habet, sacerdos est. Et qui etiam alias sine ista habet, sacerdos non est. Habeamus itaque, si veri sacerdotes volumus esse, quod esse debemus, habeamus interiorem lineam per munditiam cordis, exteriorem per munditiam corporis. Super humerale per patientiam, zonam per continentiam, stolam per obedientiam, manipulum per cautelam, infulam per charitatem

fraternam. His etenim omnibus armati sancte et religiose perficiemus holocaustum Domini, et dicitur de nobis quod scriptum est : *Vos estis genus electum, regale sacerdotium* (I Petr. II). Tales fuerunt sancti, quorum hodie solemnia celebramus. Tales, fratres charissimi, esse studeamus, ut et nos induamur iustitiam, et facti cum ipsis participes meritorum, fieri mereamur socii præmiorum. Quod per merita et intercessionem eorum nobis præstare dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XV.

In LXX. De vinea Dominica.

Itc et vos in vineam meam : et quod justum fuerit dabo vobis (Matth. xx). De vinea Dominica, fratres, ad quam nos invitat sermo divinus, brevem vobis exhortationem faciemus, ne vestram dilectionem verbis prolixioribus oneremus. Primum itaque videamus quis sit ager in quo plantatio fit, quæ vinea, quæ fossio, quæ binatio, quæ tertiatio, qui palmites, quæ putatio, quæ plicatio, quæ folia, qui flores, quis fructus, quis denarius qui promittitur. Ager iste cor humanum est, quod debemus jugi compunctionum ligone scindere, et in ipso per gratiam divinam vineam sive vias per bonas voluntates plantare, ut in bono creseant, et palmites, folia, flores, fructumque producant. Debemus vineam istam fodere per compunctionem, quæ nascitur scrutatione peccatorum nostrorum; binare per compunctionem, quæ nascitur de consideratione donorum nobis cælitus collatorum; tertiare per compunctionem, quæ oritur de prægustatione futurorum honorum. Sunt autem palmites bonæ cogitationes de bona voluntate multipliciter procedentes. Istam vineam putamus, quando cogitationes minus utiles resecamus, et utilioribus propagandis vacamus. Palmites plicamus, quando cogitationes nostras humiliamus, et quasi baculum in terram firmius, quando mortalitatis nostræ recordamur, et quod terra sumus et in terram ibimus reminiscimur. Sic plicuit vitem suam Abraham, quando dixit : *Loquar ad Dominum meum, eam sim pulvis et cinis* (Gen. xviii). Sic Jacob quando dixit : *Minor sum cunctis miserationibus tuis* (Gen. xxxii). David quoque dixit : *Unicus et pauper sum ego* (Psal. xxiv). Beata Maria plicuit suam vitem, et ait : *Ecce ancilla Domini* (Luc. I). Sed B. Paulus palmitem suum plicuerat, quando dicebat : *Non sum dignus vocari apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei* (I Cor. xv). Folia designant bonam actionem, quæ nos circumdat et ornat, sicut in aliis sermonibus sæpe jam diximus. Flores, eo quod redoleant et suum longe spargant odorem, bonam famam insinuant, per quam sive prope sive longe proximo redolent. Fructus bonam designat conscientiam de iustitia consummata. Ad hoc enim laboramus ut bonam conscientiam habeamus, sicut ille qui in vinea colenda desudat, ad hoc tendit ut fructum percipiat. Habemus itaque, fratres, agrum cor nostrum, Dominicam vitem bonam voluntatem, palmites bonas cogitationes. Fodiamus, binemus,

A tertiemus eam, sicut scriptum est, per triplicem compunctionem. Putemus eam per superfluarum et minus utilium cogitationum resecationem. Plicemus eam per mentis humiliationem, ut producat folia per bona actionem, flores per bonam famam, fructus per bonam conscientiam. Si sic, fratres charissimi, in vinea Dominica laboraverimus, promissum denarium percipiemus. Quid est iste denarius? Denarius iste est vita æterna. Denarius iste est *quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. II). Denarius iste est summum bonum, in quo omne bonum, et a quo omne bonum. In quo omne bonum per plenitudinem, a quo omne bonum per largitionem. Denarius iste est Deum videre, et eum gustare. B Videre per contemplationem, gustare per dilectionem. In hac vinea nos laborantes adjuvare, et isto denario nos dignetur remunerare Jesus Christus, qui vivit et regnat, etc.

SERMO XVI.

In festo martyrum. De spiritali agricultura.

Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent (Psal. cxxv). Fratres, qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet (II Cor. ix). Bonum igitur et multum seminemus, si bonum et multum metere desideramus. Seminemus in merito, prout metere desideramus in præmio. Queramus aratrum et utensilia aratri, longum lignum quod rustici hagian vocant, lignum bifidum per quod aratrum manibus tenetur, et cætera quæ, causa brevitas, prætereo exponendo ponemus. Pes aratri, super quem cætera fabrica consistit, fides est quæ aliarum est origo virtutum. Lignum longum, quod in longum extenditur, quod hagian voce rustica nominamus, spem significat, de cuius longitudine scriptum est : *Sperastis in Domino in sæculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum* (Isa. xxvi). Manubrium, quod bifurcump est, et utraque manu tenetur, charitatem demonstrat, quam dextera tenemus dum benefacimus amicis, sinistra dum benefacimus inimicis. Aures aratri virtutem significant obedientiæ, quia auribus audimus, et obedimus. Rotæ scientiam duorum Testamentorum designant. Recte namque per rotas Testamenta figurantur, quæ quasi deorsum tangunt terram per historiam, et sursum levantur per allegoriam, deorsum deponuntur per sensum carnalem, sursum levantur per sensum spiritualem, deorsum per significantia, sursum per significata. Vomer et culter, quibus scinditur terra et aperitur, rationem et intellectum designant, quæ per occulta creaturarum, et obscura Scripturarum rimamur et volvimus. Jugum, quod cervices premit, pondus divini timoris exprimit, quod mentibus nostris imponitur, ne roster sensus per elationem contra Deum erigatur. Vincula, quibus jugum ligatur, præcepta divinæ legis sunt. De contemptore huius jugi et horum vinculorum scriptum est : *A sæculo confregisti jugum, rupisti vincula; dixisti : Non serviam* (Jer. II). Boves,

qui arando laborant, sensus corporales, qui, propter utrumque sexum duplicati, decem sunt. Qui bene dicuntur esse boves per maturitatem, non tauri per dissolutionem; boves per continentiam, non tauri per lasciviam. Stimulus, quo punguntur, afflictio corporis est in vigiliis, et jejuniis, et cæteris hujusmodi. Terram, quam debemus arare, nosmetipsi sumus, quos debemus arare per compunctionem, quæ nascitur de scrutatione peccatorum nostrorum; binare per compunctionem, quæ oritur de consideratione cælestium donorum nobis collatorum; tertiare quoque per compunctionem, quæ oritur ex prægustatione futurorum bonorum. Debemus etiam firmare terram istam per memoriam antiquarum et iniquarum conversationum nostrarum. Quasi nani- que de singulis mansiunculis animalium nostrorum simum super terram nostram ducimus, dum quæ- cunque quæ in conversationibus præteritis carnaliter et bestialiter egimus, ad memoriam plangendo revocamus. Et quasi per partes spargimus, dum singula male acta pro loco et tempore, pro qualitate et quantitate discutimus.

Habemus itaque, fratres, per fidem pedem aratri, hagiā per spem, manubrium per charitatem, dexterum cornu ejus per dilectionem amicorum, sinistrum per dilectionem inimicorum, aures aratri per obedientiam, rotellas per utriusque Testamenti scientiam, cultrum et vomerem per sanam rationem et sanum intellectum, jugum per timorem divinum, corrigias per præcepta legis, boves per quinque sensus corporis, stimulum per afflictionem carnis, araturam triplicem per triplicem compunctionem, firmaturam per peccatorum recordationem. Semina autem nostra sunt dona divina; vas in quo ea servamus intellectus et sensus spiritualis est. Ista semina terræ mandamus, quando ea affectui et effectui mancipamus: affectui per dilectionem, effectui per operationem. In lacrymis seminamus, in exultatione metemus. Seminamus in lacrymis, quia omnes qui volunt pie vivere in Christo persecutionem patientur (II Tim. III); metemus in exultatione, quia gaudebimus in retributione. Quod ipse præstare dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XVII.

In Epiphania Domini.

Vivet, et dabitur ei de auro Arabiae (Psal. LXXI). Quis est qui vivit, et cui dabitur de auro Arabiae? Puer qui natus est nobis, et filius qui datus est nobis, cujus nomen Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis (Isa. IX). Admirabilis gloria, consiliarius sapientia, Dens natura, fortis potentia, pater misericordia, princeps justitia. Admirabilis gloria, quia et angeli, præ nimia admiratione gloriæ ejus, in ipsum prospicientes deficiunt, et cantant dicentes: *Pleni sunt cæli et terra majestatis gloriæ tuæ.* Consiliarius sapientia, quia est Angelus magni consilii, qui hominem in invio infidelitatis et iniquitatis errantem reduxit, Deus natura, quia deitatem habet per naturam, et aliis

tribuit esse deos per gratiam. Fortis potentia, quia principem hujus mundi custodientem atrium suum, id est mundum, debellavit, et vasa ejus, id est animas, in quibus iniquitatem posuerat, ad vitam tamen prædestinata diripuit, et ipsum dejecit, et alligavit (Luc. II), ne more antiquo in homine dominetur, donec in tempore Antichristi ad modicum ipsius permissione solvatur, et postea cum suis in die judicii in infernum redigatur. Pater misericordia, quia paterna pietate ad nos venit, et nos redemit, et justificavit et beatificavit. Venit per humanitatem, redemit per passionem, justificavit per gratiam, beatificavit per gloriam. Princeps justitia, quia reddet unicuique quod suum est, bona bonis, mala malis, bonis gloriam, malis poenam. Admirabilis ergo est gloria, consiliarius sapientia, Deus natura, fortis potentia, pater misericordia, princeps justitia. Vivet et dabitur ei. Quid dabitur ei? De auro Arabiae, non solum de auro, sed et de thure, et de myrrha. Aurum, propter fulgorem divinæ cognitionis, significat claritatem, id est fidem; thus, propter suam redolentiam, significat bonam opinionem; myrrha, quæ corpora servat incorrupta, designat carnis incorruptionem. Possumus autem de myrrha, propter ejus amaritudinem, multiplices trahere significationes. Est etenim myrrha doloris, est et myrrha timoris, est et myrrha compunctionis, est et myrrha confessionis, est et myrrha satisfactionis, est et myrrha exercitationis, est et myrrha laboris, est et myrrha subjectionis, est et myrrha compassionis; est myrrha quoque passionis. Myrrha doloris est, quando transacta mala recogitamus, et in re dolemus. Myrrha timoris est, quando pro malis, quæ commisimus, futuram poenam timemus. Myrrha compunctionis est, quando, cogente dolore et timore, de malis perpetratis compungimur. Myrrha confessionis est, quando mala, quæ egimus confitendo erubescimus. Myrrha laboris, satisfactionis, quando, post confessionem de transgressione divinæ legis, Deo per afflictionem poenitentiae pro modulo nostro satisfacimus. Myrrha laboris est, quando in sex operibus misericordiae proximo exhibendis laboramus. Myrrha exercitationis est, quando, vitiis expulsis, per diuturnum exercitium ad virtutes pervenimus. Myrrha subjectionis est, quando sublimiori propter Deum subdimur, et inde nonnunquam amaritudinem toleramus. Myrrha autem compassionis est, quando alienis malis compatimur. Myrrha vero passionis est, quando mala nostra patimur.

Habemus itaque decem species myrrhae: primam per dolorem, secundam per timorem, tertiam per compunctionem, quartam per confessionem, quintam per satisfactionem, sextam per exercitationem virtutum, septimam per exhibitionem bonorum operum, octavam per subjectionem, nonam per compassionem, decimam per passionem. Offeramus et nos, fratres, nato Domino, aurum, thus et myrrham. Aurum per fidem, thus per bonam opinionem, myrrham per carnis nostræ incorruptionem, et

secunnum multiplicem superiorem myrrhæ divisionem. Et quia nihil sine divina gratia possumus, ipsam semper imploremus, ut per ejus auxilium valeamus hanc offerre oblationem et ad æternam pervenire retributionem. Quod nobis præstare dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XVIII

In Annuntiatione Dominica.

Ecce concipies, et paries filium (Luc. 1). In Annuntiatione Dominica, fratres charissimi, locuturi, compendiosum vobis sermonem faciemus, ne vestram dilectionem oneremus. Et quia modum sacratissimæ conceptionis, multis Scripturis exponentibus, nostis, placet ipsum modum illibatum præterire, et aliquid quod vestros mores ædificet proferre. Debemus, fratres, nosmetipsi mater esse Christi, si volumus esse justi, si volumus esse beati: justi per gratiam, beati per gloriam. Debemus Christum concipere, Christum parturire, Christum parere, Christum natum possidere. In generatione carnali prima est conceptio, secunda parturitio, tertia partus, quarta nati possessio in qua est gaudium, quia *natus est homo in mundum, nec meminit pressuræ mater transactæ (Joan. xvi)*. In spirituali autem hac generatione prima est fides, secunda bona voluntas, tertia bona actio, quarta æterna beatitudo. In carnali generatione prima est commistio maris et femine quando femina, retento semine, secundatur. Deinde parturitio, id est partus paratio, fetus videlicet concepti augmentatio, vegetatio, membrorum formatio et dispositio, sensificatio hominis atque perfectio. Denique igitur sequitur partus, id est fetus editio, in qua est maximus matri dolor, angustia, labor et clamor. Ad ultimum sequitur nati filii possessio, in qua præ nimio gaudio quod natus est homo in mundum, mater præteritæ pressuræ non recordatur. Sic in spirituali generatione, in qua Deus masculus est, anima femina. Quando ipse Deus anime conjungitur, concipit anima Christum per fidem. Fides namque prima est omnium bonorum, sine qua impossibile est placere Deo, sicut impossibile est naturæ ut sine semine generetur homo. Deinde sequitur parturitio, quando concepti cognitio boni per bonam voluntatem augmentatur, et per affectionem sensificatur, et quasi membratim per desiderium operandi disponitur. Sequitur partus, quando foris bonum per actionem manifestatur, quod prius intus in bona voluntate continebatur; in qua est labor et clamor matris, quia gravatur tunc anima propter infirmitatem et murmurationem carnis. Sed quando durat partus iste, quando vivitur, semper fetus iste editur, quia quando est tempus vivendi, semper est tempus bene agendi. Quando vero homo meretur, tunc perfecte puer nascitur, quia in solo die mortis perfecte declaratur virtus et meritum operis. Nati filii possessio, æterna est beatitudo, in qua videbimus Christum et gustabimus: videbimus per contemplationem, gustabimus per dilectionem. De hujus nativitatis gaudio et fructu scriptum est:

A Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filii merces, fructus ventris (Psal. cxxviii). Concipimus ergo Christum per fidem, parturimus per bonam voluntatem, parimus per bonam actionem, gaudebimus de nato filio per æternam retributionem.

Sciendum autem est quod carnalis anima non potest suscipere Christum, sicut lignea fenestra non potest suscipere in se solarem radium. Et sicut vitrea fenestra in se suscipit radium solis, et ipse radius eam intrat et penetrat: sic anima spiritualis, sordibus vitiorum purificata et sole virtutum clarificata, Christum concipit. Quid est namque in fenestra lignum, nisi corpus? Quid vitrum, nisi spiritus? Ferrum autem quod pannellos ligat, eo quod ferro domantur omnia, significat rigorem severitatis, et plumbum, propter ponderositatem, virtutem gravitatis; diversæ laminæ diversi sunt sensus anime, quorum alii disponuntur sursum per contemplationem Dei, alii deorsum per curam sui, alii dextrorsum per dilectionem amicorum, alii sinistrorsum per dilectionem inimicorum, alii in circuitum per circumspeditionem motuum. Naturalis puritas vitri significat virtutes nobis datas per naturam; colores superadditi, virtutes nobis collatas per gratiam; picturæ imaginum exempla significant sanctorum, quæ diligenter in nobis pingere debemus, virtutes eorum cogitando: innocentiam Abel, justitiam Noe, fidem Abrahæ, perseverantiam Isaac, tolerantiam Jacob, castitatem Joseph, mansuetudinem Moysi, constantiam Josue, charitatem Samuelis, humilitatem David, zelum Eliæ, abstinentiam Danielis, præcipuam S. Joannis Baptistæ humilitatem, et castitatem B. Mariæ. Sed et crucem in nobis pingimus, cogitando continue passionem Domini, quam pro nobis sustinuit. Sic pingamus in nobis aliorum imagines sanctorum, cogitando et imitando virtutes et exempla eorum.

In hac itaque, fratres, mystica significatione vitreæ fenestræ lignum est corpus, vitrum spiritus, ferrum severitas, plumbum gravitas, singulæ laminæ singuli sensus anime, puritas vitri virtutes nobis datæ per naturam, colores additi, virtutes nobis collatæ per gratiam, picturæ imaginum exempla sanctorum. Simus igitur, fratres charissimi, spirituales ut irradiemur radio solis justitiæ, et spiritualiter concipiamus et pariamus Christum filium virginis Mariæ, ut sic perveniamus ad gaudium retributionis æternæ, ipso præstante qui venit et regnat, etc.

SERMO XIX.

De uno quovis confessore.

Ecce sacerdos magnus (ex Epist. Com. conf. pont.). Magnus officio, magnus merito, magnus præmio, magnus suffragio. Magnus officio, quia episcopus: magnus merito, quia dignus cælo; magnus præmio, quia beatus; magnus suffragio, quia noster patronus. De cuius magnitudine Scriptura adjungit dicens: *Quasi stella, quasi luna, quasi sol, quasi iris, quasi cedrus, quasi cypressus, quasi rosa, quasi lilium, quasi thus,*

quasi ignis, quasi vas auri solidum. Stella est luminare in cœlo, et minor aliis, sole accillet et luna, et significat inchoationem bonam: inchoationem, quia minima; bonam, quia luminare. Luna, quia ab inchoatione sui per momenta, horas, dies, hebdomadas ad perfectionem profecit, perfectionem de bono ad melius, de inchoatione ad perfectionem figurat. Sol autem, quia perfectus est in quantitate sua et in circulo plenus, nec aliquando crescit, recte perfectionem designat. Iris, id est cœlestis arcus, quia pluviosus est, et aquas ante se ducit, prædicationem exprimit, quæ nos, qui sine ipsa, terra sine aqua sumus, irrigat, ut steriles inveniens fructuosos faciat. Cedrus arbor est Libani montis. Libanus interpretatur dealbatio, et figurat illum qui est hyssopo gratiæ aspersus et super nivem dealbatus. Cedrus autem arbor Libani, quæ in altum se surgit, et ad sublimita se extollit, spem designat justi, qui se a terrenis ad cœlestia speranda sublimiter extendit. Cypressus est arbor odorifera, et exprimit bonam opinionem, quæ rumore boni odoris circumquaque non solum per vicina, sed etiam per remota suaviter se diffundit. Rosa, propter suum ruborem, figurat martyrium. Martyrium aliud intus, aliud foris. Intus compassione, foris passione. Lilia, propter mirabilem sui candorem, castitatem carnis apte designant. Thus, quia cum oratione sacrificii offerri solet, orationem ad divinas aures ascendentem insinuat. Ignis charitatem significat, de quo igne scriptum est: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat?* (Luc. xii.) Iste est ignis perpetuus, qui in Veteri Testamento in altari iussus est ardere (Levit. vi). Semper enim charitas in ara cordis debet perseverare, quia sine eius flamma non potest sacrificium aliquod cogitationis, locutionis, aut operationis consecrari, aut acceptabile fieri in conspectu Domini. *Quasi vas auri solidum*, quod dicit vas significat mensuram, quod dicit auri significat sapientiam, quod dicit solidum significat constantiam. Fuit itaque, fratres charissimi, sacerdos iste, cujus hodie solemnia celebramus, *quasi stella matutina* per bonam inchoationem, *quasi luna* per meliorem perfectionem, *quasi sol* per optimam perfectionem, *quasi iris* per prædicationem, *quasi cedrus* per spem, *quasi cypressus* per bonam opinionem, *quasi rosa* per compassionem, *quasi lilium* per castitatem, *quasi thus* per orationem, *quasi ignis* per charitatem, *quasi vas auri solidum*, vas per mensuram, auri per sapientiam, *solidum*, per constantiam. Simus, et nos fratres sacerdotes, sanctum istum pro modulo nostro imitantes, virtutibus superioribus adornati, divinis officiis implicati, ut et nobis possit dici quod scriptum est: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta* (I Petr. ii); et item: *Sacerdotes Domini vocabimini, ministri Dei nostri* (Isa. lxi). Sacrificium nostrum anima nostra est, quam debemus semper in manibus habere et immaculatam Deo offerre, sicut Psalmista ait: *Anima mea in manibus meis semper* (Psal. cxvii). Istud sa-

crificium causa est omnium sacrificiorum, quia cætera omnia propter istud facta sunt. Etiam passio Christi causa fuit aliorum sacrificiorum ipsam præcedentium. Istud primum offeramus, quia cætera sine isto nihil prosunt, quanvis et ipsa magna sunt. Quod nos implere perficiat qui vivit et regnat, etc.

SERMO XX.

De qualibet fidei anima.

Brevis in volatilibus apis, et initium dulcoris habet fructus ejus (Eccli. xi). Sicut multa et magna nobis satis documenta præstant qualibet minima gesta sanctorum in Scripturis, ita nonnunquam præcipua virtutis exempla nobis præbent ea quæ minima videntur in creaturis. Apis etenim quanvis in volatilibus brevis sit, magna nobis tamen hortamenta justitiæ natura et actione sua proponit. Apis namque quod et præsens nobis Scriptura sonat, in volatilibus brevis est, id est parva. Affert aquas ad operis sui compositionem. Habet naturaliter iram. Habet aculeum, per quem exercet vindictam; sine coitu est, operatur ceram, operatur mel. Habet pedes, habet pennas, promit susurrum. Ducem imitatur, et in suo volatu velox invenitur. Hæc autem omnia, quæ de ape diximus, spiritualiter de qualibet fidei anima convenienter intelligimus. Ipsa namque brevis sive parva est per humilitatem, dum non vult altum sapere, sed timere; et quanto se sentit per justitiam sublimiorem, tanto magis se satagit humiliare. Sumit quoque in opus suum aquam, dum compungitur sive pro peccato suo, sive pro præmio futuro. Habet iram, dum erga malos juste irascitur. Habet aculeum quo pungit, dum mala non solum in se, verum et in aliis, in quantum potest, punit. Sine coitu est, dum semetipsam ab illicita voluptate cohibet. Ceram vero operatur, dum aliis per suam sanctitatem justitiæ modos demonstrat. Mel etiam congregat, dum dulcedinem charitatis in penetralibus cordis accumulatur. Habet pedes, dum de virtute in virtutem de bona actione in bonam actionem intrat. Habet pennas, dum ab imis ad summa per contemplationem volat. Susurrum promit, dum in omnibus Creatori gratias agit. Ducem sequitur, dum majorem quamlibet humiliter imitatur. Velox denique est, quia in omni exercitatione virtutis et exhibitione boni operis expedita est. Habet itaque fidei anima, sicut apis, brevitatem, id est parvitatem per humilitatem, aquam in opus suum per compunctionem, iram per justitiam, aculeum per vindictam; caret coitu per continentiam; habet ceram, per boni operis demonstrationem, mel per charitatem, pedes per bonam actionem, pennas per contemplationem, susurrum per gratiarum actionem; sequitur ducem per majoris imitationem; velox est per cujuslibet virtutis et operis expeditionem. Imitemur, fratres, apem, ut mereamur habere initium dulcoris per medullam charitatis, et per dulcedinem supernæ beatitudinis, ipso præstante qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXI.

De membris humanis.

Sana me, Domine, et sanabor (Jer. xvii). Homo quandiu injustitia perstitit, sanus fuit; sed postquam per culpam corruit, gravem languorem incidit. Et qui ante culpam in omnibus spiritualibus membris suis habuit sanitatem, post culpam in omnibus patitur infirmitatem. Clamet igitur necesse est: *Sana me, Domine, et sanabor*. Sed nunquid est dicendus homo habere membra spiritualia? Habet membra spiritualia, scilicet virtutes. Sicut enim exterius membris sibi convenientibus formatur, sic interius virtutibus sibi concordantibus mirabiliter disponitur et ordinatur; et ipsa membra corporis virtutes figurant substantiæ spiritualis. Caput significat mentem. Quemadmodum namque caput summum obtinet locum inter membra, ita mens inter virtutes animæ principalis esse videtur et summa. Et sicut de capite capilli surgunt varii, citrini, rufi, candidi, nigri, sic de mente cogitationes procedunt varix, benignæ, malignosæ, mundæ, immundæ. Oculi designant contemplationem. Quomodo namque oculis corporis foris visibilia cernimus, sic radiis contemplationis invisibilia speculamur. Per nares discretionem accipimus. Naribus etenim odores ac fetores discernimus, et ideo per nares virtutem discretionis non inconvenienter significamus. Aures expriment obedientiam, eo quod audiendi obediendique sunt instrumentum. Os insinuat intelligentiam. Sicut enim cibum ore recipimus, ita virtute intelligentiæ pastum divinæ lectionis captamus. Dentes vero significant meditationem, quia sicut dentibus receptum cibum comminimus, ita meditationis officio panem lectionis acceptum subtilius discutimus ac dividimus. Lingua quoque, quia ipsa sermonem format, eloquentiæ pulchritudinem non inconvenienter designat. Per collum, humeros et dorsum, eo quod ipsis onera soleant imponi, recte patientiam intelligimus. Per brachia autem, quia in ipsis est magna fortitudo, virtutem fortitudinis accipimus. Manus, eo quod ipsis operamur, significat operationem. Sic pectus, quia per ipsum reluctando resistimus adversario, constantiam figurat. Cor quoque, quia in ipso sapientia continetur, sapientiam designat. Mamillæ doctrinam expriment. Sicut enim mater duabus mamillis filios suos enurit, sic quilibet pius doctor doctrina dilectionis Dei et proximi imperfectos quosque ad perfectionem justitiæ provehit. Per ventrem memoriam intelligamus. Sicut namque corporalem cibum ore acceptum, dentibus comminutum, in ventrem trajicimus, ut ibi decoquatur et membris omnibus distribuatur, ut ex ipso membra corroborentur; sic spiritualem cibum intelligentia cognitum, meditatione discussum et subtiliatum intra memoriam condimus, ut illic amoris igne coctus virtutibus omnibus administretur et dividatur, ut ex eo confortentur. Sed quemadmodum quibusdam corporeus cibum in ventrem acceptus non prodest, quia propter nimietatem ejus, aut debili-

PATROL. CLXXVII.

A talem virtutis digestivæ non bene digeritur, sed quasi integer emittitur; sic quibusdam cibum spiritualis in mentem acceptus non prodest, quia ipsis per nimiam negligentiam resolutis de memoria subito lapsus amittitur. Qui autem cibum talem acceptum per memoriam retinet, et per dilectionem decoquit, confortatur et ad devitanda mala et peragenda bona roboratur. Inferiora membra, crura videlicet et pedes, quibus corpus velociter fertur, significant virtutum et bonorum operum perfectionem, et in ipsa perfectione velocitatem. Cruribus namque et pedibus non solum movemur, sed et velociter quandoque currimus. Digni pedum et manuum, eo quod sint extremitates membrorum, virtutum et bonorum operum figurant perfectionem. B Ungues, quia digitorum sunt munimen perfectionis significant soliditatem. Itaque qui habet digitos per perfectionem, unguis habere diligit per perfectionis soliditatem.

Itaque qui habet digitos, caveat ne aliquando a perfectione dissolvatur, et paulatim diffuendo ad nihilum redigatur. Membra igitur hominis exterioris virtutes designant hominis interioris. Caput designat mentem, capilli cogitationes, oculi contemplationem, nares discretionem, aures obedientiam, os intelligentiam, lingua eloquentiam, collum humilitatem, dorsum patientiam et longanimitatem, brachia fortitudinem, manus operationem, pectus constantiam, cor sapientiam, mamillæ doctrinam, venter memoriam. Inferiora membra, quibus corpus movetur, virtutum et bonorum operum perfectionem, et in ipsa perfectione velocitatem. Digni pedum et manuum, qui sunt extremitates membrorum, bonorum omnium designant perfectionem. Ungues, qui sunt digitorum munimen, perfectionis designant soliditatem. Interiora membra virtutes occultas, exteriora manifestas. Ossa boni operis eternum vigorem, cutis ejusdem operis superficiem. Si quis autem istorum integritatem et sanitatem adipiscitur membrorum, ut videlicet caput habeat sanum per incorruptionem mentis, capillos candidos per munditiam cogitationis, faciem rubicundam per fervorem charitatis, oculos claros per fulgorem supernæ contemplationis, et cæterorum, sicut supra dictum est, possideat decorem membrorum, is vere sanus est. Sic ubi autem alicujus vitii contagio læditur, ibi protinus decor internæ pulchritudinis violatur. Reparemus in nobis, fratres, spiritualis formæ decorem, divinam imaginem. Sed quia nec spiritualem in nobis languorem sanare, nec sanitatem sine summi ope medici possumus obtinere, ad ipsum singuli proclamemus: *Sana me, Domine, et sanabor*. Quod, etc., qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXII.

De populo et terra Domini.

Legimus in cantico Moysi, quod scripsit de populo antiquo, de populo Israelitico, ipsum de eodem populo dixisse quod *sum Deus constituit super excelsam terram, ut comederet fructus agrorum, ut suceret mel*

de petra, oleumque de saxo durissimo (Deut. xxxii). Quemadmodum enim Deus, primum hominem condens, dedit illi paradysum voluptatis, ut per illud bonum sperare sciret bonum gloriæ cœlestis; ita populum suum post culpam reducere volens ad gloriam, illis quibus commisit sacramenta redemptionis, dedit terram promissionis, ut per bonum acceptum in tempore discerent sperare bonum accipiendum in æternitate. Quæ terra dicitur excelsa, id est montuosa, sicut alibi ait Moyses loquens cum Israel: *Terra ad quam ingredieris possidendam, non est sicut terra Ægypti de qua existis, ubi aquæ ducuntur irriguæ, sed montuosa est, de cœlo exspectans pluvias, quam Dominus Deus tuus invisit semper, et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem ejus* (Deut. xi). Terra Ægypti dicitur esse plana, quia cæcitas vitæ præsentis quæcunque suggerit mundus, caro, diabolus, prorsus existimat licita. Nullum obstaculum sibi scelestus in peragendo malo opponit; sed totum quod libet, quasi liceret, delectatione pravæ voluntatis et perpetratioe operis percurrit. Quæ irrigatur fluminibus suis, quia perfunditur vitis. Terra autem Israel dicitur excelsa, quia vita spiritualis per virtutum eminentiam ad cœlestia bona contemplanda similiter sublimer est exaltata. Quæ exspectat pluviam de cœlo, id est gratiam a Deo. Quam quoque Dominus Deus promisit et semper invisit, quia quid in ipsa agatur diligenter attendit, et ei gratiam ad majora bona peragenda misericorditer tribuit. *Et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem ejus*. Quidquid enim in tempore gratiæ (quod est annus benignitatis ejus) in spirituali conversatione boni fiat, semper inspicit; et coronæ ejus, ut in ipso terra ista fructum ampliorem faciat, in stititiciis doni cœlestis benedicat. Super istam autem terram excelsam constituit Deus populum suum, non veterem sed novum, non Judaicum, sed Christianum, ut comedat fructus agrorum, ut sugat mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Super istam terram Paulus apostolus mansionem constituerat, quando de se sibi que similibus dicebat: *Nostra conversatio in cœlis est* (Philipp. iii). Quid est enim terra excelsa nisi vita spiritualis, vita sancta, vita honesta. Sunt quidam qui gloriantur in civitate, in clivo alicujus ardui loci posita, quia civitas talis eadentibus pluviis lavatur sordibus suis, et habet inde non solum vias mundiores, sed et auram salubriorem. Vituperant quoque civitates in imo positas, propter sordes et sordium fetores, et aeris exinde corruptiones, quia civitates, inquit, tales per fetores suos devorant habitatores suos. Sed quid prodest tibi corporali habitatione manere in sublimitate locorum, si prava conversatione verseris in profundo vitiorum? Præterit namque figura mundi, nec aliquid permanet, sed totum et cito defluit bonum, malumque præsentis sæculi. Non est ergo magnipendendum ubi maneat, sed totis viribus contendende, ut vitam Deo dignam ducas.

Constituit, ait, eum super excelsum terram, ut come-

deret fructus agrorum. Qui sunt agri isti nisi sacri libri? Qui sunt fructus agrorum nisi sensus sententiæque librorum? Singuli libri sunt singuli agri, scilicet Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, et cæteri libri Veteris Testamenti: Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes, et alii libri Novi Testamenti. Illi namque proferunt hordeum propter asperitatem et duritiam litteræ; isti, frumentum propter lenitatem et tenertudinem spiritualis intelligentiæ. Si displicet tibi fructum legendo colligere de illis, saltem placeat colligere de istis, id est si libros Veteris Testamenti legere detrectas, saltem libros Novi Testamenti legere et scire contendas; si despicias hordeum, mete frumentum. Scias agrosistos scilicet libros divinos ab optimis agricolis per multos labores bene cultos, id est a perfectis doctoribus per multas afflictiones, vigiliis, lectiones, meditationes, disputationes emendatos, bene glossatos et expositos. Alii laboraverunt et tu, intra labores eorum mete fructus agrorum, lege sententias librorum. Si verbis meis acquiescere volueris, Dominus reget te, et nihil tibi deerit, quia in loco pascuæ te collocabit (Psal. xxii). Si vero nolueris, appropinquabit usque ad portas mortis anima tua, omnem escam abominata (Psal. cvi). Cave quoque ne comedas siliquas porcorum, ne videlicet delecteris in sumentis poetarum, sive sordibus vitiorum. Divinorum librorum fructus collige, et ex illis impinguare et dilatare. Illic invenies fructum, ut alio in loco jam diximus, honestæ occupationis, fructum intimæ devotionis, fructum supernæ contemplationis. Sunt et alii libri spiritualium bonorum fertiles, fructus præbentes uberes, fructus salutares. Universitas namque creaturæ quasi quoddam corpus est bibliothecæ. Sed quemadmodum si laicus bibliothecam novam bene compositam, bene scriptam, auro diversisque coloribus pictam et illuminatam inveniat, aperiat, inspiciat, et litteras laudet, aurum coloresque commendat, sed tamen quid in ipsa sapientiæ contineatur minime cognoscit; sic homo bestialis tenebris ignorantiae cæcatus, mundum istum specie tenuis considerans, laudat altitudinem cœli, latitudinem terræ, claritatem cœlestium luminarium, viriditatem germinum, diversitatem quorumlibet animantium, moles montium, tractus fluminum, sed tamen quid in ipso divinæ cognitionis lateat non advertit. *Vir enim insipiens non cognoscat, et stultus non intelliget hæc* (Psal. xci). Non agnoscit in creaturis omnipotentiam Creatoris, quæ tot et tanta de nihilo fecit, nec sapientiam, quæ tam pulchre facta disponit, nec benignitatem, quæ tam utilia dedit. Nos autem, fratres, delectemur, in factura Dei, et in operibus manuum ejus exultemus. Cum autem dicit, *ut suggeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo*, duo ponit petram et mel, et iterum duo saxum et oleum. Petra secundum traditiones Doctorum nostrorum saxo est minor, saxoque fragilior, et saxum petra majus, petraque durius. Petra et saxum Christum significant. Sed petra significat Christum in sima

matris, saxum vero significat Christum in dextera Dei Patris. Petra Christus in mundo, saxum Christus in cœlo. Vis videre Christum petram parvam? vide eum in cunis latitantem, vel in sola Judæa prædicantem. Vis videre Christum saxum magnum? vide eum ad dexteram Patris sublimatum, ad terminos terræ per fidem in cordibus credentium dilatatum. Hic est lapis, de quo scriptum est : *Lapis abscissus de monte sine manu hominis factus est mons magnus, et implevit terram* (Dan. ii). Vis videre Christum petram fragilem? vide vagientem, esurientem, sitientem, lassentem, argentem, lacrymantem, flagellatum, mortificatum. Vis videre Christum saxum durissimum? Vide quod *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illa ultra non dominabitur; quod enim vivit, vivit Deo* (Rom. vi). Mel de petra significat gratiam redemptionis. Oleum autem de saxo durissimo gloriam beatitudinis. Sicut namque mel præ omnibus, quæ comeduntur palato dulcius sapit, sic gratia redemptionis præ omnibus, quæ in præsentis sæculo possunt homini in cordibus electorum dulcescit. Et quomodo oleum cunctos liquores excellit, sic gloria beatitudinis, quæ summum est bonum, bona cuncta superat et excedit. Debemus itaque, fratres, esse constituti super excelsam petram per eminentiam virtutum, comedere fructus agrorum lectionem Scripturarum, et per contemplationem creaturarum sugere mel de petra, suscipiendo gratiam redemptionis oleumque de saxo durissimo, sperando gloriam beatitudinis. Ad quam nos perducere dignetur qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXIII.

Ad sacerdotes in synodo.

Ite angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius, gentem expectantem et conculcatam, cujus diriperunt flumina terram ejus (Isa. xviii). Ecce, fratres charissimi, divinum nobis officium injunctum: ecce cura, sollicitudo laborque sacerdotum. Ecce pium, sed periculosum onus illis impositum. Ite, angeli veloces. Admonet nos hoc in loco sermo propheticus, imo divinus, ne ministerium nobis divinitus injunctum contempnamus, ne sanctum onus dejiciamus, ne gentem ad imaginem et similitudinem Dei formatam, pretioso sanguine Christi redemptam, nobis commissam negligamus, ne per culpam temporalem ad æternam defluat damnationem, ne (quod absit!) non solum in illa fiat peccatum propter ipsius delicta propria, sed et in nobis fiat supra modum peccans peccatum propter delicta aliena. Reddaturi namque sumus rationem non solum de nobis, sed etiam de animabus nobis commissis, nisi illis instanter annuntiaverimus verbum salutis. Audiamus igitur attentius quod nobis divinitus dicitur : *Ite, angeli veloces, ad gentem convulsam*. Sacerdotes sunt angeli, sicut quodam loco Scriptura innuit dicens : *Labia sacerdotis custodiunt sapientiam, et legem requirent ex ore ejus, quia angelus Domini exercituum est* (Malac. ii). Ergo si sacerdotes Domini sumus, etiam

ex ipso officio angeli, id est nuntii sumus, et populo ea quæ Dei sunt nuntiare debemus. *Ite, angeli veloces, ad gentem convulsam*. Duobus modis probatur humana natura Deo inhærere, et in ipso radicem habere, secundum hoc videlicet quod facta est, ut alio loco jam diximus, ad imaginem Dei, in eo quod verum potest cognoscere; et secundum hoc quod facta est ad similitudinem Dei in eo quod potest bonum diligere. His enim modis non solum humana, verum et angelica creatura Creatori conjuncta dignoscitur, dum et cognitione ejus sapientiam contempletur, et dilectione beatitudine ejus jugiter fruitur. His duobus modis vitat malum, quia et per cognitionem veritatis, quam habet in divina sibi originaliter insita imagine, pellit errorem; et per amorem virtutis, quam habet in divina similitudine, odit iniquitatem. Subintravit autem in naturam humanam per suggestionem diabolicam ignorantia, et evellit in homine radicem divinæ cognitionis, et venit concupiscentia, et eradicavit plantam dilectionis.

Gens itaque quælibet impia a divinis et cælestibus bonis per culpam elongata, duobus præcedentibus bonis in bono primum plantata, duobus succedentibus malis deinceps recte monstratur et vocatur a bono convulsa. *Ite ergo, angeli veloces, ad gentem convulsam*, et non solum convulsam, sed et dilaceratam. Convulsam a bono, dilaceratam in malo. Humana namque natura postquam a bono vellitur, statim in malo dilaceratur multipliciter, dum diversis vitiis et peccatis ad damnationem pertrahuntur diversi: alii per superbiam, alii per invidiam, alii per iram, alii per acediam, alii per avaritiam, alii per gulam, alii per luxuriam, alii per usuram, alii per rapinam, alii per furtum, alii per falsum testimonium, alii per perjurium, alii per homicidium, alii videndo mulierem ad concupiscendum eam, alii dicendo fratri *fatus*, et per alia si qua sunt vitia sive peccata, intus vel foris, quæ propter præsens compendium nec volumus nec valemus dinumerare. *Ite igitur, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam*, ut per vestram prædicationem in malo dilaceratam coadunetis, et a bono convulsam replantetis. *Ite, angeli, ite veloces, ite ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius*. Quandiu, fratres charissimi, homo nobilitatem, elegantiam, ac pulchritudinem suæ conditionis per justitiam conservat, speciosus esse forma comprobatur. Quando vero decorem pulchritudinis in semetipso per culpam fœdat, statim deformis et horribilis invenitur, dissimilis Deo, etiam similis factus diabolo. Heu! quam turpis, quam terribilis est populus iste! Alii in populo isto sunt deformiter nigri per cogitationem immundam, alii cæci sunt per ignorantiam, alii carent naribus per indiscretionem, alii lingua vel labiis per noxiam taciturnitatem, in aliis retroversus est vultus per transacti criminis recordationem et delectationem, aliis solus remansit corporis truncus capite præciso per mentis alienationem, alii quoque carent brachiis perditò

Tortitudinis rigore, alii carent pedibus amissa virtutum perfectione, alii (quod gravius est, quod turpius est, quod horribilius est, quod terribilius est) dissipatis omnibus membris, id est virtutibus, operibusque bonis dilaceratis pervenerunt usque ad portas mortis, sicut Psalmista ait : *Dissipata sunt ossa nostra secus infernum (Psal. cxl).*

Quid igitur, fratres? Si quis videret populum corporaliter in hunc modum deformatum catervatim coram se transire, alios cernens nigros, alios, ut supra dictum est, sine auribus, sine naribus, sine labiis, alios versis retro vultibus, aut amputatis capitibus, manibus, brachiis, pedibus ac cruribus, solos truncos coram se rotantes, sive dissipata singillatim membra humana unum post aliud sequentia, si quis, inquam, vestrum hæc videret, nonne quam citius se signo crucis præmuniret aut fugeret, et clamaret nec se nec alium unquam vidisse talia? Qui ergo? Diebus Dominicis ac solemnibus populus vobis commissus a vobis curandus ad ecclesiam confluit, formam corporis componit, cultioribus ac diversis coloribus tinctis vestibus se induit, et vos viros ac mulieres in tanto fulgore contemplantes, forsitan gloriamini tales vobis subjectos, talibusque vos esse prælatos. Non est bona gloriatio vestra si in hoc gloriemini, et populus vobis commissus a bono convulsus, in malo dilaceratus, diversis vitiis atque peccatis terribilis inveniatur, fratres. Vitam itaque diligenter attendite, mores considerate, et pulchritudinem ejus, secundum ea quæ ad interiorem hominem, non secundum ea quæ ad exterioriorem pertinent judicate; et erubescite, et dolete de ipso qui vobis est subjectus populo, si talem videritis quem hic auditis, *gentem scilicet convulsam et dilaceratam, populum terribilem post quem non est alius*, quia vestra forsitan est culpa, vestra negligentia, vestra desidia; qui talis est, eo quod non annuntiastis ei peccata sua, scelera sua. *Ite igitur, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius. Ite, angeli*, quia vestrum officium, *ite, veloces*, ne mora vestra generet periculum. *Ite ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius*, ut per vestram prædicationem adipiscatur remedium: *Nolite sedere cum consilio vanitatis, nolite cum iniqua gerentibus introire. Odite Ecclesiam malignantium, et cum impiis nolite sedere (Psal. xxv).* Quid igitur? Potest etenim aliquis vestrum tacitus cogitare, vel manifestius respondere dicens: Tu prohibes nos, exemplo Psalmistæ posito, ad tales ire, et nonne Dominus ad tales nos dirigit ubi dicit: *Ite, veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius*. Intendite, ubi Dominus ait: *Ite, angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius*: ibi vobis officium injungitur, et præceptum datur impiis prædicandi. Illic vero ubi dicimus, *nolite sedere cum consilio vanitatis, nolite cum iniqua gerentibus introire.*

A *Odite Ecclesiam malignantium; cum impiis nolite sedere.* Hic, inquam, vobis continuo prohibetur licentia cum impiis peccandi.

B *Ite igitur, angeli, prædicando, nolite ire peccando.* *Ite ad populum terribilem, ut verbo salutis illum speciosum forma faciatis; nolite ire, ut deformitate peccati illius vosmetipsos illi similes efficiatis.* Christus cum peccatoribus manducavit, ut illos in bono sibi conjungeret, sed non manducavit cum eis, ut illis in malo semetipsum sociaret. *Sicut Christus fecit, ita facite, sicut non fecit, nolite facere.* *Ite, angeli, ite, veloces.* Quam veloces? tam veloces ut in via neminem salutaveritis (*Luc. x*), et si quis vos salutaverit, non respondeatis illi (*IV Reg. iv*). Non quod salus omnibus non oranda, sed ut his verbis Spiritus sanctus innuat quam veloces, quam expeditos esse sacerdotes in prædicatione salutis oporteat: *Quasi dicat: Prædicare verbum, instate opportune, importune, arguite, obsecrate, increpate in omni patientia (II Tim. iv), et nolite differre verbum de die in diem, de Dominica in Dominicam, de festo in festum, sed diebus saltem Dominicis et festis populo pro consuetudine in ecclesia congregato non sufficiat vobis tantum missas celebrare, non sufficiat pro domino apostolico, et singulis ordinibus generalem orationem facere, vel festa sequentis hebdomadæ nuntiare, sed magis populum castigate de malo, erudite et informate in bono, pœnam peccatoribus venturam, et gloriam justis reservatam illis declarate.*

C *Ite, angeli. Ite, veloces.* Quis enim si verbum salutis populo prædicare de Dominica in Dominicam distuleritis, quis, inquam, scivit an tunc viventes, an sani, an præsentis eritis? Sed et si vos viventes sanos ac præsentis esse contingat, quis scit an aliquis tunc aberit qui prius præsens fuit, et amplius consilium animæ suæ non audiens, morte inopinata et subita præventus, non abluens culpam rapiatur ad pœnam? Nonne Deus juste sanguinem hujusmodi hominis de manibus vestris requiret? *Ite ergo, angeli veloces, ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius.* Quid est quod dicitur *post quem non est alius*? Nunquid post hunc populum non est nasciturus, victurus, bona malaque facturus? Est utique. Quid est ergo quod dicitur, *post quem non est alius*? Id est nullus ante judicem summum illo deterior, nullus per culpam turpior, nullus terribilior. Tres sunt populi: Christianus, Judaicus, gentilis. Qui utcumque igitur in populo Christiano nomine tenus Christiani sunt, sed per injustitiam diabolo serviunt, Judæis sive paganis sunt terribiliores, ex quo per iniquitatem sunt deteriores. Quanto namque per gratiam adjuti facilius, si vellent, possent in justitia permanere, tanto gravius offendunt, dum a culpa nolunt abstinere, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur; et quanto gradus altior, tanto casus gravior; et plus peccavit diabolus in cælo, quam homo in paradiso: *Et servus, sciens voluntatem domini sui*

et non facit, plagis vapulabit multis; servus autem A nesciens eam vapulabit paucis (Luc. xi).

Igitur sicut Dominus civitatibus, in quibus pluri-
mas virtutes fecerat, eo quod pœnitentiam non
egissent, exprobravit dicens: *Væ tibi Corozain! væ
tibi Bethsaida! quia si in Tyro et Sidone factæ essent
virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio
et cinere pœnitentiam egissent. Verumtamen dico
vobis, Tyro et Sidoni remissius erit in die judicii
quam vobis. Et tu, Capharnaum, nunquid usque ad
cælum exaltaberis? Usque ad infernum descendes,
quia si in Sidoniis factæ fuissent virtutes quæ factæ
sunt in te, forte mansisset usque in hunc diem. Verum-
tamen dico tibi quia terræ Sidoniorum remissius erit
in die judicii quam tibi (Matth. xi).* Sic et huic fal-
sorum Christianorum populo per diversas impietates B
depravato, terribili facto, longe a divina similitudine
quodammodo secundum suam nequiliam remoto,
sic, inquam, ei potest exprobrari ut dicatur ei: *Væ
tibi, popule nequam, popule mendax, popule apostata,
qui male vivendo Filium Dei conculcas, qui sanguinem
testamenti pollutum ducis in quo sanctificatus es,
et Spiritui gratiæ contumeliam facis! Melius enim
erat illis non cognoscere nam justitiæ, quam post
agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis tradi-
tum est sancto mandato (II Petr. ii).* Contigit enim
eis et illud veri Proverbii: *Canis reversus ad suum
vomitus, et sus lota in volutabro luti (ibid.).* Sed et
quomodo populus iste seipso deterior vel terribi-
lior esse possit, aut populo malo post nos futuro
minime videmus? Nam et in ipsum pondus malorum, C
ore prophetico prolatum, videtur esse profusum quo
dicitur: *Væ qui dicitis malum bonum, et bonum malum,
ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes
amarum in dulce, et dulce in amarum! Væ qui sa-
pientes estis in oculis vestris, et coram vobismetipsis
prudentes! Væ qui potentes estis ad bibendum vi-
num, et viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui ju-
stificatis impium pro muneribus, et justitiam justi
aufertis ab eo (Isai. v).* Multa, fratres charissimi,
sunt, quæ causa brevitatis prætermittimus, quæ de
his omnibus adhuc dici possent. *Ite, angeli veloces,
ad populum terribilem, post quem non est alius. Se-
quitur ad gentem expectantem et conculcatam.*
Quid expectat? Vestrum verbum, vestrum exemplum, D
vestrum patrocinium, et divinum per vestram solli-
citudinem et administrationem auxilium et donum.
Vestrum expectat verbum, ut erudiat; vestrum
exemplum, ut informetur; vestrum patrocinium, ut
defendatur; divinum per vestram sollicitudinem et
administrationem auxilium et donum, ut a malo li-
beretur et in bono justificetur. *Et conculcatam.* Quis
conculcavit eam? Universi dæmones, qui jugiter
animæ ejus dicunt: *Incurvare ut transeamus per te.*
Pravi etenim, et qui cœlestia spernunt, et ad terrena
se deflectunt, dæmonibus iter se conculcandi et per-
transeundi tribuunt. Sequitur:

*Cujus diripuerunt flumina terram ejus. Quæ sunt
iusta flumina terram male viventium diripientia? Ubi*

vitia cum impetu sunt fluentia, et malos ad tormenta
trahentia. Quæ est terræ direptio, nisi virtutis cu-
juslibet dissipatio? Flumina ergo malorum terram
diripiunt, cum vitia virtutes eorum auferunt. Aufert
enim superbia humilitatem, ira pacem, invidia cha-
ritatem, acedia spiritualem exultationem, avaritia
largitatem, luxuria continentiam. *Ite, angeli veloces,
ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum
terribilem, post quem non est alius, ad gentem expectantem et conculcatam, cujus diripuerunt flumina ter-
ram ejus.*

*In tempore illo deferetur munus Domino exercituum
a populo divulso et dilacerato: a populo terribili
post quem non fuit alius; a gente expectante et con-
culcata, cujus diripuerunt flumina terram ejus. In
illo, inquit, tempore deferetur munus Domino (Isa.
xviii).* In quo tempore? Cum videlicet ieritis ad
populum istum ad quem mittimini, et illum a supra-
dictis malis per vestram prædicationem curaveritis.
Quod munus deferetur? Munus gratum, holocaustum
medullatum, votum internum, et deferetur ad locum
nominis Domini ad montem Sion, id est in sanctam
Ecclesiam. *Ite igitur, angeli veloces, et populo ter-
ribili prædicate, ministerium vestrum implete. Quod
si feceritis, bonum gradum vobis acquiretis. Det vo-
bis et nobis hujus rei gratiam, qui promittit gloriam
Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat,
per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

SERMO XXIV.

In Nativitate Domini.

*Domine, miserere nostri; te enim expectavimus.
Esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in
tempore tribulationis (Isa. xxxiii).* Deus fons et
origo boni totius, sine cujus suffragio nec bonum
possumus habere, nec malum valemus evadere, nec
consequi justitiam vel gloriam, nec culpam vitare
nec pœnam; ipse jugiter a nobis est exorandus,
ipse jugiter reclamandus, ut ipsius suffragante gra-
tia et a malo liberemur, et in bono confirmemur.
Legimus in verbis Isaïæ prophetæ quod ipse Isaïas
pro populo Judaico, exigentibus peccatis, a Senna-
cherib intra muros Jerusalem obsesso oravit di-
cens: *Domine, miserere nostri; te enim expectavi-
mus; esto brachium nostrum in mane, et salus nostra
in tempore tribulationis.* Timebant enim Judæi, ut,
illucescente mane, ipse Sennacherib urbem aggre-
deretur, et sic civitas caperetur. Populus Judaicus
in Jerusalem constitutus electorum significat popu-
lum in divinæ pacis visione collocatum. Sennacherib
et ejus exercitus, populo Dei dirus inimicus, diabo-
lum designat, multitudinemque dæmonum ac pra-
vorum hominum. Venit Sennacherib cum exercitu
suo, et Judæos in Jerusalem consistentes expugnare
conatur, dum diabolus cum multitudine malignorum
spirituum, et perversorum hominum veros divini
nominis confessores in divinæ pacis visione quie-
scentes per multas tentationes aggreditur, et eos
per quamlibet culpam a securitate suæ quietis, et a
statu rectitudinis subvertere molitur. *Frant duo*

muri in Jerusalem, murus superior sive interior, A sive tempus tribulationis est post discessum noctis murus inferior vel exterior. Sic in spirituali conversatione fidelium duo sunt præcipua munimenta quasi duo muri, dilectio scilicet et actio : dilectio murus interior, actio murus exterior ; sed nihil valet ad salutem murus exterior, nisi interior diligenter custodiatur. Quid namque prodest operis exhibitio, si desit cordis dilectio ? Quid valet panem esurienti porrigere, potum sitienti dare, hospitem colligere, nudum operire, infirmum visitare, ad inclusum carcere ire, diversarum orationum verba fundere, laudibus divinis os aperire, missas celebrare, quælibet sacramenta Dei tractare et eis communicare, et quælibet hujusmodi facere, si negligas vel contempnas mandatum dilectionis observare ? Sunt qui multa pauperibus erogant, multa sanctorum loca, B sub obtentu redimendæ propriæ pravitate et promerendæ beatæ retributionis, peregrinando visitant et alia bona multa faciunt, sed semetipsos nihilominus male vivendo sceleribus involvunt. Isti frustra sua pro Deo tribuunt, quandiu Deo semetipsos auferunt. Nam si tua das Deo, teipsum diabolo, non est æqua partitio. Deus hominem fecit et redemit et ideo debet totum hominem possidere, et ab ipso fructum bonæ cogitationis, locutionis, et actionis colligere, et propterea non debes dare diabolo quod debes Deo.

Quilibet ergo pravi, sicut temporalia bona Christo in suis membris student dare, sic semetipsos Christo, Christum super omnia, et proximum sicut seipsum diligendo debent offerre ; et sic civitas eorum, duplici muro muniatur : muro interiori per dilectionem, exteriori per operationem. Si vero interior, id est dilectionem contingat deesse, exterior, id est operatio hostium impetum non valet sustinere. *Domine, miserere nostri.* Miseretur Deus hominis, quando hominem a malo liberat, et in bono confirmat ; et sic a malo liberando, et in bono confirmando justificat. *Miserere igitur, Domine, nostri per justificationem.* Non enim possumus habere justitiam, nisi nobis illam dones per gratiam. *Te enim expectavimus.* Qui in Deum sperat, Deum per spem expectat. Qui enim minime sperat, minime expectat ; sed per miseram conscientiam divinam fugit præsentiam. Nec Deo quærit præsentari, dum ab eo timet condemnari. *Domine, miserere nostri per justificationem, te enim expectavimus per spem. Esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis.* Unum sensum habet quod præmittit brachium, et quod subjunxit salus : et unum sensum habet quod dicit in mane, et quod addit in tempore tribulationis. *Esto, Domine, brachium nostrum, et salus nostra,* ut nos liberet a malo, et confirmet in bono. Si tu fueris brachium nostrum, si salus nostra, ab hostibus nos impugnantibus liberabimur, et in conversatione bona sicut illi antiqui in urbe Jerosolymitana salvabimur. *In mane, in tempore tribulationis.* Possumus tribus modis distinguere quod dicit *mane*, sive tempus tribulationis. Primum *mane*

sive tempus tribulationis est post discessum noctis hodiernæ solemnitate ; secundum post horam mortis ; tertium post cursum sæculi præsentis. Sed mane hodiernæ festivitatis, mane Domini natalis quomodo dici potest tempus tribulationis, cum omnibus videatur esse tempus exultationis ? Sed si subtiliter perspiciatur, est quibusdam tempus tribulationis, quia tempus tentationis, dum diabolus per spectacula vanitatis ; et superfluitatem comestionis et potationis et multiplicis dissolutionis multis tendit laqueos præcipitationis. Quanto igitur diabolus in diebus solemnibus instantius quærit occasionem, et facilius invenit tentandi facultatem, tanto quisque ad resistendum debet semetipsum præparare cautionem et fortiozem, ne cum filii Dei congregati fuerint in unum, superveniens Satan aliquem eorum per culpam corrumpat, et filium damnationis faciat. Quemadmodum ergo diximus, quando est tempus festivitatis, tunc est tempus tentationis, et quandiu est tentationis tempus, tandiu est tempus tribulationis. *Esto igitur brachium nostrum, Domine, et salus nostra in die tribulationis,* ne diabolus civitatem sanctam per tentationem frangat, fideles tuos per iniquitates captos abducat. Secundum *mane* sive tempus tribulationis est post horam sive etiam in ipsa hora mortis. Quandiu homo vivit quodammodo in nocte est, quia non cognoscit multa, quæ post mortem cogniturus est. Sicut namque dicit Salomon : *Sunt justi, atque sapientes, et opera eorum in manu Dei sunt. Et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa æque eveniant justo et injusto, bono et malo, immolanti victimas, et sacrificia contemnenti. Sicut bonus sic et peccator, ut perjurus, ita et ille, qui verum dejerat (Eccle. ix).* Et item : *Nescit homo finem suum ; sed sicut pisces capiuntur hamo, sic homines capiuntur in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit (ibid.).* Et apostolus Paulus : *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. Qui autem judicat me, Dominus est (I Cor. iv).*

Tegitur ergo homo, nocte magnæ ignorantie omnibus diebus vitæ suæ. In morte vero dies illi cognitionis oritur, quia recedente anima de corpore et præmium et meritum suum simul et clare contempletur. In istius diei matutino multum est timendum humano spiritui, ne a crudeli Sennacherib impetatur, et pro peccatis suis ad terram ultimam, ad infernum videlicet abducatur. In morte namque solet diabolus miseram animam cum suis satellitibus circumdare, et undique coangustare, et si licentia sibi detur, ad istam terram prosternere. *Domine, esto brachium nostrum in hoc mane, salus nostra in tempore tantæ tribulationis.* Tertium *mane* sive tempus tribulationis est dies universalis resurrectionis. Quandiu namque genus humanum in præsentis sæculo demoratur, magna nocte ignorantie tegitur. Nondum enim scire potest quandiu mundus subsistat, vel quando finem accipiat ; nondum novit qui sint salvandi, qui damnandi ; nec videt præmia bonorum,

nec pœnas malorum ; nec concio sanctæ Ecclesiæ A contemplatur per speciem quod credit per fidem ; nec adhuc videt rem ad quam tendit per spem ; sed in generali resurrectione recedente nocte præsentis ignorantie illucescet dies cognitionis perfectæ, quando, congregatis omnibus creaturis rationalibus, Deum videbit omnis oculus, quando Deus illuminabit abscondita cordis nostri. Tunc veniente Domino cum omnibus sanctis suis erit lux magna, quia erit lux lunæ sicut lux solis, et lux solis erit septem- pliciter sicut lux septem dierum, in die qua colligaverit Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagæ ejus sanaverit (Isa. xxx). Vox diei illius reprobis amara, tribulabitur ibi fortis (Soph. 1). Dies iræ damnandis erit dies illa, dies tribulationis et angustie, dies calamitatis et miserie, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulæ et turbinis, dies tubæ et clangoris. In die illa interficiet et disperdet de civitate sancta David, Rex noster, Salvator noster omnes peccatores terræ, quando videlicet dicet eis : *Discede a me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus* (Matth. xxv). Ab hac auditione mala, qua usque ad illam horam nulla unquam impiis peccatorum fuit, nec deinceps erit, ab hac, inquam, justis non timebunt quibus dicetur : *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi* (ibid.). In die illa Salvator noster, cujus nomen terribile est impiis, sanctum sanctis, misericordiam et judicium cantabit (Psal. c), misericordiam bonos salvando, judicium malos condemnando. Et honor regis, quo bonos salvabit, judicium diliget (Psal. xcviij), quo malos condemnabit, et duo quæ Deus uno et æterno verbo locutus est semel complebuntur (Psal. lxi), quia potestas Dei erit ad reprobos puniendos, et tibi, Domine, misericordia (ibid.), ad justos glorificandos, quia tu reddes unicuique juxta opera sua (Rom. ii). Tunc cum tradiderit Filius regnum Patri finis erit, id est consummatio omnium (I Cor. xv), cum evacuaverit omnem principatum, et potestatem, et virtutem (ibid.), ut amplius non dominetur spiritus spiritui, angelus angelo, vel homo homini. *Esto, Domine, brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis*. In primo mane, id est in die solemnitatis hodiernæ nos libera a diabolica tentatione ; in secundo, id est in hora mortis, nos libera a diabolica infestatione ; in tertio, id est in die resurrectionis, nos libera a perpetua damnatione. *Esto ubique brachium nostrum, salus nostra*, ut nos a malo liberet, et in bono salvet, et largiendo nobis gloriam, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. ii), quam præparasti diligentibus te, in qua vivis et regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXV.

In festivitate cujuslibet sancti, et præcipue Augustini. *Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor* (Psal. l). David rex et propheta tribus gravibus maculatus peccatis : adulterio, quando peccavit cum Bersabee ;

traditione, quando Uriæ dedit litteras mortis suæ ; homicidio, quando Joab, prædictum Uriam secundum præceptum regis in loco ubi bellum erat fortissimum posuit, et ipse Urias percussus occubuit. Ipse, inquam, David postquam se peccasse intellexit, psalmum pœnitentialem in quo versiculus iste continetur composuit, et in ipso de transgressione se a Deo mundari suppliciter supplicavit : *Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor*. Herba hyssopus, de qua in testamento veteri aspersorium componebatur, quo res quælibet mundanda aspergebatur et mundabatur, quot in se habet proprietates, tot spiritualium rerum præ se fert significationes. Aliquot igitur ejus proprietates decrevimus secundum ordinem disponere, et sic mysticas earum significationes exponere. Scimus hyssopum in occulto terræ radicem figere, foras de terra exire, sursum crescere, ramos multiplicare, folia producere, virescere, calidum natura, parvum, et purgativum esse, grana seminis, et hyacinthini coloris flosculos, et ex ipsis flosculis redolentiam habere. Hæc omnia spiritualiter justo isti sancto, videlicet Augustino, cujus hodierna die solemnia celebramus conveniunt. Radix, quæ principium est rei crescentis, fidem significat cordis, quæ est origo cujuslibet virtutis, vel boni operis ex ipsa nascentis. Egressio germinis confessionem significat oris. Sic radix significat fidem cordis, exitus germinis confessionem oris. *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem* (Rom. x). Quod vero hyssopus crescit sursum, figurat spem supernorum bonorum, per quam superna sapiunt bona, et quærimus, et ad ea per desiderium properamus. Multiplicatio ramusculorum multiplicationem exprimit virtutum ex unâ fide quasi ex una radice prodeuntium. Folia quæ foris ipsam rem de qua crescunt vestiunt, bona opera designant, quæ justum extrinsecus honeste et decenter tegunt. Viror hyssopi perpetuam significat in justo justitiæ conservationem, sive cœlestis æternitatis antorem. Naturalis hyssopi calor dilectionem Dei et proximi, qua justus Deum super omnia et proximum sicut semetipsum diligit, figurat. Quasi quodam namque calore calet, dum utraque fervet dilectione. Parvitas hyssopi humilitatem exprimit justis. Justus etenim humilitatem imitatur hyssopi, dum altiora se quærere non præsumit, sed humilibus consentit. Purgativam habet virtutem per prædicationem. Sicut enim hyssopus ipso utentium purgat pectora, sic prædicator adjuvante manu summi Medici audientium se mundificat corda. Habet etiam grana per sanæ doctrinæ verba, quæ in cordibus audientium seminata producunt, cooperante gratia germen justitiæ, et reddunt fructum gloriæ. Habet flosculos hyacinthini coloris, dum exercet virtutes, et exhibet opera conversationis cœlestis vitæ. Spargit odorem, dum per bonam famam bonus odor est Christi in omni loco. Habet itaque justus noster, patronus noster, cujus hodie solemnia celebramus, admodum hyssopi radicem per fidem,

germen egrediens per fidei confessionem, erectionem per spem, plures ramos per virtutum multiplicatam, folia per bonam actionem, virorem per perseverantem conservationem justitiæ, et perpetuum amorem æternæ patriæ. Calidus est per dilectionem, parvus est per humilitatem, purgativus per prædicationem. Hyacinthinum habet colorem per cœlestem vitam, grana per sanam doctrinam, redolentiam per bonam famam. Hoc hyssopo quasi quodam aspersorio toties nos Deus aspergit, quoties doctrina et exemplo illius nos instruit et accendit. Et nos mundamur, lavamur, et super nivem dealbamur, dum ejus eruditione et imitatione ab omni inquinamento carnis et spiritus purificati ad cœleste præmium sublevamur. Aspersorium igitur hyssopi vita est justi, aqua gratiæ, aspersio imitatio, mundatio justificatio. Aspergat nos Deus hoc hyssopo in tempore, ut cum ipso gloriamur in æternitate, qui vivit et regnat, etc.

SERMO XXVI.

De antiquo Judæorum populo, et hodiernis justis.

Beatus Paulus apostolus in Epistola sua loquens de populo Israeliitico, scilicet quæ bona, vel quæ mala eidem populo contigerint taliter subjunxit: *Omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt (I Cor. x)*. Multa, fratres charissimi, dedit Deus bona populo illi, multa contulit beneficia. Patres eorum absque meritis elegit, eos in signis et prodigiis multis et magnis de Ægypto, de fornace ferrea, de domo servitutis eduxit. Præcessit eos in columna nubis et ignis per desertum longo tempore, in quo non sunt attrita vestimenta eorum. Pane cœlesti pavit eos, aqua de petra potavit, circumduxit, et docuit, et custodivit ut pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super illos volitans expandit alas suas, sic assumpsit populum illum, et portavit eum in humeris suis. Dominus solus dux ejus fuit, et non erat cum eo Deus alienus. Percussit coram eis reges magnos, et occidit reges fortes, Schon regem Amorrhæorum, et Og regem Basan. Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo, ut conederet fructus agrorum, et sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Butyrum et arietum filiorum Basan, et hircos cum medulla tritici, et sanguinem uvæ biberent meracissimum. Non fecit taliter omni nationi, et judicia sua non manifestavit eis (Deut. xxxiii; Psal. cxxxiv). Deinde progressu temporis cum prædictus populus legis præcepta contemneret aspirando, excitavit Deus sanctos viros qui in ipso erant, et prophetas constituit ut prævaricatores a culpa castigarent, et ad justitiam evocarent, et eidem populo adventum dilecti Filii sui prænuntiarent. Denique cum advenisset sacri plebitudo temporis, misit Deus Filium suum in terras ad oves quæ perierant domus Israel: ut ipse pastor gregem suum pasceret, in brachio suo congregaret

agnos, et in sinu suo levaret, fetus ipse portaret (Gal. iv).

Ista magnalia, et multa alia, quæ dinumerare nec volumus, nec valemus, fecit illis Deus, quæ, sicut jam dictum est, *in figura contingebant illis; scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines sæculorum devenerunt (I Cor. x)*. Quæcunque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus (Rom. xv). Secundum hujus figuræ typum, fratres charissimi, non merito humano, sed gratuito dono elegit Deus Patres nostros in fide, sanctos videlicet apostolos, quos voluntarie genuit verbo veritatis, ut essent aliquod initium creaturæ ejus (Jac. i). Eduxit nos de Ægypto, quando eduxit de paganismo, quando nos eduxit de tenebris gentilis infidelitatis *in admirabile lumen suum, ut qui aliquando non eramus populus, nunc simus populus Dei; et qui non consecuti misericordiam, nunc misericordiam consecuti (I Petr. ii)*. Qui pascit, et qui portat nos in via et vita presentis sæculi sacramento corporis et sanguinis sui.

In hac vita præcedit nos columna nubis et ignis, quia proponit ad confirmationem fidei claritatem et miracula suæ divinitatis, et ad exemplar bonæ operationis blandimentum et humilitatem humanitatis. In hac via non atteruntur vestimenta nostra, quia virtutes, et bona opera nostra usque in finem, si volumus, per gratiam ejus nobis custodiuntur illæsa. In hac via circumduxit nos Deus per bonam actionem, et docet per Scripturarum lectionem, et custodit per gratiæ suæ protectionem. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, et super eos volitans expandit alas suas, et assumpsit eos atque portavit in humeris suis. Quando enim expandit in cruce manus, ipse languores nostros tulit, et dolores nostros portavit (Isa. liii), et exemplum patiendi monstravit, ut, per passionem quæ est in tempore, ad gloriam volare discamus quæ est in æternitate. In hac via solus Deus dux noster est, et non est nobiscum Deus alienus, quia ipse solus per passionem suam torcular redemptionis humanæ calcavit, et de gentibus non fuit vir cum eo, quia sacerdos et levita spoliatus et vulneratus præterierunt, et solus Samaritanus misericordia motus appropriavit, vulnera ejus alligavit infundens oleum et vinum, et imponens super jumentum duxit in stabulum, et curam ejus egit (Luc. x). Subversis hostibus multis et magnis, dedit terram nobis optimam, quia liberatos de potestate tenebrarum transtulit in regnum Filii dilectionis suæ (Col. i), *regenerans nos in spem vivam per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis in hæreatatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem, conservatam in cælis nobis, qui in virtute Dei custodimur per fidem in salutem paratam revelari in tempore notissimo, quando fides nostra multo pretiosior auro, quod per ignem probatur, invenietur in laudem, et gloriam et honorem in revelatione Jesu Christi (I Petr. i)*; quando exultabimus lætitia incenar-

rabili et glorificata. Sed et si legem aliquando prævaricemur, constituti sunt per Ecclesias rectores et doctores, qui de malo nos castigant, et in bono reforment. Venit et ipse filius frequenter ad nos, ut ad suum ovile, si in aliquo deviamus reducat, et ibi sua protectione custodiat. Ecce quomodo consonant exemplaria veritatis. Ecce qualia bona illis Deus contulit, qualia nobis, illis magna, nobis majora.

Sed quid dicit de illis Scriptura divina? Multis modis enarrat prævaricationes eorum in Ægypto, in deserto, in terra promissionis, duritiam cordis eorum, et incredulitatem, contentiones et murmurationes eorum contra Dominum, et Moysen servum ejus, et alios multos qui post eum populum illum docuerunt. Cum enim persequeretur eos Pharaon, levaverunt filii Israel oculos suos, et viderunt Ægyptios post se, et dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulcra in Ægypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti, ut educeres nos ex Ægypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in Ægypto, dicentes: Recede a nobis, ut serviamus Ægyptiis: Multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine (Exod. xiv). In deserto quoque Sin murmuravit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen et Aaron, et dixerunt: Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carnium, et comedebamus panem in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? (Exod. xvi.) In Rapnidim, ubi non erat aqua ad bibendum, jurgatus populus contra Moysen ait: Da nobis aquam ut bibamus. Cur exire nos fecisti de Ægypto, ut occideres et nos, et liberos nostros, ac jumenta siti? (Exod. xvii.) In Horeb fecerunt vitulum, et adoraverunt sculptile, et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum; oblitum sunt Deum qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari Rubro (Exod. xxxii; Psal. cv). Postquam autem profecti sunt de deserto Sinai, oritur est murmur populi quasi dolentium pro labore contra Dominum. Vulgus quippe promiscuum, quod descenderat cum eis, flagravat desiderio carnium, sedensque ac flens, junctis sibi filiis Israel ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in Ægypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones, porri quoque, et cæpæ, et allia. Anima nostra arida est, nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi man (Num. xi).

Sed et decem exploratores ex illis duodecim, quos direxit Moyses ad explorandam terram promissionis, detraxerunt terræ apud filios Israel quam inspexerant, dicentes: Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. Populus quem aspeximus, proceræ stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum Enac de genere giganteo, quibus comparati quasi locustæ videbamur. Fleverunt igitur filii Israel, et murmurati sunt contra Moysen et Aaron, dicentes: Utinam mortui essemus in Ægypto, et non in hac

vasta solitudine! Utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Ægyptum? Constatuamus nobis ducem et revertamur in Ægyptum (Num. xiii, xiv). Core quoque, et concilium ejus irritaverunt Moysen in castris Aaron sanctum (Num. xvi). Ad aquas contradictionis vexatus est Moyses propter eos, quia exacerbaverunt spiritum ejus (Psal. cv). In Setim fornicatus est populus cum filiabus Moab, et initiatus est Israel Beelphegor (Num. xxv). Denique terram bonam ingressi contaminaverunt eam in idolis suis, et in cunctis abominationibus suis. Incrassatus est enim dilectus, et recalcitravit: incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, et recessit a Deo salutari suo: Provocaverunt eum in diis alienis, et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt demoniis et non Deo; diis, quos ignorabant. Novi recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum. Dederunt Deo scapulam recedentes, et transgressi sunt leges ejus pessime (Zach. vii). Fornicata est super me Oolla, id est Samaria, et insanivit in amatores suos, in Assyrios propinquantes, vestitos hyacintho. Principes et magistratus, juvenes cupidinis; et in immunditiis eorum polluta est. Quod cum vidisset soror ejus Oliba, quæ est Jerusalem, insanivit et ipsa in amatores suos, et nudavit fornicationem suam in tantum ut plus esset impia quam gentes (Ezech. xliii). Omnes itaque declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (Psal. xliii), excepto semine sancto, quod perstitit in gente illa, quod non est excussum, quia benedictio Domini erat. Cumque mitteret Dominus servos suos prophetas, ut fructus istius vineæ acciperent, agricolæ, apprehensis servis ejus, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos Filium suum dicens: Verebuntur Filium meum. Agricollæ autem videntes Filium dixerunt intrate: Hic est hæres. Venite, occidamus eum, et habebimus hæreditatem. Et apprehensum eum ejecerunt extra vineam, et occiderunt (Matth. xxi). Et quomodo contra supradicta beneficia reddidit mala generatio prava et perversa, populus stultus et insipiens, videamus, fratres, et caveamus ne præcepta Salvatoris transgrediendo illis configurémur, as-imilemur, conformemur. Sunt multi vocati in sancta Ecclesia, pauci electi; multi sunt, qui exemplum illorum male vivendo sequuntur, ambulantes in comessionibus et ebrietatibus, in cubilibus et impudiciis, in contentione et æmulatione, configurantur se, sicut ait beatus Petrus apostolus, prioribus ignorantie suæ desiderii (I Petr. i), qui post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulant, damnationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes (II Petr. ii). Sed vix illis, ut ait Judas apostolus, qui in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione

Core perierunt. Hi sunt in epulis suis mane conviventes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum reservata est in æternum (Jud. 11-15). Isti sunt, secundum beatum Petrum apostolum, existimantes voluptatem diei delicias coinquinatationis et maculæ, deliciis affluentes, in conviviis luxuriantes, oculos plenos habentes adulterio et incestabili delicto, pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii (11 Petr. 21). De quibus Paulus terribiliter intonat dicens: Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestis, et participes sunt facti Spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque venturi sæculi, et prolapsi sunt, renovari rursus ad pœnitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsis Filium Dei et ostentui habentes (Hebr. vi). Per perpetratiorem etenim culpæ amittunt donum gratiæ, et tales se faciunt, ut rursus quantum ad illos, non quantum ad misericordiam divinam atque potentiam, ut inquam illis necessarium videatur, rursus Filium Dei pro redemptione ipsorum crucifigi, et ostentui haberi. Voluntarie enim nobis peccantibus post acceptam notiitæ veritatem jam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis namque est quædam expectatio iudicii et ignis æmulatio, quæ consumptura est adversarios (Hebr. x). Non relinquitur, ait, hostia pro peccatis voluntarie nobis peccantibus post acceptam notiitæ veritatis. Una est enim vera, et perfecta, et sola hostia, caro Christi semel in passione oblata pro peccato generis humani; quæ amplius pro nullius peccato crucifigetur, aut patietur, quia Christus resurgens ex mortuis jam non moritur (Rom. vi).

Quicumque igitur criminaliter aut damnabiliter peccant post acceptam gratiam baptismatis, pretium amittunt humanæ redemptionis, nec habent quid offerant pro peccato redemptionis jam factæ, nec amplius faciendæ pretio amisso. Sicut nec genus humanum habuisset post peccatum parentis primi originale hostiam, quam pro ipso peccato originali vel pro suo actuali obtulisset, nisi illi Pater summæ pietatis dilecti Filii sui assumptam humanitatem ab omni peccati macula per divinam potentiam mundificata ad offerendum gratis dedisset. Quæ videlicet humanitas Christi in cruce semel oblata omnes tam præcedentes quam sequentes ad vitam æternam prædestinatos effusione sui sanguinis culpa lavit, et æterno Patri, Adæ debitum solvens, reconciliavit. Una est ergo redemptionis hostia, qua amissa non relinquitur nobis altera. Sed quamvis ista tam gravia et terribilia sunt peccantibus, non est tamen impossibile apud Deum omne verbum (Luc. 1). Potest etenim misereri, et miseretur labentis, et ad eum pœnitendo revertentibus in hoc etiam tempore post amissam baptismi gratiam remittit culpam. Sed licet peccantibus pœnitentibus nunquam lon-

A ginqua sit divina miseratio; omnibus tamen forni-danda est post acceptam gratiam culpa, quia terribilis imminet sententia contemptoribus gratiæ; sicut ex ejusdem verbis Apostoli intelligi potest. Ait enim: Irritam quis faciens legem Moysi sine miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis deteriora putatis mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est, et spiritui gratiæ contumeliam fecerit? (Hebr. x.) Si sermo Veteris Testamenti, qui per angelos datus est, factus est firmus, et omnis prævaricatio accepit justam mercedis retributionem: quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem? (Hebr. 11.) Non igitur nos configuremus illis in prævaricatione, ne similes illis efficiamur in damnatione, sicut quidam in hoc tempore pravitatem illorum imitantes, et correptionem Scripturarum contemnentes, tot et tantis sceleribus se involvunt, ut merito de ipsis dici possit, quod ipsi sint in quos non solum devenerunt fines sæculorum, sed etiam vitiorum, non quod post eos non erunt vitia, sed quod minime valeat unquam gravius aut deterius ebullire vitiositas humana. Nec intelligunt quam districte, quam diligenter servanda sit sanctimonia, cum scriptum sit quod etiam in cogitatione impii erit interrogatio, nec sit allata pax in nativitate Salvatoris, nisi hominibus bonæ voluntatis (Luc. 11). Non solum enim in conspectu Dei purificandus est rivulus operis vel sermonis, sed et fons intimæ cogitationis. Si autem neglexerimus secundum ea quæ propter nostri scripta sunt correptionem corrigi, timeamus cum illis antiquis contemptoribus condemnari. Scitis, fratres, multiplices pœnas illis propter iniquitatem eorum fuisse illatas. Alii gladiis sunt occisi, alii cælesti igne combusti, alii terra glutiente absorpti, alii morsibus serpentum necati, alii Domino aliis modis percutiente mortui. In terra promissionis præcepta Dei transgredientes a gentibus sæpe sunt servituti subjecti. Denique de terra sua penitus evulsi, dispersi sunt per multas regiones, et continuæ servituti subditi, et (quod omnibus gravius est) a fide Salvatoris exclusi et perpetuæ damnationi deputati sunt. Non igitur efficiamur similes in culpa, ne simul cum illis cruciemur in pœna. Timeamus Dominum Deum nostrum, qui eduxit nos de Ægypto infidelitatis, et dedit nobis jucunditatem æternæ dulcedinis, et dedit nobis domos per bonam conservationem, hortos, vinea, oliveta per virtutum et bonorum operum fructificationem, et satiat nos per spiritualis gratiæ refectionem. Ipsi soli serviamus, ut per ipsius gratiam mereamus gloriam, in qua vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVII.

In festivitate Paschali, et corporis Christi.

Isti sunt dies quos observare debetis. Quarta decima die ad vesperam Pascha Domini est, et in quinta decima solemnitatem celebrabitis Altissimo Domino (Levit. xxiii). Divina providentia, genus humanum ad amissam beatitudinem revocare dispo-

nens, multiplices sacræ legis institutiones proposuit A hominibus Veteris Testamenti, quibus venturæ sacramenta redemptionis commisit; et qualiter quæque observare deberent patenter edocuit. Unde inter cætera sacramenta legalia quando Paschalem solemnitatem celebrarent, quæ speciale et præcipuum, quia redemptionis humanæ sacramentum erat, ostendit dicens: *Quarta decima die ad vesperam Pascha Domini est.* Nos igitur, fratres, quibus jam non sunt tenenda carnalia legis scripta, sed ea, quæ per illa sunt significata, nos, inquam, debemus altius fodere, et latentis boni fontem quærere, sub umbra veritatem, sub figura rem, sub duritia corticis medullæ teneritudinem, sub littera intelligentiam spiritualem, sub tegmine paleæ internam grani refectionem diligenter investigare. In B agro namque legis divinæ thesaurus sapientiæ latent occultus, quem qui invenit, invenit vitam, et haurit salutem a Domino. *Quarta decima die ad vesperam Pascha Domini est.* Magnum et evidens sacramentum habet numerus iste, qui ex denario et quaternario constat. Denarius namque significat completionem et finem legis, quaternarius exhibitionem et perfectionem evangelicæ prædicationis. Lex etenim decem præceptis comprehenditur. Et Evangelium quatuor libris continetur. Christus itaque veniens in carne, qui est finis legis, denarium legis complevit, et per assumptam humanitatem lucem evangelicæ doctrinæ declarans quasi quatuor dies consummavit. Et in consummatione prædicationis quatuor Evangeliorum, quasi in fine vel in vespera quatuor dierum, ipsemet Christus Phase celebravit, quia per nostræ fragilitatis naturam pro nobis in cruce moriens de mundo ad Patrem transitum fecit.

Debemus, charissimi, hoc Phase, id est hunc transitum Domini, in quo Ægyptios, videlicet demones tenebrosos subegit, et nos de potestate eorum liberavit, hunc, inquam, debemus semper cogitare, et ea, quæ in Veteri Testamento secundum litteram de hac solemnitate scripta sunt, in Novo spiritualiter observare. Debemus carnes agni comedere, caput ejus cum pedibus in intestinis vorare (Exod. xii). F. t. autem ibi mentio non solum agni, sed et hædi. Christus agnus est, Christus hædus; agnus justis, hædus peccatoribus, caput divinitas, D pedes humanitas. Caput ejus voramus, quando cum sana fide et summa devotione cogitamus ejus divinitatem. Pedes voramus, quando cum eadem fide et devotione cogitamus ejus humanitatem. Caput ejus voramus, quantum cogitamus ejus immensitatem sine dimensione, æternitatem sine tempore, simplicitatem sine diminutione. Caput voramus, quando eum cogitamus veraciter in omni essentia, in omni loco, in omni tempore: sed in omni essentia sine sui definitione; in omni loco sine comprehensione; in omni tempore sine mutabilitate. Caput voramus, quando cogitamus quod non potest loco mutari qui ubique est, nec tempore qui æternus est, nec sensu qui sapientissimus est, nec affectu qui optimus est,

nec augeri qui immensus est, nec minui qui simplex est, nec dividi qui unus est. Caput voramus, quando cogitamus ejus potentiam, sapientiam ac bonitatem. Potentiam, qua cuncta creat; sapientiam, qua cuncta gubernat; bonitatem, qua creata et gubernata conservat. Caput voramus, quando cogitamus eum supra omnia, subter omnia, extra omnia, intra omnia. Supra non elatum, subter non substratum, extra non exclusum, intra non inclusum. Supra præsidendo, subter sustentando, extra continendo, intra penetrando. Caput voramus, quando de ubertate domus Dei inebriati, et de torrente voluptatis ejus potati, cogitamus eum fontem vitæ esse, a quo bona cuncta procedunt, et lumen verum, in lumine et de lumine vero, non tamen duo luminaria, sed unum lumen. Caput voramus, quando beatorum angelorum concentum, et sanctorum per primam stolam jam glorificatorum laudes summo divinitati libatas cogitamus, et cœlestia bona, in quantum divina largiente bonitate possibile est, prægustamus. Pedes voramus, quando humanitatem ejus cogitamus. Pedes voramus, quando cogitamus Filium Dei pro nobis incarnatum, pannis involutum, in cuius vagientem, ubera lactentem, esurientem, sitientem, lassacentem, lacrymantem, captum, ligatum, colaphizatum, crucifixum, mortuum, sepultum, resurrexisset a mortuis, ascendisse in cœlum, sedere ad dexteram Patris, in die judicii venturum, et redditurum unicuique secundum opera sua. Intestina C ejus voramus, quando ipsius occulta et profunda sacramenta fideliter et devote cogitamus, quibus videlicet sacramentis ipse Christus est ab initio præsignatus, sicut multis oraculis est prophetatus. Istius agni carnis nocte comedimus, quia modo in sacramento Dominicum corpus accipimus, quando adhuc invicem conscientias nostras non videmus. Sed non comedamus quidquam ex eo crudum, nec credamus esse hominem purum; sed coquamus eum per divinitatis intelligentiam, non tamen aqua, ne præsumamus ejus mysteria discutere per humanam sapientiam, sed assum per Spiritus sancti gratiam. Si quid residui fuerit, quod vestram excedat intelligentiam, debet igni comburi, id est Spiritui sancto fideliter committi. Accingamus renes nostros per castitatem. Habeamus calceamenta in pedibus per defunctorum Patrum imitationem, baculos in manibus per vigilantiam pastorem. Comedamus panes azymos per simplicem doctrinam, lactucas agrestes per amaram penitentiam. Comedamus festinanter ut mandata Dei, mysteria redemptionis, gaudia patriæ cœlestis cum festinatione cognoscamus, et præcepta vitæ impleamus, quia et si hodie quod licet nobis bene agere scimus, utrum cras liceat ignoramus. Festinanter ergo comedamus, id est ad solemnitatem patriæ cœlestis anhelemus. Nemo in hujus vitæ itinere torpeat, ne in patria locum perdat.

Hæc de spirituali intelligentia breviter perstrinximus, ut de tanto sacramento, quantum possumus, colligamus. Comedamus, fratres, Phase, et non to-

lum comedamus, sed et faciamus. Faciamus Phase, A faciamus transitum. Transeamus de tenebris ad lucem, de mendacio ad veritatem, de vitio ad virtutem. Transeamus, in quantum possumus, de superbia ad humilitatem, de invidia ad charitatem, de ira ad tranquillitatem, de acedia ad exultationem, de avaritia ad largitatem, de ebrietate ad sobrietatem, de luxuria ad castitatem. Transeamus de malo ad bonum, de mundo ad Deum, ut moriamur mundo, vivamus Deo. Imitemur servi Dominum, discipuli Magistrum, ut sicut Christus de mundo ad Patrem transivit, ita et nos de impietate transeamus ad pietatem. Et in quinta decima die solemnitate celebrabitur altissimo Domino. Quinta decima dies totum tempus gratiæ, quod ab ascensione Domini Jesu Christi et missione Spiritus sancti protenditur, designat, in quo solemnitatem Domino celebramus, quia per gratiam ipsius debemus quinarium sensuum nostrorum per culpam corruptum, ad integritatem revocare, et denarium legis bene vivendo complere. Quindecim etiam per septem et octo dividuntur, quia nos debemus in hac solemnitate gratiæ taliter vivere, ut per septiformem gratiam Spiritus sancti mereamur adipisci octo beatitudines cœli. Isti sunt dies, dies videlicet humanæ redemptionis, dies gratiæ divini, quos observare debemus cessando ab opere servili, id est ab opere peccati, et non solum ab opere peccati, sed etiam a voluntate peccandi. Voluntas enim pro facto computatur. Quicumque autem dies istos voluerit observare (velle autem debemus omnes) semetipsum a malo studeat conservare, quia intantum quisque dies istos solemniter observat, inquantum a malo semetipsum conservat. Et tanto festiviores laudes divinitati immolat, quanto jucunditatem gratiæ defœcata mente tranquillius degustat.

Est et alius transitus in morte justi, quando anima, de ergastulo et vinculis carnis egrediens, liberata de tentationibus sæculi, transit ad gloriam libertatis filiorum Dei. Felix ille transitus, quo justus post actionem bonam recipit stolam primam; et evadens miseriam intrat gloriam; et post laborem invenit requiem. *Beati namque mortui qui in Domino moriuntur. Amodo jam, dicit Spiritus, id est Deus, et requiescant a laboribus suis (Apoc. xiv).* Hoc et- enim legis denario et Evangelii quaternario quasi quatuordecim dierum numero completo agunt ibi quintam decimam diem solemnem cum angelis coram Altissimo Domino. Ibi gaudentes cum beatis spiritibus in gaudio solemnitatis illius glorificationem suorum corporum feliciter expectant. Ibi habitantes in excelso vident Regem in decore suo. Est et aliud Pascha sive transitus, quando in die judicii in resurrectione generali sancta universalis Ecclesia de ærumna mundi transibit ad beatitudinem cœli, de mutabilitate temporis ad statum æternitatis. In hoc transitu induet hoc corruptibile incorruptionem, et mortale hoc induet immortalitatem, et absorbebitur mors in victoriam, et auferetur mors et

stimulus mortis (I Cor. xv). *Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, et non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora transierunt (Apoc. xxi).* Igitur quinque differentiis distinguere possumus Pascha, sive Phase, sive transitum dicamus. Primum fuit in percussione Ægypti, secundum in passione Domini, tertium in justificatione impii, quartum: in morte justi, quintum in assumptione et glorificatione totius Ecclesiæ, quæ est corpus Christi mysticum. In primo liberati sunt filii Israel de servitute Pharaonis, in secundo liberati sunt electi de jugo diabolicæ potestatis, in tertio liberatur justificandus de dominio iniquitatis, in quarto liberatur justus de vinculo carnis, in quinto liberabitur sancta B Ecclesia in omnibus filiis suis de corruptione mortalitatis. Tunc sancta mater Ecclesia prius in hoc sæculo lege per opera justitiæ consummata et Evangelio perfecto, veluti quatuordecim dierum circulo decurso, in quinta decima æternitatis celebrabit solemnitatem Altissimo Domino. Ibi enim sine termino Dei vacabit laudibus, et erit ei Deus omnia in omnibus. Nos autem, fratres, celebremus interim et observemus dies istos, dies redemptionis humanæ, dies gratiæ divini, secundum ea, quæ supradicta sunt, ut per præsens meritum veniamus ad futurum præmium, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat, per omnia sæcula sæculorum Amen.

SERMO XXVIII.

In festo Omnium Sanctorum.

Videns Jesus turbas, ascendit in montem, etc. (Matth. v). Quod Dominus octonarium, per quam ad octo beatitudines pervenit, discipulos docturus in montem ascendit, hoc nobis insinuat, quod qui sacræ doctrinæ verbum dispensat, non in valle pravi operis, non in campo effrenatæ dissolutionis consistere debeat, sed montem spiritualis conversationis per exercitia virtutum, et exhibitionem operum honorum ascendat. Sicut etiam scriptum est: *Super montem excelsum ascende, tu qui evangelizas Sion (Isa. xl).* Ascensio ergo in montem, sublimem designat conversationem, sessio Domini auctoritatem magisterii, apertio oris effectum prædicationis. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Alii sunt spiritu divites, alii quodammodo de spiritu nihil habentes, alii spiritu pauperes. Spiritu divites sunt superbientes, de spiritu nihil habentes, nimis pusillanimes. Spiritu pauperes humiles. Superbientes faciunt non facienda per elationem, pusillanimes facienda prætermittunt, et humiles facienda faciunt per humilitatem. Paupertas itaque spiritus nihil habens defectionis, nihil superfluitatis per viam regiam ducit ad beatitudinem supernam. *Beati mites.* Mites sunt lenes et patientes, qui neminem lædunt, et improbis cedunt. Sunt autem quidam, qui ita volunt esse mites, ut nihil curent de vita aliena, neminem de bono admoneant, neminem de malo corripiant. Sed talis lenitas non est multum lau-

clanda, quia patitur defectum, ubi debet exercere virtutis effectum. Tales igitur debent esse mites, ut neminem lædant, mala illata patienter sustineant, et non solum suam, sed nec alienam negligent vitam, ut, si opus fuerit, et bonis ad meliora exhibeant exhortationem, et malis de malo correptionem. Est etenim modus in rebus, quia sicut homo non debet esse nimie asperitatis, sic nec debet esse nimie lenitatis, ut inter dexteram et sinistram per discretam mansuetudinem ad beatitudinis perveniat terram. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Luctus solet esse pro amissione charorum, sicut quando aliquis amittit charos suos, patrem, matrem, filium, aut aliquem propinquum. Ille! quam multi lugent charos suos, qui nequaquam lugent semetipsos! Quam multi lugent damna corporalia, qui lugere contemnunt damna spiritualia? Quando aliquis infirmatur aut moritur, lugent amici. Quando autem peccat damnabiliter, quando fornicatur, quando dicit fratri *fatue*, quando videt mulierem ad concupiscendum eam, nemo luget. O sanitas insana! o visio cæca! o vita mortua! De his quæ non lugenda sunt lugent, et quæ parum lugenda graviter lugent; et graviter lugenda spiritualia, scilicet damna, non lugent, vel etiam de ipsis rident. De istis, inquam, prophetavit Isaias dicens: *Væ qui dicitis bonum malum et malum bonum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum (Isa. v).*

Lugeamus, fratres, amissionem carorum, sed plus lugeamus amissionem honorum operum, amissionem virtutum. Lugeat corruptus amissionem virginalis integritatis. Lugeat superbus amissionem humilitatis. Lugeat iracundus amissionem internæ tranquillitatis. Lugeat avarus amissionem largitatis. Lugeat ebriosus amissionem sobrietatis. Lugeat acediosus amissionem spiritualis exultationis. Lugeat invidus amissionem charitatis. Beati, namque qui lugent modo per poenitentiam, quia consolabuntur per indulgentiam, deinde per justitiam, postremo autem per gloriam. Possumus autem dicere tria esse genera spiritualiter et fructuose coram oculis Creatoris lugentium. Alii namque lugent pro indulgentia culpæ, alii lugent ex suavitate gratiæ divinitus sibi collatæ, alii ampliori fervore accensi lugent ex desiderio futuræ gloriæ. Et in his omnibus beati qui lugent, quia *qui seminant in lacrymis, in exultatione metent (Psal. cxxv). Absterget enim Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, et non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, quoniam priora transierunt (Apoc. xxi).*

Beati, qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Omnes homines esuriunt et sitiunt, sed alii esuriunt et sitiunt malum, alii esuriunt et sitiunt bonum. Alii etenim esuriunt et sitiunt aurum, argentum, vestes pretiosas, prædia, terras, vineas, domus, equos; et possessiones innumeras. Ista tamen omnia bona sunt in se; sed in hoc quodammodo mala esse dicuntur, quod a malis male esuriunt et

sitiuntur. Sic et Dominus iniquum dixit mammona, id est divitias, non quod res divitiarum essent iniquæ, sed per iniquitatem acquisitæ. Alii esuriunt et sitiunt potestates et honores, alii voluptates, alii salutationes in foro, primos recubitus in cœnis, et primas cathedras in synagogis, et vocari ab hominibus Rabbi. Sed tales non possunt fieri beati, quia non possunt saturari. Totus enim mundus nequaquam homini sufficeret, qui est dominus mundi. Non enim impletur oculus visu, nec auris impletur auditu, nec in cæteris sensibus potest homo saturari ex eorum delectationibus. Quod rex David bene consideravit, qui quamvis haberet ad comedendum et bibendum non solum ad necessitatem, sed etiam si vellet ad superfluitatem, tamen dixit: *Satiabor cum apparuerit gloria tua (Psal. xvi).* Esuriamus et sitiamus non transitoria, non terrena, sed justitiam, quia per esuriam et sitim justitiæ pervenimus ad satietatem æternæ gloriæ. *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* Si ergo vis misericordiam accipere, misericordiam exhibe: *Dimittite, inquit, et dimittemini. Secundum enim mensuram qua mensi fueritis, remetietur vobis.*

Beati quoque misericordes, qui aliis in miseriis suis assistunt, et eos secundum possibilitatem suam protegunt et defendunt *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Mundo corde sunt illi, qui nec pulvere inutilis cogitationis, necluto felantur pravæ delectationis. Mundo corde sunt, quos non tegit nebula terræ ignorantia, nec corrumpit ardor concupiscentiæ. Mundemus igitur corda nostra ab omni ignorantia per inquisitionem veritatis, et ab omni perversa concupiscentia per amorem virtutis, ut mereamur Deum videre in gloria regni cœlestis. *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Pacifici sunt, qui in semetipsis pacem facere et custodire volunt, qui vitia adversantia subigunt, virtutes erigunt, et quidquid in se perverse cogitationis, locutionis, operisve deprehenderint, prudenter et potenter expellunt, nec aliquid perturbationis in regno suæ dominationis esse permittunt; et si quid eis adversitatis contigerit, pacem tamen suam servant, et cuncta cum cordis sui tranquillitate judicant. Pacifici qui non tantum in se pacem custodiunt, verum etiam alios discordantes ad unitatem pacis reducunt. Pacifici sunt, qui dum eis a malis mala inferuntur, mala minime retribuunt, sed cum his qui oderunt pacem, pacifici sunt (*Psal. cxix*). *Isti filii Dei vocabuntur,* quia Deus summa pax est, et omnia cum tranquillitate judicat, filii Dei, fratres Christi. Isti filii per gratiam, Christus Filius per naturam. Hæredes Dei, cohæredes autem Christi.

Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Multi patiuntur persecutionem, sed alii patiuntur propter culpam, alii patiuntur propter justitiam et innocentiam. Sed dicit aliquis: Nemo potest modo per persecutionem attingere ad beatitudinem quia nunc in pace consistunt omnia, et sancta Ecclesia fere de nulla

parte patitur adversa. Et ego dico quod ubique persecutiones sunt, quia quotidie in penetralibus sanctæ Ecclesiæ persequitur Cain Abel, Ismael Isaac, Esau Jacob, id est impius justum; et si quis persecutionem non patitur ab extraneis, patitur tamen a falsis fratribus. *Omnes enim, qui pie volunt in Christo vivere, persecutionem patiuntur (II Tim. III).* Quia igitur non cessant persecutiones, patientia nobis necessaria est, ut reportemus reprobationes (*Hebr. X*). Væ autem iis qui perdunt patientiam, quia perdunt et patientiæ coronam. Non ergo murmuremus si in paucis vexemur, quia in multis bene disponemur (*Sap. III*). Igitur per paupertatem spiritus pertingitur ad regnum cælorum, per mansuetudinem sive lenitatem ad terram viventium, per luctum ad veram consolationem, per justitiæ sitim et esuriam ad supernæ jucunditatis satietatem, per misericordiam temporaliter factam ad misericordiam æternam, per cordis munditiam ad Dei visionem, per pacem ad Dei filiationem, per præsentem persecutionem ad æternam cælestis regni tranquillitatem et requiem.

Beati namque pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint, etc. Superius locutus est omnibus electis, modo apostrophiam facit ad apostolos, quamvis et hæc et alii electis convenient, ostendens apostolis in his verbis quanta pro ejus nomine passuri essent. O quam pauci sunt, qui his verbis Domini oculos cordis intendant, et per eorum admonitionem beatitudinem querant. Quam multi sunt, qui, pro parva verborum injuria, reddunt si possunt verbera, et si id perficere non valent quod conantur, hoc tamen et majora conantur. Quam bene apostoli sancti verba ista suis cordibus impresserunt, qui ibant a conspectu consilii gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (*Act. V*). Notandum autem quod ait *mentientes et propter me*. Si enim homines quando nobis maledicunt, juste nobis maledicunt, jam non habemus meritum. *Gaudete et exsultate*. In multis decipimur, fratres. Quando nobis arrident sæcularia, quando vulgus vanis laudibus nos attollit, gaudemus et exsultamus cum magis dolere magisque flere deberemus, quia magis periculum habent prospera quam adversa, laudes quam vituperationes. Sed audiamus quod apostolis salubre gaudium, quæ salubris exsultatio demonstretur, cum eis in contumeliis et persecutionibus gaudendum esse et exsultandum denuntiatur. Subjuxit autem causam dicens: *Merces enim vestra multa est in cælo, Merces ista, fratres, multa est, magna*

est, pretiosa est, diuturna est: Tam multa est, quod non potest numerari; tam magna est, quod non potest comprehendi; tam pretiosa est, quod non potest æstimari; tam diuturna, quod non potest finire, Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXIX.

De homine a legione possesso.

Exeunti Jesu de navi occurrit de monumentis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis, etc. (Marc. V.) Dæmoniacus iste, quem legio possidebat, populum gentium ab universitate dæmonum diu possessum designat. Populus namque gentilis tandiu ab omnibus dæmonibus possessus tenebatur, quandiu per multiplicem idolatriæ cultum illis omnibus famulabatur. *Gentiles etenim, sicut ait Apostolus, mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium. Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt et servierunt creaturæ potius quam Creatori qui est benedictus in sæcula. Amen (Rom. I).* Catenæ vel compedes, quibus ligabatur quasque frangebat, sunt naturalis legis præcepta, sive gentilium legum Jecreta quibus a malo refrenari debuerat, significant. Sed catenas et compedes dæmoniacus ligatus frangebat, quia gentilis populus quanto amplius his aut illis præceptis ligabatur per malorum prohibitionem, tanto furiosius ea rumpebat per transgressionem. Et habitabat in monumentis, quia conversalatur in fetidis et mortuis operibus. De hac ruptione catenarum et compedum hoc modo Paulus intulit dicens: *Femine eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum, qui est contra naturam. Similiter et masculi, relicto naturali usu femine, exarserunt in desideriis suis invicem masculi in masculos turpitudinem operantes, et mercedem (quam oportuit) erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant quæ non conveniunt. Repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque fœdere, sine misericordia (ibid.).*

Ecce quomodo legio hominem possidebat, quomodo catenas et compedes rumpebat, quomodo in monumentis habitabat. Qui bene nocte et die in monumentis, et in montibus clamasse, et lapidibus se conscidisse dicitur, quia et in adversis et in prosperis populus gentium in fœda actione, et vana elatione impudenter se esse propalabat, et lapideorum idolorum cultura semetipsum lacerabat. Grex porcorum, qui juxta montem pascebat, et quem legio de homine pulsa intravit, et in mare præcipitavit, multitudinem infidelium et quorumlibet immundorum exprimit hominum. Qui recte juxta montem pascebat, dum per superbiam elati, porcorum ai-

multitudine ad ima curvi, superna nesciunt, et solis se transitorii bestialiter immergunt. Et dum se inquinamento carnis aut spiritus polluunt, more porcorum in luto pastum quærunt. Heu quam multiplex est multitudo ista porcorum, hominum scilicet bestialiter et turpiter viventium, et porcos, qui in infimis tantum bonum suum quærunt, imitantium! Ut enim de paganis et Judæis taceamus, quis numerare posset multitudines falsorum Christianorum, qui, quamvis baptisma perceperint, spiritui gratiæ tamen contumeliam facientes, male vivendo de semetipsis eum expulerunt, et horrendis se sceleribus polluerunt? Qui tamen duo millia figuraliter esse dici possunt: duo, quia divisi sunt a bono; millia, quia perfecti sunt in malo. Legio ergo ab homine pulsa porcos ingreditur, quia dæmones ab illis, qui ad vitam æternam prædestinati sunt, per gratiam Redemptoris fugati, malis male viventibus et terrenis intendentibus dominantur. Quod tamen non faciunt, nisi Jesus prius concedat, quia nec malos tentare præsumunt, nisi potentia divina permittat. Grex vero porcorum a legione in mare præcipitatur, dum per dæmones malorum universitas ad infernalem amaritudinem perducitur.

Viderunt homines civitatis illius a legione liberatum sedere ad pedes Jesu vestitum et sanæ mentis, et timerunt. Sessio ad pedes Domini significat humilitatem, et bonorum operum imitationem, vestitus bonam actionem, sanitas mentis justificationem. Et rogaverunt Jesum, ut discederet de finibus eorum. Sicut Petrus memor fragilitatis suæ dixit: *Ezi a me, Domine, quia homo peccator sum* (Luc. v); sic et isti adhuc infirmi timerunt, et eum ut de finibus eorum discederet rogaverunt. Ait Jesus liberato: *Vade in donum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, suis primum salutem sibi factam prædicare, et eos ad salutem percipiendam provocare, quia et ipse eis propter cognitionem carnis magis debitor esse videtur, et ipsi forsitan illi citius credent quam alieno. Sed quam multi intra ambitum sanctæ Ecclesiæ continentur, qui hoc exemplum minime sequuntur? Quam multi sunt, qui de suis parentibus inquirunt utrum corpore sani sint, utrum habeant victum, utrum vestitum, domos, agros, equos, greges, sarmenta, aurum, argentum, pacem temporalem, utrum gratiam potentum et divitum possideant, et sic de iis quæ ad corpora pertinent circa amicos suos solliciti sunt; de iis vero, quæ ad salutem animarum necessaria sunt, sollicitudinem nullam gerunt! Timendum est autem, ne tales ad antiqua vitia relapsi sunt, et quod ipsi jam salute careant, quam nec suis prædicare curant. Qui namque spirituales sunt, et qui ea quæ sunt spiritus sentiunt, de suis diligenter inquirunt, an sint a vitiis puri, a peccatis liberi, virtutibus ditati, bonis operibus pleni, utrum pacem Dei habeant cum omnibus, utrum bonum operentur ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Isti etenim liberatum istum imi-*

A tantur qui ad vocem Domini salutem sibi factam aliis studuit nuntiare, et per Decapolim prædicare. Decapolis quæ est regio decem civitatum. sanctam Ecclesiam designat, quæ Decalogum legis servat. Et in Decapoli salutem sibi factam prædicat, qui sanctæ Ecclesiæ fidelibus a diabolo se liberatum esse verbis et operibus bonis demonstrat. Studeamus et nos, si nondum liberati sumus, a diabolo liberari, et si jam nos liberatos cognoscimus, salutem aliis prædicemus, quam nos obtinuisse gaudemus, memores ejus quod scriptum est: *Qui non est mecum, contra me est, et qui non colligit mecum, dispergit* (Matth. xii; Luc. xi). Et item: *Qui audit, dicat: Veni* (Apoc. xxi). Nunc ergo sic audiamus, et sic dicamus in via, ut remunerari mereamur in patria. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula.

SERMO XXX.

In festivitate unius confessoris.

Homo quidam peregre proficiens vocavit servos suos, et dedit illis bona sua (Matth. xxv). Homo iste est Christus, servi Christiani, profectio ascensio, bona dona, quinque talenta exterior scientia quinque sensibus acquisita, duo talenta intellectus et operatio bona, unum talentum intellectus tantum, multiplicatio talentorum, exercitatio virtutum et exhibitio bonorum operum ad justificationem propriam et ad utilitatem alienam. Servus, qui pecuniam Domini in terram abscondit, significat falsos Christianos, qui acceptum ingenium in rebus terrenis et transitoriis expendunt, arctioris vitæ vias ingredi metuunt, acceptam divinitus scientiam aliis prædicando multiplicare parvipendunt, erubescunt et contemunt. *Meto ubi non seminavi, congrego ubi non sparsi.* Quasi dicat: Non solum ab illis quibus gratiam operandi et prædicandi tribui fructum operis et prædicationis requiro, sed et illos, quibus nihil gratiæ tribui, pro infructuositate et sterilitate condemno. *Serve male, et piger.* *Serve*, quia mihi servire debuisses operando et prædicando, *male* malum faciendo, *piger* a bono cessando. *Oportuit te committere pecuniam meam nummulariis, et veniens ego cepissem quod meum est cum usura.* Nummularii sunt, quæ audita prædicatione, facto et verbo, ea quæ audierunt multiplicare satagunt. Ac si diceret: *Accepta gratia mea bonæ operationi et prædicationi intendere debuisses.* Quod si fecisses, non solum te, sed et alios multos exemplo et verbo tuo mihi lucrificasses. Sed quia per pigritiam tuam, qua a bono cessasti; et per malitiam tuam, qua malum fecisti, damnum mihi non solum justificationis tuæ, sed et alienæ intulisti; et ideo de malitia et pigritia tua juste te arguo et condemno. *Tollite ab eo talentum, et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et abundabit, ei autem, etc.* Habenti meritum dabitur præmium. *Dabitur* quantum ad remunerationem, *abundabit* quantum ad beatitudinem. *Ei autem, qui non habet etiam id, quod habere videbatur auferetur ab eo;* quia falsus quisque Christia-

nus in damnatione nec nomen Christianitatis permittetur habere : et sicut nunc nudus est a sacramentorum interiori veritate, sic tunc foris nudabitur exteriori obumbratione. Provideat itaque sibi humana conscientia nunc in tempore, ut postmodum de præmio gaudeat in æternitate. Sic et talentum doni cœlestis expendat, ut non damnationem, sed salvationem in fine recipiat. Nemo dicat : Sufficit mihi ipsi intendere, mihi soli providere. De me redditurus sum rationem, nolo salutem alterius quærens periclitari. Non sum eruditus in Scripturis, nec facundus in verbis, modicum scio, nunquam pro tantillo si non prædicetur, Deus quemquam accusabit aut damnabit. Quot etenim hominibus quisque quantum ad se pertinet prodesse potest verbo, de tot Deo damnatum facit ex silentio, et de tot non injuste redditurus es rationem in iudicio.

Qui igitur multa novit, multa dicat; qui pauca novit, pauca dicat, et quantum quisque novit, tantum dicat. Qui scit vel unum Evangelium vel unum virtutis exemplum, quidquid habet per cognitionem aliis tribuat per prædicationem. Non consideret sexum, ætatem, personam, tempus, locum, sed prædicet omnibus, semper, ubique, masculis, feminis, senibus, juvenibus, divitibus, pauperibus, in prosperitate, in adversitate, die, nocte, mane, meridie, vespere; in Ecclesia, in platea, in via, in agro, in terra, in mari, omnibus semper, ubique bonum quod novit dicat, si adsit qui audire possit. Sunt namque multi, qui in his omnibus spectabiliora semper considerant, et his oppositis prædicare recusant, quasi Deus superiora prospiceret, et inferiora non curaret, cum nonnunquam quæ hominibus videntur infima, apud Deum habeantur summa. Sunt etiam quidam, qui numerosiori populo aliquando prædicant, paucis vero loqui nunquam curant. Et qui majori culpa apud Deum se obligant, quia verbum Dei sive præ pudore, sive præ superbia et pompa divitiarum penitus proferre recusant. Qui igitur talentum cogniti boni prædicando expendit, largitori talentum lucrificat, etsi non in alio, tamen in semetipso, quia quamvis ille qui audit, malum non derelinquat, bonum non faciat, ille tamen, qui loquitur, in eo tamen quod loquitur, animam suam liberat, et audientem ignorantia non excusat, et ideo illum divina sententia justius damnat. Nemo autem est qui possit se ab hac talenti erogatione excusare, quia nemo est qui non valeat aliquem verbo suo ad meliora provocare. Quod autem multi qui ad ministerium prædicationis signati sunt, et ejusdem ministerii sumptus sumunt, et de eis delicate et luxuriose vivunt, quod inquam divinas Sripturas nesciunt, de torpore et ignavia sive contemptu arguendi sunt, quia Ecclesiæ ubique bibliothecis, homiliariis, expositionibus, tractatibus repletæ sunt et ipsi lectioni et meditationi Scripturarum studium nullum impendunt. Erubescant ergo quarumdam Ecclesiarum ministri inutiles, inscii et ignavi, torporem excutiant, libros legant, talentum expendant, tempus redimant, quoniam dies mali sunt. Omnibus denique

A modis quibus possumus nosmetipsos emendare vel alios adjuvare debemus, talentum Dominicum erogare, et erogando multiplicare, utpote de quo in districto iudicio reddituri sumus rationem. Sic, fratres, talentum expendamus in mundo, ut in gaudio Domini gloriari mereamur in cœlo. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXI.

De tabernaculis filiorum Israel.

Legimus in pagina Veteris Testamenti (*Levit. cxxiii*) Dominum per Moysen filiis Israel præcepisse, ut mense septimo solemnitatem Tabernaculorum septem diebus diligenter celebrarent, quatenus posteri per hanc observationem patres suos de Ægyptiaca servitute liberatos in deserto quadraginta annis in tabernaculis habitasse reminiscerentur, et Deo liberatori suo per hanc recordationem propensius gratias referrent. Quem videlicet sacræ solemnitatis ritum postmodum observantes, ob omni opere servili cessabant, in montem conscendebant, ramos arboris pulcherrimæ olivæ, myrti, spatulas palmarum, salices de torrente, et ramos ligni numerosi ac densarum frondum cædebant, et in domatibus suis, id est tectis domorum, quæ videlicet tecta Palestini æqualia facere solebant, sive etiam in atrii mansionum suarum tabernacula erigebant, victimas Domino immolabant, tubis clangebant, magno ac diverso epularum apparatu reficiebantur, et coram Domino Deo suo lætabantur. Nos autem qui non figuras, sed veritatem tenere debemus, non litteram occidentem, sed spiritum vivificantem inquiramus; et quid nobis antiquorum exemplo non carnaliter, sed spiritualiter sit servandum, subtiliter attendamus. Quis est ergo iste mensis septimus, in quo in tabernaculis præcipimur habitare, nisi tempus gratiæ, in quo septiformis Spiritus per universum mundum tribuitur fidelibus? Qui sunt septem dies, nisi presentis temporis, quod septem dierum circulo et curriculo volvitur, series? Quæ sunt tabernacula, nisi sanctæ et honestæ conversationis exempla diversis virtutibus et operibus bonis, quasi diversis ramis et ramorum frondibus constructa?

Mense itaque septimo septem diebus in tabernaculis debemus habitare, qui in hoc tempore gratiæ in dono septiformi Spiritus sancti, et in omni vita nostra, quæ septenario dierum agitur, debemus virtutes exercere, bona opera exhibere. Patres nostri, scilicet Apostoli, quorum sumus filii, in sanguine agni de Ægyptiaca servitute liberati, annis quadraginta per eremum in tabernaculis habitaverunt, quia in passione Christi de tenebrosa mundi dominatione redempti, in vita spirituali, quæ per eremum figuratur, ab omni illicita delectatione abstinendo, et Decalogum legis, et quaternarium Evangelii observando, quasi quadragenarium complendo, virtutes exercuerunt, bona opera exhibuerunt et in his omnibus se non hic manentem civitatem habere, sed futuram inquirere monstraverunt. Ipsi quoque de-

hemus assimilari, vitam ipsorum imitari, peregrinationis reminisci, et in spiritualibus habitando tabernaculis continuas grates agere Deo omnium suorum liberatori. Sed ut congrua et digna sacratissimæ solemnitati valeamus tabernacula construere, studeamus carnales affectiones, terrenas cupiditates, mundanas vanitates, sæculares actiones deserere; ac generalium cogitationum consuetudinem transcendentes, in montem, id est altiorem Scripturarum meditationem, et cœlestis boni sublimem speculationem aggrediamur, et virtutum et honorum operum frondosos ramos decerpere, et tabernacula honestæ conversationis festinemus erigere, quibus in tantæ solemnitatis observatione contra æstum vitiorum, ventum tentationum, imbrem persecutionum muniamur. Præcipitur autem nobis ut cessemus ab omni opere servili, quia prohibetur nobis consensus et affectus peccati. *Qui enim facit peccatum, seruus est peccati (Joan. viii).* Nec solum foris in opere, sed intus in corde peccatum perpetratur, sicut scriptum est. *Etenim in corde iniquitates operamini in terra (Psal. lvi).* Et alibi: *In cogitationibus impii erit interrogatio (Sap. i).* Sed et pax non est annuntiata in natiuitate Salvatoris nisi hominibus bonæ voluntatis (*Luc. ii*). Hinc ergo perpendite quantum jubemur cessare ab opere servili, in quibus non tantum reprehenditur actus, sed etiam consensus peccati. Inter spirituales vero arbores, scilicet virtutes, est charitas pulcherrima, quæ et in cœlum erigitur per dilectionem Dei, et usque ad terminos terræ dilatatur per dilectionem proximi. De cuius laude et pulchritudine scriptum est: *Si linguis hominum loquar et angelorum, si habuero omnem fidem et omnem scientiam, et si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, et si tradidero corpus meum ita uardeam, et cætera quæ ibi continentur, charitatem autem non habeam, nihil sum, nihil mihi prodest (I Cor. xiii).* Hujus igitur pulcherrimi ligni ramos debemus habere, quia charitatis intimæ cogitationibus et affectibus nos debemus obumbrare. Oliva etiam fundit oleum quod cunctos excedit liquores, recte misericordiam exprimit, quæ multas alias virtutes transcendit. Myrtus bonum habet odorem, et significat bonam opinionem, longe lateque redolentem. Hanc habere debemus in constructione nostri tabernaculi, quia in omni loco debemus esse bonus odor Christi. Aliter: Myrtus temperativæ virtutis est, ita ut dissoluta membra temperando restringat et ideò temperantiam recte designat. Palma, quæ victoriam manum adornat, victoriam non inconvenienter figurat. Hanc debemus habere, ostendentes nos carnem, mundum, diabolum vicisse. Habeamus quoque salices de torrente, ut in hac mortali vita, quæ modo torrentis decurrit, casto corde et corpore Domino valeamus deservire. Salices quippe, quæ sine fructu sunt et steriles, castas cogitationes et officia carnis ab illicita delectatione propter regnum cœlorum castrata figurare possunt. Salices ergo ex nomine habere præcipimur quia sine munditia

A solemnitatem Domini digne celebrare non valemus. Quæramus et ramos ligni nemorosi sive densarum frondium, ut videlicet habeamus aliarum multiplicationem virtutum, ex quibus omnibus scilicet virtutibus et foliis ex ipsis procedentibus, id est bonis operibus erigere debemus tabernacula, id est sanctæ conversationis exempla, quibus nos advenas in hoc mundo et peregrinos sicut omnes Patres nostros demonstremus, non hic habere manentem civitatem, sed futuram inquirere patenter ostendamus.

Quæ denique tabernacula in domatibus et in atriis nostris antiquorum exemplo debemus figere, et in ipsis manere, quia debemus omnem miseræ carnis hujus delectationem cœlestis boni desiderio transcendere, et ipsum quoque mundum, qui circa nos est, dilatatione cordis egredi, ut superna et immensa bona sublimius et perfectius possimus contemplari. Offeramus etiam sacrificium Domino, non sanguinem vitulorum, sed fructum laborum consentientium nomini ejus. Sacrificium namque laudis honorificat eum, et illic iter quo ostendit salutare suum. Sed et hoc facientes implebimus quod psalmus ait: *Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ (Psal. cxviii).* Clangamus tubis per officium prædicationis, ut et aliis recta prædicemus, et ad observantiam tantæ solemnitatis eos convocemus. Scriptum quippe est: *Qui audit, dicat: Veni (Apoc. xxi).* Et Psalmista: *Labia mea non prohibebo, Domine, tu scisti. Justitiam meam non abscondi in corde meo, veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo (Psal. xxxix).* Epularum apparatu nos reficiamus, ut corporis et sanguinis Christi communionem, et spiritualium charismatum participationem nosmetipsos dignos pro viribus efficiamus. Talibus enim epulis interior homo noster impingitur, tali epulatione ejus Deus delectatur. Gaudemus non in mundo, sed in Domino, quemadmodum Apostolus nos admonet, dicens: *Gaudete in Domino semper, iterum dico: Gaudete (Philipp. iv).* Si in Domino gaudemus, vox exultationis et salutis erit in tabernaculis nostris, non vox exultationis et perditionis, quæ est in tabernaculis impiorum, quorum præstolatio et exultatio furor, qui latantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (*Prov. ii*).

D Si ergo solemnitatem tabernaculorum digne celebrare volumus, hæc omnia non carnaliter, sed spiritualiter observemus. Cessemus ab opere servili abrenuntiantes affectibus peccati. Ascendamus in montem per meditationem sacri eloquii, et speculationem boni superni. Colligamus ramos arboris pulcherrimæ per charitatem fraternam, olivæ per misericordiam, myrti per temperantiam, palmarum per victoriam, salicum per castitatem, ramos densarum frondium per aliarum virtutum multiplicem exercitationem. Et erigamus tabernacula per honestam conversationem, in domatibus nostris corruptionem carnis nostræ devotione mentis transcendendo, et in atriis nostris ipsum mundum dilatatione cordis exiendo. Immolemus, sed hostiam laudis;

clangamus, sed tuba prædicationis; epulemur, sed A participatione sacramentorum Christi, et dulcedine gratiæ cœlestis; exsulemus, sed gaudio lætitiæ spiritualis. Quæ cuncta septem diebus facimus, si per omnem vitam nostram, quæ septem dierum circulo volvitur, hæc agere non cessamus. Istam denique solemnitate secundum præceptum legis in die octavo consummabimus, quando in die resurrectionis absorpta morte in victoriam a corruptione ad incorruptionem, a mortalitate ad immortalitatem pertingemus, quia si nunc septem dies perficimus in itinere, octavum tunc celebrabimus in perventione, quando videlicet gaudium et lætitiā tenebimus, quando fugiet dolor et gemitus, quando absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, quando timentibus se multitudinem dulcedinis suæ revelabit, quam adhuc illis abscondit, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam præparavit Deus diligentibus se. Quam nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXII.

De apostolis, vel aliis prædicatoribus.

Fulgebunt justi, et tanquam scintillæ in arundinetis discurrent. Judicabunt nationes, et regnabunt in æternum (Sap. III). Magna, mirabilis, et pretiosa est, charissimi fratres, in his verbis laus sanctorum, magnum præclarum et sublime refulget in eis meritum, et præmium eorum. De quibus omnibus sermo propositus quatuor ponit verba, dicens quod *fulgebunt, discurrent, judicabunt, et regnabunt.* Fulgere pertinet ad virtutem, discurre ad prædicationem, judicare ad resurrectionem, regnare ad beatitudinem. Fulgent ergo justi virtute, discurrent prædicatione, judicabunt in resurrectione, regnabunt in beatitudine. Fulgebunt justi; diversos justos diversis virtutibus novimus fulsisse. Fulsit namque Abel per innocentiam, Noe per justitiā, Abraham per fidem, Isaac per longanimitatem, Jacob per tolerantiam laboris, Joseph per continentiam carnis, Moyses per mansuetudinem, Josue per fortitudinem, Samuel per charitatem, David per humilitatem, Elias per zelum justitiæ, Daniel per virtutem abstinentiæ, sanctus Joannes Baptista per sanctitatem eximiam, beata et intemerata virgo Maria per specialem humilitatis et integritatis gratiam. Alios denique sequentibus temporibus fulsisse similiter per fidem, alios per spem, alios per charitatem, alios per humilitatem, alios candore-castitatis, alios effusione sanguinis, alios quarumlibet aliarum exercitatione virtutum, alios multorum bonorum exhibitione operum. Sed (unde graviter dolendum est, et quod sine magno gemitu dicendum non est), nos cernimus multos, in ordine et professione sanctitatis constitutos, habitu clericali vel religioso palliatos, a sancto proposito apostatate, et in exercendis operibus justitiæ torpere, ad honores sæculares anhelare, terrenarum rerum cupiditatibus inhiare, ad mun-

danæ curiositatis instabilitatem suspirare, et sanctæ quietis et internæ contemplationis penitus oblitos, exterioribus negotiis tractandis absque omni bona intentione impudenter ac turbulenter se inferre: et qui prædictarum virtutum deberent fulgore splendere, contingit nonnunquam vitiorum nigredine sordere, intantum ut prophetica admiratione cogamur proclamare: *Quomodo obscuratum est aurum? mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum (Thren. IV).* Videmus Isaiæ prophetiam in quibusdam impleri, videlicet pueros deficere in labore, et juvenes in infirmitatem cadere, id est quosdam conversos, nuper tramitem boni propositi ingressos, qui quasi necdum viribus exhaustis alacriter deberent currere, viriliter agere, et portando pondus diei et æstus rubiginem peccatorum suorum studiose purgare; videmus, inquam, eos multiplices pigritandi et evagandi occasiones impudenter quærere, et concepti spiritus fervorem in fructu boni operis non ostendere, sed per teporem resolutos steriles permanere. Nec ista tam mordaciter dicentes, piam illorum sollicitudinem qui fraternæ necessitatis curis inserviunt imprudenter culpamus, sed quorundam, qui in via suæ professionis non recte incedunt, pravitate reprehendimus. Nec solum ad prædictarum virtutum fulgorem consequendum, debemus horrere, delestari, et cavere mala, sed etiam de bonis eligere meliora, ut qui necessitatibus proximi per charitatem ministrat, si se ad internæ contemplationis secretam sublimitatem pertingere posse conspiciat, ut, secundum vocem propheticam, sedens solitarius et se levans super se fiat ex Jacob Israel, ex Lia fiat Rachel, ex Phenenna fiat Anna, ex Martha fiat Maria. Cujus rei hortamenta, ut videlicet actioni contemplationem præferamus, nobis præbet non tantum Jacob, qui magis Rachel dilexit quam Liam, sed et Elcana, qui plus amavit Annam quam Phenennam, et Maria, quæ optimam partem elegisse dicitur, et verus Caleb filium Jephone, de quo legitur quod nec senio fractus, nec labore fatigatus petierit sibi a Josue montem dari, ut gigantes illic habitantes expugnaret, et montem quem sibi Deus promiserat possideret (*Jos. XIV*). Qui etiam testatus est quod eadem fortitudo in se perseveraverit, quam habuerat in multis annis transactis, quando ad ipsam terram explorandam missus fuit.

Sed (quod sine magno mœrore proferendum non est) pauci sunt, qui istius viri exemplo in eodem virtutis vigore perseverent, et infimis contemptis, expugnatisque dæmonibus ad sublimia conscendere tentent. Sed nos, fratres charissimi, eximia Patrum exempla spiritaliter mente colligamus, et meliora bonis præferentes potiora semper eligamus, ut ad prædictarum virtutum fulgorem quoquomodo pertingamus, Nemo contra consilium vel voluntatem sui prælati exteriora negotia tractare præsumat, ne laqueo diaboli deceptus, et hostili gladio cæsus

cadat. Sic enim quemadmodum in Machabæorum libro legitur : *In illa die sacerdotes ceciderunt in prælio, dum volunt fortiter agere, dum sine consilio exeunt in prælium (I Mach. v)*. Sic et filii Israel, resistente Moyse, et ipso cum arca Domini in castris remanente, contenebrati per ignorantiam, ascenderunt in montem per superbiam; et Chananeæ et Amalecites, per quos carnalia et spiritualia vitia figurantur, persecuti sunt eos usque in Horma, quod interpretatur *anathema*. In quibus omnibus manifeste designatur quod quisquis contra discretionem majorum terrena negotia tractare præsumit, hostilis suggestionis gladio trucidatur. Sed et ipsi prælati subjectorum possibilitatem diligenti consideratione librare debent, ne, si ultra scientiam vel vires suas agere tentent, oneri succumbant : quod ferre non valent. Utantur exemplo, et verbo Moysi, qui, Domino promittente quod ante filio Israel mitteret angelum suum, respondit, dicens : *Obsecro, Domine, si inveni gratiam coram te, ut gradiaris nobiscum (Exod. xxxiv)*. Et item : *Si non veneris nobiscum, ne educas nos de loco hoc (Exod. xxxiii)*. Moyses enim cum populo Israel ad terram promissionis tendit, cum quilibet prælatus sibi subjectos ad ministeria cuiuspiam boni operis exsequendi provehit. Qui recte Dominum rogat, ut non tantum angelum præmittat, sed ipsemet gradiatur, dum non tam alicujus sapientis consilio, qui nonnunquam fallitur, quam divina providentia, quæ sola perfecte quæ sunt hominibus utilia novit, hoc fieri vel dimitti constanter precat. Obsecro, inquit, ut non educas nos de loco isto, nisi tu gradiaris nobiscum. Melius est enim quemlibet in sua simplicitate vivere et mori, quam ad negotia, in quibus animæ suæ scandalum sumat tractanda sine Deo duce et cooperante, promoveri. Hæc omnia dico, fratres, ut videatis quomodo caute ambuletis, et non sitis vobismetipsis sapientes; et dum virtutum fulgorem non sapienter quæritis, obscenam vitiorum et peccatorum tenebrositatem incidatis. Sequitur :

Et tanquam scintillæ in arundinetis discurrent. Scintilla in sua quantitate modica est, et habet splendorem et calorem. Scintillarum ergo nomine sancti apostoli et apostolorum successores prædicatores recte signantur, qui sunt parvi per virtutem humilitatis, splendidi per cognitionem veritatis, calidi per amorem virtutis. Ipsi vero tanquam scintillæ in arundinetis discurrere recte dicuntur, quia ipsi per gentilitatem ad similitudinem arundinum ab omni veritate vacuam, omni vanitate repletam, ab omni bono opere sterilem et infructuosam, omni vento doctrinæ agitatum, per ipsam inquam discurrentes, eam sua prædicatione a superbia defecerunt, et ei quod cinis et in cinerem reversura esset ostendentes, quodammodo ut in bonam segetem resurgeret, in favillam redegerunt. Hunc discursum fecit S. Thomas per Indiam majorem, Bartholomæus per Indiam minorem, Simon et Judas per Persidem, Joannes per Asiam, Andreas per

A Achaiam, Matthæus per Æthiopiæ, Petrus per Cappadociam, Paulus per Illyricum et Italiam, et cæteri apostoli apostolorumque discipuli per cætera loca sibi divinitus delegata. Sic videmus pastores animalium in nemoribus aridas herbas impositis ignibus comburere, et illis combustis virides et in pastum animalium aptas alias surgere. Sed (quod sine mœrore dici non debet) ecce in locis, in quibus labore apostolorum et eorum successorum arundinetis succenso fructiferæ segetes surrexerant, in eisdem, inquam, locis per desidiam nostram arundineta iterum succroverunt, et agrum Dominicum jam pene repleverunt. Quid sunt enim immundi, fornicarii, avari, fures, rapaces, et quicunque aliis quibuslibet pravitatibus a Deo sunt divisi, diabolo conjuncti? quid, quæso, sunt et ipsi nisi arundines steriles infructuosæ, dæmonum suggestionibus et quasi quibusdam ventis in omnem partem impletatis agitatae? quid ergo otio torpemus? cur prædicando discurremus? cur malos quoslibet nostra doctrina non succendimus, ut bonos efficiamus? Sed vix nobis miseris, quia multi sumus discursores, pauci prædicatores! Civitates, castella, vicos percurrimus, sed in arguendis peccatoribus et animabus convertendis parum laboramus. Mundus sacerdotibus plenus est, et si sit qui bonum audiat, non est qui dicat. Legimus in libro Dialogorum quemdam sanctum virum libros, in quibus sacra verba continebantur; semper secum detulisse. Qui quocunque pergebat ex eisdem libris rigabat prata mentium. Erubescamus, fratres, de nostra pigritia, sanctorum Patrum attendamus studia; quorum enim debemus esse filii, eorum debemus vitam imitari. Arundineta succendamus, malos a suis pravitatibus corrigamus. Et bene prius dixit. *Fulgebunt*, deinde *discurrent*, quia primum debemus virtutibus fulgere, deinde eas alios docere, sicut scriptum est : *Quia cepit Jesus facere et docere (Act. 1)*. Sequitur :

Judicabunt nationes. Quantum ad judicium sunt quatuor species hominum, videlicet judicati et salvati, judicandi et salvandi, judicati et damnati, judicandi et damnandi. Judicati et salvati sunt quorum salvatio jam certa est; judicandi et salvandi sunt quorum salvatio adhuc incerta est; judicati et damnati sunt quorum damnatio jam certa est; judicandi et damnandi quorum damnatio nondum certa est. Cum igitur in fine mundi, in die iudicii, in resurrectione generali, istæ quatuor species hominum erunt, constat tamen illos solummodo nationes judicatos quorum salvatio propter eminentioris vitæ meritum tunc evidens et manifesta erit, quorum hic laus canitur cum dicitur : *Judicabunt nationes.* Quæ nationes judicabunt? Illos utique judicabunt, quorum salvatio sive damnatio nondum certa erit, quorum iudicio alii transferentur ad gloriam, alii transferentur ad pœnam. Nam diabolus et perfecte mali utpote jam judicati sine omni examinatione in tormenta detrudentur. Studeamus, charissimi, ut

simus in illa die saltem de judicandis et salvandis, A tametsi de judicatis et salvatis, qui alios judicaturi sunt, esse nequeamus. Magna tamen et omnibus modis exoptanda et quærenda sanctorum est perfectorum in illa die gloria, qui cum ipso iudice sedebunt, et mundum cum ipso iudicabunt. Et laudabile quidem est virtute fulgere, prædicatione discurrere, in iudicio iudicare, sed ineffabiliter laudabilius, excellentius, atque sublimius est quod sequitur, quod scilicet *regnabunt in æternum*. In æternum regnabunt, quia regnanti divinitati æternaliter inhærebunt. Cujus regni gloriam, quam oculus non vidit, et auris non audivit, et quæ in cor hominis non ascendit, idcirco vos totis præcordiis desiderare, et promereri perpaucis suademus, quia eam verbis prolixioribus explanare, B sicut vellemus, non valemus. Eam tamen promereri nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXIII.

In Annuntiatione Dominica.

Pauca sunt, fratres, et parva, quæ de Deo scimus; pauca et parva, quæ proferimus. Quæ etenim vel quanta pos-umus dicere de illo, quem nemo vidit, vel potest videre? Quando namque aliquis de Deo loquitur, tale est ac si cæcus natus de lumine loquatur: *Deum enim nemo vidit unquam* (Joan. 1; I Joan. iv); et: *non videbit me homo et vivet* (Exod. xxxiii). Unde et Dominus ad ipsum Moysen, ad quem ista verba prolata sunt, ait. *Veniam ad te in caligine nubis* (Exod. xxxiii). Et deinceps: *Moyses accessit ad caliginem, in qua erat Deus* (Exod. xx). Et Salomon: *Dominus, inquit, dixit ut habitaret in nebula* (III Reg. viii). Psalmista quoque ait: *Nubes et caligo in circuitu ejus* (Psal. xcvi). Et item. *Caligo sub pedibus ejus* (Psal. xvii). Pedes Dei sancti doctores et prædicatores sunt, qui cum ad auditorum corda circumquaque velunt, qui nonnunquam cœlestia sacramenta nobis in suis scriptis tam obscure loquuntur, ut a nobis vix intelligantur. Unde bene in Psalmo scriptum est: *Tenebrosa aqua in nubibus aëris* (Psal. xvii): quia *obscura est scientia in prophetis* (Dan. vii). Daniel etiam visionem divinam in visione noctis vidit, et Eliphaz quemdam coram se stantem, cujus non agnoscebat vultum, et horrorem visionis nocturnæ conspexit (Job iv). Sed et rex Balthasar non corpus, non brachium, non manum, sed articulos manus scribentis contemplatus est (Dan. v): quia minima sunt quæ nobis manifestantur de Sacramento invisibilis deitatis. *Deus nimirum lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest* (I Tim. vi). Si quid etiam de cœlestibus videmus, videmus, sicut ait Salomon, *per foramina* (Eccles. xi). Et sicut dicit Apostolus: *Per speculum, et in ænigmate, non facie ad faciem* (I Cor. xiii). Quia ergo minima sunt quæ cognoscimus, idcirco modica sunt quæ prædicamus: sicut exploratores terræ promissionis multa et magna bona contemplatæ terræ post tergum reliquerunt et unum

tantummodo botrum et de malogranatis, et ficis, et de aliis bonis ejus ad filios Israel in desertum reverentes detulerunt. Sic et nos, fratres, stillam modicam de plenitudine boni spiritualis, de dulcedine scilicet divinæ laudis, quæ in sacra solemnitate Dominicæ Annuntiationis hac nocte decantata est, hausimus, quam vobis propinare disposuimus.

Audivimus itaque Psalmistam dicentem: *Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime* (Psal. xlii). Vox ista vox est antiquorum justorum patriarcharum et prophetarum, et omnium recte viventium, et incarnationem Verbi, adventum Christi, expulsionem hostis antiqui, redemptionem generis humani, votis omnibus exoptantium, continuis precibus postulantium, et tandem impetantium. Ipse nimirum eos exaudivit, et gladio suo super femur suum se accinxit, quando suæ divinitatis potentiam humanitatis nostræ fragilitati conjunxit. Et accinctus potentia suæ divinitatis super femur assumptæ humanitatis venit in mundum, ut expugnaret fortem armatum custodientem atrium suum (Luc. ii). Fortis armatus diabolus, fortior superveniens Christus, atrium mundus, vasa corda humana. Quæ Christus de manu diaboli rapuit, evacuavit et implevit; evacuavit culpa, implevit gratia. Hunc fortissimum bellatorem, videlicet generis humani Redemptorem, Samson, ille Israelitici populi princeps, in multis figuravit. Per angelum enim annuntiata est conceptio et nativitas Samsonis: et per angelum annuntiata est conceptio et nativitas Salvatoris. Samson fortitudinem habuit in capillis suis; Christus in donis gratiæ spiritualis. Samson vinum et omne quod inebriare potest non bibit; et calix Babylonis Christum non inebriavit. Novacula super caput Samsonis non ascendit; et in mentem Christi malitia non incidit. Samson leonem occidit et de fauce ejus favum mellis extraxit; et Christus diabolum vicit, et de ore ejus humanum genus eripuit. Samson accepit mulierem alienigenam; et Christus gentium Ecclesiam. Samson stravit Allophylos; et Christus spirituales et corporales inimicos. Samson fractis portis Gaza ascendit montis supercilium; et Christus contractis portis inferni conscendit in cœlum. Samson multo plures de inimicis suis moriens quam vivens contrivit; et Christus diabolum et ejus satellites multo amplius moriens quam vivens devicit. Sic Redemptor noster non solum oraculis prophetaus, sed et figuris præsignatus, accinctus gladio divinæ potentiae super femur humanitatis suæ in mundum venit, et fortem, id est hostem antiquum debellavit, et nobis exemplum debellandi monstravit, et officium injunxit, dicens: *Estote fortes in bello, et pugnate cum antiquo serpente, et accipietis regnum æternum*.

Sumamus ergo armaturam Dei, ut possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere (Ephes. vi). Habentes scutum per fidem, galeam per spem, loriceam et ocreas per charitatem. Quæ duo, lorica scilicet et ocreæ, sicut sunt unius texture, sic possunt esse unius figuræ. Quæ etiam in nexione multorum

annulorum complexionem multarum figurant virtutem. Habeamus quoque lanceam, quæ sursum ad Deum erigatur, et in hostem dirigatur per orationem, arcum et sagittas per prædicationem, gladium spiritus per divinum sermonem, qui est *vivus, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor est cogitationum et intentionum cordis, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus (Hebr. iv)*. Gladius iste gladius est justitiæ. Istum gladium debet miles Christi habere, et evaginare, et ipso hostiles acies trucidare. Est et alius gladius militiæ, quem evaginant peccatores. *Excucunt enim ut gladium linguas suas, et lingua eorum gladius acutus (Psat. lxxiii)*. Isto gladio vivit Esau (*Gen. xxvii*). Isto sæviunt Simeon et Levi fratres, qui sunt *rasa iniquitatis bellantia; in quorum consilium non veniat anima mea, et in cætu illorum non sit gloria mea. Ipsi enim in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax, et indignatio eorum, quia dura: dividam eos in Jacob, et dispergam eos in Israel (Gen. xliix)*. Gladius iste, fratres, non educatur, sed contineatur in vagina. *Omnes enim, qui gladium acceperint, gladio peribunt (Matth. xxvi)*.

Iste igitur relinquatur, et supradictus assumatur. Ipse est enim, quem Dominus venit mittere in terram (*Luc. xii*). Istum in manu tenent sancti, qui habent *exaltationes Dei in gutture suo, ad faciendum justitiam in nationibus, increpationes in populis, ut faciant in eis iudicium conscriptum; et hæc est gloria omnibus sanctis ejus (Psat. cxlix)*. De hoc gladio ait Moyses, cum populus Isrealiticus faciendo vitulum aureum deliquisset, dicens: *Si quis, inquit, Domini est, jungatur mihi. Et congregatis ad eum omnibus filiis Levi ait. Hæc dicit Dominus Deus Israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite, et rediis de porta usque ad portam per medium castrorum, et occidat unusquisque fratrem, et amicum, et proximum suum. Fecerunt ita, et ceciderunt illo die quasi viginti tria millia hominum. Et ait Moyses: Consecratis manus vestras hodie Domino unusquisque in filio, et in fratre suo, ut detur vobis benedictio (Exod. xxxii)*. Moyses significat quemlibet prælatum, cætus Israel populum subjectum, vitulum peccatum. Moyses ascendit in montem, quando prælatus quivis relictis infimis ad internam cælestium ascendit contemplationem. Sed populus Israel vitulum facit, quando subjectorum cuneos male vivendo delinquit. Moyses descendit, cum prælatus ad subditorum vitam considerandam a contemplatione cælestium mentem ad inferiora reducit. Vitulum aureum comminuit, cum pravam actionem per prudentiam carnis vel sapientiam mundi perpetratam pro loco et tempore, causa, persona, et modo subtiliter discernit. In aquam projicit, cum ex auctoritate sacri eloquii ipsam actionem perversam fuisse reprehendit. Ex hac aqua potus populus

in barbis aurum habet, quando in eo quod sapienter se egisse gloriatus est, stulte eum agisse patenter liquet. Et prævaricator populus gladiis transverberatur, cum severissima increpatione a malo mortificatur et in bono vivificatur, ut mortuus mundo vivat Deo. *Si quis, inquit Moyses, est Domini jungatur mihi*. Sicut dicit beatus Gregorius: *Qui non jungitur Moysi in ulciscendo peccato populi, non est Domini. Ponat vir gladium super femur suum*. Et item: *Ite, et redite a porta usque ad portam*. Primum debemus gladium super femur nostrum ponere; deinde ire et redire et reos occidere, quia primum debemus punire vitia propria, deinde aliena. A porta usque ad portam imus et redimus, quando a maximo usque ad minimum quid singuli deliquerint diligenter perscrutamur. Vel a porta usque ad portam pergimus, dum pondus prævæ actionis ab ipsa inchoatione usque ad exitum contemplamur. Per medium quoque incedimus, quando non solum alienos vel minus dilectos, sed amicos quoque et familiares justæ reprehensionis increpatione transverberamus. Et quasi viginti tria millia cædimus, dum reprobus legem sacram, vel in dilectione Dei vel proximi transgredientes, vel integram sanctæ Trinitatis fidem non habentes severissimæ animadversionis gladio punimus.

De hac divina et spiritali ultione in Ezechiæ scriptum est quod Viro, qui habebat atramentarium scriptoris ad renes suos, per medium Jerusalem præcedente, et super frontem virorum gementium et dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiebant in medio ejus, Thau signante, scriptum est, inquam, quod Dominus præcepit sex viris, quorum unusquisque habuit vas interfectionis in manu sua, dicens. *Transite per medium civitatis sequentes eum et percutite, non parcat oculus vester, neque misereamini. Senem, adolescentulum, et virginem, et parvulum, et mulieres interficite usque ad internectionem. Omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis, et a sanctuario meo incipite (Ezech. ix)*. Vir, qui atramentarium scriptoris habuit, Christus est, qui divinitatis suæ sapientiam humanitatis suæ naturæ conjunxit. Qui in Jerusalem viros gementes et dolentes super cunctis abominationibus, quæ in ea liunt, Thau littera signat, quia suos electos intra sanctam Ecclesiam de falsorum Christianorum pravitate mœrentes fide suæ passionis ad veram salutem confirmat. Sex viri ipsam sequentes non signatos occidunt, quia perfecti quinque sanctæ civitatis prælati sui Redemptoris imitatores effecti, omnes reprobos acceptam fidem pravis operibus abnegantes, et in præsentem per culpam mortuos ostendunt, et in futuro æternæ damnationis pœna mortificandos esse prædicunt. Qui a sanctuario Domini incipiunt, dum etiam multos ex illis, qui in sancta Ecclesia gradum habent sanctiorem, damnabiliter peccare convincunt. *Senem, inquit, adolescentulum, et virginem, et parvulum, et mulieres interficite*. Senex est inveteratus dierum malorum, qui longa consuetudine pollutus,

et obvolutus est sordibus peccatorum suorum. Adolescens illum significat, qui malitiam pridem inchoatam diuturnis incrementis augmentat. Virgo est, qui a fecunditate virtutum et bonorum operum sterilis manet. Parvulus autem eum exprimit qui suam nequitiam recenter inchoavit. Mulierum vero nomine illi congrue figurantur qui mollioribus vitiis muliebriter deserviunt. Quos omnes sex viri vasis interfectionis jugulant, dum ipsis pœnam damnationis futuræ insinuant. Quorum nonnulli taliter percussi vivificantur, quia de suis pravitatibus conversi justificantur.

Jeremias quoque propheta ab hac percussione torpentes in sermone prophetico terribiliter maledicit, dicens: *Maledictus qui facit opus Domini fraudulentè et desidiose, et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine* (Jer. XLVIII). Ecce, fratres, quomodo maledicitur qui divinam injuriam pro posse suo non ulciscitur. Comedat ergo nos zelus domus Domini, nec prohibeamus gladium oris ablutione peccati. Et non ut nostris, sed egregii doctoris videlicet Bedæ presbyteri verbis utamur: « Zelemus domum Dei, et quantum possumus, ne quid in ea pravum agatur, insistamus. » Si viderimus fratrem, qui ad domum Dei pertinet, superbia tumidum, si detractionibus assuetum, si ebrietati servientem, si luxuria enervatum, si iracundia turbidum, si alio quovis vicio sustratum, studeamus inquantum facultas suppetit, castigare polluta, ac corrigere perversa. Et si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinere dolore, et maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Domini consecratur, ubi angelorum præsentia semper adesse non dubitatur, ne quid ineptum fiat, ne quid, quod nostram fraternam orationem impediât, totis viribus agamus. Hæc igitur sacrosancta verba auribus intentis audire curemus; et quæ vel in nobismetipsis, vel in aliis emendanda sunt, non negligenter emendemus. Hanc sacerdotum vitiorum solertiam se habuisse Psalmista gloriatur, dicens: *Feci judicium et justitiam; non tradas me calumniantibus me* (Psal. cxviii). Calumniantur nos demones, quando de corpore eximus: sicut etiam legimus in vita sancti Martini quod diabolus in hora mortis ejus ad calumniandam animam ejus accessit. Si ergo hanc calumniam evadere volumus, judicium et justitiam faciamus. *Beati enim qui custodiunt judicium, et faciunt justitiam in omni tempore* (Psal. cv). *Exitus aquarum deduxerunt oculi nostri* (Psal. cxviii), dum videmus malos non custodire legem Domini. Tabescere nos faciat zelus noster, quoniam obliviscuntur inimici nostri verba illius (ibid.). Simus strenui in pugna, ut esse gloriosi mereamur in victoria, et beati in gloria. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXIV.

In nativitate, vel Assumptione beatæ Mariæ semper Virginis.

Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consur-

gens? (Can. vi.) Beata Virgo Maria, fratres charissimi, aurora fuit, quia et præcedentis temporis quod quasi nox fuerat, finis exstitit, et vera lucis gratiæ, solisque justitiæ, qui ex ipsa progenitus est, præventrix et antelucanum sidus fuit. Totum namque tempus, quod ab Adam usque ad ejus ortum præcessit, quasi nox exstitit, nox longa, obscura, frigida, otiosa, torpida, somniculosa, tacita, imo muta fuit. Nox absentia veræ lucis, longa diuturnitate temporis, obscura tenebrositate infidelitatis, frigida defectu charitatis, torpida ab exhibitione boni operis, somniculosa oblivione beatitudinis, tacita a voce veræ confessionis, muta a cantico divinæ laudis. Exceptis quippe paucis personis, quæ præcedenti tempore populum illum antiquum de suis pravitatibus castigabant, et mysteria futuri salvatoris Ecclesiæque, more gallorum diem nocte præcinentium prænuntiabant, totus pene mundus silentio somnoque premebatur. Sicut in Sapientiæ libro scriptum est: *Dum medium, id est, summum silentium tenerent omnia, et nox in suo cursu iter ageret, omnipotens sermo tuus Domine a regalibus sedibus venit* (Sap. xviii). Quædam tamen astra suis radiis tempus illud irradiabant, quia sancti patriarchæ et prophetæ suis virtutibus ignorantiam populi illius illustrabant. Quorum radii aurora apparente quodammodo offuscati sunt, quia in comparationem B. Mariæ præcedentes sancti parvam claritatem habuerunt. Quid enim fuit innocentia Abel, justitia Noe, fides Abraham, longanimitas Isaac, tolerantia Jacob, continentia Joseph, mansuetudo Moysi, fortitudo Josue, charitas Samuelis, humilitas David, zelus Eliæ, abstinentia Danielis, eximia sanctitas B. Joannis, aliorumque virtutes sanctorum in comparationem B. Mariæ? Beata igitur virgo Maria vere aurora clarissima fuit, quæ suo magnifico jubare præcedentium Patrum claritatem minoravit. Sane quæcumque in Scripturis vel in creaturis sunt laudabilia, ejus sunt laudi convenientia. Sicut ergo est aurora veræ lucis præventionem; sic est flos pulchritudine, favus dulcedine, viola humilitate, rosa charitate vel compassione, suavitate lilium, vitis fructificatione, quodlibet aroma bona opinione, castrum securitate, murus vel turris fortitudine, clipeus aut propugnaculum defensione, columna rectitudine, sponsa fide, amica dilectione, mater fecunditate, virgo integritate, domina dignitate, regina majestate, ovis innocentia, agna munditia, columba simplicitate, turtur castitate, quodlibet mundum et domesticum animal, munda et mansuetudo conversatione, nubes protectione, stella cujuslibet virtutis aut boni operis incohalatione, luna ejusdem augmentatione, sol consummatione, cœlestis denique paradisi cœlestis boni plenitudine.

Sed ut ad id quod incœpimus revertamur, postquam ipsa beata Maria orta est, in mundo velut aurora splendida, statim post ejus ortum, ortus est ex ipsa sol justitiæ Christus Deus noster, qui pulsus tenebris totum mundum illuminavit, intantum ut populus gentium, qui ambulaverat in tenebris, vide-

ret lucem magnam (*Isa. ix*). Illuminavit enim Christus mundum sua nativitate, sua prædicatione, miraculorum suorum operatione, sua passione, resurrectione, apparitione, ascensione, Spiritus sancti missione, apostolorum per mundum divisione, et eorum prædicatione, et cœlestis gratiæ in sancta Ecclesia distributione. Quia ergo fratres charissimorum præterit, et dies illuxit nobis, sicut in die honeste ambulemus (*Rom. xiii*). Non ambulemus sicut Patres nostri gentiles (*Rom. i*). De quibus dicit apostolus: Qui cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et coluerunt et servierunt creaturæ potius quam Creatori, qui est Deus benedictus in sæcula. Propter quod tradidit illos in reprobum sensum, ut facerent quæ non conveniunt; repleti omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia (*Rom. i*), cæterisque vitiis ac peccatis detestandis, quæ ibidem subscribuntur: Sed nos fratres abjicientes vitia et peccata, quæ sunt opera tenebrarum, induamur arma lucis, quæ sunt virtutes et bona opera, et sicut in die gratiæ honeste ambulemus (*Rom. xiii*). Omnia autem vitia et peccata vel carnalia, vel spiritualia sunt. Quæ cuncta nobis prohibet Apostolus aut re, aut significatione, ubi dicit: Non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et æmulatione (*ibid.*). Universa namque carnalia peccata, vel ad gulam pertinent, et prohibentur nobis, ubi dicitur, non in comessationibus et ebrietatibus; aut pertinent ad luxuriam, et prohibentur, ubi additur, in cubilibus et impudiciis. Spiritualia vero, aut exterius fiunt, et prohibentur, ubi dicitur, non in contentione. Aut interius committuntur et prohibentur, ubi subjungitur, non in æmulatione. Contentio nempe foris est in ore, æmulatio intus in corde. Bona denique sive spiritualia sive corporalia præcipiuntur, ubi subinfertur: Induimini Dominum Jesum Christum (*ibid.*). Christum quippe induere est in Christo sancte et honeste vivere. Ergo charissimi diabolum cum ejus operibus tenebris abjiciamus malum odio habendo; et induamur Christum bonum diligendo, virtutes exercendo, bona opera exhibendo; et sic velut in die gratiæ honeste ambulabimus, et ad supernæ patriæ gloriam perveniemus. Oremus autem pariter ut meritis et precibus sanctæ Mariæ virginis Sol justitiæ nobis semper illuceat, semper stet, nunquam occumbat, ut exemplo Josue, cui sol stetit ad Gabaon donec ulcisceretur se de inimicis suis (*Jos. x*), nobiscum sit, ut suis fidelibus promisit usque ad consummationem sæculi donec et nos, interfectis nostris hostibus, supernis donemur sedibus. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXV.

De quolibet confessore episcopo, aut alioqui populi rectore, et de ejus officio ac doctrina illi necessaria.

Salomon sapientissimus regum antiquorum, fratres charissimi, et filius David regis, quem elegit Domi-

nus ecclesiasticum prælatum doctoremque, ut se de periculo, in quo ex animarum cura, quas erudendas suscepit, quotidie versabatur, easdem vigilanter corripiendo et docendo liberare festinet, quodam in loco figurative sic admonet, dicens: Fili, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, et tenetipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui, discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Erueret quasi dammula de manu, et quasi avis de insidiis aucupis (*Prov. vi*). Amicus noster proximus noster est, quem, secundum divinum præceptum, sicut nos diligere debemus. Extraneus iste, Christus est, qui extraneus nobis est et secundum humanitatem et secundum divinitatem. Secundum humanitatem nobis extraneus est, quia nos non vidimus eum in carne; secundum divinitatem vero, quia Deum nemo vidit unquam. Extraneus nobis est, quia ipse justus et beatus, nos autem peccatores et miseri. Extraneus omnibus est, quia, quamvis sint justis atque sapientibus, et opera eorum in manu Dei sint, tamen nescit homo utrum odio an amore dignus sit, sed omnia in futurum reservantur incerta (*Eccles. ix*). Apud hunc ergo extraneum ille revera pro amico spondet, et velut fidejussor de reddendo debito responsurus manum desgit, verbis oris sui illaqueatur, et propriis sermonibus capitur, qui aliorum animas in curam suæ providentiæ suscipit. Discurrat ergo necesse est, et festinet, suscitiet amicum suum. Discurrat et festinet exemplo, suscitiet verbo. Discurrat a dextris et a sinistris, in prosperis et adversis, et benefaciat amicis et inimicis, bonis et malis, modestis et dyscolis. Suscitiet amicum suum admonendo, ut malum caveat, bonum faciat. Non dormiat cavendo negligentiam majorem, non dormiat cavendo negligentiam miorem. Eruat quasi dammula, et quasi avis. Dammula est animal mundum et acerrimum visu, et avis alta petit volatu. Eruat prælati sive doctores quasi dammula; ut sit mundus per honestam conversationem, et acer visu per discretionem. Eruat quasi avis, ut alta petat per contemplationem. Non solum enim prælati bona actio, verum etiam contemplatio, subditis confert. Unde apostolus: Sive mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis (*II Cor. v*).

Aliquando ergo debet rector sumere sibi pennas milvi per rapacitatem, non corvi per laniationem, sed columbæ per simplicitatem, et volare per contemplationem, et requiescere per actionis intermissionem a pusillanimitate spiritus et tempestate; id est a curæ pastoralis anxietate: Sic Moyses minuto grege ad interiora deserti, perrexit videre visionem magnam (*Exod. iii*). Sed Dominus, fatigatis apostollis et occupatis accessu populi ita ut non haberent tempus manducandi, dixit: Venite seorsum in desertum et requiescite pusillum (*Marc. vi*). Et (ut ait beatus Gregorius): « Rector non debet propter curam proxi-

mi, postponere contemplationem Dei: nec propter contem-
plationem Dei negligere curam proximi. :
Ut igitur se liberet rector, discurrat necesse est per
bonam actionem, festinet per ejusdem actionis expeditio-
nem, suscitet amicum suum per exhortationem,
eruat ut daminula per munditiam honestæ conver-
sationis et acumen discretionis, et ut avis per sub-
limitatem contemplationis. Sane duo sunt, per quæ
præcipue debet prælatus semetipsum liberare, exem-
plum scilicet et verbum. Exemplum operis, verbum
prædicationis. Primo exemplum, deinde verbum, ut
Domini sit imitator, de quo scriptum est : *Cæpit Jesus
facere et docere* (Act. 1). Sed quia constans est de
opere, quod videlicet bene operari necesse sit ei,
etsi non proximo tamen pro semetipso, et quia
cernimus multos pastores, qui, quamvis ut creditur
ipsi bene vivant, a verbo tamen cessant, vel quia
loqui nesciunt, vel quia negligunt, prætermittamus
de exemplo operis, et dicamus de verbo prædica-
tionis.

Quadrupartitam doctrinam debet omnis prælatus
animabus sibi commissis. Primo namque debet sub-
jectos docere fidem sanctæ individuae Trinitatis;
secundo quomodo præsideant et imperent quinque
sensibus corporis; tertio, ut sex opera misericordiae
exhibeant; quarto, ut septem virtutes principales
exerceant. Singula singillatim prosequamur, pri-
mumque de fide dicamus. Tria quidem erant, corpus,
et spiritus, et Deus; et corpus quidem mundus erat,
anima spiritus, et ipsa anima quasi in medio quod-
dam erat habens extra se mundum, intra se Deum;
et acceperat oculum, quo extra se mundum videret,
et ea, quæ in mundo erant, et hic erat oculus carnis.
Alium oculum acceperat, quo seipsam videret et ea
quæ in ipsa erant, hic est oculus rationis. Alium
rursum oculum acceperat, quo intra se Deum vide-
ret, et ea, quæ in Deo erant, et hic est oculus con-
templationis. Hos igitur oculos quandiu anima aper-
tos et revelatos habebat, clare videbat et recte
discernebat. Postquam autem tenebræ peccati intra-
verunt in illam, oculus contemplationis quidem in
se extinctus est ut nihil videret, oculus vero rationis
lippus effectus ut dubie videret. Solus ille oculus,
qui exterius fuit, in sua claritate permansit; qui,
quandiu lumen clarum habet, judicium dubium non
habet. Oculus vero rationis, quandiu lumen ejus
nubilum est, judicium certum habere non potest;
quia clare non videt, discernit ambigue. Hinc est
quod corda hominum facilius sibi consentiunt in
his quæ oculo carnis percipiunt quam in his quæ
acie mentis et sensu rationis attingunt, quia ubi in
videndo non caligant, in judicando non discrepant.
Homo ergo qui oculum carnis habet mundum videre
potest et ea quæ in mundo sunt. Item quia oculum
rationis ex parte habet, animum similiter ex parte
videt et ea quæ in animo sunt. Qui vero oculum
contemplationis non habet, Deum et quæ in Deo sunt
videre non valet. Fides ergo necessaria est, quæ
credantur quæ non videntur, et subsistant in nobis

A per fidem quæ nondum præsentia nobis sunt per
speciem.

Sic itaque substantia illorum est fides, quia per
solam fidem probantur a nobis. Non enim aliud majus
argumentum de illis dubitantibus proferre possumus,
quam quod illa creduntur fide quæ ratione non com-
prehenduntur. Fides origo est in nobis ac funda-
mentum virtutum et bonorum operum. Unde ut ait
Apostolus : *Sine fide impossibile est placere Deo*
(Hebr. xi). Fides si in sola cognitione sit non suffi-
cit, nisi per dilectionem vivificetur et ex dilectione,
si possit, operetur. Si non potest operari, si habeat
dilectionem, ipsa dilectio ei est operatio. Sunt multi
qui multa opera faciunt, sed quia dilectionem Dei et
proximi non habent, regnum Dei ex suo opere non
consequantur. Sola ergo fides, illa fides dicenda est
cui comes est dilectio, et quæ per dilectionem, si
tamen potest, operatur. Dno itaque sunt in quibus
constat fides, cognitio scilicet et affectus. Quorum-
dam fides cognitione magna est, affectu parva;
quorundam vero affectu magna, cognitione parva.
Alii fidem et cognitionem et affectum magnam, alii
cognitionem et affectum parvam habent. Verum affectum
magnum in fide magis laudabilem esse quam cog-
nitionem magnam Dominus manifeste ostendit, ubi
fidem grano sinapis comparavit (Math. xiii), quod
quantitate quidem parvum est, sed non fervore. Hinc
mulieri Chananæ parum quidem scienti adhuc, sed
multum confidenti, dictum est : *Mulier, magna est
fides tua* (Math. xv). Illa namque fides apud Deum
magna reputatur, quæ etsi minus viget scientia,
per constantiam tamen fortis ostenditur. Cum ergo
fides cognitione crescit, adjuvatur. Cum vero affectu
fides crescit, promeretur. Igitur fides non de cog-
nitione sola, sed de affectu et operatione laudatur et
remuneratur. Hæc est enim quæ justificat, quæ,
secundum Apostolum, *per dilectionem operatur*
(Gal. v). Altera vero dæmonium est, de quibus scri-
ptum est quod *dæmones credunt et contremiscunt*
(Jsa. 11); sive ejuslibet impii fidem tantum secun-
dum cognitionem, non etiam secundum dilectionem
habentis. De quo scriptum est quia *quod timet impius
veniet ei* (Prov. x).

Nos autem, fratres, per dilectionem operemur, ut
pro dilectione remuneremur. Sensus corporis quin-
que sunt; visus, auditus, olfactus, gustus et tactus;
per quos anima sicut intus per rationem et contem-
plationem ad invisibilia, ita foris ad visibilia suo
modo progreditur, et quæ corpori sunt grata, com-
moda, utilia et necessaria operatur. Sicut enim
homo ex duabus naturis, spirituali scilicet et cor-
poræ, est factus, et duobus bonis, id est spirituali
et corporali est ditatus, ita duplici sensus virtute est
munitus et ornatus, intus videlicet rationalitate ad
invisibilia, foris sensualitate ad visibilia contem-
planda. Habet autem rationalitas in bonis invisibi-
libus suum fructum ac jucunditatem, quemadmodum
sensualitas in visibilibus. In invisibilibus quippe
bonis species est virtus, formæ, justitia, dulcedo,
amor, canticum, gaudium, contactus amati, et quæ-

biti boni inventio. In sensualitate visus cæteris A sensibus præcellentior est et efficacior, sed longe inferior discretiva et contemplativa virtute rationis. Corporalis namque visio, quia angusta est, maxima non comprehendit, et quia hebes est, minima non discernit; et quia pigra est, non attingit remota; et quia perspicax non est, non penetrat occulta. In rebus quoque visibilibus, in quibus semper quærere debet visus utilia. specie fallente corruptus nonnunquam capit noxia; et dum in eis inordinate delectatur, infelix animus intrinsecus innumerabilium delectationum et cogitationum pulvere scædatur. Quia enim res mundanæ, quas extrinsecus appetimus, infinitæ sunt, cogitationes quas ex ipsarum rerum delectatione vel memoria intrinsecus trahimus, finitæ esse non possunt. Et sicut oculus pascitur ex specie, sic animus pascitur ex cogitatione. Verum quantum ad res pertinet, nulla res est, quæ cogitari non possit sine peccato; quantum autem ad pravos affectus, nulla res est in qua peccare non possumus cogitando. Quia igitur huic sensui, id est visui, tantus inest defectus ad bonum, tantus affectus ad malum, omnibus modis necesse est custodiatur, quia per ejus corruptionem animus maxime scædatur. Custodiatur inquam ne, secundum Jeremiam, oculus noster deprædatur animas nostras in cunctis filiabus urbis nostræ (*Thren. III*), vel ut in *Job* legitur, oculus noster sequatur cor nostrum (*Job xxxi*), sed potius avertatur ne videat vanitatem (*Psal. cxviii*). Auditus etiam diversis modis corrumpitur: quapropter oportet ut caute custodiatur. Aliquando corrumpitur vanis sermonibus, aliquando adulationibus, aliquando obscenis carminibus, aliquando detractionibus. Unde scriptum est: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala* (*I Cor. xv*). Olfactus vero corrumpitur, quoties variis odoribus inordinate delectatur. Iste sensus purior ac mundior aliis sensibus esse videtur, unde et per illum anima minus corrumpi probatur. Hunc gustus sequitur, per quem infelix gula suos illicitos appetitus experitur. Iste postquam corrumpitur, variis ciborum ac potuum apparatus insatiabiliter oblectatur. Inde est quod beatus Hieronymus sub persona sui quorundam impudentem superfluitatem reprehendit, ita dicens: « Natus in paupere domo et in tugurio rusticano, qui vix milio et cibario pane rugientem satiare ventrem poteram, nunc similam et mella fastidio. Novi et nomina, et genera piscium, in quo littore concha lecta sit calleo. Saporibus avium discerno provincias, et ciborum me raritas ac novissime damna ipsa delectant. » Nobis autem, fratres, secundum eundem doctorem sit pauper, vilis, et vespertinus cibus, olus et legumina, et interdum paucos pisciculos pro summis ducamus deliciis. Ultimus est tactus, qui diversarum vestium mollitie, et variarum obscenitatum immunditia multoties contaminatur.

Longum est, fratres, omnia assequi per quæ constat miseram animam ex suis sensibus infirmari. Isti sunt enim *quinque porticus piscinæ*, qui in Evan-

gelio commemorantur, in quibus jacebat multitudo magna languentium (*Joan. v*) Unusquisque etenim sensus tot servat languentes, quot appetituum patitur corruptiones. Sed quoties Spiritus sanctus descendit in nos, et in nobis excitat gratiam compunctionis, toties sanatur noster sensus a quacunque delineatur infirmitate corruptionis. Custodiamus, charissimi, sensus nostros, ne forte (quod absit!) ingrediatur per fenestras nostras mors ad animas nostras. Quis sit autem fructus istius custodiæ, Isaias brevi sermone comprehendit, ubi dicit: *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? (Isa. xxxiii). Aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in justitiis et loquitur veritatem; qui projicit avaritiam ex culumnia, et excutit manus suas ab omni munere; qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas ejus. Panis ei datus est, aquæ ejus fideles sunt. Regem in decore suo videntur oculi ejus, cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem (Isa. xxxiii).*

Sex sunt opera misericordiæ: primum est esurientem pascere, secundum sitientem potare, tertium hospitem colligere, quartum nudum vestire, quintum infirmum visitare, sextum ad incarcerationum et inclusum venire. Qui his intendit in tempore, beatus erit in æternitate. *Beatus enim qui intelligit super egenum et pauperem; in die mala liberabit eum Dominus (Psal. xl).* In die mala, id est in die iudicii. Et animadvertite (quod est mirabile dictu) quod in Evangelio non dicitur quod alia peccata damnandis commemorantur vel impropere in die iudicii, nisi hoc tantum quod misericordiæ opera neglexerunt; et econtrario salvandi non laudantur de quibuslibet virtutibus, nisi de hoc solum quod ea exhibuerunt. Unde Petrus Ravenas in libro Sermonum suorum, sermone 14: « In regno, inquit, cæli coram omnibus angelis in conventum resurgentium quod Abel passus sit, quod Abraham fidem incœpit, quod Moyses legem tulit, quod Petrus crucem resupinus ascendit, Deus tacet, et clamat solum quod comedit pauper (*Luc. xi*). » Demus ergo, fratres, eleemosynam, et omnia munda erunt nobis (*Luc. vi*). Demus ut detur nobis. Demus ut ii, quibus damus recipiant nos in æterna tabernacula (*Luc. xvi*). Demus gratis, quia nos maxime, qui de eleemosyna vivimus, gratis accipimus. Mittimus panem super transeuntes aquas (*Eccle. xi*), id est populos, quia post multa tempora inveniemus eum. Hæc dicimus, fratres, quia nos etiam, qui in religione vivimus, ad clamorem pauperis aures, imo viscera nostra nonnunquam inhumaniter claudimus. Sed *qui habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, etc., quomodo charitas Dei manet in eo? (I Joan. iii.) Anima autem, quæ benedicit impinguitur, et qui inebriat ipse quoque inebriabitur (Prov. xi).* Sacra volumina, charissimi, talibus plena sunt, nec ista dicimus, ut vos velut ignorantes

instruamus, sed hæc memorasse fortasse non erat inutile, sed quia honorum operum exhibitio, sive virtutum exercitatio salutem confert æternam. Dicto de operibus, dicamus de virtutibus.

Virtutes in Scripturis plures numerantur, sed eas modo commemorabimus quæ in Evangelio sub septenario disponuntur. Prima est humilitas, secunda mansuetudo, tertia mentis compunctio, quarta desiderium justitiæ, quinta misericordia, sexta cordis munditia, septima pax mentis æterna. Humilitatem Abraham habuit quando dixit: *Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis* (Gen. xviii). Sic et Jacob humilitatem habuit, quando Domino loquens dixit: *Minor sum cunctis miserationibus tuis* (Gen. xxxii). Beata quoque Maria hanc eandem virtutem habuit, quæ cum ab angelo diceretur Mater Dei, se dixit ancillam Domini (Luc. i). Mansuetudinem David habuit, qui dixit: *Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, et ex voluntate tua deduxisti me* (Psal. lxxii). Dicitur enim mansuetus quasi ad manum venire vel manu duci suetus, ut sunt domestica animalia. Talis homo velut jumentum non solum ad prospera, sed etiam ad adversa paratus est. Unde idem ait: *Ego in flagella paratus sum* (Psal. xxxvii). Tertia est mentis compunctio. Hanc quoque habuit sicut alibi ait: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo* (Psal. vi). Quarta est desiderium justitiæ. Istam etiam idem habuit sicut quodam in loco dixit: *Mei pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns* (Psal. lxxii). Et item: *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem* (Psal. c). Quinta est misericordia. Sed quia ad ipsam pertinent, quæ superius de operibus misericordiæ diximus, idcirco ea hic non replicamus. Hæc in beato Job excellenter enituit. Unde et ait: *Si comedi buccellam meam panis solus, et non comedit pupillus ex ea*, etc. (Job xxxi). Sexta est cordis munditia, quam et idem vir sanctus perfecte habuit. Unde et dixit: *Pepigi sædus cum oculis meis, ut nec cogitarem quidem de virgine* (Job xxxi). Septima est pax mentis æterna. Et istam David quasi specialiter habuit: Dixit enim: *Cum his qui oderunt pacem eram pacificus* (Psal. cxix).

Quamplurima sunt quæ de ternario fidei, de quinario sensuum, de senario operum, de septenario virtutum dicere possemus; sed leviter singula tangamus, ne verbis prolixioribus vos oneremus. Qui autem doctrinam fidei tantum sufficere putant, multum errant. Quos bene Eliseus typice reprehendit, ubi regi Israel loquens ait: *Percute jaculo terram. Cumque eam tribus vicibus percussisset, et stetisset, iratus est contra eum vir Dei, dicens: Quia si percussisses eam quinquies, aut sexies, aut septies, percussisses Syriam usque ad consummationem. Nunc autem tribus vicibus percussit eam* (IV Reg. xiii). Terram autem ter percutere et stare, est terrena corda tantum de

A fide sanctæ Trinitatis erudire, et nihil de sanctitate bonæ conversationis adducere. Ergo, charissimi, nos loquendo, vos audiendo, utrique faciendo, percutiamus terram, id est terrenitatem in nobis ter, in sanctam Trinitatem fideliter credendo. Percutiamus eam quinquies, nostris sensibus potenter prædendo. Percutiamus eam sexies, sex supradicta opera misericorditer exhibendo. Percutiamus eam septies, septem prædictas virtutes viriliter exercendo. Quod si fecerimus percutiemus spirituales hostes usque ad interneconem, pacemque possidebimus in mundo per gratiam, in cælo per gloriam. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus. Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen

B

SERMO XXXVI.

In Epiphania Domini.

Obtulerunt magi Domino aurum, thus, et myrrham (Math. ii). Aurum sacræ fidei significat claritatem, thus devotam orationem, mirra carnalis affectus mortificationem. Aurum offerimus, dum divina sapientia per fidem intus elucemus. Cujus oblationis pretium, ut quantum sit quamve magnificentum demonstramus, alienis verbis declarabimus. Sunt duo quædam, et hæc duo in uno sunt, et unum sunt duo hæc. Creator et Salvator; duo sunt nomina, et res una. Tamen aliud notat Creator, aliud Salvator. Creator, quia fecit nos; Redemptor et Salvator, quia redemit nos. Primum non eramus et facti sumus; postea perieramus et redempti sumus, et ab uno utrumque factum est, ut bonum nostrum totum esset ab uno, et totum in uno et unum. Creatori debemus quod sumus, Salvatori quod reparati sumus. Hæc sunt ergo duo, quæ fidei proposita sunt credenda, Creator et Salvator, et quæ pertinent ad Creatorem, et quæ pertinent ad Salvatorem similiter. Creator, et quæ pertinent ad Creatorem, hæc est una pars fidei; Salvator, et quæ pertinent ad Salvatorem, hæc est altera. In prima parte discernit fides inter Creatorem et opera ejus. In secunda parte discernit fides inter Salvatorem et sacramenta ejus. Ad Creatorem pertinent opera conditionis quæ sex diebus facta sunt; ad Salvatorem pertinent opera restaurationis, quæ complentur sex ætatibus. In prima parte ad fidem pertinet confiteri Creatorem, et ab eo facta esse omnia quæ habent esse. In secunda parte ad fidem pertinet venerari Salvatorem unum, et ab eo reparata esse perdita quibus datum est vel dandum beatum esse. In prima parte recta fides in Creatorem et creaturam ita discernere debet, ut et unicuique horum quod suum est tribuat, et vicissim alterius proprietatem in alterum non transfundat, id est ut nec creaturæ attribuat Creatoris majestatem, nec Creatori ascribat creaturæ infirmitatem; nec Deum concludat tempore, nec creaturam extendat æternitate. Ita fides, si unicuique quod suum est tribuit, recte offert; si inter utrumque bene discernit, recte dividit, et non peccat. Si vero in quo-

libet horum delinquitur, fides sana necesse est detrimentum patiatur. Nam illi qui, creaturam pro Deo colentes gemino errore decepti, vel creaturam æternam vel Deum temporalem esse credunt, quid inde aliud fecisse dicendi sunt quam excellentiam Factoris operi, et infirmitatem factoræ seu creaturæ tribuisse Creatori? Rursus philosophi gentilium, quamvis inter Creatorem et opus suum recte discernent, nequaquam fideles tamen appellantur, quia fidem de Salvatore non habuerunt.

Sequuntur ergo deinde ea quæ in secunda parte posuimus, ubi primum in Salvatore agnoscimus redemptionem, in sacramentis ejus redemptionis præparationem. Prima pars fidei spectat ad debitum naturæ. Secunda pars fidei spectat ad debitum gratiæ. Illa credere debemus, quia per naturam conditi sumus; ista credere debemus, quia per gratiam reparati sumus. Offeramus fratres, sacramenta, sanamque fidem; quia ipsa placet Deo super aurum et topazion. Thus devotum significat orationem. Sicut enim thus in thuribulo igne crematum odorifera fumositate sursum ascendit, ita devota oratio in corde flamma charitatis accensa intima suavitate ad aures Divinitatis pertingit. Thuribulum namque est cor, ignis charitas, thus oratio. Istius spiritualis thuris diversæ sunt species. Quot enim sunt animæ Christianæ, bonæ et devotæ vel modo quolibet utiles illi, et fructuosæ affectiones, tot non inconvenienter offerre probantur orationes. Aliquando nimirum oramus, pœnam quam pro peccatis nostris meruimus timendo. Aliquando oramus, eadem peccata deslendo. Aliquando oramus, ea confitendo. Aliquando oramus, de venia magna nimitè præsumendo. Aliquando oramus, judici nos humiliando. Aliquando oramus, ejus benevolentiam captando. Aliquando oramus ejus potentiam exaltando. Aliquando oramus, preces nostras exaggerando. Aliquando oramus, inimicis nostris mala imprecando. Aliquando oramus, nostram necessitatem insinuando. Aliquando oramus, nostram tribulationem pronuntiando. Aliquando oramus, malitiam hostium nostrorum accusando. Aliquando oramus, auxillum divinum instantè postulando. Aliquando oramus, eleemosynas erogando.

Pœnam etenim timendo oramus, quando dicimus: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me (Psal. vi)*. Eadem deslendo oramus, quando orantes. *Lavamus per singulas noctes lectum nostram, et lacrymis nostris lectum nostrum rigamus (ibid.)*. Ea quoque confitendo oramus, quando secundum eundem Prophetam: *Iniquitatem nostram annuntiamus, et cogitamus pro peccato nostro (Psal. xxvii)*. De venia bene præsumendo oramus, secundum illud: *Judica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum. Et in Domino sperans non infirmabor (Psal. xxv)*. Et item: *Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi (Psal. xlii)*. Nos Deo humiliando oramus, ut est illud: *Domine, non sum dignus ut in-*

A tres sub lectum meam, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus (Matth. viii). Et alibi: *Peccavi super numerum arenæ maris, et non sum dignus videre altitudinem cæli præ multitudinem iniquitatis meæ (II Par. xxxvii)*. Ejus benevolentiam captando oramus, quando ejus misericordiam laudantes, mitem, benignam, longanimum prædicamus, ut est illud. *Misericors et miserator Dominus, longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur (Psal. cii)*: Et cætera quæ sequuntur. Potentiam ejus exaltando oramus, cum dicimus: *Tua est potentia, tuum regnum, Domine. Da pacem, Domine, in diebus nostris (Off. Eccl.)*. Aliquando oramus preces nostras in conspectu Dei exaggerando, secundum illud. *Exaudi, Domine, placare, Domine, attende et fac*. Mala inimicis nostris imprecando oramus, cum dicimus: *Confundantur et deficiant detrahentes animæ meæ (Psal. lxx)*. Necessitatem nostram insinuando tantum oramus, secundum illud: *Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus (Joan. xi)*. Et ut beata Maria in nuptiis Dominum orans dixit: *Vinum non habent (Joan. ii)*. Tribulationem nostram pronuntiando oramus quoties illud Davidicum dicimus: *Effundo in conspectu ejus orationem meam, et tribulationem meam ante ipsum pronuntio (Psal. clxi)*. Hostium nostrorum malitiam accusando oramus, ut est illud: *Respice inimicos nostros, quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me (Psal. xxiv)*. Divinum auxillum instantè postulando oramus, quando dicimus: *Deus, in adjutorium meum intende; Domine, ad adjuvandum me festina (Psal. lxxix)*. Eleemosynam denique erogando oramus quando quod scriptum est adimplemus: *Abcondite eleemosynam in sinu pauperis et ipsa orabit pro vobis ad Dominum, etc. (Eccli. xxix)*.

Sunt et alii modi multi, quibus orare solemus, quos hic causa vitandæ prolixitatis describere nec volumus nec valemus. Est et alia species incensi, thymiana videlicet rusticana, quod in pauperioribus ecclesiis circa corpora mortuorum, vel causa honoris, vel etiam causa reprimendi fetoris cremari solet, gravem et ingratum habens odorem. Hoc convenienter orationem peccatorum significat, de quibus scriptum est: *Deus peccatores non exaudit (Joan. ix)*. Et David: *iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus (Psal. lxxv)*. Oratio enim quæ ad Deum funditur, debet esse munda ut sit accepta. Munda autem est illorum oratio qui vera compunctione et confessione a sordibus vitiorum mundati secure dicere possunt: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. vi)*. Myrrha, quæ amara est, carnalis et carnalis affectionis designat mortificationem. Hujus quoque, ut in alio quodam sermone digessimus, diversæ sunt species. Alia est enim myrrha doloris, alia timoris, alia compunctionis, alia confessionis, alia satisfactionis, alia etiam myrrha compassionis. Alia est myrrha cujuslibet virtutis, alia boni operis alia est myrrha abstinentiæ, alia prælationis vel

potius administrationis. Omnis enim prælatus, qui præest in sollicitudine, multiplicis curæ amaritudine repletur. Unde et beatus Paulus, de seipso quodam in loco, sic ait: *Præter alia quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror?* (II Cor. xi.) Et in Job legitur quod *gigantes genuunt sub aquis* (Job xxvi). Et Dominus in Evangelio: *Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima* (Luc. x). Quæ turbatio operante gratia Dei plus credenda est habere meriti quam detrimenti, dum secundum Salomonem *per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis* (Eccl. vii). Tam multiplex est ergo spiritalis turis et myrrhæ diversitas, quam est diversa sanctæ orationis et fructuosæ amaritudinis utilitas. Itaque, fratres, quod magi pagani obtulerunt corporaliter, et nos offeramus spiritualiter, ut per hujus oblationis gratiam pervenire mereamur ad gloriam. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXVII.

De sacrificiis, et holocaustis et oblationibus, et eorum differentiis.

Anima mea in manibus meis semper (Psal. cxviii). Omne quod pretiosum habemus, quod magis diligimus, quod magis amittere pertimescimus, semper vel sæpius in manibus habemus, vel præ manibus habere solemus. Nihil est autem quod homini debeat esse charius aut pretiosius anima sua. *Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat?* Aut quam commutationem dabit homo pro anima sua? (Matth. xxi.) Pellem ergo pro pelle et cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua (Job ii). Inde est, charissimi, quod Psalmista sanctus suam animam in manibus non sæpe, sed semper se habere dixit, velut oblationem sanctam dignam Deo continue offerendam, quam modis omnibus custodire, et super Christum, qui est altare nostrum, patri volebat offerre. Cujus exemplo informati nostras debemus animas in manibus tenere, easque semper Deo sacrificare et offerre. Sacrificium in Veteri Testamento dicebatur, quando de animalibus fiebat oblatio. Oblatio autem aliarum quarumlibet rerum vocabatur. Sacrificiorum autem secundum Veteris Testamenti consuetudinem tria sunt genera. Alia enim sunt holocausta, alia simplicia sacrificia, alia pacifica. Holocaustum vocabatur quod vel ex debito vel sponte oblatum totum incendebatur. Sacrificium simplex vocabatur quod, pro debito institutionis oblatum, partim cremabatur, partim reservabatur. Pacifica dicebantur quæ sponte offerebantur, sive per gratiarum actionem, sive pro præcedentis voti adimplerione, sive pro voluntaria et spontanea devotione. Holocaustum aliquando fiebat de armentis, aliquando de pecoribus, aliquando de volatilibus. Oblatio aliquando fiebat de similia, quæ dicebatur sacrificium crudum, aliquando de clibano, aliquando de sartagine, aliquando

A de craticula, et dicebatur sacrificium coctum. Sacrificia alia erant pro peccato, alia pro delicto. Delictum est, quando non sit quod fieri debet. Peccatum, quando sit quod fieri non debet. In sacrificium autem vel holocaustum aliquando offerebatur taurus, aliquando vitula, aliquando hircus, aliquando capra, aliquando hædus, aliquando vitulus, aliquando vacca, aliquando bos, aliquando ovis, aliquando agnus, aliquando aries, aliquando turtur, aliquando columba, aliquando passer. Oblatio vero aliquando fiebat ex similia, aliquando ex oleo, aliquando ex aceto, aliquando ex vino, aliquando ex thure, aliquando ex thymiamate, aliquando ex calamo, qui aromaticus appellabatur. Unde Dominus per Isaiam ad populum Israel: *Non emisti mihi argenteo taurum calamum* (Isa. xliii).

Videamus nunc quid ista significant, ut ex eorum significationibus valeamus intelligere quod modis Deo nostras animas possimus offerre. Taurus significat superbiam. Unde in Ecclesiastico dicitur: *Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus* (Eccli. vi). Quoties ergo superbiam nostram depri-mimus et conterimus, toties Deo taurum immolamus. Vitula significat luxuriam. Unde in libro Sapientiæ de luxuriosis et immunde viventibus dicitur: *Spuria vitulamina non dabunt radices altæ, nec stabile fundamentum collocabunt* (Sap. iv). Dum ergo nostram luxuriam pro Deo coercemus, Deo quasi vitulum sacrificamus. Hircus, capra, hædus, peccata vel peccatorum pœnitentiam solent figurare. Peccata alia criminalia, alia venialia. Criminalia alia majora, alia minora. Majora, ut homicidium, incestus, adulterium, sacrilegium; minora, ut fornicatio, fornicatio; venialia, ut risus, ira levis et transitoria, verbum aliquando otiosum. Hircum itaque offerimus, dum de majoribus criminibus; capram, dum de minoribus; hædum, dum de venialibus peccatis pœnitemus. Sic in vitulo, propter suam teneritudinem, boni operis inchoationem; in vacca, quia in majus robur excrevit, ejusdem operis perfectionem; in bove, propter ejus perfectam fortitudinem, operis boni intelligimus perfectam, ac robustam consummationem; in ove quoque, quia innocens est animal, intelligimus bonæ actionis innocentiam; in agno, quia in principio vitæ mundissimam habet pellem, cordis munditiam; in ariete, quia dux est gregis, rationalis intellectus, per quem adjuvante gratia omnia nostra bona debent regi, robustam accipiamus potentiam.

Inmolemus igitur, fratres, animas nostras Deo: in tauro, nostram superbiam propter ipsum depri-mendo; in vitula, nostram luxuriam coercendo; in hirco, capra, hædo, pœnitentiam de nostris peccatis agendo; in vitulo, bonum opus inchoando; in vacca, in eo proficiendo; in bove, ipsum perfecte consummando. Possumus quoque dicere quod quælibet hostia designat bonam conversationem. Pellis hostiæ ejusdem conversationis superficiem, caput initium, cauda finem inestina occultam virtutem, ablutio hostiæ

munditiam vitæ honestæ. Pellem hostiæ detrahimus, A et hostiam membratim dividimus, cum derelicta conversationis nostræ exterius specie, interius ratione discernente singula opera nostra pro loco, tempore, modo, intentione, diligenter discutimus, ne nos vitium fallat sub specie virtutis, aut culpa sub specie rectæ operationis. Sacrificia autem nostræ bonæ conversationis imperfectionem designant. Et holocausta ejus perfectionem figurant. Voluntaria denique sacrificia vel holocausta, de quibus scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi (Psal. LIII)*, aut bonæ voluntatis significant devotionem, aut spontanei operis exhibitionem. Sed et quasi feminini generis est quod offerimus, quando in aliqua virtute vel leviter infirmamur. Masculinum vero offerimus, quando viriliter agimus, quando confortatur cor nostrum, quando deficientibus pueris, et laborantibus, et juvenibus in infirmitatem cadentibus speramus in Domino, assumimus pennas sicut aquilæ, currimus et non laboramus, ambulamus et non desicimus. Turtur post primum parem, secundum fertur non requirere, et ideo castitatem debet significare. Columba quoque, quæ felle caret, et rostro non laniat, simplicitatem et concordiam designat. Passer, qui in tecto nidificat, cœlestem contemplationem figurat. Ille velut passer in tecto nidificaverat qui dicebat: *Nostra conversatio in cœlis est (Philipp. III)*. Offeramus, fratres, nostras animas in turture per castitatem, in columba per simplicitatem, in passere per contemplationem. Simila quoque, quæ absque fermento offerebatur, simplicem doctrinam significabat. Oleum exprimit misericordiam. Sicut enim oleum super omnes liquores quibus miscetur ascendit, sic opus misericordiæ omnium operum effectus transcendit. Unde quemadmodum alibi diximus, prætermittis aliis sola misericordiæ opera in die iudicii commemorabuntur. Acetum et vinum duplicem expriment compunctionem, unam videlicet quæ nascitur ex dolore peccatorum et timore tormentorum, alteram quæ nascitur ex perceptione cœlestium donorum et prægustatione futurorum honorum. Nam acetum significat primam, vinum secundam. Thus, ut sæpius diximus, significat orationem. Thymiana vero non illud rusticorum, de quo supradiximus, sed illud, quod est boni odoris propter suam fragrantiam, bonam significat opinionem. Unde Paulus: *Christi bonus odor sumus in omni loco (II Cor. II)*. Calamus denique, eo quod calamo cantica soleant fieri, divinam laudem significat vel gratiarum actionem. Offeramus etiam in his animas nostras, in similia videlicet per simplicem doctrinam, in oleo per misericordiam, in aceto vel vino per compunctionem, in thure per orationem, in thymiate bono per bonam opinionem, in calamo per divinæ laudis decantationem et gratiarum actionem.

Sciendum est autem quod quando aves, scilicet turtures, aut columbæ offerebantur, caput earum ad collum retorquebatur, et per vulneris locum sanguis effundebatur, vesicula gutturis extrahebatur, pluma

detrahebatur, et sic earum caro cremabatur. Capitis retortio significat mentis humiliationem, sanguinis effusio peccati confessionem, extractio vesiculæ et detractio plumæ, inflatæ elationis et dissolutæ levitatis ablationem. Sic ergo nostram hostiam necesse est præparemus, si eam Deo placabilem fore desideramus. Fermentum et mel super altare Domini non offerebantur, quæ et nos spiritualiter vitare debemus. Fermentum enim significat hæreticam pravitatem, mel dulcedinem sæcularem. Hæresis corrumpit fidem, dulcedo sæculi corrumpit bonam operationem. Sal in omni oblatione offerebatur. Sic enim in Levitico scriptum est: *Quidquid obtuleris sacrificii, sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo; in omni oblatione offeres sal (Levit. II)*. Sal significat sapientiam. Quidquid ergo boni cogitamus, loquimur, aut operamur, totum sapienter agere debemus. Unde et in psalmo, qui specialiter de oblatione divinæ laudis canitur, scriptum est. *Panlites sapienter (Psal. XLVI)*. Istud quoque sal in libro Sapientiæ commendatur, ubi dicitur: *Si quis erit consummatus inter filios hominum, si abfuerit ab illo sapientia tua, in nihilum computabitur (Sap. IX)*. Ergo quia non omnia possumus omnes, et unusquisque habet suum donum a Deo, et in via Dei alius sic ambulat, alius autem sic, idcirco unusquisque nostrum in suo sensu abundet. Et sicut dicit B. Petrus: *Unusquisque sicut accipit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei. Si quis ministrat, tanquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus (I Petr. IV)*. Qui ergo non habet bovem perfectioni, non assistat ante Deum sine vitulo inchoationis; et qui non abundat similia doctrinæ, offerat oleum misericordiæ. Et quisque in dono sibi quasi singulariter dato excellenter præpalleat, et in eo non sibi singulariter, sed et aliis communiter vivat, ut per gratiam bene dispensatam in tempore, gloriam mereamur in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula Amen.

SERMO XXXVIII.

De Babylone, id est sæculari conversatione per septem crimina, fugienda.

Egredimini de Babylone, fugite a Chaldæis (Isa. XLVII). Babylon illa gloriosa in regnis, inclita in superbia Chaldæorum, quæ ab antiquo in solitudinem sempiternam ob civium suorum scelera redacta est, et nominis sui interpretatione, et principum suorum crudeli elatione, et habitatorum suorum perversa conversatione præsens sæculum significat. Quod videlicet sæculum, tum propter culpam, tum propter pœnam, tum propter utramque, perversæ, impiæque Babyloni rectissime comparatur. Habet enim ad modum civitatis alicujus secundum sensum tropologicum portas suas, murum suum, plateas suas, ædificia sua minora et majora. Porta per quam introitur est nativitas; via per quam transitur est mor-

talitas; porta per quam exitur est mors. Quidquid A nimirum nativitas misera subjicit, totum infelix mortalitas secum trahit, et quidquid mortalitas trahit, totum insatiabilis mors deglutit. Murus ejus est orbis istius ambitus, quem intramus quidem nascendo, sed exire non valemus nisi moriendo. Inter utramque vero portam, id est nativitatem per quam introimus, et mortem per quam eximus per viam, id est mortalitatem per quam transimus quotidie horis, et momentis, et in corruptione, et in pœnalitate versamur, et fluctuamus, donec secundum arbitrium judicis interni et æterni post meritum ad præmium veniamus. Plateæ istius spiritualis Babylonis septem vitia principalia sunt. Istæ plateæ longæ sunt et latæ. Longæ per consuetudinem diuturnam, latæ, per dissolutam licentiam. Prima est superbia, secunda invidia, tertia ira, quarta acedia, quinta avaritia, sexta gula, septima luxuria. Superbia ad unam partem, sive ad unam manum habet elationem cordis, ad alteram autem ostentationem operis. Intus enim superbia, foris jactantia. Superbia in elatione cordis, jactantia in ostentatione operis. Superbia magis in occulto coram Deo, jactantia magis in manifesto coram proximo. Ad hanc plateam instruendam primum posuit lapidem diabolus, quando sedem suam ponere voluit ad aquilonem, et similis esse Altissimo. (*Isa. xiv*). Ipse rex est hujus Babylonis, ipse tunc et hoc modo ipsam civitatem, plateamque primam ejus cepit ædificare. Secundo loco primi parentes nostri plateam eandem urbis Babylonicæ ædificaverunt, quando pomum vetitum comedentes domum scientiæ superbe quæsierunt. In hac platea unusquisque elatus tanto altius sibi domum construit, quanto amplius præ cæteris inflatus superbit. Et sic de aliis vitiis intelligendum est, quod qui in vitiis inveniendis et exercendis primi exatiterunt, ipsi in ædificandis plateis Babylonis primum laboraverunt. Et quanto se quisque vitiosus quolibet vitio gravius corrumpit, tanto sublimiorem aulam sibi in Babylone componit. In hac platea prima, quæ est superbia, varii sunt apparatus, varii ornatus, et magis in ea quærentur quæ pertinent ad laudem, quam quæ pertinent ad voluptatem. Plus in ea affectantur quæ spectant ad mundi gloriam, quam quæ ad carnis concupiscentiam. Omnia enim sunt composita, circumornata ut similitudo templi. In ipsa purpura, et byssus, vestes holosericæ, et tapetia de Ægypto, ornamenta calceamentorum, et lunulæ, et torques, et monilia, et armillæ, et mitræ, et discriminalia, et periscelides, et murenulæ, et olfactoria, et inaures, et annuli, et gemmæ, et mutatoria, et pallia, et linteamina, et acus, et specula, et suidones, et theristra. Habitatores ejus ingrediuntur pompose, et extento collo, et nutibus oculorum plaudentes, pedibus suis composito gradu incedentes. Repleta est terra ejus equis, et innumerabiles sunt quadrigæ ejus.

Secunda Babylonis platea, quæ est invidia, altissima paupertate constringitur et arctatur. Nam et

si qua quandoque possident bona, dum pompam divitias et gloriam, quæ in prima ei vicina platea superabundant, livido aspectu perpendit, se pauperinam, et quasi omni felicitate destitutam credens, inconsolabiter gemit et tabescit. Habitatores ejus tortiones et dolores tenebunt, et quasi parturientes dolebunt. Hæc habet ex una parte proprium decrementum, ex altera alienum incrementum. Inter propriam quippe minorationem et alterius augmentationem, vel etiam inter propriam ignominiam et alterius gloriam omnis mundus, quasi per suæ plateæ medium, cruciatus agitur. In hac quoque platea diabolus princeps est; Quia *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum* (*Sap. ii*). Habet autem multos, sed omnes perditos cives, Cain, Scribas, et Pharisæos, et principes sacerdotum, quos sciebat Pilatus per invidiam tradidisse Christum.

Tertia platea urbis reprobræ ira est. Hæc ad unam manum habet iram levem et transitoriam, ad alteram odium, id est, iram gravem et continuam. Hic videbis festucam, illic trabem. In hanc miseram plateam concurrunt omnes impetus universarum tempestatum. In hac etenim se agitant turbines dissensionum, strepunt fragores comminationum, fremunt venti contentionum, ruunt imbres et grandines persecutionum, micant fulgura armorum, sonant tonitrua, percussionum et interfectionum. Quarta platea urbis nefandæ est acedia. Hæc habet ex una parte tristitiam, ex altera desperationem. Hæc magis horrenda et amplius timenda præ cæteris videtur. Cum enim grave sit peccare, gravius est tamen irrationabiliter in tristitiam decidere; gravissimum autem per tristitiam in desperationem se præcipitare. In hac platea Cain infelix primus sibi domum erexit, cum dixit. *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear* (*Gen. iv*). Sed et Judas negotiator pessimus in hac eadem platea mansionem sibi constituit, dum de venia desperans laqueo se suspendit. Ab ejus se habitatione liberari petiit Psalmista quem ait. *Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum* (*Psa. lxxviii*).

Quinta autem platea est avaritia. Hanc ex una parte constituit cupiditas, ex altera tenacitas. Quæ, quanvis repleta sit argento et auro, et non sit finis thesaurorum ejus, satiari tamen non potest; quia *avarus* (quantum ad ardorem sitis ejus spectat) *non implebitur pecunia*, (*Eccles. v*). Sed quanto plus acquiri, tanto amplius habere concupiscit. Unde est illud.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
(*JUVEN., Sat. xiv, vers. 138.*)

In hac insignem habet arcem dives ille avarus sepultus in inferno (*Luc. xvi*).

Sexta platea est gula. Cujus unam partem facit edacitas, alteram ebrietas. Ab hujus plateæ mansionem nos prohibuit Dominus ubi dixit. *Videte ne graentur corda vestra in crapula, et ebriestate* (*Luc. xxi*). Et

Apostolus. *Non in comessationibus et ebrietatibus* (Rom. xv). Et in ea quidem parte, quæ est edacitas, sunt omnia genera panum, quæ sunt arte pistoria, et obsoniorum quæ sunt arte coquinaria, genera diversa carniarum quadrupedum et volucrum, piscium marinorum et fluvialium, piper et allium et cyminum ad conficiendos sapes et condimenta. In altera parte, quæ est ebrietas, sunt vina diversi coloris et saporis, et vigoris, et odoris confecta diversis herbis et aromatibus, ad opus eorum, qui *consurgunt mane ad ebrietatem secundam et ad potandum usque ad vesperum* (Isa. v). Quorum impudentiam idem propheta, cujus hæc sunt verba, alibi redarguit, dicens: *Præ vino, inquit, nescierunt, et præ ebrietate erraverunt* (Isa. xxviii). *Sacerdos et propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino. Erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium. Omnes enim mensæ eorum replete sunt vomitu sordiumque, ita ut non sit ultra locus* (Isa. xxviii). Et item alibi in persona eorum: *Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate, et erit hodie sicut et cras, et multo amplius* (Isa. lvi). Et si tales fuerunt propheta, et sacerdos, et speculatores populi, qui ab eodem propheta vocantur canes impudentissimi, nescientes saturitatem; quale putatis fuit vulgus promiscui sexus et ignobile? Sed et apostolus Paulus de gulosis loquens ait: *Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter est, et gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt* (Philip. iii).

Septima platea est luxuria. Hæc ex una parte habet immunditiam cogitationis, ex altera immunditiam actionis. Hæc est ultima et infima omnium platearum Babylonis, et in ipsam confluere videntur immunditiæ totius civitatis, et tamen iniquationis suæ pro fluvio non potest saturari. *Os etenim vulvæ, ut sacra Scriptura testatur est insatiable* (Prov. xxx). Multa sunt, fratres quæ de his omnibus possent dici, quæ nunc necesse est prætermitti. Nam tota die fere aliis rebus intendimus, et ob hoc ad nostrum libitum scribendi tempus non habemus. Quæ ergo nostram possibilitatem superant, vobis scrutanda relinquimus, vobis colligenda reservamus.

Et nunc charissimi, nobis, horreamus et abominemur plateas, et detestemur habitacula Babylonis, id est, omnia scelera vitæ sæcularis. *Egrediamur de Babylone, fugiamus de Chaldeis, revertamur Jerusalem.* Egrediamur mala nostra relinquendo, fugiamus pœnitendo, revertamur bene vivendo. In aversione vel descensione de Jerusalem in Babylonem primo loco fit tentatio; secundo delectatio; tertio consensus; quarto operatio; quinto consuetudo; sexto desperatio. Per tentationem namque movemur, per delectationem descendimus vel potius labimur, per consensum portas Babylonis ingredimur, per operationem habitaculum nobis construimus, per consuetudinem servituti adducimur, per desperationem in carcerem trahimur et vinculis ligamur. In

reversione autem de Babylone in Jerusalem, prima est per divinam aspirationem peccati cognitio; secunda cordis compunctio; tertia oris confessio; quarta pœnitentiæ satisfactio; quinta virtutis exercitatio; sexta boni operis exhibitio. Et notandum quod ait: *Fugiamus a Chaldeis.* Melius enim quædam peccata, maxime quæ dulcescunt nobis, fugiendo vincimus, quam resistendo. Unde Apostolus de fornicatione: *Fugite, inquit, fornicationem* (I Cor. vi). Hoc etiam exprimit quod nuntius, qui venit ad Hei, dixit. *Ego sum, qui veni de prælio, et ego, qui de acie fugi hodie* (I Reg. iv). Melius est enim fugere, vitamque salvare quam in bello occumbere. Egrediamur, fratres et fugiamus. Brevis autem est via et facilis, quæ est de Jerusalem in Babylonem, et e contrario (quod est mirabile dictu) grandis et difficilis est via, quæ est de Babylone in Jerusalem. Facile nimirum de bano in malum, de virtute in vitium, de spiritu in carnem labimur; sed non æque de inferioribus ad superiora, corpore quod corrumpitur et aggravat animam pressi, facile resurgimus. Inde est illud poeticum:

. . . . *Facilis descensus Averni,
Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras
Hoc opus, hic labor est.*
(VIRGIL. *Aeneid.*, lib. vi, vers. 126, 128, 129.)

Quia spiritus et caro magno sibi confinio vicina sunt, facile et cito per culpam labimur, sed quia post quam peccavimus peccati consuetudine premimur difficile per justiam relevamur. Unde et ista spiritualis reversio longum, arduum, et difficile in ascensum recte habere dicitur. Hinc est quod Salvator ait: *Arcta et ardua est via, quæ ducit ad vitam* (Matth. vii). Si ergo sumus in hæc reversionis via per pœnitentiam, vel in ipsa Jerusalem per bonam et perfectam conscientiam, teneamus quod habemus ne alius nostram accipiat coronam. Si stamus, videamus ne cadamus (I Cor. i), semper suspicantes de insidiis et incursibus hostium nostrorum, qui nos abduxerunt, et captivaverunt, et de canticis Sion interrogaverunt (*Psal. cxxxvi*). Qui secundum sententiam Jeremiæ, velocius sunt aquilis cœli, super montes persequuntur nos, in deserto insidiantur nobis (*Thren. iv*). Aquilæ cœli facti sunt prælati, qui ad cœlestia Lona sublimiter volant, et supernæ claritatis radios contemplantur. Monte designant altitudinem contemplationis. Desertum significat secretum vitæ spiritualis. Sed persecutores nostri velocius aquilis cœli sunt, quia crudeles spiritus acrius ad nos persequendum quam nostri prælati ad defendendum multoties insistunt. Et licet in alti supernæ contemplationis ascendamus, vel in abscondita conversationis intimæ recedamus, nunquam tamen desinunt nos persequi, nunquam nobis desistunt insidiari. Unde necesse est, charissimi, ut non solum fortiter, sed et sapienter gradiamur. Contra persecutionem etenim debemus esse fortes, contra insidias sapientes. Si ergo fortiter et sapienter ambulamus, hostes evademus, in Sion cum salute pervenimus, et lætitia sempiterna erit in Christo.

Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXIX.

De civitate sancta Jerusalem secundum sensum tropologicum.

Jerusalem civitas sancta (Apoc. xxi), et *civitas sancti* (Isa. lxi). Secundum historiam civitas est terrena, secundum allegoriam sancta est Ecclesia; secundum tropologiam vita spiritualis, secundum anagogen patria cœlestis. Prætermisissis igitur aliis de illa quæ tropologiam spectant dicamus; et ex ejus descriptione mores bonos ædificare satagamus. Quemadmodum ergo Babylon, id est vita sæcularis habet suas plateas, et cætera, quæ descripsimus superius, sic et sancta Jerusalem, id est vita spiritualis habet suæ ædificationis dispositionem in bono, scilicet, murum suum, plateas suas, ædificia sua, portas suas. Habet etenim murum extrinsecus in circuitu undique, quo circumdatur per bonorum morum districtam, continuam, et perfectam disciplinam. Habet et septem plateas contra septem plateas Babylonis per quasdam septem virtutes septem vitiis supra descriptis contrarias. Habet nimirum sancta et spiritualis vita humilitatem, quæ est contraria superbix, habet charitatem, quæ est contraria invidiæ, habet pacem quæ est contraria iræ, habet spiritualem lætitiã, quæ est contraria accidia, habet largitatem, quæ est contraria avaritiæ, habet abstinentiam, quæ est contraria gulæ, habet continentiam, quæ est contraria luxuriæ. Quarum platearum partes, sive illas, quæ ad unam manum sunt, sive illas, quæ ad alteram describere fortasse non erit inutile. Prima platea civitatis sanctæ, quam humilitatem diximus, hinc habet humilitatem illam quam homo habet, et exhibet intus soli Deo in occulto; illinc habet humilitatem illam, quam habet et exhibet homo foris, propter Deum proximo in manifesto. Cujus virtutis fructus vel plateæ bonum Dominum demonstrat, ubi dicit: *Omnia qui se humiliat exaltabitur* (Luc. xiv). Quanto nimirum in præsentem quilibet se magis humiliat propter Deum, tanto in futuro sublimior erit apud Deum.

Secunda platea est charitas, quæ ex una parte habet dilectionem Dei, ex altera dilectionem proximi. Hinc enim jubemur diligere Deum ex toto corde, anima, viribus, et memoria; illinc jubemur proximum diligere sicut nosmetipsos. Charitatis fructus, atque bonum quantum sit, Dominus per semetipsum notificat ubi dicit, quod *in his duobus mandatis tota lex pendet et prophetæ* (Matth. xxii). Sed inde est quod Apostolus ait: *Plenitudo legis est dilectio* (Rom. xiii).

Tertia platea hujus spiritualis Jerusalem pax est. Hujus unam partem facit intus concordia cum Deo, alteram facit foris concordia cum proximo. Istam hinc et inde nos habitare, eamque inter nos mediam esse Dominus præcepit, ubi ait: *Sal habete in vobis*

et pacem habete inter vos (Marc. ix). Cujus fructus quantus sit alibi ostendit, ubi ait: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v). Magnus est hic fructus, magnum bonum. Nam *si filii et hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi* (Rom. viii).

Quarta platea ejus spiritualis lætitiã est. Cujus partem unam facit exultatio illa quæ intus solum sentitur in affectione, alteram facit illa quæ etiam foris apparet in sensualitate. Aliquando quippe tanta lætitiã cœlitus infunditur animæ, ut non solum intus sentiatur, sed et foris agnoscat, in vultu, in voce, in gestu, in motu. Unde Psalmista: *Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum vivum* (Psal. lxxxiii). Hinc est quod sacra Scriptura refert, quod lætante populo Dei et laudante Deum vox audiebatur procul. Quid enim mirum, si intus lætante patre de filio, qui post prævaricationem rediit ad cor, symphonia lætitiæ, chorusque simul foris audiantur (Luc. xv). Inde est etiam quod in sacris solemnibus diebus prohibemur contristari, Scriptura testante, quæ dicit: *Dies sanctificatus est Domino Deo vestro. Nolite lugere, et nolite flere. Ite, et comedite pingua; et bibite mulsum, et mittite partes eis, qui non præparaverunt sibi. Sanctus enim dies Domini est. Nolite contristari* (II Esdr. viii). Gaudium etenim Domini est fortitudo nostra. Hinc est quod Salvator ait: *Nunquid possunt filii sponsi jejunare, quandiu cum ipsis est sponsus?* (Luc. v.) Ipsa namque lætitiã, quæ in sacris solemnibus diebus in victu vel in vestitu a credentibus habetur vel exhibetur, bona bene ea utentibus est, quia sicut eis ex dono Dei, sic ab eis sit ad honorem Dei. Hujus virtutis utilitas, quæ vel quanta sit Paulus declarat, ubi Corinthiis de collectis scribens dixit: *Unusquisque prout destinavit in corde suo non ex tristitia vel ex necessitate; hilarem enim datorem diligit Deus* (II Cor. ix).

Quinta platea civitatis sanctæ est largitas, quam ex una parte constituit justa acquisitio, ex altera discreta distributio. Ex una parte facit eam justa acquisitio, quia religiosa et honesta largitas dedignatur vivere vel dare ex raptu, ex turpi, ex fraude, ex furto, vel quolibet modo alio injusto acquisita substantia, dedignatur de fermentato sacrificare laudem. Ex parte altera construit eam discreta distributio. Si enim minus justo daret, jam fieret ipsamet avaritia; si plus justo, jam non esset largitas, sed prodigalitas. Quantum sit fructus largitatis Salvator in Evangelio ostendit dicens: *Date, et dabitur vobis. Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum vestrum* (Luc. vi).

Sexta platea istius Jerusalem abstinentia est, quæ ex una parte habet parcimoniam, ex altera sobrietatem. Parcimonia est contraria edacitati, sobrietas ebrietati. Jejuniorum et abstinentiæ exempla multa reperiuntur in Scripturis, ex quibus præcipua sunt jejunia Moysi et Eliæ et Domini Salvatoris. Jejunii et abstinentiæ fructus quantum sit in Ninivitis elucet, qui per triduanam abstinentiam divinam placave-

runt iracundiam, et de subversione sibi comminata A meruerunt indulgentiam (*Jon. iii*).

Septima platea sanctæ civitatis est continentia sive castitas. Hæc ex una parte habet munditiam cordis, ex altera munditiam corporis. Vel ex una parte habet munditiam cogitationis, ex altera munditiam actionis. Cujus virtutis quantus sit fructus atque bonum, in viduis et virginibus enitescit, ex quibus viduæ sexagesimum, virgines centesimum possident fructum. Has, charissimi, virtutes recte plateas nominamus, id est vias latas ad inhabitandum, spiritualiter ambulandum, et currendum et ad omne spirituale negotium habiles, quia omnis via, quæ ducit ad vitam licet inchoantibus vel etiam proficientibus arcta et ardua videatur, profectis tamen et perfectis lata et plana esse probatur. Unde Psalmista: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum (Psal. cxviii)*. Et item: *Omnia consummationis vidi finem. Latum mandatum tuum nimis (Ibid.)*. Nam quicumque perfectam habet charitatem, quæ foras mittit timorem (*I Joan. iv*), dulce habet, imo reputat quidquid sibi tentationum vel adversitatum occurrerit, dicens cum Apostolo: *Non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis (Rom. viii)*. Hinc in Canticis canticorum de charitate scriptum est, quod fortis est ut mors dilectio, dura ut infernus æmulatio. *Lampades ejus lampades ignis atque flammarum. Aquæ vultæ non poterunt extinguere charitatem, neque flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus suæ, pro dilectione, quasi nihil despiciet eum (Cant. viii)*. In hac civitate spirituali turris quoque fortissima est, de qua scriptum est: *Turris fortissima nomen Domini; ad ipsum confluet justus et salvabitur (Prov. xviii)*.

Scitis, charissimi, quia hominibus quibuslibet suam urbem defendentibus non in equis, armis, portis, muris, aut etiam viribus suis tanta fiducia est, quanta in turri suæ civitatis. Fugatis enim et retroactis unicum refugium, solumque tutamen est turris. Sic, sic fidelibus contra spirituales hostes dimicantibus unica spes est, atque tutela non solum in adversis verum et in prosperis, invocatio divini nominis. Non enim ignorant quod quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit (*Joel. ii*). Inde est etiam quod sancta universalis Ecclesia in suis habet institutionibus primum invocare nomen Domini in divinis obsequiis inchoandis, fideliter et fiducialiter proclamando: *Deus, in adjutorium meum intende (Psal. lxxix)*. Habet quoque portas duas Jerusalem ista spiritualis, quarum prima et inferior est fides Catholica. Secunda et superior est contemplatio divina. De his duabus portis scriptum est: *Ingredietur et egredietur, et pascua inveniet (Joan. x)*. In prima porta inveniet pascua gratiæ, in secunda pascua gloriæ. Ut autem diversis ex locis Scripturæ, et ex assertionibus quorundam potest intelligi, ipsa terrena Jerusalem secundum antiquum situm in clivo posita fuit. Sic et in clivo posita est civitas

PATROL. CLXXVII.

A ista, quæ est vita spiritualis et habet gradus suos a porta usque ad portam, per quos ascenditur ab inferioribus ad superiores, ut qui ascendunt per singulos gradus a terrenis elongentur, ut cælestibus appropinquent. Sancte enim vivere volentibus primum intrandum est per fidem, deinde per incrementa justitiæ ad contemplationem cælestium conscendendum. Est itaque primus gradus in prima porta, vel potius ipsa porta est primus gradus sive scala ascensionis. A terrenis enim elevati, primo loco pedem ponere debemus in primam scalam, id est fidem. Secundo ex fide debemus ascendere in spem. Tertio debemus ascendere ex spe in charitatem. Quarto ascendere debemus ex charitate in aliarum virtutum exercitationem, maxime in septenarium principalium virtutum quæ in Evangelio describuntur, qui septenarius incipit, ubi dicitur: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Matth. v)*. Quinto debemus ascendere ex septenario principalium virtutum in senarium bonorum operum, qui incipit, ubi dicitur: *Esurivi, et dedistis mihi manducare (Matth. xxv)*. Sexto ascendere debemus ex senario bonorum operum in prædicationem. Justum enim et idoneum probatur, ut qui bonum operatur, ipse hoc aliis loquatur, ut sit imitator Salvatoris, de quo scriptum est: *Quæ cæpit Jesus facere et docere (Act. i)*. Prædicatio autem duobus aliquando modis expletur, verbis scilicet et miraculis. Unde de primis et summis prædicatoribus scriptum est: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis (Març. xvi)*. Septimo loco debemus ascendere ex prædicatione in contemplationem. De his scalis sive gradibus ascensionis scriptum est: *Illuc ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini (Psal. cxxi)*. Et alibi: *Beatus vir cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum in loco quem posuit (Psal. lxxxiii)*. Qui autem per istos gradus usque in portam contemplationis, quæ in summo, et quasi in exitu civitatis hujus posita est, conscenderit, ipse semetipsum spiritualiter egredietur, et supergredietur, ut fiat ex Jacob Israel, ex Lia Rachel, ex Phenenna fiat Anna, et ex Martha fiat Maria. Et qui fuit boni operis exhibitor, fiat divinitatis contemplator. Hinc est quod Jeremias ait: *Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua (Thren. iii)*. Sedebit solitarius, quia levabit se super se. Hinc in Canticis canticorum scriptum est: *Egredimini, filiæ Sion, et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua in die desponsationis ejus, et in lætitiæ cordis illius (Cant. iii)*. Hinc Psalmographus ait: *Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu (Psal. lxxvii)*. Festinemus, fratres, post labores operis ad quietem et libertatem contemplationis egredi, ut nos regem in decore suo, et terram nostram licet adhuc de longe valeamus intueri. Ascendamus in virtutem de virtute sicut decet pro salute, ut per-

prædictum ascensionis septenarium pervenire valeamus ad octonarium beatitudinum. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XL.

De custodibus Jerusalem civitatis sanctæ.

Super muros tuos, Jerusalem, constitui custodes; tota die et nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reviniscimini Domini, ne taceatis, et ne detis silentium tibi, donec stabiliat, et donec ponat Jerusalem laudem in terra (Isai. LXII). Jerusalem civitas sancta et civitas sancti, sancta Ecclesia est, cujus rex ei peregre proliciens præposuit custodes ac speculatores, qui eam die ac nocte custodiant, et a malo defendant. Sunt ergo diversæ speculæ et diversi speculatores, imo speculatorum ordines, qui in diversis locis sanctæ civitatis præsideant, hostes arceant, cives custodiant. In prima specula residet dominus apostolicus, qui sicut omnibus præsidet, ita omnibus providere debet; in secunda specula sunt patriarchæ, in tertia archiepiscopi, in quarta episcopi, in quinta archidiaconi, in sexta archipresbyteri, sive, ut in quibusdam locis appellantur, decani, in septima presbyteri, et in his omnibus quicumque sunt dignitate sublimiores, ipsi sunt civitatem custodiendi magis debitores. Officium singulorum speculæ sunt eorum. Verbi gratia: Specula presbyterorum presbyteratus est eorum; specula archipresbyterorum archipresbyteratus est eorum; specula archidiaconorum archidiaconatus eorum. Et sic de cæteris. Verum, fratres, secundum sacri eloquii testimonium, exigentibus populi peccatis, nonnunquam hypocrita speculam sacri regiminis ascendit, populum preinit, non custodit. Unde graviter dolendum graviterque gemendum. Quæ enim, charissimi, pulchritudo vel quis est honor dicendus si simia pinaculum templi Dei conscendat, et in ipso resideat? nonne ad tam monstruosum spectaculum tota civitas concurret, agens super hoc manibus plausum, ore cachinnum? Simia, eo quod humanæ formæ quædam habeat similia, ut aiunt, dicta, animal est parvum et pilosum absque voce, agile, deforme, petulcum, et alta montium sive ædificiorum libenter conscendens. Quæ licet vilissimum et turpissimum et horrendum sit animal, tamen homines sæculares suis erroribus decepti, qui in avibus cæli ludunt, et in bestiis terræ, et heu maxime clerici in suis domibus hanc habere, et in suis fenestris ponere solent, ut apud stultos qui pertranseunt, per ejus aspectum gloriam suarum divitiarum jactitent. Per hanc autem monstruosam bestiolam hypocrita speculator rectissime figuratur. Ipse etenim est simia per simulationem, parvus per despectionem, pilosus per superfluitatem, absque voce per noxiam taciturnitatem, agilis per levitatem, deformat per turpem conversationem, petulans ac petulcus per luxuriam, alta petens per superbiam. Alta petit per superbiam, quia si in hoc honore est, ad illum, id est ad superiorem semper anhelat. Verbi gratia, si in presbyteratu residet, concupiscit archipresbyteratum; si in archipres-

byteratu, archidiaconatum; si in archidiaconatu, episcopatum; si in archiepiscopatu, patriarchatum, quem honorem vocamus etiam primum; si in patriarchatu est, apostolicatum mallet habere. Sed quia hoc honore in ecclesiasticis dignitatibus nihil est excellentius, hic posuit Deus terminum mari, id est humanæ cogitationi fluctuanti et tumentis, et hic confringit tumentes fluctus ejus. Impii enim quasi mare fervens quod quiescere non potest. Et de hujusmodi speculatores venerabilis et laudabilis Bernardus Clarevallensis in libro De consideratione ita scribit, dicens: « Simia in tecto rex fatuus in solio. Monstruosa res, gradus summus et animus infimus, sedes prima et vita ima, lingua magniloqua et manus otiosa, sermo multus et fructus nullus, vultus gravis, actus levis, ingens auctoritas et nutans stabilitas. » Hinc est quod Dominus per Osee dicit: *Isti regnaverunt et non ex me. Principes exstiterunt, et non cognovi (Ose. viii).* Hinc per Isaiam de talibus conqueritur dicens: *Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi, canes multi, non valentes latrare, videntes vana, dormientes et amantes somnia. Et canes imprudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam. Omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avaritiam suam, a summo usque ad novissimum. Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate, et erit hodie sicut et cras et multo amplius (Isai. LVI).*

Nunc his dimissis quos non misit, sed dimisit Dominus, vertamus nos ad eos qui bene præsent, et videamus quales debeant esse, qualiter præesse vel prodesse. Sed quomodo inveniemus. fratres, speculatorem idoneum, cum ipse Dominus vix inveniat dicens: *Quem mittam, et quis ibit nobis? (Isa. vi)* Et item in Evangelio: *Quis putas est fidelis servus et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam? (Luc. xii.)* Sed ipse Dominus, in Apostolo loquens, per Apostolum docet nos qualis esse debeat speculator, dicens: *Oportet, ait, episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, suæ domui bene præpositum, filios habentem bene subditos cum omnī castitate. Si quis autem suæ domui præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non neophytum, id est novitum, ne in superbiam elatus in judicium incidat diaboli (I Tim. iii).* Quod autem ait *unius uxoris virum*, vel quod ait *filios habentem* illius temporis fuit, non iætius est, nec esse debet. Si autem speculator, quem pastorem vel prælatum dicere possumus, si inquam est vitiosus, a suis subditis minime reprehendus est. Unde Isidorus: « Sunt inquit qui præpositos suos perverse judicant, dum terrenis studiis eos plus viderint esse intentos, si vel parum jam ipsi de spiritualibus cognoverunt. » Rectorès a Deo ergo judicandi sunt, a suis autem subditis indicandi non sunt, exemplo Domini qui perse vendentes columbas et nummulariorum mensas

proprio evertit flagello. Vel etiam sicut dicitur : **A** *Deus stetit in Synagoga deorum, in medio autem deos dijudicat (Psal. LXXXI).* Quod si a fide exorbitaverit rector, tunc erit arguendus a subditis. Pro moribus vero reprobis tolerandus magis quam distringendus a plebe est. Sciendum est etiam quod sicut pro moribus reprobis a sœditis non est arguendus, sic in his quæ bene docet, et præcipit non est contemnendus. **H**inc Dominus in Evangelio dicit : *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei : Quæ dicunt servate, quæ faciunt facere nolite (Matth. xxiii).* Sed jam, charissimi, quæ terrenarum, et mundanarum civitatum custodes in suis custodiis agere soleant videamus, et tunc forsitan quod spiritualibus sanctæ Ecclesiæ custodibus faciendum sit clarius videre valebimus. Solent autem civitatum custodes ac speculatores maxime tempore bellorum in alto sedere, vigilare, per totam civitatem præcipue noctibus circuire, tubis clangere, fistulas inflare, citharizare, et cantare.

Sic, sic, dilectissimi, facere debent speculatores civitatis nostræ. Debent in alto sedere, per spiritualem conversationem, ut eorum conversatio non sit in terra, sed in cœlo, non in carne, sed in spiritu, quatenus eorum anima in pulvere non humilietur, et venter eorum terræ non conglutinetur, sed super montem excelsum ascendat illi, qui Evangelizant Sion, et pedes sint speciosi super montes annuntiantium pacem, prædicantium salutem, dicentium : *Sion, regnabit Deus tuus (Isai. LI).* Debent vigilare per circumspectionem, ut intuitum vertant a dextris, ne prosperis fallantur; a sinistris, ne adversis frangantur, retro per præteritorum utilem memoriam, ante per futurorum providentiam. Debent vigilando circumspicere, ne ex improvise hostis adveniat, portas frangat, vel murum irrumpat, domos accendat, turres evertat, cives occidat, spolia detrahat, civitatem destruat, populum in Babyloniam abducat. Debent circuire totam civitatem, id est gentem sibi commissam, et scrutari ne lapide cufuslibet virtutis dilapso, murus disciplinæ vel ad medicum infirmetur, et, si id contigerit invenire, quanto citius fieri potest resarcire. Quod ille bene adimplevit qui ait : *Præter illa, quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum (II Cor. II).* Debent tubis clangere per terribilem prædicationem. Tubarum alia lignea, alia terrea, alia cornea, alia ænea. Tuba lignea apposite igne facile adurit; tuba cornea percussione facile frangitur; tuba cornea de carne procedit, sed carnem excedit; tuba ænea fortis est, et percussione non facile cedit. Propterea tuba lignea bene significat prædicationem illorum qui facile vincuntur tentationibus; terrea, illorum prædicationem qui franguntur adversitatibus; tuba cornea, illorum prædicationem qui tentationes superant; tuba ænea, prædicationem illorum qui in adversitatibus invincibiles perdurant. Fistulas debent inflare per blandam consolationem. Aptum est enim ut asperitatem et

duritiam terroris, blandimentum consolationis sequatur, ut per sequentem suavitatem præcedens asperitas temperetur. Has fistulas habere iubentur prædicatores, ubi scriptum est : *Dicite pusillanimitis : Confortamini (Isa. xxxiii).* Citharizare debent per bonam operationem. Cithara namque quæ digitis tangitur ut sonum reddat, bonam operationem recte figurat. Hæc cithara sex habet chordas, sex videlicet opera misericordiæ. *Esurivi, et dedistis mihi manducare, etc. (Matth. xxv).* Cantare debent per laudem, et gratiarum actionem. Semper enim gratias debent agere Domino bonorum omnium largitori.

Debent ergo sancti speculatores in alto sedere per spiritualem conversationem, vigilare per circumspectionem, circuire per sollicitudinem, tubis clangere per prædicationem, fistulas inflare per consolationem, citharizare per bonam operationem, cantare per gratiarum actionem. Et hæc omnia facere debent die et nocte, id est in prosperis et adversis. Unde et ipse Isaias, cujus hæc sunt verba quæ præposuimus, de seipso dixit : *Super speculam Domini ego sum stans jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Donec, inquit, stabiliat et donec ponat Jerusalem laudem in terram (Isa. xxi).* Primum ponit Deus laudem Ecclesiæ sanctæ in mundo per gratiam, deinde ponit ei laudem in cœlo per gloriam. Sed Donec ponat ei laudem in cœlo necesse est sancti speculatores ejus ut ad custodiam vigilant in mundo. Sed quia nisi *Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam (Psal. cv).* deprecemur Dominum, ut per semetipsum nos custodiat ut pupillam oculi, quatenus per gratiam nobis impensam in tempore, cum ipso regnare valeamus in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus.

SERMO XLI.

In Purificatione beatæ Mariæ semper Virginis de purificatione mentis.

Veniet ad templum suum Dominator, quem vos quæritis: et Angelus testamenti, quem vos vultis (Malac. III). Templum Dei, fratres, sanctum est, quod estis vos (I Cor. III). Ad hoc templum venit Dominus diversis modis. Venit etenim per creaturarum contemplationem, venit per Scripturarum lectionem, venit per miraculorum operationem, venit per præceptorum suorum prædicationem, venit per internam aspirationem, venit per adversitatem, venit per prosperitatem, venit comminando mala, venit promittendo bona, venit mala auferendo, venit bona conferendo, venit per cognitionem veritatis, venit per amorem virtutis. Et est quidem in templo suo per gratiam, sed venit ad idem templum per majorem gratiam, ut det gratiam pro gratia, ut justus justitiam faciat adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc. Quia *omni habenti dabitur, et abundabit (Luc. xix).* Nobis autem post acceptam gratiam voluntarie peccantibus relinquitur, ut ipse Dominus ait judæis, domus non jam ejus, sed nostra deserta

(*Matth. xxiii*). Et, ut per Jeremiam ait, *Fit ei hereditas ejus sicut spelunca hyæne [quasi leo in silva] (Jer. xi)*, et domus ejus, quæ nos fuimus, quæ domus orationis esse debet, quia in cordibus nostris eum debemus adorare et timere, fit spelunca latronum (*Matth. xxi*), id est, habitatio dæmoniorum, qui per furtivas suggestiones nos profanant et pertrahunt ad illicitas delectationes. Cum autem Dominus iterum exsurgit ad miserandum Sion, quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus (*Psal. ci*), tunc mittit strenuum suæ clientelæ famulum, qui præparet viam ejus ante eum, ut, mundificato et sanctificato templo, quod fuerat contaminatum et profanatum, statim ad ipsum veniat Dominator, quem nos quærimus, et Angelus testamenti, quem nos volumus. Dominator potentia, Angelus gratia: Dominator in eo quod nos dignatus creare, Angelus in eo quod dignatus est nos redimere.

Præmittitur ergo ex omnibus cœlestis curiæ servientibus et officialibus quasi custos et procuratrix et imperatrix prima atque mundatrix templi Domini. consideratio culpæ, ut illud a cunctis sordibus emundet, ac velut vere cœlestis regis thalamum per emundationem decenter adornet. Ingressa igitur consideratio, seu cognitio culpæ videt gentes ingressas in sanctuarium Dei, de quibus præceperat ut non intrarent Ecclesiam ejus. Videt templum et omnia utensilia ejus polluta et obvoluta, contaminata et profanata, tectum ejus de super cum trabibus, et tignis, et laqueariis, telis araneorum undique palliatum, id est mentem cum suis sensibus, affectionibus, et virtutibus velatam per totum vanitate turgentis superbix; aream vero deorsum, id est carnem stratam luto luxuriæ, medios parietes, id est sermones et actiones vitiorum sordibus a summo usque ad imum stercoratos et fœdatos. *Ibi requiescunt bestix, habitant struthiones, et pilosæ saltant ubi et. respondebunt. Ibi ululæ in ædibus ejus, et Sirenæ in delubris voluptatis (Isai. xiii). Ortæ sunt spinæ et urticæ, et paliurus in munitionibus ejus. Et facta est domus Domini cubile draconum et pascua struthionum. Unicornes descendunt cum eis, et tauri cum potentibus. Non est transiens per eam, quia onocrotalus et ericius et ibis, et corvus habitant ibi. Occurrunt dæmonia onocentauris, et pilosus clamat alter ad alterum. Ibi rubat lamia, et invenit sibi requiem, ibi habet foveam ericius, et enutrit catulos, et circumfodit, et sovet in umbra ejus. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum. Ibi corvus in superliminari, et lappa et tribulus super aras ejus (Isai. xxxiv. Soph. ii).*

His omnibus nihil aliud innuitur, nisi peccatorem Christianum, sive crudelium suggestionibus dæmonum, sive reproborum consiliis hominum interius exteriusque corruptum et non jam Dominicæ. sed dæmoniæ magis habitationi mancipatum. Hæc attendens cognitio, seu consideratio culpæ ingemiscit, et tabescit, non habens consolatorem, nec inveniens consolationem. Nec præsumit sola subire

A sarcinam tanti negotii reminiscens verborum Salomonis, ubi dicit: *Melius est duos esse simul quam unum, habent enim emolumentum societatis suæ; si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem se: Et si dormierint duo fovebuntur mutuo. Unus quomodo calestet? Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistent ei (Eccle. iv)*. Pro his omnibus ista prima virtus aliis præmissa, quam considerationem culpæ nominamus, omnium invocat rectorem Deum, ut sibi præstare dignetur auxilium ad tantum obsequium exsequendum. Mittitur ergo ei cœlitus quædam pedisequa ejus, quæ dum hujusmodi res bene geritur, eam semper solet comitari, consideratio videlicet pœnæ, et præcipitur ei, ut opus acceleret, et domum Domini circa ejus adventum præparare festinet. Quæ cor humanum cœlitus illapsa, videt peccatoris stipendium quod promeruit, jam jamque persolvendum (stipendium autem peccati est mors et mors æterna); videt crudelia tormenta, calores ignium, et frigora nivium, famem et sitim, terrores et tortores, tenebras, vermes, et si qua sunt similia. Dum ergo consideratio culpæ hinc, consideratio pœnæ inde rebus ubique agendis unaquæque pro suo officio solerter intendit, nequaquam vires suas ad hoc negotium rite peragendum solas sufficere prudenter attendunt. Mittuntur ergo eis duo satellites curiæ cœlestis streuui, et virtute pleni, dolor scilicet et timor, eas in hoc labore perficiendo non solum sequi, sed etiam eis obsequi consuevi, et indicit consideratio culpæ dolorem de peccato præterito, consideratio vero pœnæ timorem de tormento futuro. Qui gravem sibi laborem instare cognoscentes, periculis et scopis opus arripiunt, et tanta (si fas est dicere) vesania inter parietes debacchantur, ut nisi moderatrix et gubernatrix omnium quam ocissime accurrat temperata discretio, domum totam non jam solum evertant ad quærendum quod erat perditum, sed potius subvertant ad perdendum quod substiterat adhuc salvatum. Dum enim debent operari peccatoris emendationem, ipse eorum impetum ferre non prævalens, aliquando pene præcipitatur in desperationem. Mittitur ergo discretio, quæ dicto citius advolans freno sui moderantibus furentes cohibet, moderatur, dirigit, et gubernat.

His igitur omnibus simul laborantibus et sese vicissim adjuvantibus, tota domus Domini spurcitate quæ vel per cogitationem, vel per locutionem, aut per operationem facta fuerat, in unum coacta sterquilinum in medium cordis congeritur, ut adhuc accepto consilio et auxilio divino modo quolibet egeratur. Tunc renovante Deo antiqua miracula, percussit petra cordis, et fluunt aquæ in abundantia. Mittitur enim sexto loco ad præsignificandam perfectionem operis in cor humanum compunctio. Quæ ab imo cordis exurgens suo impetu detestabilem illam, et horrendam massam sublevat, et dissolvit; et aliis manuum apponentibus totis omnium viribus ad ostium pelli-

tur ut expellatur. Tunc denique ut septiformis sancti Spiritus gratia adesse monstretur, septimo loco dirigitur ostiaria, id est confessio, qua veniente et os diu mutum, et per diabolum obseratum, aperiente, tota illa nefanda congeries eliminatur. Illis itaque peractis, id est vitiis et peccatis expulsis, jure hæreditario virtutes et bona opera succedunt. Quibus omnibus domus Domini adornatur, et contra ejus ingressum emundata, et ornata decentissime præparatur. Et statim venit ad templum sanctum suum Dominator, quem nos quærimus, et Angelus testamenti, quem desideramus. Celebratur ergo solemnitas sancta Purificationis tanto gaudio, ut non solum hominibus, verum et angelis Dei gaudium sit in celo super uno peccatore penitentiam agente plusquam sexper nonaginta novem justis, qui non indigent penitentia (Luc. xv). Fia, charissimi, emundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, ut simus sine macula et sine ruga, quatenus per nostram bonam conversationem, et per meliorem conversionis conversationem ea geramus in tempore de quibus lætemur in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLII.

In purificatione B. Mariæ, de purificatione Ecclesiæ.

Ipse est quasi ignis conflans, quasi herba fullonum. Et sedebit conflans, et emundans argentum; et purgabit filios Levi. Et colabit quasi aurum, et quasi argentum, et erunt Domino offerentes sacrificia in justitia (Malac. iii). Salvator noster, dilectissimi nobis, ad templum suum veniens, id est sanctam Ecclesiam visitans per suæ dispensationem incarnationis, ut eam sibi exhiberet sine macula luxuriæ, et sine ruga malitiæ, emundavit eam ab omni inquinamento carnis et spiritus per gratiam redemptionis et affectum justificationis. Quæ gratia vel effectus hic manifestissime designatur, comprehenditur, exprimitur, ubi per Prophetam prædicitur: *Sedebit conflans et emundans filios Levi.* Ubi namque dicitur *sedebit*, demonstratur ejus diligens intentio nos salvantis. Ubi vero subditur *conflans*, angustia nostræ tribulationis; ubi autem deinde infertur *purgabit filios Levi*, effectus nostræ justificationis. Ipse est quasi ignis conflans, quasi herba fullonum. Dominus quasi ignis est consumens lignum, scænum, stipulam, quia gravia peccata graviter punit. Est etiam quasi herba fullonum, quia leviora levius puniens, lotis munditiam restituit. *Et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum et quasi argentum.* Per filios Levi sacerdotalis dignitas intelligitur. Et si sacerdotes colandi sunt et purgandi, quid de cæteris est dicendum, cum judicium incipiat a domo Dei, et colabit eos? Metallum postquam conflatum est in fornace, ut sæpe videmus, ad exemplar terreum quod lingua vulgaris colear dicere possumus, cui et per quod in vas vel in aliud quodlibet instrumentum infundendum est et informandum ab artifice vice colarii, quolibet

Instrumento, ne carbones simul transeant interposito, traducitur et transfertur. Quod totum in hac spirituali purgatione perfectus completur. De spirituali namque conflatione scriptum est: *Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem (Rom v).* Et Dominus in Evangelio: *In mundo pressuram habebitis (Joan. xvi).* Ad colationem autem pertinet quod ait: *Arcta est via quæ ducit ad vitam (Matth. vii).* Et item: *Contendite intrare per angustam portam (Luc. xiii).* Non enim ad modicum arctatur qui ex una parte audit: *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris (Tob. iv)*; et ex altera: *Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, et vos eadem facite illis (Matth. vii).* Per arctam autem viam ducitur, et per strictum foramen colatur, cui, omne quod delectat, nisi secundum Deum sit, etiam cogitare prohibetur. De informatione vel conformatione sic dicit Apostolus: *Nos omnes relevata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a Domini Spiritu (II Cor. iii).* Per tribulationem quippe conflati, et per strictam disciplinam, quæ in præsentem non videtur esse gaudii sed mæroris, colati, integritatem et pulchritudinem, divinæ imaginis in nobis recipimus, qui eam in nobis prave vivendo miserabiliter corruperamus; et nostræ econditionis dignitas ex vase contumeliæ in vas transfertur gloriæ.

Colabit, inquit, eos quasi aurum, et quasi argentum. Quidquid in auro, id est sensu nostro et argento, id est eloquio, commistum est ære, stanno, plumbo, camino Dei excoquitur, et per districtiorem disciplinæ colatur (*Psal. xi*), ut sit igne examinatum, probatum terræ, purgatum septulum (*Ezech. xxvii*). Contingit autem, charissimi, sæpenumero, ut qui in fornacem sanctæ purgationis mittuntur ut probentur, non probentur, sed reprobentur. Hinc Isaias populo Israel ait: *Argentum tuum versum est in scorium (Isa. i).* Hinc Ezechiel ait: *Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scorium (Ezech. xii).* Omnes isti, æs et stannum, et ferrum, plumbum, in medio fornacis scoria argenti facti sunt. Hinc Dominus ad Jeremiam ait: *Probatores dedi te in populo mee robustum, et scies et probabis viam illorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, æs, et ferrum, universi corrupti sunt. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitiæ enim eorum non sunt consumptæ. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos (Jer. vi).* Possunt tamen æs et ferrum et stannum et plumbum in bona aliquando significatione accipi. Æs etenim, quia sonorum est, apte significat sonum prædicationis. Ferrum autem, quia per illud justitia solet exerceri, virtutem significat severitatis. Stannum, etsi argentum non est, tamen quia a longe argenti suo colore vel fulgore præ se ferre videtur similitudinem, potest figurare cujuslibet virtutis, vel boni operis imitationem. Dum enim aliquis in altero videt alicujus virtutis fulgorem splendescere, ctsi non cõtest illi in eadem

virtute cœquari, tamen quia studet illum in quantum potest, imitari, videtur velut stannum, quantumvis argenti longa similitudine, aliqua tamen ejus imitatione decorari. Plumbum, quia ponderosum est, significat gravitatem. Sed in hoc loco omnia ista non in bona, sed in mala significatione accipi possunt. Æs itaque propter tinnitus sui melodiam, placentem significare potest adulationem. Ferrum, quia ipso crudelia et injusta homicidia multoties fiunt, figurat crudelitatem. Plumbum per suam ponderositatem designat segnitiem. Stannum exprimit virtutis simulationem. Scoria, quæ est metalli purgamentum, quamlibet significat vitiositatem.

Fratres, ne simus æs per adulationem, nec ferrum per crudelitatem, nec plumbum per segnitiem, aut stannum per simulationem, sed nec scoria per quamlibet vitiositatem; formidabiliter timeamus quod dicitur: *Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitiæ enim eorum non sunt consumptæ.* Argentum reprobum vocat eos, quia Dominus projecit illos. Hæc omnia nobis terribiliter sunt formidanda. Nos etenim qui in religione sumus, nos maxime in conflatorio fornacis sumus. Conflatorium nempe claustrum nobis est, in quo velut aurum in fornace, tædio, silentio, lectione, meditatione, oratione, jejuniis, vigiliis, rigore disciplinæ, debemus a nostris peccatis purgari et probari. Conflator prælatus noster est, qui ad nos emendandos continue laborat. Sufflatorium, verbum ejus est et exemplum. Timeamus, charissimi, ejus in nobis laborem frustrari, dum incorrigibiles existentes per eum contempnimus emendari, timeamus argentum reprobum vocari. Timeamus a Domino projici. Hinc est quod de reprobo et superbo dicitur: *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, et ipse abutitur eo in superbiam (Job xxiv).* Timeamus ergo in loco humilitatis superbire, quia initium omnis peccati superbia (Eccli. x). Ponamus ante mentis oculos verba hodiernæ prophetice lectionis, quæ superius continentur, ubi de Domino dicitur: *Quis poterit cogitare diem adventus ejus. Et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum (Malach. iii).* Qui enim venit et conflat et purgat electos suos per misericordiam in tempore, in fine temporis veniet et conflabit minus purgatos per judicium. Unde scriptum est: *Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine (Psal c):* nunc misericordiam, tunc judicium. Nam electi imperfecti minus purgati ante judicium, in judicio perfecte purgabuntur. Hinc Apostolus ait: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est (I Cor. iii).* Si quis autem superædificat super hoc fundamentum, aurum et argentum, lapides pretiosos, ut videlicet cogitet ea tantum quæ Dei sunt, sicut faciunt perfecti, aut lignum, fenum, stipulam, dum divisus cogitat ea quæ sunt mundi, quibus sine dolore carere non potest, ut faciunt imperfecti, unusquisque opus

A manifestum erit. Quando? In die judicii. *Dies enim Domini, id est dies judicii, declarabit, quia in igne revelabitur et uniuscujusque opus quale sit ignis probabit. Si cujus opus manserit (subaudi integrum), mercedem accipiet perfectionis. Si cujus opus arserit, in eo videlicet quod in parte cogitavit quæ sunt mundi, detrimentum patietur, scilicet et imperfectionis et ardoris. Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem (I Cor. iii).* Studeamus, charissimi, et satagamus pro viribus nunc a Domino pro misericordiam perfecte corrigi, ne judex venturus et sæculum per ignem judicaturus, sua judiciaria sententia, per quam etiam quidam electi sunt transiuri et purgandi, et colandi, inveniat quod debeat cremari; sed ut pro perfecto merito, perfecto præmio ab ipso mereamur tunc coronari. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLIII.

In Septuagesima, aut alio pœnitentiæ tempore, de plantandis in nobis virtutum seminariis, et efficiendis vitiorum radicibus, sumpta parabola de paradisi deliciis.

Tulit Dominus Deus hominem, quem fornoverat et posuit eum in paradysum voluptatis (Gen. ii). Tropologice, id est moraliter hæc disserentes, charissimi, dicimus quod homo a Deo formatur quando justificatur, et in paradysum ponitur, dum in secura jucunditate, sive jucunda securitate bonæ conscientie collocatur. Quid enim melius intelligimus per paradysum plenum voluptate quam mentem humanam ex confidentia bonæ conscientie plenam securitate? *Secura enim mens quasi jube convivium (Prov. xv).* Nihil ergo rectius accipimus per illam terrestrem paradisi gloriam quam bonam justitiam conscientiam. De qua et Apostolus ait: *Gloria nostra est testimonium conscientie nostræ (II Cor. i).* Quid quoque aptius figurari dixerim per illius quietem optimam, quam tranquillitatem mentis, et pacem internam? De hac pace populo non in via Dei ambulanti, sed in invio diaboli erranti Baruch ait: *Si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace super terram (Baruch. iii).* Nam si parentes primi in paradiso præceptum Creatoris tenuissent, in habitatione pacis ejus perpetuo quievisset. Ita et nunc quicunque mandata Dei corde perfecto custodiunt, in pacis intimæ securitate malorum timore sublato requiescunt. Non solum autem paradysus terrestris sua voluptate, securitate, pace, gloria, bonæ conscientie nostræ spiritalia bona significat, verum et fontis sui, fluviorumque manatione, atque natatiliū, ambulatiliū, et volatiliū ad alta volantium, suave canentium multitudine, ac diversarum arborum multiplici fructificatione, omnium quoque florum vernantium pulchritudine convenienter illa figurat. Significat enim in nobis fons paradisi gratiam spiritualem, quatuor flumina quatuor principalium virtutum exercitationem; natatilia, eo quod pisces in aquis hinc inde fluctibus quassati natando laborant, laboriosam boni operis exhibitionem; ambulatilia

nostræ justitiæ incrementum et perfectionem; volatiliâ, per volatum divinam contemplationem, per cantum laudem et gratiarum actionem. Arbores quoque multiplici fructificatione, et flores varia pulchritudine virtutum in nobis figurant utilem decorem et opinionem. Olea misericordiam significat, ut ex diversis sacræ Scripturæ paginis potest intelligi. Est autem olea nomen ipsius arboris, cujus fructus oliva vocatur. Inde est distichon cuiusdam versificatoris.

*Arboris est olea, fructus est nomen oliva.
Hinc oleum liquor expressus, sæx cujus amurca.*

Vitis significat sapientiam. Christus etenim, qui est Dei sapientia, dixit: *Ego sum vitis vera* (Joan. xv). Sed et vinum modice sumptum acuit ingenium. Ficulnea propter dulcorem et suavitatem sui fructus, dulcorem et suavitatem designat internam. De qua scriptum est: *O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus* (Sap. xi). Et Sapientia: *Spiritus meus super mel dulcis, et hæreditas mea super mel et favum* (Eccli. xxiv). Et Psalmista de suavitale: *Memoriam abundantia suavitatis tuæ eructabunt* (Psal. xlv). Et de dulcedine: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo* (Psal. cxviii). Lignum scientiæ boni et mali exprimit obedientiam. In ipsa nempe, si eam servamus, bonum experimur; si transgredimur, malum. Lignum vero vitæ charitas est. Lignum etenim vitæ vitam hominis sanam, incolumem et immortalem semper conservasset, si de ipso semper homo comedere potuisset. Inde etiam quod postquam peccavit Adam de eo scriptum est: *Ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vitæ, et comedat, et vivat in æternum. Emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis* (Gen. iii). Quemadmodum ergo lignum vitæ ut supra dictum est, immortale conservasset corpus humanum, ita et charitas, dum possidetur, immunem a morte peccati humanum custodit spiritum. Palma manibus victorum ferri solebat, et ideo victoriam significat. Quælibet autem arbor aromata sua redolentia bonam famam designat. Sic et rosa per ruborem passionem vel compassionem. Liliū per candorem castitatem. Viola per deflexionem flosculi et capitis sui ad ima humilitatem figurat. Non mireris, si supradictæ arbores in paradiso terrestri, vel etiam quælibet animalia, aut volatilia esse dicantur. Nam de arboribus scriptum est: *Plantaverat autem Dominus Deus paradysum voluptatis a principio, in quo posuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo, scilicet paradisi, omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave, lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignum scientiæ boni et mali* (Gen. ii). Ubi enim omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave in paradiso fuisse dicitur, nullum lignum defuisse videtur. Et de animalibus et volatilibus postquam Dominus Adam posuit in paradysum, ita scriptum est: *Formatis Dominus Deus cunctis animantibus terræ, et volatilibus cæli adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret*

ea (ibid.). Nec enim credendum videtur ea Adam extra paradysum longe quæsiturum, si eorum uti ministerio voluisset, sed de prope accepturum. Mysticis ergo divitiis atque deliciis supra descriptis mens justorum consorta, conferta et redimita dignoscitur. Cui mens impiorum sine conscientia valde dissimilis est. Nam ut Paulus dicit: *Inquinata sunt eorum mens et conscientia* (Tit. i). Hinc Salomon ait: *Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti; et ecce totum repleverant urticæ, et operuerant superficiem ejus spinæ, et maceria lapidum. destructa erat* (Prov. xxiv). Quasi diceret: Vitam negligentis hominis consideravi et mentem ejus, quam urticæ et spinæ replent, quia in corde negligentis prurientia terrena desideria, et punctiones pullulant vitiorum, et munimina virtutum perdidit. Non solum autem in agro pigri, in vinea stulti urticæ et spinæ, quæ hic describuntur oriuntur, sed multæ inutiles arbusculæ, et herbæ noxiæ, videlicet tribuli, vepres, rubi, lappæ, cicutæ, et multa similia. Tribuli ergo, eo quod minus duros aculeos habeant, et non valde vulnerando lædant, cujuslibet amaritudinis prævæ tribulationem recte designant. Spinæ, quæ duriores habent stimulos et acrius pungunt, graviorem cordis rancorem congrue figurant. Vepres quoque, quia lacerando vulnerant, rixarum et contentionum exacerbationem scissionemque apte significant. Rubi etiam, qui durissimos habent aculeos ac gravissime vulnerant et cruentant, crudelitatis immanitatem exprimunt. Urtica, quia digitos tangentis sæpe perurit, significat libidinem. Lappa, quia dum vestibus aut capillis injicitur tenaciter eis inhæret, figurat tenacitatem. Cicuta denique quia intus est inanis et vacua, et foris odore fœtida, inanem gloriam et malam exprimit opinionem. Per urticas autem et spinas, quas Salomon superius solas et nominatim posuit, omnia vitia carnis et cordis significantur. Nam libido, quæ per urticas exprimitur, significare potest omnia vitia carnis: rancor vero, qui per spinas intelligitur, omnia vitia cordis.

Non sint, charissimi, nobis in nostrarum hortorum deliciarum; non sint, inquam, tribuli per quamlibet vel levissimam prævæ amaritudinis tribulationem, non spinæ per rancorem, non vepres per exasperationem, non rubi, quos quidam etiam scorpiones vocant, per crudelitatem. Non sint urticæ per libidinem, non lappæ per tenacitatem, non cicutæ per fœtidam opinionem, non denique quælibet arbuscula inutilis, aut herba noxia per quamlibet vitiositatem. Enimvero sit in nostro paradiso olea per misericordiam, vitis per sapientiam, ficulnea per dulcedinem internam, lignum scientiæ boni et mali per obedientiam, lignum vitæ per charitatem fraternam, palma per victoriam, quælibet arbor aromatica per bonam famam. Sit in eo rosa per passionem vel certe compassionem, liliū per castitatem, viola per humilitatem, omnis denique arbor bona, flosque pulcherrimus per cujuslibet virtutis fructificationem, pulchritudinem et opinionem.

Hunc paradisum, charissimè, totis viribus exerceamus, omni diligentia custodiamus. Exerceamus operatione, custodiamus circumspectione, quia scriptum est : *Ut operaretur, et custodiret illum* (Gen. 11). Timendum quippe est nobis ne serpens veniat, pomum protendat, Evam in nobis seducat, Adam corrumpat, et de paradiso ejici faciat. Hinc Apostolus ait : *Timeo ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate quæ est in Christo* (II Cor. xi). Serpens diabolus, Eva caro, pomum delectatio terrenorum. Quemadmodum autem serpens Evam pomo decepit, sic diabolus insensatam carnem terrena delectatione illicit et seducit. Et sicut Eva Adam induxit ad esum pomi, sic nonnunquam caro spiritum trahit ad consensum peccati; et sic uterque de paradiso, id est de statu boni sui ejicitur, quia et spiritus affligitur per malam conscientiam, et caro punitur per pœnam. Mentem ergo nostram et conscientiam, dilectissimi, non solum exerceamus, sed et custodiamus. Non enim deerit tentator, non deerit tentatio. Operemur igitur, et custodiamus in tempore, unde gloriemur in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLIV.

In medio Quadragesimæ, de Jerusalem pro sancta Ecclesia per allegoriam sumpta.

Lætare Jerusalem, et conventum facite omnes qui diligitis eam (In introitu). Jerusalem, charissimè, civitas sancta, et civitas sancti sancta Ecclesia est, quæ sponsa Dei est, sicut sacra Scriptura testatur, dicens in Apocalypsi angelo sancto Joanni loquente : *Veni, ostendam tibi sponsam uxorem Agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum, et ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem descendentem de cælo a Deo, habentem claritatem Dei* (Apoc. xxi). Et Apostolus : *Viri diligite uxores vestras sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua* (Ephes. v). Et post pauca : *Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, et in Ecclesia* (ibid.). Sancta autem Ecclesia recte de cælo descendere dicitur, quia omne datum optimum et omne donum perfectum, quo eam sponsus ipsius Christus ab omni macula et ruga sanetificando justificat, desursum est descendens a Patre luminum (Jacob. i). Quæ et claritatem Dei habere perhibetur, quia claritatem, quam habet sponsus ejus per naturam, dat ei habere per gratiam, non per plenitudinem, sed per plenitudinis participationem. Et ipsa quidem sancta Ecclesia est in cælo, partim in mundo. Ibi velut in patria, hic ut in exilio. Ibi regnans, hic peregrinans. Et celebrantur nuptiæ utrobique; hic in fide, ibi in contemplatione. Hic in spe, ibi in re. Videmus enim nunc

A per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoscimus ex parte, tunc cognoscemus sicut et cogniti sumus; cum enim venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est (I Cor. xiii). Hic in nuptiis propinatur vinum gratiæ, ibi propinatur vinum gloriæ: vinum gratiæ ad justificationem, vinum gloriæ ad beatitudinem. Et licet sanctam Ecclesiam ita secundum status diversos, credulitatis scilicet et visionis, spei et rei, justificationis et beatitudinis, gratiæ et gloriæ, distinguamus, ut in exilio sit filia, in regno mater, quemadmodum scriptum est : *Ille autem Jerusalem, quæ sursum est, libera videlicet a tentationibus, tribulationibus, et mortalitate, quæ est mater omnium nostrum* (Gal. vi); licet, inquam, sic distinguamus, una est tamen uxor Agni, sponsa Christi, sicut scriptum est : *Una est columba mea, perfecta mea* (Cant. vi). Una prædestinatione, non dum una glorificatione. Columba puritate simplicitatis, perfecta consummatione virtutis. Hæc igitur verba, quæ in principio posuimus, *lætare, Jerusalem, et conventum facite, omnes qui diligitis eam*, quæ sunt verba consolatoria, non illi dicta videntur, quæ sursum in regno cum sponso jam gloriatur, sed ei, quæ adhuc ab ejus visione in ærumna sæculi præsentis longe peregrinatur.

Lætare, Jerusalem. Quasi per consolationem peregrinanti diceretur : Jerusalem, quæ adhuc in mundo peregrinans, tentationibus fatigaris, adversitatibus probaris, persecutionibus exerceris, mortalitate premeris, lætare in adversis quasi sciens, quia *licet is, qui foris est homo corruptus, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem* (II Cor. iv). Id enim, quod in præsentis est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur (ibid.). *Lætare*, quia non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis (Rom. viii). *Lætare* ergo pro diebus, quibus humiliaris, annis quibus vides mala, quia quanto gravior pugna, tanto major est corona. *Et conventum facite, omnes qui diligitis eam.* Conventus, fratres, quoties pro bono et bene sit, materia est exsultationis, occasio gaudii et incitamentum lætitiæ, maxime, hoc in loco sive negotio, quo filii suadetur, ut conveniant, matri congaudeant, matri, inquam, quæ eos in baptismo genuit, ac divinorum testamentorum doctrina suavi velut uberum suorum lacte nutrit. Ubi autem ad malum perpetrandum sit conventus, multorum multoties malorum causa fit effectus. Et de hujusmodi conventu Paulus sic dicit : *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare. Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum et alius quidem esurit, alius autem ebrius est* (I Cor. ii). Et post pauca : *Laudo vos in hoc? non laudo* (ibid.). Hinc Dominus per psalmistam de inique convenientibus dicit : *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus* (Psal. xv). Iniquorum est congregare se a conventu justorum, et facere de se

conventiculum, vel conventicula, ut bini, ut terni congregati nihil aliud studeant nisi dictis absentium rodere vitam, vel in alios, vel etiam in suimet perniciem aliqua prava machinari. Hujusmodi autem conventicula multis modis fiunt, vel potius multimoda sunt hujusmodi conventicula. Alia namque sunt vanitatis, ut conventicula ludentium; alia loquacitatis, ut verba otiosa, et superflua et scurrilia et turpia proferentium. Sunt etiam alia conventicula detractiois, alia contentiois, alia seditionis, alia commensationis et potationis, alia luxuriæ et turpitudinis, alia denique cujuslibet pravitatis; nos ergo, charissimi, nequaquam conventicula velut iniqui faciamus, quia si conventicula de sanguinibus, id est de peccatis perpetrandis facimus, a Domino sicut auditis non congregamur. Faciamus autem conventum, ut secundum Apostolum consideremus invicem in provocationem charitatis et bonorum operum, non deserentes collectionem nostram, sicut consuetudinis est quibusdam (Hebr. x). Faciamus conventum, ut simus omnes pariter in una fide, in una dilectione, in una exercitatione virtutum, in una exhibitione bonorum operum. Sed quoniam hujusmodi conventus ab omnibus Christianis etiam laicis et conjugatis, generaliter exiguntur aliquo modo, nos qui in congregatione consistimus, conventum diligentius et specialius faciamus, unde eorum meritum (ut justum est) transcendamus et excellentius a Domino præmiuni percipiamus.

Sex itaque sunt loca, in quibus conventum debemus facere conventumque tenere, scilicet in refectorio, in labore, in claustro, in choro, in dormitorio, in capitulo. In refectorio, dum conventum facimus, duplicem fructum acquirimus, quia ibi reficitur corpus et spiritus; corpus cibo, spiritus divino eloquio. In labore triplicem fructum acquirimus. Ibi et enim fructum habemus honestæ occupationis, fructum exercitationis, fructum utilitatis: fructum occupationis habemus, quia dum labori intendimus ad nulla inutilia vagamur, fructum exercitationis ibidem percipimus, quo saniores efficiamur. Habemus fructum utilitatis, quia labor noster in Domino non est inanis. In claustro fructum accipimus pacis et silentii. De quo scriptum est: *Erit opus justitiæ pax, et cultus justitiæ silentium, et securitas usque in sempiternum: et sedebit populus meus in pulchritudine pacis; et in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta (Isa. xxxii)*. Habemus quoque in claustro fructum lectionis et meditationis, fructum devotionis et orationis, fructum contemplationis et compunctionis. Ibi præceptis majorum instruimur, exemplis informamur, incitatur monitis. In choro autem habemus per recitationem lectionum fructum eruditionis. In psalmis vero et hymnis, et canticis spiritualibus fructum divinæ laudationis. Sane fructu divinæ laudis sociamur angelis, dum officium, quod illi complent in cælis, nos exercemus in terris, et impletur per illos pariter et nos quod scriptum est: *Confessio ejus super cælum et terram (Psal. cxlviii)*.

In dormitorio vero fructum capimus quietis corporalis. Sunt quoque qui illic percipiunt non tantum quietem corporis, sed et gustam boni spiritualis. Aliquando quippe mens eorum dulcedinem internam ibi sentit dormiendo quam sentire non potest vigilando. Quidam etiam alios fructus et utilitatem ibidem accipiunt vigilando, orando, peccata sua plorando, et impletur in eis Davidicum illud: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo (Psal. vi)*. In capitulo denique conventum facimus, ut nostras negligentias et transgressiones emendemus.

Capitulo igitur omnes debent interesse quicumque correctioni et emendationi volunt subesse. Sed sunt quidam in religione, qui in morem equorum emissariorum incrassatorum, lascivientium et manum stabularii firmum tergantis, et eos procurantis non sustinentium, vel de minimis leviter increpari non patiuntur; sed velut equi indomabiles in magistros qui eos castigare et emendare, vel a peccatis emundare debent, effrenate nimis insautiunt. Furoribus etenim impatientiæ arrepti, minarum et contumeliarum morsibus in eos debacchantur. Quid autem de talibus agere debeat sanctus prælatus, qui stabularius Domini est, Psalmista declarat ubi dixit: *In eam et freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te (Psal. xxxi)*. Per camum et frenum minora et majora Dei præcepta figurantur. Qui ergo rationabilibus castigationibus rationabiliter et voluntarie non acquiescunt, divinorum præceptorum auctoritatibus velut equi et muli camo et freno arctius constringendi sunt. *Omnis enim Scriptura divinitus inspirata utilis est, ait Apostolus, ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus (II Tim. iii)*. Sunt autem equi tantæ feritatis quidam et impatientiæ, ut dum ferantur vel curantur, camo vel freno nequaquam possint teneri. Hujusmodi equorum labium broie, id est ferramento constrictorum inducitur, ut ejus distractione quieti teneantur. Quod bene in quibusdam typice geritur, quia propter nimiam eorum insolentiam cibus aut potus eis minuitur, vel silentium eis continuum imponitur. Superborum etenim contumacia et gravi sententia ferienda est, ne si misereamur impio, non discat facere justitiam, et in terra sanctorum inique gerens non videat gloriam Domini (Isai. xxvi), si non magis tradatur Satanæ in iteritum carnis (I Cor. v), id est asperrimæ sententiæ ejus carnaliter adversanti et contrariæ, ut vel sola vexatione intellectum dante auditui, *spiritus salvus fiat in die Domini (ibid.)*. Quam videlicet sententiam si ferre recusaverit, etiamsi non abcesserit, de societate projiciatur. Nec hoc sit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. Nec ista dicimus, fratres, ut minus perfectorum imbecillitatem tolerandam esse denegemus, sed in domo Dei sic exercendum est iudicium, sic exercenda justitia, ne insolentium superbia modo qua-

libet toleretur, neve imperfectorum imbecillitas illo modo prægraveretur.

Sunt et alii per gratiam Dei in religione velut roncini aut asini oneriferi et laboriosi, qui ab aliis clamati vel etiam voluntarie prostrati de suis negligentis sponte veniam postulant, et humiliter ac patienter eas emendant. Sunt et alii in domo Dei cœlesti gratia ditati, qui etiam injuste clamati lætanter se prosternunt, et injurias tacite pro Christo suscipiunt. Tam autem culpas sponte emendantibus, quam injurias patienter suscipientibus vox illa Psalmistæ convenit, ubi dicit: *Ego autem in flagella paratus (Psal. xxxvii)*, et alibi: *Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me (Psal. lxxii)*. Soli tamen apud Deum gloriam acquirunt qui injuste flagellati injurias tacite suscipiunt. Unde Petrus: *Hæc est, inquit, gratia, si propter conscientiam Dei sustinet quis tristitias, patiens injuste. Quæ enim gratia est, si peccantes, et colaphizati sufferitis? sed si beneficientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis, quia et Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur. Tradebat autem se judicanti injuste. (I Pet. ii)*. Primi ergo, quandiu incorrepti persistunt, pendent in cruce latronis blasphemantis; secundi, dum corriguntur, in cruce latronis veniam postulantibus; tertii, qui propter Deum tantum sustinent, in cruce Christi innocenter patientis. Primis, si nolint corrigi, propter superbiam imputatur culpa: secundis propter humilitatem datur indulgentia; tertiis propter innocentiam augetur gratia. Igitur in capitulo, charissimi, conventum faciamus, ut culpas nostras corrigamus, imo injuriam accipiamus. Vitemus conventicula, faciamus conventum. Faciamus conventum ut simus unanimes in fide, charitate, operatione, recte credendo, sincere diligendo, sancte vivendo. Faciamus conventum in refectorio, simul comedendo, in labore quæ ad ipsum pertinent simul exercendo, in claustro simul sedendo, in choro simul cauendo, in dormitorio simul quiescendo, in capitulo nostras culpas corrigendo. Faciamus conventum in tempore, ut superno beatorum conventu jungi mereamur in æternitate. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLV.

De cella vinaria per allegoriam accepta pro Ecclesia.

Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem (Cant. ii). Cella vinaria, charissimi, nobis sancta Ecclesia est, singulæ fideles animæ singula dolia. Cella a celando dici videtur. In ea quippe celantur quælibet necessaria sive utilia ab oculis et a tractu alienorum sive turum. Sancta igitur Ecclesia recte cella vocatur, quia in ipsa et per ipsam divinum arcanum et cœleste sacramentum ab imunda multitudine celatur, sicut scriptum est: *Nolite sanctum dare canibus, et nolite spargere margari-*

tas ante porcos (Math vii). Dolium quoque a dolando recte vocatur. Dolium ergo quælibet fidelis anima congrue nominatur, quæ tentationum et persecutionum dolationibus ad continentum gratiæ cœlestis liquorem paratur et aptatur. Sed et asseres aut tabulæ illæ, in quibus dolium construitur, bene virtutes nobis datas per naturam figurant; et circuli superadditi, quibus tabulæ constringuntur, virtutes nobis datas per gratiam apte significant. Quemadmodum enim illæ tabulæ, nisi circulis constringuntur, vinum non continent, sic virtutes naturales, nisi virtutibus quæ per gratiam nobis superadduntur adjuvantur, cœlestia dona continere non valent. Duo etiam fundi anterior et posterior sensualitatem et rationalitatem designant. Anterior quippe, qui versus lumen est et patet, sensualitatem; posterior vero, qui versus parietem esse solet et latet, absconditam et latentem significat rationalitatem. Porro superior apertura, per quam vinum infunditur, convenienter intelligitur mentis intelligentia; vinum quod extrahitur, gratia. Denique duciculus, id est foramen, per quod vinum educitur ut dispensetur et propinetur, est eloquentia vel operatio bona. Sicut autem sunt quædam dolia continentia vina dura et austera, quædam vero dulcia et suavia, sic quædam fideles et sanctæ animæ sunt in verbo et facto severiores et fortiores, quædam vero mitiores et remissiores.

Sane quatuor sunt, quæ specialiter in vino discerni possunt, videlicet sapor, odor, pulchritudo sive color, et vigor. Spiritalis itaque vini, de quo loquimur, sapor percipitur et cognoscitur in doctrina, odor in fama, pulchritudo in decore boni exempli, vigor in rigore recti judicii. Ad saporem pertinet quod Psalmista dicit: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo! (Psal. cxviii)*. Ad odorem, quod Paulus ait: *Christi bonus odor sumus in omni loco (II Cor. ii)*. Ad pulchritudinem spectat quod idem alibi dicit: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit; sicut in die honeste ambulemus (Rom. xii)*. Ad vigorem, quod Psalmista canit dicens: *Feci judicium et justitiam, non tradas me calumniantibus me (Psal. cxviii)*. Vinum autem nonnunquam quanto est fortius, tanto accessit D facilius et melius. Sic et viri sancti quanto sunt in bonitate fortiores, tanto fiunt contra delinquentes mordaciores. Bonum itaque est vinum, sed carius est acetum, quia bona est lenitas mansuetudinis, sed salubrior est aliquoties vigor severitatis. Hinc per sapientiam dicitur: *Qui arguunt laudabuntur (Prov. xxiv)*. Et alibi: *Verba sapientium sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi (Eccl. xii)*. Hinc est quoque quod propheta postquam eum spiritus Dei in altum levavit, amatus (sic) indagazione spiritus sui abiit, quia quanto quisque per spiritum Dei sublimius attollitur, tanto amplius contra delinquentes indignatur. Hinc est denique quod in tabernaculo Domini fuisse describuntur acetabula (Exod. xxxiv), quia propter delinquentes, increpatio modis

omnibus est necessaria. Quæ si subtrahunt, tinea A peccati totum corpus bonitatis paulatim corrumpit et demolitur. Per mustum autem, quod in dolio fervet, donec paretur et purgetur, quid rectius accipimus quam gratiam vel vitam neophytorum ac pœnitentium, qui diversarum cogitationum et affectionum æstibus agitantur, donec conscientia purificata et clarificata, et pacificata quiescant? Quamvis enim gratia cœlestis velut dulce vinum dolio humanæ menti suaviter divinitus infundatur, et ab ipsa mente gratanter ac jucunde suscipiatur, mirabiliter tamen ipsam gratia suscepta gravat, dum eam vel per memoriam peccatorum amaricat, vel ad satisfaciendum et ad bene vivendum stimulat, urget et sollicitat, quemadmodum de beato Joanne legimus quod liber, quem ad comedendum cœlitus B accepit, in ejus ore sicut mel dulcis fuit: sed ventrem ejus amaricavit (Apoc. x). Nam, ut ait Salomon: *In multa sapientia multa est indignatio, et qui addit scientiam addit et dolorem (Eccle. 1).*

Recte ergo per fervorem musti bullientis designatur angor et fervor animæ pœnitentis, et ad emendationem totis viribus enitentis. Per dolia vero vel vasa ferrata, quid convenientius intelligimus, quam illorum vitam aut conversationem, qui post conversionem, claustralis disciplinæ vinculis mancipantur, ut ejus rigore constricti virtute et opere fortiores in posterum efficiantur? Qui inibi clausi velut mustum absque spiraculo constringuntur, quia ad ea quæ secundum carnem placere possunt, C ne ad modicum quidem exire permittuntur. Quid enim habere potest spiraculi, cui etiam cogitare prohibetur quæ sunt mundi? Quorum quidam (quod sine dolore dicendum non est) suis peccatis exigentibus, vincula rumpunt et vinum effundunt, quia per suam impatientiam gratiam amittunt. Unde bene Dominus per prophetam Judaico populo dixit: *Excussisti jugum, rupisti vincula, dixisti: Non serviam (Jer. 11).* Alii vero non minori dementia vexati, tot et tantis jejuniis student atque vigiliis se macerare, ut inceptum propositum disciplinæ non valeant tenere, et contractis viribus tam animi quam corporis nulla bona opera, nullas virtutes queant exercere; et dum semetipsos indiscrete affligunt, gratiæ cœlestis jucunditatem et fructum D amittunt. Audivimus et etiam vidimus quosdam post talem abstinenciam ad tantam ingluviem delapsos, ut non possent satiari. Qui autem inter utrumque volant, et per regiam viam ambulant; qui disciplinæ vincula non rumpunt, nec se irrationali ier affligendo destruunt, ad summæ culmen perfectionis plerumque pertingunt. Unde et ex sua fortitudine nonnunquam verbo vel exemplo vigorem bonitatis conferunt.

Aliquando vina herbis pigmentariis aut aromaticis conficiuntur, ut gratiora potantibus efficiantur. Quod in electis veraciter tunc peragitur, dum eorum sanctitas donis quibusdam specialibus et excellentibus conditur et roboratur, ut calix

eorum salutaris misto sit plenus (Psal. vii), et inebrians, et præclarus (Psal. xxii). Quædam etiam sunt dolia vina debilia continentia, quæ videlicet vina, quia ad vigorem fortium non consurgunt, recte vitam infirmorum minusque perfectorum significant. Talia quoque; vina quorundam accidentium impulsibus facile deteriorantur, adeo ut multoties projiciamur, quia infirmi quique et imperfecti cito persecutionibus ac tentationibus franguntur et vincuntur. intantum nonnunquam ut non probentur, sed reprohentur. Et tamen illud imputandum non est gratiæ divinæ, sed malitiæ humanæ. Denique sæx, quæ sub vino in imo residet dolii, fomitem designat peccati, qui licet in hac mortalitate penitus nequeat exinaniri; debet tamen semper deorsum premi, ne sursum ascendat, animique virtutes sua foeditate corrumpat. Sane quemadmodum justi sunt dolia Dei gratiam Dei continentia, sic injusti sunt dolia diaboli in semetipsis culpam habentia. Et de his sic Scriptura clamat: *Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile (Deut. xxxii).* Nonne tibi dolia diaboli fuisse videntur filii Jacob, Simeon et Levi? De quibus ipse Jacob testatur dicens! *Simeon et Levi fratres, vasa iniquitatis bel-lantia; in concilium eorum non veniat anima mea, et in cœtu eorum non sit gloria mea, quia in furore sus occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum, quia pertinax; et indignatio eorum, quia dura. Dividam eos in Jacob, et dispergam eos in Israel (Gen. xlii).* Quidam etenim sunt pestilentes, qui sibi quædam malitiæ germanitate conjuncti totam turbant aliquando civitatem Dei, et furore suæ iracundiæ fortiter arrepti virum occidunt; quia prælatum viriliter agentem, perfecte loquentem, inquantum valent, subvertunt. Vtro denique occiso, murum suffodiunt, quæ malignitatis suæ gladiis prælato represso munimenta virtutum et bonorum operum in sancta congregatione funditus pro viribus destruunt.

Fratres, in consilium eorum non veniat anima nostra, et in cœtu eorum non sit gloria nostra. Sit maledictus furor eorum, quia pertuax, et indignatio eorum, quia dura. Quid autem de talibus sit agendum ad periculum evadendum ipse Jacob insinuat dicens: *Dividam eos in Jacob, et dispergam eos in Israel.* Nihil enim melius de talibus agitur, ut periculum evadatur, quam ut separentur ab invicem, ne manus eorum implere possint conceptam et inceptam iniquitatem. Sed et diligenter attendendum est quod cædem, quam Simeon et Levi per audaciam compleverunt, per fraudulentiam inceperunt. Primum enim cum Hemor et Sichem filii Jacob in dolo de circumcissione locuti sunt, et circumcissione facta tertia die, quando gravissimus vulnerum dolor est, illis resistere non valentibus, Simeon et Levi cædem peregerunt (Gen. xxxiv). Sic, sic, charissimi nobis, quidam malignantes prælatis Ecclesiæ, vel etiam amicis et fratribus, fraudulenta consilia sæpe tribuunt, quibus eor

postmodum nequiter involvunt. Sed quæ merces fraudulenta consilia dantibus debeatur aut reddatur Habacuc propheta testatur dicens: *Væ qui potum dat amico suo mutens fel suum et inebrians, ut aspiciat nuditatem ejus. Repletus est ignominia pro gloria (Habac. 11)*. Bibe tu quoque et consopire. Circumdabit te calix dexteræ Domini, et vomitus ignominia super gloriam tuam. Hinc Salomon de fraudulentis ait: *Ipsi contra sanguinem suum insidiantur, et moliantur fraudes contra animas suas (Prov. 1)*. Captio namque, quam abscondunt, apprehendit eos, et in laqueum, quem absconderunt, cadunt ipsi (*Psal. xxxiv*). Talium ergo non solum audacia est frangenda, sed et fallacia prudenter est cavenda. Habet quoque diabolus alia dolia, alia vinorum genera continentia. Non solum etenim malignantes replet nequitia, sed et luxuriantes replet immunditia. Inde est quod meretrix illa famosa Babylon aureum poculum in manu legitur tenere, per quod inebriat reges et gentes terræ (*Jer. 17*). Non enim sufficit diabolo, ut quosdam impleat vitiiis spiritalibus, nisi et alios impleat vitiiis carnalibus. Aliquando vero ut mistum faciat, quosdam vitiiis utrisque sedat. Non simus, fratres, dolia diaboli vitiiis repleta. Simus autem dolia continentia vinum Dei, vinum per veram sanctitatem, acetum per justam increpationem, ferratum per rigorem et disciplinam justitiæ, pigmentatum vel mellitum per suavitatem dulcedinis internæ, vel certe vinum debile per mediocritatem imperfectionis humanæ. Hæc idcirco, fratres, ita diximus, quia vita exterior manifestat quale vinum unusquisque intra semetipsum contineat. Scriptum quippe est quod amictus corporis, et risus dentium, et ingressus hominis enuntiant de illo (*Eccl. 11*). Cella igitur vinaria sancta est Ecclesia; quodlibet dolium quælibet fidelis ac perfecta anima; tabulæ quibus dolia construuntur, virtutes, quas habemus per gratiam; fundus posterior rationalitas, anterior sensualitas; apertura per quam vinum infunditur, mentis intelligentia, vinum gratia, foramen duciculi seu fonticuli per quod exit, eloquentia vel operatio bona.

Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem (Cant. 11). Verba ista, charissimi, cujuslibet fidelis sunt animæ, que se Christo duce in sanctam Ecclesiam gaudet introductam et cælesti gratia per verba et exempla perfectorum sanctorum, qualis iste fuit, cujus hodie solennia celebramus, gratulantur imbutam. Ingrediamur, fratres, et nos in sanctam Ecclesiam, ingrediamur, inquam, non tantum fide, sed et dilectione, id est non solum credulitate, sed etiam operatione, non solum visibili sacramentorum participatione, sed etiam invisibili, spiritalium donorum perceptione. *Ordinavit in me charitatem*. Habent quælibet virtutes vel bona opera ordinem suum. Ordo nimirum est eleemosynæ, ut primum temetipsum des Deo, deinde tua des pro eo. Nam si tua des Deo et teipsum zabulo, non est æqua

A partitio. Primo ergo *miserere animæ tuæ placens Deo (Eccli. xxx)*. Nam *qui sibi nequam est, cui bonus erit? (Eccli. xiv)*. Primum vesti te bonis operibus, deinde indue pauperem vestibus. Primum recipere Christum corde tuo, deinde pauperem hospitio tuo. Dum vis peregrinari primum elongare a vitio tuo, deinde a vico tuo, sic et charitas secundum divinum præceptum suum habet ordinem, ut primum diligas et quantum potes, Deum, deinde proximum tuum sicut teipsum. Intremus, fratres in cellam hanc vinariam, et accedamus ad majora dolia, fortiora viua continentia, id est ad sanctos perfectiores cælesti gratia perfectius abundantes, ut per ipsos inebriemur ab ubertate domus Dei, et de torrente voluptatis ejus potemus (*Psal. xxxv*), et per ipsos hauriamus salutem a Domino (*Prov. viii*). Intremus, inquam, ut modo inebriet per gratiam, et ordinata divinitus in nobis charitate postea mereamur inebriari per gloriam. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLVI.

In Assumptione beatæ Mariæ.

Inter cætera, dilectissimi, gloriosa miracula, quæ in Assumptione beatissimæ Virginis Mariæ legendo vel cauendo ad ipsius laudem sæculis omnibus attollendam et recolendam recitamus, purpuream ut violam ipsam esse devotissime cantare solemus. Quemadmodum autem in superiori quodam sermone breviter insinuavimus, quæcunque in Scripturis, quæcunque in creaturis sunt amabilia, quæcunque suavia, quæcunque dulcia, quæcunque pulchra, quæcunque redolentia, quæcunque jucunda, quæcunque pretiosa, quæcunque sunt laudabilia, ejus laudibus sunt convenientia. Sed præterniis omnibus aliis de sola viola dicamus, ut qualiter beatissimam Virginem non solum purpureo colore, verum et aliis quibusdam proprietatibus suis evidenter significet ostendamus. Physici suis in libris affirmant, et medici in suis confectionibus probant violam naturam habere frigidam, et idcirco contra calidos morbos esse bonam. Significat ergo recte carnalium extinctionem vitiorum. Carnalia quippe vitia quasi calidi morbi sunt, quia miseram animam, quam tenent, suis fervoribus incendunt. Quasi ergo viola membris male calentibus apponitur, ut sanentur, quoties gratia cælestis nobis infunditur, ut fervores vitiorum in nobis mitigentur. Habet viola colores duos, viridem scilicet et purpureum. Solent doctores per virorem cælestium et immarcessibilem bonorum operum spem intelligere. Cælestia namque bona quasi semper virent, et nunquam marcescunt, dum a perpetuo suæ bonitatis ac pulchritudinis statu nulla mutabilitatis ariditate decidunt. Quæ dum firmiter, constanter et indesinenter speramus, quasi eorum immarcessibili virore nos coloramus. Possimus quoque per virorem cujuslibet virtutis aut boni operis inchoationem intelligere. la

germinantibus enim de occulto sinu terræ prodeuntibus viror primum apparet. Quasi ergo novelli germinis virorem in nobis proferimus, dum nascentis in nobis et ex nobis virtutis vel boni operis nostra pulchritudine decoramus. Possumus etiam per virorem virtutum et honorum operum immarcessibilem intelligere perpetuitatem. Quasi enim semper in nobis virescunt, dum in nobis absque defectu subsistunt. Purpura autem regum est. Hinc est quod Alexander rex Syriæ misit Jonathæ purpuram et auream coronam, velut regio munere honorando. Sed et cum idem Jonathas præfato regi et Ptolomæo rege Ægypti apud Ptolomaidem occurrisset, jussit eum præfatus rex suis vestibus spoliari et purpura indui, volens eum regio ornamento glorificare. Bene ergo purpura regalem significat dignitatem. Beata itaque virgo Maria vere purpura fuit, quæ super omnes sanctos regali dignitate velut domina mundi, et regina cæli, effulsit; quæ se præ omnibus regaliter egit et rexit, vitia depressit, virtutes erexit. Depressit enim in semetipsa superbiam, erexit humilitatem depressit iram, erexit pacem, depressit invidiam, erexit charitatem, depressit tristitiam sæculi, erexit exultationem Dei, depressit tenacitatem, erexit largitatem, depressit gastrimargiam, erexit parcimoniam, depressit luxuriam, erexit castitatem, imo virginitatem eximiam. Quia ergo mala depressit, et bona erexit; vel quia, secundum prophetæ sententiam, illa evellit et destruxit, ista ædificavit et plantavit (*Jer. 1*), vere fuit purpura, vere regia dignitate decorata. Habet etiam viola bonum odorem, per quem bonam designat opinionem. Non solum enim bona conscientia, sed et bona opinio est necessaria. Hinc est quod chrisma duos in se habet liquores. Chrisma autem Græce, unctio dicitur Latine. Estque chrisma oleum cum balsamo mistum, quo unguuntur capita regum et pontificum, quo etiam baptizatos sacerdos ungit in vertice, sicut eodem pontifex per impositionem manus confirmandos ungit in fronte. In chrismate vero principaliter Spiritus paracletus datur. Unde et per abundantiam gratiæ duos liquores mistos habet, oleum et balsamum; oleum conscientiæ, balsamum famæ: oleum quo intus conscientia perungitur, balsamum cujus odore foris proximi resperguntur, oleum intus ad pacem cum Deo, balsamum foris ad exemplum cum proximo. Habuit igitur beatissima Virgo non solum intus sanctitatem ad conscientiam, sed et foris sanctitatis opinionem ad famam. Novit enim quod quemadmodum quidam ait:

Criminis est formam componere, spernere famam.

Novit, quod *melius est nomen bonum, quam unguento pretiosa* (*Eccle. vii*). Novit, quod *memoria justi cum laudibus, et nomen impiorum putrescet* (*Prov. x*). Novit secundum Apostolum quod *Christi bonus odor est in omni loco* (*II Cor. 11*). Vere ergo ut viola odorifera fuit, cujus odor non tantum hominibus respersit, sed et angelos in admirationem sui coarctavit. Vere odorifera fuit, cujus odor non solum

A terram, sed et cælum implevit. Omnis denique viola naturaliter caput, id est flosculum suum ad ima deflectit, ac per hoc humilitatem convenienter exprimit. Quam virtutem in beata Maria excellenter fuisse quis dubitet? Cum enim ab angelo pronuntiaretur mater Dei, et per hoc vere domina mundi et regina cæli, humiliter respondit: *Ecce ancilla Domini* (*Luc. 1*). Vere ergo et in hac viola fuit, quod vere caput ad ima deflexit, dum in eo quod major existit semetipsam amplius humiliavit, eligens non alta de se sapere, sed magis humilibus consentire (*Rom. xii*). Habebat quippe jam scriptum in corde suo, quod *omnis, qui se humiliat, exaltabitur; et qui se exaltat, humiliabitur* (*Luc. xiv*), et illud: *Ante ruinam exaltatur spiritus, et ante gloriam humiliabitur* (*Prov. xvi*). Recte ergo beata Maria, secundum omnia quæ supra dicta sunt, viola fuit, dum omnia, quæ mystice sunt dicta, veraciter exercuit. Et nos, charissimi, nos inquam viola simus, nos beatam Virginem imitemur, quantum valeamus. Simus quasi naturaliter frigidi per incendii carnalis extinctionem, simus virides per justitiæ inchoationem, et per ipsius perpetuitatem, vel cælestium honorum spem immarcessibilem et expectationem. Simus purpurei nosmetipsos bene regendo. Odoriferi apud omnes nomen bonum obtinendo, caput ad ima deponamus de nobis humillima semper sentiendo. Conformemur beatæ Virgini pro viribus in sanctitate, ut consortes illi fieri mereamur in beatitudine. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLVII.

In Assumptione beatæ Mariæ semper Virginis.

Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion. Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho (*Eccl. xxiv*). Ista verba, dilectissimi, quæ proposuimus vobis in Ecclesiastico in laudem sapientiæ velut ipsa loquente describuntur, et in laudem et gloriam beatissimæ virginis Mariæ, cujus Assumptionis diem celebramus, in persona ipsius quasi ipsa se decenter commendante in Ecclesiis hodie rectissime recitantur. Ista quippe recte cedrus, cypressus, palma, etc. Quæ ibidem subsequuntur, existit, quæ cunctis quæ per ea figurantur virtutibus referta refulsit. Cedrus arbor est Libani alta et valde imputribilis. Per Libanum autem, qui *dealbatio* interpretatur, præsens sæculum, quod qualicumque candore temporaliter splendet, multoties significatur. Recte igitur beata Dei Genitrix arbor Libani fuit, quia de sæculo præsentis carnis originem habuit. Sed ipsius Libani altitudinem se ad alta subrigens excessit, quia cunctam mundi gloriam suarum sublimitate virtutum inæstimabiliter transcendit. Quæ imputribilis quoque fuit, dum virgo incorrupta permanens mater existit. Bene denique se sicut cedrum exaltatam dixit, dum inviolata semper existens, et primum per gratiam et postmodum per gloriam præ omnibus creaturis se sublimatam vidit. Et quasi cypressus in monte Sion. Cypressi lignum fortissimum cedro

pene proximam habet virtutem, templorum trabibus aptum, impenetrabili soliditate nunquam oneri cedens, sed in ea, quæ primum fuerit, soliditate perseverans, fortitudinem quoque congrue significat. Sion etiam, quæ *specula* interpretatur, sancta Ecclesia bene intelligitur, quæ cœlestis boni pulchritudinem sublimiter *speculatur*. *Bene* itaque Maria apte quasi cypressus in monte Sion exaltata dicitur, quæ dum in mundo viveret, cunctis quæ mundi sunt potenter subactis, virtutum gradibus ad cœlestia fortiter scandens, divinitatis gloriam præ cunctis Ecclesiæ fidelibus *speculabatur*; et nunc eam præ cunctis spiritibus cœlestibus *contemplatur*.

Quasi palma exaltata sum in Cades. Legimus in Veteri Testamento populum Israel bis in deserto potatum aqua de petra producta, primo in Raphidim, secundo in Cades. Quæ duo loca duplicem in nobis compunctionem apte significant: unam, quæ nascitur ex memoria vel dolore peccatorum; alteram, quæ surgit ex desiderio futurorum præmiorum. Quod etiam ex interpretatione eorundem locorum recte colligitur. Nam Raphidim, quæ primam significat, interpretatur *sanitas iudicii* vel *visio oris sufficiens eis*. Cades autem *sanctus*. In Raphidim ergo aqua potatur, dum nosmetipsos intrinsecus sane de nostris peccatis dijudicando compungimur, et provida oris confessione de iisdem sufficienter abluimur. In Cades vero potatur, dum desiderio cœlestium honorum devote et sancte accensi et liquefacti, jucundo potum nostrum cum fletu miscentes inebriamur. Palma autem victoriam significat. Bene igitur beata Dei genitrix se velut palmam in Cades exaltatam gloriatur, quia spiritualibus hostibus potenter et victorioso subactis non dolore criminum, sed amore præmiorum cœlestium compuncta suavissime potabatur. Potest quoque per aquam, quæ in Raphidim populo data est, donum sancti Spiritus intelligi, quod fidelibus ad justitiam datur in mundo; per aquam vero, quæ data est in Cades, superni fontis aqua, quæ glorificatis ad gloriam datur in cœlo, ut ista detur in merito, illa detur in præmio. Et de prima quidem scriptum est: *Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus iniquamentis vestris* (Ezech. xxxvi). Ad secundam autem pertinet quod Joannes in persona Christi dicit: *Ego sitiienti dabo de fonte aquæ vitæ gratis* (Apoc. xxi). Qui enim sinit justitiam, rescietur per gloriam.

Beata itaque Maria se velut palmam in Cades exaltatam recte perhibet, quia superni fontis dulcedinem omnibus spiritibus excellentius possidet. Et quasi plantatio rosæ in Jericho. Rosa quæ rubet, apte designat passionem. Et si rosa in eo quod rubet exprimit passionem, ergo in eo quod plantatur congrue designat compassionem. Compassio in corde, passio in corpore. Compassio latet, passio patet. Rosa itaque plantatur, quando compassio cordi insigitur; florem rubentem producit quando in effectum passionis procedit. Jericho *luna* interpretatur, et pro defectu carnis aut defectu sæculi præsentis

ponitur. Patet itaque quod Dei Genitrix quasi plantatio rosæ in Jericho existit, quia in defectu sæculi præsentis virtute compassionis excellenter et singulariter enituit. Nam *et ipsius animam pertransiit gladius* (Luc. 11). Et quis digne perpendere possit *qualem dolorem gladium sustinuit, dum suum filium unigenitum in cruce pendere morique vidit?*

Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus juxta aquas. Oliva figurat misericordiam. Fuit ergo beata Maria oliva per misericordiam, et tanto pretiosior per misericordiam, quanto excellentior per gratiam. Et bene in campis, quia in plautie sæculi præsentis, quia in latitudine sanctæ Ecclesiæ ubique terrarum diffusæ, ut omnes peccatores ad ipsam libere et absque impedimento respiciant, ad ipsam confugiant, ab ipsa consilium quærant, auxilium percipiant, per ipsam Deo reconciliati, venia lætificati, gratia locupletati, fide illuminati, spe confortati; charitate justificati, aliis virtutibus exercitati, bonis operibus adornati, et tandem gloria beatificati. Et quasi platanus juxta aquas in plateis. Sed prior finis, quem posuimus, melior videtur. Et dicatur *quasi platanus juxta aquas*. Platanus a latitudine foliorum dicta est, vel quod ipsa arbor patula sit et ampla. Nam Græci *πλατύς* (platys) *latus* vocatur. Folia autem bona opera significant. Quemadmodum enim vestitur et ornatur suis foliis, sic et justus operibus bonis. Bene ergo beata Dei Genitrix velut platanum juxta aquas se existisse dicit, quia donis irrigata divinis in bonis operibus dilatata semper fuit. Hinc est quod postquam nuntium angelicum quod Dei mater esset, accepit (Luc. 1), illico in montana Judææ ad Elisabeth, quam concepisse audierat, perrexit, non ut verbum angeli mulieris attestatione probaret, sed ut mulieri, proventæ ætatis virgo juvencula ministerium sedula impenderet.

In plateis sicut cinnamomum et balsamum aromatisans odorem dedi. Venditores aromatum in mundanis sedentes in plateis, diversas aromatum species exponunt, et ipsa aromata odoris sui suavitatibus plateas respergunt. Sic spiritualium aromatum possessores virtutum et bonorum operum fragrantis per lata vitiorum gradientes suaviter afficiunt, et eos odore suæ famæ ab itinere pravitatis reducant. Cinnamomum autem licet bonum odorem habeat, et per hoc famam sacræ virginis figurare queat, ex eo tamen quod corticem suum in modum cannæ format, laudem et gratiarum actionem recte designat. Quod beatæ Virginis congrue convenit, quæ dum ab Elisabeth audivit quod verba angeli in ipsa complerentur, statim in laudem et gratiarum actionem prorupit, dicens: *Magnificat anima mea Dominum* (Luc. 1). Balsamum vero per suum odorem B. Mariæ bonam famam exprimit. Unde et de ipsa canimus, quod ejus odor inæstimabilis erat in vestimentis ejus, et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum et lilia convallium (Eccli. 1). Hoc enim beatæ Virginis Mariæ maxime convenit, quæ mundum universum

opinionis optimæ redolentia inestimabiliter adimplevit.

Et quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris. Myrrha propter suam amaritudinem significat mortificationem carnis. Quæ virtus in B. Maria singulariter enituit, eo quod singulariter casta fuit. Unde convenienter non odorem, sed odoris se dedisse pronuntiat suavitatem. His, dilectissimi, virtutibus beata Dei genitrix exaltata fuit in mundo per meritum, et nunc exaltata est in cælo per præmium. Solemnitatem ergo sacratissimæ Virginis devotissime celebremus ut eam pro viribus imitemur, ut et nos qualicumque modulo simus, *quasi cedrus* per incorruptionem, *quasi cypressus* per fortitudinem, *quasi palma* per victoriam, *quasi plantatio rosæ* per compassionem fraternam, *quasi oliva* per misericordiam, *quasi platanus* per operationem bonam, *quasi cinnamomum* per laudem et gratiarum actionem, *quasi balsamum* per bonam opinionem, *quasi myrrha* per carnis nostræ mortificationem. Imitemur eam in bona conversatione, ut ejus meritis et precibus ei sociari mereamur in beatitudine. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLVIII.

In natali Domini.

In sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (Psal. xviii). Tabernaculorum vel in tabernaculis commorantium diversa genera sunt, sicut audiendo, videndo, legendo cognovimus. In tabernaculis enim solent commorari pastores, custodes, negotiatores, milites, exsules, peregrini, viatores, pauperes. Sunt etiam tabernacula impiorum, et sunt tabernacula justorum. Hæc omnia Christus exstitit, excepto solo quod impius non fuit. Quamvis enim secundum prophetam cum impiis reputatus sit (*Isai. LIII*), et secundum apostolum Paulum *maledictum pro nobis factus fuerit (Galat. III)*, peccatum tamen non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus (*I Petr. I*). Christus itaque pastor, custos, negotiator, miles, exsul, peregrinus, viator, pauper, justus exstitit, imo justitia fuit semper et erit. Pastores autem in tabernaculis habitare Ezechie regis canticum nobis notificat ubi dicit: *Generatio mea ablata est, et convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum (Isa. xxxviii)*. Christus vero pastor fuit, sicut ipse primum per prophetam, deinde per seipsum de se dixit. Per prophetam etenim ait: *Pascam gregem meum sicut pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum (Ezech. xxxiv)*; et post pauca: *In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua earum (ibid.)*. Et Isaias de ipso dicit: *Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit, fetus ipse portabit (Isa. iv)*. Et ipse de seipso: *Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis (Joan. x)*. Sed et custodem esse tabernacula Isaias nobis innuit, ubi dicit: *Derelinque-*

tur filia Sion sicut umbraculum in vinea, et sicut ingurium in cucumerario (Isa. I). Et Christus custos exstitit, sicut Psalmista ait: *Non dormit neque dormitat, qui custodit Israel (Psal. cxx)*, id est virum videntem Dominum, si tamen eum videat utroque oculo, scilicet oculo cognitionis, et oculo dilectionis. Sunt nempe quidam spiritualiter unoculi, qui Deum vident oculo tantum cognitionis, non etiam oculo dilectionis. Isti de genere non sunt Israel, nisi forte sic, ut dicantur privigni, et ad hæreditatem Israel non pertineant. Verus etenim Israel, quamvis more paterno uno pede *salubriter* claudicet, utroque tamen oculo *clare* videt.

Tu ergo, si vis a Christo custodiri, esto Israel, ut utroque oculo Deum videas, oculo videlicet cognitionis et oculo dilectionis, oculo fidei et oculo operationis, oculo rationis et oculo bonæ voluntatis, oculo scientiæ et oculo sapientiæ, oculo judicii et oculo justitiæ, oculo intellectus, et oculo affectus. Istos duos oculos, oculum scilicet cognitionis, fidei, rationis, scientiæ, judicii, intellectus; oculum quoque dilectionis, operationis, bonæ voluntatis, sapientiæ, justitiæ, affectus, Christus in te videat, si vis ut te custodiat. Istos duos oculos Psalmista exprimit, ubi dicit: *Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum (Psal. xlii)*. Nam ubi dicit *intelligens*, exprimit oculum primum, id est cognitionem, fidem, rationem, scientiam, judicium, intellectum, quæ omnia sub una significatione debent accipi. Ubi vero dicit *requirens*, designat alterum, id est dilectionem, operationem, bonam voluntatem, sapientiam, justitiam, affectum, quæ et ipsa cuncta sub una significatione debent comprehendi. Quæ enim primo loco descripsimus, cognitio et cætera, pertinent ad eam quæ in nobis est veritatem. Quæ vero loco secundo posuimus, dilectio, etc. spectant ad bonitatem. Per illa lucemus; per ista calemus. Per illa secundum magistrorum nostrorum assertionem in nobis divina reformatur imago; per ista divina similitudo. Christus itaque vere illius est custos qui, sicut dictum est, vere Israel est. Quidam autem habebant utrumque oculum, id est cognitionem et dilectionem quidam alterum tantum, id est cognitionem, quidam neutrum, quia neque cognitionem neque dilectionem. Primi sunt boni Christiani, secundi Christiani mali, tertii penitus infideles. Negotiatores in tabernaculis commorari in nundinis sæpe videmus. Christus autem negotiator fuit. Vis audire qualis negotiator? Dedit vitam suam, ut reciperet tuam. Dedit se Dominum, ut te liberaret servum. Dedit se naturalem filium, ut te faceret adoptivum. Dedit se ignominia, ut te reformaret gloria. Dedit se temporali pœnæ, ut te restauraret felicitati æternæ. Ad hujus negotiationem mercatoris spectat quod Paulus Corinthiis scribens dicit: *Empti estis pretio magno, glorificate et portate Deum in corpore vestro (I Cor. vi)*. Et B. Petrus: *Scientes, inquit, quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra con-*

versatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi Agni incontaminati, et immaculati Jesu Christi (I Petr. 1). Milites aut militantes in tabernaculis manere, officium militare compellit. Christus autem miles fuit, miles strenuus, miles fortis. Ipse est enim fortis, ille imo fortior, qui *fortem armatum atrium suum custodientem, et sua omnia in pace possidentem vicit, et spolia ejus distribuit (Luc. 11).* Hinc ipse dixit: *Nunc judicium est mundi. Nunc princeps mundi eicietur foras (Joan. 12).* Hujus fortitudo militis pugnatoris et victoris in Scriptura declaratur, ubi dicitur: *Cornua in manibus ejus. Ibi abscondita est fortitudo ejus, ante faciem ejus ibit mors (Habac. 11).* Vere ergo fortis exstitit, qui per crucem diabolum et omnes aërias potestates debellavit, mundum, peccatum, mortemque superavit, et fractis portis inferi captivitatem nostram captivam eduxit (*Ephes. 14*), ac cœlestis portas patriæ Rex gloriæ et Dominus fortis et potens in prœlio (*Psal. 124*), manifestatus victor intravit. Exsules, peregrinos, viatores, pauperes in tabernaculis habitare necessitas sæpe constringit. Christus autem exsul fuit, quia nostrum exsilium subiit, non tamen dignus, sed dignatus, non coactus, sed spontaneus, non amittendo propria, sed aliena colligendo. Exsul ergo exstitit in eo quod nostrum exsilium, tametsi libens, intravit. Ambulavit, inquit, Verbum, et exivit in campum. *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. 1).* Exivit a Patre, et venit in mundum, non ut judicaret mundum, sed ut salvaretur mundus per ipsum (*Joan. 16*). Peregrinus quoque fuit; de peregrinatione etenim ejus et actu peregrinationis ejus scriptum est: *Ut faciat opus suum, alienum opus ejus, ut operetur opus suum, peregrinum est opus ab eo (Isai. 53).* Opus etenim Dei est animas, quas creavit colligere, et ad æternæ lucis gaudia revocare. Flagellari autem, atque sputis liniri, crucifigi, mori, ac sepeliri non hoc in sua substantia opus Dei est; sed opus hominis peccatoris, qui hæc omnia meruit per peccatum, sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: et qui in natura sua manet semper incomprehensibilis, in natura nostra comprehendendi dignatus est ac flagellari, quia nisi ea, quæ infirmitatis nostræ sunt susciperet, nunquam nos ad suæ fortitudinis potentiam sublevaret.

Ut ergo faciat opus suum, alienum opus ejus, ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo, quia incarnatus Deus, ut nos ad suam justitiam colligeret, dignatus est pro nobis tanquam peccator homo vapulare. Et alienum opus fecit, ut faceret suum, quia per hoc quod infirmans mala nostra sustinuit; nos qui creatura illius sumus, ad fortitudinis suæ gloriam produxit. Itinerantes vel viatores in tabernaculis habitare sacra Scriptura declarat, ubi Jacob patriarcham, cum a Laban discessit, in monte Galaad sua tabernacula fixisse testatur; sed et filii Israel per desertum gradientes, et ad terram pro-

missionis tendentes in tabernaculis habitasse leguntur. Christus autem viator fuit, David attestante, qui ait: *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput (Psal. 124).* Et item: *Exsultabit ut gigas ad currendam viam, a summo cœlo egressio ejus, et occursum ejus usque ad summum ejus.* Hinc Salomon cursum ejus, imo saltum describens in persona sanctæ Ecclesiæ, sic ait: *Ecce hic venit saliens in montibus, transiliens colles (Cant. 11).* Quosdam etenim saltus dedit, dum de cœlo in uterum, de utero in præsepe, de præsepe in crucem, de cruce in sepulcrum venit, de sepulcro in cœlum rediit. Quos saltus in montibus saliens et colles transiliens fecit, quia sanctorum omnium tam majorum quam minorum, altitudines solus et singulariter excessit. Pauper etiam fuit Christus. Cum enim dives esset, pauper fieri dignatus est pro nobis ut nos sua paupertate simul et humanitate divitiarum et divinitatis suæ donaret esse participes, et de sua paupertate ipse sic ait: *Vulpes foveas habent, et volucres cœli nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet (Matth. 23; Luc. 11).* Ad hoc etiam pertinet quod beata mater ejus Virgo Maria non agnum, qui erat oblatio divitum mulierum, sed per turturum, aut duos pullos columbarum, id est oblationem pauperum, completis purgationis suæ diebus ad templum pro ipso venit offerre (*Luc. 11*). Sed et malorum esse tabernacula sermo divinus sic testatur. *Abundant tabernacula prædonum, et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum (Job 12).* Justos denique tabernacula habere Psalmista canit, dicens: *Vox exultationis et salutis in tabernaculis justorum (Psal. 121).* Hinc est quod antiqui justi, Abraham scilicet, Isaac et Jacob in terris promissionis in casulis habitaverunt. Non enim hoc fecerunt causa paupertatis, sed typicæ significationis. Justi etenim erant, et in casulis habitando non hic manentem civitatem, sed futuram se desiderare, et inquirere demonstrabant. Hinc est etiam, quod Jonabad filius Rechab ad augmentum et exemplum justitiæ præcepit filiis suis dicens: *Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum, et domum non ædificabitis, et sementem non seretis, et vineas non plantabitis nec habebitis, sed habitabitis in tabernaculis cunctis diebus vestris (Jer. 35).* Hæc præcepit Jonabad filiis suis, ut discerent rebus terrenis stabiliter non inhærere, nec calice Babylonis semetipsos inebriare, sed ad Jerusalem cœlestem passibus virtutum et bonorum operum tendere, ac toto desiderio justitiam dulcedinemque supernam sitire, ubi pro tanto merito exemploque justitiæ condignam mercedem recipent gloriæ. Inde et in figuram retributionis æternæ audire meruerunt: *Hæc dicit Dominus Deus Israel; pro eo quod obedistis præcepto Jonadab patris vestri, et custodistis omnia mandata eius, non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus (ibid).* Tale nobis exemplum sanctæ conversationis, fratres charissimi, patres antiqui

tradiderunt. Sed nos, tanto exemplo penitus obli-
to, non jam tabernacula, sed nec domos, verum palatia
et aulas regias ædificamus. Quod tamen propter
necessitatem, utilitatem, et quietem posteriorum
multis videtur esse tolerabile, si tamen propter hanc
exteriorem et perituram ædificationem interior et
permanens animarum structura non negligatur.

Christus autem vere justus fuit. Unde Deus Pater
voce Esaiæ de ipso ait: *In scientia sua justificabit
ipse justos servos meos multos, et iniquitates eorum
ipse portabit (Isai. LIII)*. Christus ergo pastor, cus-
tos, negociator, miles, exsul, peregrinus, viator,
pauper. Justus in tabernaculo mansit, et in sole
suum tabernaculum collocavit. Tabernaculum ejus,
humana conversatio ejus. De hoc tabernaculo, id
est conversatione ejus Baruch ait: *Hic est Deus* B
*noster, non æstimabitur alius adversus illum. Hic
adinvenit omnem viam disciplinæ, et tradidit illam
Jacob puero suo, et Israel dilecto suo. Post hæc in
terris visus est, et cum hominibus conversatus est
(Baruch. III)*. Posuit autem tabernaculum suum in
sole (Psal. XVIII), quia in manifesta hominum cog-
nitione, in fervore persecutionis et afflictionis,
famis et sitis, blasphemiarum et percussionis, passionis
et mortis. *Et ipse tanquam sponsum procedens de
thalamo suo (ibid.)*. Sponsus est Christus, sponsa
est Ecclesia, sex hydrarum, sex ætates, aqua littera,
vinum spiritualis intelligentia. Citharædi prophetæ,
paranympus Joannes Baptista vel ordo apostolicus,
filii nuptiarum singuli quique fidelium, thalamus C
quidem nuptiarum incorruptæ Genitricis uterus
fuit, in quo Deus humanæ naturæ conjunctus est,
et ex quo ad sociandam sibi Ecclesiam tanquam
sponsus processit. Primus nuptiarum locus in Judæa
exstitit, in qua Filius Dei homo fieri, et Ecclesiam
sui corporis participatione consecrare, sui Spiritus
signore confirmare dignatus est. Sed vocalis ad
fidem gentibus usque ad fines orbis terræ eandem
nuptiarum voliva gaudia pervenerunt. *Tanquam
sponsus procedens de thalamo suo*. Consuetudo
sponsis est, dum primum de thalamo nuptiarum
exeunt, vestibus candidatis et rubro vel alio colore
coloratis procedere. Christus autem candidus fuit
et rubicundus, candidatus virginitate, rubicundus
passione. Unde et sponsa ejus sancta Ecclesia in D
Canticis canticorum de ipso dicit: *Dilectus meus
candidus et rubicundus (Cant. V)*. Candidus videlicet
per munditiam virginitatis, rubicundus per effusio-
nem sanguinis.

Fratres, imitemur discipuli magistrum, servi do-
minum, milites regem. Simus pastores, nosmet-
ipsos et alios pascuis sacræ doctrinæ studiose pas-
cendo. Simus custodes, nos et alios, in quantum
possumus, vigilanter custodiendo. Simus negotia-
tores, terrena pro cælestibus sagaciter commutando.
Simus milites, spiritualia bona nostra viriliter de-
fendendo. Simus exsules et peregrini, nos exsules
et peregrinos esse veraciter cognoscendo. Simus
viatores, ad supernam patriam virtutum et bonorum

PATROL. CLXXVII.

operum passibus de die in diem tendendo. Simi-
t pauperes, victum et vestitum tantummodo possi-
dendo. Simus denique justus, coram Deo et homini-
bus recte vivendo. Commoremur in tabernaculis,
sed ex virtutum et bonorum operum ramis ac de-
center compositis. Ponat unusquisque nostrum in
sole cum Christo tabernaculum suum, ut exeamus
cum Christo extra portam, improprium ejus cum
ipso portantes (Hebr. XIII). Vel certe in sole, ut
simus pro amore ejus sicut Apostolus de se ait: *In
labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti,
in jejuniis multis, in frigore et nuditate (II Cor. XI)*,
et cæteris omnibus quæ supra vel infra dinumerat.
Procedamus et nos pro modulo nostro velut sponsus
de thalamo, ut simus etsi non virginitate, saltem
castitate candidi, passione vel certe compassione ru-
bicundi. In his omnibus, quæ dicta sunt, Christum
pro viribus imitemur, si cum ipso regnare deside-
ramus. Qui enim se dicit in Christo manere, debet,
sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. Sancte ergo
vivendo Christum sequamur in tempore, ut ipsum
sequamur in æternitate. Quod nobis præstare di-
gnetur idem Jesus Christus, etc.

SERMO XLIX.

In Circumcisione Domini.

*Transeamus usque Bethlehem, et videamus hoc
verbum quod factum est, quod fecit Dominus, et
ostendit nobis (Luc. II)*. Fratres, nos et pastores, et
filii pastorum esse debemus, filii scilicet Patrum
antiquorum, qui pastores fuerunt, et nobis in fide
Patres exstiterunt. Qui et ipsi ad videndum Domi-
num transierunt, quia in casulis habitando non hic
mauentem civitatem, sed futuram se inquirere
monstraverunt, et nobis eam inquirendi formam et
exemplum reliquerunt. Debemus ergo nos ipsi pas-
tores esse, greges nostros pascere et custodire. Sunt
autem greges nostri cogitationes et affectiones
nostræ, sensus et appetitus nostri, locutiones
nostræ. Et habemus in gregibus istis agnos
per munditiam, oves per innocentiam, verveces, id
est castratos per continentiam. Habemus arietem,
omnium gregum ducem, intellectum rationalem,
habentem duo cornua sibi divinitus insita et emi-
nentia, duo scilicet Testamenta. Istos greges de-
bemus pascere pascuis divinæ paginæ, et custodire
tota nocte sæculi præsentis ab insidiis fraudulentis
furis, ab incursu lupi rapacis. Absit, fratres, a
nostris gregibus porcus sordentis immunditiæ,
hircus fetentis infamiæ! Si ergo filii pastorum et
pastores sumus, et si Hebræi sumus, transeamus, et
videamus Christum non solum natum, sed et cir-
cumcisum: et forte in die nativitatis ejus transivi-
mus et natum vidimus; sed adhuc transeamus, et
circumcisum videamus. Videamus, inquam, et diliga-
mus. Videamus veritatem, et diligamus bonitatem.
Duo sunt veritas et bonitas, quæ si utraque habe-
mus, nihil amplius querere debemus. *Quærite,
inquit, primum regnum Dei, et justitiam ejus (Math. VI)*.
Regnum Dei est veritas, justitia ejus bonitas. Si

hæc duo quæsieris, sicut debes, cætera apponentur tibi. Quare hæc quærere labores, non illa quæ gratis habere potes. Duo itaque sunt, quæ principaliter quærenda sunt, veritas et bonitas. Sed utinam studiosi essent homines ad quærandam bonitatem, quantum ad veritatem quærandam inveniuntur curiosi! Nescio quo pacto familiare hominibus est veritatem quærere etiam his qui bonitatem non amant. In tantum enim omnes veritatem scire volunt, ut nemo sit qui falli velit. Sed non venit libenter sine bonitate veritas, aut si venit, non venit de partibus illis, et de regione illa, ubi salus est.

Nos, charissimi, utramque quæramus, ut per utramque Christum invenire, et in ipso renovari valeamus, quemadmodum nos hortatur Apostolus dicens: *Renovamini in spiritu mentis vestræ (Ephes. 1v)*, id est, mente vestra, quæ spiritus est, vel quæ res spiritalis est. Decet enim nos renovari, quia *vetera transierunt, et ecce nova facta sunt omnia (I Cor. v; Apoc. xxi)*. Nova mater, novus filius, novum gaudium, novum canticum, novus puer, nova cunabula, nova circumcisio, novum nomen, novum signum, novi adoratores, nova munera, novus thalamus, novus sponsus, nova sponsa, novæ nuptiæ, novum miraculum, novi paranymphi, novi convivæ, novi citharædi, nova progenies, novus princeps, nova respublica, nova pugna, nova victoria, nova pax, justitia nova, novum sacrificium, novum testamentum, nova hæreditas, novus populus, novus ritus, novus annus. Hæc omnia novitatem referunt, et novitati congruunt, ut in novitate vitæ ambulemus. Nova mater, mater Virgo; novus filius, Deus homo; novum gaudium, gaudium angelorum de salutæ hominum; novum canticum: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. 11)*; novus puer, quia verus utpote purus, quia *peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Per. 11)*; nova cunabula, animalium præsepia; nova circumcisio, quia in carne sine peccato; novum nomen Jesus, eo quod *ipse salvum facit populum suum a peccatis eorum (Matth. 1)*; novum nomen, eo quod *non sit aliud nomen datum sub celo hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri (Act. 1v)*; novum nomen, eo quod *in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, et infernorum (Philipp. 11)*; novum quoque nomen Christus, a quo Christiani vocantur; novum inquam nomen Christus, quia non materiali unctus est oleo ut cæteri, sed spiritali oleo lætitiæ præcursoribus suis (*Psal. xlv*), *in quo nomine, qui benedictus in terra, benedicetur in Deo, Amen*; novum signum, nova stella, novi adoratores, Magi gentiles; nova munera, aurum, thus, et myrrha; novus uterus, Virginis uterus; novus sponsus, Christus; nova sponsa, Ecclesia; novæ nuptiæ, conjunctio Christi et Ecclesiæ; novum miraculum, aqua vinum factum; novi paranymphi, angeli; novi convivæ, apostoli; novi citharædi, prophetæ; nova progenies, animæ spirituales; novus princeps, princeps pacis, *qui regnabit in domo Jacob in æter-*

num, et regni ejus non erit finis (Luc. 1); nova respublica, cælum et terra. *Ipsæ nimirum fecit utraque unum (Ephes. 11)*, quia soli polique patriam unam fecit rempublicam; nova pugna, quia, ut scriptum est: Nova bella elegit Dominus, ut sapientia aggrederetur malitiam, humilitas Christi superbiam diaboli; nova victoria, quia fortis armatus custos atri sui, princeps mundi, rector tenebrarum ejectus est foras, et tota potestas aëria cum ipso prostrata; nova quoque justitia, et nova pax, quia *orta est in diebus ejus justitia et abundantia pacis, donec auferatur luna (Psal. lxxi)*; novum sacrificium, passio Christi; novum testamentum, verbum Evangelii; nova hæreditas, regnum cælorum; novus populus, populus Christianus; novus ritus, Christianismus; novus annus, annus benignitatis divinæ, tempus videlicet gratiæ. Renovamini ergo spiritu mentis vestræ.

Quod autem per Apostolum dicitur: *Renovamini spiritu mentis vestræ*, hoc antiquitus per Jeremiam dictum est, ubi ait: *Circumcidimini Domino, et auferite præputia cordium vestrorum, viri Juda, et habitatores Jerusalem (Jer. 1v)*. Ipsa enim spiritalis circumcisio ipsa est vera renovatio. Sed quemadmodum alii erant viri Israel, alii viri Juda, sive habitatores Jerusalem, secundum litteram, sic intelligendum est alios istos, et alios illos, secundum spiritalem intelligentiam. Viri ergo Israel omnes carnales sunt et carnaliter se habentes, viri autem Juda sive habitatores Jerusalem sancti et spirituales sunt spiritaliter viventes. Quod nos, fratres, maxime esse debemus, qui in congregatione vivimus, et communionem, castitatem, obedientiam, et emendationem morum nostrorum professi sumus. Virorum itaque Israel præputia valde turpia et enormia sunt, ipsa enim sunt opera carnis. Quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, amulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, commessiones, et his similia, quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur (*Gal. v*). Sed in hoc die, quem annum novum vocant, enormitatibus præputiorum suorum viri Israel turpiter inveterascunt. Hodie namque sortilegiis et divinationibus, vanitatibus et insaniis falsis præcæteris anni diebus intendunt. Hodie donis ad invicem vanæ et superstitiosæ intentionis observatione se præveniunt; hodie debacchationis suæ furis rapti, et instigationis diabolicæ flammis accensi ad ecclesiam convolant, et vaniloquiis ac stultiloquiis, quibus peccatum non deerit imo aderit rhythmicis quoque dictis nefariis, risibus, et cachinnis domum Dei profanant. Et qui malum melius dixerit, ille plus laudatur in desiderii animæ suæ (*Psal. x*). Hodie etiam quidam clerici, de quibus scriptum esse videtur, quod clerici eorum non proderunt eis, prophetant in Baal (*Jer. 11*), et divinant mendacium (*Ezech. xiii*), et nonnulli sacerdotum plaudunt manu (*Thren. 11*), et populus diligit talia. *Immotant die-*

monis et non Deo, diis quos ignorant. Novi recentisque venerunt, quos non coluerunt patres eorum (Deut. xxxii). Talia sunt præputia virorum Israel, longa, enormia, deformia, absque his, quæ intrinsecus latent. Nam quæ occulto sunt ab eis, turpe est etiam dicere (Ephes. v). Sed quare sunt talia? Forsitan quia caligavit oculus Heli, nec potest videre lucernam Dei; peccant filii ejus, et non corripit, mortemque merentur (I Reg. iii, iv). Tardat quoque Sephora mater circumcidere primogenitum suum, timendumque ne Dominus veniat, et eum interficiat (Exod. iv), Sephora Ecclesia, primogenitus ejus clerus, secundus natu populus, petra acutissima fides Christiana, sponsus sanguinum Christus, qui non venit pacem mittere in terram, sed gladium (Matth. x). Sed quoniam hæc ad episcopos presbyterosque qui curam habent animarum, pertinent, et nosmetipsos verba vertamus, qui comparatione sæcularium viri Juda, et habitatores Jerusalem esse debemus, id est devotissimi Dei laudatores, ac perfectissimi summæ pacis inspectores.

Hominibus itaque sæcularibus et carnaliter viventibus dimissis, nostrorum enormitates præputiorum inspiciamus, abscindamus, projiciamus. In quibusdam etenim, qui religionem habitu prætendunt, præputia turpia, foeda, longaque nonnunquam succrescunt. Unde ad Jerusalem, per quam illi, qui in professione religionis vivunt, præcipue significantur, a Domino dictum est: *Quando natus es, in die ortus tui non est præcisus umbilicus tuus* (Ezech. xvi). Et item: *Fornicata es super eis sicut non est factum neque futurum est* (ibid.). Et iterum: *Vicisti sorores tuas Sodomam et Samariam peccatis tuis, sceleratiora agens ab eis. Sanctificata sunt enim a te* (ibid.). Et iterum de ipsa: *Contempsit judicia mea, ut plus esset impia quam gentes* (Ezech. v). Et item: *Justificavit animam suam, prævaricatrix Juda* (Jer. iii). Huic simile est quod Isaias ait: *Erubescet Sidon, ait mare* (Isa. xxiii). Sed et publicanus ascendit in domum suam justificatus a Pharisæo (Luc. xviii). Quod enim sine gravi mœrore dicendum non est, illi qui religionem Deo voverunt, nonnunquam tanta vesania etiam in ipso religionis habitu constituti ad suum vomitum relabuntur, ut eorum comparatione sæculares justi videantur. Denique quæ nequitia pejor nequitia Pharisæorum? Quæ iræ, quæ rixæ, quæ dissensiones acerbiores, periculosiores iis quæ hodie in congregationibus fratrum diabolo concitante deserviunt? Jam omnino delictum in quibusdam videtur esse, eo quod judicia habent inter se (I Cor. vi). Timendum, ne regina austri, quæ venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, et ne viri Ninivitæ, qui egerunt pœnitentiam in prædicatione Jonæ, surgant in judicio cum generatione hac, et condemnent eam (Luc. xi), quia dedit Deus eis locum pœnitentiæ, et ipsi abutuntur eo in superbiam. Timendum ne Tyro, et Sidoni, terræque Sodomorum remissius sit in die iudicii quam istis, quia si tantam divinitatis ac divinorum præceptorum cognitionem habuissent, quan-

tam isti, olim in cinere et cilicio pœnitentiam egissent (ibid.). Nunc autem nequitia in habitaculis eorum in medio eorum. Quare non magis injuriam accipiunt, non magis fraudem patiuntur? Sed exercent judicia, non tantum inter se, vel apud religiosos, sed sicut Corinthii apud iniquos fideles, ita isti apud potestates sæculares. Nec ista dicimus, fratres, ut illos reprehendamus, qui pro Deo et cum Deo ultionem zelo justitiæ in congregationibus libere agunt, redduntque retributionem superbis; qui consurgunt adversus malignantes, et stant adversus operantes iniquitatem (Psal. cxliii); qui jubente Moysæ amicis non parcunt in ore gladii, abscindentes idolatriam, qui cum Phinees fornicantes trucidant (Num. xxv), carnis punientes luxuriam, qui cum Samuele regem Amalec in frustra concidunt (I Reg. xv), omnem terrenam necantes concupiscentiam. Sed sunt carnales quidam in Ecclesia, quibus ista conveniunt; in quibus dum sua desideria pertinaciter perficere volunt, talia præputia facile succrescunt. Absint a nobis, charissimi, talia præputia, qualia commemoravimus! Absit a nobis, ut simus in *comensationibus et ebrietatibus, in cubilibus et impudiciis, in contentione et æmulatione* (Rom. xiii).

Sunt præter alia eorum qui in ordine vivunt, præputia, prædictis minora, ut officialium aliquando extrinsecus ambulando vel equitatio superflua, claustralium intrinsecus excursus de claustro et discursus dissolutus, habitus et gestus uterque superbus, actio vel locutio inordinata, cogitatio sive affectio terrena. Videmus namque multoties non solum seniores ad negotia domus exire, sed et juniores per vicos et plateas circuire. Videmus claustrales de claustris ex levitate prosilire, et omnes officinas priusquam redeant perlustrare, qui videntur facere velut ursus ad stipitem ligatus, qui dum non potest longius gressum tendere, satagit circa ipsum stipitem gyrare. Videmus multos ex his et illis parvas coronas, longos crines longasque vestes affectare, et in ipsis eorum vestibus manicas usque ad terram dependere, ipsos quidem pedibus velut homines ambulare, sed brachiis velut aves volare, scapulis impingere, digito loqui, oculis annuere, vultum in diversa vertere, cachinnos crispare. Videmus etiam multos hujus modi multa inordinata agere, levia loqui, et non tantum levia, sed et turpia et perniciosæ. De cogitationibus et affectionibus talium, quæ intrinsecus latent, nihil scire possumus, nisi quantum talibus indicibus deprehendimus. Scriptum quippe est: *Amictus hominis et ingressus ejus et risus dentium hæc enuntiant de illo* (Eccli. xix). Tales omnes, quia nec frigidi, nec calidi videntur esse, timeant ne evomantur ex ore Dei (Apoc. iii). Omnia, quæ præputia sunt, quæ supradicta sunt, abscindenda sunt, projicienda sunt, sive exterioris sive interioris hominis sunt. Sit autem perfecta nostra circumcisio, qualis decet viros Juda, et habitatores Jerusalem, non illius Juda, cujus peccatum scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino (Jer. xvii), sed illius,

de quo Dominus dicit: *Juda rex meus (Psal. lxx).* A Nec illius Jerusalem, cujus umbilicus non est præcisus (*Ezech. xvi*), sed illius, cujus os Domini nomen novum nominavit (*Isai. lxxii*). Sit nostra circumcisio, ut omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et blasphemia tollatur a nobis cum omni malitia (*Ephes. iv, v*), fornicatio et omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos (*Ephes. v*). Sed ecce nos, qui magisterium circumcisionis habemus, cultrumque circumcidendi tenemus, dum intendimus facere circumcisionem, timeamus efficere occisionem. Nam infirmi fratres dum increpantur, tanto dolore nonnunquam vulnerantur, ut de increpatione, de qua incrementum justitiæ deberent accipere, eos contingat detrimentum subire. Nam calamus quassatus facile conteritur, lignumque fumigans leviter exstinguitur, et vas infirmum dum durius fricatur, cito frangitur, vasque leve parvoque fundo dum impellitur, cito evertitur et quod intus est, facile effunditur. Nam

Vas leve vas vanum, vas futile, vas male sanum.

Effundit temere sibi quæ commissa fuere.

Semper tamen debemus, ubi necesse est, increpare quia omnia cooperantur in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt sancti (*Rom. viii*). Emundemus nos, inquam, et cum anno novo renovemur spiritu mentis nostræ et induamus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis (*Ephes. iv*). Renovemur in novo homine per novam circumcisionem, in hoc novo anno in hoc mundo, ut in ipso renovari mereamur in cælo. Quod nobis præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus.

SERMO L.

De quibuslibet apostolis.

Ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare, in Africam, Lydiam tenentes sagittam; in Italiam et Græciam, ad insulas, longe, ad eos qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus, donum Domino in equis, et in quadrigis, et in lecticis, et in mulis, et in carrucis ad montem sanctum meum Jerusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini, et assumam ex eis in sacerdotes et levitas, dicit Dominus (*Isai. lxxvi*). Loquitur Dominus Judæis per prophetam in his verbis, declarans manifeste quod ex illis, quos de genere eorum per gratiam redemptionis ad fidem vocaret, apostolos eligeret, imo præeligeret, et quadam prærogativa gratiæ cœlestis insignitos ad gentes mitteret, et electos ex ipsis eorum ministerio Judæis in fide sociaret. Sic enim divina providentia præordinavit, ut Judæis gentiles in fide jungerentur, ut esset unus Deus et una cultura, unus pontifex et una Ecclesia, una fides et unum baptisma, unus lapis angularis et domus una, unus paterfamilias et una familia, unus doctor et una schola, unus imperator et una respublica, unus

dux et una militia, unus testator et una hæreditas, unus agricola et vitis una, unus rex præceptor et unus populus assecla, unus pastor et unum ovile. Ipsi autem sancti apostoli, in omnem terram ad prædicandum mittendi, exceptis illis bonis spiritualibus, quæ doctrinam Christi audiendo, ejus miracula videndo, passionem, resurrectionem, apparitionem, ascensionemque intuendo percipere meruerunt, quibusdam aliis gratiæ cœlestis donis sive singulariter, sive excellenter præ cæteris mortalibus insigniti sunt, ut fuere primitiæ spiritus, scientia linguarum, et intelligentia secretorum cœlestium, sicut quod beatus Joannes intellexit, quod in principio erat Verbum (*Joan. i*), gratia miraculorum et prodigiorum, potestas calcandi super virtutem malignorum spirituum, sapientia ad destruenda dogmata philosophorum. Unde de apostolicæ dignitatis gloria beatus Paulus sic dicit: *Secundum revelationem notum factum est mihi sacramentum, quod aliis generationibus non est agnatum filiis hominum, sicut nunc revelatum est sanctis apostolis ejus et prophetis scilicet novis in spiritum, esse gentes cohæredes et concorporales et participes promissionis ejus in Christo Jesu (Ephes. iii)*. In his omnibus posuit Deus signum in apostolis, ut essent gentibus ministri et dispensatores evangelicæ prædicationis.

Et mittam ex eis, inquit, ad gentes in mare, in Africam, in Lydiam tenentes sagittam, in Italiam et Græciam, ad insulas longe. Sex sunt quæ ponit et nominatim distinguit, videlicet mare, Africa, Lydia, Italia, Græcia, insulæ, ut plenitudinem gentium per prædicationem apostolicam et evangelicam per universum mundum propalandam perfecte in fidem Christianam senarii perfectione significaret intraturam. Mare, quod primo, et insulæ, quas in ultimo loco posuit, quod sibi sint positione locali vicina, simul et non separatim videntur exponenda. Mare itaque, quod nunquam in eodem statu permanet, sed semper fluctuat, illos qui per diversorum culturam idolorum, vel per diversa vitia fluctuabant, recte significat. Insulæ autem, quæ immobiles inter fluctus stant, illos qui in fide veri Dei, bonaque conversatione vivebant, apte figurant. Job etenim velut insula erat, qui homo gentilis homo sine lege inter incredulos, inter peccatores recte credebatur, sancte vivebat. Et de talibus Apostolus ait: *Cum gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ sunt legis faciunt, ejusmodi legem habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium illis reddente conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium, in die cum judicabit Dominus occulta hominum secundum Evangelium meum per Jesum Christum (Rom. ii)*. Vel certe insularum nomine ipsos gentiles, qui in unius alicujus simulacri adoratione, vel in unius cujuslibet vitii delectatione perseverabant, nec per diversa fluctuabant, convenienter intelligamus, in Africam, in Lydiam, in Italiam, in Græciam. Et de his quatuor regionibus est Lydia ad orientem, Italia ad oc-

cidentein, Græcia ad aquilonem, Africa ad meridiem. Recte igitur per istas quatuor, quatuor climata designantur, et apostolica prædicatio per mundum uniuersum dilatanda figuratur. Aliter. Lydia, quæ est ad orientem, ubi jubar solis primum effulget, significat astitiam. Italia, quæ est ad occidentem, ubi solis claritas deficit, significat ignorantiam. Astutiam dico in malo, ignorantiam de bono. Et notandum quod cum dixisset in *Lydiam*, addit *tenentes sagittam*. Lydi etenim sapientes sagittarii sunt *Filii quoque sæculi hujus in malo callidi sapientiores filiis lucis in generatione sua sunt* (*Luc. xvi.*) Quorum cor machinans malum est pharetra, arcus os eorum et lingua, sermo sagitta, audientis assentatio prava, cordisque ejus delectatio, plaga. *Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala* (*I Cor. xv.*) Græcia, quæ se ad aquilonem extendit, ubi solis calor tepescit, frigidam cordis humani malitiam exprimit. Hinc est quod propheta Jeremias de Jerusalem ait: *Sicut cisterna facit frigidam aquam suam, sic frigidam facit militiam suam* (*Jer. vi.*) Africa quæ est ad meridiem, ubi sol fervet, libidinem luxuriamque significat.

Domini usque quasi ad omnia loca ista ad vocandos electos suos mitit, quoniam de vitis, quæ per ea significari diximus, per prædicationem sanctam eos ad veritatis justitiæque viam educit. Alii ergo de mari, alii de insulis, alii de Lydia, alii de Italia, alii de Græcia, alii de Africa vocantur, quia alii de noxia vitiositatis fluctuatione, alii de pertinaci stabilitate, alii de calliditate sæculi præsentis, alii de cæcitate mentis, alii de malitia, alii de luxuria per gratiam Dei conversi justi hancantur. *Mittam inquit, ad eos, qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam et annuntiabunt gloriam meam gentibus*. Hinc est illud: *Quibus non est annuntiatum de eo, videbunt* (*Isa. lxxvi.*) Jesus enim mortuus est pro gente, et non solum, scilicet pro gente Judæorum sed ut filios Dei, qui erant dispersi, id est prædestinatos ex gentibus ad vitam æternam congregaret in unum (*Joan. xi.*) id est in unitatem fidei cum electis Judæis. *Et adducent fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino*. Fratres vestros semper prædestinatione, tunc etiam fide, interim autem inimicos cultura idololatriæ. *Donum Domino*: Apostoli qui prope gentium animas, quas suis prædicationibus acquisierunt, Domino velut fructum laborum suorum obtulerunt. *In equis, et in quadrigis et in lecticis, et in mulis, et in carrucis*. Equus animal est doctum freno, aptum bello, velox pedibus, utile ac necessarium oneribus portandis sive trahendis. In eo itaque quod infrenatur, vitiorum significat prohibitionem; in eo quod aptum est bello, dæmonum subactionem; in eo quod velox pedibus, expeditionem boni operis, in eo quod onera trahit vel portat, obedientiam ac tolerantiam cujuslibet fructuosi laboris. Quadrigæ propter quatuor Evangeliorum completionem, vel quatuor principalium virtutum, id est prudentiæ, fortitudinis, justitiæ, temperantiæ,

A exercitationem figurant. Lectica quoddam genus dicitur esse vehiculi, in quo qui portatur velut in lecto quiescit. Unde et apte contemplationis interne quietem designat. Mulus infecundum est animal et ideo continentiam illorum, qui se castraverunt propter regnum cælorum exprimit. Carruca duas habet rotas, et per hoc sapientiam et doctrinam significat. Qui ergo vitia sua fortiter refrenant, qui dæmones potenter superant, qui bona opera non segniter exhibent, qui injunctos sibi labores obedienter sustinent, adducuntur in equis. Qui præcepta quatuor Evangeliorum opere complent, qui quatuor principales virtutes viriliter exercent, adducuntur in quadrigis. Qui activæ vitæ negotia relinquunt, et in divinæ contemplationis pace quiescunt, adducuntur in lecticis. Qui, spretis illecebris carnalibus nuptiisque postpositis, munditiamque diligunt castitatis, adducuntur in mulis. Qui studio sapientiæ vacant, qui verbo doctrinæ invigilant, adducuntur in carrucis.

Ad montem sanctum menm Jerusalem. Mons sanctus Christus, Jerusalem Ecclesia. Jerusalem super montem ædificat, Ecclesia super Christum fundata. *Quomodo ei inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini*. Munus dilectio maxime intelligitur; sine qua cætera apud Deum vitam non merentur. Vas mundum, cor mundum, corpus mundum, opus mundum. *Et assumam ex eis sacerdotes et levitas*. Hoc, charissimi, specialiter ad nos pertinet, qui officio sacerdotali et Levitico in domo Dei fungimur, et in consecratione Domini corporis et sanguinis altari ministramus. Hæc est enim nostra dignitas salutaris et præclara, si tamen eam condigne pro viribus humanæ fragilitatis serviendo conservemus. De hujus dignitatis ac ministerii sublimitate beatus Gregorius in libro Dialogorum sic scribens: Quis, inquit, fidelium dubium habere possit in ipsa immolationis horæ ad sacerdotis vocem cælos aperiri in illo Jesu Christi mysterio angelorum chorus adesse, summis ima sociari, terrena cælestibus jungi, unumque ex visibilibus et invisibilibus fieri? Sed necesse est ut cum hoc agimus nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus. Quia qui passionis Dominiæ mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus Tunc ergo vera pro nobis hostia erit; cum nosmetipsos hostiam fecerimus. Ex his verbis, fratres, pendere possumus, quales in nostro ministerio esse debeamus

Sed ut idem ministerium cum majori adhuc reverentia agatis, rem vobis recentem scribimus, quam abbate nostro nobis narrante, et scribente certissime scimus. Ait itaque presbyter quidam in Senonensi provincia, baptismalis Ecclesiæ curam gerens, parochialia ministrabat. Hic in desideria carnis pronus, membra quæ sacramentorum debebat usibus, femineo polluebat tactu. Turpes et illicitos amplexus sacris præponebat studiis, et continentiam, quam promiserat voto, non servabat officio. Unam præ cæteris mulierculam frequentare consueverat, cujus in mundo contubernio corruerat in tus conscientiam.

foris famam. Jam consueverat in sordibus suis, et tamen nequitia erat quæ non sinebat eum esse senem. Huc sæpenumero post foeda et illicita commercia turpitudinis suæ, cum imprudenter et impudenter accederet ad sacramenta Dominica, mirabilis ac miserabilis occurrebat visio qua vel corripetur immeritus, vel arceretur indignus. Videbatur in ipso calice quasi venenosi bufonis imago reptans natansque per sacri liquoris latices, et horrore sui aspectus miseram fornicatoris presbyteri conscientiam flagellabat. Tanquam veris iudiciis et oculata fide clamabat ei Apostolus: *Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit* (I Cor. x). Sumebat tamen timens, et inter hæc supplicia perficiebat sacrificia. Id sibi plusquam centies accidisse archiepiscopo suo confessus est, et non nisi post noctem, qua membra Christi fecerat membra meretricis. Compunctus tandem, et patientiæ Dei, quæ cum ad pœnitentiam adducebat, memor, coram archiepiscopo suo cum magna lacrymarum effusione prostratus, rem ex ordine refert, pristinam immunditiam suam profitetur, et abdicat, motum correptionis suæ per ea, quæ supra diximus, exponit; curæ parochiali renuntiat, et ordinem Cisterciensium in monasterio suscipiens dignos (ut credo) pœnitentiæ fructus agit. Aderam ego ubi soli archiepiscopo solus ille quæ dicta sunt exposuit, et in timore dedi laudem Deo, qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt (Rom. iv). Talibus dictis vitam nostram discutiamus, et utrum in regionibus prædictorum vitiorum, vel vehiculis virtutum, aut in ordine sacerdotum ac levitarum simus consideremus. Si in malo sumus, a malo declinemus; si in bono, de bono in melius proficere studeamus, ut meritis et precibus apostolorum, quorum hodie solemniam celebramus adjuti, ad eorum gaudia pervenire mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO LI.

In Septuagesima.

Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Sion (Psal. cxxxvi). Cives fuimus Jerusalem, et facti sumus cives Babylonis. Jerusalem paradus, Babylon mundus. Translati sumus in primo parente, in quo peccavimus, de Jerusalem in Babylonem, de paradiso in mundum, de patria in exilium, de Jubilo in luctum, de requie in laborem, de gaudio in mœrorem, de libertate in ærvitutem, de gloria in ignominiam, de voluptate in ærumnam, de felicitate in miseriam, de deliciis in esuriam, de integritate in corruptionem, de vita in mortem. Merito igitur sedemus, merito fleamus super flumina Babylonis: flumina Babylonis decursus nostræ corruptionis, decursus nostræ mortalitatis. Merito sedemus, merito fleamus, dum recordamur Sion, dum divinæ contemplationis, quam in Adam peccante perdidimus, reminiscimur. Merito sedemus, merito fleamus, eo quod canticum Domini jucundum ac perfectum, illud scilicet merum ac verum alleluia quod Adam adhuc innocens

ore mundissimo cantabat, et quod ipso peccante anisimus, in terra aliena digne cantare non valemus. *Non enim est speciosa laus in ore peccatoris* (Eccli. xv). Quis enim omnium nostrum, imo quis mortalium, quantumlibet justus, sit illius innocentia, quam ante peccatum habuit, se comparare præsumat? Scriptura namque teste: *In multis offendimus omnes* (Jac. iii); *et quasi pannus menstruatae universæ justitiæ nostræ* (Isai. lxiv); Et: *Infans unius diei non est sine peccato super terram* (Job xv, juxt. LXX). Et: *Non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens* (Psal. cxlii). In quantum ergo peccatores sumus, in tantum minus digni illo, qui tantum justus, non etiam vel in minimo peccator existit, canticum Domini cantamus. Sedeamus igitur et fleamus. Sedeamus nos humiliando, fleamus de nostro exsilio dolendo. Sedeamus, quia vanum est nobis, qui manducamus panem doloris ante lucem surgere (*ibid.*). Quando ergo surgemus? *Cum dederit Deus dilectis suis somnum et manifestata fuerit hæreditas Domini, filii merceæ fructus ventris* (*ibid.*), ventris scilicet Ecclesiæ filios suos per multas nunc tribulationes parientis. De hac sessione et resurrectione B. Petrus sic ait: *Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis* (I Petr. v). Fleamus quoque ut postea rideamus, quia secundum Salomonem: *Tempus est flendi, et tempus ridendi* (Eccl. iii); tempus flendi in mundo, tempus ridendi in cælo. Cum enim Dominus converterit captivitatem nostram, implebitur gaudio os nostrum, et erimus facti lætantes (Psal. cxv), quia *cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem* (I Cor. xiii), intrabimus supernam Jerusalem, quæ est mater omnium nostrum, alleluia cantantes, et gaudentes.

Sane Septuagesimæ tempus, quod nunc ingredimur, totum tempus sæculi præsentis quod septem diebus volvitur significant, in quo nostræ corruptibilitatis et mortalitatis ærumna detinemur. Unde congrue nunc, ob significandam miseriam gemitusque nostros, quibus in hac vita premimur, intermittimus alleluia, et *Gloria in excelsis Deo*, quæ sunt cœlica et angelica cantica, et cantamus longos Tractus, qui significant longos labores et dolores vitæ præsentis. Alleluia namque cœleste canticum esse Joannes in Apocalypsi testatur, ubi dicit: *Audivi vocem turbarum multarum in cælo dicentium Alleluia* (Apoc. xix). *Gloria in excelsis Deo* (Luc. ii), Canticum angelorum esse fidelium nullus ignorat. Septuagesima vero computatur secundum inscriptionem sacramentarii et antiphonarii novem hebdomadibus ante Pascha Domini, et finitur post Pascha Domini in septima die, id est, Sabbato. Die Dominica, qua canitur, *Circumdederm me gemitus mortis*, habet initium, et in septima die Paschalis hebdomadæ, id est, in Sabbato habet finem. Habemus autem formam et exemplum institutionis et observationis hujus sanctæ, annos septuaginta, quibus antiquus populus Dei suis peccatis exigenti-

bus in Babylonem ductus in servitute fuit; super flumina Babylonis sedit et flevit, dum recordaretur Sion. Dictator itaque Septuagesimæ septuaginta dies istos annis septuaginta conformavit, ut et nos se deamus in his diebus et lugeamus, quia priori populo in quibusdam peccatis communicamus. Illi tamen, quia servierant, afflictionem inviti sustinuerunt; nos autem, quia liberi sumus, voluntariam afflictionem sustinemus. Septuagenarius vero numerus non solum his diebus abstinendum nobis et lugendum significat, verum et omni tempore vitæ nostræ, quod septem diebus volvitur, et quo a cœlesti Jerusalem peregrinamur, nos in pœnitentia et luctu esse debere, et maxime si in criminalia post baptismum lapsi sumus, demonstrat.

Porro in propheta Zacharia legimus quod, imminente tempore quo captivitas populi Dei solvenda erat, angelus, qui in propheta ipso loquebatur, Dominum deprecatus, dixerat : *Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Jerusalem, et urbium Juda, quibus iratus es? Iste septuagesimus annus est. Et respondet Dominus angelo verba bona et consolatoria (Zach. 1).* Et nos, charissimi, habemus verba bona, verba consolatoria, resurrectionem, scilicet, primam, per quam exspectamus secundam. Habemus justificationem, per quam speramus immortalitatem. Ista duo, quorum unum habemus in re, alterum in spe, declarat Apostolus, ubi dixit : *Si Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem. Quod si spiritus ejus qui suscitavit Jesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum ejus in vobis (Rom. viii).* Resurgimus, nunc catechumeni quidem per gratiam baptismi, et non per pœnitentiam; resurgimus, inquam, nunc ad justitiam, in die vero judicii resurgemus ad gloriam. Primam resurrectionem hanc significat nobis alleluia, quod in sex paschalibus feriis ad missam quotidie cantamus. Utramque simul nobis expriment duo alleluia, quæ in Sabbato Paschalis hebdomadæ concinimus, quod videlicet Sabbathum completionem nostræ Septuagesimæ, id est totius temporalitatis nostræ figurat. Nunc enim quasi unum simplex alleluia canimus quia adhuc sola fruimur justificatione, sed tunc duplex alleluia concinimus, dum fruimur et immortalitate. Sex autem dies paschales in populo antiquo significant de Baly'one reversionem in Jerusalem, Sabbathum autem perventionem, in nobis vero senarium bonorum operum, quo tendere debemus ad supernam beatitudinem. Porro Sabbathum ejusdem ingressionem. Vel certe per unum alleluia, quod in sex feriis paschalibus quotidie cantamus, possumus intelligere sanctorum stolam primam; per duplex alleluia, quod in Sabbato canimus, possumus intelligere primam pariter et secundam. Habemus itaque verba bona, verba consolatoria. Bonum est quod habemus, melius quod exspectamus. *Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod per-*

fectum est, evacuabitur quod ex parte est. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum (I Cor. xiii).

Excepto itaque quod his verbis bonis et consolatoriis semper in Domino gaudere debemus, quandiu vivimus, semper est nobis sedendum, semper flendum; Sion recordandum, ad Jerusalem supernam suspirandum et cum Psalmista dicendum : *Si oblitus fuero tui, Jerusalem, etc. (Psal. cxxxvi).* Quandiu enim vivimus, exsules, captivi, peregrini sumus. Miseri ergo si sinus, et lugeamus et ploremus. Risus noster in luctum convertatur, et gaudium in mœrorem. Memores simus semper illius sententiæ Salomonis, qua dicitur : *Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii (Eccle. vii).* Et item : *Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. xiv).* Sed, prohi dolor! ad tantum detrimentum est devolutus rigor ordinis, et lapsa censura disciplinæ, religionis honestas, gravitas, maturitatis, et modestia sanctitatis redacta, ut apud plurimos ii qui abhorrent proferre faceta verba vel risum moventia, vel qui nolunt crispare cachinnum, hypocriritæ judicentur, et quia non rident, derideantur. Verum apud eos quisquis in semetipso resolutus, risu, joco semetipsum effundit, is facetus, curialis, ac boni solatii frater nominatur. Sed nunquid Christum risum in orbem attulisse vel risisse uspiam legimus? Absit! Sed contristatum et plorasse comperimus. Unde et ait : *Væ vobis qui ridetis, quoniam plorabitis! (Luc. vi.)* Eligamus ergo, charissimi, nobis flere ut postea rideamus; et contristari ut lætemur. Quod enim risum ineptæ lætitiæ penitus exhorreere debemus, edocet nos perfecte paucis verbis quidam sanctorum Patrum, qui dum quemdam fratrem ridere vidisset, ait illi : *Coram cœlo et terra Deo rationem totius vitæ nostræ reddituri sumus, et tu rides?* Nos itaque, fratres, qui sanctitatem non solo verbo, verum et tonsura vestique profitemur, nos, inquam, omittamus vocem inutilis gaudii vanæque lætitiæ, et renuntiantes verbis nugatoriis, risibus, jocis, mollitiei vitiorum, asperitatem virtutum præferamus, quia per amaritudinem et asperitatem virtutum et honorum operum pervenimus ad regna cœlorum. Si enim seminemus in lacrymis, in gaudio metemus. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster.

SERMO LII.

Item in Septuagesima.

Super flumina Babylonis illic sedimus et flevimus, dum recordaremur tui, Sion (Psal. cxxxvi). Illostis antiquus, charissimi, qui sua calliditate de paradiso primos parentes nostros eiecit, et miserix vitæ præsentis obnoxios reddidit; ipse nobis in spiritali Jerusalem, id est in visione supernæ pacis constitutis incessanter insidiatur, ut de ejus nos amœnitatis gaudiis extrahat, et in Babylonem, id est confusione[m] vitiorum abductos, suæ servitutis subjiciat. Jerusalem enim congrue vitam significat.

spiritalem, Babylon vitam carnalem; Nabuchodonosor diabolum, captivitas peccatum. Habent autem viri spiritales, in spiritali Jerusalem conversantes, spirituales domos diversas, et in ipsis diversas spirituales divitias. Habent domos per bonam conversationem. Domus enim apte significant conversationem, quia in ipsis conversamur. Domus minores significant bonæ conversationis inchoationem, majores ejusdem conversationis perfectionem, maximæ consummationem. Domus autem spiritalis conversationis bene fundata est super firmam petram per fidem, alta est per spem, lata per charitatem, longa per futurorum bonorum longanimitatem expectationem. Domus ista spiritalis justis, et maxime perfecti viri plena est bonis et donis, sicut scriptum est: *Gloria et divitiæ in domo ejus, et justitia ejus manet*, etc. (Psal. cxi). Et sapientia, cum qua justus inhabitat, quodam loco dicit: *Mecum sunt divitiæ et gloria, opes supernæ [superbæ] et justitia* (Prov. vii).

Habet itaque justus perfectus habitator Jerusalem, id est spiritalis, habet inquam, in domo conversationis suæ aurum sapientiæ, argentum eloquentiæ, frumentum doctrinæ, vinum sanctæ lætitiæ, oleum misericordiæ, lapides pretiosos per fulgorem virtutum, ornamenta diversarum vestium per exhibitionem bonorum operum. *Vasorum quoque diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum* (Isa. xlii). Per crateras, quibus vinum quod lætificat cor hominis propinatur, recte designatur gratia conferendæ consolationis; per vasa musica gratia divinæ laudationis. Habet denique et aromata multa, per quæ figuratur gratia bonæ opinionis. Sed his omnibus divitiis explanandis propterea non immoramur, quia scientibus legem loquimur, et res hujusmodi in aliis sermonibus sæpius quid mystice significant exposuimus.

Igitur his ita compositis, id est justis in pulchritudine pacis et in requie opulenta constitutis, malignus adest cum exercitu dæmonum tentantium ac vitiorum blandientium, et urbem sanctam acriter impugnat, et in quibusdam sæpius expugnat, et subversis domibus bonæ conversationis eorum bonis spiritalibus eos privat et captivat. Qui si prudenter ac viriliter caput hostis antiqui, id est initium tentationis calcarent, non superarentur, sed superarent; nec esset illis pugna tentationis ad culpam, sed ad coronam. Unde et Jacobus dicit: *Beatus vir, qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se* (Jac. i). Et in præcedentibus: *Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tentationes incidieritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur. Patientia autem perfectum opus habeat, ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes* (ibid.). Justus etenim, qui se cognosci cum apostolo misericordiam Dei consecutum (I Tim. i), et in tentationibus et adversis lætatur et benedicit Deum in omni tempore, et scit quoniam: *Qui perseverat usque in finem*

hic salvus erit (Matth. x). Et gloriatur in labore et dolore, et cum Psalmista dicit: *Tribulationem et miseriam inveni, et nomen Domini invocabo* (Psal. cxiv). Ut quando alius invocat Deum, sic sanctus vir et bellator invictus ad exercendum se et probandum tribulationem et miseriam venire desideret. Quod intelligens Psalmista dixit Domino: *Proba me, Domine, et tenta me; ure renes meos et cor meum* (Psal. xxv). Non igitur obesse, sed prodesse videtur tentatio, nisi admittatur delectatio. Quod si delectatio admittitur, nisi citius repellatur, quasi jam accepto vulnere fortitudo militis Christi debilitatur, et quasi in exitu suæ civitatis stat, ut se hosti deforis impugnantem et jaculanti devictus reddat. Quod si consentit, jam se reddit, et solo consensu peccatum perpetravit, sicut scriptum est: *In corde iniquitates operamini in terra* (Psal. lvi). Voluntas enim pro facto computatur, et non est a Deo pax hominibus, nisi hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii).

Prima ergo videtur esse in hac transmigratio delectatio, secunda deliberatio, tertia operatio, quarta consuetudo. Quibus quatuor iter conficitur totius miseræ transmigratio usque in urbem detestandæ confusionis. Per hæc enim quatuor humana mens a supernæ visionis pacis tamen nonnunquam alienatur, ut universitate septem principalium vitiorum polluta et obvoluta, quasi septuagenario numero annorum in confusione captiva teneatur. Et miserabilis quidem est in nobis septuagenarius, id est universitatis præsentium laborum, sed multo miserabilior est, id est omnino detestabilior est septuagenarius iste, id est universitas vitiorum. Per illum sumus miseri, per istum etiam iniqui. Denique divina dispensante gratia talis etiam anima postquam universis vitis est sedata, universorum dæmonum ludibrium facta, verbo vitæ munita convalescit, consurgit super flumina Babylonis, id est fluxum suæ vitiositatis sedet et dellet quod amisit gratiam, quod commisit culpam, et præcepto Christi regis potentissimi computrescit jugum a facie olei, solvitur captivitas, donatur libertas per compunctionem, confessionem, et satisfactionem; Jerusalem redditur, honestæ conversationis domus ex lapidibus et lignis virtutum et bonorum operum reædificatur, et spiritalibus bonis anima redempta a Domino mirabiliter locupletatur, et fiunt novissima ejus pejora prioribus: *Benediciteque Dominus novissimis ejus magis quam primis* (Job xlii). *Pro eo namque quod fuit derelicta et odio habita, ponitur in superbiam sæculorum gaudium in generatione et generationem* (Isa. lx). Gaudium et lætitiæ tenet, fugit dolor et gemitus, pro confusione ejus duplici et rubore, laudabunt Patrem ejus. *Et fit gaudium angelis Dei in cælo super uno peccatore pœnitentiæ agente, plusquam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ* (Luc. xv). Invento nimirum filio qui perierat, Pater lætatur, et prolata stola prima datur annulus in manu ejus, et calciamenta in pedibus, et occiso vitulo saginato, convivium celebratur. Symphonia et chorus foris auditur (ibid.),

et est deinceps in voce exultationis et confessionis **A** sonus epulantis (*Psal. xli*). Nunc ergo, charissimi, ubi simus attendamus, et si extra Jerusalem sumus, ad eam quamprimum revertamur. Si vero nos in ipsa consistere cernimus, quod habemus teneamus, ut de ipsa, in qua nunc vivimus, ad supernam transire mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LIII.

De confessione facienda, et votis reddendis.

Ecce super montes pedes evangelizantis, et annuntiantis pacem. Celebra, Juda, festivitates tuas, et redde vota tua, quia non adjicies ultra, ut transeat in te Belial, univrsus interit (*Nahum 1*). Legitur in libro Paralipomenon quod Sennacherib obsidente **B** Jerusalem primo mense non potuit Pascha fieri, sed cæso exercitu et annuntiata morte Sennacherib, mense secundo Pascha celebratum est (*II Par. xxxii*). Unde propheta Nahum, populum Dei alloquens, consolando dicit: *Ecce super montes pedes evangelizantis, annuntiantis pacem*, etc. Quasi diceret: O Juda, ne sis sollicitus; occiso enim hoste tuo in templo Dei sui venit tibi nuntius transcurrens montes, et quasi de specula nuntians tibi, mortuo Sennacherib, urbem liberatam. Celebra ergo, Juda, festivitates tuas, et vota quæ pollicitus es, redde Deo pro nece inimici, quia Belial, id est prævaricator non transibit in te, quia totus interiit. Exercitus, rex et imperium Assyriorum penitus **C** conciderunt. Ista, fratres charissimi, verba prophetica, secundum hoc quod dictum est, ad historiam pertinentia firra fide sunt credenda, omni devotione complectenda. Verum nos, qui non secundum litteram, sed secundum spiritum militamus, ea quæ sunt litteræ relinquamus, et quæ in eis spiritualis intelligentiæ lateant, ad nostram ædificationem requiramus. Possumus itaque congrue per Sennacherib intelligere diabolum; per exercitum ejus, universitatem dæmonum et pravorum hominum; per Jerusalem civitatem sanctam, universalem Ecclesiam; per obsidionem, tentationem, vel persecutionem; per regis et exercitus ejus interfectionem, spiritualium hostium subversionem; per montes, virtutes; per nuntium, doctores; per populum Judaicum, populum fidelium; **D** per pacem divinitus collatam, quietem internam; per celebrationem Paschæ vel cujuslibet festivitatis, honestatem sanctæ conversationis et exhibitionem boni operis.

Sed nunc per singula recurrentes latius singula describamus. Sennacherib rex significat diabolum. Ipse est enim rex super omnes filios superbiæ, et rector tenebrarum harum, id est spiritualium nequiarum in cœlestibus. Jerusalem, quæ est civitas sancta, et *visio pacis* interpretatur, sanctam Ecclesiam recte figurat, quæ ut civitas ædificatur, et internæ, supernæ æternæque pacis gaudia sublimiter contemplatur. Sennacherib ergo cum suo exercitu urbem Jerusalem cingit et oppugnat, dum hostis antiquus

sanctam Ecclesiam cum suis complicibus, dæmonibus vel reprobis hominibus, per tentationes et persecutiones angit et fatigat. Sed per supernam gratiam velut amisso exercitu fugit et occiditur, dum ejus conatus universus annihilatur. Montes in sacra Scriptura virtutes exprimere possunt, quæ nos a terrenis elevatos ad cœlestia erigunt. Unus mons est prudentia, unus mons est fortitudo, unus mons est justitia, unus mons est temperantia. Vel certe secundum evangelicam descriptionem unus mons est humilitas, unus mons est mansuetudo, unus mons est mentis compunctio, unus mons est desiderium justitiæ, unus mons est misericordia, unus mons est cordis munditia, unus mons pax mentis interna. Nuntius vel evangelista pacis universalis ordo prædicatorum est. Nuntius iste prophetarum est numerus, apostolorum chorus, exercitus martyrum, cœtus confessorum. Pedes istius nuntii sunt principaliter intellectus et affectus. Per intellectum si bene ponitur, error vitatur. Per affectum corruptio cavetur. Intellectus procedit et incedit per cognitionem veritatis, affectus per amorem virtutis. De istis montibus, et istius nuntii pedibus super ipsos montes mundissime gradientis Isaias sic refert dicens: *Quam pulchri super montes pedes evangelizantis et prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis: Sion, regnabit Deus tuus* (*Isa. lii*). *Regnabit Deus tuus*, non Sennacherib, non diabolus. Per populum Judaicum intelligimus populum fidelium Deum consentientium. Judas enim *confitens* interpretatur. Populus ergo ille per Judam bene intelligitur, qui Deum non tantum labiis, sed et opere et veritate confitetur. Qui autem labiis Deum honorant, sed cor eorum longe est ab eo (*Marc. vii*); et dum consententur se nosse Deum, factis negant eum (*Tit. i*): semen sunt Chanaan, et non Juda.

Confessio alia criminis, alia laudis. Sane quam sit perniciosum, quam periculosum homini peccatori peccata sua celare; et quam sit fructuosum, imo necessarium ea confiteri multis auctoritatibus in sacra pagina declaratur. Unde est illud in psalmo: *Quoniam lucui inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die. Die ac nocte gravata super me manus tua, conversus sum in arumna mea, dum configitur spina* (*Psal. xxxi*). Hoc pertinet ad perniciem taciturnitatis. *Delictum meum cognitum tibi feci, et injustitiam meam non abscondi. Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei* (*ibid.*). Hoc pertinet ad utilitatem confessionis. Et Salomon in Proverbiis dicit: *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur; qui autem confessus fuerit, et dereliquerit ea, misericordiam consequetur* (*Prov. xxviii*). Quod dicit *qui abscondit scelera sua, non dirigitur* demonstrat perniciem taciturnitatis; quod autem addit *qui confessus fuerit, etc.* utilitatem confessionis. Quam utilitatem etiam in Novo Testamento beatus Jacobus ostendit dicens: *Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini* (*Jac. iii*). Antiqua

quoque lex confiteri jubet, et homines ad sacerdotem mittit, ut confiteantur peccata sua ut indulgentiam accipiant. Si ergo tunc prævaricatio oblatione et confessione debeatur, quando adhuc umbra fuit, et confessio criminis pœnam potius timere debuit quam misericordiam expectare, quanto magis nunc sub gratia facienda est confessio, quando non tam pœna timenda est quam venia speranda? Beatus denique Augustinus confessionem peccatori prorsus necessariam esse testatur dicens: « Non potest quis justificari a peccato, nisi confessus fuerit ante peccatum. » Item Beda in Epistolam Jacobi: « Sine confessione, inquit, nequeunt peccata dimitti. »

Talibus et tantis auctoritatibus erudimur, charissimi, non solum utilem, sed et necessariam esse peccatori confessionem. Quod si forte peccator vere pœniteat, sed intercurrentis necessitatis articulo ad confessionem venire non possit, firmiter est credendum quod in eo summus Sacerdos complet quod mortalis non potuit; et apud Deum jam factum constat quod homo quidem vere voluit, sed non valuit adimplere quia confessionem non contemptus exclusit, sed impedit necessitas. Quacunq̄ue enim hora ingemuerit peccator salvus erit (*Ezech. xxxiii*). Et Psalmus ait: *Dixi: Confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. xxxi)*. Et leprosi dum irent sacerdotibus se ostendere mundati sunt (*Luc. xvii*). Tunc enim salus peccatoris incipit, quando veraciter pro dilectis suis ingemiscit. Quæ tamen salus tunc perficitur, quando id unde ingemuit ore confitetur. Quæ salutis perfectio et si, ut dictum est, necessitatis articulo impediatur, per summum tamen Sacerdotem, cui omnia possibilis sunt, adimpletur. In faciendâ autem confessione talis discretio esse debet, ut quotidiana levique peccata alterutrum comqualibus consteamur, ut orationibus pro invicem factis salvemur. Porro gravioris lepræ immunditiam sacerdoti, id est nostro summo prælato, scilicet abbati, pandere debemus, ut ad ejus arbitrium justificari curemus. Est enim quædam communis in Ecclesia confessio et pœnitentia, quam quotidie ad invicem facimus, in qua oratione fusa pro invicem pro quotidianis et levibus peccatis indulgentiam et remissionem consequimur. Gravioris autem culpæ reatum singulari confessione sacerdoti aperimus, et secundum ejus consilium munere satisfactionis oblato indulgentiam peccati obtinemus. Sunt autem quædam, quæ levissima putarentur peccata, nisi in Scripturis demonstrarentur opinione graviora. Quis enim dicentem fratri suo, fatuel reum gehennæ putaret, nisi Veritas hoc diceret? (*Matth. v*.) Cui tamen vulnere subjecit continuo medicinam præceptum fraternæ reconciliationis dicens: *Si offers munus tuum ante altare, et recordatus fueris quia frater tuus aliquid habet adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et tunc veniens offerte prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum (ibid.)*. Aut quis existimaret quam magnum peccatum sit dies observare, et menses, et annos, sicut observant, qui certis diebus, sive mensibus, sive annis volunt vel nolunt aliquis inchoare eo quod secundum vanas doctrinas hominum fausta, vel infausta existimant tempora, nisi hujus mali magnitudinem ex timore Apostoli pensarem, qui talibus ait: *Timeo vobis, ne forte sine causa laboraverim in vobis (Gal. iv)*.

Sunt et alia quædam peccata, quæ quibusdam nulla viderentur, nisi sacræ Scripturæ testimoniis declararentur. Hominem enim misceri suæ conjugii non filiorum procreandorum causa, sed carnalis solum voluptatis atque libidinis posset putari non esse peccatum, nisi Apostolus de hoc officio loquens: *Nolite fraudari invicem, nisi forte ad tempus ex consensu, ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram, adjunxisset: Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium*. Quis enim neget esse peccatum, cum dari veniant facientes apostolica auctoritas fateatur? Posset etiam putari non esse peccatum, si frater cum fratre non extra Ecclesiam, sed intra, nec apud iniquos, quos Apostolus terribiliter reprehendit, sed apud fideles de negotio suo contenderet dicens se iniquitatem pati, quam a se vellet iudicium sententia removeri: posse: inquam hoc putari non esse peccatum, nisi Apostolus adjungens diceret: *Jam omnino delictum est in vobis, quod judicia habetis inter vos (I Cor. vi)*. Et ne quis sibi blandiens justumque negotium se habere dicens se vellet super hoc excusare, occurrit continuo talibus cogitationibus dicens: *Quare non magis injuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? (ibid.)* Dicit autem Dominus in Evangelio: *Si quis voluerit tunicam tuam tollere, et iudicio tecum contendere, dimitte illi et palium (Matth. v)*. Et alio loco: *Qui abstulerit tua, noli repetere (Luc. vi)*. Prohibuit itaque suos de negotiis sæcularibus habere iudicium cum aliis, et ex hac doctrina dicit Apostolus esse delictum inter contententes. Tamen cum fieri sinat in Ecclesia inter fratres fratribus judicantibus, extra Ecclesiam vero terribiliter vetet, manifestum est quod secundum veniam concedatur infirmis. Hoc etiam infirmis concedi posse innuit, ubi superius per increpationem dixit: *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles? (I Cor. vi.)* Propter hæc et hujusmodi peccata et alia licet his minora, quæ sunt, verborum et cogitationum offensionibus. Apostolo Jacobo confitente et dicente: *In multis enim offendimus omnes (Jac. iii)*, oportet ut quotidie crebroque oremus Dominum, et dicamus: *Dimitte nobis debita nostra, etc. (Matth. vi)*, nec in eo quod sequitur mentiamur: *Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Ibid.)*. Quæ ergo sint levia, quæ gravia peccata non humano, sed divino pensanda sunt iudicio.

De diligentia vero confessionis beatus Augustinus sic scribit dicens. « Consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in perseverantia, in varietate personæ, et quali hoc fecerit tentatione, et in ipsius vitii multiplici executione. » Oportet enim penitere fornicantem secundum excellentiam sui status, vel officii, vel secundum modum meretricis et modum operis sui, et qualiter turpitudinem egit, si in loco sacro, si in tempore orationi constituto, ut sunt festivitates et tempora jejunii. Consideret quantum perseveravit, et desleat quod tam perseveranter peccavit, et in tanta perseverantia quanta vicus fuerit impugnatione; sunt enim qui non solum non vincuntur, sed ultro se peccato offerunt, nec expectant tentationem, sed præveniunt voluptatem. Et pertractet secum quam multiplice actione vitii delectabiliter peccavit. Omnis ista varietas conlenda est et desleada, ut, cum cognoverit quod peccatum est, cito inveniat Deum propitium. In cognoscendo peccati augmentum inveniat cujus ætatis fuerit, cujus sapientiæ, et ordinis. Immoretur in singulis istis, et sentiat modum criminis purgans lacrymis omnem qualitatem vitii. Desleat virtutem, quia interim caruit. Dolendum est enim non solum quod peccavit, sed etiam quod se virtute privavit. Desleat etiam, quoniam offendens in uno factus sit omnium reus (*Jac. ii*). Ingratus enim exstitit, qui plenus virtutibus Deum omnino non timuit. In hoc enim peccator quisque sit culpabilior, quo est Deo acceptior. Ideo enim Adam plus peccavit, quia omni bono abundavit. Alio enim modo offendens in uno factus est omnium reus, quia omnis virtus patitur detrimentum ab uno vitio. Ponat enim omnino in iudicio et potestate sacerdotis, nihil sui reservans sibi, ut omnia eo iubente paratus sit facere pro recipienda vita animæ, quæ faceret pro evitanda corporis morte, et hoc cum desiderio, quia vitam recuperat infinitam. Cum gaudio enim facere debet immortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte moriturus. Semper deprecetur Deum, offerat Deo mentem et cordis contritionem, deinde et quod potest de possessione sua securus offerat. *Respexit enim Deus ad Abel, et ad munera ejus (Gen. iv)*. Prius dixit ad Abel, quam ad munera ejus. Idcirco igitur cordis conferenda est eleemosyna tribuentis. Nec consideranda est quantum, sed qua mente, qua affectione dat quod potest. Qui igitur sua peccata redimere vult temporalium oblatione, prius offerat mentem. Caveat ne ductus verecundia dividat apud se confessionem, ut diversa diversis velit sacerdotibus manifestare. Quidam enim uni occultant quæ alteri manifestanda conservant: quod est se laudare et ad hypocrisis tendere, et semper veniam carere, ad quam frustra se putat pervenire. Caveat etiam, ne prius ad Dominicum corpus accedat, quam confortetur bona conscientia, et doleat, quod nondum audeat sumere, quem multum desiderat, cibum salutarem. Cohibeat etiam se a ludis, spectaculis sæculi qui perfectam vult consequi remissionis gra-

tiam. Isti sunt digni fructus penitentia animam captivam elaqueantes, et in libertatem asserentes. Confiteamur, charissimi, secundum ea, quæ dicta sunt, cuncta, quæ in nobis sunt peccati et criminis, ut digne cantare valeamus in confessione quæ sunt divinae laudis, quia non est speciosa laus in ore peccatoris (*Eccli. xv*). Qui enim vetera satendo non detegit, novæ vitæ opera non producit. Qui nescit lugere quod gravat, non valet proferre quod subleat.

Peccata igitur nostra, in quibus inveterati sumus, confiteamur et lugeamus, ut in confessione divinae laudis proferre nova cantica valeamus. De hac confessione scriptum est: *Confessio ejus super cælum et terram (Psal. cxlviii)*: super cælum videlicet per angelos, super terram per homines sanctos. Item Dominus per Psalmistam: *Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam illi salutarem Dei (Psal. xlii)*. Perpendat qui potest, quantum sit donum, quantum bonum digne laudare Deum. Ille pro humano modo digne Deum laudat qui ejus laudem mundo corde et ore decantat. Ille bene laudat qui quod profert ore, versat in corde. Ille bene laudat qui in corde habet rectitudinem et in ore laudationem. Rectos namque decet laudatio (*Psal. xxxii*). Ille ergo solus vere laudat qui quod ore clamat, vita demonstrat. Sunt qui Deum satis, imo nimis in ore laudant, quia incomposito gestu semetipsos agentes ejus laudem inordinatis vocibus indecenter clamant, sed male vivendo per contemptum ejus præcepta blasphemant. Et dum sola voce Deum laudant, quem factis negant, vasa tamen cantici se habere putant, non animadvertentes quod in Malachia scriptum est: *Ecce projiciam vobis brachium, et dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatumstrarum (Malach. ii)*. Sed nos, charissimi, emundemus nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, et siue macula et ruga existentes acceptabiliter laudem nostri Creatoris personemus, quia illic iter quo ostenditur et videtur salutare Dei. Est quidem notus in *Judæa Deus, sed in Israel magnum nomen ejus (Psal. lxxv)*. Per *Judæam* intelligitur confessio; per *Israel*, contemplatio. Notus est ergo Deus in confessione criminis, sed notior in confessione laudis. Notissimus autem et magnum nomen ejus in contemplatione suæ majestatis. Confessio criminis est inchoantium, confessio laudis proficientium, contemplatio divinitatis perfectorum. Populus igitur ille *Judaicus* jure nominatur qui non solum voce sed et moribus Deum conlletur. Sed et tali populo extinctis hostibus pax donatur, dum, repressis dæmonum tentationibus et pravorum hominum persecutionibus, illi quies interna ad vacandum Deo divinitus conceditur. Ipse denique Dominicus festivitates celebrat, dum bene vivendo pro accepto pacis beneficio pro viribus Deum honorat.

Et redde, inquit, vota tua. Votum est attestatio quædam promissionis spontaneæ, quæ ad solum Deum, et ad ea, quæ Dei sunt, magis proprie referatur. Vovere siquidem est testificatione promissionis

spontaneæ Deo se obligatum, ac debitorem statuere. Nam qui promittit simpliciter spondet se facturum aliquid; qui vero vovet contestatur promissioni suæ, et affirmat promissionem suam. Scriptura autem docente didicimus quod quædam vota sunt quæ tenenda non sunt. Scriptum est enim: *Vota stultorum frangenda sunt*. Vota stultorum intelligimus ea, quæ vel de malo fiunt, vel de bono male. Verbi gratia, si quis voveret quempiam interficere; sive quodlibet aliud, in quo constaret culpa, se facturum, votum de malo esset, et malum esset, et idcirco solvendum non esset: in quo prima culpa fuit vovere, secunda in opere, si compleretur. Similiter votum de bono factum, si bene non fiat, inter vota stultorum quæ frangenda sunt deputatur. Bene autem non fit, etiam si de bono fit, illud votum in quo vovetur quod non licet, vel quod non expedit. Non licet ut mulier, si non consentiente vel potius contradicente viro suo, continentiam voveat. Non expedit, ut si quispiam in jejunio vel quolibet alio opere supra vires et possibilitatem aliquid se facturum esse voto promittat. Hæc omnia inter vota stultorum deputantur quæ vel perversa et illicita, vel indiscreta sunt. Item quædam vota commutationem admittunt, quædam non. Vovisti aurum, argentum, reddere potes, quia quod pretio minus est, in pondere majus esse potest. Vovisti peregrinationem tuam Domino, commutationem admittit, si forte expediat magis (quod contingere potest) ut perinancas in patria tua, et in domo tua. Nam si illic persolvere potes aliud tantum valens, sive ad laborem operis, sive ad devotionem virtutis, sive ad utilitatem administrationis, commutationem admittit. Vovisti jejunium, et hic commutatio esse potest, si forte hoc non expediat (quod contingere potest). Aliud adhuc dico: Vovisti Deo servire in aliquo loco, vel in habitu, vel in societate aliqua, dico quod hoc totum commutationem habere potest, quia potest et locus dirui, et homines mori, et habitus mutari. Nunquid, putas, ideo perdis animam tuam, si locus aliquis vastatur, aut si homines moriuntur? Tantum ex te non fiat quod in illis fit, nec in te remaneat quod in te fieri debuit. Non est periculum tuum, ubi non est culpa tua, fac quod potes tu, et quantum potes, et sufficit tibi. A bona voluntate non amplius exigitur, nisi quantum potest. Si autem horum aliquid voveris, vel aliquid similibus, quæ vel invitis auferri possunt, vel a volentibus commutari, et implere quidem vales, quod vovisti, non est in tuo arbitrio commutatio voti tui, etsi majus aliquid videris, vel melius faciendum quod facias. Potest quidem dispensatio fieri in te, sed non debet fieri a te. Nam tu quidem, quantum in te est, hoc debes quod vovisti, ipsum et non aliud. Non tibi licet aliud pro alio commutare, sed dispensatori magistro tuo, si voluerit expedire noverit, licet aliud accipere. Si idem a te datur, debitum est. Si aliud ab alio accipitur, indulgentia est.

Item, vovisti Deo virginitatem tuam, et post vo-

tum perdidisti. Virginitas autem semel amissa reparari, aut recuperari non potest. Quid ergo reddes Deo pro eo quod vovisti et irrecuperabiliter perdidisti? Audi: Redde pœnitentiam tuam, redde contritionem, redde humilitatem. Pro virginitate carnis redde humilitatem cordis. Pro carne fracta frange cor. Humilitatem per se debueras, etiamsi virginitatem habueras; et tamen si virginitatem reddere non potes, redde pro illa humilitatem, et satisfaciet tam pro se quam pro illa. Vide quanta virtus est humiliatis. Socia est humilitatis virginitas, et socia est virginitatis humilitas; non tamen potest, si abest humilitas, satisfacere virginitas; potest autem, etsi abest virginitas, satisfacere, si habeatur, vera humilitas. Est autem aliquod votum quod nullam commutationem admittit. Audi Veritatem dicentem: *Quam dabit homo commutationem pro anima sua?* (Matth. xvi.) Quasi diceret nullam. Vides ergo, quod unum est, quod commutationem non recipit, neque dispensationem admittit. Hoc si voves, imo quia voves, non enim bonus esse potes si hoc non voveris, redde quod vovisti, et ipsum redde quod vovisti, quia si aliud reddere volueris pro isto, ille non accipit quodcumque fuerit illud. *Vovete, inquit, et reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu ejus offeritis munera, terribili, et ei qui aufert spiritum principum terribili apud omnes reges terræ* (Psal. lxxv). Vove ergo, et redde Deo spiritum tuum. Si voves et reddis, accipiet. Si non voves, vel post votum reddere nolueris, tollet. Si spiritum principum aufert, auferre non poterit spiritum tuum? Si ergo reddis, pro dato remunerabit; si non reddis, pro non dato condemnabit. Si voves animam tuam, redde animam tuam. Noli putare quod possis reddere pecuniam tuam pro anima tua. Hoc enim esset plus vovere et minus reddere, et non esset æqua recompensatio. Si tua das Deo, teipsum zabulo, non est æqua partitio. Cum anima tua dare potes pecuniam tuam, pro anima non potes, nisi forte pro anima tua pecuniam tuam dare volueris, ut anima tua data pecunia acceptabilior fiat pro illa. Hoc ergo unum est scilicet anima, quod commutationem non accipit. Votorum denique aliud occultum est et coram Deo tantum, aliud manifestum etiam coram homine. Occultum votum fractum peccatum est; manifestum fractum peccatum et scandalum. In illo Deus offenditur, in isto in proximum peccatur. Melius est autem non vovere quam vovere et non reddere. Quemadmodum secundum sententiam beati Petri: *Melius est non cognoscere veritatem, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod traditum est, sancto mandato* (II Petr. ii).

Celebra, inquit, festivitates tuas, et redde vota tua, quia non adjiciet ultra ut pertranseat in te Belial; universus interiit. Si per Belial, quod interpretatur absque jugo, diabolium convenienter accipimus, per universum Belial diabolium et universitatem demonum, et reproborum hominum non inconvenienter intelligimus. Universus ergo Belial nobis interiit.

quando diabolus cum universis malignis spiritibus, et reprobis hominibus potestatem nos persequendi ac tenandi divinitus refrenatus amittit. Et regnat Deus noster, quia dum in nobis concidit regnum diaboli, oritur et manet regnum Christi. Nunc itaque, charissimi nobis, si non semen Chanaan, sed Juda sumus, illius, inquam, Juda, de quo scriptum est : *Juda, te laudabunt fratres tui (Gen. XLIX)*. Constitute primum peccata nostra, et sic immolemus sacrificium laudis Domino, et reddamus Altissimo vota nostra in tempore, ut cum ipso regnemus in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LIV.

In Quadragesima.

Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem (Psal. xc). Hoc sacro maxime tempore, charissimi nobis, ut sacra consuetudo annuatim repræsentat, in castris Ecclesiæ tuba cælestis auditur, exercitus Christianus convocatur, stipendium doctrinæ spiritalis tribuitur, Christi miles accingitur, campum sacræ abstinentiæ cum diabolo bellaturus ingreditur, et armis virtutum et bonorum operum munitus aggreditur, pugna committitur, victoria speratur, hostis vincitur, triumphus revehitur, corona donatur, pax bello quasit securius possidetur. Non debet miles Christi, sonante buccina cælestis exhortationis, ad occursum hostis validi repidare, cum evangelica docente historia ducem suum fortem armatum cognoscit dudum superasse. Fortis armatus diabolus, atrium ejus mundus, arma doli spirituales et astutiæ, vasa homines, fortior superveniens Christus, direptio vasorum, redemptio hominum (*Luc. xi*). Venit itaque Christus in mundum, ut liberaret genus humanum, et ut in terram mitteret non pacem, sed gladium (*Matth. x*). *Maledictus ergo qui facit opus Dei negligenter, et qui prohibet gladium suum a sanguine (Jer. XLVIII)*. Et, ut ait Salomon, *primo tempus belli, et postea tempus pacis (Eccle. iii)*. Tempus belli in mundo, tempus pacis in cælo. Pro viribus ergo pugnemus, ut adepta victoria in pace lætemur. Quod si pugnare et superare negligimus, expugnabimur et superabimur. Hostis etenim noster non dormit neque dormitat (*Psal. cxx*), *sed tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret (I Petr. v)*. In hujus expositione sententiæ non nostra, verum beati Cypriani verba capiamus. « Circuit, inquit, ille nos singulos, et tanquam hostis clausos obsidens, muros explorat, et tentat an sit pars aliqua membrorum minus stabilis et minus fida, cujus aditu ad interiora penetretur. » Offert oculis formam illices, et faces voluptatis [faces voluntatis], ut visu destruat castitatem. Aures per canora musica tentat, ut soni dulcoris auditu, solvat et molliat Christianum vigorem. Linguam vitio provocat, nannum injuriis lacescentibus ad petulantiam cordis instigat. Ut fraudatorem faciat, lucra opponit injusta. Ut animam pecunia capiat, ingerit pernicio-

A compendia, honores terrenos promittit, ut cælestes auferat. Ostentat falsa, ut vera subripiat. Et cum lateenter non potest fallere, exerte atque aperte minatur. Terrorem turbidæ persecutionis intentat ad debellandos servos Dei, inquietus semper et semper infestus; in pace subdolos et in persecutione violentus. Quamobrem contra omnes diaboli, vel fallaces insidias, vel apertas minas stare debet instructus animus et armatus, tam paratus ad repugnandum, quam est semper ad impugnandum paratus inimicus.

Sane quatuor sunt, aspis, basiliscus, leo, draco, quæ in principio sermonis posuimus, per quæ universalem diaboli malitiam intelligere possumus et debemus. Ferunt de aspide quod cum cœperit pati B incantatorem, qui eam quibusdam carminibus propriis provocat, ut eam de caverna educat, illa cum exire noluerit, unam aurem in terram premit, alteram cauda obturat et operit, sicque voces illas magicas non audiens non exit. Aspis igitur, quæ suas aures obturando contra vocem incantantis se pertinaciter servat, ne exeat, surdam et insensibilem contra nos diaboli pertinaciam recte figurat. Hinc est quod de illis quos vitio suæ malignitatis obduratos, in malo pertinaces facit, dicitur in psalmo : *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspis surdæ et obturantis aures suas; quæ non exaudiet vocem incantantium, et venefici incantantis sapienter (Psal. LVII)*. Veneficus sapienter incantat, dum doctor eruditus sapienter prædicat, et totis viribus studet, ut peccatorem de suæ pravitatis abditis ad lucem veritatis abducatur. Sed aspis terra caudaque suas aures obturat, ne vocem incantantis audiatur et exeat, dum peccator hinc amore terrenorum victus, illinc de spe futuræ emendationis, quam circa vitæ finem vel in fine quidam consequi creduntur, sibi blandiens modis omnibus elaborat, ne justus monitis ad præsens obediat. Aspis itaque diabolus congrue figurat qui in sua malignitate contra nos velut surdus et insensibilis pertinaciter perseverat. Peccatorem quoque recte significat qui in pravam consuetudinem suam trusus pertinaciter renititur, ne justis monitis acquiescat.

Sed nos, charissimi, diabolus, quem hoc loco D per aspidem principaliter designari diximus, toties et tandiu fuis ad Deum precibus et sacris monitis ad alterutrum factis, incantemus, donec illum de sua pertinacia qua contra nos sævit, et ejus pestiferum virus de nostris fraternisque cordibus potenter ejiciamus. Basiliscus Græce, Latine *regulus* interpretatur eo quod rex serpentium sit, adeo ut eum videntes fugiant, quia flatu suo serpentes necat, mustelis tamen vincitur. Mustela dicitur quasi mus longus. Nam telon [*τῆλον*] longum dicitur. Mustela itaque est animal longum, parvum et prudens. Per basiliscum ergo, quia inter sui generis animalia rex est, recte superbiam diaboli intelligimus. Ise est enim rex super omnes filios superbiæ (*Job XLII*). Qui et suo flatu serpentes necat, dum multoties

nonnullos, qui deberent esse prudentes sicut serpentes, pravis suggestionibus aspirans per culpam mortificat. Qui tamen a mustelis vincitur, dum ab illis qui sunt parvi humilitate cordis, et longi vel potius longanimes perseverantia boni operis, prudentes acuminis discretionis, superatur. Leo, qui fortiter in alias bestias furit, recte per suam ferocitatem et sævitiam, sævam diaboli crudelitatem designat. Draco denique non in dentibus, sed in cauda suam virtutem habet, et magis insidiando, et delitescendo, quam aperte sæviendo nocet; ab eo nec elephas sui corporis magnitudine tutus est. Nam circa semitas, per quas solito gradiuntur, delitescens crura eorum nodis illigat, ac suffocatos perimit. Sicut ergo leo manifestam diaboli crudelitatem exprimit, ita draco congrue designat ejus occultam calliditatem. Diabolus itaque, sicut supra monstratum est, aspis est insensibili pertinacia, basiliscus elata superbia, leo manifesta sævitia, draco occulta malitia. Sed miles Christi aspidem, basiliscum, leonem, et draconem vincit et conculcat, dum universam eus nequitiam, quæ per hæc quatuor figuratur, prudenter et potenter debellat.

Ad hujus vero victoriæ palmam obtinendam etiam ipsius Salvatoris verbis animamur, ubi apostolis loquens dicit: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones, et supra omnem virtutem inimici, et nihil vobis nocebit (Luc. x)*. Non enim solum apostolis, verum et universis fidelibus suis dedit potestatem adversarias potestates superandi, qui non tantum illis, sed et omnibus in se credentibus dare dignatus est exemplum contra eas dimicandi. Hinc est etiam quod recumbentibus undecim apostolis ait: *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient (Marc. xvi)*. Et iterum post pauca: *Serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit (ibid.)*. Sed nunquid, fratres, quia ista corporaliter et visibiliter non facimus, ideo nimis credimus? Absit! Sancta nimirum Ecclesia, sicut dicit beatus Gregorius, nunc quotidie spiritaliter facit, quod tunc per apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes ejus, cum exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, et habitare malignos spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt quam quod dæmonia ejicient? Dumque bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt. Et dum pestiferas suasiones audiunt, sed tamen ad operationem pravam minime pertrahuntur, mortiferum quidem est quod bibunt, sed non eis nocet. His omnibus edocemur, fratres, non tam corporalia signa, quæ cum reprobis possunt haberi communia, quam spiritualia, quæ diximus amare; quæ tanto securiora sunt, quanto occultiora, et de quibus apud Deum eo major retributio, quo apud homines minor est gloria. Hinc est quoque quod discipulis de eo quod eis immundi spiritus subjiciebantur gaudentibus Dominus ait: *Nolite gaudere quia spiritus subjiciuntur vobis. Gaudete autem quod nomina vestra*

scripta sunt in cælis (Luc. x). Nos itaque, charissimi nobis, contra spirituales hostem dimicaturi spiritualibus armis induamur, ut habeamus scutum per fidem, galeam per spem, lorica per charitatem, gladium spiritus quod est verbum Dei, per prædicationem, et lanceam longam, quæ ad Deum erigatur, et in hostem dirigatur, per devotam et imprætermissam orationem. Super nostrum jumentum sedeamus, ut lasciviam nostræ carnis deprimamus, frenum temperantiæ et discretionis illi imponamus, ut ad illicitis illud cohibeamus et per viam æquitatis dirigamus. Urgeamus illud calcariis juniorum et vigiliarum, ne torpescat in exercitatione virtutum et exhibitione honorum operum. Simus fortes in bello, et pugnemus cum antiquo serpente, ut regnum æternum percipiamus. Nemo nostrum in castris vitæ præsentis contra hostes dimicando torpeat, ne regnum æternum superatus amittat. Non enim segniter, sed viriliter et legitime certanti regni cælestis corona reservatur. Unde pulchre quidam versificator ait:

*Excute torporem, qui cæli quæris honorem
Non dabitur segni cælestis gloria regni.*

Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LV.

In festo beatæ Mariæ.

Quasi storax, et galbanus, et ungula, et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mistum odor meus. Et quasi Terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiæ. Ego quasi vitis fructificari suavitate odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis (Eccli. xxiv). Hæc sacrosancta verba, charissimi, quæ per Jesum, filium Sirach, in Ecclesiastico de sapientiæ laudibus elegantissime describuntur, beatæ et intemeratæ virginis Mariæ præconia magnificisque virtutibus convenienter attribuuntur. Ipsa nimirum cælesti sapientiæ præ cæteris mortalibus plenissime sibi donata per virtutes rebus hic descriptis figuratas vicit malitiam, obtinuit palmam, habet coronam. Cujus revera fortitudo et laus Dominus, et factus est ei in salutem, fortitudo in pugna, laus in victoria, salus in gloria. Unde rectissime beata virgo Maria per omnium ora fidelium laudibus sapientiæ suas potest virtutes attollere, et suæ dignitatis gloriam per universam Ecclesiam commendare. Dicit ergo, dicat, inquam, præ cunctis mortalibus singulariter, dicat excellenter: *Quasi storax, et galbanus, et ungula, et gutta: et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam. Et quasi balsamum non mistum odor meus, etc.* Storax, ut physicorum libri narrant, in potu sumptus raucitatem auferit, vocem clarificat. Unde congrue gratiam divinæ laudationis figurat. Quam gratiam beata Maria luculenter habuit, quia per Elizabeth de sua credulitate beatificata laudibus Deo decantans ait: *Magnificat anima mea Dominum (Luc. i)*. Quasi sto-

raz itaque fuit, quia voce a peccati rancitate per supernam gratiam clarificata laudem Dei dignissime decantavit. Galbani quoque fumigatio, sicut eorumdem libri attestantur, reptilia fugat. Reptilia vero turpium cogitationum in humanis cordibus irreptionem apte significant. Quasi galbanus, ergo beata Dei Genitrix veraciter exstitit, quia de sui cordis aditu, omnis immundæ cogitationis irreptionem propulsavit. Ungula, quemadmodum physici tradunt, herba quædam est sicut ungula caballi formata, et ab ipsis ungula caballina nominata. Quæ, quia frigidæ naturæ est, concupiscentiæ carnalis male blandientis extinctionem designare potest. Quamobrem beata Maria fuisse velut ungula bene creditur, quæ concupiscentiæ carnalis incendium rore gratiæ cœlestis in se potenter extinxisse non dubitatur. Gutta omnes instaturas et tumores pellit, et ob hoc perfectæ humilitatis virtutem convenienter exprimit. Quam virtutem sancta Dei Genitrix excellenter habuit, quæ dum Dei mater ab angelo nominaretur humiliter respondit: *Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum (Luc. 1).* Et quasi Libanus non incisus. Libanus dealbatio interpretatur. Beata ergo Maria velut Libanus fuit per candorem castitatis, non incisus per integritatem virginitatis. Quidam dicunt non incensus, fuit etenim velut Libanus non incensus, quia flos castitatis ejus candidissimus incendio libidinis non est adustus.

Quasi storax, inquit, et galbanus, et ungula, et gutta, quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam. Talibus quippe aromatibus gloriosa, et sæpe nominata, semperque nominanda, et nulla oblivione tacenda virgo Maria suam habitationem vaporavit, quia talibus virtutibus ad pellendum malitiæ frigus suam sanctam conversationem inflammavit. Et quasi balsamum non mistum odor meus. Arbor balsamus stipite similis est viti, foliis similis est rutæ albidioribus semperque manentibus. Arbor autem balsamus, lignum vero xylobalsamum dicitur, fructus sive semen carpobalsamum. Percussus autem cortex balsami ferreis uncinulis guttam eximii odoris emittit. Quam adulterant oleo cypressino admisto, vel melle. Quæ si pura fuerit, tantam habet vim, ut cum sol excanderit, teneri in manu non possit. Odor autem beatæ Mariæ virginis quasi balsamum non mistum existit, quia ejus sanctam et sinceram opinionem, qua terram et cælum adimplevit, nullius infamiæ fetor corrumpit. *Ego quasi terebinthus extendi ramos meos; et rami mei honoris et gratiæ.* Terebinthus est arbor habens resinam omnibus resinis præstantiorem. Unde congrue significat charitatem, de qua dicitur: *Adhuc vobis excellentiorem viam demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc. (I Cor. xii, xiii.)* Et post pauca: *Nunc manent tria hæc, fides, spes, charitas. Major autem horum est charitas.* Terebinthus ista erigitur in cælum per dilectionem Dei, et dilatat ramos suos in universum mundum per dilectionem proximi. Rami ejus sunt aliarum exercitatio virtutum, et exhibitio beatorum operum. Qui sunt honoris

quia venerationis, et gratiæ quia pulchritudinis? Honoris aliis, gratiæ in semetipsis; fructus ejus jucunditas bonæ conscientiæ intus coram Deo, folia decor boni exempli foris coram proximo. Beata itaque Maria quasi terebinthus ramos suos extendit, quia charitate plena fuit, Deum super omnia et proximum sicut semetipsam dilexit.

Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris. Vitis florendo fructificat, et ejus fructus inebriat. Sic beata Maria per florem suæ virginitatis fructificavit Christum botrum nostræ redemptionis, qui suos electos inebriat in mundo vino gratiæ, in cælo vino gloriæ. Hujus vitis fructum sive botrum, id est Christum, botrus ille quem duo viri exploratores filii Israel attulerunt in desertum in vecte bene significat. Ipse namque nobis est fructus vitæ, quo pascimur, et fundit nobis, sicut jam dictum est, primo vinum gratiæ, deinde gloriæ quò inebriamur. Duo autem viri exploratores prophetas et apostolos figurant, qui secreta patriæ cœlestis Spiritu sancto duce exploraverunt, et Christum nobis per Scripturas suas in hunc mundum attulerunt. Lignum autem vectis lignum designat crucis; et sicut ille qui præcedebat ex duobus viris botrum portantibus botrum post tergum pendentem non vidit in vecte, sic præcedens prophetarum cuneus Christum non vidit in cruce; ille autem qui sequebatur botrum vidit, quia chorus apostolorum, qui post ipsum in mundo remansit, et post ipsum de mundo recessit, et præsentem eum in carne patientem in cruce conspexit. Decem exploratores qui pravis sermonibus corda filiorum Israel ab ingressu terræ promissionis averterunt, infideles Jutzæos sub Decalogo legis positos designant, qui cœlestia promissa per fidem Christi quærere detrectant. Duo autem exploratores, qui populum ad ejusdem terræ introitum fideliter exhortati sunt, electos Christianos sub duobus præceptis charitatis positos exprimunt, qui cœlestis patriæ jucunditatem introire totis visceribus concupiscunt. Istius vitis fructus congrue suavis odoris appellatur, quia per ejus aspirationem et prædicationem, quia suavis in cœlis est, a nobis e terra odoratur. Sed is qui nobis nunc est suavis odoris in mundo, postmodum nobis erit suavis saporis in cælo, qui nunc est suavis odoris in fide, tunc erit suavis saporis in contemplatione; qui nunc est suavis odoris in spe, tunc erit suavis saporis in re. *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem videbimus facie ad faciem (I Cor. xiii).*

Et flores, inquit, mei fructus honoris et honestatis. Flores beatæ Virginis, id est virtutes ejus, castitas, charitas, humilitas, immancessibiliter florentes, flores sunt honoris et honestatis, quia Christus fructus ejus, qui de Virgine his floribus ornata processit, suis electis honorem et honestatem tribuit in terris, et eisdem se daturum spondet in cœlia. Beata itaque Dei Genitrix quasi vitis fructificavit, quia Christum verum botrum, qui nos vino gratiæ et gloriæ inebriare non desuit, generavit. Sed

(quod est mirabile dicta) hic fructus est solus, qui suæ matri florem non abstulit, sed conservavit et venustavit. Ergo beata et intermerata virgo Maria præ cæteris mortalibus sapientiæ cœlestis aromatis refera fuit quasi storax per clarissimam, id est dignissimam divinæ laudis decantationem, quasi galbanus per cujuslibet immundæ cogitationis fugationem, quasi ungula per concupiscentiæ carnalis extinctionem, quasi gutta per totius elationis depressionem, quasi Libanus non incisus per candidissimæ castitatis integritatem, quasi balsamum non mistum per sinceram opinionem, quasi terebinthus per veram charitatem, quasi vitis per singularem fecunditatem. Quam plurima sunt, fratres, quæ de his omnibus ad laudem sacræ virginis Mariæ dici possent, imo deberent, sed brevitatis temporis, et prolixæ celebritatis divinæ laudis diutius his immorari nos prohibent. Sed nec debemus detinere sermone diem, quia sicut sermo opportunus est optimus, sic qui moderatur labia sua, prudentissimus est. Nunc igitur ad nosmetipsos redeamus, et in iis, quæ dicta sunt beatam Mariam pro viribus imitari studeamus, ut ejus meritis et precibus cum ipsa glorificari valeamus. Simus et nos quasi storax, clarificata voce cordium laudem Deo celebrando; quasi galbanus, reptilia cogitationum inutilium devotis orationibus effumigando; quasi ungula, libidinem carnis extinguendo; quasi gutta, superbiam cordis subigendo; quasi Libanus, castitatem corporis custodiendo, quasi balsamum, bonam famam circumquaque diffundendo; quasi terebinthus, Deum super omnia, et proximum sicut nosipsum diligendo. In his omnibus imitemur beatam Mariam sub brevitate temporis, ut cum ipsa gloriari mereamur in diuturnitate æternitatis. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LVI.

De anima obediente.

Legimus in Veteris Testamenti pagina de Ruth Moabite, quod Noemi suæ socruæ adhærens, ejusque præceptis obediens, Booz viro potenti et diviti meruit conjugio copulari (Ruth. 1). Noemi, quæ interpretatur pulchra, significat doctorem ac pastorem ecclesiasticum variis cœlestis gratiæ donis non solum exterius, sed et interius decoratum, occulta decoris, secundum Apostolum, abdicantem, non ambulans in astutia, non verbum Dei adulterantem. Quem propterea femina figurat, quia spiritualem prolem Deo per suam prædicationem parere ac nutrire non cessat. Hinc est quod ad Galatas Apostolus scribens ait: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis* (Gal. 4). Ruth, quæ interpretatur festinans, designat animam sui prælati sanctis monitis festinanter obedientem, nec in ejus præceptis exsequendis moras ullas innectentem: scit quod *Dominus non tam holocausta vult vel victimas, quam ut obediat voci ejus: et quod melior est obedientia quam victima, et auscultare ma-*

gis quam offerre adipem arietum, quoniam quasi peccatum est ariolandi repugnare, et quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere (1 Reg. xv). Ruth ergo veraciter et bene festinat, dum obediens anima ad cuncta, quæ sibi imperantur, sive honorabilia videantur sive turpia, festinanter aurem inclinat. Sciendum est autem quod obedientia aliquando, si de suo aliquid habet, nulla est; aliquando vero minima, etiamsi suum aliquid non habet. Cum enim locus superior imperatur, obedientiæ sibi virtutem evacuat, qui ad hunc proprio desiderio anhelat. Cum autem propria contumeliæ imperantur, nisi hæc ex semetipso animus appetat, obedientia sibi meritum minuit, quia ad hæc invitatus descendit. Hinc Moyses principatum populi humiliter recusat (Exod. 11). Paulus audacter dicit: *Ego non solum alligari in Jerusalem, sed etiam mori paratus sum* (Act. 21).

Ruth itaque propter Noemi terram deosque suos reliquit, dum veraciter obediens anima doctoris ecclesiastici verbo vel exemplo provocata, cuncta terrena et oblectamenta per dæmones oblata penitus postponit. Et inseparabiliter illi adhæret, dum illius doctrinæ præceptis amicabiliter assensum præbet. Ipsaque per omnem viam, qua incedit sequitur, dum illum in vitiis declinandis, exercendisque virtutibus imitatur. Denique cum illo in Bethlehem commoratur, dum intra sanctam Ecclesiam sub ejus consilio vel regimine sancte et honeste conversatur. Booz, qui interpretatur fortitudo Dei, et erat vir potens, et magnarum opum, qui habebat mes oves, et ejus erat ager, in quo Ruth collegit spicas (Ruth. 2), Christum significat. Christum enim credimus et confitemur cum Apostolo Dei virtutem, et Dei sapientiam (1 Cor. 1), qui est vir potens, quia *data est ei omnis potestas in cælo et in terra* (Matth. 28). Qui est etiam magnarum opum, quia *in ipso sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi* (Coloss. 2). Ager ejus sancta Scriptura est. Qui ager hinc habet hordeum per Vetus Testamentum, illic frumentum per Testamentum Novum. Messores sunt prædicatores, qui in hoc agro quotidie sententias metunt, unde fideles animas epulenter, et splendide pascuntur. Imperfecti vero et infirmi non manipulos metunt, sed spicas colligunt, quia non maxima, sed minima capiunt. Qui bene a mane usque ad vesperam, quemadmodum Ruth, in agro stant, quia viriliter laborant, ut ab ipsa inchoatione ad perfectionem perveniant. Unde et Booz suis messoribus præcepit, ut, si velint cum eis metere, id est majora investigare et capere, non prohibeant, imo et de suis manipulis ex industria tribuant, ut videlicet etiam de suis sententiis eos non negligenter instruant. Præcepit quoque suis messoribus, ut nemo Ruth colligenti spicas molestiam inferret, quia modis omnibus est cavendum ne quis animæ bonum incipienti, id est ad fidem, vel ad bonam conversationem recenter venienti, scandalum ponat. Hinc est enim quod Salvator ait: *Qui suscepit unum parvulum in nomine meo, me suscipit*

(*Matth. xviii*). Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris (*ibid.*). Et post pauca: Videte ne contemnatis unum ex his pusillis. Dico autem vobis quoniam angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est (*Rom. xiv*). Pusillus est, qui bonum incipit, et qui necdum in robur virtutis aut altitudinem perfectionis ascendit. Beatus quoque Paulus de molestia scandali fratribus infirmis non inferenda sic dicit: Hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratribus aut scandalum. Et item: Noli cibo tuo perdere illum, pro quo Christus mortuus est (*ibid.*). Hinc iterum dicit: Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum (*I Cor. viii*). Et deinceps: Sine offensione estote Judæis, et gentibus, et Ecclesiæ Dei, sicut ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant (*I Cor. x*). Concessit Booz Ruth, ut cum pueris suis panem comederet, buccellam suam in aceto intingeret, et de aqua quæ erat ad sarcinulas, dum sitiret, biberet; quia Christus, qui est clementissimus paterfamilias bene tribuit animæ recenter conversæ cum suis electis panem sanæ doctrinæ, ne deficiat in via virtutis et boni operis, et acetum timoris acriter pungentis, de quo scriptum est: Confuge timore tuo carnes meas, a iudicis enim tuis timui (*Psal. cxviii*); ne dissolvatur in prosperis, et aquam refrigerantis consolationis, ne frangatur in adversis. Panis enim sustentat, acetum pungit, aqua refrigerat.

Si sitieris, inquit, vade ad sarcinulas, et bibe aquas, de quibus pueri bibunt. Notandum de aqua, quod ad sarcinulas requiri jubetur, quia qui sarcinæ virtutis exercendæ et boni operis exhibendi humerum libenter supponit, ipsæ divinæ consolationis refrigerium promeretur. Hinc est quod Psalmista dicit: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam (*Psal. xciii*). Et item: In die tribulationis meæ Deum exquisivi manibus meis nocte contra eum, et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea, consolatione scilicet terrena, memor sui Dei et delectatus sum (*Psal. lxxvi*), accepta videlicet consolatione divina. Quisquis autem a pio onere virtutis et boni operis se elongat, refrigerio supernæ consolationis se defraudat. Unde bene de Sapientia dicitur, quod non invenitur in terra suaviter viventium (*Job xxviii*). Ad sarcinulas itaque, id est ad exercitium laboremque virtutis et boni operis, pergat quisquis aqua sapientiæ salutaris potari desiderat. Quod autem non sarcinas, sed sarcinulas Booz dicit, concordare videtur verbo Dominico, ubi ait: Jugum meum suave est, et onus meum leve (*Matth. xi*). Et beatus Joannes: Mandata ejus gravia non sunt (*I Joan. v*). Mandata namque divina, quæ a reprobis importabilia dicuntur, incipientibus quidem et infirmis aliquantulum gravia sunt, sed perfectis esse levia comprobantur. Perfecte nempe Deum diligentibus esse ea

PATROL. CLXXVII

levia Psalmista demonstrat, dicens: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum (*Psal. cxviii*). Habet itaque Ruth cum pueris Booz panem, acetum, et aquam, quia vere pœnitens anima habet cum puris et electis animabus in Christum creditibus panem in eruditione, acetum in increpatione, aquam in visitatione. Panis iste confert virtutem sustentationis, acetum salubritatem timoris, aqua refrigerium consolationis. Reliquiæ ciborum, quas Ruth colligebat, possunt intelligi quædam sacræ doctrinæ verba minora, quæ post se perfecti relinquunt, dum majora et in semetipsis exercent, et aliis distribuunt. Quæ minora Ruth libenter colligit quia animæ esurienti quælibet minima vel etiam amara, magna et dulcia videntur.

Non vadas, inquit, ad colligendum in alterum agrum, nec recedas ab hoc loco, sed jungere puellis meis, et ubi messuerint, sequere. Ager alter et alienus est omnis liber hæreticorum, in quo Booz dissuadet Ruth spicas colligere, quia Christus admonet animam ad se conversam pravas hæreticorum assertiones non recipere. Quæ tunc vere puellis ejus jungitur, et eas in metendo sequitur, dum sanctis animabus fideliter adhærens eas in sacris lectionibus imitatur. Ruth igitur alienigena in agro Booz spicas colligit, dum, peccatrix, sed conversa, anima verba Dei studiose legit; et collecta virga cædit et excutit, dum quæ legit per solertem meditationem, verum a falso, vel spirituales intellectum a littera recte discernit. Collecta denique et excussa in domum portat, dum quæ legit et meditatur intra sanctam conversationem suam effectui boni operis mancipat. Domus enim, in qua quis conversatur, conversationem recte significat. Unde et per quemdam Sapientem dicitur: Si non in timore Domini tenueris te, cito subvertetur domus tua (*Eccli. xxvii*), id est bona conversatio tua. Vel certe collectam et excussam messem in domum ferre est lectione et meditatione cognita, probatsque bona, per affectum et effectum virtutis et boni operis intra conscientiam collocare. His itaque peractis cernens Noemi nurum suam magnam apud Booz gratiam invenisse, dat consilium quo possit adhuc majorem invenire, quia unusquisque pastor bonus, dum in anima sibi credita convaluisse Christi gratiam animadvertit, ut majorem adhuc apud eum habere gratiam possit, studium impendit. Dicit ergo:

Filia mi, quæram tibi requiem, et providebo tibi, ut bene sit tibi. Booz iste cujus puellis in agro junctas es, propinquus noster est, etiam hac nocte aream hordei ventilat. Lavare igitur, et ungere, et induere te cultioribus indumentis, et descende in aream. Non te videat homo, donec escam, potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum, in quo dormiat veniesque, et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et projicies te, et ibi jacebis. Ipse autem dicit tibi quid debeas facere (*Ruth. iii*). Noemi pastor ecclesiasticus, Ruth subjectus, Booz Christus, propinquitas bonitas. Hanc etenim propinquitatem non

facit cognatio sanguinis, sed affinitas sanctitatis. Hinc Salvator ait: *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater, soror, et mater est (Matth. xii).* Et beatus Joannes: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt (Joan. i).* Nox est vita præsens, dum sub velamine sacramentorum percepimus cœlestium gratiam donorum. Nox est, dum nostras conscientias alter alterius non videmus, sed quid alter de altero cogitet ignoramus. Nox est, quia videmus per speculum et in enigmate, nondum facie ad faciem, et ambulamus per fidem, nondum per speciem (I Cor. xiii). In hac nocte Booz suam aream ventilat, quia Christus non tantum Ecclesiam sanctam ab ipsius persecutoribus vel male viventibus hominibus, verum etiam unamquamque fidelem animam a pravis cogitationibus, et a falsa carnalique intelligentia in sacra Scriptura diligenter purgat. Sane anima fidelis et obediens lavatur, dum crebris fletibus a culpæ veteris sordibus emundatur. Hinc Jeremias admonet, dicens: *Deduc quasi torrentem lacrymas per diem et noctem, non des tibi requiem, et non luceat pupilla oculi tui (Thren. ii).* Unguenta sunt dona spiritualia, quia sicut unguentis vulnera sive dolores corporum, sic sacris donis sanantur ac mitigantur vulnera sive dolores animorum. De his donis Apostolus sic dicit: *Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem (I Cor. xii).* Alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alteri fides, alii gratia sanitatum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum (Isaii ii). Et Isaias: *Requiescat super eum spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini.* Hæc dona, fratres, vera sunt unguenta, et eorum perceptio vera est unctio. Sed et virtutes, quæ de ipsis donis oriuntur, unguenta non inconvenienter appellantur, quia eorum exercitatio perfecta est unctio, quæ et vermes in nobis vitiorum consumit, et affectiones peccatis vulneratas sanitati restituit. Vestimenta sunt opera. Vestimenta cultiora opera præcipua, ut sunt sex opera misericordiæ, dare panem esurienti, potum sitienti, etc. Et si quis istis circumdatur, quasi mundis vestibus et pretiosis ordonatur.

Ruth igitur post spicarum collectionem et excursionem, lavatur, ungitur, et vestitur, quia fidelis anima, post acceptam in Scripturis per lectionem et meditationem veritatis cognitionem, et lavatur per compunctionem, et ungitur per spiritualium charitativam emulationem, et virtutum exercitationem, et vestitur per bonam actionem. His ita compositis in aream descendere, est intra cordis planitiem quemlibet, post accepta beneficia, semetipsum humiliare. Quasi enim supra se est homo per elationem, sed ad se redit, et in se descendit per humilationem. Est et alia humilitatio, quæ præcedit istam,

A sed altera est ad beneficii perceptionem. Ista autem est ad beneficii augmentationem. A parte denique pedum pallium discooperire, et ibi se projicere sive jacere, est sacramentum nostræ redemptionis humiliter investigando considerare, et Christi perpetuam conjunctionem per ipsius incarnationis fidem humiliter et indesinenter postulare. Sed tantam accessionem et familiaritatem nullatenus anima præsumat, nisi eum cibo et potu exhilaratum, et in lectum pacis ac quietis collocatum videat. Cibus Christi sive potus est, ut fiat voluntas Patris ejus. Hinc est quod discipulis suis ait: *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus (Joan. iv).* Non igitur anima quælibet Christi sacramentum discutere, tractare, percipere, vel ab ipso grandia postulare ullatenus audeat, nisi, prius exhibitis sanctis operibus, illum erga se lætificatum et pacatum agnoscat. *Quid enim communicabit cacabus ad-ollam (Eccli. xiii)?* Quando enim se colligerint, confringentur. Et Apostolus: *Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit (I Cor. xi).* Hinc cum Moyses post mortem Nadab et Abiu argueret Eleazar et Ithamar de hirco, quem exustum reperit, quod eum non comedisset, respondit ei Aaron: *Oblata est hodie victima pro peccato, et holocaustum coram Domino. Mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam, aut quomodo placare Dominum, vel sicut quidam legunt, placere Domino in cæremonia mente lugubri? (Levit. xx).* Sed et de oratione scriptum est, quod qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis (Prov. xxviii). Quisquis ergo quoquo modo vult ad Deum accedere, vel ab eo quiddam postulare, studeat prius necesse est suam conscientiam coram eo bene operando, et semetipsum humiliando serenare, et per hoc Christum quasi cibo rescire, ac potu exhilarare, et quietum erga se reddere. Cibus tamen et potus, quem Booz sumpsit, non Ruth dantis, sed facultatis ipsius Booz fuit, quia nostra actio Christi est donatio, nec est nostræ facultatis, sed gratiæ cœlestis; *non enim volentis neque currentis, sed miserentis est Dei (Rom. ix).* Ipse, inquit, *dicet tibi quid debeas facere.* S enim quod noster prælatus præcipit nobis, obedienter facimus, unctio Christi de cætero docet nos de omnibus (I Joan. ii). Laudat denique Booz Ruth quod non est secuta juvenes, et Christus laudat animam sibi fideliter appropinquantem, quod non sequitur dæmones, vel reprobos homines ad pravitatem agiles et leves.

Nunc itaque, charissimi nobis, ad nosmetipsos revertentes, ex his omnibus studeamus ad agnitionem veritatis erudiri, ad amorem bonitatis inflammari, ad exercitium virtutis incitari, ad effectum boni operis informari, ad promerendum salutis præmium provocari. Relinquamus terram deosque nostros, nostris antiquis pravitatibus dæmonumque suggestionibus abrenuntiando; sequamur pastorem nostrum, eum in iis quæ recte gerit imitando; adbe-

reamus ei, eum veraciter amando. Obediamus ei, A cuncta quæ præcepit solerter operando. Habitemus cum ipso in Bethlehem, cum ipso in sancta Ecclesia honeste conversando. In agro Booz spicas colligamus et excutiamus, et in domum nostram feramus, nostri Salvatoris verba legendo, meditando, et in memoriam, vel nostram conscientiam, ut supra dictum est recondendo; nec in alieno colligamus agro, pravæ næreticorum assertiones respuendo. Lavemur deinde nostra crimina deplorando; ungamur donâ spiritualia æmulando, virtutesque præsertim charitatem secundum Apostolum sectando; vestiamur, sex opera misericordiæ effectui mancipando. Descendamus denique in aream, nos intra cor nostrum humiliando; discooperiamus a parte pedum pallium quo operitur, sacramentum nostræ redemptionis humili consideratione investigando; et illic nos projiciamus et jaceamus, per finem passionis ejus, illi copulari humiliter et absque intermissione postulando. Talibus etenim insistentes promerebimur ab eo, velut Ruth a Booz, accipere primum quidem tres annonæ modios per fidem sanctæ et individuæ Trinitatis, deinde sex modios per perfectionem totius sanctitatis, tandemque illi copulari nuptiali thalamo in mundo per gustum internæ dulcedinis, et in cælo per gloriam beatitudinis. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LVII.

De quolibet prælato, vel doctore.

Dixit Booz ad Ruth: Non me abnuo propinquum, sed est alius me propinquior. Si ille voluerit te jure propinquitatis retinere, bene res acta est. Sin autem ille noluerit, ego te absque dubitatione suscipiam (Ruth. iii). Ruth, quæ interpretatur *festinans*, sanctam Ecclesiam recte figurat, quæ præcepta cœlitus sibi data tota devotione complere festinat. Cujus maritus non inconvenienter intelligitur Christus, de quo scriptum est: *Qui habet sponsam, sponsus est (Joan. iii).* Et beatus Apostolus ait: *Christus dilexit Ecclesiam, et semetipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, sed ut sit, sancta et immaculata (Ephes. v).* Cui sponsæ idem sponsus ex eo quodam modo quasi mortuus exstitit ex quo ut homo inter homines vivere et conversari desiit. Ex quo, ut ait Apostolus: *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (Philipp. ii).* Christus etenim, licet resurgens ex mortuis, jam non moriatur, et mors illi ultra non dominetur; quod enim vivit, vivit Deo (Rom. vi). In eo tamen quod in longinquam regionem accipere sibi regnum peregre profectus est, et corporaliter absens est, illi quodam modo mortuus est. Cujus propinquus, imo propinquior Ecclesiasticorum prælatorum cœtus est. Quamvis namque cuncti vere Christiani Christi propinqui recte dicantur, sicut ipse testatur, dicens: *Quicumque fecerit voluntatem*

Patris mei, ipse meus frater, soror, et mater est (Matth. xxiii), tamen ecclesiastici pastores, ad quorum ministerium pertinet docendo, baptizando, cæterisque sacramentis imbuendo, et confirmando credentes, spirituale semen Christo generare, maxime propinquiores illi existunt. De hoc semine Christi Isaias sic ait: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, et voluntas Domini in manu ejus dirigetur (Isa. lxxxiii).* Quod semen ne quolibet tempore deficeret, Christi propinquus, id est sanctorum prælatorum chorus, modis omnibus debet prædicando præcavere. Dum autem sancti doctores prædicant, non sibi sed Domino generant, quia in eo quod docendo spiritalem prolem gignunt, non suam, sed Christi laudem quærunt. Et quoniam cuncta quæ agunt, in gloriam Dei faciunt, veraciter dicere possunt: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxlvi).* Qui videlicet prælati, sive doctores sancti, quasi intus duas habent caligas: per cognitionem veritatis et amorem virtutis et duo calcementa foris apparentia: per verbum prædicationis et exemplum boni operis. Quorum calcementorum, cui alterum vel utrumque deest, ad suscitandum Christo semen idoneus non est. Ut enim non nostris, sed sanctorum Patrum utamur verbis, tam vita quam doctrina clare debet doctor ecclesiasticus. Nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine doctrina inutilem facit. Sacerdotis prædicatio operibus confirmanda est, ut quod docet verbo demonstret exemplo. Vera est enim illa doctrina quam vivendi sequitur forma. Nam nihil turpius est, quam si bonum quod quisque prædicat, explere opere negligat. Tunc enim prædicatio utiliter profertur, quanto efficaciter adimpletur.

Unusquisque ergo doctor et bonæ actionis et bonæ prædicationis habere debet studium; nam alterum sine altero non facit profectum. Nam sicut nec doctrina sine vita, sic nec vita sufficit absque doctrina. Sancte nimirum debet quisque prælatus vivere propter exemplum, et pie docere propter suæ administrationis officium, certus quod ipsi sua justitia non suffragetur, de cujus manu anima subditi penitus exigitur. Quid enim proderit non puniri de suo qui puniendus est de peccato alieno? Mentior, si hoc Dominus per prophetam sub cujusdam terroris denuntiatione non loquitur, dicens: *Fili hominis, si me dicente ad impium: Morte morieris, non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua, ipse in iniquitate sua morietur; sanguinem vero ejus de manu tua requiram. Sed et si conversus fuerit iniquitatem, morietur, quia non annuntiasti ei, sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris justo, ut non peccet et ille non peccaverit, vivens vivet, quia annuntiasti ei et animam tuam liberasti (Ezech. xlii).* Liqueat ergo quod nec doctrina sine vita, nec vita sine doctrina prælato sufficit, ut spiritualera Christo prolem gignere possit. Quod si alterum Jæsse contigerit,

melius est e duobus imperfectis rusticitatem habere A sanctam quam eloquentiam peccatricem. Quod si utrumque defuerit, non solum ad suscitandum Christo semen inutilis, sed velut arbor infructuosa terrain occupans, sibi quoque commissis noxius erit. Unde sancta Ecclesia talem pastorem qui solo nomine non etiam re, potestate non utilitate præest, merito propinquum Christo non agnoscit. Et coram Booz, id est quolibet ecclesiastico doctore verbo sapientiæ et scientiæ divite, et virtutum vigore potente, suscitationem spiritualis seminis ad conservandam perennitatem Christiani nominis humiliter requirit. Est enim doctor ecclesiasticus propinquus Christo gratia doctrinæ, sed pastor, cui animarum cura commissa est, propinquior est debito et obligatione pastoralis curæ. Quo coram senioribus Bethlehem, id est perfectioribus sanctæ Ecclesiæ viris, reverenter admonito, ut cura curam sibi injunctam satagat, dum ille id implere recusat, divina sæpe dispensante gratia, quasi utrumque calceamentum amittit, dum curam regiminis, per quam sanctam Ecclesiam spirituali prole secundare debuerat, dimittit, et ecclesiasticus doctor utrumque calceamentum accipit, dum ejus loco subrogatus, verbo et exemplo sanctam Ecclesiam, ut ad honorem Christi spirituali semine fecundetur, incessanter instruit. Sic loco Judæ, Mathiam apostolorum senatus substituit, et loco Judæorum plenitudo gentium subintravit, sicut ipse Dominus Judæis ait : *Auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus ejus* (Matth. xxi). Hinc est quod episcopo Philadelphie dicitur : *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam* (Apoc. iii). Hinc est etiam quod episcopo Ephesi dicitur : *Habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto unde excideris, et age pœnitentiam, et prima opera fac. Sin autem, veniam tibi cito et morebo candelabrum tuum de loco suo* (Apoc. ii). Candelabrum namque cujuslibet reprobi pastoris de loco suo movetur, dum ecclesiastica dignitas illi collata, exigentibus peccatis ejus velut inutili et indigno aufertur, et ad alteram transfertur, et illi velut digno te fructuoso confertur. Quod crebro fieri videmus, ut videlicet, reprobis de sua statione propulsatis, alii loco eorum substituantur, per quos ecclesiastica jura secundum debitum exercentur.

Talis denique pastor merito discalceatus vocatur, dum munimento verbi et exempli, quantum ad ecclesiasticum spectat ministerium, spoliatur, et utriusque merito præmiique denudatur. Qui dum suæ vitiositatis familiam generare et protelare diligit, calceamenta predicationis et operationis, quibus suos in preparationem Evangelii pacis munire debuit, alteri relinquit. Sed, utinam! secundum imprecationem Psalmistæ : *Fiant nati ejus in interitum, in generatione una deleatur nomen ejus* (Psal. cviii). Cuncta vero, quæ fuerunt defuncti, in possessionem privilegio ejus utentis transeunt, quia præsertim sancti et perfecti rectores animarum opera quæ

Christus fecit, et ipsi faciunt, et majora horum faciunt. Quæ tamen omnia, secundum quod de parte agri Elimelech vendenda datur intelligi, emunt, dum suis rebus ac voluntatibus abrenuntiant, ut divinæ voluntati obediant. Hinc est quod beatus Petrus Domino dixit : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te*. Sic et negotiator prudens *inventa una pretiosa margarita, dedit omnia sua, et comparavit eam* (Matth. xiii). Dixerunt majores nati Bethlehem ad Booz : *Faciat Deus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel et Liam, quæ ædificaverunt domum Israel* (Ruth. xiv). Seniores Bethlehem pro Ruth Booz orant, quia perfecti quique in sancta Ecclesia prælatum ecclesiasticum et totam congregationem illi commissam continuis orationibus adjuvant. Et quemadmodum Rachel et Lia ædificaverunt domum Israel, ita Ruth domum Booz ædificat, dum sancta congregatio fidei commissa prælato, et ejus ministerio spirituali semine fecundata, spiritalem illi sobolem, viros scilicet spiritales, alios in contemplatione quietos, alios in actione laboriosos, multiplicat. Et est in exemplum virtutis in Ephrata, dum ejus obedientia claret in universali Ecclesia. Et habet celebre nomen in Bethlehem, dum per universam Ecclesiam celebrem aspergit opinionem. Domus denique Booz de semine, quod illi Dominus ex ea dat, sit sicut domus Phares, quem Thamar peperit Judæ; dum plerique ex ea ejus prædicatione geniti, a peccatis pristinis amaritudine saluberrimæ confessionis purgati, ac deinde dono præcipue scientiæ et virtutis a multis aliis divisi, calvine nonnunquam ecclesiastici regiminis merentur exaltari. Thamar enim interpretatur amaritudo, Judas consistens, Phares divisio. Et in hoc progenies Phares, quem Thamar peperit, inde longe ab aliis tribubus filiorum Israel divisa exstitit, quod ex ea regalis dignitas processit, sicut et in libro Ruth declaratur, ubi scriptum est : *Phares genuit Esron, Esron genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Naasson, Naasson genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed, scilicet ex Ruth, Obed genuit Isai [Jesse], Isai [Jesse] genuit David regem*.

Nunc ergo, charissimi, ad nosmetipsos revertentes istum spiritualement Booz semper nobis præesse desideremus, et illum inutilem propinquum super nos regnare formidemus. Quando bonus pastor Ecclesiæ datur, ex dono Dei est. Quando autem reprobis præest, peccatis hominum exigentibus est, quia Deus super gentem et super omnes homines regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi (Job xxxiv). Non est ergo judicandus a plebe rector inordinatus, dum magis noverint populi sui fuisse meriti perversi regimen suscepisse pontificia. Nam pro meritis plebium disponitur a Deo vita rectorum, exemplo David peccantis, ad comparationem principum qui ex merito plebis prævaricantur. Quod si a fide exorbitaverit rector, tunc a subditis arguendus est. Pro moribus vero reprobi toleran-

dus, magis quam stringendus a plebe est. Nunc A
 ergo, charissimi nobis, huiusmodi prelatos in his
 quæ inordinate gerunt, temere lacerare non præ-
 sumamus. Et secundum beati Gregorii sententiam,
 nemo nostrum, etiam injuste ligatus, sui pastoris
 sententiam temere reprehendat, ne, etsi injuste liga-
 tus sit, tumidæ reprehensionis superbia, culpa, quæ
 non erat, fiat. Si autem verum Borez viderimus spiri-
 tale semen ad propagandum nomen Christi verbo
 prædicationis, et exemplo boni operis sollicitè
 suscitare, gaudeamus. Et nos ipsi bene vivendo, et
 alter alterum admonendo, consortes illi esse in me-
 rito studeamus, ut illi consortes in præmio fieri
 mereamur. Quod nobis præstare dignetur Dominus
 noster Jesus Christus, qui est secundum omnia
 Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LVIII.

Quod significant necessaria vitæ humanæ.

In Ecclesiastico legimus quod ejusdem libri au-
 ctor, de necessariis humanæ vitæ rebus faciens
 mentionem, dicit: *Initium necessariæ rei vitæ ho-*
minis, aqua, ignis, et ferrum, lac et panis simila-
gimus, et mel, et botrus uvæ, et oleum, et vestimentum
(Eccli. xxxix), et sicut alibi, quibusdam ex his po-
sitis, addit, domus protegens turpitudinem; superius
quippe quodam loco dixerat: Initium vitæ hominis
aqua, et panis, et vestimentum, et domus protegens
turpitudinem (Eccli. xxix). Hic nunc addit plura alia,
 et quædam prioribus dulciora et suaviora, et gra-
 tiora, ut est lac, mel, botrus, oleum, quia multi-
 plicata secundum incrementum temporis infirmitatis
 humanæ miseria, oportuit etiam ut multiplicarentur
 ejus necessaria. Et dum crevit infirmitas, crevit
 consequenter et necessitas. Est autem necessitas,
 sine qua quid esse non potest; sed quia hæc fecit,
 deinde secundum ea quæ carni sunt necessaria, nos
 ea tunc ad spiritum vertamus, et, ad nostræ morta-
 litatis informationem, quomodo spiritualiter intelli-
 gi possint requiramus. Aqua in sacra Scriptura gra-
 tiam compunctionis, sicutumque quandoque signi-
 ficat. Sunt autem duo compunctionis genera, per
 aquam in deserto de petra bis productam figurata:
 unum, quod ex dolore culpæ et timore pænæ nasci-
 tur; alterum, quod ex consideratione perceptorum
 cælestium donorum et amore divino generatur. Quæ
 duo compunctionis genera per Isaiam prophetam
 manifeste distinguuntur, ubi ait: *Et erit omnis, qui*
relictus fuerit in Sion, et residuus in Jerusalem, san-
ctus vocabitur, qui scriptus est in vita in Jerusalem:
Si abluerit Dominus sordem filiarum Sion, et sangui-
nem Jerusalem laverit spiritu iudicii et spiritu ardoris
(Isa. iv). Per spiritum enim iudicii designatur comp-
 unctio, quæ nascitur ex timore; per spiritum ar-
 doris, compunctio, quæ nascitur ex amore. Divinum
 quippe iudicium infert timorem, divinus autem ar-
 dor confert amorem. Sicut autem compunctionis, sic
 et peccati duo videntur esse genera: unum in carne,
 alterum in spiritu; id est unum carnale, alterum
 spirituale. In carne luxuria, in spiritu malitia. Lu-
 xuria est macula, malitia ruga. Per sordem expri-
 mitur macula luxuriæ. Per sanguinem ruga malitiæ.
 Quod vero per sanguinem malitia cordis exprimitur,
 aperte monstratur, ubi dicitur de remedio ejus. Hinc
 Jeremias ait: *Lava a malitia cor tuum, Jerusalem, ut*
salva sis. Usquequo morabuntur in te cogitationes
noxie? (Jer. iv.) Sane spiritus iudicii, lavat sordem,
 dum homo in his quæ illi secundum luxuriam dulcia
 fuerant, timore divini percussus iudicii sibi met
 amarescit. Et spiritus ardoris abluit sanguinem, dum in
 his, in quibus erga proximum amarus exstiterat,
 cælestis amoris ardore tactus, intrinsecus erga eum-
 dem suaviter edulescit. Gratia ergo compunctionis
 omnia peccata sive carnalia sive spiritualia lavat,
 quia spiritus iudicii sordem, et spiritus ardoris san-
 guinem emundat.

Quamvis autem hæc ita distinguamus, ut spiritu
 iudicii sordem, spiritu ardoris sanguinem lavari di-
 camus, utrumque tamen utrobique operari, id est
 sordem sanguinemque mundare intelligere debe-
 mus. Timor quippe et amor, qui justificandis pec-
 catoribus per Spiritum sanctum infunduntur, ita
 sibi cooperantur, ut sive sint carnalia sive spiritualia
 peccata, timore præcedente, amore sequente effica-
 citer abluantur. Et quia veram compunctionem ma-
 nifestum est comitari veram confessionem, congrue
 postquam aquam necessariam dixit, statim et ignem
 esse necessarium adjunxit. Ignis nempe confessio-
 nem significat, quia ignis rubet, et confessio vero-
 cunditæ ruborem habet. Unde Paulus ait: *Quem*
fructum habuistis tunc in his in quibus nunc erube-
scitis? (Rom. vi.) Possumus quoque per ignem sa-
 tisfactionis laborem, ut sunt jejunia et cætera talia,
 figurare. Cujus laboris ignis quoscunque in præsent
 sæculo perfecte cremando purgat, eos in sequenti
 sæculo infernalis vel purgatorius ignis minime crui-
 ciat. Hujus ignis et hujus aque Psalmista luculenter
 fructum exprimit, ubi dicit: *Transivimus per ignem*
et eduxisti nos in refrigerium (Psal. lxxv). Per aquam
 enim et ignem transivimus, et in refrigerium duci-
 mur, cum, per compunctionem et confessionem sive
 etiam satisfactionem purgati, ab angustia doloris et
 timoris, quam pro peccatis nostris patiebamur, re-
 quiescimus. Cujus refrigerii jucunditatem ille solus
 veraciter novit, qui hanc experiri gratia largiente
 divina promeruit.

Et ferrum, quando in bona significa-
 tione ponitur, recte virtus severitatis intelligitur.
 Post aquam ergo et ignem, ferrum nobis dicit ne-
 cessarium, quia postquam sando, confitendo, vel
 etiam satisfaciendo malis perpetratis abrenuntiamus,
 nisi magnæ severitatis gladio tentationum blandi-
 mentis per hostem antiquum gravius solito contra
 nos sævientibus resistamus, ad mala, quæ relique-
 ramus, vel certe ad graviora peccata, visco illece-
 brarum rapti, cito reducimur, et sunt tunc novis-
 sima nostra pejora pridibus (Luc. xi), septem spiri-
 tibus illo, qui prius nos possederat, spiritu nequioribus
 in nos cum illo ingressis et inhabitantibus.

Unde necesse est ut magnæ severitatis animadvertione caput hostis antiqui in his assultibus coneramus, et ad petram ejus parvulos allidamus. *Et lac et panis*. Sicut ex diversis Scripturarum locis intelligimus, per lac doctrinam inchoantibus, per panem doctrinam perfectis exhibenda convenienter accipimus. Unde de hoc lacte B. Petrus ad eos qui nuper crediderant ait : *Sicut modo geniti infantes rationabiles, sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem (I Petr. II)*. Et B. Paulus ad Corinthios : *Non potui vobis loqui tanquam spiritualibus, sed quasi carnalibus; tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. III)*. Hinc Hebræos redarguens, ait : *Cum deberetis magistro esse propter tempus, rursus indigetis ut doceamini quæ sint elementa exordii sermonum Dei, et facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo. Omnis enim, qui lactis particeps, expers est sermonis justitiæ. Parvulus enim est (Hebr. V)*. De pane autem statim subjungit. *Perfectorum autem est solidus cibus, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali (ibid.)*. Et idem ad Corinthios dicit : *Sapientiam autem loquimur inter perfectos (I Cor. II)*. Simplex ergo doctrina incipientibus velut lac parvulis, et profunda et multiplex necessaria est perfectis quasi panis adultis. Et notandum quod, cum dixisset panis, addidit *similagineus*, quia, ablato furfure litteræ, dispensatur perfectis similia spiritualis intelligentiæ. Post aquam ergo, ignem et ferrum, lac cum pane dicit esse necessarium, ut athletam Christi, quem aqua et ignis a culpa præterita exhibent mundum ac purgatum, quemque ferrum armat contra hostis antiqui mortiferum blandimentum, hunc lac cum pane ad exercitium virtutum, et bonorum effectum operum reddat robustum.

Et mel et botrus uvæ. Solet divina pietas de infidelitate ad fidem, sive de culpa ad pœnitentiam conversis, antequam, accepta veritatis cognitione, laboriosum virtutum et bonorum operum exercitium ingrediantur, aliquid internæ dulcedinis et consolationis dispensare, ac per hoc ad spiritale meritum meritique præmium eos efficaciter provocare. Hinc est quod B. Petrus, dum nuper conversos ad fidem ad salutem obtinendam crescere commoneret, ait : *Si tamen gustastis quoniam suavis est Dominus (I Petr. II)*. Hinc per Job ad Dominum de homine per divinam gratiam magnificando dicitur : *Visitas eum diluculo, et subito probas illum (Job. VII)*. Diluculo quippe Dominus hominem visitat, et subito illum probat, dum in principio conversionis vel conversationis ejus, quid sit internæ dulcedinis sapor ac supernæ consolationis gustus misericorditer illi demonstrat; ac statim illum fornace perfectionis vitæ, velut signus fictile vas, tentat, ut per hoc homini innotescat quantum proficiat. De hac tentatione sive probatione scriptum est : *Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis (Ecol. XXVII)*. Tribulatio autem justorum in exercendis virtutibus et exhibendis bonis operibus consistit. De hac ten-

tatione vel probatione justorum scriptum est : *Deus tentavit eos, et invenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probavit, et quasi holocausta hostiæ accepit eos (Sap. III)*. Dominus ergo diluculo suum electum, sicut diximus, visitat per consolationem, sed subito probat per exercitationem. Et hinc item scriptum est : *Exitus matutini, et vespere delectabis (Psal. LXXIV)*. Exitus etenim matutini et vespere Dominus delectat, quia principium bonæ conversationis consolatione, et finem retributione lætificat. Medium autem diei, non tam delectationi quam fervido accommodat æstui, dum medium meriti non tam consolationi quam districtæ mancipat probationi. Quia ergo Dominus, ante distractionem probationis, nonnunquam infundit animæ suavitatem suæ consolationis, recte post illa quæ superius posuit, mel et botrum ad necessitatem pertinere dixit : *Mel nimirum, quod dulcem saporem habet, et botrus, qui vinum, quod inebriat, continet, internam dulcedinem, spiritualemque consolationem figurare possunt. Sed diligenter est attendendum quod non ait faves, sed mel, et quod non dixit vinum, sed botrus et ipsum uvæ. Duo namque videntur esse consolationum genera : unum scilicet quod absque integumentis nobis infunditur, alterum quod quasi quibusdam involu- mentis atque folliculis, ut ita dicam, sacratarum rerum aut aliorum hujusmodi quodammodo median- tibus donatur. Primum ergo per mel, secundum per botrum figurari potest. Aliter : per mel possumus intelligere quamlibet etiam minimam spiritualem dulcedinem intrinsecus suaviter sapientem; per botrum majorem consolationem mentem fortiter inebriantem. Qui botrus apte dicitur uvæ, quæ ad bonos, non labruscæ, quæ ad malos pertinet, de quorum uva, sive botro, vel etiam vino scriptum est : *Uva eorum uva fellis, et botrus amarissimus. Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile (Deut. XXXII)*. Sicut ergo per aquam compunctionis, et ignem confessionis, vel etiam satisfactionis unusquisque conversus a culpa emundatur et purgatur, et sicut ferrum severitatis contra dæmonum per carnis desideria male blandientium impetum armatur, et quemadmodum lacte et pane doctrinæ ad exercitium virtutum et bonorum operum intritur et roboratur, sic melle et botro internæ dulcedinis et consolationis ad celeste gaudium etiam per tristitiam et amaritudinem promerendum mirabiliter provocatur. Nec dubitat per amarum præsentis mali poculum ad superni jucunditatem boni pertransire, dum illi datum est ejusdem botri vel tenues guttas prægustare.*

Et oleum, et vestimentum. Quid per oleum, nisi virtutem charitatis? et quid per vestimentum melius quam necessitatem boni operis intelligimus? Olei nempe natura cunctis, quibus immiscetur, solet supernatare liquoribus. Et Apostolus de charitate locutus : *Adhuc, inquit, excellentiorem vobis manu demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc. (I Cor. XII, XIII)*. Per oleum ergo recte chari-

tas, et non tantum charitas verum et aliarum virtutum comprehenditur et significatur universitas. Lege verba Apostoli quæ sequuntur id quod supra posuimus, et inuenies quod charitas alias virtutes continet, et quidquid sine charitate est, ad obtinendam æternam vitam minime valet. Bene igitur auctor iste hoc in loco de virtutibus locuturus posuit per oleum quod charitas significatur, quia per eam cæterarum virtutum universitas figuratur. Ipsa ergo vere est oleum, quia in aliis virtutibus, id est humilitate, patientia, abstinencia, continentia, aliquid nonnunquam per asperitatem nos terret, charitas vero per suauitatem nos demulcet; ipsa enim totum sua dulcedine mitigat, condit, et lenit. Per vestimentum designatur opus bonum, quia sicut necessarium est corpori vestimentum, sic necessarium est animæ opus bonum; et quemadmodum foris vestimentum nos circumdat, sic opus bonum coram proximo nos honestat. *Et domus, inquit, protegens turpitudinem.* Per domum, ut alibi diximus, conversatio designatur, eo quod in illa quisque conversatur. Domus autem turpitudinem protegit, dum bona conversatio culpam ab oculis diuinis abscondit. Ad hujus constructionem domus pertinet omnis exercitatio virtutum, exhibitio honorum operum, disciplina morum. Ad ultimum ergo domum posuit, postquam totum laboris nostri fructum perfecte comprehendit.

Necessarium nobis est itaque, charissimi, ut habeamus aquam per compunctionem, ignem per confessionem et satisfactionem ferrum per severitatem, lac et panem per sanam doctrinam, mel et botrum per consolationem diuinam, oleum et vestimentum per virtutem et operationem, domum per bonam conversationem. Duo autem quædam sunt omnibus cum his necessaria, iustitia et gloria. Iustitia in mundo, gloria in cælo; iustitia in merito, gloria in præmio. Iustitia spiritalis vitæ facit inchoationem, gloria consummationem. Qui ergo principium habere negligit, finem quomodo habebit? Per iustitiam itur, per gloriam pervenitur. Laboremus igitur, fratres, iustitiam habere, ut per ipsam mereamur gloriam possidere. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus Deus in sæcula. Amen.

SERMO LIX.

De Absalon significante Judæos, et de David significante Christum, hoc est de his quæ passus est Christus.

In libro Regum secundo legimus Absalon David, patrem suum, crudeliter persecutum esse, ipsumque David, trans Jordanem fugatum, a tribus viris regionis illius cibo potuque sustentatum ac muneribus honoratum (*II. Reg. xv et seq.*) Significat autem Absalon pulcher et nobilis populum Judaicum, legalibus præceptis et cæremoniis decoratum, regno, sacerdotio, templo nobilitum, et propter hoc per nimiam superbiam super semetipsum elevatum. David vero, qui erat rufus, pulcher, fortis, Christum significat, qui est rufus per passionem carnis, pulcher

A per gloriam divinitatis, fortis per potentiam majesticis. Quem propheta quoque jussu divino in regem quondam unxerat, quia Deus per hunc unguendum ab antiquo voce prophetica prænuñtiaverat. David a grege pecorum translatus est ad regimen hominum, et Christus ab ovili Judæorum translatus ad regnum gentium. David interfecit Goliath Philisthæum, Christus diabolum. David persecutorem habuit Saul, regem reprobum; Christus diabolum. Absalon itaque significat populum Judaicum; David, Christum. Absalon persecutus est David patrem suum, populum Judaicum, Christum. Hinc est quod Isaias ait: *Filios enutriti et exaltavi, ipsi autem spreverunt me (Isai. 1).* Semei David maledixit, sed David ei non respondit; et Christus, cum malediceretur, non comminabatur.

B Siba, derelicto Miphiboseth domino suo claudo, David cum cibo et potu secutus est, ut ejus homines reficeret; et Paulus, universitate Phariseorum, quæ a semitis iustitiæ claudicabat, derelicta, cui in persecutione sanctorum servierat, Christum secutus est, ut ejus fideles doctrina et consolatione satiarent. *Tua sunt, inquit David Sibæ, omnia quæ fuerant Miphiboseth;* et Christus plenitudinem sapientiæ, quam perfidis Phariseis abstulit, Paulo concessit. Absalon concubinas David ab ipso relictas violavit; et Judaicorum cœtus doctœrum, qui regimen populi specialiter usurpavit, animas a Christo derelictas, legem carnaliter docendo, corrumpere non desinit; Jonathas et Achimaas, qui David, ut Jordanem transiret, nuntiaverunt, patriarchas et prophetas significant, qui figuris et oraculis Christum Judæam relicturum, et ad gentes transiturum prædixerunt. David, Absalone se persequente, Judæam deseruit et ad gentes trans Jordanem fugit; et Christus, Judæis ejus apostolos persequentibus, derelicta Judæa, in apostolis ad gentes transivit. Et hoc est quod Paulus ipsis Judæis ait: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, et indignos vos judicatis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes (Act. xiii).* David trans Jordanem plures ex filiis Israel secuti sunt; et postquam Evangelium cepit prædicari gentibus, multi ex Judæis in Christum crediderunt. Achitophiel, qui interpretatur fratris ruina, Judam exprimit, qui de ruina Christi degit, et Judæis adversus Christum consilium dedit, et uterque suspendio interiiit. Absalon David trans Jordanem persequitur; et judæica perfidia non tantum in se, verum etiam in gentibus fidem Christi destruere conatur. David trans Jordanem a tribus viris honoratur diversis muneribus; et Christus in gentibus fidem sanctæ Trinitatis suscipientibus glorificatur diversis virtutibus et bonis operibus. David namque trans Jordanem muneribus honoratum libri Regum historia refert, dicens: *Cum venisset David in castra, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, et Machir filius Ammihel de Lodabar, et Berzelkai Galaadites de Rogelim, obtulerunt ei stratoria, et tapetia, et vasa fœtilia, frumentum, et hordeum, et farinam polentam, et solum;*

et lentem, et frizum olea cicer, et mel, et butyrum, A
oves et pingues vitulos; dederuntque David et populo
qui cum eo erat ad vescendum.

In his omnibus operosa devotio conversæ genti-
litas declaratur. Verum in his, quæ ad cibum perti-
nent, sacræ doctrinæ pastus et consolatio præser-
tim exprimitur. In vasis autem scitilibus bona opera,
et quædam virtutes figurantur, quæ in fine cum ve-
nerit quod perfectum est, et evacuabitur quod ex
parte est, frangentur ac destruentur, Apostolo tes-
tante, qui ait: *Sive prophetiæ evacuabuntur, sive
linguæ cessabunt, sive scientiæ destruetur (I Cor.
xiii).* In cujus rei consideratione Psalmista admi-
rando videtur exclamare, dicens: *Venite, et videte
opera Domini, quæ posuit prodigia super terram
(Psal. xlv), id est naturam humanam, quam constat
esse terrenam. Auferens bella usque ad finem terræ,
arcum conteret, et confringet arma, et scuta combu-
ret igni (ibid.).* Dominus etenim bella usque ad finem
terræ auferet, quando in fine vitæ omnes tenta-
tiones usquequaque cessare faciet; arcum quoque
conteret et confringet arma, et scuta comburet igni,
quando prædicationem, sacramenta, opera, virtutes
quasdam, scilicet fidem, spem, prophetiam, linguas,
scientiam immediatam claritate suæ visionis et ple-
nissima perfectione charitatis evacuabit. In strato-
riis vero et tapetibus, quæ ad ornatum pertinent,
ecclesiastici ornatus decor congrue significatur. Illi
itaque qui David trans Jordanem suis muneribus
honoraverunt, designant eos qui ex gentibus, fidem
Christi habentes, fidele servitium illi quotidie im-
pendunt. Qui autem David ex Judæa sequi contemp-
serunt, Judæos qui, fidem Christi spernentes, ab
eius semitis per infidelitatem exorbitaverunt, paten-
ter expriment. Quorum typum Miphiboseth claudus
solus tunc gessit, quem David a suo comitatu re-
mansisse solum redarguit. Hinc est quod Christus
ipse per Psalmistam cecinit, dicens: *Eripies me de
contradictionibus populi, constitues me in caput
gentium. Populus, quem non cognovi, servivit mihi;
in auditu auris obedivit mihi. Filii alieni men-
titi sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, et clau-
dicaverunt a semitis suis (Psal. xvii).* Sane qui
cum David exierunt, et cum eo Jordanem transie-
runt, apostolos et primitivæ Ecclesiæ ex Judæis D
conversæ fideles expriment, qui, judaica persecu-
tione de Judæa pulsati, ad gentes transire sunt
coacti.

Igitur considerato David populo suo constituit
super eum tribunos, et centuriones, et dedit tertiam
partem populi sub manu Joab, et tertiam partem
sub manu Abisai, et tertiam partem sub manu
Ethai, qui erat de Geth. David trans Jordanem po-
pulum suum consideravit, quia Christus suos fideles
in mentibus multiplicari vidit. Tribunos autem et
centuriones super eum constituit, quia primum in
Ecclesia posuit apostolos, secundo prophetas, tertio
doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum,
optulationes, gubernationes, genera linguarum (I Cor.

xii). Est diligenter attendendum quod nec plus, nec
minus quam tres principes super populum Dei con-
stituuntur. Et unaquæque pars populi tertia nomi-
natur, ut quod prælati et subjecti sanctæ Trini-
tatis cultores esse debeant manifeste significetur.
David in hoc bello suis in urbe est presidio, nec
cum eis exiens corporaliter pugnat, quia Christus
nunc cum suis fidelibus ore proprio contra perfidos
minime disputat, sed in urbe celesti residens Pa-
trem pro suis interpellat. In hoc bello et Absalon
et multi, qui cum eo sunt, moriuntur, quia et per-
fidus Judæorum populus, et quicumque cum illo
regnum Christi expugnare conantur, nisi resipi-
scent, æterna morte puniuntur. Et id apertissime
designatur, ubi Absalon interfectus in foveam gran-
dem projectus memoratur: fovea quippe grandis
infernus est. Absalon autem inter cælum et terram
in quercu pendet, quia populus Judaicus, contra
Christum elevatus, nec terram antiquitus sibi con-
cessam, nec cælum habet. Quercus etenim, quæ
est arbor ardua et inflexibilis, superbiam recte si-
gnificat. Quæ quercus grandis ibidem et condensa
fuisse dicitur, quia Judæorum superbia et grandis
per sui astimationem, et condensa per cecitatem
comprobatur. Mulus vero, cui Absalon insidebat,
carnalem et infructuosam legis observantiam figu-
rat. Qui vero pertransiit Absalon suspensus, quia,
Judaico populo in sua superbia perseverante, lex per
gratiam finem accepit, Cujus superflua cæsaries cap-
itis superstitionem recte designat Judaicæ æstima-
tionis. Tribus denique lanceis Absalon perimitur,
quia ex fide sanctæ Trinitatis, quam odit et respuit
populus ille, damnatur. Per Joab quilibet perfectus
doctor designatur. Per decem juvenes armigeros
ejus, qui post illum Absalon percusserunt, cæcus
discipulorum ejus in scientia Decalogi robustus ex-
primitur. Omnes ergo Absalon ad mortem vulserant,
qui prædictum populum pro sua infidelitate morte
perpetua ferendum denuntiant. Porro quicumque
ex populo Israël evaserunt, et David regi suo postea
reconciliati sunt, reliquias, quæ postquam plenti-
tudino gentium intraverit, salvæ fient, patenter ex-
priment. David mortem Absalon deploravit, et Chri-
stus super gentem illam, quam pro sua perfidia per-
ituram agnovit, flevit, dicens: *Quia si cognovisses et
tu, etc. (Luc. xix).* David suum filium sibi reservari
voluit; et Christus præsertim Judæos, ad quos pri-
mum specialiter missus est, ad agnitionem veritatis
venire concupivit.

His itaque secundum allegoriam discussis, ad tro-
pologiam redeamus, ut sicut quæ nos ad scientiam
instruant diximus, ita deinceps quæ informant ad
justitiam requiramus. Scientia quippe minime pro-
dest, cui justitia comes non est. Modis igitur omni-
bus caveamus, ne cum perfidis vel non bene cre-
dendo vel male agendo pereamus, sed cum Sobi,
Machir, Berzellai, id est, cum vere fidelibus Christo
fidele servitium exhibeamus. Offeramus illi stratoria,
tapetia, etc. Per stratoria, quæ Spiritus sanctus hoc

in loco primum posuit, quietem contemplationis interna nobis significavit. Primum ergo posuit, quod præ cæteris diligit. Unde Psalmista: *Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob* (Psal. LXXXVI). Dominus etenim portas Sion super omnia tabernacula Jacob diligit, quia etiam ipsum initium supernæ contemplationis omnibus operibus bonæ conversationis justi amando anteposit; per Sion, namque intelligitur superna contemplatio, per portas Sion ejusdem contemplationis introitus. Per Jacob effector boni operis; per tabernacula, quælibet fabrica bonæ conversationis. Sic et tapetia, quia domum, in qua extenduntur ornatum reddunt, sanctæ conversationis honestatem figurare possunt. Vasa stictilia nostra fragilia significant corpora, quæ tunc Christo offerimus, cum ejus obsequiis ea mancipamus.

Fruentum, et hordeum, et farinam polentam, id est puram farinam. Per frumentum Testamentum Novum, per hordeum Vetus Testamentum intelligitur. Per farinam polentam, spiritualis utriusque intelligentia patenter exprimitur. Frumentum itaque, hordeum, farinam polentam Christo offerimus, dum utrumque Testamentum, et secundum litteram et secundum spiritalem intelligentiam legendo, meditando, loquendo, operando fideliter pro amore ejus, dispensamus.

Et fabam, et lentem, et frixum cicer. Quod in Evangelio post panes pisces, hoc in loco post frumentum, hordeum et farinam prædicta legumina possunt intelligi. Per frumentum nempe, hordeum, et farinam, sicut ibi per panes, sacræ Scripturæ præcepta; et per fabam, lentem, cicer in hoc loco, sicut ibi per pisces, sanctorum Patrum designari possunt exempla. Et apte, sive in Evangelio post panes pisces, sive in hoc loco post frumentum hordeum et farinam, legumina ponuntur, quia sicut illa utraque corporalia sumimus ad sustentationem corporum, sic cum sacræ Scripturæ verbis etiam justorum exemplis utimur ad nostrarum justificationem animarum. Præceptis pascimur obedenter ea operando; exemplis pascimur ea humiliter imitando. Et fabam, inquit, et lentem, et frixum cicer. Fabam lente majorem, et lentem faba minorem non ignoramus. Per fabam ergo exempla majora. Per lentem vero exemplis sanctorum minora convenienter intelligimus. Per frixum autem cicer, sola sanctorum martyrum passio debere figurari videtur: humana quippe caro tunc frigitur, cum passionis angustia cruciatur. Frumentum ergo, hordeum, farinam Christo damus, cum præcepta ejus, quæ in Scripturis continentur operamur. Fabam, lentem, cicer frixum, illi damus, cum exempla sanctorum ejus imitamur.

Et mel, et butyrum, et oves, et pingues vitulos. Mel est dulce, butyrum pingue, ovis animal innocens, vitulus obediens. Vitulus enim quandiu vitulus est, agitur facile quamvis secundum nutum minantis. Per mel itaque intelligimus dulcedinem cordis internam, per butyrum charitatem fraternam, per oves

A innocentiam, per vitulos pingues obedientiam affectuosam. Mel ergo, butyrum, oves, vitulos Christo damus, cum per virtutes his designatas illi veraciter servimus. Demus, charissimi nobis, munera mystica, quæ dicta sunt: demus, inquam, Christo, illi fideliter serviendo in mundo, ut ab ipso remunerari mereamur in cælo. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LX.

De omnibus sanctis.

Christus Jesus Salvator noster, dilectissimi, sanctæ universalis Ecclesiæ sponsus, ejusdem sponsæ suæ varium multiplicemque fructum in Canticis canticorum eleganter laudat, ut eam ad potiora per laudem provocet et accendat. Dicit ergo quodam loco sic: *Hortus conclusus es, soror mea sponsa, hortus conclusus fons signatus. Emissiones tuæ, paradisus malorum puniceorum cum pomorum fructibus. Cyperi cum nardo, nardus cum croco, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani. Myrrha et aloë cum universis primis unguentis* (Cant. iv). In his enim omnibus per sponsum sponsæ bonum eleganter commendatur, et sponsæ sponsus congaudet et congratulatur. Ipsa vero sancta Ecclesia in ipsis Canticis canticorum diversis nominibus appellatur. Aliquando quippe vocatur sponsa, aliquando amica, aliquando soror, aliquando columba, aliquando pulchra sive formosa. Ipsa nimirum sponsa est fide, amica dilectione, soror cælestis hæreditatis participatione, columba simplicitate, formosa decore justitiæ. *Hortus conclusus es, soror mea sponsa, hortus conclusus.* Per hortum sanctæ Ecclesiæ sanctam ejus conversationem intelligimus, ex qua virtutum et bonorum operum germina indesinenter oriri videmus. Qui hortus apte conclusus dicitur, quia forti munimine disciplinæ undique munitur, ne fraudulenti hostis uspiam irrumpat, et justitiæ plantationem avellat, et auferat. Qui et aperte bis nominatur, ut per hoc duplex fructus ejus, fides scilicet et operatio, sive conjugium et continentia, aut etiam distinctio Dei et populi, vel certe vita activa et contemplativa patenter exprimitur. Dicitur ergo:

Hortus conclusus es, soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. Per fontem autem hujus horti sapientia cælestis intelligitur. Qui fons velut ad irrigandum paradisum in quatuor flumina dividitur, dum divina sapientia quatuor Evangeliorum prædicatione per universam Ecclesiam derivatur. Qui etiam signatus esse congrue perhibetur, quia sapientia Dei multis ac diversis ænigmatibus in sacra Scriptura velatur. Hinc est, quod Paulus ait: *Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam Deus prædestinavit in gloriam nostram* (I Cor. ii). Hic est liber ille signatus, de quo Isaias ait: *quem cum dederint scienti litteras dicent: lege. Et respondet: Non possum: signatus est enim* (Isa. xxix). Hic est idem liber vitæ, quem beatus Joannes in dextera sedentis super thronum vidit signatum sigillis septem,

quem nemo in cœlo, neque in terra, neque sub terra, quisit aperire, nisi solus leo de tribu Juda, qui vicit, qui est tanquam agnus occisus habens cornua septem, et oculos septem, qui sunt spiritus Dei missi in omnem terram (Apoc. v.). Unde quia solus potest fontem hunc sive librum aperire, jure potuit discipulis suis dicere: *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei* (Matth. xiii). Hinc alibi de ipso et de ipsis discipulis scriptum est: *Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas* (Luc. xxiv). Nul- lus igitur potest hujus fontis salutarem gustum han- riri, nisi cui Salvator, qui solus aperit et claudit, signaculum ejus dignatur aperire. Sed et germen hujus horti habere minime valet cui fons iste salu- tarius irrigationem non præbet. Quod autem Salvator fontis hujus rivulum aliis aperiat, aliis claudat, demonstrat ipse, ubi discipulis suis ait: *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, cæteris autem in pa- rabolis, ut videntes non videant, et audientes non int- elligant* (Matth. xiii). Et alibi ad Patrem dicit: *Confiteor tibi, Pater Domine cœli et terræ, qui abs- condisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis* (Matth. xi). Hortus itaque est conclusus, et fons signatus. Hortus conclusus est per discipli- nam, fons signatus per figuram. Hortus conclusus, ne fraudulentus hostis irrumpat; fons signatus, ne alienus de illo bibat. Hortus est justitia, fons sa- pientia. Primum autem hortum germinantem, et fontem irrigantem sponsum ponit. Deinde fructum germinationis et irrigationis latius exprimit, di- cens.

Emissiones tuæ paradisi malorum puniceorum, cum pomorum fructibus, etc. Emissiones sanctæ matris Ecclesiæ sunt partus ejus spirituales, præsertim hoc in loco martyres, qui malorum puniceorum nomine designantur, quos sancta Ecclesia de mundo emittit, et cœlo immittit, nec tamen amittit, quos Christo mittit et committit. Mala punicea sunt intus succo acria, granis rubentia, et per hoc martyres figu- rant, qui non solum exterius, sed etiam interius rubere dici recte possunt, quia cum sint duo martyrii genera, unum interius, alterum exterius, unum in corde, alterum in carne, nil valet id quod est exterius, si desit, quod esse debet interius, quia non prodest carnis passio cui deest cordis compas- sio. *Omnis denique gloria filia regis, sicut scriptum est, ab intus* (Psal. xliv). Emissiones autem istæ malorum puniceorum paradiso comparantur, quia, sic- ut paradisi diversis arboribus, sic sancta Ecclesia stipatur, densatur, et ornatur innumeris martyri- bus. Quis enim calculatorum peritissimus sola sal- tem centenaria vel millenaria martyrum numero queat comprehendere? Quorum alii, ut quædam Scri- ptura clamat (*Hebr. xi.*), ferro perempti, alii flamma exusti, alii flagris verberati, alii pelagi demersi periculo, alii vivi decorati, alii naribus perforati, alii cruciati patibulo, alii vinculis mancipati, alii linguis privati, alii lapidibus obruti, alii frigore af- flicti, alii fame macerati, alii vero truncatis manibus

sive cæteris casis membris, spectaculum contumelio- liae in populis nudi propter nomen Domini portantes. Sed potest videri mirum, quomodo martyrium para- diso comparetur, cum martyrium amaritudinem, paradisi autem habeat jucunditatem. Sed si subtilius rem perpenderit, non videbitur mirum, quia sanctis martyribus omnia tormentorum genera ju- cunda fuerunt; et totum eis dulce, imo parum fuit quidquid eis potestas adversa pro nomine Christia- nitatis inferre potuit. Unde et de apostolis scriptum est: *Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contume- liam pati* (Act. iii). Et apostolus Paulus, pro magno reputans dono pati pro Christo, Philippensibus seri- bens, ait: *Vobis donatum pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro ipso patiamini* (Philipp. i).

Cum pomorum fructibus. Habent sancti martyres fructus in mundo, fructus in cœlo. In mundo fru- ctus justitiæ, in cœlo fructus gloriæ. In mundo fru- ctus meriti, in cœlo fructus præmii. *Cyperus cum nardo, nardus cum croco.* Cyperus dicitur esse herba aromatica in Ægypto semine candido et odoro, quo- dam coquitur in oleo, et exprimitur. Inde unguentum paratur, quod regale dicitur. Cyperus ergo donum regiminis, id est discretionem, vel certe ipsos re- ctiores animarum convenienter significat. *Nardus* herba humilis est. Unde et humiles subjectos signi- ficat. *Crocus* est aurei coloris, et propterea doctores cœlesti sapientia claros recte designat. *Cyperus*, ut arbitror, propterea plurali numero profertur, cum cetera quæ sequuntur singulariter scri- bantur, ut per hoc valeamus agnoscere quod quisque prælatus præ cæteris omnibus virtutibus ei bonis operibus debeat abundare. Hinc est quod bea- tus Augustinus de prælato præcipit, dicens: « Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum, corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, susci- piat infirmos, patiens sit ad omnes; disciplinam li- bens habeat, hanc metuendus imponat. Et quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus amari appetat, quam timeri. » Talibus verbis beati Augustini edocuit, quisque prælatus omni bonitate sibi com- missos transcendere necesse est satagat ut his D gravis, his fractus, suarum plenitudine virtutum omnibus omnia factus omnes lucrifaciat. *Cyperus* autem cum nardo sunt, dum prælati cum sibi sub- jectis divinis se præceptis humiliter subdunt. Hinc etenim scriptum est: *Rectorem te constituerunt, noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis* (Eccli. xxxi). Cum enim sancti rectores recta, sicut debent, dicunt, et quæ dicunt cum sibi subjectis humiliter faciunt, vere cyperi cum nardo sunt. *Nardus* cum croco est, dum subjectorum humilium multitudines sanctorum doctorum, claritate cœlestis sapientiæ fulgentium pedibus appropinquantes, doctrinam salutarem ab ipsis libenter audiunt, et eorum verbis credendo et operando fideliter acquiescunt, imple- tes præceptum Jacobi, quo dicitur: *Sit omnis homo*

velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et A *tardus ad iram* (Jac. 1). In talibus etiam impletur testimonium Moysi, quo dicit : *Qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina ejus* (Deut. xxxiii). Pedes enim Domini sancti doctores sunt, qui eum ad audientium corda sua prædicatione vehunt. Ad quos pedes qui humiliter accedunt, de doctrina ejus per ipsos accipiunt, quia sicut scriptum est : *Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. Et amicus stultorum efficietur similis* (Prov. xiii). *Fistula et cinnamomum*. Fistula arbor aromatica est, parva, robusti corticis et purpurei, quæ ad curandas viscera molestias utilis est, et per hoc omnes de peccatis suis timore Dei, qui est principium sapientiæ, compunctos, et viscera cordium spiritalia de turpium cogitationum molesta congerie vera confessione purgantes, significare potest. Quasi namque molestia viscerum fistula curatur, dum in universis vere pœnitentibus perfecta confessione occulta conscientia de sua pravitate purgantur. Fistula ergo sunt quicumque vel in se vel in aliis, peccatorum intrinsecus latentium molestias per gratiam compunctionis, confessionis, vel etiam efficacioris admonitionis expellunt. Cinnamomum est arbor brevis, odorifera, dulcis, cinerei coloris, ad usum medicinae fistula duplo præstantior. Dictum est autem cinnamomum, quod cortex ejus in modum cannæ sit formatus. Et quia per cannam a pueris ad hoc incisam solet eorum ore sonus formari, potest per cinnamomum sanctorum sacerdotum, videlicet Hieronymi, Gregorii, Augustini, et Ambrosii, et universorum talium confessio designari. Dum enim non solum corde credunt ad justitiam, verum et ore contentur ad salutem, pro soni salutaris prolotione, cinnamomo, cujus cortex in modum sonabilis cannæ circumflexus formatur, possunt sancti confessores significari. Sicut ergo per fistulam pœnitentes et vera confessione molestias peccatorum de suis cordibus egredientes, intelligimus; ita per cinnamomum sanctos confessores intelligamus.

Cum universis lignis Libani. Libanus interpretatur *dealbatio*. Ligna vero Libani in altum præ cæteris arboribus crescunt. Unde et in Ezechiele ad describendum sublimitatem, vel potius superbiam Assur dictum est : *Ecce Assur quasi cedrus in Libano pulcher ramis, et frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, et inter condensas frondes elevatum est cacumen ejus* (Ezech. xxxi). Per ligna itaque Libani congrue sanctorum chorum virginum accipimus, quæ de celsitudine suæ munditiæ in altum se elevant, et cœlestibus bonis donis suæ puritatis aliis cæteris appropinquant. Perfectio namque virginalis non tam terrena quam cœlestis, non tam humana quam angelica vita est, quia semper est angelis cognata virginitas. Ligna igitur Libani sanctæ virgines sunt : Agnes, Cæcilia, Agatha, Lucia, et omnes aliæ, quarum nomina hic recenseri non possunt. Sancta itaque mater Ecclesia cum his, quæ præcedunt, etiam ligna Libani habet, quia cum prædictis sanctis sa-

cras virgines per altam munditiam albescentes, et ad cœlestia bona se sublimiter erigentes possidet. *Myrrha et aloë*. Istæ duæ species amaritudinem habent, et propterea contra putredinem corporum si eis inungantur, valent. Habet autem myrrha, majorem vim quam aloë, propterea per myrrham continentiam, per aloë ab continentiam intelligamus. Grave est abstinere, gravius continere. Myrrha et aloë repellunt vermes et putredines corporum; continentia vero et abstinencia a corde et carne corruptiones vitiorum. Vel certe per myrrham et aloë hoc in loco intelligimus melius continentes et abstinentes per has virtutes semetipsos exercentes. *Cum universis primitis unguentis*. Prima unguenta præcipua dona sunt, ut est charitas, prophetia. Unde Paulus, enumeratis donis spiritalibus, ait : *Et adhuc excellentiorem vobis viam demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum, etc.* (I Cor. xii, xiii). Et post pauca : *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc : major autem horum est charitas* (ibid. xiii). Sectamini charitatem, æmulamini spiritalia, id est diligere dona divina. Magis autem ut prophetetis, id est prædicetis. Primum itaque commendavit charitatem, deinde prophetiam, id est prædicationem, quia prædicatio magis circa fructum charitatis versatur.

Habet ergo sancta mater Ecclesia hortum per conversationem bonam, clausum per disciplinam, fontem per sapientiam, signatum per figuram. Habet paradisum malorum puniceorum in passis martyribus, cyperos in prælatis rectoribus, nardum in subjectis humilibus, crocum in eruditis doctoribus, fistulam in compunctis pœnitentibus. Habet cinnamomum in confessoribus, ligna Libani in virginibus, myrrham in continentibus, aloë in abstinentibus, universa prima unguenta in præcipuis donis spiritalibus. Et istæ sunt spirituales sanctæ matris Ecclesiæ divitiæ. Iste germinantis horti, et fontis irrigantis divitiæ. Matrem Ecclesiam, charissimam nobis, in his omnibus imitemur, ut cum ipsa sponsam in decore suo videre mereamur, et cum sponsa in cœlis gloriemur. Habeamus et nos paradisum malorum puniceorum, adversa pro Christo sæpius patiendo, et oppressis quotidie compatiendo cyperos, discrete nos regendo; nardum, nostris prælatis humiliter nos subdendo; crocum, luce sapientiæ effulgendo; fistulam, peccata nostra de nostris cordibus confessione et luctu expellendo; cinnamomum, pro acceptis beneficiis gratias concinendo; ligna Libani, opera munditiæ exhibendo; myrrham, ab illecebris carnis continendo; aloë, ab escis etiam licitis abstinendo; omnia prima unguenta, dona præcipua possidendo. Hæc est via, per hanc eamus, ut ad gaudium quod sanctorum millia possident perveniamus. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO L.XI.

De operibus sex dierum.

In principio creavit Deus cælum et terram (Gen. 1). Prima die fecit lucem primariam, secunda die firmamentum, tertia die congregavit aquas inferiores in locum unum, quarta die fecit luminaria, quinta die volucres et pisces, sexta bestias. Mundo igitur creato, disposito et ornato, et omni quod esset humano corpori necessarium, commodum, gratum primum preparato, fecit Deus hominem eadem sexta die, dominum omnium, possessorem universorum; qui quamvis posterior tempore conditur, causa tamen prior dignitate superior cæteris invenitur. Causa quippe hominis fecit Deus hunc sensibilem mundum ut mundus humano corpori, corpus spiritui, spiritus subjectus esset Creatori. Nam quia homo ex duplici natura factus est, duo illi bona ipsius conditor preparavit: Unum visibile, alterum invisibile; unum corporale, alterum spirituale; unum transitorium, alterum æternum; utrumque plenum, et utrumque in suo genere perfectum; unum carni, alterum spiritui, ut in uno sensus carnis ad jucunditatem foveretur, in altero sensus mentis ad felicitatem repleretur. Carniabilia, spiritui invisibilia; carni ad solatium, spiritui ad gaudium. Ex his bonis unum dedit, alterum promisit. Unum ut gratis possideretur, alterum per meritum quæreretur. Quod visibile erat bonum gratis dedit; quod autem invisibile erat merito quærendum proposuit, ut ex dono gratuito probaretur et excellentia promissionis et fides promittentis. Postquam autem homo, peccati caligine tenebratus, oculum contemplationis amisit, non solum illi universitas ista rerum visibilium præbet corporeæ suffragium sustentationis, verum et adminiculum percipiendæ divinæ cognitionis. Scriptum namque est: *Invisibilia ipsius a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur (Rom. 1).* Tria sunt invisibilia Dei: potentia, sapientia, benignitas. Ab his tribus procedunt omnia. Potentia creat, sapientia gubernat, benignitas conservat. Quæ tamen tria sicut in Deo ineffabiliter unum sunt, ita in operatione separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter creat, sapientia per potentiam benigne gubernat, benignitas per sapientiam potenter conservat. Potentiam manifestat creaturarum immensitas, sapientiam decor, bonitatem utilitas. Magnum est igitur donum Dei, et bonum hominis rerum visibilium conditio, dum per eas corpus humanum sustentatur, et mens earum contemplatione illuminata ad conditoris sui cognitionem, admirationem, et amorem mirabiliter sublimatur. Sane quatuor modis Deus occultus ad notitiam hominum venit, duobus modis intus, duobus modis foris. Intus per rationem et aspirationem, foris per creaturam et doctrinam. Ratio et creatura pertinent ad naturam, aspiratio et doctrina pertinent ad gratiam.

His itaque compositis, et de operibus sex dierum breviter prosecutus, quid in his doctrinæ moralis

A lateat videamus, et quæ nostræ ædificationi prosint diligenter inquiramus. *In principio creavit Deus cælum et terram.* Cælum spiritus, terra corpus. Per cælum enim convenienter intelligimus spiritum humanum ad imaginem et similitudinem Dei formatum, ad bona cœlestia cognoscenda, amanda, quærenda ac possidenda creatum. Per terram accipimus corpus humanum, quod est terrenum, et in terram brevi reversurum. Sicut scriptum est: *Terra es, et in terram revertentis (Gen. 3).* Cælum spiritus, quia celat et occultat nobis ad libitum suum, quæ in ipso sunt, sicut scriptum est: *Quis enim scit hominum quæ hominis sunt, nisi spiritus hominis qui in ipso est? (I Cor. 11).* Terra corpus, quia quotidie teritur, donec in terram revertatur. Cælum itaque spiritus, terra corpus, quia sicut cælum terra est sublimius atque solidius, sic est excellentior corpore spiritus. Mundus in prima confusione est homo in iniquitate sua. Sicut enim mundo primordiali adhuc confuso non inerat lux aut futurus ordo, sic homini iniquitati subjecto nec lux lucret per cognitionem veritatis, nec ordo inest per dispositionem æqualitatis. Et Deus quasi in media confusione lucem primariam creat, quando peccatorem diversis sceleribus confusum lucis intimæ radiis illustrat, ut quid sit, quid esse debeat agnoscat, et ad normam recte vivendi semetipsum disponat. Significat itaque lux primaria peccati cognitionem. Firmamentum inter aquas superiores et aquas inferiores, discretio est inter vitia et virtutes. Aquæ namque inferiores designant vitia, aquæ superiores virtutes. Et quasi firmamentum inter utrasque aquas ponitur, quando per virtutem discretionis virtutes a vitiis, et vitia a virtutibus dirimuntur. Deinde congregatio aquarum quæ erant sub firmamento. Congregatio aquarum cohibitionem exprimit vitiorum. Vitia namque, quia penitus in hac vita de naturæ humanæ penetralibus evacuari vel eliminari non possunt propter eorum fomites naturaliter nobis insitos, debent, quantum per divinam gratiam possibile est, cohiberi, coarctari et in unum redigi, ne per totum effluant, totum occupent, et corrumpant, et sensus nostros ab inquisitione veritatis, affectus nostros ab exercitatione virtutis, membra nostra ab exhibitione boni operis impediunt. Sicut enim terra aquis occupata non potuit germinare, sic nos vitiis implicati nec sensibus veritatem inquirere, nec affectibus virtutes exercere, nec membris opera bona valemus exhibere. Aquis igitur in unum congregatis, aer clarescit et calefit, et terra germinat, quia, vitiis cohibitis, anima nostra lucret per cognitionem, et calet per dilectionem, et caro fructificat per bonam actionem. Conditio luminarium significat perfectam, nebulosa ignorantie cœcitate seposita, veritatis inspectionem. Et potest sol significare cognitionem eorum quæ pertinent ad sanctam Ecclesiam; stellæ cognitionem eorum quæ pertinent ad unamquamque creaturam, sive ad unamquamque fidelem animam. Pisces, qui laborant in imo, id est in aquis, sollicitudinem

actionis bonæ designant, quæ vitæ labentis fluctibus agitur. Volucres, quæ ad alta volant, significant contemplationem cœlestium, per quam ab infimis ad summa sublevamur. Animalia terrestria figurant sensus corporis nostri, eo quod ipsa participant cum sensibus humanis, quasi etenim animalia in nobis creantur, cum sensus corporis nostri per vanitatem prius corrupti, per divinam gratiam redintegrantur.

His ita compositis novissime sit homo ad imaginem et similitudinem Dei, quia taliter in nobis virtutibus et bonis operibus dispositis, sit peccator conformis et consimilis Deo per justitiam, qui prius fuit informis et dissimilis per culpam. Homo denique formatus in paradysum voluptatis transfertur, quia peccator regeneratus in mundo per gratiam sublimatur in cœlum per gloriam. Cœlum itaque, spiritus; terra, corpus; lucis primariæ conditio, cognitio; firmamentum inter aquas inferiores et aquas superiores, discretio inter vitia et virtutes; aquarum inferiorum congregatio vitiorum est colibitio; productio germinum, exhibitio honorum operum; luminarium conditio, perfecta veritatis agnitio; pisces, bona actio; volucres, contemplatio; animalium creatio, sensuum corporalium redintegratio; Adæ formatio, justus perfectio; Adam in paradiso, justus in cœlo. Ecce, fratres, alius mundus. Mundus iste major, mundus iste sensibilis, ante omnem diem est creatus, in primis tribus diebus dispositus, in tribus sequentibus ornatus. Videamus, charissimi, utrum sicut habemus per creationem existentiam, sic etiam habeamus dispositionem per justitiam, et ornatum per conversationem bonam. Videamus, si in nobis sit lux primaria per nostrorum cognitionem peccatorum, firmamentum per discretionem vitiorum et virtutum, aquarum congregatio per vitiorum exhibitionem, germina arborum vel herbarum per virtutum exercitationem. Videamus an sint luminaria per cognitionem veritatis, pisces per exhibitionem boni operis, volucres per volatum contemplationis, animalia terrestria per incorruptionem sensualitatis. Videamus an sit in nobis humana dignitas reformata per justitiam, quæ fuit deformata per culpam, et an cuncta, quæ fecimus, esse viderimus valde bona, cum Deo et in Deo sabbatizemus nunc per bonam conscientiam, et tunc sabbatizabimus in ipsis per gloriam, ut impleatur in nobis, quod scriptum est: *Erit Sabbatum ex Sabbato (Isa. LXVI)*. Quod nobis prestare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXII.

De arca Noe.

Omnis caro corruerat per illicitum conjugium viam suam, et invenit Noe gratiam coram Domino. Et ait Dominus ad Noe: Fac tibi arcam de lignis lavigatis, et intrabis in eam tu, et tres filii tui, uxor tua, et uxores filiorum tuorum, et de cunctis animalibus et volucris mundis septena et septena, de im-

mundis vero bina et bina. Adducam enim aquas diluvii, et delebo hominem, et cuncta quæ feci propter hominem, in quibus est spiritus vitæ, etc. (Gen. vi).

Quia scientibus legem loquor, fratres, visum est mihi sententiam de arca succincte transcurrere, vestræ manui latiora colligenda relinquere. Corruptio vitæ perpetratio est culpæ; arca, Ecclesia; Noe, prælati; familiæ ejus, subjecti; inundatio diluvii, tentationes sæculi. Singula ligna, singulæ animæ; lavigatio lignorum, justificatio animarum; linitio interior, charitas in affectu cordium; exterior linitio, charitas in exhibitione operum; mansuetudinæ et tristegæ, diversi ordines et diversa merita; bicameratio, bona actio et contemplatio; tricameratio, conjugium; continentia, castitas. Longitudo arcæ est cognitio perfecta per tria tempora sanctæ Trinitatis; latitudo, effectus in proximum boni operis; altitudo, excellentia trium principalium virtutum: fidei, spei, charitatis; animalia, sancti activi; volucres, contemplativi; esca, Scriptura; quadraginta dies, vita præsens; montes Aræniæ, sublimitas vitæ æternæ; recessus aquarum, ablatio tentationum et persecutionum.

Nunc igitur, fratres, quia per fidem et baptismum in arca sumus, videamus si sumus quales esse debemus; si videlicet non de immundis, sed de mundis animantibus et volucris simus. Quamvis etenim in Ecclesia præsentem secundum quorundam effectum operum aut perceptionem sacramentorum utraque videantur esse permixta, in cœlestem tamen patriam nihil intrabit immundum aut inquinatum. Nullus ergo in nobis in his, qui actioni bonæ deserviant, imitetur lupum per rapacitatem, leporem per inutilem timiditatem, vulpem per calliditatem, ursum per murmurationem, canem per rixam, leonem per sævitiam, asinum per stultitiam, suem per immunditiam. Aquila ceteris avibus altius volat, et ideationem congrue significat. Vultur avis a tardo volatu nominata putatur, quia pro magnitudine corporis præpetes volatus non habet, pigritiam ergo recte figurat. Milvus quoque, quia rapax est, rapacitatem exprimit. Per corvum, quia rostro laniat, intelligimus detractionem. Ulula cum clamat, stetum aut gemitum imitatur, significat ergo tristitiam. Noctua dicitur eo quod nocte circumvolat, et per diem non possit videre. Unde et per eam accipitur ignorantia. Pica verba in discrimine vocis exprimit ut homo, quæ etsi linguam in sermone nequeat explicare, sonum tamen humanæ vocis imitatur. De hac quidam congrue dixit:

Pica loquax, certa dominum te voce saluto.

Si me non videas, esse negabis avem.

(MARTIAL. Epigram. lib. XIV, 78.)

Pica itaque designat garrulitatem. Upupa avis spurcissima in stercore humano commorans, et fimo vescens immundo, carnis humanæ fœditatem vel malæ opinionis fetorem figurat. Nemo itaque in nobis ex his, qui contemplationi vacare proposuerunt, sit aquila per superbiam, vultur per pigritiam

milvus per rapacitatem, corvus per detractionem, A ulula per noxiam tristitiam, noctua per ignorantiam, pica per garrulitatem, upupa per fœditatem, et sinistram opinionem. Et de hujusmodi hominibus, non quæ sanæ rationis, sed quæ corruptæ sensualitatis sunt, sequentibus, Boetius in libro De consolatione philosophiæ sic ait : « Evenit, ut quod transformatum vitium videas, hominem existimare non possis. Avaritia fervet, alienarum violentus ereptor, lupi similem diocis. Ferox atque iniquus linguam litigiis exercet, cani comparabis. Insidiator occultus, subripuisse fraudibus gaudet, vulpeculis exæquetur. Iræ intemperans fremit, leonis animum gestare credatur. Pavidus ac fugax non metuenda formidat, cervi similis habeatur. Segnis ac stupidus asinum vivit. Levis atque inconstans studia permutat, nihil ab avibus differt. Fœdis immundisque libidinibus immergitur, sordide suis voluptatibus detinetur. Ita sit ut qui probitate deserta homo esse desiderit, cum in divinam conditionem transire non possit, vertatur in belluam. † Sed quia per animalia gressibilia activos, per volatilia contemplativos superius significari diximus, ad sententiam nostram redeamus, et videamus ne in nobis sint aliqui, qui immundum aliquid secum deferant, per quod ab ingressu patriæ cœlestis alieni fiant. Quamvis etenim in arca Noe, id est in universali Ecclesia Christi nunquam desint peccatores et immundi, semper tamen desiderare, et, in quantum valemus cavere debemus, ne in nostro tristego sive cœnaculo, id est domo nostra sint aliqui, qui per suam culpam cogitatione vel operatione, effectu aut affectu superna sanctorum societate sint indigni. In omni quippe conditione et gradu hujus vitæ optimis mista sunt pessima, et dum præsens currit sæculum, sunt zizania cum spicis triticeis, palææ cum granis, colubri cum piscibus, hædi cum agnis. Sed licet peccatorum societas justis sit valde gravis et molesta, minime tamen est infructuosa : quia quamvis ab eis bene vivendi non habeant exemplum, habent tamen per eos exercitium. Abel namque non est, quem Cain malitia non exercet.

Unde Dominus in Evangelio, ut scilicet malorum malitiam bonis utilem monstraret, dum de zizaniis et bono semine parabolam proferret, dominum agri D dixisse retulit : *Sinite utraque crescere usque ad messem* (Matth. xiiii). Hinc et per Psalmistam dicit : *Ne occidas eos, nequando obliviscantur populi mei* (Psalm. lvi). Hinc est etiam, quod per Salomonem dicitur : *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias* (Cant. ii). Modis tamen omnibus, charissimi, laboremus fratres illos qui remissius agunt corripere, admonere, emendare, ne, cum venerit Judex mundos et immundos separare, contingat eos non cum mundis gloriam, sed cum immundis pœnam intrare. Magis autem pariter satagamus, ut omnes cum benedictis ad dexteram ejus constituendis patriam cœlestem ingredi, et regem in decore suo contemplari mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus

Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXIII.

De Gedeone in natiuitate Domini.

Jugum oneris ejus et virgam humeri ejus, et sceptrum exactoris ejus superasti sicut in die Madian (Isai. ix). Ista verba prophetica principaliter ad Christum referuntur. Unde paucissimis interjectis idem propheta, Isaias scilicet, cujus hæc sunt verba manifeste de eo prophetat, dicens : *Parvulus natus est nobis, filius datus est nobis, et factus est principatus ejus super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis. Super solium David, et super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud et corroboret in judicio et justitia amodo et usque in sempiternum. Zelus Domini exercituum faciet hoc* (ibid.). *Jugum oneris ejus, et virgam humeri ejus, et sceptrum exactoris ejus superasti*. Jugum culpa, virga pœna, sceptrum damnatio æterna. Jugo præmebamur, virga cædebamur, scepro damnabamur. Exactor diabolus, victor Christus. Christus etenim ut per nostræ carnis assumptionem mundum intravit : Fortem armatum custodientem atrium suum velut fortior superveniens exturbavit, et vasa ejus diripuit (Luc. ii). Fortis armatus diabolus, atrium mundus, fortior superveniens Christus, vasa animæ, directio vasorum redemptio animarum, propulsatio fortis armati religio diaboli. Exactore igitur nostro superato. et jugo ejus, virga ejus et scepro ejus contritis, sumenda nobis est parabola prophetica, sicut prædictus propheta nobis mystice præcepit, dicens : *Et erit in die illa, cum requiem tibi dederit Dominus a labore tuo, et a concussionibus tuis, et a servitute dura qua ante servisti, aumes parabolam istam contra regem Babylonis, et dices : Quomodo cessavit exactor, quierit tributum? Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium, cædentem populos, in indignatione plaga insanabili, subjicientem in furore gentes, persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra, garisa est et exsultavit. Abiecit quoque lætata sunt super te, et cedri Libani; ex quo dormisti, non ascendit qui succidat nos* (Isai. xiv). Quia igitur computruit jugum a facie olei, et comminuta est virga percussoris nostri, et sceptrum exactoris nostri confractum, merito victo debemus insultare, victorem laudare. Sed jam attendamus quomodo spiritale bellum gestum sit, quomodo victoria præacta.

Sicut in die Madian. Legimus in libro Judicum quod post mortem Debboræ peccaverunt filii Israel Domino qui tradidit eos in manum Madian septem annis, et oppressi sunt ab eis valde. Pugnavit autem Gedeon contra eos, jubente Domino, et superavit eos, et populum Israel liberavit, etc. (Judic. vi). Quia nota est historia, et scientibus legem loquor, longumque et superfluum videtur totam historiam

replicare; historiæ narratione prætermittitur, iis quæ ad spiritalem intellectum pertinent intendamus, et qualiter Christus puginator noster, Salvator noster, jugum oneris nostri, virgam humeri nostri, sceptrum exactoris nostri, sicut in die Madian superavit videamus. Madian interpretatur *iniquitas*. Significat ergo congrue populus Madian universitatem dæmonum, qui nunquam æquitatem, sed semper iniquitatem operantur. Quatuor principes Madian, Oreb, Zeb, Zebee, Salmana, universos dæmonum principes apte figurant. Qui propterea quaternario designari possunt, quia per quatuor partes mundi nobis incurrunt, et bellum nobis inferunt; vel certe quia ad quatuor vitia, quæ per quatuor partes mundi designantur, nos detrahunt. Oriens enim, ubi lux oritur, astutiam exprimit, quia *filius hujus sæculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua* (Luc. xvi). Occidens, quia in ipso sol occidit, et pars terræ superior lucem amittit, figurat ignorantiam. Sic meridies, quia calescit, luxuriam; et septentrio, quia frigescit, significat malitiam. Principes ergo dæmonum generaliter quatuor sunt, dum per hæc quatuor vitia nos dissipantes, quasi in quatuor principales ventos distrahant ac disperdunt.

Istos etiam arbitror esse quatuor angelos, qui in Apocalypsi nocere terræ, et mari, et arboribus prohibiti leguntur, ubi sic dicitur: *Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi, et clamavit voce magna quatuor angelis, quibus datum est nocere terræ et mari, dicens: Nolite nocere terræ, et mari, neque arboribus, quoadusque signemus serros Dei nostri in frontibus eorum* (Apoc. vii). Terra sunt qui in sancta vitæ conversatione stabiliter et firmiter habitant. Mare sunt qui in actionibus exterioribus necessitate vitæ præsentis moti fluctuant. Arbores sunt qui in alto divinæ contemplationis succrescentes fructificant. Quibus omnibus malignorum spirituum principes nocere prohibentur, dum a læsione ipsorum occulta divina dispositione cocercentur. Quibus etiam mirabilem et miserabilem læsionem inferunt, quoties, exigentibus peccatis, eadem dispositione relaxati suis tentationibus, cum illis prævalere possunt. Unde et apte in libro Judicium dicitur quia oppressi sunt filii Israel a Madianitis valde: *Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, et instar locustarum, universa complebant innumera multitudo hominum et camelorum, quidquid tetigerant devastantes* (Jud. vi). Qui, sicut locustæ, terram eorum operiunt, quia leves et circumvolantes sunt, et carnales eorum sensus et affectus suis pravitatibus opprimunt. Qui, sicut eadem historia refert, in valle jacent, per desperationis scilicet profunditatem, ad aquilonem per malitiæ frigiditatem, juxta montem per elationis societatem. Semper est enim dæmonibus conjuncta elatio. Quorum cameli, quibus invehantur, sunt homines reprobis, ad terrena curvati, gibbo peccatorum enormes et onusti. Qui videlicet camelli sicut arena maris innumerabiles sunt, quia

A stultorum in bono opere sterillum infinitus est numerus (Eccle. i)

Et Madianitæ cum camelis omnia sata fliorum Israel, dum adhuc in herba sunt, vastant, dum dæmones per reprobos homines persecutionibus concitatis in his qui videbantur recte vivere, teneritudinem virtutum et bonorum operum dissipant. Qui denique nihil ad vitam pertinens eis relinquunt, dum in eis principales virtutes occidunt, non boves, non oves, non asinos, quia continentiam, innocentiam, patientiam eis auferunt. Madianitis itaque spiritualibus spirituales Israelitæ septem annis serviunt, id est toto tempore quo Deum deserunt, vitiis se subdunt, peccatis involvunt, virtutibus carent, opera bona non habent. Et quamvis secundum quod in historia illa scriptum est, faciant sibi antra, et speluncas in montibus, et munitissima ad pugnandum loca, nequaquam tamen possunt hostibus resistere, et manus hostiles evadere, quia ex quo Deum dereliquimus, et ab ipso dereliquimur, sumus hostes nostri, secundum Jeremiam, velocius aquilis cæli; super montes persequuntur nos, in deserto insidiantur nobis (Thren. iv). Veniat necesse est purgator tritici strenuus, virorum fortissimus, ille, inquam Gedeon, qui in mundo destruat aram idololatriæ, succidat lucum ignorantiam, qui taurum, id est vitulum saginatum, scilicet semetipsum Deo Patri offerat, nec in vellere, nec in rore signum quærat, sed quod per utrumque significatum est, potenter exhibeat, hostes superet, et populum suum liberet, et salvet eum. Quomodo? In sono tubarum, in fractione lagenarum, in accensione lampadum. Christus quippe tubam sonare fecit, dum Evangelium prædicavit. Lagenam fregit, dum passionem sustinuit, lampadem accendit, dum miracula fecit, tuba quoque sonuit, dum Patrem laudavit, dicens: *Confitebor tibi, Domine cæli et terræ, quoniam abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis* (Matth. xi). Nam sicut est tuba prædicationis, sic est et tuba laudationis, quemadmodum scriptum est: *Buccinate in neomenia tuba* (Psal. lxxx). Et item: *Laudate Dominum in sono tubæ* (Psal. cl). Lagunculam suam confregit, sicut hoc Propheta pronuntiaverat dicens: *Ecco Dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, et excelsi statura succidentur*. (Isa. x). Laguncula est caro humana. Dominus autem lagunculam confregit in terrore, quia in morte Christi territi sunt homines, territi sunt et dæmones. *Territi sunt homines, quia qui ad spectaculum illud convenerant, videntes terræ motum et cætera quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur* (Luc. xxiii). Dæmones quoque sunt territi, quia viderunt eum statim diabolum religare, barathri repagula confringere, mortis profunda penetrare, suos electos velut captivam captivitatem potenter educere. Et excelsi statura sunt succisi, quia superbi homines antiqua dominatione sunt privati. Sed et lampadem Christus accendit, dum in mundo bonum opus multipliciter exhibuit. Unde et

Judæis ait : *Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo (Joan. x)*. Gedeon ad pugnam suam ad triginta millia hominum vocavit, sed in trecentis superavit (*Judic. vii*), et in exercitu Christi *multi sunt vocati, pauci electi (Matth. xx)*. Significant autem illi trecenti viri omnes electos qui vere armati sunt fide sanctæ et individue Trinitatis, sive munimine trium principalium virtutum, fidei, spei, et charitatis. Qui nequam flexo poplite, vel ore fluminis aquis immerso bibunt, quia in rebus transcuntibus non superflua, sed necessaria tantum quæerunt. Reprobi vero flexo poplite, et ore lymphis immerso torrentis aquas bibunt, quia fluxis rerum transientium delectationibus se totos immergunt. Gedeon non solum citra, sed et ultra Jordanem hostes superavit, Christus non tantum in Judæa, verum etiam in Gentibus dæmones expugnavit. Sic Gedeon, sic Christus pugnavit et superavit. Nos igitur, fratres, consideremus quomodo pugnemus, ut superemus. *Quod me videritis facere, dixit Gedeon hominibus suis, hoc facite; et exclamante Domino et Gedeoni (Judic. vii)*. Sic vult Christus ut illi compugnemus, conclamemus et superemus. Exemplum enim dedit nobis : ut sicut ipse fecit, ita et nos faciamus. Ad hoc spectare videtur quod ait : *Qui in me credunt, opera quæ ego facio, ipsi facient, et majora horum facient (Joan. xiv)*. Habemus autem non tantum Christum propugnatores et Salvatores, verum etiam prælatum nostrum, qui vice ejus fungitur, qui nos debet in bello præcedere, et nobis exemplum pugnandi monstrare. Qui utinam sit Gedeon, non Abimelech. Abimelech enim significat prælatum reprobum et iniquum, qui quæ sua sunt quærit, non quæ Jesu Christi. Abimelech fratres suos super unum lapidem trucidavit. Iniquus prælatus suos fratres per duritiam suam destruit. Abimelech urbis suæ homines occidit, et sal in ea dispersit, et reprobus prælatus in Ecclesia sua commissa sibi subjectos verbo et exemplo interimit, nec sapientem nec sapientiam in ipsa inquantum ejus pravitate permittitur, derelinquit. Habeant ergo viri Sichem Abimelech, nos utinam habeamus Gedeonem.

Ierunt, inquit, ligna silvarum ut constituerent super se regem, venerunt ad oleam, vitem, ficum, quæ omnes rennerunt super ea regnare, et inter ea promoveri. Dixeruntque ligna ad rhamnum, impera tu nobis. Quæ respondit : Si vere me regem vobis constituitis, venite, et sub umbra mea requiescite. Si autem non vultis, egredietur ignis de rhamno, et devoret cedros Libani (Jud. ix). Ligna silvarum secundum parabolam Jonathæ sunt viri Sichem, rhamnus Abimelech. Secundum mysticam autem significationem quid rectius per ligna silvarum accipimus, quam nationes vel congregationes quaslibet infructuosas, et homines in peccatis annosos et veteranos, et æternis incendiis aptos? Per oleum autem possumus intelligere fidem aliquem virum excellentem virtute misericordie. Per vitem vero, eo quod Christus, qui est sapientia Dei, ait : *Ego sum vitis (Joan. xv)*.

Et quia scriptum est : *Vinum modice sumptum acuit ingenium*, accipimus quemlibet justum eximium virtute sapientiæ. Per ficum denique accipimus alium præpollentem gratia dulcedinis internæ. Ficus enim dulcem habet fructum. Ligna enim silvestria ad oleam, vitem, ficum, ut ex eis regem accipiant, veniunt, cum quælibet infructuosæ cogitationes aliquem virum misericordem, aut sapientem, vel mitem, aut dulcem in prælatum requirunt. Sed olea, vitis, ficulnea, regnum tale respuunt, quia electi per pravum malitiam, si eorum regimine constituentur, proprio fructu privari et illis nil prodesse pertimescunt. Deinde ligna rhamnum super se regem levant, cum iniqui alium iniquum spinis peccatorum obsitum in rectorem expostulant. Isti quoque igne æterno devorantur, dum perversi subjecti et perversus eorum prælatus alterutro furore et ita conturbantur. Et talibus hominibus de tali igne ac devoratione propheta sic ait : *Spiritus vester ut ignis vorabit vos (Isa. xxxiii)*. Cum enim invicem invident, invicem mordent, invicem consumuntur. Sed jam ad nostram materiam revertamur.

Christus itaque jugum oneris nostri et sceptrum exactoris nostri, sicut in die Madian superavit, quia tuba suæ prædicationis, et passione mortis, et exhibitione bonæ actionis dæmones debellavit, et nos ab eorum dominatione liberavit. Habemus autem et alium Gedeonem, id est Christi propugnatoris et salvatoris in hoc bello vicem gerentem, prælatum scilicet nostrum, illius auxilio hostes nostros quotidie debellantem. Hic offerat necesse est cum Gedeone panes azymos per simplicem videlicet doctrinam, hædum per pœnitentiam, et ipsum coctum per dilectionem, et desuper thus fundat per compunctionem. Offerat et taurum, scilicet semetipsum, ut licet mori pro populo suo non contingat opere, mori tamen pro ipso paratus sit semper voluntate. *Ingrediar, inquit Gedeon, partem castrorum, et quod fecero sectamini (Judic. vii)*. Sic omnis prælatus sibi subjectis bene vivendi formam debet exhibere, ne de illorum esse numero comprobetur qui dicunt et non faciunt, et qui alligant onera gravia et importabilia, et imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere (*Matth. xxiii*). Ingredietur ergo castra hostilia, non solum ea quæ sunt utilia, necessaria, vel in malis cavendis aut in bonis exercendis providendo, disponendo, sed et faciendo. Ingredietur partem castrorum, ministerium suum implendo. Ingredietur castrorum partem; non enim omnia potest solus, quia manus Moysi graves sunt, et indigent aliorum auxilio sustentari. Clangat tuba sua predicando et cantando, frangat lagenam jejuniando et vigilando, accendat faculam virtutes exercendo, bona opera exhibendo. Et nos Domino et Gedeoni conclamemus, ipsum in his omnibus imitando. Sed sunt quidam carnales, etiam religionis habitu palliati, quorum buccinatio tota carnalis est. Nunquam enim de religione, nunquam de emendatione ordinis loquantur, quia secundum apostolicam sententiam non quæ

sunt spiritus, sed quæ carnis sunt sapiunt (*Rom. A VIII*). Parum, inquit, dormimus, parum comelimus, pauperrime vivimus. Isti si non fuerint saturati, sæpius non tantum murmurant, sed et litigant. Qui vitam saturati pacem habeant. Nec tamen ista dicentes de necessariis corporis loqui reprehendimus. Sed quod isti semper de carnalibus, nunquam de spiritualibus loquuntur, mirabile est in oculis nostris. De necessariis quippe corporis humani, prout oportet, loqui laudabile est, quia nemo unquam odio carnem suam habuit, sed nutrit et fovet eam. Verum loqui de his quæ ad spiritum pertinent, est prorsus necessarium, cum spiritus humanus potior pars hominis, vel certe, ut quidam philosophus ait, ipse homo sit. « Mens, inquit, cujuscunque is est quisque. » Alii in refectorio buccam suam ad comedendum et bibendum satis aperiant, in choro ad legendum et canendum sæpe vel semper claudunt. Alii non minori culpa, sed majori dementia constantes Domino, parum in corde, nimis in ore, caput exagitant, voces falsificant, cantum effeminant, et laudem divinam spiritu vanæ gloriæ capti magis strident, sibilant quam cantant.

Nunc ergo, charissimi, de his omnibus nos invicem fraterne corripimus et corrigamus, ut buccina nostra bene sonante hostium castra terreamus. Sane sermo divinus, quem sive prædicatum sive cantatum per tabam figurari dicimus, in hac eadem historia per panem vel gladium intelligitur. *Referens*, inquit, *aliquis somnium proximo suo dixit: Vidi somnium, et videbatur quasi subcinericius panis ex hordeo volvi, et in castra Madian descendere; cumque pervenisset ad tabernaculum percussit illud, et subvertit, et terræ funditis coæquavit. Respondit is cui loquebatur. Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis. Tradidit enim Deus in manus ejus Madian, et omnia castra ejus.* (*Judic. vii.*) Sermo itaque Dei tuba est, panis gladius est. Tuba est, quia auribus insonat. Panis est, quia esurientium justitiam mente sanat. Gladius est, quia cordium secreta penetrat. Unde Apostolus: *Vivus est, inquit, sermo Dei et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et perstringens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus* (*Hebr. iv*). **D** Non solum autem oportet nos tuba clangere, sicut dictum est, prædicando, cantando vel canendo, verum et lagenam frangere, carnem nostram cum vitiis et concupiscentiis crucifigendo. Sed sunt in ordine multi, qui religionem professi, salutrem ejus asperitatem abhorrent, semper in requie opulenta vivere cupientes, et quod Deus nullam ab escis carnis molestiam requirat asserentes. Nos vero, charissimi, frangamus hanc lagunculam in fame et sili, in frigore et nuditate, in labore et ærumna, et cæteris hujusmodi. Accendamus nostras lampades, ut virtutes exerceamus, opera bona exhibeamus. Talibus armis hostes superabimus, victoriam obtinebimus, palmam possidebimus, palmam, inquam, auream. Sic

PATROL. CLXXVII.

et Gedeon, de quo sermo est, palmam auream obtinuit, dum in aures aureas de præda hostium ab exercitu suo postulavit et accepit. Sic et nos, fratres, si legitime certemus, palmam auream, id est supernam gloriam possidebimus. Quam nobis præstare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO LXIV.

De apostolis Petro et Paulo.

Fecit Deus duo magna luminaria: luminare majus ut præset diei, et luminare minus ut præset nocti, et stellas (*Gen. 1*). Forsitan miramini, fratres, quod in solemnitate sanctorum apostolorum Petri et Pauli, sermonem vobis facturi, de iis, quæ in operibus sex dierum continentur ejusdem sermonis fundamentum ponimus. Sed hoc sine ratione minime facimus, dum per creationem mundi regenerationem generis humani; et per ornatum cæli et terræ, decorem et pulchritudinem universalis Ecclesiæ convenienter intelligimus. Cælum significat eam quæ in sancta Ecclesia sunt summa, terra significat ima. Cælum significat prælatos, perfectos, contemplativos; terra, subjectos, imperfectos, activos. Prælati namque, perfecti, contemplativi, sive auctoritate nominis, sive differentia dignitatis, sive merito virtutis, subjectis, imperfectis, activis sunt superiores. Subjecti vero imperfecti, activi, prælati perfectis contemplativis sunt inferiores. Ornatus cælorum virtutes exprimit perfectorum, ornatus terræ virtutes imperfectorum. Illos velut cælos excellenter elevatos ornat divina contemplatio, istos quasi terram adhuc in imo residentem decorat bona actio. Illi per continuas preces protegunt, isti proteguntur. Illis gratia cælestis confertur, et per illos istis defertur. Unde et Dominus per prophetam ait: *Exaudiam cælos, et ipsi exaudient terram* (*Ose., ii*). Et alibi scriptum est: *Aperiet Dominus thesaurum suum optimi, cælum, ut pluviam tribuat terræ tuæ in tempore sæo* (*Deut. xxviii*). Cum igitur per creationem mundi restaurationem generis humani, et per dispositionem et ornatum cæli et terræ ordinem et pulchritudinem universalis Ecclesiæ convenienter intelligamus, quid per duo magna luminaria, solem videlicet et lunam, rectius quam sanctos apostolos; quorum solemnities celebramus, id est Petrum et Paulum accipere debemus, qui vere sunt luminaria per gratiam, magna per excellentiam? Petrus enim cæteris eminet excellentia potestatis, Paulus excellentia prædicationis; Petrus sol, Paulus luna; Petrus sol per collatam sibi divinitus potentiam, Paulus luna per collatam sibi cœlitus sapientiam. Luminare majus fecit Deus, dum Petro dixit: *Caro et sanguis, fidei sacramentum, tibi non revelavit, sed Pater meus, qui est in cælis* (*Matth. xvi*), et illum tunc lucere in cælo præcepit, dum illi claves regni cælorum contradidit. Luminare minus fecit, dum Saulum stravit, et Paulum erexit, et in illo corporale lumen ad tempus exstinxit, sed spirituale in perpetuum accendit.

Sed jam videamus, quomodo luminare majus jus-

sit præesse diei, et luminare minus præesse nocti. A Per diem Judæa congrue significatur, quæ doctrina legis et prophetarum quasi claritate quadam luminis cœlestis illustrabatur. In hoc quippe non mediocriter gentibus prælucebat, quod non tantum naturalem, sed et scriptam legem habebat. Unde et Apostolus cum de Judæis et gentibus disputaret ait : *Quid ergo amplius est Judæo; aut quæ utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem, quia credita sunt illis eloquia Dei (Rom. 11).* Per noctem gentilitas recte figuratur, quæ suæ cæcitalis tenebris antiquitus tegebatur. An non tenebrosa nox fuit gentilitas, cujus etiam sapientes, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. *Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentum (Rom. 1).* Cum enim cognovissent Deum, ipsum naturaliter intelligendo, non sicut Deum glorificaverunt, ipsum per justitiam colendo, aut gratias egerunt, eum pro accepto beneficio laudando, sed evanuerunt in cogitationibus suis, per superbiam. Et obscuratum est insipiens cor eorum, per ignorantiam. Superbia namque, dum mentem infumigat, proprii luminis claritate privatos obscurat. Dicentes enim per superbiam et jactantiam se esse sapientes per acceptam scientiam, stulti facti sunt operante superbia per cæcam et excecantem ignorantiam. In quantum stultitiam corruerint ostenditur, cum de idololatria statim infertur : *Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum, et quadrupedum, et serpentum.* Et post pauca : *Tradidit illos Deus in passiones ignominie; nam femine exarserunt in desideriis suis invicem, et sicut non probaverunt Deum habere in noitiis, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut facerent quæ non conveniunt; repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obediens, insipientes, incompositos, sine affectione, sine fœdere, sine misericordia (Ibid.).* Quos sub unius persona hominis Paulus, cujus hæc sunt verba, acriter redarguens ait : *Secundum duritiam autem tuam, et cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ, et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus (Rom. 1).* Sic abyssus abyssum invocat, dum culpa culpam generat. Culpa namque superbiæ genuit in eis cæcitate ignorantie, et cæcitas ignorantie genuit impietatem idololatriæ, et impietas idololatriæ genuit maculam luxuriæ, et macula luxuriæ cooperantibus supradictis genuit enormitatem omnis injustitiæ, quæ tandem genuit contemptum et duritiam impœnitentiæ. Ecce quomodo gentilitas fuit nox tenebrosa. Luminare vero majus

diei, et luminare minus nocti præluit, dum Petrus Judæis, Paulus gentibus prædicavit. Quod manifeste Paulus in Epistola ad Galatas declarans : *Cum ridissent inquit quod creditum est mihi Evangelium præputii, sicut Petro circumcissionis. Qui enim operatus est Petro in apostolatam circumcissionis, operatus est et mihi inter gentes, etc. (Gal. 1).*

Dies itaque Judæa, non gentilitas, luminare majus Petrus, luminare minus Paulus. Quamvis autem Paulus prædicator fuerit gentium, quamvis electionis vas, quamvis omnibus plus laboraverit, quamvis nihil minus a magnis apostolis fecerit, quamvis ad tertium cœlum et in paradysum Dei raptus, arcana ibi verba, quæ non licet homini loqui, audierit, non me tamen arbitror sublimitati ejus in aliquo derogare, in eo quod ipsum minori luminari, id est lunæ, Petrum vero majori, id est soli comparo, cum Petro soli dictum esse constat : *Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo claves regni cœlorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis (Matth. xvi),* et cum soli Petro, jubente Domino, eum super aquas maris ambulare concessum sit, Petroque soli inter cæteros, et præ cæteris a Domino cura pastoralis principaliter et specialiter injuncta sit, ubi dicit : *Pasce agnos meos (Joan. xxi).* Ambo tamen magni, ambo mirabiles, ambo laudabiles sunt et prædicabiles, ambo passione germani, ambo una die, uno loco, unius sententiam toleravere tyranni. Unde licet eos ad commodum sententiæ nostræ secundum prædicta luminaria superius eos discernamus, uter tamen utri præponatur non est certum, quia possunt existimari meritis non dispares qui sunt in passione æquales. Et licet in Petro fides emineat, in Paulo doctrina præcellat, magisterium tamen Pauli fidei plenitudo est, et credulitas Petri doctrinæ est fundamentum. Isti sunt duæ principales in Ecclesia turres, duo propugnacula, duo duces, duo præcones, duæ columnæ, duæ olivæ, duo candelabra : Turres eminendo, propugnacula muniendo, duces pugnando, præcones prædicando; columnæ sustinendo, olivæ miserando, candelabra lucendo. Sane sciendum est quod potestas solvendi, et ligandi quamvis soli Petro data videatur a Domino, absque ulla tamen dubietate cæteris apostolis data est, ipso teste qui post passionis suæ, resurrectionisque suæ triumphum apprensens eis, et insufflavit, et dixit omnibus : *Accipite Spiritum sanctum : quorum remisistis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt (Joan. xx).* Necnon etiam nunc in episcopis ac presbyteris omni Ecclesiæ idem officium committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis quoscunque humiles, ac vere pœnitentes aspexerit, hos jam a timore perpetuæ mortis miserans absolvat. Sic quoque, licet Paulus specialis doctrinæ donum excellenter acceperit, noscendum tamen est alios apostolos ejus doctrinæ gratia perfecte donatos, ipso Domino docendi ministerium illis injungente, dum ait :

Euntes, accete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis (Math. xxviii).

Fecit itaque Deus duo magna luminaria, ut luminare majus præset diei, et luminare minus præset nocti. Et sint, inquit, in signa et tempora, et dies, et annos, et luceant in firmamento cæli, et illuminent terram (Genes. 1). Quantum ad sensum litteræ spectat, corporalia luminaria cæli esse scimus in signa tempestatis ac serenitatis, in signa navigandi, et ita de cæteris hujusmodi pluribus. Sunt et in tempora, quia eorum cursu, ascensu et descensu quatuor anni tempora determinantur et complentur. Sunt in dies et annos, quia eorum et præcipue solis ortu, cursu et occasu consummantur. Sic et spiritualia luminaria ista in signa nobis sunt, dum malum vitandi, bonumque faciendi nobis exempla tribuunt. In tempora quoque nobis sunt, dum in incerto divitiarum, quæ cum temporibus defluunt neminem sperare debere patenter nos erudiunt. Unde et beatus Paulus ait: *Reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint; et qui flet, tanquam non flentes; et qui gaudent, tanquam non gaudentes; et qui emunt, tanquam non possidentes; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi (I Cor. vii).* Et ad Timotheum: *Divitibus huius sæculi præcipe, non superbe sapere, nec sperare in incerto divitiarum (I Tim. vi).* In tempora nobis sunt, dum, ut in temporibus æterna queramus, nos instruunt. Hinc et idem Paulus ait: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis (II Cor. vi).* Per dies autem bonorum operum inchoationem, per annos vero eorum intelligimus consummationem. Sancta ergo hæc cælestia luminaria dies et annos nobis ministrant, et determinant, dum ad bonorum operum inchoationem, et perfectionem rationabiliter et discrete suis præceptis nos illustrent, quemadmodum et præfatus apostolus admonet dicens: *Obsecro, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum (Rom. xii).* Hæc denique luminaria in firmamento cæli lucent, et terram illuminant, quia et perfectis in cælesti conversatione firmatis mirabiliter coruscant, et inferioribus ac imperfectis eos verbis erudiendo, et exemplis accendendo lumen justitiæ præstant. Sancti quippe perfecti in cælesti conversatione firmantur in via per gratiam, in patria per gloriam. Hic per justitiam, ibi per stolam prinam, donec accipiant et secundam. Unde et prædictus Apostolus ait: *Nostra autem conversatio in cælis est (Philipp. iii).* Imperfecti vero adhuc velut in terra habitant, dum terrenis laboribus sæpius insudant. Quapropter et illi nomine firmamenti, et isti nomine terræ congrue designantur. Hæc de sanctis apostolis Petro et Paulo diximus, et eorum magnam claritatem secundum duo majora cæli luminaria non sicut voluimus, sed sicut valuimus, declaravimus.

A Et stellas. Sicut per duo majora cæli luminaria Petrum et Paulum secundum prædictam rationem accipimus, ita per stellas cæteros apostolos accipere debemus. Licet enim omnes apostoli sint magni, et omnes pariter et communiter gratia cælesti sint donati, nescio tamen quo pacto Petrus et Paulus præ cæteris peculiari quadam in cælo fidei virtute videntur præcellere, dum Petro quasi hono dispensatori claves regni cælestis dedit, et Paulo tanquam idoneo doctorei magisterium ecclesiasticæ institutionis injunxit. Unde ista duo maxima luminaria, velut sol et luna, uno in loco non videntur fixa, dum Petro universalis ecclesiæ cura injungitur, et Paulo omnium gentium doctrina committitur. Cæteri omnes velut stellæ in firmamento, uno singuli fixi videntur in loco, dum eorum unusquisque uno prædicavit in regno. Prædicavit enim Joannes in Asia, Andreas in Achaia, Matthæus in Æthiopia, Jacobus major et Jacobus minor in Judæa, Philippus in Scythia, Thomas in India majora, Bartholomæus in India minore, Simon et Judas in Perside. At non ita Petrus et Paulus, dum Petrus, cæteris in navi relictis, super maris aquas ambulans totius ecclesiasticæ dignitatis se principem fore signum accepit; et Paulus, qui ab Jerusalem, per circuitum, usque ad Illyricum implevit Evangelium Christi. Quamvis itaque simul omnes cælitus nobis luceant, lumenque veritatis in tenebris vitæ præsentis præbeant, et qualiter de Babylone in Jerusalem supernam ascendere valeamus, nos doceant, beati tamen Petrus et Paulus quorum solemnia celebramus, speciali quodam fulgore cælestis justitiæ nos irradiant. Nunc igitur charissimi nobis, tantorum luminarium splendore lustrati, omnes filii lucis, et filii diei sumus, non noctis, neque tenebrarum (*Thess. v*). *Abjiciamus opera tenebrarum, et induamur arma lucis (Rom. xiii).* Sed non hoc tantum, sed et transformemur a claritate in claritatem, tanquam a Domini spiritu, id est non solum relictis malis acquiramus bona, sed etiam inter bona sectemur semper potiora, ut de virtute in virtutem conscendentes, meritis et precibus beatorum apostolorum, Deum deorum in Sion videre mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXV.

In nativitate beatæ Mariæ.

Sicut spina rosam genuit Judæa Mariam. Plebs antiqua, fratres, plebs Israelitica quasi arbor quædam fuit, quæ in Abraham radicem habuit, et in Isaac et Jacob stipitem produxit, et se erexit, ac in duodecim patriarchis et filiis eorum ramos ac ramusculos multiplicavit. Quæ quidem propter pinguedinem fidei, ac justitiæ Abraham, Isaac et Jacob, et quorundam, qui ex ipsis sunt geniti, olea vel vitis in quibusdam Scripturæ locis meruit appellari; sed ob quorundam, imo multorum, ex eis procedentium pravitatem spinæ potissimum potest comparari. Unde ad demonstrandam præcedentem ejus bonitatem

tem et sequentem ejus pravitatem, Dominus per Jeremiam dicit: *Ego plantavi te vineam electam omne semen verum, quomodo conversa es in pravam vinea aliena?* (Jer. 11.) Et post pauca Jeremias ipse: *Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum* (Jer. 11). Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis in ea. Abraham quippe Isaac, et Jacob, et plerosque ex eorum stirpe progenitos Domino placuisse, et cum ipsis sive per ipsos Dominum locutum esse Scriptura teste didicimus, ac per hoc viti sive vineæ vel olivæ aut etiam ficulneæ gentem illam merito comparari agnoscimus. Sed et nunc videamus quomodo et quare spinæ, quæ stimulos acutos producit, et crudeliter pungit, eadem gens propter multorum filiorum suorum impietatem jure debeat comparari, et inveniemus quod multi crudelitatis ejus aculei e sacri eloquii testimoniis possint dicumerari. Primum itaque legimus de crudelitatis gentis illius stimulis Joseph a suis fratribus injuste odio habitum, tunica talari nudatum, in cisterna positum, ac tandem Ismaelitis negociatoribus crudeliter venditum, ad exterarum et ignotarum gentes ducendum. In Ægypto quoque a Pharaone afflicti, dum patientiam in adversis habere debuissent, adversus Moysen et Aaron turbati dixerunt: *Fetere fecistis odorem nostrum coram Pharaone et servis ejus; et prævultistis et gladium ut interficeret nos* (Exod. 10). Postquam autem egressi sunt de Ægypto ante transitum maris Rubri, dum Ægyptios se vidissent sequentes, sævientes contra Moysen dixerunt: *Forsitan non erant sepulchra in Ægypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti, ut educeres nos de Ægypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in Ægypto, dicentes: Recede a nobis ut serviamus Ægyptiis: multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine?* (Exod. 14.) Post transitum vero maris Rubri in deserto Sin furentes adversus Moysen et Aaron dixerunt: *Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carniarum, et comedebamus panem in saturitate. Cur educistis nos in desertum istud, ut interficeretis omnem multitudinem fame?* (Exod. 16.)

Sed cum Psalmographus propter multiplicem pravitatis eorum nequitiam non interrogando, sed admirando et stupendo proclamet dicens: *Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in iram converterunt Excelsum in iniquo?* (Psal. 77.) Quid necesse est sigillatim eorum contentiones describendo laborare et varias eorum rixas dinumerare, quibus Dominum et Moysen irritaverunt in castris, Aaronque sanctum Domini? Sic et in terra promissionis positi immolaverunt dæmoniis et non Deo; diis, quos ignorabant; et Deum qui eos genuerat dereliquerunt, et oblitii sunt Domini creatoris sui. Altaria ejus destruxerunt et prophetas occiderunt. Ad ultimum vero, ut cumulum damnationis suæ consummarent, auctorem vitæ cruci confidentes interemerunt. His et hujusmodi perversitatibus velut crude-

lissimis spinarum stimulis gens illa perfida semper-hispida fuit, et flores ex se procedentes, id est prophetas, et alios justos ex se natos lacerare, et cruciatare non desiit. Ex quibus alii ab eis secti sunt, ut Isaias; alii lapidati, ut Jeremias in Ægypto, Ezechiel in Babilone; alii in occisione gladii mortificati, ut Urias, Josias; alii in fugati circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, ut Elias, egentes, angustiati, afflicti, quorum dignus non erat mundus (Heb. 11). Sed et principes eorum viduam et advenam interfecerunt, et pupillos occiderunt et dixerunt, Non videbit Dominus (Psal. 113). Nam et de hujusmodi crudelissimis punctionibus Scribis et pharisæis Dominus exprobrans ait: *Væ vobis, Scribæ et Pharisæi hypocritæ, qui ædificatis sepulchra prophetarum, et ornatis monumenta justorum, et dicitis: Si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque in testimonio estis vobismetipsis, quod filii estis eorum, qui prophetas occiderunt* (Matth. 23). Et post pauca: *Jerusalem Jerusalem, quæ occidit prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt* (ibid.). Habuit etiam arbor ista folia non semper mansura, sed quandoque casura, carnales scilicet legis observantias, quarum defluentiam Paulus insinuat, dum ad eas dicit parabolam temporis instantis: *Juxta quam munera et hostias offerebant, quæ non ratebant, juxta conscientiam, perfectum facere servientem, solummodo in cibis, et potibus, et variis baptismatibus, et justitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis* (Hebr. 10). Et alibi: *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex* (Hebr. 7). Umbram enim habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum. Intelligimus itaque in Abraham arboris nostræ radicem: in Isaac et Jacob stipitem; in duodecim patriarchis ramos; in filios eorum, multiplices ramusculos; in carnalibus observantiis, folia; in justis antiquis, præcipue prophetis, flores; in pravitatibus ejusdem populi, spinales stimulos. Inter quos videlicet flores beata virgo Maria cæteris gloriosius rutilat, quæ non solum antiquos, verum et universos justos sua pulchritudine superat.

Sed quia diximus quomodo gens Judaica spinæ comparetur, dicamus quomodo beata Maria per rosam, id est ipsum florem significetur. In rosa quatuor discerni posse videntur, scilicet natura, forma, color et odor. Natura est rosa frigida, forma lata, colore alba aut rubra, odore grata. Per naturam ergo significat vitiorum extinctionem, per formam charitatem, per colorem puritatem et passionem, vel certe compassionem. Per odorem bonam opinionem. Quæ cuncta, excepta corporali passione, beatæ Mariæ, cujus hodie nativitatem celebramus, rectissime congruunt. Nam, ut cætera, quæ satis nota sunt, taceam, virtutem compassionis beata Maria habuit, quia ejus animam, sicut scriptum est, *doloris gladius pertransiit* (Luc. 11). Igitur, sicut supra dictum est, Judæa est spina, Maria rosa. Et

sicut spina rosam, sic Judæa Mariam genuit, dum illa crudelis hanc misericordiam edidit. Quid enim crudelius gente Judaica? de qua scriptum est quod *lamie nudaverunt mammam. Filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto? (Thren. iv.)* Et item: *Major effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento, et non cæperunt in ea manus.* Quid autem misericordius beata Maria, quæ a cunctis fidelibus misericordiæ mater appellatur, et a cunctis vera fide eam invocantibus misericordiæ esse mater comprobatur? Sed quia Judæa nequitiam, et beatæ Mariæ bonitatem semper laudandam describere non sufficimus, ad nosmetipsos stylum vertamus et qualiter ab illa declinare, et istam debeamus imitari diligenter videamus. Non ergo imitemur impiam Judæam, ut simus spinæ; spinæ inquam illæ, de quibus ait David: *Prævaricatores quasi spinæ erelentur universi, quæ non tolluntur manibus: et si quis eas tangere voluerit, armabitur ferro et ligno lanceato ignique succensæ comburentur usque ad nihilum (II Reg. xxiii).* Crudeles sunt istæ spinæ, crudeles sunt, ac detestabiles. Quæ non tolluntur manibus, quia non possunt evelli de sua crudelitate virtute humana, sed sola potentia divina. Et si quis eas voluerit tangere, armabitur ferro et ligno lanceato, quia quorundam ferina crudelitas nullo modo reprimitur, nisi durissimo et severissimo rigore justitiæ feriat. Igne denique succensæ usque ad nihilum comburuntur, quia flammis gehennalibus condemnati, quantum ad hoc, quod in mundo fuerint, ad nihilum rediguntur. Non simus, fratres, tales spinæ, vel talibus similes, qui spinarum acerbus est fructus, punctio cruenta, et spinæ raro rei cuiuslibet adaptantur, nisi tantum igni et combustioni. Et quid amarius peccato, et quid gravius æternis incendiis, quibus peccatores concremantur? Imitemur beatam virginem Mariam, maxime secundum hoc quod de rosa superius diximus, ut vitiositatis nostræ flammam secundum ejus naturam frigidam extinguamus, corda nostra secundum formam ejus in dilectione Dei et proximi latius expandamus. Simus rubicundi, et si non pro Christo sanguinem effundendo, saltem infirmis ejus membris compatiendo, et odoriferi, bonam opinionem ubique dispergendo Judaicam vitemus nequitiam, a malo declinando, beatæ Mariæ virginis imitemur sanctimoniam bene faciendo, ut ejus meritis et precibus evadere damnationem, et consequi mereamur beatitudinem. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXVI.

De Deo laudando, in festo cujuslibet sancti.

Multis ex locis sacræ Scripturæ didicimus Deum in sanctis suis esse mirabilem, atque laudabilem, et tanto laudabiliorem, quanto mirabiliorem. Diversos autem modos laudationis divinæ sanctus Psalmographus in ultimo libri sui psalmo nobis proponit ubi dicit:

Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio et cithara, in tympano et choro, in chordis et organo. In cymbalis bene sonantibus, in cymbalis jubilationis (Psal. cl). Et ut hæc omnia non de corporalibus, sed de spiritualibus instrumentis intelligenda esse prædiceret, statim adjunxit: *Omnis spiritus laudet Dominum.* Omnis spiritus, angelicus scilicet et humanus. Videamus ergo quid hæc omnia spiritualiter significant. Tuba terribilem sonum habet, et per hoc prædicationem illam figurat, quæ vel de brevitate vitæ præsentis, sive de diuturnitate futuræ damnationis fortiter nos terret: de brevitate præsentis vitæ, ut ibi: *Jam securis ad radicem est posita arboris (Math. iii);* de diuturnitate futuræ damnationis ut ibi: *Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur (Isa. lxvi).* Et quia de differentia tubarum, id est modo prædicationum superius in quodam sermone sufficienter diximus, nunc eadem repetere non curamus. *Laudate eum in psalterio et cithara.* Psalterium divina contemplatio, cithara bona actio, quia psalterium a summo, cithara sonat ab imo. Quod psalterium videlicet bene deachordum in sacra pagina vocatur, quia in contemplatione divina tota legis series vere et perfecte consummatur. Sane cithara spiritualis ista sex habet chordas, id est sex opera misericordiæ, quæ sunt, dare cibum esurienti, potum sitiens, etc. Ad hanc citharam sonandam, et per eam laudem Deo decantandam ipse Christus nos hortatur, ubi dicit: *Date elemosynam, et omnia munda sunt vobis (Luc. xi).* Et antiquos de contemptu culpans per prophetam dixit: *Refecit lassum et hoc est refrigerium meum, et nolistis audire (Isa. xxviii).* *Laudate eum in tympano et choro.* Tympanum sit ex corio siccato super ligneum circum extenso, quo juvenulæ tympanistræ ludere solent, quæ meliora instrumenta non habent. Significat autem congrue tympanum abstinentiam, per quam caro siccatur, attenuatur et extenditur. Et hoc tympanum Paulus exprimere videtur, ubi dicit: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis (Gal. v).*

Sed quia nil valet abstinentia, quam non comitatur concordia, recte postquam dixit: *Laudate eum in tympano, addidit, et choro.* Est enim chorus composita collectio vocum, et propterea per chorum designatur concordia morum. Qui autem laudare Dominum in tympano abstinentiæ, non etiam in choro concordia conantur, jure jejunia eorum reprobandantur, sicut per prophetam dicitur: *Eccæ adlites et contentiones jejunalis et percussus pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad diem hanc, ut audiatur in excelso clamor vester. Nunquid tale est jejunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam (Isa. lviii).* Et post pauca: *Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi. Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes (ibid.).* Qui ergo Domino placere vult ipsum laudando in tympano abstinentiæ, studeat etiam placere illi eum laudando in choro concordia. *Laudate eum in choro*

et organo. Chordæ designant virtutes. Chordæ, ut sonum reddant, extenduntur; virtutes, ut fructum conferant, exercentur. Chordarum igitur extensio virtutum est exercitatio, sonus chordarum utilitas virtutum. In chordis Deum laudant quicumque recte vivendo sanctis virtutibus eum honorant, et illorum chordæ concorditer sonant, quorum virtutes ad proferendam laudabilem justitiam uniformiter concordant. Illæ quoque virtutes clare sonum reddunt, quæ ab omni humiditate siccatae sunt, quia virtutes illæ suaviter Deo sonant, quæ vitiorum fluxa non humectant. Chordæ denique minime sonant, nisi tangantur, quia virtutes nequaquam clarescunt, nisi prius adversantibus exercentur. Sonus chordarum roboratur, et formatur ex propinqua sibi ligui concavitate; virtutum vero bonitas commendatur ex interna et latente operantis intentione. Organum est quasi turris fistulis diversis fabricata; quod flatu follium sonat. Quid itaque per folles, nisi perfectiores doctores spiritali doctrina repletos, quid etiam per organum rectius, quam audientium discipulorum cœtum intelligimus. Per folles organum impletur, ut per suas fistulas sonum reddat, et per doctores Spiritu sancto plenos discipulorum cuneus doctrina spiritali adimpletur, ut per suos sensus, et membra, vel certe virtutes, et opera laudem Deo dicat. In organo igitur a nobis Deus laudatur, dum in nostris auditoribus, et ex nostra spiritali doctrina per eorum bonam conversationem glorificatur. Et sic implemus quod scriptum est: *In doctrinis glorificate Dominum (Isa. xiv)*. Quod videlicet organum formam habet turris, quia discipulorum turba semper debet esse fortis, et sublimis ad resistendum inimicis. In chordis ergo Dominum laudamus, dum in nobismetipsis virtutes exercemus; in organo dum alios hoc vel illo modo ad laudem Dei promovemus. *Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis jubilationis*. Cymbala invicem se tangunt, et sic sonum reddunt; et significant vicarium honorem quo se invicem justii præveniunt ad alternam exhortationem qua se invicem admonent, ut semper melius operentur, et semper devotius Deum laudent. Et de his cymbalis, et de comperussione, sive consonantia eorum beatus Paulus sic dicit: *Charitatem fraternitatis invicem diligentes: honore invicem prævenientes (Rom. xii)*. Et item: *Certus sum, fratres mei, et ego ipse de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere (Rom. xi)*. Et hæc sunt cymbala bene sonantia, sancta videlicet sanctorum ad meliorem profectionem alterna monita. Cymbala vero jubilationis recte labia nostra sunt, quæ dum se invicem in laudando Deum percutiunt, jubilationis ejus jucunda suaviter promunt. Est autem júbilus ineffabile gaudium, quod nec taceri potest, nec exprimi valet, quod Ecclesia in præcipuis festivitatibus repræsentat circa eandem syllabam varias formando melodias, ut in Natali Domini cantatur tanquam sponsus quasi non valens mentis exprimere hilaritatem. Nunc igitur,

charissimi nobis, laudemus Dominum *in sono tubæ*, ut dictum est, per prædicationem, *in psalterio* per contemplationem, *in cithara* per bonam operationem. Laudemus eum *in tympano* per abstinentiam, *in choro* per concordiam. Laudemus eum *in chordis*, virtutes in nobismetipsis exercendo, *in organo*, alios spiritali doctrina ad divinam laudem præmonendo et provocando. Laudemus eum *in cymbalis bene sonantibus*, invicem nos ad meliora commovendo. *In cymbalis jubilationis*, ejus semper laudem nostris labiis concinendo. Laudemus, inquam, Dominum, quia speciale nobis est canticum singularis lætitiæ, laus divina. Laudemus Dominum, quia si eum laudamus, sicut debemus, erimus populus ejus, de quo dicit: *Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit (Isa. xliii)*. Laudemus Dominum, quia sacrificium laudis honorificat eum; et illic iter, quo ostendit nobis salutare suum (*Psal. xliix*). Laudemus Dominum, quem teste Scriptura cuncta sua laudant opera, non tantum sensata, sed et insensata et insensibilia. Et quoniam non omnia possumus omnes, et unusquisque suum donum habet a Deo, unusquisque nostrum in quo se velut specialem agnoscit habere gratiam, in eo excellenter operando laudem decantet divinam. Laudemus ergo Dominum universi, laudemus eum singuli. Laudemus eum moribus, laudemus eum super terram cum hominibus justis in tempore, laudemus eum vocibus, ut meritum et precibus sanctorum, quorum hodie solemnia celebramus, super cælum eum laudare mereamur cum angelis in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXVII.

De quatuor regum adversus quinque reges pugnantium allegoria.

Factum est ut Amraphel rex Sennaar, et Arioch rex Ponti, et Chodorlahomor rex Elamitarum, et Thadal rex Gentium, intrent bellum contra Busa regem Sodomorum, et contra Bersa regem Gomorrahæ, et contra Semeber regem Seboim, et contra Sennaab regem Adamæ, contraque regem Balæ, ipsa est Segor (Gen. xiv). Quatuor superiores dicti reges sunt universi dæmones, qui idcirco quatuor esse dici possunt, quia a quatuor ventis nobis incurrunt, vel quia quatuor principales virtutes in nobis debellare contendunt. Ex quibus Chodorlahomor, qui inter alios quasi caput et princeps exstitit, et cujus belli causa principaliter fuit, diabolus singulariter exprimit, qui inter alios malignos spiritus impugnandis vel expugnandis credentibus principatum gerit. Chodorlahomor quasi generatio manipuli, vel quasi decorum manipulum interpretatur, quia diabolus naturalem collationem quasi generat, dum eos in malis suis pravis suggestionibus procreat; et velut decorum manipulum manu vehit, dum illos fallaci mundi hujus pulchritudine decoratos ad tormenta perlat. Ipse est rex Elamitarum. Elam interpretatur *scutum* vel *orbis*, et significat universitatem hominum

sæculum amantium, et per circuitum suæ pravitatis **A** ambulantium, sicut scriptum est: *In circuitu impij ambulanti* (*Psal. xi*). Elamitæ quoque interpretantur *oppositi vel despecti*. Et diabolus est rex Elamitarum, id est omnium fidelibus adversantium, et ab ipsis merito despectorum. Cuncti denique reprobatî spiritus reges sunt, quia secundum Apostolum, tenebrarum harum rectores existunt (*Ephes. vi*). Pentapolis regio, suis quinque civitatibus disposita, humanæ carnis sensualitas est, suis quinque proprietatibus discreta. Quinque vero sensus corporis, hujus regionis reges sunt, dum extrinseca negotia, secundum quinquissimam discretionem naturaliter et proprie sibi delegata et designata, regaliter disponunt. Quatuor autem prædicti reges quinque subjunctos reges vincunt, dum maligni spiritus sensus corporis pravis delectationibus corrumpunt. Et Pentapolis duodecim annis in suis quinque regibus Chodorlahomor servit, dum carnaliter viventium hominum universitas servitium, quod Deo secundum apostolicam doctrinam exhibere debuisset, in quinque sensibus corporis corruptis diabolo impendit, a quo anno tertio decimo recedit, dum secundum rectam sanctæ Trinitatis fidem, legis Decalogum decernit. Sed cum carnalium collectio per timorem Dei compuncta suis abrenuntiare pravitatibus disponit, tunc diabolus adversus eam acrius sævit. Unde et in hac historia scriptum est quod quinque regibus pentapoleos a Chodorlahomor recedentibus ipse congregatis regibus complicitibus suis adversus eos bellum movit. Sed nequaquam in loco congruo ad cominodum quinque regum bellum hoc gestum est. Nam scriptum est, quod *dixerunt aciem contra quatuor reges in valle silvestri. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, et rex Gomorrhæ terga venterunt, cecideruntque ibi; et quæ remanserant, fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorrhæ, et universa, quæ ad cibum pertinent, et abierunt: nec non et Lot, et substantiam ejus, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis: Et unus, qui evaserat nuntiavit Abram.*

Sic, sic, charissimi, multoties fieri cernimus quod sunt quidam dum Deo servire deliberant, nec tamen suis pravitatibus perfecte renuntiant, contingit non ut ipsi hostes vincant, sed ut ab hostibus cæsi **D** cadant, et suam substantiam, id est virtutes et bona opera jam inchoata perdant. Quid enim per vallem silvestrem, nisi terrena et infructuosa actio? Quid per puteos bituminis, nisi profunditas amaræ tenacitatis, vel certe vorago viscosæ et perversæ consuetudinis figuratur? Si ergo contra hostes nostros spirituales dimicare disponimus, non in vallem vitiorum, descendamus, sed in montem virtutum ascendamus, ut vincamus, vel saltem effugiamus. *Tulerunt Lot filium fratris Abram.* Abram, qui interpretatur *pater excelsus*, intellectum significat, qui cæteris animæ sensibus videtur eminere et præsidere. Cujus frater Aran, qui interpretatur *excelsus*, affectum designat, qui homini datus est, non ut influmis incumbat, sed ut

suminis semper per ipsum inhæreat. Si ergo Abram secundum mysticam significationem est intellectus rationalis, Aran frater ejus affectus cordis, possumus non inconvenienter per Lot intelligere effectum boni operis. Ex affectu namque cordis nascitur effectus boni operis. Nec mirum quod, Aran mortuo et Abran absente, Lot capitur et abducitur. Dum enim cordis affectus per culpam moritur, et intellectus diligens custodia per negligentiam absentatur, statim effectus boni operis a rectitudine bonæ intentionis alienatur, suisque bonis funditus privatur. Cujus bona sex opera misericordiæ dici possunt. Nuntius autem, qui hæc nuntiat Abram, vermis est conscientie malæ, qui, cæteris omnibus abductis, solus solus remanere. Quibus cognitis pater excelsus adjunctia trecentis decem et octo vernaculis, id est aliis animæ potentiis hostes insequitur, et cædit, prædamque virtutum et bonorum operum in trecentis decem et octo vernaculis superando reducit. Trecenta secundum doctorum assertionem thau littera, quæ formam crucis habet, significat. In sacramento igitur crucis, et in denario legis, et octonario, id est spe futurae beatitudinis noster Abram dimicat, hostes superat, cives liberat, prædam reportat. Cui de cæde regum revertenti Melchisedech sacerdos Dei Altissimi et rex Salem, id est Christus, qui nostræ victoriæ semper congaudet et congratulatur, occurrit, et profert panem et vinum, sacramentum corporis et sanguinis sui illi participando, et benedicit ei in donis spiritualibus illum multiplicando: et Abram dat illi decimas omnium quæ acquisivit, perfectionem virtutum et bonorum operum non suæ virtuti superbe attribuendo, sed illi humiliter ascribendo, ac dicendo: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam* (*Psal. cxiii*). Et nunc, dilectissimi, turpe sit nobis cum Lot in Sodomis, id est in carnali delectatione, et circa Jordanem, id est descensum sæcularium negotiorum commorari. Timeamus ejus exemplo deprædari et captivari. Ad tutiora semper loca, hoc est ad secretiora virtutum cacumina conscendamus, ut de his periculis magis securi cœlestia bona facilius promereri valeamus. Quod nobis præstare dignetur Jesus, etc.

SERMO LXVIII.

De octo terris diversarum rerum plenis moraliter.

Misericordia Domini plena est terra (*Psal. xxxii*). Plures diversasque terras hic ad evidentiam propositi sermonis describere decrevimus, ut ex earum descriptione plures nobis sensuum spiritualium intellectus aperiamus. Est itaque terra, quæ plena est furore Domini, et est terra, quæ plena est correptione Domini. Terra, quæ plena est furore Domini, est infernus; terra, quæ plena est correptione Domini, est ignis purgatorius. Infernus enim congrue dici potest plenus furore Domini, quia in eo ad plenum furorem ejus sentiunt, qui se hic vel a peccatis damnabilibus penitus tenere, aut post lapsum emendare contempserunt. Hujus terræ, quæ est omnium

terrarum infima, et in hac parte ultima, Dominus ad Ezechielem mentionem facit, ubi de quorundam principum gentium, et gentium eorum damnatione locutus est dicens: *Fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Ægypti, et detrahe eam ipsam, et filias gentium robustarum ad terram ultimam cum his qui descendunt in lacum (Ezech. xxxii).* Et deinceps: *Ibi Assur et omnis multitudo ejus; in circuitu illius sepulcra ejus; omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio, quorum data sunt sepulcra in novissimis lacu. Et facta est multitudo ejus per gyrum sepulcri ejus. Ibi Elam, et omnis multitudo ejus per gyrum sepulcri illius. Omnes hi interfecti gladio, qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam; qui posuerunt fortitudinem suam in terra viventium et portaverunt ignominiam suam cum his qui descenderunt in lacum (Ibid.),* et cætera similiter dicta de quibusdam aliis regibus et gentibus. Hæc itaque terra vere plena est furore Domini, in qua mors est sine morte, finis sine fine, defectio sine defectione. Ibi vermis semper edens, ibi tortor semper cædens:

Hic locus indignus, quo non exstinguitur ignis.

Nec qui torquetur, nec qui torquet morietur.

Et non negligenter attendendum quod principes damnati in medio suorum secunisque damnatorum esse referuntur, quia justum est ut qui hic in medio fuerunt velut columna et firmamentum in peccato, ibi in medio sint in tormento. Quorum omnium singula sepulcra singularia singulorum sunt tormenta.

Terra vero plena correptione vel correctione Domini, apte dici valet ignis purgatorius. Hæc autem differentia inter correptionem et correctionem esse videtur, quod correptio est, quando quis arguitur, etsi non emendetur; correctio vero, quando etiam emendatur. Ignis itaque purgatorius recte terra plena correptione et correctione Domini dicitur, quia in eo plenariam correptionem Domini sentiunt, et correctionem accipiunt, qui in hoc mundo a peractis peccatis recedentes, plenaria satisfactione se purgare neglexerunt, vel certe morte præventi non potuerunt. Cujus videlicet ignis cruciatio omnes præsentis satisfactionis dolores transcendere credenda est. *Id enim, quod in præsentis est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis (II Cor. iv).* Illic autem pro negligentia, vel longo contemptu gravioris flammæ cruciatus sicut ex plerisque sanctorum revelationibus, et locis Scripturarum comprobatur, debetur et adhibetur. Est etiam terra, quæ plena est voluptate Domini, et est terra, quæ plena est sustentatione Domini. Terra, quæ plena est voluptate Domini, est paradisi; terra vero, quæ plena est sustentatione Domini, est hic mundus. Paradisi est terra, quæ est plena voluptate Domini, non ea voluptate, quæ ipse est, vel quæ in ipso substantialiter et æternaliter est, sed ea quæ ab ipso, vel per ipsum temporalis et mutabilis creata est. Plenus est paradisi voluptate, quia in ipso ab initio facta creduntur, quæ plenarie hu-

manis usibus essent necessaria, utilia, commoda. grata, sive jucunda. Ibi perpetuum aeris temperamentum humanæ naturæ gratissimum, lignumque vitæ ad conservandam vitam humanam incorruptibilem et immortalem sua virtute potentissimum. Ibi, si homo in justitia perstitisset, semper mulceret, et delectaret visum diversorum varietas colorum, auditum cantus avium, olfactum redolentia florum, gustum sapor fructuum, tactum suavitas quarumlibet rerum. Terra quoque plena sustentatione Domini non incongrue dicitur hic mundus. In hoc enim mundo accedentium vel recedentium planetarum operatione, et pluvie temporaneæ et serotinæ cooperante virtute, rebus generantibus et germinantibus, plenarie providet, et administrat Deus, nisi peccatis aliquando præpediatur, cuncta quæ sunt necessaria sustentationi vitæ humanæ. Et si nonnumquam ab iis, qui secundum carnem ambulat in deliciis sive divitiis mundi hujus, voluptas quæritur vel haberi credatur, nunquam tamen ab iis, qui sanum habent intellectum vera voluptas esse credenda est in iis, quæ secundum dominicam sententiam spinis comparantur.

Est quoque terra, quæ plena est ira Domini, et est terra, quam scilicet in principio sermonis posuimus, quæ plena est misericordia Domini. Terra igitur, quæ plena est ira Domini, universitas peccantium; terra autem, quæ plena est misericordia Domini, convenienter accipitur universitas pœnitentium. Terra, quæ plena est ira Domini est universitas peccantium, quia revera plenarie Dominus iratus esse creditur in eos, quos secundum desideria cordis eorum ire permittit in adinventionibus suis. Nunquid enim illis non erat iratus, quos, ut ait Apostolus, et superius in quodam sermone posuimus, *tradidit in reprobum sensum, ut facerent, quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione (Rom. 1),* et cæteris horrendis detestandisque vitis et peccatis, quæ ibidem consequenter describuntur. In ærumnas hujus terræ miserabilis populum antiquum collapsurum significavit, ubi per Moysen comminando dixit: *Mea est ultio, et ego retribuam eis in tempore, ut labatur pes eorum (Deut. xxxii).* Super hujus terræ inhabitatione Isaias lacrymabilem querimoniam protulit ad Dominum dicens: *Ecce tu iratus es, et peccavimus (Isai. lxiiv).* Ab hac denique terra Psalmographus nos coercet, ubi dicit: *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa (Psal. 11).* Terra vero, quæ plena est misericordia Domini, manifeste universitas est vere pœnitentium. cum ipse Dominus per Ezechielem prophetam dicit: *Quod si impius egerit pœnitentium ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, et custodierit universa præcepta mea, et fecerit judicium et justitiam, vita vivat, et non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. In justitia sua, quam operatus es, vivet (Ezech. xviii).* Hæc est terra, in qua solemniter et singulariter quotiæ, imo continue cantatur laus

illa lætabunda Psalmistæ, qui dicit: *Miserator, et misericors Dominus, longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis (Psal. cii), et cætera, quæ sequuntur.*

Est denique terra, quæ plena est gratia Domini, et est terra, quæ plena est gloria Domini. Terra, quæ plena est gratia Domini, sancta est Ecclesia. Unde Paulus, Corinthiorum Ecclesiæ scribens, ait: *In omnibus divites facti estis in Christo, in omni verbo, et in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita ut nihil vobis desit in alla gratia (I Cor. i).* Et item in eadem Epistola de multiplicitate multiformis gratiæ Dei, quæ est in Ecclesia, dicit: *Alii per spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alteri fides, alii gratia sanitatum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spiritum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult (I Cor. xii).* Sanctæ igitur Ecclesiæ gratia cœlestis infunditur, quæ dum singulis membris sufficienter dividitur, in toto corpore plenaria et perfecta demonstratur. Sane terra, quæ plena est gloria Domini, cœlestis patria est. Licet enim pleni sunt cœli et terra gloria ejus, illa tamen patria singulariter plena gloria ejus non incongrue dicitur, in qua ejus gloria non per speculum, et in ænigmate, vel ex parte, sed manifeste atque plenarie videtur. Cujus terræ gloriam, nec manu scribere, nec lingua promere, nec sensu sufficienter cogitare, quia ipse Deus, qui ipsa gloria est, incomprehensibilis cogitatu est. Non enim potest cogitari Deus quid est, etiam si credi potest quia est, non qualis est comprehendi. Unde Apostolus: *Quod oculus, inquit, non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. ii).* Et Psalmista: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! (Psal. xxx.)*

Ergo quemadmodum supra monstratum est, furore Domini plenus est infernus, correptione ignis purgatorius, voluptate paradisi, sustentatione mundus, ira universitas peccantium, misericordia universas penitentium, gratia sancta Ecclesia, gloria patria superna. Et quidem superna patria finis est omnium in summo, infernus finis omnium in infimo. Ad finem, qui est in summo, via est justitia. Ad finem, qui est in infimo, via est culpa. Ad finem, qui est in summo, tendunt et perveniunt electi. Ad finem, qui est in infimo, tendunt et perveniunt reprobi. Et sapientia divina, quæ est creatrix et gubernatrix omnium, attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter (Sap. viii). Attingit a fine, qui est in summo, usque ad finem, qui est in infimo. A fine beatitudinis ad finem damnationis. hic bonis præmia vitæ reddens, illic malis stipendia mortis rependens. *Attingit a fine usque ad finem fortiter, quia infra metas utriusque retributionis*

non deficit, et disponit omnia suaviter, quia modum æquitalis in aliquo non excedit. Hæc, fratres, sub brevitate perstrinximus, vobisque majora scrutanda reservavimus. Et nunc, charissimi, ad nosmetipsos quam primum redramus, singuli propriam conscientiam intente discutiamus, et ubi simus, quo teudamus diligenter attendamus. Donet autem nobis Dominus, ut in terra, quæ plena est misericordia Domini, dum vivimus, commaneamus, ut per terram, quæ plena est gratia Domini, tendentes ad terram quæ plena est gloria Domini, perveniamus. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXIX.

B *In Ascensione Domini, de laudando Deo per omnem creaturam.*

Laudate Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus, etc. (Psal. cxlviii). Superius, fratres, in psal no, cujus hæc sunt verba, cœlestia quædam, angelos scilicet, solem, lunam, stellas ad laudem Creatoris sanctus Psalmographus invitavit, nunc ad hæc, quæ proposuimus et cætera quæ sequuntur, invitanda ad ipsius laudem descendit. *Laudate, inquit, Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi.* Non solum autem quæ hoc in loco scripta sunt, verum et universa corporalia, quæ subsistunt, dum ad decorem universitatis habent et tenent locum suum, laudant Deum. Sed et in hoc universa visibilia semper et sublimiter Deum laudant, quod mirabiliter a Deo condita et decenter disposita ex contemplatione sui ad admirandum, laudandumque Deum jugiter nos incitant, et invitant. Sed quia non tam quid littera foris sonat, quam quid dulcedinis intelligentia spiritualis intus contineat, disserere debemus, ad discutiendos sensus tropologicos ingrediamur, et quid in his, quæ secundum litteram hic describuntur, moralis ædificationis lateat videamus. *Laudate Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi.* Draconibus, ut beatus Augustinus dicit, non sunt majora animantia super terram. Qui quamvis pernicioso valde animantia sint, habent tamen aliquid, unde in bona significatione poni possunt. Nam quia nihil eorum quæ sunt est universaliter boni participatione privatum, quia teste Scriptura, *vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona (Gen. i),* possunt etiam quælibet infirma et minima, et quæ respectu aliorum videntur deformia, boni aliquid figurare. Dracones itaque eo quod magnitudine corporum animantia cætera superant, illos qui magno justitiæ merito, vel boni nominis opinione et auctoritate cæteros transcendunt, significant. Sic admiramur et imitamur Abraham inter patriarchas, Isaiam inter prophetas, Joannem inter evangelistas, Petrum inter apostolos, Stephanum inter martyres, Nicolaum inter confessores, beatam Mariam inter virgines. Abyssi magnæ profunditatis sunt et humano visu penetrari non possunt. Illos ergo recte designant, qui occulta et mystica cœlestis sapientiæ et

scientiæ profunditate præ cæteris abundant. De qua profunditate Paulus admirans, et exclamans, dicit : *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei : quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus ! Quis enim cognovit sensum Domini ? aut quis consiliarius ejus fuit ?* (Rom. xi.) Et Psalmista : *Judicia tua abyssus multa* (Psal. xxxv). Et Salomon : *Sunt justî atque sapientes, et opera eorum in manu Dei sunt : et tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit* (Eccl. ix). Illos igitur congrue possunt abyssi exprimere, quibus præ cæteris datum est vel in sacramentis occulta cognoscere, vel in divinis judiciis secreta profundius investigare. Ignis etiam illos specialiter insinuat, quorum mens per charitatem accensa ferventius flagrat. Charitas enim ignis est perpetuus, qui nunquam debet deficere in altari Domini (Levi. vi), id est in secreto cordis humani. Hic est ignis de quo ipse Dominus dicit : *Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur* (Luc. xii). Grando cadendo verberat et per hoc illos aperte figurat, quorum sermo severus est et dissolutos ac inquietos asperè castigat. Sunt vero nonnulli, qui innocenter se vivere credunt, dum delinquentes non reprehendunt. Quos beatus Augustinus redarguens dicit : *Magis innocentes non estis, si fratres vestros, quos judicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis*. Et beatus Gregorius in libro Pastoralis : *Qui inquit, proximorum mala conspiciunt, et tamen in silentio linguam premunt, quasi conspectis vulneribus usum medicaminis subtrahunt, et eo mortis auctores sunt, quo virus quod poterant, curare noluerunt*.

Audiant hoc illi, qui propter timorem, aut amorem, aut muneris acceptionem, aliorum letalia peccata delegere fugiunt, quod nisi ea correctionis et salutis causa prodiderint, similes peccantibus fiant, et uno peccante, et cæteris tacentibus et non corripientibus, omnibus periculum imminet. Qui enim malum videt et tacet, non solum in illud Psalmistæ labitur dicentis : *Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas* (Psal. xlix); verum etiam cum Isaia necesse est clamet, et dicat : *Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum* (Isa. vi). Quisquis ergo mala videt et tacet, vir pollutus labiis existit, et peccantis facinus in semetipsum retorquet. Nix albescit, et per hoc illorum, qui per munditiam caudent, typum recte gerit. Aqua vi frigoris constringitur, et in glaciem redigitur. Glacies ergo vere sunt, qui fluxa mentis et carnis sæ rigore disciplinæ constringunt. Spiritus procellarum, id est ventus, qui procellas nunc erigit nunc deprimit, Spiritum sanctum significat, qui humanæ mentis cozzitationes nunc elevat, nunc humiliat, Spiritus itaque non incongrue dici possunt, qui Deo qui spiritus est per amorem adhærescunt. *Qui enim adheret Deo, unus spiritus est* (I Cor. vi). Qui autem per hæc, quæ dicta sunt, malos accipere voluerit, poterit intelligere per dra-

cones malignos, per abyssos subdolos, per ignem cupidos, per grandinem persecutores, per nivem hypocritas, per glaciem obduratos, per spiritum turbantes ac turbidos. Quos omnes ad laudem Dei Psalmista vocat, dum in his verbis, ut ad bonum de malo convertantur, eos subtiliter invitat. Sed melius videtur ut bonos significare /dracones cætera dicantur (sic) propter id quod additur : *Quæ faciunt verbum ejus*. Boni etenim absque dubio verbum Dei faciunt, quia præceptis Dominicis obediunt. Sequitur :

Montes, et omnes colles, ligna fructifera, et omnes cedri, bestię, et universa pecora, serpentes, et volucres pennatæ. Montes expriment profectos et perfectos, colles incipientes et imperfectos. Non solum itaque montes Deum laudant, sed et colles inter eos computantur, qui laudem Dei cantant. Non ergo diffidant colles, id est illi qui bonum inceperunt, etsi nondum perfecterunt. Scriptum quippe est : *Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur* (Psal. cxxxviii). Si omnes, ergo et parvi et magni. Quid est oculi tui viderunt ? Approbaverunt. Quid est in libro scribentur ? Salvabuntur. Ergo imperfecti quoque salvabuntur. Qui enim imperfecti sunt, aliquid sunt, et aliqui sunt, et in numero ponuntur, et scribuntur. Qui autem nihil sunt, nulli sunt, nec scribi nec numerari possunt, qui nihil habent. Ergo *omni habenti dabitur et abundabit* (Matth. xxv). Omni habenti meritum dabitur præmium. Non dixit habenti magnum meritum præmium dabitur, et parvum præmium habenti non dabitur, sed *omni habenti dabitur, et abundabit*. Ergo etiam ille, qui parvum meritum habet, cum præmium acceperit, satis habebit : quamvis non tantum habebit quantum ille qui magnum meritum habebit. Solus ille excluditur a percipiendo præmio qui nihil habet de merito. Omnes ergo qui in Domino moriuntur, beati sunt (Apoc. xiv), quia post meritum virtutis ad præmium beatitudinis perveniunt. In Domino moriuntur, qui in carne quidem morientes in Domino viventes inveniuntur. Quomodo viventes ? In fide, et spe, et charitate existentes. Ligna fructifera sunt, qui cæteris fructum doctrinæ vitalis conferunt. Cedri vero sunt qui contemptis terrenis, ad cælestia speranda se sublimer erigunt. Per bestias autem omnia silvestria et indomita animalia, quæ per solitaria loca vagantur, et humanum aspectum fugiunt, accipimus. Per pecora vero domestica et mansueta intelligimus. Bestiæ igitur illos recte significant qui vitam solitariam agunt; pecora illos qui socialiter cum aliis vivunt, serpentes per terram repunt, et prudentes sunt. Volucres ad alta volant et cælestibus appropinquant. Per serpentes itaque convenienter exprimi possunt cuncti qui ea quæ ad activam vitam pertinent administrant; per volucres cuncti qui ad cælestia contemplanda pennis virtutum se sublevant. Sequitur :

Reges terræ, et omnes populi principes, et omnes ju-

dices terræ. Juvenes, et virgines, senes cum junioribus laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen ejus solius. Per reges intelligimus omnes qui aliis recte præsumunt. Per populos intelligimus omnes qui suis prælatis humiliter obediunt. Principes dici videntur, quasi primi incipientes. Principes ergo illos recte significant, qui exemplo boni operis alios præcedentes ad justitiam eos informant. Unde et de ipso Domino scriptum est: *Quæ cepit Jesus facere et docere (Act. 1).* Et beatus Petrus prælatis ait: *Non ut dominantes in clericis, sed forma facti gregi (I Petr. v).* Judices vero sunt, qui verum a falso, bonum a malo veraciter discernunt. In juvenibus autem viget fortitudo. Juvenes ergo illos apte designant qui in bello fortes sunt et malignum vincunt. Et tales beatus Joannes per Epistolam suam alloquens dicit: *Scribo vobis, juvenes, quia fortes estis et verbum Dei in vobis manet, et vicistis malignum (I Joan. 1).* Per virgines intelligimus omnes qui virginalem corporis integritatem habent, vel certe illos, qui integritatem fidei ac mentis possident, qui adhærent sponso Christo, nec consentiunt corruptori diabolo. Per senes denique accipere possumus omnes gravitate maturos. Per juniores omnes velocitate boni operis expeditos. Omnes igitur isti, qui supra dicti sunt, laudem Dei concipiunt, dum hunc vivunt. Felix autem, qui vel unum aliquod ex his, quæ dicta sunt, habere se veraciter cognoscit, et miser ac miserabilis, qui se bonis omnibus, quæ supra designata sunt vacuum cernit. Et nunc, fratres, ad nosmetipsos respiciamus, et an in numero istorum omnium quos supra descripsimus, per aliquam gratiam simus, attendamus. Videamus, an dracones sumus aliquos saltem magnitudine cujuslibet virtutis vel opinionis transcendendo; an abyssi, occultam sapientiæ et scientiæ divinæ profunditatem, prout nostra fragilitas pati potest, continendo. Sed hæc magna valde sunt, et nostram parvitatem forsitan penitus excedunt, nec omnibus sunt communia, quæ paucis sunt singularia. Si igitur ista, dracones scilicet et abyssi, excellenter esse non possumus, saltem simus ignis spiritu fervendò, grando inquietos corripiendo, nix per munditiam candendo, glacies quæ in nobis male sunt fluida coercendo, spiritus spiritui Deo per amorem adhærendo. Simus montes per perfectionem, vel certe colles per boni inchoationem, ligna fructifera fructum cæteris doctrinæ conferendo, cedri ad cælestia speranda sublimiter nos erigendo. Et si bestię esse non possumus vitam solitariam agendo, simus pecora mansuete cum cæteris vivendo; serpentes activæ vitæ negotia prudenter tractando, volucres ad cælestia contemplanda evolando. Simus etsi non de numero regum cæteris præsiendo, saltem de numero populi nostri prælatis humiliter obediendo. Principes simus, aliis exemplum justitiæ præbendo. Judices simus, quæ recta sunt discernendo. Juvenes simus, malignum vincendo, virgines integritatem, etsi non corporis, saltem fidei et mentis possidendo.

A Simus denique senes gravitate maturitatis, juniores velocitate boni operis. Unusquisque laudet Dominum secundum donum sibi specialiter collatum. Non enim omnia possumus omnes. Et quia hæc singulis anni noctibus canimus, dum ea ore promimus, attendamus si ea corde teneamus. Nostrum est enim specialiter ministerium laudare Dominum. Cujus laus tunc acceptabiliter canitur, dum quod ore profertur, in corde versatur.

B *Quia exaltatum est nomen ejus solius.* Sicut ipse solus est, quia vere est et immutabiliter est, ita vere nomen ejus solius exaltatum est. Et licet creatura suum habeat esse et altum esse, nullam tamen habet ejus existentia comparisonem ad Creatoris essentiam, ejus altitudo ad illius excellentiam. Quia omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, et quasi nihil et inane reputatæ sunt ei (Isai xl); et anni mille ante oculos ejus tanquam dies hesternæ, quæ præterit (Psal. lxxxix). Hinc est quod sancti omnes, quando in visione Dei proficiunt, quanto magis divinitatis interna conspiciunt, tanto magis se nihil esse cognoscunt. Nusquam quippe legitur quod Abraham se cinerem esse professus est, nisi cum Domini habere meruit colloquutionem. Esse enim se forsitan aliquid crederet, si veracem essentiam, quæ supra ipsum est, minime sensisset. At ubi ad immutabilem contemplandum supra se raptus est, impletus tantæ contemplationis potentia, dum videret illum, nihil se esse nisi pulverem vidit. Solus quippe veraciter est, quia solus incommutabiliter permanet. Nam omne quod modo sic, modo aliter est, juxta non esse est. Permanere enim in suo statu non potest, atque aliquo modo ad non esse itur, dum ad aliud per temporum vicem ducitur. Et beatus Dionysius nullam essentiam, lumen, sive vitam, ad incomprehensibilem divinitatis infinalitatem, comparisonem habere posse talibus verbis testatur dicens: « Aliquando, inquit, divinitatis beatitudinem manifestativorum eloquiorum traditiones, ut rationem, et intellectum, et essentiam laudent divinam rationalitatem, et sapientiam ejus declarantes, et vere existentem subsistentiam, et eorum quæ sunt subsistentiæ causam veram, et quasi lumen eam, formam, et vitam vocant. » Et quamvis hæc, scilicet ratio, intellectus lumen et cætera visibilia, per quæ nonnunquam invisibilia Dei intelliguntur, superent, et altiora videantur ad ea, quæ divinitatis sunt significanda, deficiunt tamen ad divinam veritatem similitudines. Est enim super omnem essentiam, et viam, nullo eam lumine characterizante, omnique ratione et intellectu a similitudine ipsius incomparabiliter derelictis.

C Quia ergo Deus solus vere est, quia et immutabiliter est, recte nomen ejus solius exaltatum est, et exaltandum est. In hac sacra præsertim solemnitate, qua unigenitus Dei Filius æterno Patri cœternus in substantia carnis nostræ cælos ascendit, et in dextera majestatis in excelsis resedit. Hodie, inquam, nomen ejus singulariter et solemniter exaltatum

est, et exaltandum est, quia hodie dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis (Psal. cix). Hodie ille, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra, formosus in stola sua, gradiens in multitudine virtutis sue (Isai. lxiii), principibus cœli portas suas, quas humanæ naturæ diu clausurant aperientibus, et portis æternalibus se levantibus, cœlorum regna gloriosus intravit. (Psal. xxiii). Hodie filius hominis ad Antiquum dierum perverit, et in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum: et omnes populi, et tribus, et linguæ servient ei. Potestas ejus potestas æterna, quæ non auferetur: et regnum ejus, quod non corrumpetur (Dan. vii). Hodie præcursor noster usque ad interiora velaminis in ipsum cœlum, in tabernaculum non manufactum, neque per sanguinem hircorum, et vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta æterna redemptione inventa; secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum, ut apparea nunc vulgus Dei pro nobis et interpellet pro nobis (Hebr. vi, vii, ix). Et nunc charissimi nobis, a terrenis verbum incepimus, sed etiam per illud ad interiora cœlorum ascendamus. Utinam autem sicut ascendimus verbo, sic ascendamus animo; sicut ascendimus loquendo, sic ascendamus digne laudando. Laudemus ergo Dominum corde, laudemus eum ore in tempore, ut eum laudare mereamur in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est, etc.

SERMO LXX.

In die Pentecostes

Gratiam et gloriam dabit Dominus (Psal. lxxxiii).

Homo, charissimi nobis, ad hoc factus est ad imaginem et similitudinem Dei, ut illius boni, quod Deus est per naturam, particeps esse posset per gratiam. Ad imaginem Dei factus est secundum rationem, ad similitudinem Dei secundum dilectionem. Ad imaginem secundum cognitionem veritatis, ad similitudinem secundum amorem virtutis. Ad imaginem secundum intellectum, ad similitudinem secundum affectum. Sic opifex Deus fecit creaturam humanam ad imaginem et similitudinem suam, ut per hoc, quod facta esset ad similitudinem Dei, Deum diligeret, et cognoscendo et diligendo Deum possideret, et possidendo beata esset. Sicut enim in uno elemento, scilicet igne, duo sunt inter se diversa, et a se remota, splendor videlicet et calor; nec splendor est calor, nec calor est splendor, quia splendor lucet et videtur, calor ardet et sentitur; nec splendor ardet aut sentitur, nec calor lucet aut videtur. Sed in humana creatura imago Dei et similitudo Dei inter se diversa videntur, et a se quodammodo remota. Nam secundum illud bonum, quo facta est ad imaginem Dei ipsa creatura humana, elucet ad cognitionem; et secundum illud bonum, quo facta est ad similitudinem Dei, calet ad dilectionem. Quod autem imago et similitudo Dei secundum præcedentes distinctiones possint accipi, doctores in verbis Psalmistæ declarant, ubi dicit: Signa-

tum est super nos lumen vultus tui, Domine, dedisti lætitiā in corde meo (Psal. iv). Per lumen enim quod super nos sive in nobis signatum est, distinguunt in nobis divinam imaginem, quam assignant in discretionem rationis; per lætitiā vero divinam similitudinem, quam determinant in jucunditate dilectionis.

Hominem igitur ad imaginem et similitudinem Dei condito, et ipso velut domino mundi in loco deliciarum quasi in parte potiori Dei providentiā constituto, et ad conservanda bona quæ habebat eadem Dei providentiā rationi humanæ adjuncta monito, atque ad illa bona quæ habiturus erat querenda et obtinenda præcepto obedientiæ cum gratia operante instructo, vidit diabolus et invidit quod homo illuc per obedientiam ascenderet, unde ipse per superbiam corruisset. Quia vero illi per violentiam nocere non potuit, ad fraudem se convertit, ut dolo hominem supplantaret, quem virtute superare non posset. Decipiens itaque diabolus hominem, duo illi principalia mala contra duo supradicta principalia bona inflixit, duabus lethalibus plagis vulneravit. In eo namque quod factus erat ad imaginem Dei secundum rationem, vulneravit eum per ignorantiam boni. In eo vero quod factus erat ad similitudinem Dei secundum dilectionem, vulneravit eum per concupiscentiam mali. Et hæc duo principalia mala sunt, ex quibus cætera hominis mala cuncta procedunt. Ex ignorantia procedit delictum, ex concupiscentia procedit peccatum. Delictum est, quando non fit quod fieri debet. Peccatum est, quando fit quod fieri non debet. Homo igitur spoliatus et vulneratus, spoliatus bonis, vulneratus malis, semivivus est relictus, quia etsi in humana natura possit divina similitudo, quæ in dilectione est, penitus corrumpi, divina tamen imago, quæ est in ratione, non potest penitus deleri. Quamvis enim tanta malitia possit affici, ut nihil diligat boni, non tamen tanta potest ignorantia cæcari, ut nihil noscat veri. Quod in ipso principe mali diabolo liquet, qui, quamvis iam tantum corruptus sit, ut nihil boni diligat, non tamen in tantum excæcari potest, ut nihil veri cognoscat. Recte igitur homo semivivus relictus esse dicitur, quia etsi per primordialia mala ex parte corruptus fuerit, non est tamen penitus excæcatus. In eo nimirum etiam post vulnera vixit, quo sibi qualiscunque sensus scintilla remansit. Hostilis ergo gladius penitus hominem non exstinxit, dum in eo naturalis boni dignitatem omnino delere non potuit. Et huic sensui Psalmographus conciniit, ubi dicit: Cor mundum crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis (Psal. l.). per cor enim mundum divinam in se designans similitudinem, et per spiritum rectum divinam imaginem. Dum cor mundum in se creari, spiritum vero rectum petiti renovari, convenienter insinuavit et divinam similitudinem in toto posse corrumpi, et divinam imaginem nequaquam prorsus posse deleri. Ibi namque, ubi nihil boni remansit, bonum, si tamen restaure-

tur, creatur; et ibi, ubi aliquid boni adhuc superest, renovatur. Est autem cordis munditia in perfecta Dei dilectione; rectitudo vero spiritus in sana ratione. Huic quoque sensui concordat illud iterum in psalmo: *Emitte Spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terræ (Psal. ciii)*.

Homo igitur per supradicta duo principalia bona in honore positus fuit, sed quod in honore positus esset non intellexit, et diabolo consentiendo, per duo quæ jam diximus mala duo in se bona corrupti. Sed quia per se nec mala depellere, nec bona valuit reformare, contulit illa divina providentia duo principalia remedia, per quæ et illata sibi mala curaret, et amissa bona recuperaret, consilium scilicet et auxilium. Sed, ut agnosceret homo morbum suum, dimissus est primum totus sibi, ne forte gratiam superfluum judicaret, si prius infirmitatis suæ defectum non agnosceret; positum est ergo tempus naturalis legis, ut natura per se operaretur, non quod per se quidquam posset, sed ut se non posse agnosceret. Illa igitur relicta sibi errare cœpit a veritate per ignorantiam, et convicta est de cæcitate postmodum etiam convincenda de infirmitate. Data est lex scripta, ut ignorantiam illuminaret, sed infirmitatem non corroboraret, ut in ea parte, qua defectum suum homo agnovit, juvaretur, ubi autem per se stare putavit, relinqueretur. Accepta ergo scientia veritatis per legem conari cœpit, ut proficeret, sed pressus concupiscentia, quia gratiam adjuvantem non habuit, ab opere virtutis defecit. Huic sensui bene concordat apostolica sententia, quæ dicit: *Quia ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo (Rom. iii)*. Et item: *Nihil ad perfectum perduxit lex (Hebr. vii)*. Quare? Quid per legem? Cognitio peccati subaudis tantum. Per legem sola peccati cognitio, non etiam consummatio. Lex docendo præcipiebat, sed homo per legem habens consilium non etiam auxilium, in faciendo deficiebat. Lex enim scientiam dabat faciendi, non vires perficiendi. Pauper infirmus in languore perseverat, nisi medicus, qui dat consilium evadendi morbum, etiam medicinæ præstet antidotum. Sic non potest per peccatum languidus a peccato per solam legem justificari, nisi gratia detur, quæ est medicina peccati. Convictus igitur est homo in utroque, quia videlicet per se, nec verum potest cognoscere, nec bonum perficere. In tempore quippe naturalis legis convictus est de cæcitate: in tempore scriptæ legis de infirmitate. David ergo propheta videns nec naturam, nec legem ad liberandum hominem posse sufficere, et intelligens gratiam esse necessariam, et animadvertens in lege erga genus humanum benevolentiam divinam, consolans se, et omnes, qui in gratia Dei non in operibus legis haberent fiduciam, ait: *Gratiam et gloriam dabit Dominus (Psal. lxxxiii)*. Postquam itaque homo cognovit cæcitatem et infirmitatem suam, convenienter data est lex, quæ et illuminaret cæcum, et sanaret infirmum; illuminaret ignorantiam, refrigeraret concupiscen-

tiam; illuminaret ad cognitionem veritatis, inflammaret ad amorem virtutis. Propterea spiritus datus est in igne, ut lumen haberet et flammam. Lumen ad cognitionem, flammam ad dilectionem.

Hujus autem dationis optimæ et perfectæ. *quæ desursum est descendens a Patre luminum (Jac. i)*, sacra solemnitas non est nova, ignota, subita, sed antiqua, celebris, et authentica, quondam celebrata per Moysen, et filios Israel in monte Sina typice celebrata. *Lex etenim per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. i)*. Lex data est in monte excelso, gratia data est sursum in cœnaculo. Lex data est in fulgoribus igneis, gratia data est in igneis linguis. Lex data est duodecim tribubus, gratia data primum duodecim apostolis. Lex scripta est in duabus tabulis, gratia consummatur in duobus præceptis charitatis. Lex scripta est digito Dei in tabulis lapideis, gratia scribitur per Spiritum sanctum in corlibus humanis. Lex data est die quinquagesima postquam celebratum est Pascha in terra Ægypti, gratia data est die quinquagesima post resurrectionem Domini. *Cum enim completerentur dies Pentecostes, erant discipuli pariter in eodem loco, et factus repente de cœlo sonus spiritus vehementis, etc. (Act. ii)*. Cujus spiritus plenitudo est in capite, participatio in membris. Caput Christus, membrum Christianus. Caput unum, membra multa; et constat unum corpus ex capite et membris, et in uno corpore spiritus unus. Si ergo corpus unum est, et spiritus unus qui in corpore ipso non est, a spiritu vivificari non potest, sicut scriptum est: *Qui non habet spiritum Christi, hic non est ejus (Rom. viii)*. Qui enim non habet spiritum Christi, non est membrum Christi. In corpore uno spiritus unus. Nihil in corpore mortuum, nihil extra corpus vivum. Hæc est unctio in capite, quæ descendit in barbam Aaron, et usque in oram vestimenti ejus (Psal. cxxxii). Caput, sicut dictum est, significat Christum, qui est caput omnium fidelium. Barba, quæ capiti inhaeret et est signum virilitatis, apostolos designat, qui Christo, dum in mundo conversatus est, adhæserunt, et adhærendo cum eo comederunt et biberunt, et ejus salutiferam doctrinam audierunt, et miracula viderunt, et post ascensionem ejus accepto plenius Spiritu sancto confortati viriliter egerunt, quia fidem ipsius per regna mundi prædicaverunt, propter nomen ejus in conciliis traditi, in synagogis flagellati, ante reges et præsides ducti: et in his omnibus vicerunt. Unctio itaque Spiritus sancti, quæ est in capite secundum plenitudinem, in barbam, id est apostolos, descendit secundum participationem, quando eis ait: *Accipite Spiritum sanctum*; et, quando post ascensionem suam illis eundem Spiritum misit, et gratiam linguarum distribuit. Descendit in oram vestimenti quia idem Spiritus tribuitur illis sanctis qui futuri sunt etiam in fine mundi. Et nunc, charissimus ad nosmetipsos respiciamus, ut utrum ab omni inquinamento carnis et spiritus emundatissimus videamur

mus, ut Spiritum sanctum in hac ejus sacra solemnitate habere vel accipere digne valeamus. *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, et corripitur a superveniente iniquitate (Sap. 1).* Imitemur denique Patres nostros, sanctos videlicet apostolos, ex quorum actibus ordo noster sumptus est. Valde enim commendabile est et imitatione dignum quod de eis scriptum est: quod *erant pariter in eodem loco.* Simus et nos, fratres, pariter non solum unius loci mansionem, sed et una fide, spe, charitate, devotione, oratione, Spiritus sancti invocatione, et exspectatione, ut pariter esse mereamur ejus acceptione et participatione quatenus per ipsum justificati in tempore, pariter gloriemur in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXXI.

De apostolis et aliis prædicatoribus.

Arca clangentibus tubis septem dierum circulo circum Jericho ducitur, et Jericho subvertitur, et Raab funiculo coccineo in fenestra posito salvatur et Achan pro furto regulæ et pallii lapidatur (*Josue vi, vii*). Jerichus, quæ interpretatur *luna*, significat præsens sæculum, quod quasi *luna* ad perfectionem et defectionem ducitur, dum modo prosperis crescit et elevatur, modo adversis decrescit et humiliatur. Videmus annorum circulos, per quos sæculum volvitur, sole tempore verno terræ poros aperiente, ad similitudinem lunæ primæ lucem primariam exponentis, germina parturire. Deinde sicut per diurnas successiones cernimus lunam ad plenitudinem venire, sic conspiciamus de terra quæque prodeuntia per caloris vivificationem et humoris vegetationem, maturitatem et perfectionem suam in ætate consummare. Postea vero, quasi luna decrescens, minuuntur, dum in autumnio deficiente naturali calore et humore moriuntur. Ad ultimum autem in hieme, quasi ad quoddam interlunium, redeunt dum frigidis asperitatibus attrita ad occultum iterum naturæ sinum recurrunt, et se nostris aspectibus subducunt. Sic et in hominibus, bestiis, avibus piscibusque videmus, quod postquam ad esse prodeunt, prius ad perfectionem venire laborant, deinde per defectum ad non esse festinant. Sic sic, cernimus gloriam præsentis sæculi nunc oriri, nunc crescere, nunc exaltari, nunc minui, nunc ad nihilum reverti. Arca significat Christum. Arca septem diebus circa Jericho portatur, dum Christus usque ad finem sæculi quod septem dierum circulo volvitur in mundo prædicatur. Hujus arcæ vectores sunt sancti apostoli et prædicatores, de quibus scriptum est: *In omnem terram exiit sonus eorum, et in fine orbis terræ verba eorum (Psal. xviii)*. Tubæ arcæ fortem et invincibilem prædicationis designant auctoritatem, quas clangentes manibus tenent, dum

A sancti prædicatores quod clangunt voce, complent opere. Muri Jericho philosophica figurant argumenta, sive culturam idolorum per circuitum mundi roboratam et exaltatam. Quæ per circumductionem arcæ, et clangorem tubarum corruerunt, quia per Christi prædicationem per orbem terrarum sonantes perierunt. Viri Jericho interficiuntur, dum homines sæculo et sæcularibus negotiis dediti in perpetuum condemnantur. Raab meretrix electam ex gentibus Ecclesiam significat, quæ quondam fuit serviens, et subjecta multis amatoribus, id est multis demonibus. Raab ut salvaretur funiculum coccineum in fenestra foris posuit, quem domi habuit: et sancta Ecclesia, ut salvetur, passionem Christi ore confitetur, quam corde credit. Achan regulam auream et pallium furatur, et in valle Achor lapidatur: et falsus quilibet Christianus, vel hæreticus philosophicam sapientiam, quæ per regulam auream figuratur, et sæcularem cultum, qui per pallium designatur in Ecclesiam inducens in inferno condemnatur. Sed et cuncta quæ illius sunt igne consumuntur, dum corpus ejus, et anima, et quidquid in utroque possidet, gehennali conflagratione comburuntur. Aurum et argentum, et quælibet metalla, sive Jericho, sive civitatum aliarum per ignem purgata in opus Domini assumuntur, quia philosophica sapientia, vel eloquentia, sive quælibet eorum doctrina, sacræ Scripturæ examinatione ab omni erroris sorde purificata in divinæ prædicationis ministerio nostro non reprobatur. Maledicatur qui Jericho ædificat, et maledictus est qui malitiam sæcularem in baptismatis destructam verbo pravo vel exemplo reducit et restaurat.

Ædificavit Hiel de Bethel Jericho. In Abiram primitivo suo fundavit eam et Segub novissimo suo posuit portas ejus (III Reg. xvi). Hiel vivens Deo, Bethel domus Dei interpretatur. Hiel igitur de Bethel destructa a Josue atque anathematizata. Jericho mœnia restaurant, cum quis eorum, qui in Ecclesia habitum religionis assumpserant, ad agenda scelera, quæ ei Dominus Jesus in die baptismatis remisit, redit; quasque ipse anathematizaverat diaboli pompas, luxuriose vivendo repetit. Cunque errorum dogmata, vel gentilium fabulas veritatis ecclesiasticæ, qua imbutus erat, præfert, quasi de Bethel egrediens ruinas Jericho resuscitat. Is et fundamenta fidei, a quibus bona ædificia inchoare et claustra bonæ actionis, quibus perfici debuerat, perdit. Aliter. In primogenito suo ponit fundamentum, et in novissimo liberorum portas ejus, quia per hanc culpam amittit, et quod primum acceperat donum naturæ, et quod ad ultimum accepit donum gratiæ, ut jam ad salvationem nihil valeat utrumque. Detestemur, charissimi nobis, Hiel de Bethel, nec ejus actus improbos imitemur, ne si post baptismum, aut conversionis habitum opera diaboli, sive pompis ejus, quibus abrenuntiavimus in nobis, vel in aliis reædificare præsumimus, nos cum prole virtutum, ac bonorum operum nostrorum æterna

maledictioni subjiciamus. Sed etsi Achan spirituales A
 prævaricationem spirituali anathemate contamina-
 tum inter nos animadvertimus, statim eum ad val-
 lem humiliationis perducamus, lapidibus, id est
 duris verbis obruamus, ut, quantum ad nos pertinet,
 mortificetur diabolo, vivat Deo, ne, si ejus culpam
 sustinemus, apud justum judicem de consensu pec-
 cati convicti, participes contaminationis ejus exi-
 stamus. Consentire est tacere, cum possis arguere.
 Semper itaque memores simus quod per Achan
 hominem totus Israel turbatus est. Ad hoc quoque
 spectare videtur quod Paulus Corinthiis scribens
 de illo uno fornicatore dixit: *Nescitis quia modicum
 fermentum totam massam corrumpit? Expurgate
 vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis
 azymi (I Cor. v).* Non autem solum maxima, sed et
 minima quæque peccata debemus inter nos corri-
 gere, ne si succrescant et roborentur, difficile vel
 nullatenus valeant emendari. *Beatus enim, qui tenet
 et alidit parvulos suos ad petram (Psal. cxxxvi).* Et
 illud: *Qui minima contemnit, paulatim defluet (Eccl.
 xix).* Nec in celandis, dissimulandis, tolerandisque
 vitiis alienis misericordes cupiamus existimari: quia
 sicut *melior est iniquitas viri, quam beneficiens mu-
 lier (Eccl. xlii),* sic magis laudabilis videtur filia
 Juda, quæ non sustinet iniquitatem, quam reges
 Israel, qui inepte clementes sunt. Ad hanc quoque
 rationem respicere videtur illud sancti Augustini:
 « Si frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit
 occultari dum timet secari, nonne crudeliter abs te
 siceretur, et misericorditer indicaretur? Quanto C
 ergo potius debes manifestare spirituale vulnus, ne
 deterius putrescat in corde? Satagamus denique
 arcam sapientiæ ad diversos auditores prædicando
 circumducere, et in ipsis vociferatione prædicationis
 nostræ munimenta diaboli circumquaque subver-
 tere. Incitamentum nobis sunt ad hoc negotium
 sancti prophætæ, qui verbum Dei prædicando,
 tyrannos increpando, *circuierunt in melotis, in pelli-
 bus caprinis, egentes, angustiant, afflicti, quibus dignus
 non erat mundus (Hebr. xi).* Exemplum nobis sunt
 ad hoc idem sancti apostoli, quorum hodie solemnia
 celebramus; qui per regna, regiones, urbes, castra,
 domos, vicos circuierunt, et impietatem idololatriæ
 cum pravitæ mundanæ concupiscentiæ sono prædi- D
 cationis eorum undique personante potenter destruxerunt.
 Et nos igitur, charissimi, eorum vestigia
 pro modulo nostro subsequentes militemus in his
 omnibus Deo sub Jesu nostro, principe nostro novo,
 primo duce Moyse jam defuncto. *Moyse, qui dedit
 legem, significat legem. Moyse mortuo, id est lege
 secundum carnales et veteres observantias mortua,
 consummata sive finita statim, Jesus Salvator nos-
 ter, qui populum suum salvat a peccatis eorum
 (Math. i). Jesus, inquam, Filius Dei manifestatus
 est esse princeps super populum Dei, ut expugnatis
 hostibus Dei dividat populo dona (I Cor. xi). Jesus
 namque filius Nave, sicut ait Hieronymus, in typum
 Domini non solum in gestis verum et in nomine*

trans Jordanem hostium regna subvertit, dividit
 terram victori populo, et per singulas urbes, viculos,
 montes, flumina, torrentes, atque confinia Ecclesiæ,
 cœlestisque Hierusalem spiritualia regna describit. »
 Sic Jesus noster, ejecto principe mundi et militibus
 ejus foras, in electis operatur, dum *modo unicuique
 datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, et alii
 quidem datur per spiritum sermo sapientiæ, alii
 sermo scientiæ, alteri fides, alii gratia sanitarum, alii
 operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spiri-
 tuum, alii genera linguarum, alii interpretatio ser-
 monum (I Cor. xii),* et postmodum unicuique se-
 cundum differentiam donorum tribuetur differentia
 cœlestium honorum, [et secundum merita retribuuntur
 præmia. Non igitur, fratres, marceamus in
 pugna, sicut filii Israel, quibus ait Josue: *Usquequo
 marcelis ignavia, et non intratis ad possidendam
 terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit
 vobis? (Josue xviii.)* Pugnemus itaque viriliter in
 tempore, ut sublimiter coronemur in æternitate.
 Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO LXXXI.

In anno novo, vel in festo sancti Joannis Baptistæ.

*Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, et campi
 tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti,
 et exultatione colles accingentur, etc. (Psal. lxi).*
 Quemadmodum Deus admirabilis et laudabilis est
 in creaturis, sic admirabilis et laudabilis est in Scri-
 pturis, quia sicut nos ad cognoscendum et aman-
 dum se instruit et incitat per creaturas, ita nos ad
 utrumque docet et admonet per Scripturas. Unde et
 in his paucis verbis, quæ proposuimus, diversas
 diversorum diverso modo typice nobis describit vir-
 tutes, quibus erudiamur et provocemur alio et alio
 modo, declinare a malo, et facere bonum; ingredi
 sine macula, et operari justitiam: evadere pœnam,
 et acquirere gloriam. *Benedices coronæ anni beni-
 gnitatis tuæ.* Annus benignitatis divinæ est univer-
 sale tempus gratiæ, quod est ab incarnatione Domini
 usque ad finem mundi. Duo namque præcedentia
 tempora, tempus videlicet naturalis legis, quod
 fuit ab Adam usque Moysen, et tempus scriptæ legis,
 quod fuit a Moyse usque ad Christum, velut duo
 anni iracundiæ divinæ fuerunt, quia homines, quam-
 libet justii, sive propheta sive plusquam propheta,
 necdum pretio redemptionis oblato, pacem perfectam
 cum Deo nequaquam habuerunt, quia quotquot
 moriebantur ab ingressu patriæ cœlestis interim
 excluderentur. Postquam autem Christus in carne
 venit, Patremque nobis sua passione placavit, an-
 nus benignitatis divinæ exstitit, quia, sicut Aposto-
 lus ait: *Apparuit benignitas et humanitas Salvatoris
 nostri Dei (Tit. iii).* Cujus anni coronæ Dominus
 benedicit, dum toto cursu ejus tempore dona suæ
 gratiæ nobis incessanter infundit, ut irrigati rore
 gratiæ fructum faciamus, unde manipulos justitiæ
 in horrea cœlestia perferamus. Ex hujus annis be-
 nedictione plenaria, campi nostri replentur ubertate,
 speciosa deserti pinguedine, colles accinguntur ex-

sultatione, arietes induuntur vestimento, valles abundant frumento. Campi propter suam latitudinem atque planitiem conjugatos significant, qui, secundum legem conjugalem se suisque rebus utentes, quasi per litora quædam ac planiora licenter ambulant, non valentes illos imitari qui per arctam et arduam continentię viam gradiuntur, et voluntatibus et rebus propriis abrenuntiantes nudi nudam crucem sequuntur. Per speciosa deserti convenienter intelligimus sanctos viros solitarios, qui a mundi strepitu remoti in salibus nemorum et locis desertis habitant, et eadem loca sua sancta conversatione decorant et adornant. Ex his speciosis deserti Elias exstitit, dum ad torrentem Carith solus pluribus diebus sedit, et dum in deserto Bersabee sub junipero quievit, dumque in monte Sinä in spelunca mansit. Ex speciosis imo speciosissimum deserti beatus Joannes Baptistä fuit, qui pilis camelorum indutus, locustas et mel silvestre in deserto comedit, et aquam bibit. Speciosa quoque deserti fuerunt innumerabiles Ægyptiorum monachorum multitudines, ex quibus aliis in aliis locis deserti habitabant centeni ac milleni. Speciosa deserti sunt multa milia monachorum seu canonicorum in salibus nemorum, aut locis solitariis hodie degentium, ut sunt Carthusienses, Cistercienses, Præmonstratenses, et illi qui dicuntur de Magno Monte, et alii plures eremitæ, vel anachoretæ, plures pariter, aut pauciores, solive, locis desertis commorantes, et ipsum desertum suæ sanctitatis perfectione decorantes. Tales etenim universi desertum speciositate suæ justitiæ adornant in eo conversantes religiose, exemplo, verbo, silentio, abstinence, labore, continentia, labore manuum, asperitate vestium, duritia lectorum, continuatione vigiliarum, spiritualium melodia cantuum, instantia orationum, elemosinæ largitate, hospitalitatis humanitate, cunctarum denique exercitatione virtutum ac bonorum exhibitione operum.

Ista ergo revera speciosa deserti sunt, et in his, quæ dicta sunt, non in carne, sed in spiritu mirabiliter quotidie pinguescunt. Dum enim carnem macerant, spiritum impingunt, dum carnem debilitant, spiritum roborant; dum carni foris parum auferunt, intus spiritui multum conferunt. Id enim quod in præsentem est momentaneum et levitribulationis eorum, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ mundus operatur in eis, non contemplantibus eis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt (II Cor. iv). Colles autem illos apte figurant, qui se de terrenis in hac vita ad contemplanda cœlestia sublevant. Qui autem in mundo nunc cœlestia contemplando colles sunt, in cœlo postmodum in æterna contemplatione montes fiunt. Imperfectum enim est quod nunc de contemplatione percipiunt, perfectum autem erit quod tunc possidebunt. Ad hoc spectare videtur quod ait Apostolus: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam sic-*

ut et cognitus sum (I Cor. xiii); et superius: Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evanescit quod ex parte est (ibid.). Modicum vero nosse quod nunc sanctis de cognitione divina datur ad id quod illis in futuro dandum reservatur, innuit illud, quod Salomon de molentibus in minuto numero dicit eos videre per foramina, et quod Dominus, dum prophetam prophetare præcipere, ait: *Fili, hominis, stilla (Eccle. xii);* quodque in Daniele digiti visi sunt scribere (*Ezech. xx*); quod etiam in mensura spiritualis ædificii post sex cubitos qui significant bonam operationem palmus (*Dan. v*), qui præsentem exprimit contemplationem, adjicitur. Quod enim est imago, quæ videtur in speculo ad corporis veritatem, quod intuitus per foramen ad plenariam visionem, quod stilla ad oceanum, quod digitus ad corpus totum, quod palmus ad cubitum, quod parvitas collis ad magnitudinem montis, hoc videtur esse contemplatio, quæ datur sanctis in tempore, ad illam, quæ danda reservatur in æternitate (*Ezech. xl*).

Colles itaque sunt contemplativi, a terrenis elevati, solè justitiæ præ cæteris illustrati. De quibus apte dicitur, quod *accingentur exultatione (Psal. lxxiv)*, quia illorum est vere exultatio, quorum est contemplatio, illi debent merito gaudere, quibus jam datum est boni cœlestis gaudia vel tenuiter videre. *Mihi autem quale gaudium potest esse, quia in tenebris sedeo, et lumen cœli non video? (Job v.)* Et notandum quod ait *accingentur*. Præcingimur ad ministrandum, succingimur ad ambulandum, accingimur ad pugnandum. Quia enim præcingimur ad ministrandum, recte de Domino dum discipulis suis lavando pedes eorum ministrare voluit, scriptum est quod, *cum accepisset linteam, præcinxit se (Joan. xiii)*. Succingimur autem ad ambulandum, *ne pedes nostri impediuntur per fluxum vestium*. Accingimur ad pugnandum, quemadmodum in Psalmo dictum est: *Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime (Psal. xlii)*. Colles itaque exultatione accinguntur, quia sancti contemplativi quanto perspicacius cœlestia gaudia contemplantur, tanto contra hostem antiquum robustius armantur. Et sic accipientibus illis gratiam pro gratia, impletur in eis quod scriptum est: *Justus justificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc (Apoc. xxi)*. *Induti sunt arietes orium, et valles abundabunt frumento.* Per arietes, qui duces gregis sunt, intelligimus sanctos prælatos, qui gregem Dominicum ad pascua spiritalia quotidie ducunt et illum contra spiritualium luporum incursum vigilanter custodiunt. Qui habent duo cornua, unum per exemplum boni operis, alterum per verbum prædicationis, quibus debent arceere rapaces hostes de sinibus suis. Qui habent etiam suæ lanæ vellus, id est vestimentum, hoc est bonorum honestatem morum. Per valles denique intelligimus humiles subjectos. Quemadmodum autem in sacra Scriptura per hordeum significatur doctrina Veteris Testamenti, ita per frumentum accipitur

doctrina Novi Valles itaque abundant frumento, dum subjecti quivis et humiles replentur scientia quæ continetur in sacro Evangelio. Per campos igitur convenienter intelligimus conjugatos propter rerum temporalium usum licentiosem, per speciosa deserti solitarios propter vitam remotiorem, per colles contemplativos propter gratiam eminentiorem, per arietes prælatos propter auctoritatem præstantiorem, per valles subditos propter subjectionem humiliorem. Intelligimus etiam per ubertatem camporum effectum bonorum operum in conjugatis; per pinguedinem speciosorum deserti, plenitudinem charitatis, cæterarumque virtutum consummationem in solitariis; per exultationem collium, gustum cælestium gaudiorum in contemplativis; per indumentum arietum honestatem morum in prælatis; per frumentum vallium, sacram scientiam in subjectis.

Nunc charissimi, ad nosmetipsos respicientes videamus si aliqui ex his quos superius descripsimus sumus, si aliquid de eorum plenitudine possidemus. Certe campi non sumus, nec esse debemus. Transcendit namque nostra professio, habitusque nostri, ac tonsuræ testatio camporum istorum planitiem, id est conjugatorum conversationem licentiosem; et propterea conscendendum est nobis ad vitæ gradum altiorem. Absit enim ut de collegio conjugatorum sinus, ut solliciti simus quæ mundi sunt, ut divisi simus, ut cogitemus quomodo placeamus uxori. Cogitare namque debemus quæ sunt Dei, ut placeamus Deo, ut simus sancti corpore et mente. Sed quamvis esse campi non debemus, per hujusmodi vitam inferiorem, et licentiam latiore, debemus tamen habere ubertatem eorum per sex operum misericordiæ perfectam exhibitionem. Quibus enim melius convenit exercere misericordiæ opera quam iis qui religionem habitu tonsuraque profitentur? Sed timendum est nobis, fratres, ne hæc opera non secundum intuitum misericordiæ, sed secundum acceptionem personæ faciamus. Venit aliquando abbas aliquis dives vicinus noster, qui nobis in domo sua diversis ferculis appositis honorifice ministrari fecit, statim discurremus, familiam sollicitamus, diversa fercula parari jubemus, illum honorifice serviri debere protestamur. Quod certe verum est. Meruit hoc enim, et adhuc occasione se præbente merebitur. Venit autem quandoque monachus pauper, peregrinus, jejunos, lassus æstu vel gelu, imbribus aut ventis per totum diem afflictus, et scitante ministro quid comedet, tepide respondetur: Et satis habebit, inquit; de ovis habebit. Hæc concordare non videntur verbis Christi, quibus de largiendo convivio loquitur, dicens: *Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reinvitent, et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos et beatos eris, quia non habent retribuere tibi, retribuetur enim tibi in resurrectione justorum* (Luc. xiv).

Ex his verbis perpendere potest, qui vult, quia,

PATROL. CLXXVII.

dum illis qui nobis honorifice in hujusmodi ministraverunt tam operosa cura reservimus, retributio videtur esse humani meriti; dum autem iis, qui nobis nunquam servierunt, solo charitatis intuitu omnem humanitatem exhibemus, præceptum implemus Christi. Non ergo pauperioribus hospitibus negligenter ministremus, quia sæpius qui pauperiores sunt in re, ditiores sunt in fide. Jacet etiam forte frater aliquis dives, id est ex divitibus natus, vel potens in domo aliqua molestia detentus. Statim ab omnibus visitatur, et confortatur, et tota sollicitudine ejus servitium agitur. Jacet quandoque frater alius pauper, id est ex pauperibus natus, nihilque potens in domo, morbo fortiori prægravatus, forte negligitur, contemnitur, molestiam ab iis, qui illi mane ministrant patitur, in tantum ut Psalmistæ verbis conqueri juste possit, dicens: *Super dolorem vulnerum meorum addiderunt* (Psal. lxxviii). Et de hujusmodi cura sive negligentia quidam versificator pulchre dixit:

*Si dives jaceat vel febricula maceratus,
Irrumpens thalamos monachalis adest equitatus;
Si pauper jaceat morbo vel morte gravatus
Quo spes nulla vocat, transit nihil appretiat,
Clausus [clavus] ut in Domini pistrinum præcipitatus.*

Hæc omnia, fratres, dicimus, ut opera misericordiæ non secundum personarum acceptionem, sed secundum charitatis intuitum, necessitatemque singulorum faciamus. Nec ista dicentes ut hominibus honore dignis honorem non exhibeatis suademus, quia scriptum est: *Cui honorem, honorem*; sed ne cæteris de debito charitatis quidquam minuatis exhortamur (Rom. xiii). Campi igitur non sumus, nec esse debemus, sed utinam eorum ubertate non careamus. Quemadmodum autem campi non sumus, quia campi esse non debemus, sic speciosa deserti non sumus, quoniam hæc esse non possumus. Quomodo etenim esse de speciosis deserti possumus, qui pingua comedimus, mulsum bibimus, qui ad comparisonem illorum mollioribus vestimur? Quomodo esse de speciosis deserti possumus, qui longe a deserto sumus remoti, et pene seculo juncti? Habitamus enim, ut timeo, cum Ruben inter terminos, ut audiamus sibilos gregum. Habitamus enim, ut ita dixerim, inter terminum vitæ spiritualis, et terminum vitæ sæcularis. Audimus sibilos gregum, id est ludos, clamores, cantus, tumultusque hominum per diversa crimina gregatim ad damnationem currentium. Speciosa igitur deserti esse non possumus; sed utinam pinguedinis eorum, id est charitatis aliarumque virtutum participes simus! Colles autem esse debemus, quod utinam simus!

Idcirco namque in quiete, silentio, lectione, meditatione, oratione, divinæ laudis decantatione sumus, ut supernæ contemplationi facilius, et perfectius inhæreamus. Sane inter omnia bona spiritalia, quæ in præsentem vitam possunt acquiri vel possideri, contemplatio optima est. Maria namque optimam par-

leta elegit, quæ non auferetur ab ea (Luc. x). Sunt autem tria quædam, in quibus se humana mens nunc exercet, scilicet cogitatio, meditatio, contemplatio. Major autem horum est contemplatio. Cogitatio est cum mens notione rerum transitorie tangitur, cum res ipsa sua imagine animo subito præsentatur, vel per sensum ingrediens, vel a memoria exurgens. Meditatio est assidua ac sagax retractatio cogitationis, aliquid vel involutum explicare nitens, vel scrutans penetrare occultum. Contemplatio est perspicax et liber animi contuitus in res perspicendas usquequaque diffusus. Inter contemplationem et meditationem hoc interest quod meditatio circa unum rimandum occupatur, contemplatio ad multa vel ad diversa comprehendenda diffunditur. Contemplatio igitur est perspicax et liber animi contuitus, in res perspicendas usquequaque diffusus. Perspicax, ut penetret profunda; liber, ne deprimatur et impediatur per terrena desideria; diffusus, ut comprehendat multa vel universa. Videamus itaque si hunc animi contuitum habeamus, ut merito colles per contemplationem esse dicique valeamus, de qua contemplatione plura loqui præsumo, quia quid sit quantum ad experimentum prorsus ignoro. Arietes quoque non sumus, quia Domini gregem non ducimus. Sed licet arietes ducatu gregis non sumus, utinam tamen istorum arietum cornua per exemplum boni operis, et verbum prædicationis, et eorum indumentum per bonorum honestatem morum habeamus! Quamvis denique speciosa deserti, colles et arietes esse perfecte nequeamus, valles saltem esse per humilem subjectionem studeamus, ut cum illis pro nostro modulo clamare, et hymnum dicere valeamus: clamare in tempore, hymnum dicere in æternitate. Quare clamare in tempore, hymnum dicere in æternitate? Quia qui longe est clamat, qui prope est dicit. Longe sumus in tempore, quia quando sumus in corpore, peregrinamur a Domino (*I Cor. v*). Prope erimus in æternitate, quia videbimus eum sicuti est (*I Joan. iii*). Sicut ergo oculo ad oculum tunc videbimus, ita ore ad os loquemur. Clamare igitur est Deum laudare in tempore. Hymnum dicere est Deum laudare in æternitate. Quæ autem, et quanta, qualisque sit istius hymni suavitas, jucunditas atque felicitas, scire non possumus donec ad fontem vitæ veniamus, et inebriemur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis suæ potet nos (*Psal. xxxv*), et videamus lumen in lumine, Patrem in Filio, Filium in Patre, Spiritum sanctum in utroque. Cum enim *Filius tradiderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et erit Deus omnia in omnibus (I Cor. xv)*, tunc hymnum hunc cum angelis et sanctis universis dicentes quæ sit ejus inestimabilis melodia perfecte cognoscemus. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO LXXIII.

In festo sancti Joannis Baptistæ.

Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani mul-

tiplicabitur (Psal. xci). Vita beati Joannis Baptistæ, charissimi, cujus hodie nativitatem celebramus, tota nobis loquitur, tota nobis sermo est, tota nos a malo revocat et ad bonum exhortatur. Nec solum illa quæ in illius sanctissima vita continentur, verum et illa quæ vitam ejus præcedunt vel subsequuntur subtiliter considerata nos a culpa revocant, ad justitiam informant. Ante conceptionem etenim ejus nobis loquitur ejus annuntiatio, post mortem ejus virtutum ipsius opinio, in vita ipsius tota ejus sancta conversatio. Quemadmodum namque varia diversitas lapidum pretiosorum in vestimento, sic in beato Joanne nobis emicat diversarum virtutum multitudo, et ejusdem multitudinis pulchritudo, scilicet contemptus sæculi, amor Dei, abstergentia cibi, asperitas vestimenti, quies solitudinis, verbum prædicationis, virginitas corporis, humilitas cordis, rigor severitatis, confessio veritatis, virtus patientiæ, odor bonæ famæ. Ipse est aurora veri solis, præcursor Redemptoris, miles superni regis, præco judicis, vox clamantis. Ipse est propheta venturi, minister Domini, index agni, Baptistæ Christi, amicus sponsi. Ipse prædicator poenientiæ, amator castimoniæ, persecutor luxuriæ, testificator justitiæ, defensor innocentæ. Ipse sanctorum parentum filius, cælestium secretorum conscius, propinquorum gaudium, vicinorum gratulatio, universorum admiratio. Ipse cum apostolis, imo præ apostolis nuntius Christi, lux mundi, sal terræ, lucerna super candelabrum, civitas super montem posita. Ipse est annuntiatu

ab angelo, sanctificatus in utero, clarificatus in mundo, coronatus martyrio, glorificatus in cælo. Ipse igitur merito per orbem terrarum fidelium vocibus attollitur, verbis prædicatur, laudibus honoratur, solemnitatibus recensetur.

Palme cedroque comparatur. Ipse nimirum vere est palma, vere cedrus. Palma per justitiam, cedrus per gloriam. Palma siquidem, ut beatus Gregorius dicit in *Moralibus*, justorum vita merito comparatur, quia scilicet palma inferius tactu aspera est, et quasi aridis corticibus obvoluta, superius vero et visu, et fructibus pulchra. Inferius corticem suorum involutionibus angustatur, sed superius amplitudine pulchræ viriditatis expanditur. Habet aliud palma, quo cunctis arborum generibus differt. Omnis namque arbor in suo robore juxta terram vasta subsistit, sed crescendo superius angustatur; et quanto paulisper superior, tanto in altum subtilior rediitur. Palma vero minoris amplitudinis ab imis inchoat, et juxta ramos ac fructus ampliore robore exurgit; et quæ tenuis ab imis proficit, vastior robore ad summa succrescit. Quibus itaque alia arbusta nisi terrenis mentibus inveniuntur similia; inferius vasta, superius angusta. Quia nimirum omnes sæculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cælestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt, et pro spe perpetua nec parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris quaslibet injurias tolerant, et pro cælesti mercede

vel tenuissimas verbi ferre contumelias recusant. Terreno judici toto etiam die assistere fortes sunt, in oratione vero coram Domino unius horæ momento lassantur. Sunt quoque nonnulli qui, cum cœlestia appetunt, atque hujus mundi noxia facta derelinquunt, ab inchoatione sua quotidie inconstantiae pusillanimitate deficiunt. Quibus etiam hos nisi arbutis reliquis similes dixerò, quæ nequaquam tales surgunt, quales inferius oriuntur? Hi quippe, in conversationem venientes, non tales quales esse cœperunt perseverant. Et quasi more arborum in inchoatione vasti sunt, sed tenues crescunt, quia paulisper per augmenta temporum patiuntur detrimenta virtutum. Sensim namque in eis desideria superna languescunt, et qui robusta ac fortia proposuerant, debilia atque infirma consummant, dumque ætatis augmento proficiunt, quasi flexiles crescunt. Palma vero, sicut dictum est, vastior in summitate est quam esse cœpit ex radice, quia sæpe electorum conversatio plus finiendo peragit, quam proponit inchoando, quia sæpe tepidius prima inchoat, ferventius extrema consummat, videlicet quia semper inchoare se existimat, idcirco infatigabilis in novitate perdurat. Quasi de cæteris arboribus loquitur Isaias, ubi dicit: *Deficient pueri, et laborabunt et juvenes in infirmitate cadent (Isa. xl).* De palma autem subjungit, ubi addit: *Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assumunt pennas ut aquilæ, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient (ibid.).* Sunt autem quidam, qui cum fortia inceperunt, non solum in iis quæ inceperunt tepescunt, verum etiam ad vitia turpiter labuntur; et cum spiritu cœperint, carne consummantur (*Gal. iii*). Quibus apte convenit poetica illa sententia, ubi dicitur:

*Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, ac varias inducere plumas
Undique collatis membris; ut turpiter atrum,
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi, risum teneatis, amici.*
(HORAT. De art. poet. v. 4.5.)

Humannam etenim, rationale et pulchrum valde opus est spirituale, quod incipiunt; sed bestiale penitus est, turpe et atrum vitium in quo desinunt. Illi igitur soli palmæ videntur comparandi qui licet parva, pauca et acta sunt, quæ incipiunt, magna tamen, multa et ampla perficiunt. Cedrus cæteris arboribus altitudine præstantior esse perhibetur, et ideo per cedrum cœlestis gloria, quæ nihil est sublimius, convenienter exprimitur. Habet et palma suam altitudinem, per quam significatur altitudo justitiæ; sed cedro nullatenus adæquatur, per quam figuratur altitudo gloriæ. Et diligenter attendendum quod ait: *Ut palma florebit, sicut cedrus multiplicabitur.* In præsentia quippe per justitiam florem, id est spem percipiendi futuri fructus habemus, in futuro autem ejusdem floris fructum per gloriam accipiemus. Qui fructus recte multiplex esse dicitur, quia in custodiendis judiciis Domini retributio multa. Beatus

itaque Joannes præ cæteris sanctis palma et cedrus est: palma per justitiam, cedrus per gloriam; palma in mundo, cedrus in cœlo; palma in merito, cedrus in præmio; palma quia justus, cedrus quia beatus. Qui quanto justior, tanto beatior. Justior in via, beatior in patria. Totis igitur viribus, charissimi, ut cum beato Joanne palma simus, elaboremus, ut cum illo postmodum esse cedri valeamus. Nemo nostrum prave vivendo cæteras arbores in imo vastas in summo graciles imitetur, nemo reliquis arbutis assimiletur, nemo circa spiritalia sit debilis, circa carnalia fortis. Omnes pariter fluxa carnis gaudia perstringamus, animorum penetralia dilatemus, ut velut palma florere per justitiam possimus in tempore, et quasi cedrus multiplicari per gloriam in æternitate. Quod nobis præstare dignetur Dominus, etc.

SERMO LXXIV.

In festo ejusdem sancti Joannis Baptistæ.

Joannes est nomen ejus, et in nativitate ejus multi gaudebunt (Luc. i). [Joannes] Interpretatur *Dei gratia*. Hoc nomen sanctissimum, charissimi, viro sanctissimo datum, a Gabriele venerabiliter annuntiatum, ab Elisabeth Spiritu sancto repleta prolatum, a Zacharia litteris insinuatum, absque dubio credendum est divinitus fuisse præordinatum. Non enim sine re tale nomen habuit, qui præ natis mulierum in gratia claruit, quem in utero gratia sanctificavit, qui ad vocem beatæ Mariæ de præsentia Christi per gratiam exsultavit, qui adhuc puer per gratiam confortatus sæculo abrenuntiavit, et desertum ingressus usque in diem ostensionis suæ ad Israel soli Deo vacavit, vestimento de pilis camelorum se induens, zona pellicea se stringens, locustas et mel silvestre comedens et aquam bibens. Merito Joannes dici debuit qui supernæ gratiæ prænuntiator et prædicator exstitit, cujus Christus dator et dator statim fuit. Unde et ipse Joannes ait: *Ego quidem baptizo vos in aqua, id est in poenitentia, qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calcamenta portare, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni (Luc. iii).* *Gratia enim et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. i).* Quia igitur, fratres, tanti viri nativitatem in universo mundo venerabilem celebramus, totis præcordiis gaudeamus, ut et nos sermonis, qui scriptus est, quia *in nativitate ejus multi gaudebunt*, consortes existamus. In nativitate ejus quemadmodum plus oculis cernitur quam in codicibus legitur, gaudent multi, quia gaudent Christiani; et, ut fama testatur, gaudent pagani. In nativitate ejus multi gaudent, quia gaudent pauperes, gaudent servientes, gaudent boni, gaudent mali. Gaudent pauperes, quia videntur imminere maturitatem messium. Gaudent servientes, quia cernunt adesse laboris sui, et percipiendæ mercedis terminum. Gaudent boni gaudio, quod est in Spiritu sancto. Gaudent mali gaudio, quod est in mundo. Est autem gaudium mundi concupiscentiæ carnis, et concupiscentiæ oculorum et superbia vitæ. In concupiscentia carnis est gaudium cœditatis, in

concupiscentia oculorum gaudium curiositatis, in superbia vitæ gaudium vanitatis. Omnis enim qui superbit, inanescit. Ista autem species gaudii, quæ est in mundo tantum solummodo reproborum est, qui lætantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. 11), qui gaudent in vanitatibus et insanis falsis, in superstitione ludorum, in exercitatione vitiorum, perpetracione peccatorum, qui vino pretioso, et unguentis se implent, nec præterit eos flos temporis (Sap. 11), qui coronant se rosis antequam marcescant, et ubique signa lætitiæ relinquere volunt. In his gaudent, de quibus damnati in inferno dolent, dicentes: *Erravimus a via veritatis, et justitiæ lumen non luxit nobis, et sol intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis, et perditionis nostræ, viam autem Domini ignoravimus. Quid profuit nobis superbia, aut quid divitiarum jactantia contulit nobis?* (Sap. v.) Igitur, charissimi, quia mundana lætitia via est ad æternam tristitiam; risus enim dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. xiv), reputemus risum errorem, et gaudio dicamus: *Quid frustra deciperis?* (Eccle. 11.) *Melius est ire in domum luctus quam in domum convivii: in illa enim finis cunctorum hominum admonetur, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est* (Eccle. vii), quia norunt quod tristitia, quæ secundum Deum est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Habet autem et miseram tristitiam suam, quemadmodum et ineptam lætitiã, utramque malam. Nam *sæculi tristitia mortem operatur* (II Cor. vii). Sunt itaque duo, ex quibus unus misere tristatur, alter inepte lætatur.

*Alter amat fletus, alter crispare cachinnum.
Diversisque modis par est vesania cunctis.
Tu vero, fili, medio tuisissimus ibis.
Inter utrumque vola, placeat discretio sola.
Virtus est medium vitiorum utrinque reductum.*

Quemadmodum enim inter vitium viscosæ tenacitatis, et vitium lubricæ prodigalitatis medium est virtus largitas, quæ sit cum discretione, ita inter amaram sæculi tristitiam, et inanem ejus lætitiã medium est spiritalis exsultatio, quæ sit cum timore. Exsultatio nempe sine timore mater nonnuquam est delictorum, et timor sive tristitia sine exsultatione quædam amaritudo vendendi. Nec dicat quis tristitiam, quæ secundum Deum est, ab hujus vel cujuslibet solemnitatis discrepare gaudio, cum ipsam pterumque constet veram esse viam ad gaudium, quod est in Spiritu sancto. Cum autem gaudemus in Domino, jam aliquid nos confidamus percepisse de præmio: cum ipsum gaudium, quod a Domino et in Domino percipitur, sit creature rationalis beatitudo. Gaudeamus ergo, charissimi, in hac sacra nativitate beati Joannis Baptistæ magno gaudio. Sed exsultationes Dei non mundi sint in gutture nostro, ut mereamur per hanc sanctam læ-

titiam ad supernam pervenire gloriam. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO LXXV.

De Balaam, et filii Israel in festo quorundam libet sanctorum homilia, seu sermo.

Legimus in Numeris quod egressis de Ægypto filiis Israel, et per desertum ad terram promissionis tendentibus Balac obsistere disposuerit, et conduxerit Balaam, ut malediceret illis. Vertit autem Deus maledictionem ejus in benedictionem. Cujus historiæ verba secundum spiritalem intelligentiam vobis transcurremus, ut ex eis, pro posse nostro, vestrorum sanctitatem morum ædificemus. Populus ille, qui nunc Jacob, nunc Israel nomine censetur, populum significat vere fidelium, qui vere Jacob sunt, dum adversum vitia fortiter luctantur; Israel, dum in virtutum bonitate suaviter delectantur. Jacob sunt, dum circa terrena negotia causa corporeæ necessitatis fatigantur, Israel, dum cœlestia bona sublimiter speculantur. Unde recte per Balaam prophético spiritu dictum est: *Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum stirpis Israel?* (Num. xxiii.) ut per pulverem Jacob activos terrena tractantes, per stirpem Israel speculativos intelligamus cœlestia contemplantes. Balac, qui interpretatur *lingens*, vel *elidens*, sive *involvens*, diabolum significat, qui quos potest pravæ tentationis blandimento lingit, et consensu vel effectu peccati elidit, ac retinaculo malæ consuetudinis involvit. Balaam, qui interpretatur *populus vanus*, universitatem falsorum Christianorum exprimit, qui spernunt veritatem, sequuntur vanitatem, præsertim illos qui inter eos sive prudentia carnis, sive scientia sæculi, vel philosophiæ vana gloria, cæteris auctoritate quadam præstare videntur. Isti nempe apud diabolum, et omnes dæmones, universosque mundi dilectores velut arioli sunt, dum inanem mundi sapientiam, imo per ipsam dæmoniacam impietatem male vivendo colunt. Qui dum quotidie vitia vitiis aggregant, vel vitia pro vitiis mutant, quasi novorum dæmoniorum culturam innovant. Quippe apte convenit quod scriptum est: *Novi, recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum* (Deut. xxxii). Qui cum Balaam obturatum habent oculum, quia, licet quod Deus sit per scientiam videant, quid sit tamen quantum ad dilectionem ignorant. Et dum Deus de cœlo super eos prospicit, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum (Psal. cxiii), si est inter eos qui intelligat per cognitionem, non est tamen qui requirat per amorem.

Quamvis igitur in eis unus oculus sit apertus, dum recte credunt, alter tamen est obturatus, dum male vivunt. *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt* (Psal. Lii). Declinaverunt a bono, inutiles facti sunt in malo. Qui cum Balaam auditores sermonum Dei sunt, sed factores esse nolunt. Qui omnipotentis visiones vident per cognitionem, sed eas videre detrectant per operationem. Qui cadunt, et sic aperiuntur oculi eorum, cadunt per damna-

tionem, et sic aperiuntur oculi eorum per perfectam præteritæ pravitatis agnitionem. Non enim suam impietatem perfecte cognoscunt, donec pœnam sentiant, quam per ipsam meruerunt. Aliter. Cadunt, dum quidam ex illis aliquando compuncti a sua elatione humiliantur, et sic aperiuntur oculi eorum, dum perfecte divinitus illuminantur. Sic enim *Deus superbis resistit, sic et humilibus dat gratiam (Jac. iv)*. Vel certe quemadmodum ipse Balaam inferius de se dicit, quia cadens apertos habet oculos, superbi sapientes sæculi cadunt apertos habentes oculos, quoniam et quæ vera sunt cognoscunt, et prava tamen agere non desinunt. Misit Balac ad Balaam principes primum nobiles, deinde nobiliores, quia diabolus mittit dæmones ad tentandum strenuos, et si illi non prævalent, mittit deinde fortiores, ut astutos, et linguatos sæculi viros suis suggestionibus flectant, quatenus justorum conversationi maledicant, id est suis oblocutionibus detrahant, ac per hoc bonam eorum famam minuunt, et sic vel simplices quoslibet, ac minus cautos ad bene operandum desides, negligentes et pusillanimes reddant. Ipsa detractio, ipsa maledictio, et commendatio ipsa est benedictio. Non enim in tota hac benedictione Balaam legimus usquam filiis Israel bona orasse, sed de illis tantum benedixisse, vel prædixisse. Et quoniam sapientes mundi apud diabolum mundique dilectores, vel etiam quosdam simplices justos, ad laudandum, vel blasphemandum magnam videntur habere auctoritatem, existimaturque eorum derogationibus istos deprimi, illos eorum laudibus sustolli, apte a Balac per nuntios ipsi Balaam mandatur.

Novi quod benedictus sit, cui benedixeris, et maledictus, in quem maledicta congesseris (Num. xxii). Populus autem Domini superficiem terræ operuisse dicitur, quia multi sunt vocati, licet pauci sunt electi (*Math. xx*), et diabolus etiam quoslibet falsos Christianos aliquando converti, et sibi consistere cum cæteris timet, dum necdum eos per fidei negationem secum esse videt. Justi vero populum Balac quasi hos herbam usque ad radicem delent, quia justii non solum malorum opera, sed et consilia radicibus investigare, et refellere solent. *Spiritualis enim judicat omnia, et ipse a nemine judicatur (I Cor. ii)*. Præteritum divinationis ac maledictionis, quod nuntii Balac habebant in manu, aurum sive argentum, vel etiam utrumque fuisse credi potest. Unde et Balaam eis respondisse videtur: *Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero immutare verbum Dei mei (Num. xxii)*. Quos scilicet nuntios apud se nocte remanere fecit, ut sciscitaretur utrum cum eis ire posset, an non? quia malorum est in tenebris, non in luce consilia quærere, quomodo valeant opera tenebrarum perpetrare. Quos redarguens Isaias ait: *Cum dixerint ad vos: Querite a pythionibus, et a divinis qui student in incantationibus suis. Nunquid non populus a Deo suo requireret visionem? pro vivis ac mortuis? ad legem*

A. magis, et ad testimonium? (Isa. viii) Aurum et argentum, quod maledictionis credimus fuisse pretium, sapientiam et eloquentiam significat mundanam, ejus pecuniæ perniciosam copiam cunctis, qui inter vanos sunt vanissimi, totis præcordiis amant. Unde et diabolicis suggestionibus inclinantur, ut sapientes et eloquentes apud amatores vanitatis præ cæteris habeantur. Qui etiam de montibus orientis ad maledicendum adducuntur, quia ex superbia et calliditate procedit quod ad detrahendum bonis flectuntur. Per montes enim superbia, per orientem, in quo mundana lux oritur, calliditas figuratur. Asina, in qua Balaam sedit, stultorum subjectorum cœtum congrue significat: in quo ipsi magistri erroris sedent, dum in eis auctoritate doctrinæ suæ principatum tenent. Sed utrisque in itinere pravæ intentionis resistit angelus cum evaginatione gladii, id est ordo angelicus cum terrore divini judicii. Quem angelum, sive gladium asina prius animadvertit, et ab itinere pravitatis desistit, deinde Balaam, cum cernit, expavescit, quia facilius, et citius simpliciores, et minus callidi terrore divini judicii procelluntur, et ab inceptæ perversitatis intentione refrenantur, quam qui majoris superbiæ, et impiæ calliditatis tenebris offuscantur. Interim autem Balaam suam asinam calcibus cædit, quia vanitatem diligentium magistratus, dum adhuc minus territus divinum judicium nondum intelligit, sibi subjectum populum verbis asperrimis affligit, et ut secum iniquitatis iter teneat, in quantum valet, cogit.

Vineæ sunt diversæ congregationis Ecclesiæ. Muri, quibus vineæ cinguntur, sunt doctores, quibus justorum congregationes muniuntur. Angustæ viæ præceptum justitiæ, vel diligens censura, et subtilis intelligentia Ecclesiasticæ doctrinæ. In hanc angustiam Balaam ducitur, et ejus pes eliditur, quia perversus intentionis ejus conatus Deo contrarius esse comprobatur. Ibi asina loquitur, quia subjectos cœtus auctoritate sanctorum doctorum adjunctus de asperitate justitiæ dominationis ejus adversus eum rationabiliter conqueritur. Ipse denique cognito quod contra Deum graditur, dum ejus maledicere populo conatur, timore corripitur, et si non a malignitate pravæ voluntatis, a malignitate tamen detractiois refrenatur. Et ejus maledictio in benedictionem vertitur, dum timore divini judicii correptus et malum compellitur tacere, et bona de justis satagit, licet invitus, prædicare. Balaam quoque gladio filiorum Israel perimitur, dum vana sequentium principatus in fine judicio justorum condemnatur. Populus igitur Israel est electorum cœtus, Balac diabolus, Balaam vana diligentium magistratus, asina discipulus ejus, profectio viæ promotio intentionis pravæ, angelus, qui ei obsistit, ordo angelicus, qui eorum iniquis conatibus contradicit, evaginatio gladii interminatio judicii, muri vinearum doctores Ecclesiarum, angustia viæ censura sacræ doctrinæ, læsio pedis redargutio pravi operis, maledictio derogatio.

benedictio laus justorum et commendatio. Hæc, A fratres, superficie tenus transcurrimus, vobisque profundiora scrutanda relinquinus. Sane quia prolixa sunt, quæ de hac historia declaranda sequuntur, visum est nobis ex his quæ dicta sunt sermonem hanc terminare, et quæ restant in posterum describenda reservare. Nunc ergo, charissimi, quia de Ægypto spiritali per fidem egressi sumus, et per desertum ire, et ad terram promissionis tendere debemus, videamus utrum veri Israelitæ simus. Ægyptus est vita sæcularis, desertum vita spiritalis, terra promissionis vita cœlestis. Ægyptus caro, desertum animus, terra promissionis Deus. Veri autem Israelitæ sumus, si Deum non tantum oculo cognitionis, sed etiam oculo dilectionis videmus. Quos videlicet oculos si sanos habemus, viam rectam tenebimus, per quam terram supernæ promissionis ingrediemur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen

SERMO LXXVI.

Ex verbis ejusdem Balaam in festo quorumlibet sanctorum.

In superiori sermone de filiis Israel, de Balac, de Balaam, de benedictione qua benedixit filiis Israel, quædam diximus; nunc ad ejusdem benedictionis verba veniamus, et quid moralis instructionis intus habeant, videamus. Si quis autem quærat quid significationis habeat holocaustum Balac, qui diabolus significat, respondeamus quod non omnia, quæ in littera continentur ad spiritalem intelligentiam ductenda sunt. Sed nec parabola currit per omnia. Balaam autem filiis Israel ter benedixit, ut ipsa benedictio licet per hominem, non tamen ab homine, sed a sancta et individua Trinitate data noscatur. Primæ quidem benedictionis verba sunt hæc: *De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum de montibus orientis. Veni, inquit, et maledic Jacob; prospera et detestare Israel. Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? qua ratione detester quem non detestatur? de summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo eum. Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte justorum et fiant novissima mea horum similia* (Num. xxii). Aram interpretatur *excelsus*, et significat superbiam. Bene ergo de Aram sive de montibus Balaam ad maledicendum populum Dei rex impius adduxit, quia quod mali bonis cooperante diabolo detrahunt, totum de superbia procedit. Moab interpretatur *de patre*, et significat omnes reprobos, ex quibus illi fuerunt quibus specialiter dictum est: *Vos ex patre diabolo estis* (Joan. viii). Balac itaque Moabitarum rex Balaam ad maledicendum Israel vocat, quia diabolus rector tenebrarum harum, id est demonum per superbiam tenebrarum et hominum impiorum, ex ipso per culpam progenitorum, ex ipsis impiis hominibus impissimos per impietatem cultui ejus delictos, ad

blasphemandum justos cupiditate vanæ laudis et gloriæ inanis acriter sollicitat. Qui nisi divinæ potentiae timore refrenentur, tantum apud homines de suæ sapientiæ atque potentiae gloria sustollantur, ut ad perpetrandum detractionis ac blphemie facinus leviter inclinentur. Quam maledictionem justis sæpius, diversisque modis obfuisse multoties expertum est.

Sed cum justos divina protectione muniti considerant, divino timore percussi, eis suæ derogationis maledictionem inferri graviter formidant. Quod tamen libenter facerent, nisi ultionem sibi desuper imminere pertimescerent. Unde et Balaam Dei timore cohibitus maledictionem, quam populo Dei inferre decreverat, si licuisset, conticuit dicens: *Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? qua ratione detester quem Dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo illum.* De summis silicibus sive collibus perfecti vanitatis hujus amatores, et magistri populum Dei considerant, cum formidine divina territi mentem in contemplationem ejus sublimiter levant, quam ab aliis gentibus merito distet, subtiliter pensant. Vident quod in Ecclesia alii datur per Spiritum sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alii fides, alii gratia sanctorum, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum (I Cor. xii). Vident alios bonis operibus insudare, alios virtutibus vernare, alios miraculis coruscare, alios humiliter subesse, alios excellenter præesse, omnes omnibus velle prodesse. Cumque populum justorum cœlestis gratiæ benedictione repletum conspiciunt, suæ blasphemie derogationisque maledictionem inferre superno territi judicio nulla ratione præsumunt, sed e diverso illi benedicunt dum de illo id quod bonum in eo vident, licet inviti, dicunt. Non enim eorum arbitrio, sed ex divino procedit judicio quod honorum justitiam admirando prædicant, quam nec sequuntur, nec amant. Unde et recte Balaam in sequentibus dicit: *Benedictionem prohibere non valeo.* Cujus benedictionis, id est prædicationis verba subduntur cum dicitur: *Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur.*

Magna laus, fratres, quod dicitur populus solus habitabit. Utinam hæc vox laudis sit in cordibus præsertim monachorum et illorum qui vitam solitariam hoc vel illo modo lingua prædicant, habitu demonstrant. Erubescant et pertimescant ex his verbis, qui relictis claustris curias solius causa curiositatis non necessitatis frequenter adeunt: qui ad spectacula, fabulasque vanitatis libenter procedunt, qui salutationes in foro, primas cathedras in synagogis, primos recubitus in cœnis diligunt, et vocari ab hominibus rabbi (Matth. xxiii). Nec ista dicentes authenticas, et honestas, religiosasque virorum personas vituperare dici debemus, qui sanctæ matris Ecclesiæ necessitatibus exterioribus pro loco, pro tempore, pro causa suffragantur. Aliud est enim curiositate suadente, aliud ratione dictante quid

agere. Hujus itaque laudis expertus est *Ephraim vitula docta diligere triturant. Populus autem justorum solus habitat, nec inter gentes reputatur* (*Ose. x.*) quia cæteræ gentes universæ carnis desideria, et mundi gloriam sequuntur; soli vero electi justitiam, ac spiritalia bona sectantur. Nec solum contemplativi, verum et activi soli habitant, dum reproborum operibus non communicant. Cum igitur universis fidelibus conveniat ut non tam mansione corporum quam unanimitate cordium habitent soli, illos maxime decet, ut habitent soli, non tantum bonorum singularitate operum, verum etiam, quantum est possibile, mansione corporum, qui religionis habitu sunt circumdati religionemque professi. Hoc eorum professio, hoc habitus, hoc exigit ordo, ut a cæteris non solum malis, sed et bene agentibus longe separentur, qui sanctitatem habitu præ cæteris profitentur. Nec debent inter gentes alias reputari corporali conversatione qui ab aliis dividuntur singulari religionis professione. *Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum filiorum Israel?* In præcedenti sermone diximus per pulverem Jacob intelligi debere activos, per numerum stirpis Israel contemplativos. Quantum ad litteram etiam pertinet populum Israel non numerari præ multitudine posse verum esse creditur, sicut pluribus ex locis veteris paginæ colligitur, sicut ubi dicitur quod Israel innumerabilis erat sicut stellæ cæli, et arena, quæ in littore maris (*Hebr. xi.*) Quantum vero ad spiritalem intelligentiam spectat multo innumerabilior justorum populus credendus est. Unde et David ait: *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos, id est si dinumerare voluero eos, super arenam multiplicabuntur* (*Psal. cxxxviii.*) De multiplicatione carnalis Israel, dictum est, *sicut arena multiplicabuntur*; de multiplicatione spiritalis Israel, id est amicorum Dei dicitur *super arenam*. Sed et hac innumerabilitate justorum beatus Joannes in Apocalypsi postquam duodecim millia signatos ex omni tribu filiorum Israel vidisset, adjunxit: *Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, et tribubus, et populis, et linguis stantes ante thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum* (*Apoc. vii.*) Quemadmodum namque scriptura teste *dies Israel innumerabiles sunt* (*Eccli. xxx vii.*) ita et Israel innumerabilis est. Non solum autem activi, qui multo plures sunt contemplativi, verum et contemplativi, qui pauciores sunt activis, innumerabiles sunt. Quod demonstratur, ubi cum præmisisset *quis dinumerare possit pulverem Jacob*, addidit, *aut nosse numerum stirpis Israel?* Quasi diceret, nemo. Sequitur.

Moriatur anima mea morte justorum, et fiant novissima mea horum similia. Profani præsentis sæculi sapientes, qui adversus justos, in quantum possunt, malignantur, dum quandoque timore stimulati elevata mente justorum vitam contemplantur, eorum

morte mori desiderant, quorum tamen vitam imitari recusant. Carnis concupiscentiam, mundi gloriam toto corde diligunt, et hæc virtutibus et bonis operibus anteponunt; sed nescio qua fronte cum justis mori, et percipere præmia volunt. Sed qui eorum typum gerit, quia vita justorum vivere noluit, eorum morte mori non meruit. Qui procul dubio in oratione, qua bene mori petiit, auditus fuisset, si post orationem bene vivere studuisset.

Ex his quæ dicta sunt, fratres, colligamus unde in via Dei proficiamus. Studeamus habitare soli, nec inter gentes aliqua dissolutionis inquietudine reputari. Studeamus cum Jereemia soli sedere, et secundum ejus verba nos super nos levare (*Thren. iii.*) Studeamus cum justis juste vivere, ut cum ipsis bene mori, et ad supernam gloriam mereamur eorum meritis et precibus pervenire. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO LXXXVII.

In festo quorunlibet sanctorum de ejusdem Balaam verbis.

Quoniam in sermone præcedenti quæ in prima benedictione, qua Balaam filiis Israel benedixit, continentur, pro posse nostro, digessimus: nunc ad ea, quæ in secunda continentur digerenda succedenter transeamus. Dolens graviter, et conquereus Balac quod Balaam filiis Israel benediceret, quem speraverat eis maledicturum, ait ad Balaam: *Veni mecum in alterum locum, unde partem Israelis videas, et totum videre non possis, inde maledicito ei* (*Num. xxiii.*) Et duxit eum in locum sublimem super verticem montis Phasga. Qui cum divertisset et accepto consilio Dei reversus fuisset, ait: *Sta, Balac, et ausculta. Audi, filii Sefhor. Non est Deus quasi homo ut mentiatur; nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, et non faciet: locutus est et non implebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel; Dominus Deus ejus in eo est, et clamor victoriæ regis in illo. Deus eduxit eum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel. Temporibus suis dicitur Jacob et Israeli quod operatus sit Deus. Ecce populus ut leo consurget, et quasi læna erigetur. Non accubabit donec devoret prædam, et occisorum sanguinem bibat. Dixit Balac ad Balaam: Non maledicas ei, nec benedicas. Et ille ait: Nonne dixi tibi quod quidquid Dominus imperaret mihi, hoc facerem? Multiplex est calliditas diaboli, qua justos aggreditur, et eos quotidie subvertere conatur. Unde Balac Balaam de loco ad locum vocat, ut populo Dei maledicat: quia diabolus, dum uno modo adversus justos non prævalet, alio modo nititur, ut vincat. Vanissimos vani populi sollicitat, ut bonorum laudem detractionis et blasphemix maledictione vel ex parte corrumpat, ut dum in toto sanctorum opinionem destruere non potest, eam saltem in aliqua parte lædat. Hoc etenim et in parte videre, et in parte maledicere. Balaam divertit, et utrumque*

maledicere populo Dei queat, voluntatem Dei requirit, quia vanus populus in hujusmodi tentationibus plerumque se intra se, ut Dei voluntatem super hoc sciscitaretur, colligit, et dum ejus benevolentiam erga electos illius agnoscit, in eos jacula suæ maledictionis jacere non præsumit. Cumque mentem in eorum contemplationem sublimius elevant, statim ad proferenda benedictionis verba separant: unde et Balaam post acceptum Dei consilium ad Balac ait: *Sta, Balac, et ausculta, audi, fili Sephor. Non est Deus quasi homo ut mentiat, nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, et non faciet? locutus est, et non implebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Sta, Balac.* Quasi dicatur: Desine, diabole, me ad blasphemandum justos incitare, quia si hoc facere præsumo, mihi damnationem acquirō, et illorum salutem non impedio. Deus, qui non mutatur corde, non mentitur ore, non mutatur proposito, non mentitur verbo, ipse proposuit et promisit in semine Abrahamæ se benedicturum omnes gentes. Quæ ergo proposuit, non faciet? et quod dixit, non implebit? Absit! *Est enim Deus verax, omnis autem homo mendax (Rom. iii).* Unde quia Deus verax est in promissis, ejus sermo quotidie cernitur adimpleri. Nam electorum justificatio et salvatio ejus est benedictio.

Dicat itaque vanus populus: Quod ergo Deus statuit adimplere, nunquid ego possum meis maledictionibus evacuare? Quin imo ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Reprobi quippe, dum ad contemplandam justorum vitam eriguntur, et ipsa admiratione eorum, justitiam eorum quam non diligunt prædicare compelluntur. Quæ benedicendi laus non tam ex eorum voluntate quam ex divina procedit dispositione. Unde et Balaam ait: *Benedictionem prohibere non valeo. Cujus benedictionis verba sunt hæc: Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel. Dominus Deus ejus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo.* Removet autem spirituali populo mala, prædicat bona. Mala scilicet idolum et simulacrum removet a populo spirituali, quæ in carnali populo antiquitus fere continue constat exstitisse. Prædicat bona, quæ in populo spirituali vere et perfecte reperiuntur. Unde sponsus sponsam laudans ait: *Una est columba mea, perfecta mea (Cant. vi).* Removet a populo spirituali omnem idololatriam et infidelitatem, ubi dicit: *Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel.* Prædicat perfectam liberationem ejus ac libertatem, ubi addit: *Dominus Deus ejus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo.* In eo quod Dominus Deus ejus cum eo est, jam non servit spirituali Pharaoni in Ægypto, in eo quod clangor victoriae regis est in illo, jam cantat canticum gratiarum actionis cum Moyse in deserto. Et diligenter attendendum quod non ait clangor pugnae, sed clangor victoriae. In præcedentis quippe populi liberatione clangor pugnae non fuit, quia Dominus pro eo pugnavit, et ipse tacuit. In sequentis quoque populi

liberatione clangor pugnae non exstitit, quia Christus, qui coram tandem se os non aperuit, peccata ejus portando eum liberavit. *Torcular calcavit solus et de gentibus non erat vir cum eo (Isa. lxiii).* Primus igitur, sive primæ clangor victoriae fuit canticum, quod cecinit Moyses, et filii Israel liberati de servitute Pharaonis regis Ægypti, dicentes: *Cantemus Domino; gloriose enim magnificus est, equum et ascensorem projecit in mare (Exod. xv).* Secundas autem, sive secundæ clangor victoriae est gratiarum actio, quam canit spiritalis Israel liberatus de servitute diaboli. De hoc clangore victoriae Dominus per Isaiam sub nomine Sion ait: *Gaudium et lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis (Isa. li).* Non ergo est idolum in spirituali Jacob, nec videtur simulacrum in Israel: quia de servitute demonum liberatus est, et de tenebris infidelitatis eductus est, dum *Dominus Deus ejus est cum eo, et clangor victoriae regis in illo.* Ad quam etiam sententiam roborandam subdit: *Deus eduxit eum de Ægypto, cujus fortitudo similis rhinocerotis.* Rhinoceros indomabilis naturæ est: et Deus omnino incomprehensibilis, et invincibilis est. Rhinoceros Latine sonat in nare cornu. Et quia nare odores fetoresque discernimus, recte per narem discretionis temperantiam intelligimus: per cornu autem potentiam accipimus. Fortitudo ergo Dei quasi rhinocerotis est, quia Deus fortitudinis suæ potentiam miræ discretionis modamine semper exercet. Unde scriptum est: *Tu Domine Sabaoth, omnia cum tranquillitate judicas (Jer. xi).* Et de Sapientia legitur: *Quod attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter (Sap. viii).* Ad hunc etiam sensum pertinet illud Psalmistæ. *Misit tenebras, et obscuravit, et non exacerbavit sermones suos (Psal. civ).*

Quia ergo Deus eduxit spirituales Israel de Ægypto antiquæ infidelitatis, merito in eo non videtur simulacrum antiqui erroris. Sed quia sunt multi, qui Christianitatis nomine censentur, nec simulacris colla submitunt, qui tamen variis sortilegiis sacrilego more et divinationibus intendunt, recte de vero Israel prædicat dicens: *Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel.* Ex falsis enim Israelitis sunt, qui in hujusmodi vanitatibus fidem suam et spem ponunt. Unde et Apostolus Galatas redarguens dicit: *Dies observatis, et mensis, et tempora et annos; timeo vos, ne frustra laboraverim in vobis (Galat. iv).* In vero autem Israel, sicut non est idolum sive simulacrum, sic non est augurium, divinatio, incantatio, sive aliqua superstitiosa observatio, vel quidquid sacræ fidei probatur contrarium. Cujus videlicet populi bona spiritalia adhuc eleganter prædicat, ut eum non maledictione, sed benedictione dignum ostendat. *Temporibus, inquit, suis dicetur Jacob et Israeli, quid operatus sit Deus. Quomodo? Ipse eis revelabit qui annuntiat verbum suum Jacob, justitias et judicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi, et judicia sua non manifestavit eis (Psal. cxlvii).* Manifestantur autem judicia, sive opera Dei fidelibus, qui

versis temporibus, diversis modis. Manifestantur per naturam, per creaturam, per legem, per prophetiam, per gratiam. Manifestantur post mortem plenius in perceptione stolæ primæ, manifestabuntur post finem sæculi plenissime, in perceptione stolæ secundæ et possessione gloriæ. Interim autem dum sumus in via nondum in patria, multa latent, pauca patent. Licet enim homini multa incerta et occulta diviniæ sapientiæ manifestentur (*Psal. l.*) : nescit tamen utrum odio an amore dignus sit, eo quod talia omnia in futurum reserventur incerta (*Eccles. ix.*), et occulta Dei iudicia super nos sint abyssus multa (*Psal. xxxv.*). Nunc enim cognoscimus ex parte, tunc autem cognoscemus sicut et cogniti sumus (*I Cor. xiii.*). Et sic temporibus suis dicitur Jacob et Israeli quid operatus sit Deus. Ecce populus ut leo consurget, et quasi læna erigetur. Nobilissimis bestiis iustorum vitam comparat, ut hac comparatione quæ sit nobilitas morum in eis luculenter ostendat. Leo sunt viri robusti et perfecti, læna imperfecti et infirmi; leo contemplativi, læna activi; leo Israel, læna Jacob. Fertur quod dum leo esurit, rugitum emittit, cuius terrore bestias audientes sistit et figit, et sic captans sanguinem earum ebibit, carnes comedit. Qui in hoc etiam cæteras bestias superat, quod nullius bestię ferocitatem formidat. Leo namque fortissimus bestiarum ad nullius parebit occursum. Sic, sic iustorum populus præsertim prædicatorum cœtus, dum male viventium conversionem esurit, terrorem prædicationis emittit, et homines et bestialiter viventes ne de cætero per diversa currant vitia, stringit; et velut ore captos sanguinem eorum ebibit, dum crudelitatem penitus consumit. Quos etiam, ut moriantur mundo, vivant Deo, perimit, et eos sibi incorporando comedit, dum per fidem sibi conjungit et unit. Qui in hoc quoque sicut leo bestias ferocitate, sic homines virtute superat : quod ut se emendatione delinquentium reficiat nullius crudelitatis occursum formidat. Qui nequaquam acubat, donec prædam devoret, et occisorum sanguinem libat, dum ab animabus salvandorum capiendis, sibi que vivendis, crudelitatis eorum consumendis nullatenus cessat, donec in fine temporum eligendorum numerum impletum esse cognoscat. Hoc iustorum præconium Balaam, id est vanus populus sæpe clamat; et per hoc Balac, id est, diabolus, qui verba blasphemię et maledictionis suggererat, ad iram irritat. Unde et Balac ad Balaam ait : Non maledicas ei, nec benedicas. Mallet namque diabolus vanitatis amatores prorsus obmutescere, quam de bonis quidquam boni proferre. Sed Deus ad laudem sui nominis ordinat, ut etiam per malorum ora laus bonorum nonnunquam crescat. Donet Dominus, charissimi nobis, ut gratiæ laudisque iustorum participes semper existamus, quatenus cum iustis eorum adjuti precibus ac meritis supernæ promissionis patriam ingredi mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula.

Am. n.

SERMO LXXVIII.

In festo quorumlibet sanctorum, de tertia benedictione Balaam.

Quoniam quæ in duabus primis benedictionibus, quibus Balaam filiis Israel benedixit, scripta sunt diximus, jam ad ea quæ in tertia vice continentur declaranda transeamus. Ait Balac ad Balaam : Veni, et ducam te ad alium locum si forte placeat Deo, ut inde maledicas eis. Et duxit eum super verticem montis Phegor. Cumque vidisset Balaam, quod placeret Domino, ut benediceret Israeli, nequaquam abiit, ut ante perrezerat ut augurium quæreret, sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos suos vidit Israel in tentoriis commorantem per tribus suas, et irruente in eum Spiritu Dei ait : Quam pulchra tabernacula tua Jacob, et tentoria tua Israel, ut valles nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas! (*Num. xxiii, xxiv.*) Balac Balaam de loco ad locum vocat, ut populo Dei maledicat, quia diabolus diversis modis homines vanos ad blasphemandum justos inflammat, ut domo uno modo non potest, alio laudem eorum imminuat. Quos etiam ad excelsa duxit, dum eos adversus justos, in quantum potest, in superbiam erigit. Sed vanus populus quanto crebrius, et acrius de iustorum maledictione tentatur, tanto plerumque de benevolentia quam Deus erga eos habet plenius edocetur, et non ad maledicendum, sed ad benedicens promptior efficitur. Unde Balaam, cum hæc tertia vice vidisset quod placeret Domino, ut benediceret Israeli, nequaquam abiit, ut ante perrezerat, ut augurium quæreret, sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos suos vidit Israel in tentoriis suis commorantem per tribus suas, et irruente in se Spiritu Dei, ait : Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua, Israel! Vanus populus vultum suum ad desertum dirigit, dum occulta cogitatione quid in conversatione spiritualiter viventium agatur diligenter attendit. Oculos levat, ut Israel videat, dum in illorum contemplationem mentem exaltat. Qui hinc timore cohibitus ne mala proferat, inde iustorum admiratione compulsus ne bona taceat, in vocem benedictionis prorumpit, dicens : Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua, Israel! tabernacula melius dici possunt, quæ ex frondibus et ramis constituuntur; tentoria vero, quæ ex materia pellium et telarum consuta tenduntur. Tabernacula ergo, quæ ex minus cara materia sunt, bonorum effectum operum; tentoria vero, quæ ex meliori ac magis pretiosa sunt materia, exercitationem rectius designant virtutum. Excedit enim opera bonitas virtutum, quia sine operibus salvari potest, qui non habet quod tribuat; sine virtutibus, præsertim charitate, et quibusdam aliis, non potest. Sunt etiam multi, qui exhibent opera bona, sed quia sine charitate sunt, gloriam supernam ex his consequi non possunt.

Materia itaque tabernaculorum videtur esse maxi-

me senarius operum misericordiae, materia tentationum ternarius, sive septenarius virtutum. Senarius operum est dare cibum esurienti, potum siti-
 tienti, etc. (*Matth.* xxv). Ternarius virtutum, fides, spes, charitas. Septenarius virtutum est septem virtutum descriptio, quæ in Evangelio continentur (*Matth.* v). Quarum prima est humilitas, secunda mansuetudo, tertia mentis compunctio, quarta desiderium justitiæ, quinta misericordia, sexta cordis munditia, septima pax mentis interna. Sunt et aliæ virtutes plurimæ, quas sacra Scriptura commemorat, quæ dum bene exercentur, in spiritualium tentorium opus tenduntur. Ipsa quippe exercitatio ipsa est tensio. Honorum igitur operum exhibitio, ipsa est spiritualium tabernaculorum erectio; virtutum exercitatio, tentorium sive papilionum tensio. Quæ sit autem istorum tabernaculorum sive papilionum pulchritudo, vel certe quam pulchrum sit in ipsis commanere, per quatuor pulchre describitur, cum subjungitur: *Ut valles nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas.* Justorum tabernacula atque tentoria quæ actio et virtus constituunt, quasi valles nemorosæ sunt, quasi valles per humilitatem, nemorosæ per protectionem. Ex humilitate quippe, quæ est virtutum et honorum operum stabile fundamentum, surgunt virtutes et bona opera, et quemadmodum ex pinguibus vallibus condensa et sublimia oriuntur nemora, et sicut emittuntur fontes in convallibus, et eorum confluentia gignuntur sublimes arbores, sic humilibus dantur dona gratiæ, de quibus conferuntur opera atque virtutes. Sicut quoque quilibet sumit refrigerium in vallibus sub umbra densarum et sublimium arborum, ne gravetur ardore solis, sic justus quisque in humilitate sua refrigeratur sub protectione virtutum et bonorum operum, ne aduratur æstu concupiscentiæ carnalis, vel certe animadversione iræ coelestis. *Ut horti juxta fluvios irrigui.* Horti diversis areolis distinguuntur, dum diversis areolis diversa semina jaciuntur, et diversa germina differenter in eis oriuntur. Alibi cepe, alibi porri, alibi caules locum accipiunt, et nutrimento terræ germina sua proferunt, et ad perfectionem crescunt. Sic et in hortis aromatum alibi istæ, alibi illæ species locum tenent, et nutrimentum ut crescant habent. Sicut autem superius per tabernacula opera, ita hic per aromata virtutes convenienter intelligimus, ut pulchritudo et utilitas olerum pulchritudini et utilitati operum, et pulchritudo et utilitas aromatum pulchritudini consignetur virtutum. Fluvii vero, qui istos duos hortos irrigant duo convenienter intelliguntur compunctionis genera, quæ corda humana perfluunt, ut utrobique fructum ferant. Dum enim hinc in e timor et amor corda stimulant, statim fluvii compunctionis emanant, qui dum eorundem cordium aerolas irrigant, statim eas ad proferenda virtutum et bonorum operum germina ubertim fecundant. Tabernacula igitur J. cob, id est opera activorum, et tentoria Israel, id

A est virtutes contemplativorum, ut valles nemorosæ sunt, quia protegunt, ut horti juxta fluvios irrigantur, quia pascunt. Quamvis autem hæc ita distinguamus, ut activis opera, virtutes contemplativis attribuamus: sciendum est tamen quod activi virtutes exercent, et contemplativi bona opera exhibent, licet ad activos magis pertinere videatur operum exhibitio, et ad contemplativos soecialiter quarundam virtutum exercitatio.

Ut tabernacula quæ fixit Dominus. Tabernacula justorum et semper figuntur et semper moventur: semper sunt fixa per firmum, continuuque justitiæ stabilimentum; semper moventur per continuu ejusdem justitiæ incrementum. Fixa sunt, ut a justitia non deficiant, moventur ut in ipsa semper crescant. Semper fixa sunt quia *jucundus homo, qui miseretur, et commodat, disponit sermones suos in judicio, in æternum non commovebitur* (*Psal.* cxi). Semper moventur ut ait Saul ad David: *Faciens facies et potens poteris* (*I Reg.* xvi). Et in sequentibus de David scriptum est: *David proficiens, et semper seipso robustior* (*II Reg.* iii). Tabernacula justorum, quæ fixit Dominus, semper manent, *quia descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti et irruerunt in domum illam, et non cecidit: fundata enim erat supra firmam petram* (*Matth.* vii). Semper moventur, dum eorum actiones, ac virtutes fructu justitiæ semper augentur. Unde et Paulus Corinthiis scribens ait: *Qui administrat semen seminanti, et panem ad manducandum præstabit, et multiplicabit semen vestrum et augebit incrementa frugum justitiæ vestræ* (*II Cor.* ix).

Quasi cedri prope aquas. Cedri arbores sublimissimæ sunt, quæ quando juxta aquas crescunt, ut ex his verbis perpendi potest, sublimius solito se sustollunt. Per aquas septem dona sancti Spiritus convenienter intelligimus, scilicet spiritum sapientiæ et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiæ et pietatis et spiritum timoris Domini (*Isa.* xi). Per aquam quippe Spiritum sanctum significari posse, Dominus in Evangelio demonstrat, ubi dicit: *Qui sitit, veniat ad me, et bibat. Qui credit in me sicut dicit Scriptura flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Hoc autem dixi de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum* (*Joan.* vii). Tabernacula ergo sive tentoria justorum, id est actiones et virtutes eorum quasi cedri juxta aquas sunt, quia dum ex donis Sancti spiritus nutrimentum accipiunt, non solum opus et fortitudinem humanam transcendunt, verum etiam in cælum usque pertingunt. Unde Paulus ait: *Conversatio nostra in cælis est* (*Philip.* iii). Tabernacula igitur, sive tentoria justorum, quæ sunt ut dictum est actiones ac virtutes eorum, quasi valles nemorosæ sunt, quia protegunt, quasi horti irrigui, quia pascunt, quasi tabernacula quæ fixit Dominus, quia stabiles, quasi cedri juxta aquas, quia sublimes. Emulemur, fratres, habitare in tabernaculis ac tentoriis justorum. Emulemur imitari opera, et virtutes eorum. *Emule-*

lemur cum justis requiescere in vallibus nemorosis A in hortis irriguis, in tabernaculis quæ fixit Dominus, sub cedris juxta aquas. Et multa quidem de his omnibus dici possunt, sed nos summatenus percurramus, vobis profundiora rimanda relinquentes. Sed et quia plurima sunt verba, quæ adhuc de hac tertia benedictione sequuntur, statuimus ex his quæ supra dicta sunt hunc sermonem finire, et quæ dicenda restant, in posterum exponenda reservare ne, dum diutius sermonem tendimus, fastidium vobis generemus. Satagamus itaque, charissimi, ex his quæ diximus sancte et honeste conversari, ut obmutescere faciamus imprudentium hominum ignorantiam, ut si qui sint, qui Balaam imitantes detrabere nobis velint tanquam malefactoribus, confundantur; magisque quæ recta sunt, de nobis prædicare cogantur, considerantes nostram bonam in Christo conversationem. Satagamus denique cum justis de virtute in virtutem progredi, ut cum eis eorum meritis et precibus adjuti supernæ promissionis patriam aliquando mereamur ingredi. Quod nobis præstare, etc.

SERMO LXXIX

In festo quorumlibet sanctorum. De eadem tertia benedictione.

Fluet aqua de situla ejus et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag rex ejus, et auferetur regnum illius. Deus eduxit eum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis, Devorabunt gentes hostes illius ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo, et quasi leona, quem suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus; et qui maledixerit tibi in maledictione reputabitur. Pulchre superior pulcherrima justorum conversatione descripta, adhuc laudem eorum idem ariolus Balaam, qui vani populi typum gerit, magnifice prædicat, dicens: Fluet aqua de situla ejus, et semen illius erit in aquas multas. Aquæ in sacra Scriptura aliquando Spiritum sanctum, aliquando scientiam sacram, aliquando scientiam pravam, aliquando tribulationem, aliquando defluentes populos, aliquando mentes bonorum fidei prædicamenta sequentium designare solent. Per aquam sancti Spiritus infusio designatur, sicut in Evangelio dicitur: Qui credit in me flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ (Joan. vii). Per aquam sancta scientia significatur, sicut scriptum est: Aqua sapientiæ salutaris potabit illum (Eccli. xv). Per aquam scientia prava figuratur, sicut mulier prava per Salomonem describitur. Aquarum nomine solent tribulationes intelligi, sicut per psalmum dicitur: Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animum meam (Psal. lxxviii). Per aquas defluentes populi exprimentur, de quibus scriptum est: Mitte panem tuum super aquas transeuntes (Eccles. xi), id est populos defluentes, quia post longa tempora invenies illum. Per quas quoque populos designari, Joannes testatur, ubi ait: Aquæ rivo sunt populi (1. oc. vii). Aquæ istæ transeunt,

quia per mortalitatem ad mortem deducunt. Super quas etiam panem nostrum mittimus, dum quando nostro ministerio indigent, nostrum eis beneficium per charitatem impendimus. Quod et post longa tempora invenimus, quia post hanc vitam illud in præmio recipimus. Per aquam denique bonorum mentes fidei prædicamenta sequentium designantur. Unde et Ezechiel ait: Audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum (Ezech. i). Sonus quippe sacræ fidei, qui primum in paucis sanctis est factus postmodum ex aquis multis, id est ex innumerabilibus populis est multiplicatus. Spiritualis autem Israel, situla Christus est. Ipso antiquo populo petra, ipse nobis est situla: petra, quia in se firmiter subsistit; situla, quia omnia in mensura fecit. Ipse antiquis aquam fudit, ipse situla nobis gratiam infundit.

Ex hac itaque situla fluit nobis aqua gratiæ spiritalis, aqua sapientiæ salutaris: aqua gratiæ ad justitiam, aqua sapientiæ ad scientiam. Hæc aqua, quam continet ipsa situla, per plenitudinem fluit, et infuit nobis per plenitudinem participationem. Nam de plenitudine ejus nos omnes accepimus (Joan. i). Et semen illius erit in aquas multas. Quemadmodum autem populi situla est Christus, sic semen ejus debet intelligi Christus. Nam Christus ex illo populo secundum carnem natus est. Situla est, quia spiritalem nostram sitim per suam gratiam refrigerat. Semen est, quia per eadem gratiam nos regenerat. Ipse est semen, de quo ad Abraham dictum est: In semine tuo benedicentur omnes gentes (Gen. xxii). Et ad David: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Et per Isaiam. Nisi Dominus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset; et quasi Gomorra similes essemus (Isa. i). Et de quo David ait: Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (Psal. cxii), id est Christum. Licet enim evangelicus ille paterfamilias diversis temporibus ab exordio illucescentis sæculi diversos justos cultores vineæ suæ habuerit, et cultor bonus; et cultus bonus, id est prælatus et subjectus justus exstiterit, nemo tamen a se habuit quod fuit, vel quod fecit; sed ab isto uno, qui ab omnibus fideliter semper expectatus, omnibus tam misericorditer exhibitus, patiendo fecit ut bonum, quod in fide ipsius fecerant, ipsis esset ad justitiam, per quam redirent in patriam amissam. Unde, quia ipse solus omnium bonum exstiterit, nemo justus ante ejus passionem ipsam patriam introivit, donec ipse veniret, et cunctos redimeret, ac redemptis ejusdem patriæ aditum reseraret. Quia etiam justitia omnium ad ipsum solum erat referenda, ipsi soli ascribenda, unus eorum pro omnibus ait: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxiii). Tibi gloria quia tua gratia, ex qua nobis est justitia, non ex virtute nostra. Nam secundum propheticum sermone: Omnia opera nostra nobis operatus es, Domine (Isa. xxvi). Apud quem, sicut ait Moyses, per se nullus innocens est

(Exod. xxxiv). *stud semen est illud granum evangelicum frumenti, quod cadens in terram per incarnationem, et mortificatum per passionem attulit fructum multum (Joan. xii) per multorum impiorum justificationem, qui hic significantur per aquarum multitudinem. Aquæ enim sunt populi (Apoc. xvii), et aquæ multæ populi multi. Quorum multitudinem innumerabilem Johannes in Apocalypsi designat, ubi post quadraginta quatuor millia signatos ex omni tribu filiorum Israel (Apoc. vii), testatur se vidisse turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat (Ibid.). Hanc eandem multitudinem Isaias semen longævum vocat, ubi de passione Christi, et redemptione generis humani multa locutus in persona Dei Patris, adjecit: Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum (Isa. LIII). Permanet in mundo per gratiam, in cælo per gloriam.*

Tolleur propter Agag, rex ejus, et auferetur regnum illius. Juxta litteram etiam hoc verum esse omni scienti historiam, quæ in libro Regum primo scripta est, perspicuum est. Nam præcipiente Domino perrexit Saul, ut dcleret Amalech, et regem ejus, et quidquid ibi vivum reperisset, sed in hoc inobediens Domino fuit, quia Agag regem Amalech vivum reservavit. Unde illi reverso de cæde per Samuelem dictum est: Projecit te Dominus ne sis rex super Israel (Reg. xv). Et post pauca: Scidit Dominus a te regnum Israel hodie, et dedit illud proximo tuo meliori te. Et uncto David directus est spiritus domini in David a die illa et in reliquum, et recessit a Saul, et exagitabat eum spiritus nequam a Domino (ibid.). Quantum autem ad spiritalem pertinet intelligentiam, rex Israel propter Agag tollitur, dum aliquis prælatus ecclesiasticus contra diabolum non secundum præceptum divinum dimicans in suo regimine reprobatur. Et regnum illius auferetur quia ubi non est gubernator, populus corrueit (Prov. ii). Deus eduxit eum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Hæc sententia bis in hac historia ponitur, ut Deus et mundum in sapientia creasse et genus humanum in sapientia redemisse ostendatur. In creatione namque mundi fortitudo Dei similis esse rhinocerotis recte dicitur, quia scriptum est: Omnia in sapientia fecisti (Psal. ciii). In redemptione etiam generis humani fortitudo Dei similis rhinocerotis convenienter dicitur, quia scriptum est: Sapientia vincit malitiam (Sap. vii). Quare autem fortitudo Dei similis esse rhinocerotis perhibeatur, superius dictum est: Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis (Num. xxiv). Hostes spiritualis Israel præsertim carnales Israel tæ sunt. Unde apte scriptum est: Inimici hominis, domestici ejus (Matth. x). Et item: Unusquisque a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam (Jer. ix).

Per gentes autem gentiles intelliguntur. Hoc itaque quod hic dicitur, *devorabunt gentes hostes illius*, perspicue et realiter contigisse mani-

festum est, dum Romani Tito duce obsidione Hierosolymorum multa millia Judæorum peremerunt, muros subverterunt, templum succenderunt, et reliquam partem populi, quæ mortem evaserat in captivitate duxerunt, et per regiones disperserunt. Spiritualiter autem gentes hostes illius devorant, dum conversi ex gentibus ad fidem Christi per suam prædicationem sive Judæorum perfidiam, sive quorumlibet aliorum perfidiam Judæorum imitantium, incredulitatem superant; et dum eorum infidelitate devicta eos ad fidem vocent, quia eos sibi incorporant. Quorum ossa confringunt, dum duriores quoslibet et fortiores ex ipsis, terrore divinæ comminationis emolliunt. Et ossa eorum sagittis perforant, dum eorum dura corda subtilissimæ Scripturæ sermonibus penetrant, ut illuc Christum inducant, et eos secundum carnem occidant, et secundum spiritum viventes reddant. Quamvis autem hæc secundum spiritalem intelligentiam sic discutiamus, non tamen ea ad litteram antiquo illi et carnali populo evenisse negamus, dum aliæ gentes alias eidem populo odiosas subverterunt, ut Cyrus et Darius Babylonios, et plures alii plures alios.

Accubans dormivit ut leo, et quasi læna, quam suscitare nullus audebit. Sed et hoc antiquo Israeli secundum litteram evenisse notum est, maxime dum per David subjectis in gyro nationibus, tempore Salomonis tranquilla pax exstiterit, nec rex vel regnum fuerit, quod eum præsumpserit perturbare, vel ejus quietem inquietare. Mystice vero specialiter hæc contemplativis, et quibusque perfectis conveniunt, qui quanto a terrenis negotiis, et strepitu mundi longius sunt, tanto quietius et securius vivunt. Qui et in hoc veraciter et quiete dormiunt, quod cordis oculos ad exteriora clausos habentes, solis internis et æternis intendunt. Hinc in Canticis canticorum sponsa dicit: *Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. v)*. Quos etiam suscitare nullus audeat, quoniam illorum exercitus terribiles sunt *ut castrorum acies ordinata (Cant. vi)*. Unde et de Salomonis lecto, qui contemplativas designat animas, scriptum est: *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel: omnes tenentes gladius, et ad bella doctissimi. Uniuscujusque ensis super femur suum propter timores nocturnos (Cant. iii)*. Sexaginta fortes lectum Salomonis ambiunt, quia contemplativas animas, in quibus noster pacificus præcipue requiescit, perfecti viri maxime prælati custodiunt. Qui sunt *ad bella doctissimi*, quia callidi hostis assultibus doctissime resistere norunt. *Et uniuscujusque ensis super femur suum*, quia ne carnis concupiscentia perimantur, virtute abstinentiæ et continentiæ se fortissime stringunt. Inde est, quod adjuvante gratia Christi hostes ab eorum incursihbus longe arcentur, et ab ipsis inquietandis removentur. Bene ergo de gente justa et vere Israhelico, quod accubans dormivit ut leo, et quasi læna, quam suscitare nullus au-

det, perhibetur, quia dum forti perfectorum virorum custodia munatur a portis etiam inferorum non inquietatur. *Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus; tibi, et qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur.* Ut, jam ulterius Balac a sua stultitia quiescat, Balaam firmiter in hujus ultimæ benedictionis sine pronuntiat: quod illius rei quisque particeps erit, quæ jam in justos Dei benedicendo vel maledicendo protulerit. *Qui benedixerit, inquit, tibi, erit et ipse benedictus.* De illa benedictione certissime Spiritus sanctus hic agit, quæ non solum ore fit, sed ex corde benedicto atque benevolo procedit. Balaam quippe filiis Israel benedixit, sed quoniam hoc solum ore et invitum, et non ex bona voluntate fecit, nequaquam ejusdem benedictionis particeps fuit. Quem potius crediderim maledictionis impiæ, quam impio corde gessit, participem existisse: et idcirco in culpam pravi consilii adversus filios Israel dandi corruisse, ac tandem eorum gladio interiisse. Quod autem qui populo Dei maledixerit, ejusdem maledictionis particeps sit, manifeste probatur sacra auctoritate, qua dicitur: *Maledici regnum Dei non possidebunt (I Cor. vi).* Maledici namque æterna maledictione cum cæteris malefactoribus plectentur, cum eis in fine dicitur: *Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus (Matth. xxv).* Et nunc, charissimi nobis, elaboramus ex his quæ dicta sunt, benedictionis justorum participes esse, ut eorum meritis, et precibus adjuti et in mundo, et in cælo, benedictionem hereditario jure mereamur possidere. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus.

SERMO LXXX.

De eadem historia, et benedictione Balaam. In festo quorumlibet sanctorum homilia.

Iratus Balac contra Balaam complois manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus econtrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Deceveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito (Num. xxiv). Diabolus, ut ex his verbis manifeste cognoscitur, tanto acrius irascitur, quanto crebrius suæ malitiæ conatus non solum inefficaces esse, verum et in bonum justis cooperari, et eis cum tentatione preventum divinitus dari patenter experitur. Dum enim justorum gloriosam vitam et profectum, vani et profani populi blasphemii destruere nititur, et sententia per divinam providentiam in contrarium vertitur, graviter dolet et conqueritur. Tertio autem justorum vita a vano populo benedicitur, dum ab ipso illorum cogitatio, sermo, actio benedicta prædicatur. Vanus quoque populus honore a diabolo disposito privatur, dum favore vanæ laudis, quam ex oppressione et diminutione gloriæ justorum detrahendo meruisset, penitus defraudatur. Qui ad locum suum infecto negotio revertitur dum a consideratione et laude justorum decidens in consueta vitia relabitur. *Sed et Balac per viam qua venit ad suum locum redit, dum diabolus frustrato*

A prævæ intentionis effectu in occultum suæ malitiæ ad alia deceptionis machinamenta cogitanda se retrahit. Vanus denique populus dum verbis nequissimis adversum justos manifeste servire non præsumit, occultis consiliis erga eum invidia adhuc stimulante nonnunquam sævit. Hinc est quod Balaam ad populum suum pergens ait: Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium, quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore, id est ad ultimum antequam separaretur ab eo. Hoc est autem consilium quod dedit ei, scilicet ut virgines, quarum specie castitas illudi posset, circa tentoria eorum mitterentur; quæ juvenes ad se declinantes interim allicere sibi laborarent, ut eos transgredi leges patrias facerent, et deos colerent alienos; ut Deo suo eis irato, vel ad modicum tempus humiliarentur. Quod et factum est. Sane Balaam adhuc quarto sublevatus prophetiæ spiritu assumpta parabola sua quædam de Christo, quædam iterum de spiritali populo, quæ in posterum et in longinquum erant futura, locutus ait: *Videbo eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope. Orietur stella ex Jacob, et consurget virga ex Israel, et percutiet duces Moab, vastabitque omnes filios Seth; et erit Idumæa possessio ejus. Hæreditas Seir cedet inimicis suis; Israel vero fortiter aget; de Jacob erit qui dominetur, et perdat reliquias civitatis.* Post hæc prædictis quarumdam gentium ruinis, reversus est in locum suum. Nisi autem pluribus sacræ Scripturæ testimoniis notum esset, et malos donum prophetiæ, quemadmodum et alia quædam dona spiritalia posse habere, vehementer esset mirandum, ariolum istum spiritu prophético sublevatum tam sublimia de Christo, populoque justorum prophetare potuisse.

Videbo, inquit, eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope. Quasi diceret: Consilium nequam, quod vobis dedi, cum filii Israel per terram vestram transibunt, poterit impleri: sed quæ subjungo, in tempus longum implebuntur. *Orietur stella ex Jacob, et consurget virga ex Israel.* Christus stella, Christus virga. Stella, quia illuminat; virga quia castigat. Illuminat in bono, castigat de malo. Illuminat ignorantes, castigat delinquentes. *Et percutiet duces Moab, etc.* Per istos omnes, quos hæc virga percussura dicitur, conversio gentium manifeste significatur. Christus quippe gentes percussit, dum eas per fidem suam inortificavit mundo, ut viverent Deo. Hoc autem, quod Balaam de Christo dixit, *percutiet duces Moab, etc.* videtur et David postmodum in persona Christi cecinisse, dicens: *Moab olla spei meæ, in Idumæam extendam calcamentum meum, id est fidem incarnationis meæ. Mihi alienigenæ subditi sunt (Psal. lxx).* Moab etenim olla Christi est, dum gentilitas per dilectionem a sua crudelitate bene cocta, ejus desiderium quo nostram salutem esurit, sancte vivendo reficit. In Idumæam quoque suum calcamentum tendit, dum eidem gentilitati humanitatis suæ fidem dedit. Et alienigenæ illi subditi sunt, dum et illi, qui non sunt ex Israel, in eum

credunt. Primitiva nempe Ecclesia est, quæ significatur, ubi dicitur : *Meus est Galaad, et meus est Manasses, et Ephraim fortitudo capitis mei Juda, et rex meus (ibid.)*. Deinde conversio gentium quæ figuratur, ubi dicitur : *Moab olla spei meæ, etc. (ibid.)*. Istos omnes Christus percutit, dum mundo mortificans sibi viventes reddit. Hæreditas etiam Seir inimicis suis cedit, et Israel fortiter agit, dum gentilitas prædicantium verbis colla submittit, et cœtus prædicantium eam in bona operatione strenue disponit. Hæc fortitudo spiritualis Israel in apostolis primum effulsit, deinde in aliis justis subsequenter enituit. Apostolis nimirum dictum est : *Estote fortes in bello, et pugnate cum antiquo serpente*. Quod non solis apostolis dictum esse constat, secundum illud : *Quod vobis dico, omnibus dico (Marc. xiii)*. *De Jacob erit qui dominetur, scilicet Christus, et perdat reliquias civitatis Babylonie spiritualis*. Illos enim perdit, quos ad damnationem relinquit. Quorum damnatio per ruinas gentium subjectarum designatur dum subditur : *Cumque vidisset Amalec, ait : principium gentium Amalec, cujus extrema perdentur. Vidit quoque Cinæum, et ait : Robustum est quidem habitaculum tuum, sed si in petra posueris nidum tuum, et fueris electus stirpe Cain, quandiu poteris permanere ? Assur enim capiet te. Venient in triremibus de Italia, superabunt Assyrios, vastabunt Hebræos ; et ad extremum etiam ipsi peribunt*. Per istarum igitur gentium subversionem universorum malorum intelligimus damnationem.

Morabatur autem Israel eo tempore in Setim, et fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt, et adoraverunt deos earum ; initiatusque est Israel Beelphegor. Et iratus Dominus ait ad Moysen : Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis (Num. xxv). Propterea videntur principes puniri, quod debuissent prævaricatores punire. *Dixitque Moyses ad cunctos iudices Israel : Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor ; et perierunt illi die viginti quatuor millia hominum*. Setim interpretatur spinæ. Bene ergo dicitur de filiis Israel quod in Setim, id est spinis morabantur, dum peccaverunt, quia credibile prorsus est quod præcedentium spinæ peccatorum exigebant, ut in tam gravia scelera laberentur. *Abyssus enim Abyssum invocat (Psal. xli)*, quia culpa culpam generat. Et alibi de peccatoribus dicitur : *Mea est ultio, et ego retribuam eis in tempore, ut labatur pes eorum (Deut. xxxii)*. Per hoc autem quod idolo sacrificaverunt, intelligimus omnem infidelitatem, per hoc vero quod fornicati sunt, omnem pravam actionem. Utroque igitur pede, fidei scilicet et actionis, a semita recta claudicaverunt, quando in prædicta scelera currerunt. Sed in ultione fornicationis mirabilis et laudabilis Phinees exstitit, qui Zambri ducem tribus juda, et Cozbi Madianitidem feminam concumbentes justitiæ zelo accensus in locis genitalibus perfodit, et iram Dei in populo sævientem placavit. Unde et Do-

minus illi statuit testamentum pacis et principem fecit illum, ut sit illi sacerdotii dignitas in æternum (Eccl. lxxv). Et nunc, charissimi, nobismet ipsis ex his quæ dicta sunt, attendentes ; et si non nostræ detrimentum gloriæ maledictionibus vani populi patimur, caveamus tamen, ne pravis eorum consiliis in peccatum collabamur. Et si aliquos ex nobis deceptioni diaboli ac vani populi in culpam corruisse cernimus, statim malum ex nobis auferamus, ut exemplo Phinees justitiæ zelo accensi, illud nostræ discretionis gladio puniamus, ut cum justis, justorum meritis et precibus adjuti, terram lacte et melle manantem ingredi mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster.

SERMO LXXXI.

B *In festo S. Gregorii de candelabro, de quo Exod. xxv.*

Nemo lucernam accendit, et in abscondito ponit, neque sub modio, sed super candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen videant (Luc. xi). Candelabrum, fratres, est Ecclesia ; beatus Gregorius, cujus hodie sollemnia colimus, est lucerna. Candelabrum est Ecclesia : quia candelabrum malleis extenditur, et instrumentum luminis efficitur, et sancta Ecclesia, tentationibus probata, tusionibus persecutionum attenuata, ardet igne sapientiæ cœlestis, et lucet opere charitatis. Candelabrum super tres pedes stabiliatur, et sancta Ecclesia super fidem sanctæ Trinitatis fundatur. Legimus in Exodo quod Dominus Moysi de candelabro faciendo præcipiens ait : *Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile ejus, et calamos, et scyphos, et sphærulas, ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, et tres ex altero. Tres scyphi erunt quasi in modum nucis per singulos calamos. sphærulæque ac lilia. Hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos, et lilia. Sphæræ igitur et calami ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo. Facies et lucernas septem, et pones eas super candelabrum, ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque, et ubi ea quæ emuncta sunt exstinguantur, fient de auro purissimo. Omne pondus candelabri universis suis habebit talentum auri mundissimi (Exod. xxv)*. Sancta igitur Ecclesia candelabrum ductile et aureum est. Candelabrum, quia super fidem sanctæ et individuae Trinitatis fundata, et ad continendum verum divinumque lumen instituta. Ductile, quia variis persecutionum tusionibus secundum successionem et prolixitatem temporum ad incrementa virtutum, augmentumque fidelium suorum producta. Aureum, quia charitatis intimæ fulgore præclara. Candelabrum, et quæ de ipso procedebant erant ductilia, quia *quicumque volunt pie in Christo vivere, persecutionem patiuntur (II Tim. iii)*. Erant aurea, quia cuncta sanctorum justitia, sive flamma charitatis perfectæ, sive luce sapientiæ probatur esse præfalgida.

Per hastile candelabri, quod in ipso constat esse

fortissimum, maximum et intimum, nec solum rectum, sed et erectum convenienter intelligimus viros in sancta Ecclesia in operibus fortissimos, in virtutibus præcipuos in interioribus deditos, ad superna contemplanda sublimiter erectos et elevatos, nec ad exteriora negotia tractanda dextra levaque deflexos. Isti etenim sunt coram divinis aspectibus præcipui et optimi, qui optimam partem elegerunt, quæ non auferetur ab eis (*Luc. x*). Unde et in hastili candelabri quatuor scyphi, sphaerulæ, et lilia fieri præcipiuntur, cum in calamis ex ipso procedentibus non nisi tres scyphi, sphaerulæ, et lilia fuisse describantur, ut per hoc contemplativorum merita actorum vitam transcendere demonstrentur. Aliter. Possumus per hastile, quod est in candelabro fortissimum, principale et medium, et ex quo cætera procedunt, et in quo habent fundamentum, Christum intelligere, qui sanctorum omnium est fortitudo, principium, et fundamentum, et in quorum medio est, sicut ipse testatur, dicens: *Ubi fuerint duo congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum* (*Math. xviii*). Ex quo veraciter procedunt, quia quidquid boni faciunt, ex ipso percipiunt. Hinc est enim quod ipse dicit: *Ego sum vitis, et vos palmites* (*Joan. xv*). Quasi dicat: Ego sum hastile, et vos calami. Sicut non potest palmes fructificare, nisi manserit in vite, et sicut calamus non potest se erigere ad supportandum lucernam, nisi manserit in candelabri stipite, sic et vos nisi in me manseritis, non potestis lucem veritatis et fidei ferre. Hastile igitur Christus, cætera quæ ab hastili procedunt cuncti fideles sunt. In hastili quaternarius scyphorum et aliorum quæ sequuntur describitur, cum in calamis non nisi ternarius reperitur, ut per hoc manifeste pateat quod bonum, quod in Christo est per plenitudinem in ejus fidelibus non esse nisi per solam plenitudinis participationem. Calami procedentes de hastili, et qui in candelabro post hastile fuere præcipui, sancti apostoli et universi prædicatores sunt. Qui recte dicuntur calami, quia spiritu divino repleti. Qui dum nobis sacram fidem prædicant, quasi canticum novum suaviter sonant. De quo ipsorum sono Psalmista cecinit, dicens: *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (*Psal. xviii*). Qui etiam sex esse describuntur, ut per senarium eorum perfectio designetur. Senarius enim perfectus numerus est, sive quod Deus sex diebus hunc mundum perfecit, sive quod idem senarius ex partibus suis constat. Quemadmodum autem calami significant prædicatores, ita et scyphi designant auditores. Quia namque scyphis vino infunduntur, recte per scyphos auditores verbi figurantur. Et sicut scyphis aliis plus, aliis minus liquoris infunditur, sic auditoribus aliis plus, aliis minus gratiæ celestis in prædicatione confertur. Unicuique secundum mensuram fidei, et mensuram donationis Christi.

Scyphi denique, id est auditores, dum vino spiritali replentur, et inebriantur, ad effectum boni ope-

ris fortiter animantur. Unde et de sphaerulis statim additur. Sphaerulæ namque, quæ volubiles sunt, justos in bono opere veloces exprimunt. Sphaerula omni parte volvitur, et perfecta justorum actio, nec adversitate tardatur, nec prosperitate elevatur; quæ inter adversa fortis, inter prospera humilis, nec timoris habet angulum, nec elationis. Lilia autem designant supernam retributionem. Per virorem quippe figurant immarcessibilitatem æternitatis. Per candorem decorem immortalitatis. Calami ergo, scyphi, et sphaerulæ pertinent ad laborem, lilia ad retributionem. Calami de hastili procedebant, tres hinc et tres inde, quia et ante incarnationem Christi tempore naturalis legis, tempore scriptæ legis, et tempore prophetarum fuerunt sancti, qui fidem sanctæ Trinitatis mystice designarent; et post incarnationem ejus existunt, tempore primitivæ Ecclesiæ, tempore electionis nostræ de gentibus, tempore ultimo quando reliquiæ Israel convertentur, quæ eandem fidem prædicens. Per singulos calamos describuntur scyphi, sphaerulæ, lilia, quia et sub antiquis, et sub modernis prædicatoribus singulis prædictis temporibus inveniuntur fideles potum gratiæ sitire, in via Dei bene operando currere, immarcessibilem virorem æternitatis, et incorruptibilem candorem immortalitatis expectare. Per singulos autem calamos erant tres scyphi, sphaerulæ, lilia, ut designetur omnibus temporibus existitis rectores, continentes conjugatos, qui in Ezechiele per Noe, Daniel et Job figurantur. Scyphi in modum nucis, quæ testam duram, nucleum dulcem habet, jussi sunt fieri, ut per hoc demonstraretur, quod dulcedo difficile nonnunquam acquiritur, sed cum habetur multum sapit, multum amatur. Si quis autem quærit quomodo mystice hastile, quod Christum significat, scyphos, et sphaerulas, et lilia continebat, prudenter animadvertat, quod Christus non solum electis suis virtutum scientiam, operationem, et remunerationem tribuit; sed etiam in seipso scyphi figuram ostendit, cum se plenum Spiritu sancto declaravit, et sphaerulæ, cum *exultavit ut gigas ad currendam viam* (*Psal. xviii*). Lillii quoque, cum apud Patrem glorificatus est. Ultimus autem, id est supremus scyphus, sphaerula, liliium in hastili altiora calamis eminent, quia dona, quæ Christo Deus contulit, omnem transcendunt modum humanæ capacitatis. *Unicuique enim nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi* (*Ephes. iv*). *In ipso autem habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (*Col. ii*). Septem lucernæ, quæ super candelabrum ponebantur, ut lucerent ex adverso, universi prælati sunt, qui sanctæ Ecclesiæ præpositi ex adverso lucent, dum verbo et exemplo peccatoribus justitiæ lumen præbent, dum medentur contritis corde, dum prædicant captivis indulgentiam. Septenario autem universitatem significari sæpe diximus. *Emunctoria quoque et ubi quæ emuncta sunt exstinguantur sicut de auro purissimo*. Sunt quædam in Scripturis præcepta et in hac vita, et in futuro observanda

perpetuo, ut est illud : *Diliges Dominum, Deum tuum ex toto corde tuo*, etc. (*Matth. xxi*). Sunt alia, quæ tempore vitæ hujus jubentur observari, ut in futuro merces retribuatur, ut est illud : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut recipiant vos in æterna tabernacula* (*Luc. xvi*). Sunt et alia, quæ in Veteri Testamento Domino jubente servata, jam coruscante Evangelio non secundum litteram, sed juxta sensum mysticum observantur, ut ritus hostiarum, et alia hujusmodi. Quæ dum ab apostolis prædicabantur esse finita, et spiritualiter tantum esse servanda, emungebantur ellychnia candelabri, ut reparata melius lucrent, quia sublimius intellecta lucem doctrinæ plenius præberent. Ad hanc reparationem pertinet quod scriptum est : *Vetera novis supervenientibus projicietis* (*Levit. xxvi*). Et alibi : *Ecce nova facio omnia* (*Apoc. xxi*).

Constat enim Apostolos ante passionem Sabbatum solvisse, et post ascensionem Domini, et adventum Spiritus sancti finem penitus legalibus hostiis imposuisse. Item finita mortali vita, et succedente immortalis cessabunt maxima ex parte opera vel dona lucis, quibus nunc utimur, ut sequantur præmia æterna in præsentia divinæ visionis. *Sic enim prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, sive scientia destruetur* (*I Cor. xiii*). Verba vero sacræ Scripturæ, quæ hæc ita fieri testantur, emunctoria sunt aurea, quia spe futuræ claritatis eximia. Vasa, in quibus quæ emuncta sunt exstinguuntur, corda sanctorum sunt, in quibus istæ mutationes fiunt, quæ et ipsa sunt aurea, quia luce sapientiæ, et flamma charitatis clara. *Omne denique pondus candelabri cum universis vasis suis habebat talentum auri mundissimi*. Omne nempe quod Deus facit, in numero, et pondere et mensura facit (*Sap. xi*). Quæ tria secundum spiritalem intelligentiam eandem possunt habere significationem. Ad hoc pondus sive mensuram pertinet quod supra dictum est : *Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi* (*Ephes. iv*). Ab hac mensura solus Christus excipitur, ad quem solum pertinet quod scriptum est : *Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum* (*Joan. iii*). Christus enim, ut et supra monstratum est, habet gratiam plenariam, quæ cæteris dividitur ad mensuram.

Intelligimus igitur per candelabrum Ecclesiam; per hastile, Christum; per calamos, prædicatores; per scyphos, auditores; per spherulas, operatores; per lilia, retributiones; per lucernas, prælatos; per emunctoria sacræ Scripturæ verba, quædam opera et virtutes quandoque evacuari contestantia; per vasa in quibus emuncta exstinguiebantur, corda sanctorum in quibus hæc evacuatur; per pondus candelabri, mensuram doni, meriti, sive præmii. Talentum, quod est maximum in ponderibus, perfectionem significat. Hæc igitur lucerna beatus, videlicet Gregorius, cujus hodie solemnia celebramus, super candelabrum non in quolibet loco, sed in summo posita, tanto longius et latius suos radios

A diffundit, quanto sublimius posita fuit. Lucet itaque nobis lucerna radiis diversis, radiis eximiis, radiis præclaris. Lucet enim nobis virtutibus, lucet operibus, lucet verbis, lucet miraculis, lucet asperissima religione, lucet fragrantissima opinione, lucet merito, lucet præmio. Et nunc, charissimi nobis, ad hujus lucernæ radios incedamus, ut devia quæque devitantes, et per semitam justitiæ gradientes, ad superna gaudia venimus. Quod nobis præstare, etc.

SERMO LXXXII.

In festo Omnium Sanctorum. — *Expositio tropologica psalmi cxxlix.*

Exsultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. In his et in sequentibus verbis, charissimi, quæ sit sanctorum dignitas declaratur, et sub paucorum brevitate verborum quæ sit eorum gloria designatur. *Exsultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis*. Gloria sanctorum est bona conscientia eorum, Paulo attestante, qui ait : *Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ* (*II Cor. ii*). Sancti ergo non inconvenienter exsultare dicuntur in gloria, dum exsultant in sua bona conscientia. Ad hoc quoque spectat quod prædictus Apostolus ait : *Opus suum unusquisque probet, et sic in semetipso tantum gloriam habebit, et non in altero* (*Gal. vi*). Gloriam autem conscientiæ cæteris justorum virtutibus sanctus Psalmographus, imò Spiritus sanctus anteponit narratione, non quia præcedit ordine, sed quia supereminet dignitate. Præcedit enim virtus, et bona actio, et per has itur, et ad bonam conscientiam pervenitur. Quis siquidem bonam habet conscientiam, nisi qui ex virtute, et actione se cognoscit habere justitiam? Illorum ergo tantum est exsultare in gloria, in quibus est bona conscientia, quam sola constituit iustitia. *Lætabuntur in cubilibus suis*. Sancti suis in cubilibus lætantur, dum a carnis desiderii remcii, a curis sæcularibus elongati, et in pace interna positi, cælestia bona quiete contemplantur. Per cubilia nempe, in quibus dormitur, interna quies accipitur; quam tunc vere mens adipiscitur, cum ab exterioribus perfecte quiescit, et solis internis intendit. Horum cubilium, et quietis in Canticis canticorum sponsa meminit, ubi dicit : *Ego dormio, et cor meum vigilat* (*Cant. v*). Ille nimirum bene dormit, et cor ejus vigilat, qui sopitis ad exteriora sensibus, intrinsecus ad interna contemplanda devote vacat. Hanc cubilium quietem cuncti carnales odio habent, quibus exteriora sola placent. Quos sub Ephraim nomine propheta subtiliter redarguens dicit : *Ephraim vitula docta diligere trituram* (*Ose. x*). Vitula namque trituram amat, quia comedit de spicis, quas triturat. Sic carnales omnes exteriora negotia totis præcordiis amant, non ut Ecclesiæ necessitatibus vel utilitatibus inserviant, sed ut largiori et lautiori cibo, potuque inanibus etiam verbis et vanitatibus mundanis ad libitum suum se reficiant. Denique grave sibi damnum fieri conquerruntur, quoties eis exteriora custodienda, vel dispo-

nenda non iunguntur. At non ita sancti, presertim perfecti, qui interna magis diligunt, ex quibus potiora gaudia sumunt. Unde et subditur : *Exultationes Dei in gutture eorum*. Exultationes Dei in gutture sanctorum sunt, dum pro acceptis beneficiis exsultanter Deo gratias agunt. Hinc est quod propheta de Jerusalem, imo de universitate justorum dicit : *Gaudium et lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis (Isa. LI)*. Sed quia non sufficit ut cuiquam tantummodo bonum faciat, nisi et in aliis malum pro viribus destruat, apte subditur :

Et gladii ancipites sive bis acuti, id est ex utraque parte acuti, in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis, ut faciant in ejus judicium conscriptum : gloria hæc est omnibus sanctis ejus. Unde Apostolus, cum de spiritali armatura loqueretur, de gladio dicit : *Et gladium spiritus, id est gladium spiritalem, quod est verbum Dei (Ephes. VI)*. Et alibi : *Virus est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis (Hebr. IV)*. Pluraliter autem hic dicuntur gladii, quia duo sunt Testamenta verbi Dei. Ad quod forsitan spectat illud Evangelicum : *Domine, ecce duo gladii hic (Luc. XXI)*. Qui recte bis acuti sunt, quia foris in nobis amputant luxuriam carnis, et intus resecat malitiam cordis. Bis acuti sunt, quia bonos a malis, et malos a bonis discernunt. Gladios autem sancti tenent in manibus, quia verba sacra quæ prædicant exercent operibus. Ad quid etiam teneant eos declaratur, cum subditur : *Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis*. Possumus autem per nationes hoc in loco convenienter intelligere malos per populos bonos, infirmos tamen et imperfectos. Sancti itaque in nationibus gladiis Deum vindicant, dum secundum præcepta sacræ Scripturæ malos excommunicant, vel certe in eos vindictam quandoque venturam prædicant. Increpationes in populis faciunt, dum honorum perfectorum et infirmorum quaslibet transgressiones veniales et leves sacris verbis redarguunt. Mali ex industria malæ voluntatis, et elatione culpam incurrunt; boni ex ignorantia, vel infirmitate delinquant. Et quantum distat nequitia malorum ab imperfectorum infirmitate, tantum vindicta videtur differre ab increpatione. Nequitia quippe, et vindicta sunt graviore; infirmitas autem et increpatione leviores. *Ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in manicis ferreis*. Reges hoc in loco dici possunt, quorum est ex officio virtute discretionis alios regere. Nobiles, qui cujuslibet fulgore dignitatis cæteris videntur præpollere. Qui quanto sublimiores sunt, tanto facilius ac citius in culpam nonnunquam cadunt. Quos sancti in compedibus et manicis ferreis ligant, quoties

PATROL. CLXXVII.

A eorum pravitatem auctoritate suæ sanctitatis refrenant. Nec solum sancti prælati istos prælatos, et nobiles ignobiliter viventes a suis pravitatibus cohibent; verum et subjecti eorundem malorum ipsos cohibere debent, ne possint manus eorum, quod cœperant, implere, vel si incœperint, non possint consuescere, vel diutius tenere. Nisi enim subditi cum auctoritate mala eorum reproberent et eis contradicant, seductionis eorum se reos sciant. Si enim asina Balaam sessorem suum usque ad gladium angeli subvexisset, nonne uterque eorum sententiam subiisset? Nunc autem ei restitit, calces allisit, verbis contra naturam increpavit, sicque se et illum salvavit. Sic et Paulus restitit in faciem Petro, quia reprehensibilis erat (Gal. II).

B Quod autem prælatus subditorum correptionem libenter amplecti debeat, beatus Gregorius in Pastoralibus demonstrat, dicens : « Prælatus, qui prava studet agere, et tamen ad hæc videt cæteros tacere, ipse sibi testis est quod plus veritate se appetit diligi, quam contra se non vult defendi. Hinc Petrus increpationem Pauli libenter accepit. « Hinc David correptionem subditi humiliter audivit, quæ et rectores boni, dum privato amore se diligi nesciunt, liberæ puritatis verbum a subditis, obsequium humilitatis credunt. Sed inter hæc necesse est quatenus subditorum mens, cum quædam recte sentire potuerit, sic in vocem libertatis prodeat, et tamen libertas in superbiam non erumpat, ne dum forte immoderatus eis linguæ libertas conceditur, vitæ ab his humilitas amittatur. *Ut faciant in eis judicium conscriptum*. Judicium conscriptum dici potest divinum decretum auctore Deo in mundo sancitum a Patribus litteris commendatum. Quod videlicet judicium sancti in nationibus, populis, regibus, et nobilibus eorum faciunt, dum alios pro contumacia puniunt, alios de suis transgressionibus corripiunt, et integritati virtutum resituunt in quantum possunt. *Et hæc est gloria omnibus sanctis ejus*, ut videlicet ipsi boni per justitiam existant, et in aliis puniendis vel corripiendis secundum rationem prædictam gratiam sibi datam exerceant. *Omnibus sanctis ejus*, id est non solum majoribus, sed et minoribus. Inferiores enim licet in aliis puniendis vel corripiendis potestative non agant, potestative tamen agentibus cooperantur, et si non facto vel verbo, tamen voto. Unde est illud : *Lætabitur justus, cum viderit vindictam (Psal. LVI)*. Et si gaudet justus, cum videt iniquis vindictam illatam, multo plus gaudere, credendus est, dum videt peccatoribus per correptionem et emendationem veniam concessam, sanctitatem restitutam, quemadmodum *gaudium est in cælis super uno peccatore pœnitentiam agente, magis quam super nonaginta novem justis, qui non egent pœnitentia (Luc. XV)*. Sancti itaque, ut supra dictum est, exsultant in gloria per bonæ conscientie gloriationem : lætantur in cubilibus suis per internam quietem; exultationes Dei sunt in gutture eorum per gratiarum actionem; gladii ancipites in

manibus per sacri verbi operationem; faciunt vindictam in nationibus malos puniendo; increpationes in populis, delinquentes corripiendo; alligant reges et nobiles etiam superiores, sed cum reverentia a pravitate cohibendo; faciunt in his omnibus iudicium conscriptum, hoc quod Deus per Scripturam faciendum iudicat exsequendo. Laboremus, charissimi nobis, bonorum quæ de sanctis dicta sunt esse participes, ut eorum gloriæ mereamur esse consortes. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO LXXXII.

In festo Omnium Sanctorum. — Expositio anagogica psalmi CXLIX.

Exsultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Hæc superius secundum sensum tropologicum exposita sunt, sed adhuc secundum anagogicum sensum, ad quem etiam magis pertinere videntur, exponi possunt. *Exsultabunt itaque sancti in gloria*, quia non solum nunc exsultant in gloria, ut supra dictum est, per bonam conscientiam in tempore, verum etiam post tempus exsultabunt in gloria per retributionem in æternitate. Quæ gloria, quanto magis nunc est incognita nostro sensui, in experta affectui tanto difficilior est locutioni. Gloria namque hæc ipse Deus est, quem nemo vidit unquam (*I Joan. iv*), qui est incomprehensibilis cogitatu, qui dum suos sanctos in celo luce suæ claritatis illustrat, suæ gloriæ beatitudinem illis perfecte participat. De qua gloria, ut quoquo modo nobis significetur, scriptum est: *Fulgebunt iusti sicut sol in regno Patris eorum (Matth. xiii)*. Quis ergo putas fulgor erit, dum innumerabilia millia iustorum sociabuntur innumerabilibus millibus angelorum? Et si tam inæstimabilis claritas erit in his creaturis, quis, quæso, æstinet fulgorem summæ majestatis, non solum illum qui est divinitatis, verum etiam illum qui est glorificatæ in Christo humanitatis, quem omnis creaturæ claritatem incomparabiliter transcendere certissimum est? Nam de ipso etiam ante passionem, et ante resurrectionis ascensionisque ejus gloriam, in ejus transfiguratione scriptum est quod *resplenduit facies ejus sicut sol (Matth. xvii)*. Legimus in *Apocalypsi* de angelo, qui in similitudinem Filii hominis beato Joanni apparuit, scriptum quod *facies ejus erat sicut sol quando lucet in virtute sua (Apoc. i)*. Clarissimam in rebus visibilibus creaturam ad exprimendam claritatis ejus gloriam posuit, dum faciem ejus sicut solem in virtute sua lucere, id est in meridie, dixit. Perpendat igitur qui potest qualis sit æterna et immensa claritas incomprehensibilis et ineffabilis divinitatis, si tam mirabilis fuit apprensus similitudo glorificatæ in Christo humanitatis. Beata potest gloria iustorum, sive gloriosa beatitudo eorum erit summæ Divinitatis, et glorificatæ in Christo humanitatis claritate perlustratæ, et eam sine fine contemplari. Unde et in *Apocalypsi* iterum scriptum est quod *civitas superna, scilicet Jerusalem, non eget sole neque luna, ut luceat in ea; nam claritas Dei illuminabit eam, et lucerna ejus Agnus est (Apoc. xxi)*.

A Perpendat enim qui potest (sed non est, ut credo, qui possit) quanta erit sanctorum gloria, quando bonus servus et fidelis intrabit in gaudium Domini sui (*Matth. xxv*), quando bonus operarius post laborem operis sui percipiet lucrum denarii (*Matth. xx*); quando sapientes virgines cum sponsa et sponso intrantes lætabuntur in æternum in cœlesti thalamo (*Matth. xxv*); quando recipientes eos in æterna tabernacula mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinum eorum (*Luc. vi*); quando absterget Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum, et jam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor; quoniam priora transierunt (*Apoc. xxi*); quando gaudium et lætitiæ tenebunt, quando fugiet dolor et gemitus, quando replebimur ab ubertate domus Dei, et torrente voluptatis ejus potabit nos et quando in lumine ejus videbimus lumen (*Psal. xxxv*); quando nostrum esse non habebit mortem, nostrum nosse non habebit errorem, nostrum amare non habebit offensionem; quando vacabimus et videbimus, videbimus et amabimus, amabimus et laudabimus nostri magnificentiam Creatoris, qui Deus super omnia benedictus in sæcula. Magna est igitur gloria, ut in præcedenti sermone diximus, habere bonam conscientiam, sed longe amplior est gloria habere vitam æternam. Magnum quippe est si sis justus et incomparabiliter est amplius, si sis et beatus.

B *Lætabuntur in cubilibus suis.* Possimus hic per cubilia sanctorum intelligere supernas mansiones eorum, de quibus Salvator ait: *In domo Patris mei mansiones multe sunt (Joan. xiv)*. Quam etiam domum propheta commendans ait: *O Israel, quam magna est domus Dei et ingens locus possessionis ejus, magnus est, et non habet finem, excelsus et immensus (Baruch. iii)*. De hoc quoque loco, Salvator ait: *Vado parare vobis locum (Joan. xiv)*. In cuius domus sive loci mansionibus, dum sancti secure pacifice, et quiete vivunt, velut in cubilibus suaviter requiescunt. *In cubilibus*, ait, *non in cubili*, quia secundum differentiam meritorum erit et differentia præmiorum. *Stella enim a stella differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum (I Cor. xv)*. Et alibi: **C** *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem (I Cor. iii)*. *Exsultationes Dei in gutture eorum.* Exsultationes Dei tunc in gutture eorum erunt, quia sine fine Deum laudabunt, eo quod mala evaserunt bona perceperunt, et hæc in perpetuum absque detrimento possidebunt. De hac æterna laude sanctorum est illud Psalmistæ: *Misericordias Domini in æternum cantabo (Psal. lxxxviii)*. Qualis autem sit exsultatio sanctorum in cœlesti gloria, et lætitia in cubilibus istis, exsultationes quoque in gutture eorum, illorum solummodo est cognoscere quibus datum est et habere. Unde quidam rhythmico carmine supernam affatus Jerusalem pulchre dixit:

*Quantum tui gratulentur,
Quam festive conviventur,*

*Quis affectus eos stringat,
Aut quæ gemma muros pingat.
Chalcedon an hyacinthus,
Norunt illi qui sunt intus.*

Quia ergo non est qui possit cognoscere quæ sanctorum erit gloria, quam possidebunt eum videntem, quæ eorum requies, quam habebunt supernis in cubilibus quiescendo: quales exultationes, quæ in eorum personabunt gutture Deo canendo, scrutentur interim, et sanemus infirmitatem nostram, ut ad illa bona mereamur quandoque pertingere, quæ nondum valeamus videre. Laboremus totis viribus ad illam lucem pervenire, quæ in tenebris lucet, et quam tenebræ non valent comprehendere. *Et gladii ancipites in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, etc.* Insinuatis bonis cœlestibus, quæ sancti in futuro possidebunt, reddit ad insinuandum eorum potentiam, quam in die iudicii cum Iudice in damnandos exercebunt. Apostoli quippe, et perfectissimi quique cum Christo iudicaturi mundum credendi sunt. In quorum manibus gladii ancipites ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis erunt, quia secundum verba Scripturæ, quæ ipsi tenuerunt, et illi contempserunt, eos in anima et corpore æternaliter puniri debere iudicabunt. *Tunc enim stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustaverunt, et qui abstulerunt labores illorum (Sap. v).* Tunc stabit beatus Benedictus pro suis monachis; beatus Augustinus pro suis clericis; beatus Petrus, et omnes apostoli, et ecclesiastici prælati pro sibi commissis adversus impios, injustos et raptiores, qui eos cruciaverunt, et possessiones Ecclesiæ, et substantias fidelium injuste diriperunt; et januas cœli ingredi non sinentes projicient eos in tenebras exteriores. Possumus autem per vindictam in nationibus graviolem pœnam his qui graviora scelera perpetraverunt inferendam accipere. Per increpationes in populis, minorem in inferno cruciationem his qui minora commiserunt crimina imponenda intelligere. Gravius enim adulteri quam fornicatores cruciabuntur. Post hoc autem quod post generalem malorum pœnam, specialiter regibus, et nobilibus eorum singularis quædam cruciatio attribuitur, patenter ostenditur quod ut scriptum est *judicium durissimum in his qui præsunt, fiet (Sap. vi)*, et quod *potentes potenter tormenta patientur (ibid.)*. Et item: *Fortioribus autem fortior instat cruciatio (ibid.)*. Justum est enim ut qui cæteris prælati ex concessa sibi potestate cæteris pejus operantur, cæteris gravius pœnis in damnatione et strictius arceantur. Et hoc est quod additur, *ad alligandos reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferris*. Iudicium autem, quod in die iudicii per sanctos in reprobos exercet, iudicium esse conscriptum dicitur, quia per sanctos Patres in divina pagina scriptum est et sancitum. *Gloria hæc est omnibus sanctis ejus*. Gloria hæc, ut scilicet in semetipsis æternaliter gloriose fulgeant, et impios suo iudicio æterno supplicio po-

niendos decernant. *Æstimemus, charissimi, in quantum possumus, quæ vel qualis sit sanctorum gloria, et laboremus, ut consortes eorum esse mereamur in patria. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.*

SERMO LXXXIV.

In festo sancti Augustini. De perfectione et gaudiis Ecclesiæ militantis et triumphantis.

Anima mea, benedic Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam. Beatus ero, si fuerint reliquæ seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem. Portæ Jerusalem ex sapphiro, et smaragdo ædificantur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus. Ex lapide candido et mundo omnes plateæ ejus sternerentur, et per vicos ejus alleluia cantabitur. Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, ut sit regnum ejus in sæcula sæculorum super eam. Amen (Tob. xiii). Ista quæ proposuimus, ex verbis Tobie, quibus Dominum post receptum lumen oculorum suorum laudavit, accepimus. Tobias interpretatur *bonus Domini*. Tobias ergo sanctorum doctorum prælatorumque cœtum rectissime significat, qui vere bonus Domini excellenter est, et vocatur, non solum eo quod sancte vivendo, præcepta Dominica effectui mancipat, verum et idcirco quod sibi creditas animas ad fidem erudit, et ad recte vivendum informat. Ex quorum videlicet prælatorum, ac doctorum numero beatus Augustinus, cujus hodie solemniam celebramus, eminenter existit, qui suum discipulatum, gregemque perfectissime docuit, et ad serviendum Deo nihilominus instituit. Qui etiam merito suam animam ad benedicendum Dominum provocavit, quia lumen supernæ cognitionis sibi collatum non ignoravit. Per Jerusalem autem sanctam Ecclesiam intelligimus, quæ partim in terra peregrinatur, partim in cœlo gloriatur. Hic exultat, ibi regnat; hic filia, ibi mater. Una est tamen civitas, una Ecclesia, una columba, una amica, una sponsa. Civitas civium cohabitatione, Ecclesia fidelium collectione, columba simplicitate, amica dilectione, sponsa fide. Et celebrantur nuptiæ utrobique, in mundo scilicet et in cœlo; sed hic in fide, ibi in specie; hic in spe, ibi in re. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem (I Cor. xiii)*. Hic in nuptiis propinatur vinum gratiæ, ibi propinatur vinum gloriæ. De qua etiam civitate in principio verbi quod proposuimus intimatur, quod eam Deus liberavit; et in fine quod eam exaltavit. Ait enim:

Benedic anima mea Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam. Et in fine: *Benedictus Dominus, qui exaltavit eam.* Primum enim eam liberat, deinde exultat. Liberat a malo, exultat in bono; liberat in via, exultat in patria. Liberat per gratiam, exultat per gloriam. *Beatus ero, si fuerint reliquæ seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem.* Pependat, qui potest, quanta sit charitas spiritualium patrum erga filios, qui filiorum salutem, ut ex his

verbis intelligi potest, suam autumant, quam ut suam veraciter amant, et propriam reputant. Unde Paulus Thessalonicensibus ait: *Quæ est spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos estis ante Dominum Jesum Christum in adventu ejus? (I Thes. II).* Hanc eandem charitatem Paulus exprimit, ubi ad Galatas dicit: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis (Gal. IV).* Et notandum quod non ait semen meum, sed *reliquiæ seminis mei*. Licet enim multi sint vocati, pauci tamen sunt electi (*Matth. XXII*); sicut inter ipsos electos plures sunt imperfecti, pauciores sunt perfecti ad videndam claritatem Jerusalem. Dux sunt Ecclesiæ sanctæ claritates, una est in tempore, altera in æternitate; una in justificatione, altera in beatitudine; una in merito, altera in præmio. Quantumcumque autem per primam intrinsecus fulgeat, extrinsecus tamen nigrescit; quia *omnes, qui pie volunt in Christo vivere, persecutionem patientur (II Tim. III)*. De hoc fulgore, et hac nigredine ipsa sancta Ecclesia in Canticis canticorum dicit: *Nigra sum, sed formosa, filia Jerusalem (Cant. I)*. Nigra foris per angustiam persecutionis, sed formosa intus per fulgorem claritatis. *Licet enim exterior homo noster corrumpatur, interior tamen renovatur de die in diem (II Cor. IV)*. Hoc autem quod dicitur: *Beatus ero, si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem*, ad futuram gloriam ejus magis pertinere videtur, quam Isaias illi promittit, dicens: *Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te; sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et Deus tuus in gloriam tuam, id est non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur: quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam, et complebuntur dies luctus tui (Isa. LX)*. Sanctus itaque quilibet prælatus beatum se assertit, si fuerint reliquiæ seminis sui ad videndam claritatem Jerusalem, quia revera beatus erit, cum vel aliquos ex his, qui nunc eum imitari videntur in mundo, supernam sanctæ Ecclesiæ gloriam secum contemplari viderit in cælo. Beatus erit pro suo bono opere, beatus pro sibi commissorum bona conversatione. Quamvis enim in omnibus sanctis duplex erit gloria, pro corporis videlicet et animæ stola, in sanctis tamen prælatis specialiter complebitur quod scriptum est: *In terra sua duplicitia possidebunt (Isa. LXI)*: pro sua sibi commissorum justitia.

Portæ Jerusalem ex sapphiro, et smaragdo edificabuntur: et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus. Smaragdus per suum virorem significat fidem. Sapphirus, qui firmamenti præ se fert colorem, bonam operationem. Virorsmaragdi fidem significat, quia sicut viror in germinantibus primum apparet, ita fides in virtutibus ordine prima est, sine qua impossibile est placere Deo. Prima porta sanctæ Ecclesiæ fides est, quæ per secundum lapidem, id est smaragdum ordine præpostero figuratur; secunda operatio, illa, inquam, operatio, quæ per dilectionem, Dei et proximi fit, quæ per primam exprimitur.

A Prima porta fides quasi duas habet valvas per duas partes suas. Duo enim quedam sunt, et hæc duo unum sunt, Creator et Salvator: duo sunt numina, et res una. Tamen aliud notat Creator, aliud Salvator; Creator, quia fecit nos; Salvator, quia salvavit nos. Creator, et quæ pertinent ad Creatorem, hæc una pars est fidei; et Salvator, et quæ pertinent ad Salvatorem, hæc est altera. In prima parte ad fidem pertinet, confiteri Creatorem, ab eo facta esse omnia quæ habent esse; in secunda parte ad fidem pertinet, venerari Salvatorem, et confiteri ab eo reparata esse perditam, quibus datum vel dandum est beatum esse. Prima pars fidei spectat ad debitum naturæ, secunda spectat ad debitum gratiæ. Illa credere debemus, quia per naturam conditi sumus.

B Ista credere debemus, quia per gratiam reparati sumus. Si igitur illa credis, habes primæ portæ valvam unam; si ista credis, habes alteram. Sed non sufficit portam primam solam ingredi, nisi ingrediaris et secundam, quia *fides sine operibus mortua est (Jac. II)*. Operatio autem porta secunda est, quæ per primum lapidem, id est sapphirum, figuratur. Omnis enim operatio, quæ per dilectionem Dei et proximi fit, magis cælestis quam terrena est: quia non fit, propter terrena, sed propter cælestia; et ob hoc per sapphirum figuratur. Quæ et ipsa duas valvas videtur habere. Si enim quod bonum est opereris diligendo Deum, habes valvam unam; si autem opereris bonum diligendo proximum, habes alteram. Si ergo vis, sive in presenti sive in futuro civis esse Jerusalem, oportet ut utramque portam ingrediaris, fidei scilicet et operationis, illius autem operationis quæ per dilectionem fit. Nam sicut fides sine operatione mortua est, sic et operatio absque dilectione inanis est.

C

Omnis quoque circuitus murorum ejus ex lapide pretioso construitur, quia sancta Ecclesia et in merito suarum soliditate virtutum undique circumdatur, et in præmio coelestium fulgore præmiorum circumquaque decoratur; ut in merito sit firma, in præmio fulgida: in merito nihil ei desit virtutis, in præmio nihil beatitudinis. Utrobique tamen est fulgida, utrobique solida, dum et nunc virtute est clara, et tunc claritate perpetua. *Sed et plateæ ejus ex lapide candido et mundo: candido in bono, mundo a malo sternuntur; dum imperfecti quique qui rebus terrenis licentius et latius utuntur, in tempore munditia bonorum operum, et in æternitate decore præmiorum ordinatissime disponuntur. Qui licet careant robore passionis, cadent tamen byssino suæ justificationis, quod habent ex munditia bonæ actionis, et decore honestæ conversationis. Et per vicos ejus alleluia cantabitur.* In mundo, et in cælo sanctæ Ecclesiæ multiplices ordines existunt, qui dum vel merito vel præmio inter se differunt, quasi multos ex se vicos efficiunt. Per quos omnes alleluia cantatur, dum et ab his qui sunt in cælo, et ab his qui sunt in terra, laus divina depromitur. Unde et scriptum est: *Confessio ejus super cælum et terram*

(*Psal. CLXVIII*). Et licet ista, quæ dicta sunt, secundum utrumque sanctæ Ecclesiæ statum exponamus, ad futuram tamen melius referuntur. Unde et subditur: *Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, ut sit regnum ejus super eam in sæcula sæculorum. Amen.* Quamvis enim regnum Dei super Ecclesiam etiam in præsentem sit, in futuro tamen multo amplius fore videtur, cum videlicet omnis calumnia peccati defecerit, cum nec mors nec mortalitas ultra dominabitur nobis, sed *corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem: cum Filius tradiderit regnum Deo et Patri, et erit Deus omnia in omnibus (I Cor. xv)*. Et nunc, charissimi, videamus, an de semine beati Patris Augustini, id est imitatores ejus simus sicut esse debemus. Attendamus, an verbum Dei, ejus exemplo legendo, meditando, tractando, prædicando, secundum gratiam nobis datam diligimus; an ejus honestissimam religionem sancte vivendo totis viribus imitamur. Si enim hæc facimus, vere semen ejus sumus, vere claritatem cœlestis Jerusalem cum ipso contemplabimur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster. Amen.

SERMO LXXXV.

In festo sancti Michaelis primus. — Ex historia libri Judith.

Nota est historia de Judith, quomodo Holofernem principem exercitus regis Assyriorum, qui in eadem historia Nabuchodonosor appellatur, et in Ninive regnasse perhibetur, interfecit. Qua peracta victoria et spoliis hostium collectis, dederunt filii Israel Judith in auro, et argento, et vestibus, et gemmis, et omni suppellectili universa, quæ Holofernis peculiariter fuisse probata sunt; et omnes populi gaudebant cum mulieribus, et virginibus in organis, et citharis. Tunc cecinit Judith canticum hoc Domino, dicens: *Incipite Domino in tympanis: Cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exsultate, et invocate nomen ejus. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu inimicorum nostrorum (Judith. xvi)*. Judith significat Ecclesiam, Nabuchodonosor diabolum, Ninive mundum, Holofernes aliquem robustissimum principem dæmonum, sive principatum gentium adversus Ecclesiam malignantium. Judith gladio Holofernis caput ejus abscidit: quia sancta Ecclesia cujuslibet hostis adversus malignantis superbiam per propriam malitiam confundit. Dum enim adversus Ecclesiam, vel quamlibet sanctam animam callidus hostis malignatur, et ipsa adjuvante gratia ejus malitiam evadit, in ipsum eadem malitia retorquetur, per quam et occiditur. Unde et impio presbytero adversus justam Susannam malignanti dictum est: *Recte mentitus es in caput tuum (Dan. xiii)*. Et item scriptum est: *Mentita est iniquitas sibi (Psal. xxvi)*. Justum est enim ut quod impius quisque adversus justum conatur, ipse sustinere cogatur. Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt (*Matth. xxvi*).

A Spolia Assyriorum significant sapientiam, eloquentiam, opera quædam et virtutes, et bonorum disciplinam morum gentilium. In quibus omnibus nonnulla probantur imitatione utilia. Aurum significat sapientiam; argentum, eloquentiam; vestes bona opera; gemmæ, virtutes; varia supellex, honorem ornamenta morum. Quæ filii Israel hostibus auferunt, Judith tribuunt, dum fideles omnes hæc exercentes ea ad laudem, et studium Ecclesiæ referunt. Sic populus Dei ab Ægypto recedens ipsam spoliavit, unde tabernaculum construxit. Sic justis sub Testamento Veteri, quæ hostibus abstulerunt, in ministerium templi consecraverunt. Omnes populi gaudebant cum mulieribus, et virginibus, et juvenibus in organis, et citharis. Mulieres sunt, qui materno affectu erga alios agunt, qui eos verbo doctrinæ pariunt, et nutriunt. Mulier sive mater fuit Paulus, quando ait: *Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis (Gal. iv)*. Et item: *Lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. xiii)*. Nam virginessunt, qui a negotio doctrinæ quiescunt; qui eam tantum, quæ Dei, non etiam quæ per officium doctrinæ proximi sunt, cogitant, et quomodo mente et corpore sancti Deo placeant solum elaborant. Juvenes sunt, qui per nullum boni operis effectum senescunt, sed renovatur ut aquilæ juvenis eorum (*Psal. cii*), et si exterior eorum homo corrumpitur, interior tamen revocatur de die in diem (*I Cor. iv*). Cum his omnibus fideles populi exsultant, et quid intrinsecus gaudii de spiritali victoria habeant, extrinsecus demonstrant in organis, id est canticis spiritualibus et citharis, id est bonis operibus. Organa namque, ut sonum reddant, implentur vento, et per hoc significant cantica plena Spiritu sancto. Citharæ vero, ut sonent, manu tanguntur, et propterea per citharas opera bona figurantur.

Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum. Sancta Ecclesia in hoc cantico et pro adepta victoria gratias agit, et fideles suos quando ei concinant instruit. *Incipite Domino in tympanis.* Intendite, fratres. Ut enim ex his verbis perpendi potest; *non est speciosa laus in ore peccatoris (Eccli. xv)*, qui carnis suæ voluntati servit. Qui enim concussionibus, et ebrietatibus, cubilibus et impudicitis deseruit, carnemque suam per abstinentiam, et continentiam castigare negligit, congrue Deo gratias agere nequit. Tympanum, quod pelle siccata et extensa sit, afflictionem carnis exprimit. Incipite ergo in tympanis, et postea cantate in cymbalis. Cymbala, quæ in vicem percussa sonant, labia nostra figurant, quæ dum invicem cantando percutimus, sonum laudis divinæ reddimus. Præcedant ergo tympana, ut bene sonent cymbala, id est nosmetipsos primum per afflictionem perfecte mundemus, ut postea laudem Dei congrue et accepte decantemus. Psalmus sive a psallendo sive ψάλλον psallo in Græco, quod est tangere, dicatur, effectum significat boni operis. Incipite

ergo carnem castigando, cantare in cymbalis Deum labiis laudando, modulamini psalmum novum bene operando. *Exsultate, et invoke nomen ejus.* Exsultate de beneficiis acceptis, invoke pro accipiendis. *Dominus conterens bella, Dominus nomen illi.*—*Dominus conterens bella*, quia de cælo fortitudo est, quia ipse vicit mundum; *Dominus nomen illi* subaudi soli, quia etsi sint domini multi, ipse tamen Dominus solus est, quia excellenter, quia immutabiliter. *Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut nos eriperet de manu inimicorum nostrorum.* Hæc est causa victoriæ, hæc est causa laudis divinæ, quod Deus posuit castra sua in medio populi sui. Sed quæ sunt hæc castra, nisi exercitus angelorum, de quibus Jacob, cum eos obvium haberet, ait: *Castra Dei sunt hæc* (Gen. xxxii). Quæ castra Deus in medio populi posuit, quia quemadmodum Paulus ait: *Omnes administratorii spiritus in ministerium sunt missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis* (Hebr. i). Unde et beatus Michael, cujus hodie solemnitatem celebramus contra draconem cum suis angelis pugnavisse et vicisse in Apocalypsi perhibetur, ubi dicitur: *Factum est prælium magnum in cælo. Michael et angeli ejus præliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli ejus, et non valuerunt, neque inventus est locus eorum amplius in cælo* (Apoc. xii). Cum enim omnes administratorii spiritus, id est angeli, in ministerium missi credantur propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, Michael tamen ex nomine in prælio designatur, et aliorum princeps esse describitur, quemadmodum et in Veteri Testamento populi Israelitici, id est videntis Deum princeps memoratur.

Et factum est prælium magnum in cælo. Quasi diceretur: Ne timeatis, fideles, tametsi sæviunt adversum vos dæmones inferendo tentationes, concitando persecutiones; quia sancta Ecclesia contra omnia eorum molimina magna habet auxilia, non solum sanctorum documenta doctorum et prædicatorum, sed et suffragia angelorum. *Et factum est prælium magnum*, quia robustum, et longum in cælo, id est in sancta Ecclesia, dum detinetur in mundo. *Michael, et angeli ejus præliabantur cum dracone, et draco pugnabat, et angeli ejus*: sed illi Ecclesiam adjuvando, isti eam impugnando; illi salubria suggerendo, isti noxia consulendo: draco, et Angeli ejus honorum exercitum impetendo: Michael, et angeli eorum impetum coercendo. *Et non valuerunt*, draco videlicet, et angeli ejus sanctorum spirituum remove re suffragia, neque inventus est locus eorum amplius in cælo, id est in sancta Ecclesia, ut ei vel auferre justitiam, vel eam possent retrahere ad culpam. Nam et si aliquis de fidelibus Ecclesiæ (de his dicimus, qui secundum propositum vocati sunt sancti), permittente divina providentia, et diabolica suggerente malitia, aliquando in culpam labitur, nequaquam tamen in hoc diabolus vincit, sed vincitur, quia prædestinatis ad vitam etiam malum in bonum cooperatur, nec hoc tam sævientes

adversarii viribus agitur, quam permittentis Dei provida dispositione ad resurgentis lapsi cautelam ordiatur. Nullatenus ergo diabolus, vel angeli ejus locum amplius habent in cælo, id est talium Ecclesiæ, quia nequaquam illos expugnare valet, qui cælestia bona vero corde sciunt, et ad illa consequenda prædestinati sunt, ut eos pro libito suo in peccatum trahant, vel quandiu velint in ipso detineant. Magis autem, cum et hoc divina permissione fiat, locus eorum in terra reperitur, id est in iis qui terrena diligunt, et cælestia bona mereri contemnunt. Unde bene sequitur: *Et projectus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus et satanas, qui seducit universum orbem; et projectus est in terram, et angeli ejus cum illo missi sunt.* Draco per ardorem invidiæ, magnus per excellentiam superbiæ, serpens per astutiæ calliditatem, antiquus per peccandi veteranæ consuetudinem. Nunc ergo, charissimi nobis, quia sanctus Michael et angeli ejus pro nobis nobiscum pugnant, quia *plures sunt nobiscum, quam cum illis; non enim est numerus militum Dei: nam millia millium ministrabant ei, et decies centena millia assistebant ei* (Dan. vii); contra draconem hunc, qui per regem Assyriorum figuratur, viriliter agamus, et superbiam ejus elidendo caput ejus abscindamus, ut peracta victoria cum nostra Judith supernam Jerusalem ingredi cum gaudio mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO LXXXVI.

In festo sancti Michaelis secundus. — Item ex libro Judith.

Venit Assur ex montibus, et montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suæ. Cujus multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines ueos, et juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus femine, et confudit [confodit] eum (Judith. xvi). In his verbis superba fortitudo, et contumax comminatione diaboli describitur, ut dum sancta Ecclesia illum superat, ejus virtus gloriosior ostendatur. Verum ex principio sermonis declaratur, quod ex mira [mera] superbia procedit, quod diabolus adversus Ecclesiam sævit. Nam dicitur, *venit Assur ex montibus*, id est superbiæ suæ tumoribus, quibus in principio Deo voluit parificari, et nunc homini vult donari. Nam cum montes aliquando in bona significatione soleant poni, ut ibi: *Levari oculos meos in montes, unde venies auxilium mihi* (Psal. cxx); et ubi de habitatore Jerusalem dicitur, quod sint *montes in circuitu ejus* (Psal. cxxiv), quod hic non nisi in malo debeant accipi, manifestatur per repetitionem qua subjungitur: *Et montibus ab Aquilone* quippe dicente Domino, *pandetur omne malum* (Jer. i). Quod autem malum per aquilonem, qui frigidus est, rectius accipimus quam malitiam? Hinc de Jerusalem dictum est quod *frigidam fecit suam malitiam, sicut cisterna*

*frigidam facit aquam suam (Jer. vi). Assur ergo ex montibus ab aquilone venit, dum diabolus ex superba malitia, vel maligna superbia ad persequendum justos prorumpit. Qui in multitudine fortitudinis suæ venit, quia ad perficiendam suam nequitiam universitatem dæmonum, ac malignorum hominum colligit. Cujus, inquit, multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Multitudo diaboli sunt dæmones, equi, quibus invehuntur, sunt persecutores. Torrentes docentes sunt prædicatores, valles humiles auditores. Istos torrentes dæmones, ne aquam fidelibus fundant, obturant, dum eos quibuslibet impedimentis ab officio prædicationis retardant. Equi quoque eorum valles operiunt, dum persecutores humiles opprimunt. Magnum itaque flagellum est, dum diabolicis tentationibus fluentia prædicationis auferuntur, et persecutionibus impiorum humiles auditores opprimuntur. Sed quod diabolus inventat ad detrimentum, hoc electis, ut exitus probat, reddit ad profectum, sicut scriptum est: *Deus non patietur vos tentari ultra id quod potestis; sed dabit cum tentatione proventum, ut possitis sustinere (I Cor. x).**

Dixit se incensurum fines meos, et juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, et virgines in captivitatem. Per fines Ecclesiæ intelligimus eos qui sunt infirmiores, per juvenes fortiores, per infantes incipientes, per virgines perfectos in continentia vel virginitate viventes, et quæ Dei sunt, quomodo placeant Deo altius cogitantes. Fines ergo, id est extremos et infirmos veluti facili congressione minatur diabolus se incensurum igne per libidinem carnis. Juvenes, id est fortiores, quos sine fortiori assultu novit superari non posse, occisurum gladio per malitiam cordis. Porro infantes, id est inchoantes minatur dare in prædam, ne amplius in bono crescant. Virgines, id est perfectos, in captivitatem, ut illaqueet vinculis peccati, et amplius ad culmen perfectionis non ascendant. Diabolus grandia minatur, sed largiente gratia Dei, suffragantibus spiritibus angelicis turpiter a suo desiderio fraudatur. Nam sequitur: *Dominus omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminæ, et confudit eum.* Dominus omnipotens diabolum nocet, quia præsentia suæ potentia, vel alio quolibet modo ejus pravam voluntatem coercet, vel certe malum, quod ille mala voluntate Deo permittente peragere parat, Deus ad suam justam voluntatem intorquet. Quod angelorum ministerio sapius peragi multis sacræ Scripturæ locis declarantibus certissimum est. In cujus rei negotio beatus Michael, cujus hodie solemnia celebramus, cum suis angelis pro populo Dei, velut princeps populi Dei, Deo disponente fortiter pugnat, et hostem antiquum de finibus Ecclesiæ potenter fugat. Sed quoniam quidquid Deus per se, sive per angelos, sive aliquolibet modo in hoc spirituali bello debellando diabolum agit, totum Ecclesiæ laudibus per suam gratiam attribuit, recte postquam dictum est, *Deus nocuit eum*, statim additum est, *et tradidit eum in*

manus feminæ. Feminam se sancta Ecclesia nominat, quia Deo spirituales filios parit, vel certe quia in hoc bello, et in omnibus quæ agit, sine Deo se invalidam et inutilem cognoscit. Et confudit eum. Magna nimirum confusio diabolo est, quod quotidie nunc ab infirmis animabus superatur, qui parentes primos in innocentia positos se vicisse gloriabatur. Sic victus est a beato Job rebus omnibus spoliato, filii et filiabus orbat, ulcere pessimo percusso, ab uxore nequiter suaso, ab amicis graviter afflicto, in stercore humiliter posito. Hæc igitur victoria, diabolo magna est confusio, Ecclesiæ magna gloriatio. Unde et subditur.

Non enim cecidit potens eorum a juvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes imposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum. Per juvenes intelligimus fortes et temerarios; per filios Titan, id est solis, nobiles et præclaros; per gigantes, potentes et elatos. Tales hostem antiquum non puniunt, sed potius per ipsum occumbunt. Sed nec Dominus ad bellum tales elegit. Nunquid enim Alexandrum magnum, aut Cæsarem Augustum elegit, ut per eos superbiam diaboli destrueret, ac gloriam mundi sterneret? Absit! Quales ergo? Infirmos, ignobiles, idiotas, qui recte per feminam figurantur. Unde Paulus Corinthiis ait: *Videte vocationem vestram, fratres, id est apostolos, per quos vos, et alii ad fidem vocati estis, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes; et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia; et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus, et ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret (I Cor. i).* Ecce Judith femina. Sed quomodo filia Merari, id est amaritudinis? Audi: *Usque in hanc horam et esurimus, et sitimus, et nudi sumus, et colaphis cædimur, et instabiles sumus et laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur, et benedicimus. Persecutionem patimur, et sustinemus. Blasphemamur, et obsecramus. Tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus omnium perisema usque adhuc (I Cor. iv).* Et licet hæc de cæteris etiam fidelibus possint intelligi; de apostolis tamen specialiter et excellenter intelligenda videntur. Quorum videlicet apostolorum, et apostolicorum virorum maxime species, id est virtutum, et bonorum operum ac miraculorum gloria diabolum in electis dissolvit et occidit. Itaque, charissimi, imitemur Judith, castitatem amando, carnem jejuniis domando, Deum devote orando, misericordiam ejus præstolando, nostras animas illi humiliando, ut ejus imitatores esse mereamur, hostem perimendo, victoriam obtinendo. Et habentes sanctum Michael cum suis angelis in adiutorium, multa fiducia utamur. Nam, ut in hac ejus solemnitate canimus, mare concutitur, terra contremiscit, ubi archangelus Michael de cælo descendit. Mare sunt dæmones, terra reprobi homines. Mare sunt dæmones, quia amari, quia tumidi, quia inquieti

Terra sunt homines reprobi, non tam quia de terra sumpti et in terram reversuri, quam quod contemptis cœlestibus solis terrenis sunt intenti. Verum Michaelē de cœlo descendente, mare concutitur, et terra contremiscit, quia et dæmones a tentatione, et pravi homines a persecutione territi refrenantur, et fideles liberantur. Agamus ergo fiducialiter in pugna, ut adepti victoria ditemur corona. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO LXXXVII.

In festo sancti Michaelis tertius. — Ex eodem libro Judith.

Exiit vestimenta viduitatis suæ, et induit se vestimento lætitiæ in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento. Colligavit cincinnos mitra ad decipiendum illum. Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus; pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus. Horruerunt Persæ constantiam ejus, et Medi audaciam ejus. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos. Perierunt in prælio a facie Domini mei. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro (Judith. xvi). In fine sermonis præcedentis dictum est quod Judith hostem suum dissolvit, et occidit in specie faciei suæ, nunc in his verbis per quæ cor illius subvertit. *Exiit vestimenta viduitatis suæ, et induit se vestimento lætitiæ.* Vidua fuit sancta Ecclesia, ex quo parens primus peccavit usque dum Christus in mundum venit. Quo tempore toto fuit induta vestibus viduitatis, id est luctu et spiritu mœroris. Veniente autem Christo in carne induta est vestimentis lætitiæ, id est oleo gaudii et pallio laudis. Unde ipse Christus per Isaiam prænuntians ait : *Spiritus Domini super me, eo quod Dominus unxit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, et prædicarem captivis indulgentiam, et clausis apertionem; ut prædicarem annum placibilem Domino, et diem ultionis Deo nostro; ut consolarem omnes lugentes et ponerem lugentibus Sion fortitudinem, et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris (Isa. Lxi).* Induit ergo se sancta Ecclesia vestimentis suis, ut hic dicitur vestimento lætitiæ, ut de veste nuptiali, id est charitate intelligatur, quando tempore gratiæ novis actibus renovatur. Et hoc in exultatione filiorum Israel, id est omnium Deum videntium non solum oculo crudelitatis, sed et oculo dilectionis. Ungit faciem suam unguento in susceptione sacri chrismatis, colligat cincinnos suos mitra, id est cogitationes suas distractione divini timoris ad decipiendum illum. In hoc enim diabolus mire fallitur, quod, dum fideles cernit divina judicium formidare, tunc se iragis existimat illos per pusillanimitatem a bono opere retardare, vel certe in desperationem præcipitare. *Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus.* Sandalia indumenta sunt pedum,

quibus sanctam Ecclesiam calcatur in præparationem Evangelii pacis. Sandalia vero ejus oculos hostis antiqui rapiunt, quia sacræ prædicationis verba præsertim ejus animam ad corripiendam sanctam Ecclesiam accendunt. Quanto nimirum amplius videt numerum credentium crescere, tanto plus inardescit, et laborat eum corrumpendo, si potest, minuere et minuendo corrumpere. *Pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus.* Per pulchritudinem id est per universalem sanctæ Ecclesiæ compositionem, anima diaboli captivatur, quia conspectis ejus virtutibus, et bonis operibus ita prava voluntas ejus in suo proposito stringitur et ligatur, ut a pravitatibus suggerendis cessare nequeat, donec ab ipsa victus occumbat. Unde et sequitur :

B *Amputavit pugione ejus cervicem ejus.* Diabolus, ut etiam supra dictum est, proprio gladio perimitur, dum suæ malitiæ, qua adversus Ecclesiam corrumpendam sævit, conscientia condemnatur. Sicut in Esther legitur, Aman Mardocheo lignum, in quo eum suspenderet, paravit; sed Mardocheus liberatus est, et ipse Aman in eodem ligno suspensus interiit. *Horruerunt Persæ constantiam ejus, et Medi audaciam ejus.* Persæ interpretatur tentantes; Medi, mentientes. Tentantes sunt spiritus maligni, mentientes falsi Christiani. Persæ itaque et Medi sanctæ Ecclesiæ constantiam horrent, quia dæmones, et reprobi homines mirum in stuporem vertuntur, dum sanctæ Ecclesiæ virtutem, et victoriam vident. *Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quoniam apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.* Assyrii dirigentes interpretantur, et significant hæreticos, qui se, et sui sequaces se rectissime in suo pravo dogmate dirigere arbitrantur. Qui et castra habent, in quibus habitant, quia pravis disputationibus adversus Ecclesiam dimicant. Quæ castra in victoria sanctæ Ecclesiæ ululant, dum hæretici suam sententiam dolentes falsatam clamant. Humiles sanctæ Ecclesiæ gravem sitim patiuntur, dum eam dæmones, et pravi homines, et præsertim hæretici persequuntur. Qui etiam interim quasi absconditi sunt, quia hæreticorum pravitate corrumpi timentes extra sinum Ecclesiæ se monstrare non præsumunt. Et fluente doctrinæ securi non hauriunt, dum illorum absinthium in ipsis gustare pertimescunt. Qui peracta victoria patentem ostendunt, dum sacram Scripturam absque suspitione pravitatis inquirunt et inveniunt. Qui dum apparent, hæretici graviter dolent, quia se victos, illos victores videant. Filii puellarum, id est Ecclesiarum eum compungunt, quia sagittis prædicationis pravas eorum assertiones perfodiunt. Et quasi pueros fugientes occidunt, quia velut debiles, timidos, et inertes perimunt fugientes. Ante conspectum enim bonitatis standi locum non habet malitia. *Resistite namque diabolo, et fugiet a vobis (Jac. iv).* *Perierunt in prælio a facie Domini mei. Hymnum cantemus Deo nostro.* Hoc jam tertio victoriam Domino attribuit, et per hoc cultricem sanctæ Trinitatis ostendit. Primo quippe loco victo-

riam hanc ascribit Domino, ubi dicit, *quod posuit castra sua in medio populi sui*. Secundo, ubi ait: *Dominus omnipotens docuit eum*. Tertio hic, ubi dicit: *Perierunt in prælio a facie Domini mei*. Quia igitur, charissimi nobis, in hoc spirituali bello castra Dei, id est angelica suffragia in medio populi ejus sunt, et beatus Michael cum angelis suis pro nobis pugnat, fiducialiter agamus, et non timeamus. *Non enim accepimus spiritum servitutis iterum in timore, sed accepimus spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater (Rom. VIII)*. *Non accessimus ad tractabilem et accessibilem ignem, et turbinem, et caliginem, et procellam, et tubæ sonum, et vocem verborum, quam qui audierunt excusaverunt se, ne eis fieret sermo: sed accessimus ad Sion montem, et civitatem Dei viventis, Jerusalem cælestem, et multorum millium angelorum frequentiam, et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in cælis; et judicem omnium Deum, et spirituum justorum perfectorum, et Testamenti Novi Mediatorem Jesum, et sanguinis asperionem melius loquentem quam Abel (Hebr. XII)*. Fortiter ergo stemus in pugna præsumentes de victoria. Qua adepta hymnum cum Judith nostra cantemus, Domino hymnum novum cantemus Deo nostro. Hymnum novum, quia perfecta victoria transierunt vetera, *et ecce nova facta sunt omnia (Apoc. XXI)*. Cantemus, quia a malo liberati. Cantemus, quia beneficio ditati. Cantemus, quia percepimus gratiam. Cantemus, quia speramus gloriam. Quam nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXXXVIII.

De mandato dilectionis.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc. (Deut. VI). Postquam homo Creatorem per culpam primordiale deseruit, et in hujus mundi miseriam devenit, multis subjecitur curis, occupatur actionibus, et fatigatur laboribus, et ex his omnibus in quibus homo sub sole distenditur, unum est optimum, et quod permanet, scilicet Deo servire (*Eccle. I*); quia cætera sunt transitoria, cætera sunt vana! Quisquis ergo Deo non servit, vanus est, et pro nihilo debet æstimari vita ejus, et melius esset illi non esse quam malum esse, et non vivere quam male vivere. Et si talis homo in præsentem vitam posset habere fortitudinem Samsonis, pulchritudinem Absalonis, sapientiam Salomonis, velocitatem Azahelis, divitias Cræsi, probitatem Alexandri, potestatem Octaviam qui totum mundum in potestate habuit, et longævitatem Enoch qui in principio sæculi natus usque in finem non morietur: si, inquam, tanta et talia possidere posset in præsentem, nihil ipsi cuncta prodessent; si quidem Deo minime serviret. His etenim omnibus demum exactis, cum moreretur, caro mirera vermibus et spiritus daretur dæmonibus, et tormentis gehennalibus, donec in die resurrectionis omnis caro in suam redigatur originem, et tunc, resumpta carne, per quam, et in qua pec-

caavit, æternam iterum subiret damnationem. Optimum est itaque servire Deo, quia quamvis homo in omni vita sua temporalibus et corporalibus destituatur auxiliis, si serviat Deo, de miseria præsentis vitæ ad beatitudinem transit æternæ. Cum igitur inter omnia bona sæculi præsentis, quæ genus humanum sequitur, aut consequitur, optimum sit solum, et permanens bonum Deo servire, quærendum est omnibus modis quid sit Deo servire, et cum quæsitum et inventum fuerit, indeficienter in eo perseverandum. Solus enim qui in eo perseveraverit, beatus erit. Fratres, brevi sermone, dulci atque jucundo comprehenditur, et declaratur quid sit servire Deo. Deo namque servire, Deum diligere est. Qui non diligit, non servit; et qui diligit, servit; et qui parum diligit, parum servit; et qui multum diligit, multum servit; et qui perfecte diligit, perfecte servit. Qui res possidet temporales, terras, vineas, greges, armenta, vestes pretiosas, domos, argentum, aurum, aut uxorem, quam multum diligit, si se viderit unum ex his omnibus aut hæc omnia simul contra Dei dilectionem habere, debet omnia derelinquere, et omnia divinæ dilectioni postponere, et eam cunctis præponere; sed et vitam suam debet homo pro Dei dilectione dare, si contigerit, quod eam non possit cum ipsa pariter conservare. Sic fecit Petrus, sic Paulus, sic fecerunt cæteri Apostoli, et martyres Christi, quia non solum sua, sed et semetipsos pro amore Dei tradiderunt; qui et ipsi homines fuerunt, et nobis exemplum taliter faciendi reliquerunt.

Debemus itaque Deum diligere, quia ipse prior dilexit nos, dona sua multimoda alia nobis dando, alia promittendo, et in his omnibus, ut ita dixerim, meruit a nobis, ut diligatur. Minimum donum, quod Deus dedit homini, ut diligatur ab homine, totus est mundus iste. Causa namque hominis fecit Deus mundum, cælum, terram, mare, solem, lunam, stellas, volucres, pisces, bestias terræ, herbas, arbores, et quæcumque visibiliter subsistunt. Cum igitur inter dona Dei minimum donum sit mundus iste, quantum putas est maximum? Secundum donum Dei est quod dedit homini, quod eum fecit ad imaginem et similitudinem suam. Magnum et admirabile prorsus donum factura Factori fieri similem et conformem. Tertium donum est gratia, quam nobis contulit in redemptione, quia *proprio Filio non percipit, sed pro nobis omnibus tradidit illum (Rom. VIII)*. Quartum donum nobis servat, et promittit, donum, scilicet futuræ gloriæ, quod *oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (I Cor. II)*. Primum ergo donum possumus dicere bonum creaturæ, secundum donum bonum naturæ, tertium donum bonum gratiæ, quartum donum bonum gloriæ. Pro his omnibus debemus diligere Deum. Sed quantum debemus eum diligere? *Ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus, ex tota mente*. Ex toto corde, id est sapienter; ex tota anima, id est dulciter; ex

totis viribus, id est fortiter; ex tota mente, id est A
memoriter, et quibuscunque modis alijs dici potest;
quia non potest ninis dici, quod non potest nimis
amari. *Et proximum tuum sicut teipsum (Matth. xxi).*
Debemus diligere proximum sicut nosmetipsos bene-
ficio, verbo, voto. In beneficio est opus bonum, in
verbo sanum consilium, in voto desiderium. In his
omnibus diligamus proximum in via, quem consortem
habituri sumus in patria. Quod nobis præ-
stare dignetur Jesus Christus Dominus noster,
etc.

SERMO LXXXIX.

In prima Dominica Quadragesimæ.

Timens Elias minas Jezabel, relicto puero suo per-
rexit in desertum viam unius diei, et resedit sub ju-
nipero (III Reg. xix). Sancti viri sublevante spiritu B
ad summa rapiuntur. Quandiu vero in hac vita sunt,
ne superbiant, tentationibus reprimuntur. Hinc est
quod Elias, cum tot virtutibus profecisset, Jezabel
postmodum quamvis reginam tamen mulier:ulam
fugit; et qui mortuos suscitabat ventura prævide-
bat, alia quoque præclara faciebat, timore percussus
de manu mulieris mortem fugit, de manu Dei mor-
tem petiit, nec accepit. In virtutibus Eliæ potentia
Dei pollebat; in infirmitatibus suis quid de se po-
terat agnoscebat. Ibi ostendebat quid acceperat,
hic quod acceperat custodiebat. In miraculis mon-
strabatur, in infirmitatibus servabatur. Elias prophe-
ta Domini, vita, et miraculis clarus, quemlibet desi-
gnat fidelem. Achab rex impius, Domini, et præcep-
torum ejus adversarius, diabolum significat, qui C
rex est super omnes filios superbiæ (Job xlv), et eis
principatur in operibus culpæ. Jezabel, mulier im-
pudica et Eliæ semper inimica, immunditiam expri-
mit carnis, quæ semper justum persequitur et ejus
actibus inimicatur. Cujus minis, id est tentationibus
Elias, id est fidelis nonnumquam perterritus, quam-
vis virtutibus et multis bonis operibus prius clarue-
rit, prophetas Baal deleverit, id est omnem infideli-
tatem, et hæreticam pravitatem de corde suo pro-
pulerit, et pluviam, id est gratiam cœlitus sibi dari
meruerit, timens tamen, ne occasio veniat, et eum
Jezabel, id est luxuria occidat, obediens apostolico
consilio, quod dicit: *Fugite fornicationem (I Cor.*
vi). Fornicationem fugit, qui secularem habitum, D
et conversationem derelinquit, et in desertum vadit,
qui habitum et vitam religionis assumit. Desertum
est vita spiritualis, atque religio, quia a multis de-
seritur, et a paucis incolitur. Dimisit autem Elias
puerum suum, et solus desertum introivit, quia
justum est ut fidelis quilibet spiritualem conversa-
tionem ingrediens, puerilia cuncta, et vana, et fri-
vola deserat; nec in comedendo, bibendo, loquendo,
vel aliis actibus suis quidquam pueriliter faciat.
Possumus vero per juniperum, sub qua Elias rese-
dit, alicujus ordinis asperitatem, sicut est mona-
chorum, et canonicorum regularium, vel alterius
eujuslibet professionis significare. Videtur namque
quælibet professio ordinis sicut juniperus quosdam

asperitatis aculeos, qui videlicet sunt cultus clau-
stri, tedium silentii, timor prælati, disciplina capi-
tuli, abstinentia cibi, et si qua sunt similia, quæ
suar adversitatis asperitate pungere possint. Sunt et
alii juniperi hujus aculei, acerrimæ scilicet et im-
portunæ tentationes, quæ more spinarum pungunt
teneritudinem animorum.

Quatuor sunt autem tentationum modi. Alia est
tentatio levis et occulta, alia levis et manifesta, alia
gravis et occulta, alia gravis et manifesta. Tentatio
levis et occulta est, quando aliquis leviter tentatur;
et tamen nondum intelligit an malum sibi sit illud de
quo tentatur. Verbi gratia: quando aliquis de aliquo
officio sive prælatione leviter tentatur; levis est tenta-
tio, quia leviter tentatur, et occulta, quia nescit utrum
sibi expediat id quod desiderat. Tentatio levis et ma-
nifesta est, quando aliquando leviter tentatur, et ma-
nifeste de malo tentatur. Verbi gratia: quando aliquis
de fornicatione leviter tentatur, tentatio levis est, quia
leviter tentatur; et manifesta est, quia manifeste
de malo est. Tentatio gravis et occulta est, quando
aliquis graviter tentatur, et tamen non novit utrum
noxium sit sibi illud de quo tentatur. Verbi gratia:
quando aliquis de prælatione vel aliquo ministerio
graviter tentatur, gravis tentatio est, quia graviter
tentatur; et occulta, dum nescit quod ibi lateat
diaboli fraudulentia. Ad hoc namque diabolus homi-
nem de exultatione tentat, ut per exaltationem
magis corrumpat ad damnationem. Tentatio gravis et
manifesta est, quando aliquis graviter tentatur, et
manifeste de malo tentatur. Verbi gratia: quando
aliquis de fornicatione graviter tentatur, tentatio
gravis est, quia graviter tentatur; et manifesta est,
quia manifeste de malo est. Quos quatuor tenta-
tionum modos Psalmista bene designat, ubi dicit:
Non timebis a timore nocturno, a sagitta volante in
die, a negotio perambulante in tenebris, ab incursu
dæmonio meridiano (Psal. xc). Tentatio namque
levis et occulta timor nocturnus est; timor enim,
quia levis; nocturnus quia occulta. Tentatio vero
levis et manifesta, sagitta volans in die est; sagitta
volans, quia levis; in die, quia manifesta. Tentatio
gravis et manifesta, negotium perambulans in tene-
bris est; negotium, quia tentatio gravis, perambu-
lans in tenebris, quia occulta. Tentatio autem gra-
vis et manifesta, incursus et dæmon meridiano est:
incursus et dæmon, quia gravis; meridiano, quia
manifesta. Isti itaque tentationum modi sunt istius
juniperi, scilicet ordinis aculei, quia more aculeo-
rum teneritudinem pungunt, et nonnumquam lace-
rant, animorum. Non quod ordo melius sit, sed quod
diabolus tanto acrius justum per tentationes pungit,
quanto cum ad sublimiora et secretiora per habitum
et vitam ordinis transire cernit.

Recte igitur secundum supra dicta ordo ju-
nipero comparatur, dum variis asperitatibus et
tentationibus pungere comprobatur. Ad hanc de-
nique juniperum Elias venit, quando justus ali-
quis secularia ingiens, ordinis alicujus asperitatem

bus se submittit; animæ vero suæ ut moriatur petit, quando mori penitus mundo, et vivere Deo concupiscit. Qui tamen non mortem quam petit, sed dormitionem quam non petit, invenit, quia plerumque religiosus diversis in spirituali conversatione fatigatus tentationibus et adversitatibus, in propectu virtutum et bonorum operum torpescit. Angelus autem custos et excitator Eliæ prælatus est custos et exhortator fideiis animæ sibi subjectæ. Qui dum Eliam, id est animam sibi creditam conspicit sub junipero dormire, id est sub ordine torpescere, statim eum excitat, pascit et potat; dum eum ad meliora admonet, et de sacra Scriptura difficiliora quæ designantur per pastum, et faciliora, quæ figurantur per potum, docet. Elias quoque excitatus comedit et bibit, dum admonitus subjectus verbis loquentis patienter acquiescit, nec his quæ dicuntur contradicit. Rursum vero obdormit, quia nonnunquam subjectus multis tædiis affectus, post primam admonitionem et eruditionem iterum tepescit. Sed Elias per angelum secundo excitatur et pascitur, dum subjectus per prudentem et fidelem prælatum iterum admonetur et instruitur. Surge, dicente, comede, grandis tibi restat via. Quasi dicat: Si contidisti in solo ordine, scias tibi nihil prodesse sæculum corporaliter reliquisse, coram aspectibus humanis solummodo habitu religionis palliatum existere. Stude per virtutes ultra proficere, per opera misericordiæ proximis subvenire, lege, meditare, psalle, ora, operare. Grandis tibi restat via, quia parum adhuc profecisti, et multum habes proficere. Comedit denique Elias et bibit, et vadit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb, dum subjectus, per eruditionem iterum factam bene confortatus, in prosperitatibus quasi in diebus, et in adversitatibus quasi in noctibus per virtutum exercitationem, et bonorum operum exhibitionem proficiens, et quaternarium Evangelii et denarium legis perficiens, ad culmen spiritualis sublimitatis venit. Ubi recte in otio spelunçæ dicitur stare, dum paratus est, quodocunque eum Dominus vocaverit, de carne exire. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XC.

In purificatione beatæ Mariæ.

Dixit Sunamitis ad virum suum de Eliseo: Animadverto quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cœnaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut, cum venerit ad nos, maneat ibi (IV Reg. iv). Eliseus, qui interpretatur salus Dei, et nominis interpretatione, et miraculorum operatione, et virtutum exercitatione, et bonorum operum exhibitione, et honestæ conversationis sanctitate, et post mortem mortui resuscitatione, Christum significat. Sunamitis, quæ interpretatur captiva sive coccinea, animam exprimit, quam Christus decaptivitatis diaboli sanguine suo redemit. Eliseus sæpe venit ad Sunamitidem feminam, quia Christus

sæpe, et multis modis venit ad animam. Venit per creaturarum contemplationem, venit per Scripturarum lectionem, venit per miraculorum operationem, venit per præceptorum suorum prædicationem, venit per internam aspirationem, venit per adversitatem, venit per prosperitatem, venit mala comminando, venit bona promittendo, venit mala aufereudo, venit bona conferendo, venit per cognitionem veritatis, venit per amorem virtutis. Venit Christus ad animam spiritualiter eam visitando, hospitatur apud eam illam justificando, transit aliquando illi gratiam subtrahendo. Aliquando enim ex parte gratiam subtrahit, ut humilietur mens, quæ de se nimis sublinia sentit. Sed iterum relit, dum iterum infundit. Vir mulieris hujus, id est animæ rationalis intellectus est, qui viribus et sensu, insitit per naturam, vel collatis per gratiam, animæ debet præesse, consulere, providere, eam regere, ducere, et ex ea progeniem virtutum et bonorum operum procreare. Cum hoc viro accepit anima consilium, dicens: Animadverto quod vir iste Dei sanctus sit, qui frequenter transit per nos. Vere sanctus est quia Sanctus sanctorum est et nemo nisi per ipsum sanctus est.

Faciamus ei, inquit, cœnaculum parvum, et ponamus in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut, cum venerit ad nos, maneat ibi. Cœnaculum, eo quod sursum elevatur, spiritalem significat conversationem. Quam bene fecerat cœnaculum istud huic Eliseo Paulus, qui de se suisque similibus ait: Nostra autem conversatio in cœlis est (Philipp. iii). Quod dicit parvum, humilitatem insinuat. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jac. iv). Et ideo fidelis anima, si aliquando facit magna in conspectu Conditoris, æstimat parva. In lectulo vero solemus a laboribus quiescere, et dormiendo visibilia ignorare. Recte ergo per lectulum contemplatio figuratur. In ea qui consistit, ab incursu tentationum, et afflictione laborem quiescit, et internis et æternis intentus quid foris agatur, non attendit. Per mensam significatur Scriptura. Sicut enim mensa repletur cibis, sic sacra Scriptura repleta est sententiis, et aliam nobis refectionem tribuit per historiam, aliam per allegoriam, aliam per tropologiam, aliam per Vetus Testamentum, aliam per Novum. Sella designat eruditionem. Sedere namque solent doctores qui alios erudiunt. Et bene mensam sella sequitur, quia justum est ut qui Scripturam audiendo vel legendo didicit, aliis per doctrinam tribuat bonum quod agnovit. Candelabrum instrumentum est luminis. Habet autem candelabrum inferius pedem, et super pedem hastam erectam, et super hastam spherulam per circuitum, et super spherulam acumen, cui imponitur luminare. Pes vero candelabri habet tria brachia, æqualis longitudinis, æqualis magnitudinis, unius formæ, unius inter se distantia. Significat ergo fidem Trinitatis. Qualis enim Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus, etc. Hasta candelabri, in eo quod recta est, rectitudinem exprimit æquitatis. In eo vero

quod erecta est, erectionem bonæ intentionis. Sphæ- A
rula designat circumspectionem mentis. Quasi nam-
que sphærrula candelabro imponitur, dum mens de
se bene sollicita per circumspectionem sibi circum-
fertur. Superius acumen sanæ rationis significat sub-
tilitatem. Luminare superpositum exprimit Chri-
stum. Cera est humanitas, lumen divinitas. Facit
igitur mulier Sunamitis consulens virum, id est ani-
ma fidelis docta per intellectum, Eliseo, id est Chri-
sto, cœnæculum per spirituales conversationem,
parvum per humilitatem, et ponit lectulum per
contemplationem, et mensam per Scripturarum
lectionem, et sellam per minorum eruditionem.
Ponit quoque in eo candelabrum veri luminis instru-
mentum, cujus facit pedem per fidem sanctæ Tri-
nitatis, hastam per rectitudinem æquitatis, et ere-
ctionem bonæ intentionis, sphærrulam per circum-
specionem mentis, acumen per subtilitatem rationis,
Quæ debet luminari inesse, quia semper debet
Christo inhærere. Anima, quæ sic Christo novit
hospitium præparare, Christum hospitem meretur
habere, et per ipsum, ipsum Dei Filium possidere.
Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XCI.

De spiritali Christi convivio primus.—Ex libro Esther.

Anno tertio imperii sui fecit rex Assuerus granæ
convivium cunctis principibus, et pueris suis, fortis-
simis Persarum, et Medorum inelytis, et præfectis
provinciarum coram se, ut ostenderet divitias gloriæ
regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentie
sue, multo tempore, centum videlicet et octoginta
diebus (Esther. 1). Cujus regni exordium Susa fue-
runt. Susa sunt metropolis in Persiæ, quam urbem
dicunt a Susi fluvio nomen accepisse. Ibi est regia
Cyri lapide candido, et vario, columnis aureis, et
lacunaribus, gemisque distincta, cœli continens
simulacrum, stellis micantibus insignitum. Ibi As-
suerus convivium maximis divitiis, et deliciis copio-
sorum celebravit. Cujus convivii pompam et regium
luxum historia narrat; sed Christi spirituales divi-
tias, quas unicuique dispensat allegorice significat.
Quarum deliciarum convivium fecit anno tertio
imperii sui, id est tempore præsentis sæculi. Unde
et ipse Christus in ipso tertio tempore prædicavit,
dicens: *Simile est regnum cælorum homini regi, qui* D
fecit nuptias filio suo (Matth. xxii). Tertio namque
tempore sæculi incarnationis suæ sacramentum
Christus patefecit, et spirituales epulas sacræ præ-
dicationis, corporis quoque et sanguinis sui abun-
dantissime ministravit. Primum tempus fuit ante
legem, secundum sub lege, tertium sub gratia. As-
suerus autem interpretatur *ostium*, et per hoc sig-
nificat Christum, qui ait: *Ego sum ostium orium*
(Joan. x). Cunetis principibus, et pueris suis. Per
principes intelligimus prælatos; per pueros, subje-
ctos. Principes enim sunt, qui cæteris exemplo, et
verbo præsumt. Pueri sunt qui suis prælatibus fideliter
obediunt. Qui dum sibi præsentibus in omnibus
parent, per obedientiam ab omni inquinamento

et spiritus purificati de impuritate peccati
velut pueri nihil habent.

Fortissimis Persarum, et Medorum inelytis. Per
Persas, qui dignitate et potentia Medis noscuntur
fuisse superiores, Judæos; per Medos, qui Persis
fuerunt inferiores, gentiles intelligimus. Persæ Medis
in descriptionem præponuntur, quia Judæi gentibus
propter patrum prærogativam, et alia multa præfe-
runtur. Unde Dominus in Evangelio: *Non sum*
missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel (Matth.
xv). Et ad Apostolos: *In viam gentium ne abieritis,*
et in civitates Samaritanorum ne introieritis (Matth.
x). Et Apostolus ad Romanos: *Quid ergo plus est*
Judæo, aut quæ utilitas circumcisionis? Multum per
omnem modum: Primum quidem, quia credita sunt
illis eloquia Dei (Rom. iii). Et in fine ejusdem Epi-
stolæ: *Dico Christum Jesum fuisse ministrum cir-*
cumcisionis propter veritatem Dei ad confirmandas pro-
missiones patrum; gentes autem super misericordia
honorare Deum (Rom. xv). Fortissimi sunt, quia
a charitate Dei nec verbis, nec verberibus, nec
vita, nec morte separari possunt. Unde Apostolus:
Quis nos separabit a charitate Dei? Tribulatio, an
angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an peri-
culum, an gladius? sicut scriptum est: Quoniam pro-
pterte mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves
occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum
qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors, neque
vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes,
neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque
altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit
nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu
Domino nostro (Rom. viii). Inelyti vero sunt, qui non
solum in opere, verum in cogitatione peccati delecta-
tione ignobilitari contemunt. *Abdicantes secundum*
Apostolum occulta decoris et commendantes semet-
ipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo (II
Cor. iv). Et præfectis provinciarum, id est prælatibus
Ecclesiarum. His igitur omnibus Assuerus convivium
celebravit; et Christus omnibus, qui per istos figu-
rantur, delicias gratiæ suæ participavit. *Coram se,*
quia et quantum pertinet ad divinitatem, qua ubique
præsens est, et quantum ad humanitatem, qua mundo
manifestatus est. *Coram se,* quia oculo ad oculum
viderunt, et manus eorum contrectaverunt. Vel certe
coram se, id est beneplacito suo. Quæ enim ei placeant,
quasi coram se habet; quæ vero displicent, velut
de longe videt. Unde scriptum est: *Quia humilia*
respicit, et alta a longe prospicit (Psal. cxxxvii), id
est superbia. *Ut ostenderet divitias gloriæ regni sui,*
ac magnitudinem, atque jactantiam potentie suæ.

Hæc omnia in mundo Christus ostendit, quando
discipulis suis, ut Scripturas intelligerent, sensum
aperuit, et primum insullando, postea de cælo mit-
tendo Spiritum eis sanctum donavit. De hac ostensio-
ne Paulus Ephesiis scribens ait: *In mysterio*
Christi, quod aliis generationibus non est agnitus
filiis hominum, sicut nunc revelatum est sanctis apo-
stolis ejus et prophetis (Ephes. iii). Et ad Timotheum:

*Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod A manifestatum est in carne, justificatum in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria (I Tim. III). Christi vero divitiis per manifestationem sacramenti cognitis, statim sæculi præsentis divitiæ viluerunt; justî, quibus gloria cœlestis est revelata et oblata, non solum sua, verum et semetipsos pro hac consequenda reliquerunt. Postquam autem ejus cognitione sunt illuminati, et gustaverunt donum cœlestis, et participes facti sunt Spiritus sancti gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi (Hebr. vi), ejus amore succensi. Petrus est suspensus, Paulus decollatus, Stephanus lapidatus, Laurentius assatus, et alii aliis suppliciis interempti, ut hujus participes essent convivii: sicut in mundo per gratiam, sic in cœlo per gloriam. Spirituale namque convivium inchoatur in via, consummatur in patria. Et modicum quidem est quod ex eo nunc prægustatur; magnam autem et inestimabile quod in posterum gustandum reservatur. Unde Psalmista: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te! (Psal. xxx.) Multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus.* Nota quod etiam determinatio temporis deservit mysterio intelligentiæ spiritualis. Centenarius est perfectus numerus, et significat humanæ justitiæ perfectionem. Octogenarius, quæ ab octonario denominatur, exprimit futuram resurrectionem et beatitudinem. In his totum bonum hominis constat: in justitia, cuius perfectionem centenarius designat; et in resurrectione ac beatitudine, cuius gloriam octogenarius figurat. Centenarius præmittitur, octogenarius subjungitur, quia per culmen sanctificationis pertingitur ad octonarium resurrectionis et beatitudinis.*

Cumque impleverentur dies convivii invitavit omnem populum qui inventus est Susa a maximo usque ad minimum. Videntur impleri dies convivii, quando Christus in cruce dixit: *Consummatum est (Joan. xix)*; vel certe quando discipulis in unum congregatis Spiritus sanctus plenarie missus est. Tunc impleti sunt dies spiritualis convivii, non quod tunc esse desinerent, sed quod tunc et ex tunc plenarie celebrari deberent. Susa civitas est gentium, per quam vocatio gentium designatur. *Invitavit, inquit, D omnem populum a maximo usque ad minimum.* Hoc est quod Dominus in Evangelio dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. xi).*—*A minimo usque ad maximum populum invitavit,* quia Dominus pusillis cum majoribus benedixit. Infelix anima, fratres, quæ huic convivio deest; et infelix vel forte infelicior, quæ aliter quam decet, id est absque veste nuptiali adest. Itcirco namque videtur infelicior, quia, ut Petrus ait: *Melius illi erat non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti a sancto mandato (II Petr. II).* Felix autem illa anima, quæ non solum Christianitatis nomine, sed et veritate convivii Christi nunc interest, quia ut cœlesti et æterno convivio

admittatur, sperare potest. Et nunc, charissimi nobis, quemadmodum huic convivio nunc intersumus professione, sic interesse studeamus et virtute, quatenus interesse mereamur in beatitudine. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XCII.

De spirituali Christi convivio secundus. — Ex eodem libro Esther.

Et septem diebus jussit convivium præparari in vestibulo horti, et nemoris, quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et curbasini, et hyacinthini sustentata funibus byssinis atque purpureis, qui eburneis civculis inserti erant et columnis marmoreis fulciebantur B (Esther I). Magnus in his omnibus, charissimi, laet intelligentiæ spiritualis fructus, non solum verborum foliis contactus, verum etiam variis rerum visibilibus figuris velatus, velut nucleus suo cortice et testula firmiter clausus. Per septem dies, ut sæpe diximus, universum tempus hoc exprimitur, quia septem dierum numero volvitur. Quo tempore toto Christus suis fidelibus convivium spiritualium deliciarum parari præcepit, ne unquam eis spiritualis cibus et potus desit. Quantum autem quisque spiritualis cibi interius capiat, bonæ conversationis ostensio foris probat. Quantum nimirum unusquisque intrinsecus gratia saginatur, tantum forinsecus in virtute et actione roboratur. *Diebus, inquit, Mali nimirum noctibus sua convivium faciunt, quippe quorum sunt in tenebris opera; latantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. II).* *In vestibulo horti et nemoris, quod regio cultu et manu consitum erat.* Supercœlestis ille paradus omnibus bonis præferendus hortus est et nemus: hortus est, quia sua dulcedine satagit; nemus est, quia sua pulchritudine delectat. Hortus est sanctorum affectuum suæ jucunditatis sapore mulcendo; nemus est, intellectum suæ pulchritudinis admiratione tenendo. Hortus est, quia pascit; nemus est, quia protegit. Pascit bonis, protegit a malis. Hujus horti et nemoris vestibulum quasi nestibulum, et pro n posita, quod videlicet ibi minime stetur, sed transeat et ad interiora intretur. Et unicuique fideli in præsentī Ecclesia non est standum, sed magis de virtute in virtutem transeundum, donec intret in gaudium Domini sui, et videat Deum deorum in Sion. In hoc autem vestibulo spirituale convivium datur, et præparatur. Datur per gratiam, præparatur ad gloriam. Datur in via, præparatur accipiendum in patria. Quod autem dicitur quod regio cultu et manu consitum erat, sive ad præsentem celebritatis hujus statum, sive ad futurum referatur, nihil interest. Quidquid enim in sancta Ecclesia agitur, quidquid in cœlesti patria postea recipitur, totum cultu regio, et manu perficitur: manu quantum ad actum, cultu quantum ad ornatum. Magis tamen quæ varioornata, hic de spirituali convivio scribuntur ad vestibulum quam ad hortum, et nemus, id est ad præsecula

Ecclesiæ statum quam ad futurum pertinere videntur.

*Et pendebant ex omni parte tentoria. Ea, quæ pendent, a terra quidem elevata sunt, sed cælum necdum tangunt. Tentoria itaque ista virtutes justorum sunt, et bona opera, quæ a terra elevantur per devotionem, sed cælum necdum attingunt per retributionem. Quæ etiam ex omni parte pendent, dum imperfectionis, nihil habent. Sed quoniam apud Deum parvipenditur quidquid in mundo boni agitur, nisi gratiæ divinæ bonitate coloretur, apte subditur: *Aerii coloris, et hyacinthinum, et carbasini.* Per hos tres colores, aerium, hyacinthinum, carbasinum tria maxima, quæ nunc manent, id est fidem, spem, charitatem intelligi posse credimus. Per aerium nempe colorem, pro eo quod scriptum est: *Deus spiritus est (Joan. iv)*, accipitur recte fides supernæ divinitatis. Per hyacinthinum, quia colori cæli similis est, exprimitur spes cælestis retributionis. Per carbasinum, quia fulgorem imitatur auri, splendor designatur charitatis. Quæ tres virtutes tota tentoria virtutum aliarum, et bonorum operum colorant, dum cuncta, quæ geruntur in his vel in illis decorant, commendant, consummiant. Quasi namque color sunt omnium, dum species et pulchritudo sunt eorum. *Sustentata funibus byssinis et purpureis.* Funis habet longitudinem, byssus candorem, purpura ruborem. Per istas itaque duas species funium intelligimus duas species virtutum: quarum una maxima est foris, quæ est castitas corporalis; altera maxima intus, quæ est compassio cordis. Funis byssinus castitas carnis; funis purpureus compassio cordis. Quæ duæ virtutes, dum ad similitudinem tensorum funium in nobis continuo et longanimitè perseverant, utrumque parietem tentoriorum nostrorum immobilem sustentant. Castitas enim foris sustentat virtutes manifestas; compassio sustentat intus virtutes occultas. Nec lapsus virtutis, vel boni operis timet quisquis eas in se bene tensas habet, dum totius ejus justitiæ fabrica in eis pendet. Quis enim aliarum detrimentum virtutum timeat, si castitatem corporis perpetuam, et compassionem cordis veram perfecte possideat? Quarum virtutum, scilicet castitatis et compassionis perfectio designatur, dum de funibus, quia easdem virtutes exprimunt subinfertur quod *eburneis circulis inserti erant.* Funes byssini, et purpurei circulis erant inserti, quia castitas, quæ per byssum, et compassio, quæ per purpuram exprimitur, mundissimæ semper debent inesse perfectioni. Cui perfectioni, quandiu machina nostræ justitiæ firmitè inhaeret, tandiu firma et inconcussa manet. De quibus funibus sive virtutibus adhuc subditur, *et columnis marmoreis fulciebantur.* Per columnas marmoreas intelligimus sanctorum doctorum firmam rectitudinem et rectam firmitatem. Columnæ namque marmoreæ sunt doctores. Columnæ quia justitia recti; marmoreæ, quia fide firmi. Columnis igitur marmoreis funes byssini, et purpurei fulciuntur, quia ad hoc solertia doctorum mirabiliter*

laborat, ut in electis castitas in carne, et compassio in corde perpetuo consistat. Per columnas igitur funes byssini et purpurei, et per funes cætera sustentantur, quia per doctores in omnibus castitas et compassio, et per istas virtutes cætera roborantur. Itaque primo loco erigunt tentoria per virtutum et bonorum operum exercitationem et exhibitionem. Secundo colorantur et decorantur per fidem, spem et charitatem. Terio sustentantur per funes byssinos et purpureos, id est per castitatem, et compassionem. Quarto fulciuntur ipsi funes, id est virtutes columnis marmoreis, id est per doctorum rectam et firmam eruditionem. Et nunc, charissimi, diligenter attendamus, ut ita nunc in hoc vestibulo tantis tentoriis redimito sinus per gratiam, quatenus hortum et nemus ingredi postmodum mereamur per gloriam. Quod nobis præstare, etc.

SERMO XCIII.

De spirituali Christi convivio tertius. — Ex eodem libro Esther.

Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino, et pario stratum lapide dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, et præcipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum; sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet (Esther. i). Superius dicta sunt de spirituali vestibuli spiritualis ornatu, nunc adjiciuntur prioribus potiora. Quis enim ignoret contemplationem operibus et virtutibus omnibus potioram? Et de hac infertur cum dicitur: *Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum erant dispositi.* Per lectulos enim quiete internæ contemplationis accipitur. In qua quiete tanto mens humana solertius ad interna vigilat, quanto magis ad exteriora dormitat. Unde sponsa: *Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. v).* *Lectuli inquit non lecti.* Modicum namque est, quod nunc de contemplatione percipimus, ad id quod percipiendum expectamus. Sed et apte dictum est non singulariter lectulus dispositus, sed pluraliter *lectuli dispositi*, quia varius est contemplationis modus, et aliis plus, aliis minus in dono contemplationis confertur. Quemadmodum enim secundum mensuram donationis Christi gratia differenter datur in actione, sic etiam secundum capacitatem percipientium distribuitur in contemplatione. Plures ergo sunt lectuli, et differenter positi et propter differentiam donorum, et propter distantiam contemplativorum. *Super pavimentum smaragdino, et pario lapide stratum.* Pavimentum inferius, et æqualiter stratum omnium utensilium, verbi gratia, lectorum, sedilium, vasorum est sustentamentum. Significat ergo prælatorum æquanimitem, humilitatem, et laborem; quia licet cæteris potestate sint prælati, ministerio tamen sunt subjecti, sicut ipse Dominus, qui omnibus prælatis est prælatus, non venit ministrari, sed ministrare, et

dare animam suam pro multis (Matth. xx). Hinc et A (Hebr. xiii). Et paulo superius prælatos aliis in discipulis ait : *Qui major est in vobis, fiat sicut junior; et qui prædecessor est, sicut ministrator (ibid.).* Hinc Paulus servum illorum, quibus scribebat, se esse dicebat per Jesum. Hinc B. Augustinus de prælato dicit : « Honore coram vobis prælatus sit vobis, timore coram Deo substratus sit pedibus vestris. »

Prælati itaque pavementum sunt coram Deo se humiliando, sibi commissos æquanimitè tolerando, et ipsis laboriose ministrando; dum enim eis cum labore ministrant quasi super se positos portant. Sed magna laus prælatorum promittitur, dum pavementum smaragdino, et pario lapidem stratum dicitur, et per picturam mira varietate decoratum perhibetur. Smaragdus vires, parius candet. Smaragdus fidem, parius castitatem et mundam significat actionem. Pavimentum itaque smaragdino et pario sternitur, dum prælatus fide, castitate, et actione mundissima perornatur. Qui et picturæ mira varietate decoratur, dum diversorum justorum varias virtutes non solum ad utilitatem propriam, verum et ad exemplum aliorum imitatur. Pingitur in hoc pavimento Abel per innocentiam, Noe per justitiam, Abraham per fidem, Isaac per longanimitatem, Jacob per tolerantiam, Joseph per continentiam, Moyses per mansuetudinem, Josue per fortitudinem, Samuel per charitatem, David per humilitatem, Elias per zelum justitiæ, Daniel per virtutem abstinentiæ, et quorumlibet sanctorum forma in ipso depingitur, dum eorum virtutes, in quantum potest, operatur. Et licet de universali sancta Ecclesia dictum sit : *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate (Psal. xliv)*; in sancto tamen prælato excellenter, et velut specialiter debet hæc pulchritudo varietatis apparere, ut omnium fulgore virtutum omnibus omnia factus omnes lucrifaciat (*I Cor. ix*). Huic quoque sensui concinit illud Augustini de prælato : « Circa omnes » inquit « se ipsum bonorum operum præbet exemplum, corripit inquietos, consoletur pusillanimes, suspiciat infirmos, patiens sit ad omnes, disciplinam libens habeat, metuendus imponat. » Et quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus a vobis avari appetat quam timeri. Super pavementum itaque lectuli erant, quia prælati sua providentia, et labore contemplativos sustentant. Vel certe super pavementum lectuli erant, dum contemplativi in quiete positi suis prælatis, qui sollicitudine fatigantur, et turbantur nonnunquam amplius proficiunt.

Videamus, fratres, quomodo super hoc venerabile pavementum consistimus, utrum inquiete positi cælestia sublimerè contemplamur. Sunt enim quidam, qui suos prælatos multis molestiis premunt, et in contemplatione, ad quam in loco quietis positi sunt, minime proficiunt. Quos Paulus in Epistola ad Hebræos castigans ait : *Obedite præpositis vestris, et subjacetis eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes: hoc enim non expedit vobis*

(*Hebr. xiii*). Et paulo superius prælatos aliis in exemplum ponens ait : *Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei; quorum intuentes exitum conversationis, imitami fidem (ibid.).* Et ad Thessalonicenses, de charitate et pace habenda cum prælatis : *Rogamus, inquit, fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos, et præsent vobis in Domino, et monent vos, ut habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum; pacem habete cum illis (I Thess. v).* Unde Augustinus ad subiectos de prælatis : « Obediendo non solum vestri, sed etiam ipsis miseremini, qui quanto in loco superiore tanto in periculo majore versatur.

Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. B Aurea pocula sunt verba Evangelica, cæteris omnibus pretiosiora, sapientia Dei, quæ Christus est, velut auro fulgentia. Quæ videlicet verba recte dicuntur pocula, quia facile intelliguntur. Cibi etenim sunt ea Scripturæ verba quæ difficile et cum labore capiuntur, ut sunt plerisque in locis verba prophetarum. Qui scilicet cibi aliis et aliis vasis inferuntur, cum gratia, quæ in ipsis continetur, nunc apertione figurarum, nunc administratione sacramentorum nobis confertur. Quasi enim quædam sunt vasa sacræ Scripturæ ænigmata, et sacra sacramentorum velamina. Quæ dum aperiantur mentes fidelium reficiuntur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat, abundans, et præcipuum ponebatur. Quid per spiritale vinum rectius accipitur, quam sancti Spiritus consolatio, qua mens fidelis sæpius inebriatur? De hac inebriatione scriptum est : *Calix meus inebrians quam præclarus est! (Psal. xxii.)* Et item : *Secundum multitudinem, dolorum meorum corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam (Psal. xciii).* Ut, inquit, magnificentia regia dignum erat. In largiendo namque gratiam suam attendit Deus bonitatem suam, non meritum humanum. *Abundans, et præcipuum ponebatur. Abundans, quia Deus abundanter dat, et non improperat (Jac. i).* *Præcipuum, quia nihil dulcedine Spiritus sancti in vita suavius.* Unde quidam Sapiens admirando dixit. *Quam suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus (Sap. xii).* *Præcipuum, quoniam hoc est vinum, de quo architrictinus dixit sponso : Tu autem servasti vinum bonum usque adhuc (Joan. ii).* Hujus convivii sententiæ concordare videtur illud in Canticis : *Comedite et bibite, amici, et inebriamini, charissimi (Cant. v).* Comedite cibum, bibite poculum inebriamini per vinum. *Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis suis singulos de principibus, ut sumeret quisque quod vellet.* Ut ex his verbis perpendi potest Deus non vult habere coacta servitia. *Nec erat, ait, qui nolentes cogeret ad bibendum.* Nemo namque cogitur spirituale donum accipere : filios vult Deus, non servos; secundum voluntatem, non secundum necessitatem. *Sicut rex statuerat, præponens mensis suis singulos de principibus suis.* Mensæ sunt Scri-

pturæ, principes doctores et prælati. Singulos præponit, quia alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ (I Cor. xii) ut unusquisque dispenset cæteris quod excellenter accepit, ut *sumeret quisque quid vellet*. Secundum voluntatem, capacitatem, et utilitatem singulorum temperanda est prædicatio, ut omnibus utilis fiat, nulli noceat, et inter omnia vitia quasi gladius anceps transeat; sic superbiam recidens auferat, ut non augeat timiditatem; sic otiosis et torpentibus sollicitudinem operis imponat, ut inquietis et curiosis non augeat importunam actionem: et sic de cæteris. Epulemur, fratres, nunc in vestibulo horti et nemoris per gratiani sic, quatenus in horto et nemore postmodum epulari mereamur per gloriam. Quod præstare dignetur, etc.

SERMO XCIV.

In die sancto Paschæ.

Hodie, charissimi, paschalis solemnitas est, quæ propter sui excellentiam dici potest solemnitas solemnitatum, quemadmodum dicitur Canticum canticorum, Deus deorum, Rex regum, Dominus dominantium. Ipsa quippe non solum aliarum more solemnitatum annuatim, ut est hodie celebratur, verum et singulis diebus Dominicis continue et singulariter commemoratur, et in die iudicii, quando *corruptibile hoc induet incorruptionem; et mortale hoc induet immortalitatem* (I Cor. xv), generaliter et perfecte consummabitur. Quæ solemnitas quanto est celebrior, tanto ciborum hodie debet apparatus esse copiosior, lautior et delicatior. Et quoniam in hac hodierna solemnitate more Christiano omnes Christiani pusilli cum majoribus, laici cum clericis, ad mensam magnam, ad mensam divitis, potentis, sapientisque Salomonis conседemus, quæ nobis apponuntur diligenter attendamus (Prov. xxii). Noster etenim Salomon *dives est in omnes*, scilicet qui invocant illum (Ephes. ii). Potens est quia *data est illi omnis potestas in cælo, et in terra* (Matth. xxviii). Sapiens, quia *in ipso sunt omnes thesauri sapientiæ, et scientiæ absconditi* (Coloss. ii). Cujus mensæ regale divitiæ, atque deliciæ in libro Regum tertio typice, et aperte declarantur, ubi dicitur: *Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori similæ ei sexaginta cori farinæ, decem boves pingues, et viginti boves pascuales, et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalarum, et avium altilium* (III Reg. iv). Hæc autem omnia in nostri mensa Salomonis spiritaliter inveniuntur. In mensa nempe Christi inveniuntur triginta cori similæ per sanctæ Trinitatis fidem, sexaginta cori farinæ per bonam actionem. Simila namque, quæ sine furfure est, recte significat fidem, propter fidei sinceritatem. Farina, quæ sine aliquo furfure non est, bonam actionem propter actionis turbationem. De hoc furfure scriptum est: *Martha, Martha sollicita es, et turbaris erga plurima* (Luc. x). Decem boves pingues decem præcepta legis sunt; boves, quia bonam præcipiunt continentiam; pingues, quia contiuent charitatem

A geminam. Nunquid enim pinguedo charitatis non est, ubi dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, etc., et *proximum tuum sicut teipsum?* (Matth. xxii.) Nunquid continentiam non exprimit, ubi dicitur: *Non concupisces uxorem proximi tui, non cuncta quæ illius sunt?* (Deut. v.)

B Et viginti boves pascuales: boves pascuales cætera cuncta præcepta legalia sunt, quæ in hoc ut boves pascuales pinguibus macilentiora sunt quod prædictas maximas virtutes, charitatem scilicet et continentiam a malo, tam expresse, tamque authentice ut Decalogus non describunt. Præcepta quippe Decalogi digito Dei, præcepta vero cætera digito hominis scripta sunt. Boves autem significant continentiam, eo quod genitalibus careant, quemadmodum tauri luxuriam, eo quod ipsa habeant. Inferiora quoque mandata Decalogum sequentia, recte ut jam monstratum est, boves propter charitatem et continentiam, quam et ipsa docent, narrantur; et viginti dum secundum Decalogum dupliciter, hæc scilicet amicis, illinc scilicet inimicis, per obsequium pietatis dispensantur. Arietes denique, quia cæteris ovibus in hoc differunt, quod cornuti sunt, et durissimo capite adversarium durissime quatiant, eminentissimos Scripturæ sensus convenienter expriment, qui prolati hostem suum diabolium, hominem pravum vicinum gravissime feriant et conterunt. Qui bene per centenarium describuntur, ut eorum perfectio designetur. In mensa igitur Christi triginta cori similæ, sexaginta cori farinæ, decem boves pingues, viginti boves pascuales, centum arietes apponuntur, dum doctrina fidei, et boni operis Decalogi, et quorumlibet aliorum præceptorum legalium, et excellentissimorum sacræ Scripturæ sensuum mentes fidelium per solertiam doctorum plenissime reficiuntur, *excepta venatione cervorum, caprearum, bubalarum, et avium altilium*. Venationem mensæ nostri Salomonis inferimus, dum sensus aliquos velut novos et rarius auditos lectione, meditatione, discurrendo ex diversis libris quasi diversis silvis venamur, et nostris auditoribus novo quodam et inusitato dicendi modo dispensamus. Quæ sensuum verborumque nova, salubrique dulcedine illi, qui delicatius in Scripturis sunt enutriti, avidissime se reficiunt, quemadmodum illi, qui in regum curiis, et regalibus quotidie ferculis vescuntur, recentem et opimam venationem delectabiliter comedunt. In cervis autem est timiditas, in capreis velocitas, in bubalis fortitudo, in avibus volatus elevatio.

Ad mensam itaque Christi cervos deferimus, dum loquimur de timore; capreas, dum loquimur de boni operis velocitate; bubalos, dum loquimur de ejusdem operis fortitudine; aves, dum loquimur de contemplatione. Et notandum quod cum dixisset *avium addidit altilium*. Illa namque contemplatio coram Deo laudabilis est, quam non solum cognitio veritatis sursum levat, sed etiam amor virtutis impinguat. Possumus totam hanc sententiam in alium sensum vertere, ut intelligamus per similitudinem et la-

rinam doctrinam, quæ est in præceptis duum Testamentorum; per animalia domestica exempla sanctorum ex gentibus pro Christo peremptorum, ut sic habeamus duplicem escam, unam in præceptis, alteram in exemplis. Per boves autem intelligere possumus illos qui in Veteri Testamento bonis operibus exercendis fortiter insistebant; per arietes illos, qui suæ fortitudinis cornibus hostes fortiter quatientes de suis finibus propellabant; per silvestria animalia accipere possumus illos, qui ex gentibus fideles sunt activi; per aves, illos qui sunt contemplativi. Nec solum sancti martyres exemplis suis nobis in esca salutis sunt, verum et sancti confessores, et quilibet sancti suis exemplis vitæ cibum nobis conferunt, qui, licet ferro non occubuerint, jejuniis tamen, vigiliis et variis laboribus carnem suam cum vitiis et concupiscentiis crucifixerunt. Non tantum autem escam habemus in præceptis et in exemplis, sed etiam in sacramentis, ex quibus quammagnum est sacramentum corporis et sanguinis Domini: ad quod venerabiliter, et salubriter sumendum hodie convenire debemus universi. In cuius laudem beatus Gregorius in libro IV Dialogorum (cap. LVIII) ita loquitur, dicens: « Quis fidelium habere dubium possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cælos aperiri: in illo Jesu Christi mysterio angelorum choro adesse, summis ina sociari, terrena cælestibus jungi, unumque ex visibilibus et invisibilibus fieri? Sed necesse est ut, cum hoc agimus, nosmetipsos in cordis contritione mactemus. » Quia qui passionis Dominicæ mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Quam autem sit salubre, quam necessarium, quam beatum corpus et sanguinem Christi sancte sumere, ipse per semetipsum dignatus est aperire, dicens: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat carnem meam, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam* (Joan. VI). Quam sit vero noxium indigne sumentibus Paulus demonstrat, ubi dicit: *Quicumque manducaverit panem, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. Qui enim manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat, et bibit non dijudicans corpus Domini* (I Cor. II). Non dijudicans, id est non discernens per venerationem a cæteris cibis. Debuisset enim se probasse, et per pœnitentiam purgasse, vel certe abstinuisse. Hinc Paschasius in libro De corpore Domini dicit: « Quisquis vel membrum meretricis fit, vel per aliquod grave delictum membrum diaboli, hic utique elapsus de corpore Christi est, et ideo non licet ei corpus Christi contingere. Quid ergo manducat et bibit peccator? Non utique sibi utiliter carnem et sanguinem, sed judicium. Quare? Quia non se probat prius. »

Si quis ergo, lapsus de corpore Christi, factus membrum meretricis vel diaboli, uræsumpserit hoc

PATROL. CLXXVII

A sacrosanctum corpus contingere, non dubium quin ob id iudicium excipiat, et cum Juda culpæ societur obnoxius, tam quia corrui, quam quia, in conscientia damnatus, ausus est, sine pœnitentia et correctionis venia, sancta mysteria temerare. Alius ad communionem accessurus, dum altitudinem sacramenti non cogitat, joco, ira, indignatione communionem non honorat, sed dedecorat. Alius cum reverentia quidem se communicat, scilicet recedens diuturno cachinno, multiloquio, vaniloquio, turpiloquio, detractioe, at cæteris vitiis sacram communionem inhonestat. De talibus dictum videtur: *Gratiæ satuorum effundentur* (Eccles. XX). Tales enim quidquid, legendo, psallendo, orando, vel alio quolibet modo boni hauriunt a mane usque ad vespeream, non solum otio, sed et illicitis delectationibus vacando negligenter effundunt. Unde hoc sacrosanctum mysterium angelis etiam venerandum, nostris temporibus tam magnum in contemptum venisse cernitur, tanquam non sit Pater qui honorem Jesu Christi quærat et iudicet. Et ita veritas prostrata est ut, sicut in Daniele legitur: *Abominationem in templo Dei fieri videamus* (Dan. IX). Valde itaque contemptoribus tanti sacramenti divina vindicta timenda est. Unde prædictus Paschasius in prædicto libro dicit quod ab angelis, qui ad hoc positi sunt, etiam nunc perimerentur quicumque vel semel indigne communicant, nisi bonitas Christi, cujus iudicio pendent omnia, gladium suspenderet, et temporalem mortem quibusdam, ut pœniteant, removeret. Verum nos non solum auditu auris audivimus, sed et oculis diversis in codicibus legimus gravissimas et horrendas ultiones talibus præsumptoribus sine dilatione divinitus illatas. Dicit sanctus Gregorius Turonensis de quodam presbytero, « cui in Dominica solemnitate propter suam personam concessum fuerat ut missam celebraret: quod statim ut ad horam communicandi venit, mox ἐπιπέσια [epilepsia] comprehensus, corrui, spumans, sacramque particulam ab ore projiciens; qui ipsa nocte, sicut plerique testati sunt, ebrius fuerat. » Item de quodam infami diacono dicit: quod « dum capsam cum corpore Domini deferret, de manibus ejus elapsa est, et per aerem super altare reversa. » Sanctus vero Hieronymus, in Vitis Patrum, dicit de beato Eulogio: quod « cum videret ex monachis quosdam immundos accedere ad communionem, retinuit eos, dicens: Tu hac nocte habuisti fornicationis desiderium. Tu vero dixisti in corde tuo: Nihil interest sive justus sive peccator ad sacramentum accedit. Et alius dubitationem habuit in corde suo, dicens: Quid me sanctificare potest communicatio? Hos omnes removebat a communione sacramenti, donec per pœnitentiam et lacrymas purificarentur. » Talia quoque scribit de sancto Machario, de sancto Piamone, et monachis eorum.

Hæc, fratres, exempla diximus, quia in sancta Ecclesia sunt multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi (I Cor. XI). Propterea ista scripsimus, quia

fortitan aliquis eorum hæc lecturus est, qui se, auditis, de sua negligentia corrigit. Absint autem a vobis hæc pericula, absit et periculorum causa. Vos enim non estis in tenebris, fratres, ut vos pericula ista comprehendant. (Joan. xi). *Omnes enim filii lucis estis, et filii Dei. Non estis filii noctis, neque tenebrarum* (I Thess. v). Sed et nos speramus de vobis meliora, et viciniora saluti, tametsi ita loquimur (Hebr. vi). Unde, charissimi nobis, istud mysterium cum humilitate et reverentia frequentate, ad ejus gloriam frequenter accedite, ejus participes semper fieri diligite. Hoc est enim mysterium, quod specialiter in viventibus dolores internos mitigat, vulnera sanat, hostem expugnat, a malis liberat, in bonis adjuvat, confert gratiam, auget justitiam, et in defunctis culpam diluit, pœnam remittit, cœlum aperit, vitam tribuit. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XCV.

De mensa propositionis ex libro Exodi ad laudem sacræ Scripturæ.

Loquens Dominus Moysi, de facienda mensa propositionis ait: *Facies mensam de lignis setim, habentem duos cubitos longitudinis, et in latitudine cubitum, et in altitudine cubitum ac semissem, et inaurabis eam auro purissimo. Faciesque illi labium per circuitum: et ipsi labio coronam interrasilem altam quatuor digitis, et super illam alteram coronam aureolam. Quatuor quoque circulos aureos præparabis, et pones eos in quatuor angulis ejusdem mensæ per singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis setim, et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac phialas, thuribula, et cyathos in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper* (Exod. xxv). Quæ est hæc mensa, nisi sacra Scriptura. Quæ quoties ad bene vivendum nos admonet, toties nobis vitæ panem præbet? Mensa de lignis setim facta legitur, et veritas Scripturæ sacræ nulla vetustate corrumpitur. Ad similitudinem quoque mensæ Scriptura sacra duos cubitos longitudinis habet, dum nos utramque partem fidei, et illam scilicet qua in Creatorem, et illam qua in Redemptorem credimus docet. Habet eubitum ac semissem altitudinis, dum nos erudit quæ sit altitudo spei et initium contemplationis. Habet denique cubitum latitudinis, dum nos instruit quæ sit latitudo charitatis. Sic sacra Scriptura admodum mensæ habet longitudinem, altitudinem, latitudinem, dum nos perfecte docet fidem, et spem cum initio contemplationis, et charitatem. Spiritualis autem hæc mensa per totum deaurata est, quia non solum miraculorum, verum et sapientiæ cœlestis claritate tota refulget. Quæ habet labium, sanctorum videlicet ora doctorum. Quod labium per circuitum ducitur, dum a sanctis doctoribus nihil usquam inemendatum relinquitur. Quasi namque labium per circuitum mensæ sancti

A doctores sunt, dum auctoritate Scripturæ undique malos a malo redarguunt, et ad meliora bonos erudiunt.

Dux coronæ, quæ sequuntur, quarum una dicitur interrasilis, altera aureola, duo justorum significant bona, unum in mundo, alterum in cœlo. Prima significat justitiam, secunda remunerationem supernam; prima meritum, secunda præmium; prima bonam conscientiam, secunda sequentem gloriam. Et utraque bona recte coronæ comparantur, tum quia perfecta sunt, tum quia coronam conferunt. Prima fore præcipitur interrasilis, quia multiplex et varius nunc est effectus bonæ operationis. Quæ est etiam quatuor digitorum, quia sanctorum justitia, operante Spiritus sancti gratia, sustollitur exercitatione quatuor principalium virtutum. In digitis enim dona sancti Spiritus, in quaternario virtutes quatuor, prudentia, fortitudo, justitia, temperantia figurantur. Quæ denique corona labio mensæ fuit juncta, quia secundum doctorum hortamenta sanctorum consummatur justitia. Super illam fuit corona aureola, quia justitiam sequitur et excellit gloria superna. Quæ et aureola dicitur, ut per aurum fulgor contemplationis significetur. Et diligenter attendendum quod non aurea, sed aureola fuisse perhibetur, ut per diminutivum modicum esse ad plenitudinem sequentis boni quiddam nunc de eodem bono per contemplationem percipitur, insinuetur. Magnum tamen est et inæstimabile, quia, Scriptura teste, *quæ sub ipso erant replebant templum* (Isai. vi). Et si quæ sub ipso sunt replent templum, quis æstimare queat qualia, quantave sunt, quæ in ipso sunt, et quæ ipsæ sunt? Unde de illa mercede superna, quæ hic corona superior et aureola dicitur, scriptum est: *Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et supereffluentem dabunt in sinum vestrum* (Luc. vi). Hujus mensæ, vel coronæ aureolæ principium a quibusdam in præsentiam per contemplationem cernitur et percipitur, et in futuro perficietur. cum non per speculum et in ænigmate ipse Deus, qui est justorum merces et corona, sed facie ad faciem videbitur. Primo itaque loco ponitur mensa, secundo labium, tertio corona interrasilis, quarto corona aureola. Mensa, Scriptura; labium, doctorum hortamenta; corona interrasilis, sanctorum justitia; corona aureola, retributio superna.

Quatuor circuli sunt quatuor libri evangelici, qui bene vocantur circuli, quia perfecti: perfectam namque tradunt doctrinam de fide et operatione, de merito et præmio. Qui et in quatuor angulis mensæ per singulos pedes ponuntur, dum eorum auctoritate et perfectione quatuor sensus Scripturæ roborantur, et ipsa Scriptura aptatur, ut per quatuor partes mundi in suis quatuor sensibus per prædicationem evangelicam deferatur. Mensa quatuor pedes habet, quia verba cœlestis oraculi vel historice, vel allegorice, vel tropologice, vel anagogice accipiuntur. Historia est, cum quomodo res secundum litteram vel facta vel dicta sit plano sermone refertur, sic

populus ex Ægypto exiens salvatus dicitur per sanguinem agni, vel tabernaculum in deserto factum. Allegoria est, cum verbis vel rebus mysticis præsencia Christi et Ecclesiæ sacramenta signantur: verbis, ita: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (Isa. xi)*. Quod est dicere Nascetur virgo Maria de stirpe David, et Christus de stirpe ejus. Rebus, ut populus de Ægypto per sanguinem Agni salvatus, Ecclesiam significat Christi passione a damnatione diaboli liberatam. Tropologia, id est moralis locutio, ad correptionem et institutionem morum, apertis vel figuratis verbis, respicit. Apertis, ita: *Filioli, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate (I Joan. iii)*. Figuratis, ita: *Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat (Eccl. ix)*. Anagoge, id est ad superiora ducens, locutio est quæ de præmiis futuris et de vita quæ est in cælis, mysticis vel apertis verbis, disputat. Apertis, sic: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Math. v)*; mysticis, sic: *Beati qui lavant stolus suas, ut sit potestas illis in ligno vitæ, et per portas intrent in civitatem, scilicet cœlestem (Apoc. xxi)*. Quatuor ergo pedibus mensæ quatuor circuli apponuntur, ut inductis vectibus per eos mensa portetur, quia quatuor sensibus Scripturæ libri evangelici junguntur, ut eorum auctoritate ipsa Scriptura circumquaque per doctores prædicetur. Ipsi vero circuli sunt aurei; quia libri evangelici sapientia Dei, quæ Christus est, sunt præclari. Qui etiam circuli subter coronam sive primam sive secundam sunt, quia ordine præcedit doctrina evangelica, doctrinam sequitur justitia, justitiam gloria. Vectes, quibus mensa portabatur, sunt prædicatores, per quos sacra Scriptura prædicatur. Qui de lignis setim sunt, quia justum est, ut qui sanctitatem aliis prædicant, ipsi sine corruptione vitiorum vivant. Qui etiam deaurati, quia divina sapientia fulgidi.

Parabis et acetabula ac phialas, thuribula et cyathos. Varia vasa, quæ fiunt ad offerenda libamina, variæ verbi distinctiones sunt pro capacitate auditorum, quia non omnibus omnia conveniunt: aliter sapientes, aliter insipientes; aliter divites, aliter pauperes; aliter sani, aliter infirmi; aliter senes, aliter juvenes; aliter viri, aliter feminæ; aliter cœlibes, aliter conjugati; aliter prælati, aliter subditi docendi sunt. Acetabula significant doctrinæ mordacem, phialæ doctrinam uberem, thuribula orationem devotam, cyathi scientiam angustam. Quæ vasa omnia ad mensam tabernaculi, et ad offerenda libamina pertinent. Quæcunque enim diversa pro diversitate audientium dicuntur, in regula sacræ Scripturæveniuntur, et ad offerenda Domino vota bonorum operum excitant corda audientium. *Et ponet super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.* Panes propositionis sunt verba sapientie cœlestis. Quæ bene panes propositionis vocantur, quia semper debet patere cunctis fidelibus sermo salutis, nec unquam deesse oportet in Ecclesia

verbum solatii, quod Dominus per prædicatores veritatis in mundo proponens in conspectu suo apparere, et usque in finem his qui esuriunt et sitiunt justitiam, incessanter abundare voluit. Mensa igitur Scriptura est; labium, doctorum ora; corona inter-rasilis, sanctorum justitia; corona aureola superior, remuneratio superna; pedes mensæ, sensus Scripturæ; quatuor circuli, libri evangelici; vectes, prædicatores; diversitates vasorum, distinctiones verborum, panes propositionis, verba sapientie cœlestis. Hæc mensa, fratres, omnibus est divitiis cumulata, cunctis referta deliciis. Si vultis panes et pisces, accipite in ea panes quinque et pisces duos (*Math. xiv*), vel certe panes septem et pisciculos paucos (*Math. xv*). Ex illis saturati sunt quinque millia hominum, et de fragmentis eorum impleti duodecim cophini; ex istis saturati sunt quatuor hominum millia, et de reliquiis eorum impletæ septem sportæ. Accipite itaque panes hos et illos, et pisces licet paucos, et scitote quod abundabit cibus et supererit. Si vultis carnes, accipite vitulum saginatum (*Luc. xv*), tauros et altitia quæ vobis sunt occisa (*Math. xxii*). Si vultis saporem accipite granum sinapis, quod quidem minimum est, sed jactum in terram crescit, et majus omnibus oleribus fit (*Math. xiii*). Si vultis butyrum et mel, cum Emmanuele utrumque comedite, ut sciatis cum ipso malum reprobare, bonum eligere (*Isai vii*). Si vultis fructus diversi generis, accipite omnia poma nova et vetera, quæ sponso sponsa servavit, et de horto nucum comedite nuces (*Cant. vii*). Si vultis potum, accipite vinum electum, de quo scriptum est: *Tu autem servasti vinum bonum usque adhuc (Joan ii)*. Si vultis potum ampliolem, emitte abaque ulla commutatione vinum et lac (*Isai lv*), et cum sponsa bibite vinum vestrum cum lacte vestro (*Cant. v*). Si vultis pigmenta nectarea, accipite consolationes Dei, quæ secundum multitudinem dolorum vestrorum in corde vestro lætificabunt animas vestras (*Psal. xciii*). Si vultis aromata, accipite cyprum cum nardo, cum croco, fistulam et cinnamomum cum universis lignis Libani, myrrham et aloem cum universis primis unguentis (*Cant. iv*) Et quia periculosum est et turpe, si juxta talem tantamque mensam fame moribundi marceamus, et marci moriamur, comedamus, et bibamus, et inebriemur ex his quæ nunc apponuntur in hac mensa nobis per gratiam, ut hæc postmodum perfectius possideamus per gloriam. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO XCVI.

De quolibet sancto.

Myrrha, et gutta et casia a vestimentis tuis a domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Astilit regina a dextris in vestitu deaurato, circumdata varietate (Psal. xliiv). In his verbis et singulorum fidelium sanctitatis exprimitur, et universalis Ecclesiæ justitia figuratur. In primo namque versu virtutes quorumlibet fidelium describuntur; in secundo totius Ecclesiæ justitia declara-

tur. *Myrrha, et gutta, et casia.* Myrrha valde amara est, et per hoc significat mortificationem carnis, non quantum ad naturam, sed quantum ad culpam. Natura namque semper est nutrienda, culpa perimenda. Hæc myrrha omnium electorum est: *Qui enim Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiiis et concupiscentiis (Gal. v).* Verum quia superius in hoc libello quodam in sermone de myrrha hac, et ejus speciebus plurima diximus, idcirco paucioribus nunc contenti ad sequentia pertransimus. Gutta herba est, quæ inflaturas comprimit, et per hoc virtutem humilitatis exprimit. Hæc quam sit necessaria Dominus in Evangelio demonstrat, ubi dicit: *Omnis, qui se humiliat, exaltabitur, et qui se exaltat, humiliabitur (Luc. xiv).* Et item. *Qui non susceperit regnum Dei sicut parvulus, non intrabit in illud (Matth. xviii).* Hanc Abraham vere habuit, cum ait: *Loquar ad Dominum, cum sim pulvis et cinis (Gen. xviii).* Hanc et Jacob veraciter habuit, dum ad Dominum loquens, dicit: *Minor sum cunctis miserationibus tuis (Gen. xxxi).* Hanc angelus apostata, dum habere noluit, sicut fulgur de cælo irrecuperabiliter cecidit. Hac progenies Adæ quando in ædificanda turre Babylonis caruit, confusionem labii meruit. Et sic in cæteris semper evenit, ut ante ruinam exaltetur spiritus, et ante gloriam humilietur (*Prov. xvi*). Casia, quæ et fistula dicitur, ventrem purgat et naturam de suis superfluis allevat et per hoc virtutem confessionis significat, quæ dum culpam mentis per oris ostium eliminat, ipsam mentem peccati pondere exonerat. Per myrrham igitur intelligimus carnis mortificationem, per guttam mentis humiliationem, per casiam peccati confessionem. *A vestimentis tuis.* Vestimenta corporis Christi, quod est Ecclesia, perfectiores sancti sunt, quibus sancta Ecclesia, ut homo vestibus, sic circumdatur et ornatur. Ex quibus vestibus sive sanctis, alii sunt coloris rubri, scilicet martyres suo sanguine rubricati; alii coloris hyacinthini et cælestis, videlicet confessores ad cælestia contemplanda sublinitè elevati; alii nivei, ut sunt virgines; alii nigri, ut sunt humiles ex memoria peccatorum suorum sibi semper nigrescentes, alii varii mistique coloris, ut illi qui sunt diversarum virtutum et honorum operum participes. *A domibus eburneis.* Per domos eburneas accipimus congregationes continentes et castas. Elephantès enim, quorum ossa ebur vocantur, animalia castissima sunt, aversi coeunt, non nisi semel pariunt, terræ non accumbunt, trecentis annis vivunt. Quæ cuncta justis et castis animabus, si ea perspicere velis, conveniunt. A domibus igitur eburneis sunt Christi vestimenta, et a vestimentis sunt myrrha, et gutta et casia, quia ex castis et continentibus congregationibus sunt quilibet fideles, et ex ipsis fidelibus sunt sanctæ virtutes et virtutum opiniones.

Ex quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo. Reges prælati sunt sancti, qui alios virtute discretionis regunt. Quorum filiae sanctorum subjecto-

ruta sunt animæ, doctrina eorum enutritæ et eorum exemplis adornatæ. Quæ propterea non filiorum, sed filiarum nomine designantur, ut earum magnifica devotio significetur. Feminæ namque sexus valde devotus est, et quo se ad amandum intorquet, mirabiliter fervet. Vel certe filiarum, non filiorum nomine describuntur, ut, dum (quod etiam infirmæ et imperfectæ animæ, quæ per filias significantur, Christum sua sanctitate delectant) ostenditur quantum illi perfectorum mirabilis justitia placeat, melius exprimatur. Regum itaque filie Christum in honore delectant, dum subjectorum devotæ multitudines eum sua bonitate delectabiliter honorant. Et hic delectabilis honor, sive hæc honorabilis delectatio ex prædictis virtutibus procedit, et eum suaviter reficit, dum ipsos subjectos per has virtutes juste vivere, et aliis exempla justitiæ præbere cernit. *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate.* Sicut in præcedenti versu quorumlibet fidelium virtutes et virtutum opiniones insinuantur, sic in isto universalis Ecclesiæ justitia, et ejusdem justitiæ varia multiplicitas et multiplex varietas designantur. Quæ videlicet sancta Ecclesia reginæ rectissime comparatur, quia et cælesti regi copulatur, et ab ipso sublinitè coronatur. Quæ stat per fidem, et astat per bonam intentionem. Falsi fideles, etsi stent ea quæ vera sunt recte credendo, non tamen astant bona quæ operantur recta intentione faciendo. De numero stantium et astantium Elias existit, qui ait: *Vivit Dominus, in cujus conspectu sto (III Reg. xvii).* Dum enim dixit *sto*, stare se perhibuit; dum vero dixit *in cujus conspectu*, divinæ præsentis per intentionem se non deesse declaravit. Astat autem sancta Ecclesia Deo nunc a dextris per justitiam, ut in futuro a dextris assistere mereatur ad gloriam. Sic et reprobi nunc a sinistris sunt per culpam, a sinistris in fine statuendi ad pœnam.

In vestitu deaurato. Per vestitum intelligenda est justitia, per deaurationem sapientia. Quidquid enim sancta Ecclesia vel in exercendis virtutibus, vel exhibendis operibus bonis operatur, totum sapientiæ cælestis fulgore decoratur. Imitatur etenim suum Creatorem secundum posse suum, qui omnia in sapientia fecit, et in universitatis dispositione prima lucem condidit, ac deinde cætera disposuit, et omnibus dispositis, *vidit cuncta quæ fecerat, et erant valde bona (Gen. i).* *Circumdata varietate.* Non est contenta sancta Ecclesia una virtute, vel opere uno, sed multiplicitate virtutum vult circumdari, varietate honorum operum vult ornari, secundum dispensationem multiformis gratiæ Dei (*I Petr. iv*). Ad hanc varietatem pertinet illud beati Petri: *Ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem (II Petr. i).* Et illud beati Pauli: *In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa*

patientia, etc. (II Cor. vi). Intelligimus igitur per myrrham, guttam et casiam, fidelium virtutes, per vestimenta ipsos fideles, per domos eburneas eorum castas congregationes, per reginam sanctam Ecclesiam, per vestitum deauratum ejus justitiam, per varietatem ejusdem justitiæ multiplicem differentiam. Virtutes itaque, et opera bona totis viribus exerceamus, ut cum fidelibus omnibus, et sancta matre Ecclesia in cœlesti patria coronari mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, etc.

SERMO XCVII.

In festo sancti Joannis Baptistæ.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri (Psal. LXVII). Sanctus Psalmographus in his sacris paucisque verbis, quæ nobis per Spiritum sanctum canit, sanctorum meritum et universalis Ecclesiæ scientiam præmiumque spirituali significatione describit. Meritum namque designat ubi dicit: *Si dormiatis inter medios cleros*; scientiam sanctæ Ecclesiæ, ubi addit: *pennæ columbæ deargentatæ*. Præmium, ubi concludit: *Posteriora dorsi ejus in pallore auri*. *Si dormiatis inter medios cleros*. Duo cleri prophetæ et apostoli. In quorum medio dormiunt qui, sacris eorum dictis hinc inde docti, in pace bonæ conversationis ab inquietudine dæmonum liberi feliciter quiescunt. Inter medios enim cleros eunt quicumque inter prophetarum præconia, et apostolorum prædicamenta sancte vivunt. Qui et dormiunt, dum, bonis operibus occupati, ab infestatione tentationum quieti sunt. De hoc felici sanctorum somno per Jacob sub Isachar nomine dicitur: *Isachar asinus fortis, accubans inter terminos, vidit requiem quod esset bona. et terram quæ optima, et supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis serviens* (Gen. XLIX). Populus nempe justorum asinus fortis est, quia pondus cujuslibet tribulationis pacifice et fortiter sustinet. Inter terminos accubat, dum, per prophetas et apostolos eruditus, ex utrorumque doctrina bene operando pausat. Qui videt requiem, internæ scilicet contemplationis quod bona est, et terram supernæ beatitudinis quod optima, et utriusque captus amore, supponit humerum ad portandum quodlibet onus impositum. Qui et tributis servit, quia non solum sua, verum et semetipsum pro bonis spiritualibus libenter tribuit.

Electorum itaque cœtus inter medios cleros sicut dictum est dormit, et hac dormitatione cœlesti præmium acquirit. Dormit et, ut ait Salomon, *suavis est somnus ejus* (Prov. III). — *Pennæ columbæ deargentatæ*. Columba, ut sepe dictum est, sancta Ecclesia est. Sancta nimirum Ecclesia, quemadmodum felle caret per charitatem, non vivit de cadavere per mortuorum operum vitiationem, meliora grana eligit per majorum præceptorum Dei executionem, gemitum pro cantu habet per penitentiam, alienos sæpe nutrit pullos per misericordiam, super aquas sedet ut umbram venientis accipitris, id est diaboli,

prævideat sacram Scripturam legendo, in petris nificat in secreta Christi sublimiter contemplatione quiescendo. Quæ duas alas habet per dilectionem Dei et proximi, a dextris dilectionem Dei, a sinistris dilectionem proximi. Alæ vero dextræ pennæ sunt distinctiones illæ, quibus dicitur: *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex totis viribus tuis, et ex tota mente tua* (Matth. XXII). Sinistræ vero alæ pennæ sunt votum, consilium, beneficium, quibus proximum diligere debemus sicut nosmetipsos. Pennæ autem istæ deargentatæ sunt, quia in dilectione Dei et proximi *tota lex pendet et prophetæ* (ibid.). Sane per argentum sacrum eloquium designatur, ut Psalmista testatur, dicens: *Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum* (Psal. XI). Quando ergo sancti inter medios cleros dormiunt, pennæ columbæ deargentatæ sunt, quia tunc sacra scientia in sanctæ Ecclesiæ virtutibus adimpletur, dum sanctorum universitas prophetica et apostolica præcepta in fido et opere quiescendo pro viribus exsequitur. *Et posteriora dorsi ejus in pallore auri*. Posteriora dorsi sequentia præmii. Quæ auro rectissime comparatur, quia sicut aurum cætera metalla transcendit, sic cœleste præmium omnia bona post se sui comparatione longe derelinquit. Beatus a utem Joannes Baptista, cujus hodie solemnia celebramus, inter medios cleros, non solum virtute, verum et tempore dormivit, quia non tantum sanctitate conversationis, sed etiam distinctione temporis, inter prophetas et apostolos exstitit. *Lex enim et prophetæ usque ad Joannem* (Matth. XI). Cujus sanctitatem, prout superna gratia douare dignabitur, imitemur, ut ejus meritis et precibus ad superna gaudia pervenire mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XCVIII.

In Ascensione Domini.

Confessio ejus super cælum et terram: et exaltavit cornu populi sui (Psal. CXLVIII). Confessionum alia criminis, alia laudis. In hoc autem loco de sola laude intelligitur. Confessio namque Dei, id est laus Dei, super cælum est per spiritus beatos, super terram per homines justos, et ita super cælum et terram. Omne nimirum, quod creatum est, infra ipsum est. Sane quia superius tam de confessione criminis, quam de confessione laudis multa diximus, his relictis, ad cætera transimus. *Et exaltavit cornu populi sui*. Cornu populi Dominici Christus est. Cornu de carne procedit, sed carnem excedit. Sic Christus de carne virginea processit, sed, culpam non habendo, carnem excessit. Huic sententiæ concinit illud Apostoli: *Quod impossibile, inquit, erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens, in similitudinem carnis peccati de peccato damnare peccatum in carne, ut justificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem, sed secundum spi-*

ritum ambulamus (Rom. viii). In hoc enim cornu, quemadmodum carnem quodammodo transcendit, quod non in carne peccati, sed in similitudinem tantum carnis peccati venit, cornu omni supereminet corpori, et Christus membrorum suorum universitati. Unde et Zacharias, pater beati Joannis Baptistæ, de ipso patre ait: *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebi [plebis] suæ; et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui* (Luc. 1). Cornu Christus, quia salutem mundo prædicavit. Unde Apostolus: *Veniens, inquit, evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis, et pacem iis qui prope: quia per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad Patrem* (Ephes. ii). Cornu populi Dei Christus, quoniam ipso absterret et fugat hostes de finibus suis. Non dixit cornua, sed cornu, quia unus est magister noster Christus. De quo et Psalmista ait: *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum* (Psal. cxiii), id est Christum. Sic Deus Abrahamæ per promissionem loquens, non ait in seminibus tuis, quasi in multis benedicentur omnes gentes, sed in semine tuo, velut in uno, quod est Christus (Gal. iii). Hoc cornu nostrum unicum et singulare hodierna die præsertim exaltatum est, cum secundum hominem assumptum unigenitus Dei Filius cælos omnes penetravit, et summos cælestium spirituum ordines transcendens, ad dexteram Patris consedit. Unde Apostolus: *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus exaltavit eum, et dedit illi nomen, quod est supra omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris* (Philipp. ii). Hodie denique adimpleta est visio Danielis, qua dicitur: *Aspiciebam in visione noctis, et ecce cum nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit, et in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem et regnum, et omnes populi, tribus et linguæ servient ei. Potestas ejus potestas æterna quæ non auferetur, et regnum ejus quod non corrumpetur* (Dan. vii).

Habentes igitur Pontificem magnum, qui penetravit cælum, Jesum Filium Dei, teneamus confessionem (Hebr. iv). Illam, inquam, confessionem, quæ est super cælum et terram, quæ fit ad salutem, sicut scriptum est: *Sacrificium laudis honorificabit me, et illic iter quo ostendam illi salutare Dei* (Psal. cxlix). Confiteamur super terram, cui super cælum consententur angeli, quia *Deus, qui dives est in misericordia propter charitatem, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, et conresuscitavit, et consedere fecit in cælestibus in Christo Jesu* (Ephes. ii). *Spe enim salvi facti sumus* (Rom. viii). Verum donec transeat spes et sequatur res, ascensiones in cordibus nostris disponamus in valle lacrymarum, in loco quem posuimus (Psal. lxxxiii). Ascensiones sunt virtutes, vallis lacrymarum mundus. Locus quem posuimus modus vivendi, quem

eligimus. Alii eligunt esse in agro, alii in molendino, alii in lecto. Nos ergo in loco quem posuimus, ascensiones in cordibus nostris disponamus, vel, secundum beatum Petrum, *ministremus in fide nostram virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem* (I Petr. i). Istæ sunt enim ascensiones, quibus ascendunt tribus, *tribus Domini ad confitendum nomini Domini* (Psal. cxxi). Qui autem gradum ascensionis hujus ultimum, id est charitatem tenet, Deum possidet. *Deus enim charitas est: et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo* (I Joan. iv). Primum vero ascensionis hujus gradum fidem ipsam beatus Petrus posuit, quia ipsa omnium prima est virtutum, *duæ sine ipsa impossibile est placere Deo* (Hebr. xi). Ultimum autem gradum posuit charitatem, quæ major omnibus est. Unde Paulus, descriptis donis sive virtutibus spiritualibus, de charitate subjunxit: *Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Si linguis hominum loquar et angelorum* (I Cor. xii), etc. Et post pauca: *Nunc autem manent tria hæc: fides, spes, charitas. Major autem horum est charitas* (ibid.).

Merito igitur beatus Petrus in scala virtutum fidem primam, charitatem ultimam posuit, quia bonum in nobis fides inchoat, charitas consummat. In cæteris autem scalæ virtutibus quascunque videris superiores, si bene perpendis, videbis potiores. Quis enim dubitet amorem fraternitatis fortitudine meliorem? Quis ignoret pietatem scientia utiliorem? Quis nesciat patientiam abstinentia laudabiliorem? Aliter. Quemadmodum charitas amorem fraternitatis et alias omnes virtutes bonitate transcendit, sic amor fraternitatis pietatem et reliquas sub se positas virtutes excedit. Et sic de cæteris intelligendum est. Quemadmodum enim prior virtus sequentem præcedit ordine, sic quælibet sequens priorem in hac scala superat dignitate. Unde quanto quisque superius conscenderit, tanto firmiter pedem ponit, quia tanto securius stat, quanto sublimiores virtutes attingendo cælestibus appropinquat. *Ministrate in fide virtutem*, etc. Fides enim sine virtute est impotens et otiosa; virtus sine scientia, indiscreta; scientia sine abstinentia, inflata; abstinentia sine patientia, iracunda; patientia sine pietate, inhumana; pietas sine amore fraternitatis, imperfecta. amor fraternitatis sine charitate, carnalis. Hæc denique ascensionis scala octo virtutibus distinguitur quia per ipsam ad octonarium beatitudinum pertingitur. Quarum unaquæque alii inseritur, ut per hoc earum concordia demonstraretur, et ex ipsis unam et perfectam constare justitiam, et ad unam perveniri posse gloriam ostendatur. Quam gloriam in hac mortali vita sicut est, nemo vidit unquam. Sicut enim beatus Gregorius dicit: «Quantalibet intentione mens humana tetenderit, etiam si jam phantasias imaginum corporalium a cogitatione compe-

scat, etsi jam omnes circumscriptos spiritus ab oculis cordis amoveat, adhuc tamen in carne mortali posita, videre gloriam Dei non valet, sicut est. Et quidquid de illa est, quod in mente resplendet, similitudo, et non ipsa est. Unde propheta Ezechiel hoc, quod in spiritu viderat describens, non ait: Hæc visio gloriæ Domini, sed hæc visio similitudinis gloriæ Domini (Ezech. viii). Mirabiliter tamen ipsa similitudinis visio mentem lætificat, quia quæ sub ipso sunt, recipiunt templum. Quæ sub ipso namque sunt, templum replent, quia etiam ea quæ in similitudine gloriæ ejus videntur, humanæ menti mira gaudia præbent. Quam gloriam nobis præstare dignetur Jesus Christus. Amen.

SERMO XCIX.

In festo sancti Augustini.

Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis (Psal. xlii). Hæc verba, dilectissimi, quæ proposita sunt, prophetis, apostolis et omnibus ecclesiasticis doctoribus conveniunt, et universis qui, Spiritu sancto regente, verbum Dei proferunt. Quod dum veraciter constat beato Augustino, cujus hodie solemniam colimus, hæc convenire non dubitamus. Ejus enim revera cor verbum bonum eructavit, qui verbum Dei usque ad ultimam ægritudinem suam in sancta Ecclesia prædicavit. Ipse opera sua regi dixit, quia non sibi, sed Christo ascripsit quod sancte vixit. Lingua ejus calamus scribæ velociter scribentis exstitit, quia, Spiritu sancto docente et docente, verbum Dei elegantissime dispensavit. Unde et de ipso in hac ejus solemnitate canimus, quod prophetarum et apostolorum plenus spiritu, quæ prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secunda dispensandi verbi Dei primus refulsit gratia. Encastum seu atramentum gratia est, cornu vero seu atramentarium Christus, pergamenum audientium corda. Quemadmodum autem scriptor calamo de atramento, quod est in cornu impleto, in pergamento quod vult scribit: sic Spiritus sancti gratia est, quæ in Christo, lingua doctoris adimpleta, corda nostra instruit. Et hoc esse videtur quod Christus in Evangelio discipulis suis ait: Cum venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: non enim loquetur a semetipso, sed quæcunque audiet loquetur, et quæ ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis (Joan. xvi). Spiritus enim sanctus sicut a seipso non est, sic a seipso non loquitur, sed a Patre et Filio, a quibus procedit. Et loquendo dividit nobis gratiam, quæ in Christo est, prout vult. Nam de plenitudine Christi, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi nos omnes accepimus (Joan. i; Col. ii). Corda quoque nostra, quæ pergamento figurari diximus, et in quibus spiritualis hæc scriptura spiritualiter scribitur, ad modum materialis pergameni conficiuntur per amaram pœnitentiam, extenduntur per districtam abstinenciam, raduntur per totius carnalitatæ abstractionem, et in quater-

nionem formantur per firmam stabilitatem. Sicut enim omne rotundum volubile est, sic omne quadratum stabile et firmum est. Puncta significant numerum, plumbum pondus, regula mensuram. Omnia namque fecit Deus in numero, pondere et mensura. Quæ scilicet numerus, pondus, et mensura licet a nobis nequeant comprehendi, Deo tamen incomprehensibilia non sunt. Huic autem spirituali numero ponderi et mensuræ, quæ spirituali pergamento consignamus, concordare videtur illud Evangelii: Homo quidam peregre proficiscens vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, unicuique autem secundum propriam virtutem (Matth. xxv). Et item: Cui plus donatum est, plus exigetur ab eo (Luc. xii). Et Apostolus: Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi (Ephes. iv). Scriptura vero, quæ nostris cordibus inscribitur, veritas est. De hac inscriptione Dominus per prophetam ait: Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos post dies illos dicit Dominus (Jer. xxxi). Dabo leges meas in cordibus eorum, et in mente eorum superscribam eas (Hebr. x). Denique scriptorium, quod huic spirituali pergamento supponitur, ut in ipso pergamento veritas scribatur, videntur terrena subsidia. Unde sponsa in Canticis canticorum dicit: Læva ejus sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me (Cant. viii). Per lævam bona corporalia per dexteram bona spiritualia volens intelligi. Ad hoc enim corpori apponuntur terrena, ut spiritus facilius sustineat suscipere et peragere divina. Spiritus sanctus ergo est scriba, calamus doctoris lingua, atramentum gratia, cornu Christus, pergamentum corda, veritas Scriptura; scriptorium subsidia terrena. Videamus, dilectissimi, in ea corda nostra sint apta veritati, ut in ipsis veritas scribatur, an sint confecta amara compunctione, an tensa abstinenciam rigore, an rasa totius carnalitatæ abstractione, an in quaternionem formata firma stabilitate. Nam Dei tantum esse videntur puncta, plumbum, regula, id est numerus, pondus, et mensura. Videamus itaque an sacra verba, Spiritu sancto scriba, atramento gratia, calamo sancti Augustini lingua, nobis administrata, in nostris cordibus capiunt. Dicit autem sanctus Augustinus in Regula nostra, imo Spiritus sanctus ejus lingua gratia propleta: Ante omnia diligatur Deus, deinde proximus. Et in sequentibus de continentia, de obedientia, de communione, quæ in nostra professione specialiter continentur, plurima præcepit. Videamus si hæc verba beati viri in nobis convaluerunt. Quod si constiterit, Spiritum sanctum per linguam ejus in nobis non dubitemus operatum. Non solum autem quæ in regula ejus continentur, verum et cætera quæ sacram Scripturam exponendo, tractando, exhortando scripsit; credendo, amando, operando teneamus, ut superna præmia consequamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus, qui est, etc.

SERMO C.

In festo sanctæ Crucis.

Cum accepisset Jesus acetum dixit, Consummatum est: et inclinato capite emisit spiritum (Joan. xix). Hæc verba, charissimi, quæ proposuimus, brevia quidem, sed excellentissima sunt: quippe quæ nobis redemptionis nostræ consummationem describunt. In morte itaque Christi consummata sunt omnia veterum figurarum ænigmata ipsam designantia, omnia prophetarum vaticinia ipsam prophetantia. Unde ipse Dominus ad Apostolos: *Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de Filio hominis (Matth. xx).* Consummatum est. In morte namque Christi secundum typicam significationem consummatum est quod Deus de latere Adæ dormientis formavit Evam, quoniam hoc significavit sanguine de latere Christi mortui fluente sanctam Ecclesiam redimendam. Consummatum est quod Cain Abel fratrem suum per invidiam interfecit, quoniam hoc signum fuit quod populus Judaicus Christum per invidiam Pilatæ ad crucifigendum tradidit. Consummatum est secundum mysticam significationem quod Abraham Isaac filium suum super aram, strue lignorum supposita, ad offerendum Deo posuit, quoniam hoc figuravit: quod genus humanum Christum secundum carnem de se natum in cruce obtulit. Consummatum est secundum eandem significationem quod Deus in agni paschalis occisione filios Israel de servitute Ægyptiorum liberavit, quoniam hoc quod spiritalia Israelitæ morte Christi de jugo dæmonum eriperentur insinuavit. Consummatum est, quod Moyses aquas amaras ligno dulcoravit, et aquas de petra produxit, quoniam hoc præ-tendit, quod Christus amaritudine suæ mortis legis austeritatem in dulcedinem nobis convertit, et de se, qui vera petra est, fluente spiritalia nobis emanare fecit. Consummatum est quod hircus emissarius peccata populi in desertum portavit, quoniam hoc, quod Christus peccata nostra tolleret, typus exstitit. Consummatum est, quod mulier Sareptana duo ligna collegit, quoniam expressit quod gentilitas fidem passionis Christi postmodum recepit. Consummatum est quod Raphael angelus in nuptiis Tobix dæmonem felle piscis extricatum ligavit, quoniam hoc innuit quod Christus, felle potatus et morte amaricatus, diabolus superavit. Consummata sunt et vaticinia prophetarum. Consummatum est quod Moyses ait: *Maledictus qui pendet in ligno (Deut. xxi).* Hinc et Apostolus dicit: *Quod Christus pro nobis factus est maledictum (Gal. iii).* Consummatum est quod David ait: *Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto (Psal. lxxviii).* Consummatum est et vaticinium Isaix, quod dicit: *Propter scelus populi mei percussi sum (Isai. liii).* Et item: *Oblatus est quia ipse voluit (ibid.).* Multa sunt consummata, fratres, figurarum ænigmata, et prophetarum præconia mortem Christi figurantia et præcinentia. Verum cuncta quis dinumeret et expediat? Consum-

matum igitur est. Quidquid enim ante mortem Christi oportebat fieri, in morte Christi consummatum est.

Mors itaque Christi perfecta nobis est vitæ restauratio, mors Christi divina nobis reconciliatio, mors Christi ablatio culpæ, mors Christi collatio justitiæ, mors Christi nobis observatio inferni, mors Christi reseratio cæli, mors Christi destructio pœnæ, mors Christi recuperatio gloriæ. Ergo *consummatum est.* Consummatum est quidquid pertinet ad consumptionem mali. Consummatum est quidquid pertinet ad consummationem boni. Consummatum quod Simeon justus prædixit. Consummatum est, quod Caiphas, licet reprobus, prophetavit. Consummatum est quod detestandus Judas Pharisæus spondit. Consummatum est quod Pilatus, injustus iudex, injuste fieri judicavit. Consummatum est quod Judæus infelix optavit ad suam perniciem. Consummatum est quod Deus providit ad nostram utilitatem. Consummata est lex. Consummata est prophetia. Consummata est annuntiatio angelica. Consummatum est quod justi speraverunt in mundo. Consummatum est quod postea præstolati sunt in inferno. Consummatum est quod sancte vivendo meruerunt possidere cælum. Ergo *consummatum est.* Consummata autem per gratiam in nobis justitia, per justitiam consummanda est gloria. Justitia consummata est effectu, gloria in nobis consummanda est causa. Omnes enim in Christum vere credentes effectu jam sunt justii, causa beati, effectu tandem beatificandi. De qua causa beatitudinis Paulus sic de Christo loquens: *Consummatus, inquit, factus est omnibus obtemperantibus sibi, causa salutis æternæ (Hebr. v).* Si enim, sicut alibi dicit, *spiritus ejus, qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificavit et mortalia corpora nostra, propter inhabitantem spiritum ejus in nobis (Rom. viii).*

Bene ergo dicitur quod *Jesus, cum accepisset acetum, dixit: Consummatum est, et inclinato capite, emisit spiritum.* Gustus aceti significat acerbitatem mortis, inclinatio capitis dignationem humilitatis, emissio vero spiritus consummatio est humanæ redemptionis. In morte igitur Christi consummata sunt omnia, dum in præsentii consummatur justitia, et in futuro consummabitur gloria. Quando? *Cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem (I Cor. xv).* Cum enim *Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria (Coloss. iii).* Verum, charissimi, quoniam passionem Christi redemptionem generis humani sufficienter describere ac digne laudare non possumus, ad nosmetipsos stylium vertamus, et utrum Christi vestigia pro nostro modulo mala tolerando, sequamur videamus. Et quoniam hodierna die solemniter sanctæ crucis celebramus, et Dominicæ passionis reminiscimur, justum videtur, ut de patientia nos invicem moneamus. Si enim *compatimur, et conregnabimus; et si socii passionum*

fuerimus, erimus simul et consolationum (Rom. viii). A libellum ipsum hoc sermone consummanum censem. Quod sponsa diligenter attendens, dicit : *Fasciculus, myrrhæ dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur (Cant. i).* Contendamus igitur per angustam portam intrare, per arctam et arduam viam conscendere, quia non est alibi aditus ad justitiam, nec consensus ad gloriam. Hoc jam centesimo, charissimi, nobis sermone in hoc libello consummato,

mus. Studeamus itaque, quæ in hoc sermone vel libello scripta sunt, credendo, sperando, amando consummare, ut ad supernam gloriam mereamur pervenire. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus noster, qui est Deus benedictus in sæculorum sæcula. Amen.

DE ASSUMPTIONE BEATÆ MARIÆ

SERMO

In quo fere exponuntur quæ ex Canticis canticorum deprompta, in ejusdem Assumptionis decantari solent officio.

PROLOGUS.

Accipe, charissime frater, munusculum sponsonis meæ, et in eo quidquid præterquam deceet inveniis, tuum puta, qui me coegisti. Illud eulogium : « Tota pulchra es, amica mea (Cant. iv), » quod in laudem matris et virginis de Canticis canticorum sumptum canit Ecclesia, compendiosa tibi expositione reserari flagitasti : illa vel maxime, ut tuipe mihi confessus es, causa adductus, quod monasterium tuum in honorem ejusdem virginis consecratum est; et idcirco omnino decens est eos qui speciali titulo illius insignes sunt, singulari quoque devotione charissimos inveniri. His quidem verbis ego acquiescens expositionem, idcirco non indignam puto, quod exposita (licet eo modo, quo scripta continentur in serio libri, sumpta non sint) a pristina tamen auctoritate non recedant; et charitas ejus in cujus laudem dicuntur, nos urgeat, maximum esse debere quidquid ei fuerit acceptum. Et hoc ipsum prius a me factum est in alio quodam cantico, quod similiter compulsus sum a quodam fratre secundum eundem modum compilatum explanare. In quo tametsi nostra expositio verba primæ auctoritatis et ordinem verborum aliquoties mutaverit, a sensu tamen auctoritatis primæ non recessit. In ejusmodi autem expositionibus, fraternæ charitati libenter obtemperans, licet forte minus gravitatis habere videantur, nequaquam tamen arguendum me puto, cum non multum interesse existimem quacunque occasione, salva duntaxat veritate, fraternæ ædificationi consulam.

SERMO DE ASSUMPTIONE B. VIRGINIS.

Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in B *te (Cant. iv).* Verba ista, charissimi, nobis omnibus nota sunt, et magna cum dulcedine omnibus notificata sunt : quæ et propriam habent qua delectant dulcedinem, et ex ejus cui cantantur dulcedine ampliore capiunt suavitatem. Ipsa enim tota dulcis est et tota suavis, unica pulchra et singulariter sœcissæ. Propter hoc tam speciosæ virginis præconium putebrum esse necesse est, in quo laudatur dilectæ pulchritudo, et commendatur pulchræ dilectio. Ipse sponsus virginis, ipse præconium dicit virginitatis, a quo laudari tanto majus est,

quanto eum in laude cujusquam falli minus quam possibile est. Auctor pulchritudinis, et iudex veritatis, ipse speciem commendat et approbat charitatem. Ipse se amare fatetur, quam fecit amabilem, et amari se gloriatur ab ea cui dedit dilectionem. O res mira ! Ipse filius matris et sponsus virginis, integritatis auctor et fructus secunditatis. Ipse dilectam laudat, speciosam commendat, amicam invitat. *Tota pulchra es, amica mea.* O admirabilis amator ! o singularis doctor ! Quid dicis ? Ipsa est genitrix tua, ipsa amica tua. Et quomodo amica tua ? Num genitricem ipsam credimus tuam amicam ?